

Επιχειρησιακό Σχέδιο για την Υλοποίηση Προγράμματος Διατήρησης και Βιώσιμης Ανάπτυξης Παράκτιας Ζώνης στην Περιφέρεια ΑΜΘ

TRANSCOOP, Φεβρουάριος 2012

Α' ΦΑΣΗ

Τεύχος I/III

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ - ΘΡΑΚΗ
*Με στόχο την ανάπτυξη
με σεβασμό
στον άνθρωπο και το
περιβάλλον*

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	9
2.1. Γενικά.....	9
2.2. Ορισμός της Παράκτιας Ζώνης.....	9
2.3. Οριοθέτηση Περιοχής για το Επιχειρησιακό Σχέδιο για την Υλοποίηση Προγράμματος Διατήρησης και Βιώσιμης Ανάπτυξης της Παράκτιας Ζώνης στην Περιφέρεια ΑΜΘ.....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	27
3.1. Ιστορικά Στοιχεία Περιοχής.....	27
3.2. Γεωγραφικά - Μορφολογικά Στοιχεία Περιοχής	36
3.2.2. Μορφολογία Περιοχής.....	43
3.2.3. Κλίμα.....	50
3.3. Οι Πόροι της Περιοχής.....	55
3.3.1. Φυσικοί πόροι	56
3.3.1.1. Βλάστηση - Χλωρίδα – Πανίδα	56
3.3.1.2. Προστατευόμενα Φυσικά Οικοσυστήματα	68
3.3.1.3. Φορείς Διαχείρισης	74
3.3.1.4. Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (Τ.Ι.Φ.Κ).....	74
3.3.1.5. Ενάλιοι Πόροι.....	75
3.3.1.6. Ορυκτοί Πόροι	91
3.3.1.7. Ενεργειακό δυναμικό	92
3.3.1.8. Προβλήματα - Συμπεράσματα.....	98
3.3.2. Πολιτιστικοί πόροι.....	100
3.3.2.1. Αρχαιολογικοί χώροι	100
3.3.2.2. Μνημεία Βυζαντινής & Μεταβυζαντινής Περιόδου	111

3.3.2.3. Νεότερα Μνημεία/Τοπική Αρχιτεκτονική.....	115
3.3.2.4. Μουσεία	124
3.3.2.5. Πολιτιστικές Εκδηλώσεις / Φορείς	129
3.3.2.6. Τοπική Γαστρονομία.....	137
3.3.2.7. Προβλήματα - Συμπεράσματα.....	138
3.4. Δημογραφικά Δεδομένα.....	143
3.4.1. Πληθυσμός.....	143
3.4.2. Εκπαιδευτικό Επίπεδο.....	182
3.4.3. Ειδικές Ομάδες Πληθυσμού	195
3.4.4. Προβλήματα - Συμπεράσματα.....	201
3.5. Οικονομικές Δραστηριότητες - Απασχόληση.....	203
3.5.1. Πρωτογενής τομέας (γεωργία – κτηνοτροφία – αλιεία)	203
3.5.2. Διάρθρωση Επιχειρηματικού Δυναμικού	232
3.5.3. Τουριστική Οικονομία.....	251
3.5.4. Απασχόληση	271
3.5.5. Συμπεράσματα – Προβλήματα	284
3.5.6. Φορείς που δραστηριοποιούνται στην Περιοχή	290
3.6. Χωροταξική – Πολεοδομική Οργάνωση	297
3.6.1. Κατηγορίες Χρήσεων Γης.....	297
3.6.2. Εθνικά Πάρκα – Περιοχές Προστασίας.....	298
3.6.3. Διάρθρωση και Ιεράρχηση Οικισμών.....	300
3.6.4. Οικισμοί της Περιοχής Μελέτης.....	303
3.6.5. Πολεοδομική Οργάνωση	308
3.6.5.1. Πολεοδομικά Χαρακτηριστικά Αστικών Δήμων Αλεξανδρούπολης - Καβάλας.....	308
3.6.5.2. Πολεοδομικά Χαρακτηριστικά Περιφερειακής Ενότητας Έβρου (Υπόλοιποι Δήμοι).....	319
3.6.5.3. Πολεοδομικά Χαρακτηριστικά Περιφερειακής Ενότητας Καβάλας (Υπόλοιποι Δήμοι).....	321
3.6.5.4. Πολεοδομικά Χαρακτηριστικά Περιφερειακής Ενότητας Ροδόπης.....	322
3.6.5.5. Πολεοδομικά Χαρακτηριστικά Περιφερειακής Ενότητας Ξάνθης	327
3.6.5.6. Πολεοδομικά Χαρακτηριστικά Περιφερειακής Ενότητας Θάσου	328
3.6.6. Οικιστικά – Χωροταξικά – Πολεοδομικά Προβλήματα	329
3.7. Τεχνικές Υποδομές, Κοινωνικές Υποδομές, Δίκτυο	330
3.7.1. Τεχνικές Υποδομές.....	330
3.7.2. Κοινωνικές Υποδομές	339
3.7.2.1. Υποδομές Υγείας - Πρόνοιας.....	339
3.7.2.2. Υποδομές Εκπαίδευσης.....	346

3.7.2.3. Αθλητικές Υποδομές.....	359
3.7.3. Δίκτυα	365
3.8. Υλοποιηθείσες και Σχεδιαζόμενες Διαρθρωτικές Παρεμβάσεις στην Περιοχή	370
3.9. Πιέσεις στην Παράκτια Ζώνη (στο Φυσικό και Δομημένο περιβάλλον)	393
3.9.1. Φυσικές απειλές	393
3.9.2. Τεχνολογικές Απειλές.....	405
3.9.3. Πολιτική Προστασία	416
3.10. Συμπεράσματα	424
3.10.1 Η Δυναμική της Περιοχής.....	424
3.10.2. Τα Προβλήματα της Περιοχής	427
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	434

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

«Οι ακτές είναι ένα από τα πιο πολύτιμα στοιχεία του φυσικού πλούτου της ηπείρου μας. Το γεγονός αυτό αποδεικνύεται με σαφήνεια από τα εκατομμύρια των ανθρώπων που κατευθύνονται στις ακτές για μεγαλύτερο ή μικρότερο χρονικό διάστημα, για να απολαύσουν τη δροσερή αύρα της θάλασσας, τον ήλιο που λαμπυρίζει στο κύμα, την ιδιαίτερη, συχνά εντυπωσιακή, φύση της ακτής και την ευαίσθητη σύζευξη των φυσικών, πολιτιστικών και ιστορικών στοιχείων του περιβάλλοντος της. Οι ακτές όμως είναι επίσης ένα σημαντικό στοιχείο για πολλές αναγκαίες οικονομικές δραστηριότητες, όπως μπορεί να διαπιστωθεί για παράδειγμα σε κάποιο από τα μεγάλα λιμάνια της ηπείρου μας.

Οι φυσικές ακτές είναι ένας μη ανανεώσιμος πόρος. Αυτή η αλήθεια βρίσκεται πίσω από την αναζήτηση αειφόρου χρήσης των ακτών. Αειφόρος χρήση σημαίνει ότι η γενιά μας θα πρέπει να χρησιμοποιήσει τις ακτές με τέτοιο τρόπο ώστε η περιβαλλοντική, όπως και οι άλλες αξίες των ακτών, θα είναι επίσης διαθέσιμες για τα εγγόνια μας. Με άλλα λόγια, δηλαδή, δεν θα πρέπει να εκμεταλλευτούμε όλες τις ακτές για τα δικά μας εγωιστικά, οικονομικά συμφέροντα.

Η αρχή της βιώσιμης χρήσης έχει γίνει αποδεκτή σε πολλά διεθνή κείμενα που υιοθετήθηκαν από όλες τις κυβερνήσεις μας. Ο κατάλογος των ψηφισμάτων και συστάσεων σχετικά με τη χρήση των παράκτιων πόρων είναι μεγάλος και εντυπωσιακός. Παρ'όλα αυτά, η εκμετάλλευση των παράκτιων περιοχών, για παράδειγμα με την καταπάτηση για αστική χρήση ή την θερινή κατοικία κατά μήκος της ακτογραμμής, συνεχίζεται ακόμα, με αποτέλεσμα την απώλεια φυσικών ακτών και πολύτιμων παράκτιων οικοτόπων.»¹

---

¹ Committee for the Activities of the Council of Europe in the Field of Biological and Landscape Diversity, European Code of Conduct for Coastal Zones, Γενεύη, 19 Απριλίου 1999, απόσπασμα από την Εισαγωγή της Lauri Nordberg (Φινλανδία), Προέδρου της Ομάδας Ειδικών για την Προστασία των Ακτών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παράκτια ζώνη της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης διαφοροποιείται κατά περιοχές, ανάλογα με τη μορφολογία και το είδος των εδαφών. Περιλαμβάνει τις αστικές περιοχές Καβάλας και Αλεξανδρούπολης και σχετικά μικρό αριθμό οικισμών μόνιμης κατοικίας ή β' κατοικίας, σημαντικούς υδροτόπους ενώ σε ορισμένες θέσεις υπάρχουν και σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι.

Στρατηγικός Στόχος και Όραμα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης είναι: η παράκτια ζώνη της Περιφέρειας να διατηρηθεί και να αναδειχθεί ως το συγκριτικό πλεονέκτημά της, αποτελώντας πηγή ωφελειών για κατοίκους και επισκέπτες και υπόδειγμα αρμονικής συνύπαρξης του ανθρώπου με τη φύση και την ιστορία.

Για την επίτευξη του οράματος αυτού η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης πήρε την πρωτοβουλία να καταρτίσει Επιχειρησιακό Σχέδιο για την υλοποίηση προγράμματος διατήρησης και βιώσιμης ανάπτυξης τμήματος της παράκτιας ζώνης της.

Στο παραπάνω πλαίσιο εντάσσεται η παρούσα μελέτη με τίτλο: **«Εκπόνηση Επιχειρησιακού Σχεδίου για την Υλοποίηση Προγράμματος Διατήρησης και Βιώσιμης Ανάπτυξης Παράκτιας Ζώνης στην Περιφέρεια ΑΜΘ»** που ανατέθηκε (με την προκήρυξη Αριθ. Πρωτ.: 8986 30/12/2010 της Ενδιάμεσης Διαχειριστικής Αρχής Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης) στην Εταιρία Διεθνικής Εκπαίδευσης & Ανάπτυξης - TRANSCOOP.

Αντικείμενο της μελέτης αποτελούν:

- (α) Συνοπτική καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης,
- (β) Στρατηγικός σχεδιασμός,
- (γ) Παρουσίαση του προτεινόμενου προγράμματος,
- (δ) Προϋπολογισμός,
- (ε) Μηχανισμός υλοποίησης.

Στο τμήμα του στρατηγικού σχεδιασμού περιλαμβάνεται η χρήση τεχνικών όπως η SWOT ανάλυση.

Η μελέτη θα περιλαμβάνει σε μορφή Τεχνικών Δελτίων Έργου τις προτάσεις έργων και δράσεων, η επιλογή των οποίων θα γίνει με βάση την ωριμότητα και την σκοπιμότητά τους και πάντοτε στο πλαίσιο του ολοκληρωμένου σχεδιασμού.

Στην εκπόνηση του προγράμματος, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη διαδικασία του συμμετοχικού σχεδιασμού και της διαβούλευσης με τους τοπικούς Ο.Τ.Α., φορείς και υπηρεσίες καθώς και με το ευρύ κοινό, (προσέγγιση από τη βάση (bottom-up approach),

Απώτερος σκοπός της μελέτης είναι η εφαρμογή του Επιχειρησιακού Σχεδίου Διατήρησης και Βιώσιμης Ανάπτυξης παράκτιας ζώνης στην Περιφέρεια ΑΜΘ στη βάση των προδιαγραφών που θα τεθούν από τη μελέτη, έτσι ώστε να επιτευχθεί η αειφόρος ανάπτυξη στην περιοχή εφαρμογής.

Η μελέτη βασίστηκε στη συλλογή στοιχείων από επίσημες δευτερογενείς και πρωτογενείς πηγές, από τις Τοπικές Αρχές, από επίσημες πηγές στο διαδίκτυο (internet), από συναντήσεις, διαβουλεύσεις με τους Τοπικούς Φορείς και επιτόπιες επισκέψεις στην περιοχή.

Σχετικά με τη συλλογή στοιχείων από την ΕΛΣΤΑΤ, πρέπει να σημειωθεί ότι εξαιτίας της μη διαθεσιμότητας στοιχείων της τελευταίας απογραφής του 2011, η Ομάδα Μελέτης αναγκάστηκε να χρησιμοποιήσει στοιχεία του 2001.

Επίσης έχουν ληφθεί υπόψη οι Διεθνείς και Κοινοτικές συμβάσεις για την προστασία του περιβάλλοντος που έχουν εφαρμογή στην περιοχή μελέτης καθώς το νομικό πλαίσιο που καθορίζει τους όρους σε εθνικό επίπεδο.

Με βάση τις προδιαγραφές της προκήρυξης, η μελέτη διαρθρώνεται, σε δύο φάσεις, ως εξής:

Η Φάση Α περιλαμβάνει την καταγραφή υφιστάμενης κατάστασης και δημόσια διαβούλευση και διαρθρώνεται ως εξής: .

A1 Προκαταρτικές ενέργειες

A2 Καταγραφή υφιστάμενης κατάστασης

A3 Διαβούλευση

Στο τέλος της Φάσης Α, το Παραδοτέο Α, περιλαμβάνει την περίληψη της καταγραφής της υφιστάμενης κατάστασης και κατάσταση των προτεινόμενων έργων που προκύπτουν από τη διαδικασία της διαβούλευσης.

Η Φάση Β' περιλαμβάνει τον Σχεδιασμό της ολοκληρωμένης παρέμβασης και διαρθρώνεται ως εξής:

B1 Σύνθεση αποτελεσμάτων διαβούλευσης

B2 Εκπόνηση επιχειρησιακού σχεδίου

Στο τέλος της Φάσης Β, θα παραδοθεί το Επιχειρησιακό Σχέδιο στην τελική του μορφή (Παραδοτέο Β), βάσει του οποίου θα υλοποιηθεί το Πρόγραμμα Διατήρησης και Βιώσιμης Ανάπτυξης Παράκτιας Ζώνης στην Περιφέρεια ΑΜΘ.

Στην παρούσα **Α' φάση** της μελέτης έχει εκπονηθεί η καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης και η δημόσια διαβούλευση. Το παραδοτέο της Α' φάσης διαρθρώνεται σε **3 τεύχη**. Το **πρώτο** τεύχος (στη συνέχεια) αποτελεί την **καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης**. Περιλαμβάνει τις ενότητες: Ιστορικά Στοιχεία της Περιοχής, Γεωγραφικά & Μορφολογικά Στοιχεία της Περιοχής, Πόροι της Περιοχής (Φυσικοί και Πολιτιστικοί), Δημογραφικά Δεδομένα, Οικονομικές Δραστηριότητες - Απασχόληση, Χωροταξική και Πολεοδομική Οργάνωση, Τεχνικές - Κοινωνικές Υποδομές & Δίκτυα, Υλοποιηθείσες - Σχεδιαζόμενες Παρεμβάσεις στην Περιοχή, Πιέσεις στην Παράκτια Ζώνη (Φυσικές & Τεχνολογικές Απειλές), Πολιτική Προστασία στην Περιοχή, Συμπεράσματα από την Ανάλυση της Υφιστάμενης Κατάστασης στην Περιοχή. Το **δεύτερο** τεύχος περιλαμβάνει τα **παραρτήματα** στα οποία αναφέρεται το πρώτο τεύχος. Το **τρίτο** τεύχος περιλαμβάνει τις **διαβουλεύσεις και τα προτεινόμενα από τους Τοπικούς Φορείς έργα**. Παρουσιάζονται αναλυτικά οι διαβουλεύσεις που πραγματοποιήθηκαν. Παρουσιάζονται οι προτάσεις έργων των τοπικών φορέων που προέκυψαν κατά τη διάρκεια των διαβουλεύσεων. Σε διαφορετικό πίνακα παρουσιάζονται επίσης, οι προτάσεις των τοπικών φορέων, που υποβλήθηκαν (σε προηγούμενη χρονική περίοδο) στην Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή (ΕΔΑ) της ΠΑΜΘ.

Στη Β' φάση της μελέτης θα περιληφθούν: η σύνθεση των αποτελεσμάτων διαβούλευσης, η SWOT ανάλυση, ο στρατηγικός σχεδιασμός, η εκπόνηση του προτεινόμενου Επιχειρησιακού Σχεδίου (θα περιλαμβάνει σε μορφή Τεχνικών Δελτίων Έργου τις προτάσεις έργων και δράσεων), ο Προϋπολογισμός, ο Μηχανισμός υλοποίησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

2.1. Γενικά

Βασική προϋπόθεση για την εκπόνηση ενός **Επιχειρησιακού Σχεδίου για την Υλοποίηση Προγράμματος Διατήρησης και Βιώσιμης Ανάπτυξης της Παράκτιας Ζώνης στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης** είναι ο ορισμός της παράκτιας ζώνης, η οριοθέτηση δηλαδή της περιοχής παρέμβασης. Ή διαφορετικά, ο καθορισμός, της ζώνης εκείνης που περιλαμβάνει τμήμα ξηράς και θάλασσας το οποίο επηρεάζεται, άμεσα και έμμεσα, από τις φυσικές διεργασίες ή τις ανθρώπινες δραστηριότητες εντός της ζώνης αυτής.

Η παράκτια ζώνη αποτελεί ένα ξεχωριστό είδος χώρου με δικιά του φυσιογνωμία και ιδιαιτερότητα. Είναι ένας χώρος ο οποίος συνδυάζει δύο διαφορετικούς χώρους: τον υδάτινο χώρο και αυτόν της στεριάς. Σχετίζεται, τόσο με τη διαχείριση της χερσαίας επιφάνειας, όσο και με αυτήν της θαλάσσιας ζώνης. Η παράκτια ζώνη αποτελεί ουσιαστικά τον ευαίσθητο χώρο μετάβασης μεταξύ του χερσαίου και του θαλάσσιου τμήματος μιας περιοχής. Λόγω της ιδιαιτερότητας αυτής παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία στη μορφή του, φιλοξενώντας σημαντικό αριθμό οικοτόπων πλούσιων σε διαφορετικά είδη χλωρίδας και πανίδας, ενώ παράλληλα φιλοξενεί ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού καθώς και πλήθος ανθρώπινων δραστηριοτήτων.

2.2. Ορισμός της Παράκτιας Ζώνης

Μολονότι η έννοια της παράκτιας ζώνης είναι διαισθητικά κατανοητή, με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου χώρου, δεν είναι εύκολος ο ακριβής ορισμός των ζωνών αυτών. Δεν υπάρχει ένας ενιαίος ορισμός για την παράκτια ζώνη, αλλά αντίθετα εμφανίζεται ένας μεγάλος αριθμός διαφορετικών ορισμών, που ποικίλουν ανάλογα με το σκοπό που αυτοί εξυπηρετούν. Ο ορισμός της παράκτιας ζώνης εξαρτάται από παράγοντες όπως τα φυσικο-γεωγραφικά και κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά της εκάστοτε περιοχής, την κλίμακα

προσέγγισης καθώς επίσης και τα οικολογικά, βιολογικά, διοικητικά και πολιτιστικά στοιχεία της.²

Λόγω της δεδομένης αυτής ανάγκης εξεύρεσης ορισμού για την διαχείριση και το σχεδιασμό της Παράκτιας Ζώνης, συναντούνται στην βιβλιογραφία και σε νομικά κείμενα πολλές προσπάθειες για να προσδιοριστούν με ακρίβεια τα όρια της ζώνης αυτής. Οι διαφορετικές προσεγγίσεις που συναντώνται στον ορισμό της Παράκτιας Ζώνης έχουν σχέση με³:

1. Ρυθμίσεις που αφορούν στις χρήσεις γης της παράκτιας ζώνης
2. Επιστημονικές απόψεις για την ποιότητα των θαλάσσιων πόρων στα παράκτια ύδατα, όπου αυτή η ποιότητα εξαρτάται από την αντίστοιχη περιβαλλοντική ποιότητα της ακτής
3. Τη ζώνη μέσα στην οποία η υποδομή και οι δραστηριότητες είναι άμεσα συνδεδεμένες με τη θάλασσα
4. Ολόκληρη την έκταση της λεκάνης απορροής, όταν πρόκειται για τη μελέτη γεωλογικών, γεωμορφολογικά ή υδρογεωλογικών διεργασιών στο παράκτιο σύστημα.
5. Διοικητικές υποδιαιρέσεις (πχ τα χερσαία διοικητικά όρια των ΟΤΑ, τα θαλάσσια σύνορα του κράτους κλπ.).

Για την οριοθέτηση της παράκτιας ζώνης ένας γενικός ορισμός είναι αυτός που χρησιμοποιείται από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος, που την περιγράφει ως *«το μέρος της ξηράς που επηρεάζεται από την γειτνίαση με την θάλασσα, και το μέρος της θάλασσας που επηρεάζεται από τη γειτνίαση με ξηρά, μέχρι του σημείου στο οποίο οι χερσαίες δραστηριότητες του ανθρώπου έχουν μία μετρήσιμη επίδραση στην χημεία του νερού και στην θαλάσσια οικολογία»*.

Με βάση τα παραπάνω μία σειρά ορισμών που έχουν δοθεί για την οριοθέτηση της παράκτιας ζώνης είναι οι εξής:

- Πρωτόκολλο Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παράκτιων Περιοχών της Σύμβασης της Βαρκελώνης: «Παράκτια ζώνη είναι, η γεωμορφολογική περιοχή εκατέρωθεν της ακτογραμμής στην οποία η αλληλεπίδραση μεταξύ του θαλάσσιου και χερσαίου τμήματος αποκτά τη μορφή πολύπλοκων συστημάτων οικολογικών στοιχείων και πόρων αποτελούμενων από βιοτικές και αβιοτικές συνιστώσες που συνυπάρχουν και αλληλεπιδρούν με τις ανθρώπινες κοινότητες και τις σχετικές κοινωνικο-οικονομικές δραστηριότητες»

² Μιχόπουλος Β.,(2009

³ Χ. Κοκκώσης, Κ. Δημητρίου, Μ. Κωνσταντόγλου (1999)

- Εθνικό Σχέδιο Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Παράκτιο Χώρο και τα Νησιά: «όσον αφορά στο χερσαίο τμήμα του παράκτιου χώρου, κατ' αρχήν μέχρι και τα ακραία προς την ενδοχώρα διοικητικά όρια των αντίστοιχων παράκτιων ΟΤΑ της ηπειρωτικής χώρας και της Κρήτης, άλλως μέχρι υψόμετρο 600 μ., αν η εν λόγω ισούψης βρίσκεται εντός των διοικητικών ορίων των οικείων ΟΤΑ, καθώς και στο σύνολο της έκτασης των νησιών (ανεξαρτήτως υψομέτρου). Όσον αφορά στο θαλάσσιο τμήμα του παράκτιου χώρου, μέχρι το όριο των χωρικών υδάτων.»
- Παγκόσμια Τράπεζα: «Η παράκτια ζώνη είναι η επιφάνεια επί της οποίας συναντούνται και αλληλεπιδρούν η γη με την θάλασσα. Περιλαμβάνει όλα τα χερσαία αλλά και τα θαλάσσια παράκτια φυσικά συστήματα. Τα όρια της παράκτιας ζώνης καθορίζονται τυχαία και διαφέρουν πολύ από κράτος σε κράτος. Πολλές φορές καθορίζονται από διοικητικά και πολιτικά κριτήρια»⁴.

Εκτός των παραπάνω ορισμών υπάρχουν πλήθος ερευνητικών και αναπτυξιακών προγραμμάτων τα οποία δίνουν τον δικό τους ορισμό για την Παράκτια Ζώνη. Για παράδειγμα στο «Πρόγραμμα για την Βιώσιμη Ανάπτυξη Ελληνικών Ακτών και Νησιών» του ΥΠΕΧΩΔΕ (1997) το χερσαίο τμήμα επεκτείνεται από την ακτογραμμή έως τα 5 χιλιόμετρα, αλλά μέσα στα όρια των ΟΤΑ, ενώ το θαλάσσιο τμήμα εκτείνεται μέχρι την ισοβαθή των 50 μέτρων. Από την άλλη στο πρόγραμμα ENVIREG το χερσαίο τμήμα επεκτείνεται έως 10 χιλιόμετρα από την ακτογραμμή.

Όπως βλέπουμε η οριοθέτηση της παράκτιας ζώνης διαφέρει ανάλογα με το σκοπό, την επιστήμη, αλλά και τις ιδιαιτερότητες της περιοχής που καλείται να εξυπηρετήσει. Έτσι όταν μελετώνται οι χρήσεις γης ορίζεται ως παράκτια περιοχή ζώνη πλάτους 100 μέτρων από την ακτογραμμή. Όταν μελετώνται οι υποδομές και οι δραστηριότητες που συνδέονται με την θάλασσα, ως παράκτια περιοχή λογίζεται η απόσταση μέχρι και 5 χιλιομέτρων προς το εσωτερικό από την ακτή. Στην περίπτωση μιας περιβαλλοντικής μελέτης που αφορά την παροχή νερού, ιζημάτων θα πρέπει να δοθεί μια πιο πλατιά ερμηνεία και η παράκτια ζώνη θα μπορούσε να συμπεριλάβει μεγάλο τμήμα της ενδοχώρας και ολόκληρες τις σχετικές λεκάνες απορροής. Αντίστοιχα σε μία χωροταξική μελέτη ως παράκτια ζώνη μπορεί να θεωρηθεί μία ζώνη εύρους μερικών χιλιομέτρων.

---

⁴ Σκριμιζέα Ε., (2011)

2.3. Οριοθέτηση Περιοχής για το Επιχειρησιακό Σχέδιο για την Υλοποίηση Προγράμματος Διατήρησης και Βιώσιμης Ανάπτυξης της Παράκτιας Ζώνης στην Περιφέρεια ΑΜΘ

Καθώς, όπως παρουσιάστηκε, δεν υπάρχει ένας κοινά εφαρμόσιμος ορισμός για την Παράκτια Ζώνη, τόσο σε εθνικό αλλά και διεθνές επίπεδο, θα πρέπει στα πλαίσια του υπό μελέτη σχεδίου να οριοθετηθεί η περιοχή παρέμβασης στη βάση συγκεκριμένων παραδοχών. Οι παραδοχές αυτές έχουν να κάνουν με το περιεχόμενο και τη στοχοθέτηση του προς εκπόνηση έργου, τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα, την ιδιομορφία της περιοχής, αλλά και τη διεθνή εμπειρία και πρακτική.

Θεσμικό Πλαίσιο

Παίρνοντας υπόψη ότι αντικείμενο του παρόντος έργου είναι η εκπόνηση ενός Επιχειρησιακού Σχεδίου για την Υλοποίηση Προγράμματος Διατήρησης και Βιώσιμης Ανάπτυξης της Παράκτιας Ζώνης στην ΠΑΜΘ το οποίο θα συμβάλει στην επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου και Οράματος της Περιφέρειας ΑΜΘ *«η παράκτια ζώνη της Περιφέρειας να διατηρηθεί και να αναδειχθεί ως το συγκριτικό πλεονέκτημά της, αποτελώντας πηγή ωφελειών για κατοίκους και επισκέπτες και υπόδειγμα αρμονικής συνύπαρξης του ανθρώπου με τη φύση και την ιστορία»*, όπως και τα σημαντικά στοιχεία, τόσο γεωγραφικά όσο και από πλευράς λειτουργίας, στα οποία ζητείται ιδιαίτερη έμφαση από την προκήρυξη του έργου, είναι προφανές ότι το έργο αφορά στον αειφορικό αναπτυξιακό σχεδιασμό της εν λόγω περιοχής.

Δεδομένου ότι παρά την πληθώρα νομικών εγγράφων και κειμένων αναφορικά με τη διαχείριση ειδικών θεμάτων που αφορούν στις ακτές, ένα ολοκληρωμένο θεσμικό πλαίσιο για τη διαχείριση των ακτών, ωστόσο, δεν υφίσταται, επιλέγεται να χρησιμοποιηθεί ως βάση σχεδιασμού της αναπτυξιακής προσέγγισης της εν λόγω περιοχής ο Ευρωπαϊκός Κώδικας Δεοντολογίας για τις Παράκτιες Ζώνες (European Code of Conduct for Coastal Zones) του Συμβουλίου της Ευρώπης (Γενεύη, Απρίλιος 1999) (στη συνέχεια αναφερόμενος ως ΕΚΔ) που επιχειρείται να αποτελέσει μια γενική - Ευρωπαϊκή κανονιστική αφετηρία για την αειφόρο διαχείριση των παράκτιων ζωνών.

Υιοθετώντας ο ΕΚΔ τις αρχές της Πανευρωπαϊκής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα και την Ποικιλότητα του Τοπίου (Pan-European Biological and

Landscape Diversity Strategy) εξειδικεύει τις εν λόγω αρχές στη διαχείριση του παράκτιου χώρου, όπου και με τον ορισμό παράλληλα κάποιων στοιχείων κλειδιών, διατυπώνει τις **στρατηγικές αρχές** για τη διαχείριση των ακτών (πχ ενσωμάτωση της τομεακής ανάπτυξης στη διαχείριση των ακτών, προστασία παράκτιου και θαλάσσιου τοπίου, προστασία ανθρώπινης ζωής και οικισμών κλπ.).

Με βάση τις παραπάνω αρχές στρατηγικής μια σειρά από τομείς (περιβαλλοντικοί, οικονομικοί, κοινωνικοί) επιλέγονται ως κρίσιμοι για τη διαχείριση της παράκτιας ζώνης και διατυπώνονται κατευθυντήριες για την ανάπτυξη πολιτικών με στόχο την επίτευξη βιώσιμης διαχείρισης της παράκτιας ζώνης.

Σημαντικά Στοιχεία

Ως σημαντικά στοιχεία για το σχεδιασμό του εν λόγω προγράμματος, και κατά συνέπεια και για την οριοθέτηση της περιοχής παρέμβασης, θεωρούνται ασφαλώς αυτά τα οποία χαρακτηρίζει ως τέτοια και η προκήρυξη του έργου. Δηλ. οι περιοχές των Παράκτιων υγροτόπων που αποτελούν το Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων της Αν. Μακεδονίας (ΚΥΑ 4110/2007, ΦΕΚ 102/Δ/2007) και το Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Έβρου (ΚΥΑ 44549/2008 ΦΕΚ 497/Δ/2008). Επίσης η ενδιάμεση περιοχή που συνδέει τα 2 Εθνικά Πάρκα και περιλαμβάνεται ως μια παράκτια περιοχή με ιδιαίτερο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον που μπορεί να ενισχύσει πολλαπλώς την παράκτια ζώνη της Περιφέρειας ΑΜΘ.

Χωρική Εξειδίκευση

Δεδομένου ότι το αντικείμενο παρέμβασης αφορά στην εκπόνηση ενός υλοποιήσιμου προγράμματος ανάπτυξης της περιοχής, θα πρέπει οι προτεινόμενες παρεμβάσεις να διασφαλίζουν τη διαχειριστική τους αυτοτέλεια, όπως επίσης να βρίσκονται σε αρμονία με το γενικότερο αναπτυξιακό σχεδιασμό της ευρύτερης περιοχής στην οποία εκτελούνται. Να διασφαλίζεται δηλ. αφενός η δυνατότητα διαχείρισης των παρεμβάσεων που θα προταθούν ότι μπορούν να υλοποιηθούν αφετέρου να μην ακυρώνονται από άλλες δράσεις που εκτελούνται στην ευρύτερη περιοχή τους.

Στη λογική αυτή το χαμηλότερο επίπεδο χωρικού σχεδιασμού, που είναι οι ΟΤΑ α! βαθμού, καλύπτουν αυτή την απαίτηση. Η δημιουργία ωστόσο των Καλλικρατικών Δήμων και η σημαντική διεύρυνση των διοικητικών τους ορίων, δημιουργεί μεγάλες χωρικές ενότητες που υπερβαίνουν σημαντικά τις προσεγγίσεις του παράκτιου χώρου με αποτέλεσμα να ακυρώνεται σε περιπτώσεις η έννοια της παράκτιας ζώνης. Κατά συνέπεια τα όρια των Καλλικρατικών δήμων θα οδηγούσαν στην ένταξη περιοχών στη ζώνη παρέμβασης, οι οποίες δεν συμβαδίζουν με το πνεύμα του υπό μελέτη σχεδίου και δεν παρουσιάζουν άμεση συσχέτιση με

διεργασίες της παράκτιας ζώνης. Αντίθετα, η έννοια της χωρικής ενότητας της Τοπικής/Δημοτικής Κοινότητας εντός των ορίων των ΟΤΑ (Καλλικράτης, Ν. 3852/10) καλύπτει τις δύο παραπάνω προϋποθέσεις.

Επιλέγεται έτσι ως χωρικό επίπεδο αναφοράς η Τοπική/Δημοτική Κοινότητα, όπως αυτή ορίζεται στα πλαίσια του Καλλικράτη.

Εναλλακτικά Σενάρια

Σ' ό,τι αφορά την οριοθέτηση της παράκτιας ζώνης ο ΕΚΔ δεν υιοθετεί κάποιο σαφή και αυστηρό κανόνα τοποθέτησης των ορίων. Περιορίζεται ο Κώδικας στη λειτουργική προσέγγιση της περιοχής, αρκούμενο το κείμενο στη διατύπωση ότι μια ζώνη λίγων χιλιομέτρων μπορεί να υιοθετηθεί για γενικούς σκοπούς ως παράκτια ζώνη.

Γίνεται, έτσι με βάση τα παραπάνω σαφές, ότι θα πρέπει να εξεταστούν κάποια εναλλακτικά σενάρια και να επιλεγεί το καταλληλότερο για το συγκεκριμένο έργο.

Στη συνέχεια εξετάζονται πέντε διαφορετικά εναλλακτικά σενάρια οριοθέτησης της παράκτιας ζώνης της ΠΑΜΘ στη βάση των οποίων επιχειρείται να βρεθεί η βέλτιστη λύση για τον προσδιορισμό της περιοχής παρέμβασης του έργου.

Αν και είναι σαφές, με βάση τα προηγούμενα, ότι το κριτήριο για την αποτελεσματική οριοθέτηση της παράκτιας ζώνης για το σκοπό του παρόντος έργου δεν είναι η χάραξη κάποιας γεωγραφικής οριογραμμής, αλλά η αξιολόγηση της επίδρασης της χερσαίας λειτουργίας στο θαλάσσιο περιβάλλον, εξετάζονται στα πλαίσια των σεναρίων και οι ζώνες των 5 και 10χλμ αντιστοίχως από την ακτογραμμή, ώστε να εκτιμηθούν οι επιπτώσεις στη διαμόρφωση της περιοχής παρέμβασης.

Στην ίδια λογική επίσης κριτήριο για την επιτυχή οριοθέτηση της περιοχής παρέμβασης είναι η ένταξη του συνόλου των σημαντικών στοιχείων της περιοχής (Εθνικά Πάρκα) εντός των ορίων της, δεδομένου ότι η διαχείριση των Πάρκων είναι ενιαία και όχι σημειακή.

Συνοψίζοντας ως προς τα παραπάνω ,τα σενάρια εξετάστηκαν λαμβάνοντας υπόψη τις εξής σταθερές:

1. Σε όλα τα πιθανά σενάρια χρησιμοποιείται κατά κανόνα ως χωρική προσέγγιση η διοικητική μονάδα των Τοπικών/Δημοτικών Κοινοτήτων για την οριοθέτηση της περιοχής παρέμβασης.

2. Για τη δημιουργία των σεναρίων διερευνούνται και οι ζώνες των 5 και 10 χιλιομέτρων από την ακτογραμμή, οι οποίες εμφανίζονται στη βιβλιογραφία
3. Κατά την εξέταση των σεναρίων παίρνεται υπόψη η ιδιαιτερότητα της Περιφέρειας ΑΜΘ η οποία διαθέτει δύο παράκτια Εθνικά Πάρκα, το Εθνικό Πάρκο ΑΜΘ και το Εθνικό Πάρκο του Δέλτα του Έβρου, και τα οποία αντιμετωπίζονται αναγκαστικά ως ολοκληρωμένες ενότητες
4. Θεωρείται δεδομένο πως τα δύο νησιά της περιφέρειας ΑΜΘ ανήκουν εξ ορισμού στην χερσαία ζώνη της παράκτιας ζώνης, καθώς οι λειτουργίες τους είναι άμεσα συνυφασμένες με τον θαλάσσιο χώρο.

Ακόμη ως θαλάσσιο τμήμα της περιοχής παρέμβασης λαμβάνεται το όριο των χωρικών υδάτων για όλα τα σενάρια, δεδομένου ότι η ισοβαθής των 50 μέτρων, που χρησιμοποιείται συχνά στη βιβλιογραφία, νοτίως των ΠΕ Ροδόπης και Έβρου βρίσκεται εκτός των 6 ναυτικών μιλίων, οπότε δεν μπορεί να ορίζει την θαλάσσια περιοχή παρέμβασης.

Τα Εναλλακτικά Σενάρια Οριοθέτησης

Με βάση τα παραπάνω, τα εναλλακτικά σενάρια που εξετάζονται είναι τα εξής:

- 1) Το πρώτο σενάριο λαμβάνει ως χερσαίο τμήμα της περιοχής μελέτης τις παράκτιες Τοπικές/Δημοτικές Κοινότητες καθώς και τη **συνολική επιφάνεια** αυτών που καλύπτουν τμήμα των Πάρκων
- 2) Το δεύτερο σενάριο λαμβάνει ως χερσαίο τμήμα της περιοχής μελέτης μόνο τις παράκτιες Τοπικές/Δημοτικές Κοινότητες της περιφέρειας
- 3) Το τρίτο σενάριο λαμβάνει ως χερσαίο τμήμα της περιοχής μελέτης ζώνη πλάτους 5.000 μέτρων από την ακτογραμμή
- 4) Το τέταρτο σενάριο λαμβάνει ως χερσαίο τμήμα της περιοχής μελέτης ζώνη πλάτους 10.000 μέτρων από την ακτογραμμή
- 5) Το πέμπτο σενάριο λαμβάνει ως χερσαίο τμήμα της περιοχής μελέτης όλες τις παράκτιες Τοπικές/Δημοτικές Κοινότητες καθώς και το **τμήμα** αυτών που είναι ενταγμένο σε κάποιο από τα Εθνικά Πάρκα.

Αξιολόγηση Σεναρίων

Πρώτο Σενάριο

Όπως είναι εμφανές από το συνημμένο χαρτογραφικό διάγραμμα, η εν λόγω προσέγγιση καλύπτει όλη την παράκτια περιοχή, εισχωρεί ωστόσο στην περιοχή του Εθνικού Πάρκου ΑΜΘ σε πολύ μεγάλο βάθος, μέχρι τα Βουλγαρικά σύνορα, εντάσσοντας στην παράκτια ζώνη ορεινές περιοχές (ορεινός όγκος Ροδόπης) που προφανώς δεν σχετίζονται με λειτουργίες της παράκτιας ζώνης.

Δεύτερο Σενάριο

Το δεύτερο σενάριο καλύπτει συνολικά την παράκτια περιοχή, αφήνει ωστόσο σημαντικό τμήμα των δύο Εθνικών Πάρκων εκτός περιοχής μελέτης. Δεδομένου τόσο του σκοπού της μελέτης όσο και της γενικότερης μεθοδολογικής προσέγγισης για την οριοθέτηση της περιοχής παρέμβασης, κρίνεται αναγκαία η ένταξη της συνολικής επιφάνειας των δύο Πάρκων στην προς μελέτη περιοχή, όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω.

Τρίτο Σενάριο

Η ζώνη των 5 χλμ., αν και καλύπτει με επάρκεια τις παράκτιες Τοπικές/Δημοτικές Κοινότητες, αφήνει εκτός παράκτιας ζώνης σημαντικό μέρος των δύο Πάρκων, γεγονός που κρίνεται αρνητικό για την ανάπτυξη του σχεδίου παρέμβασης. Πέραν τούτου η τοποθέτηση γεωγραφικής οριογραμμής για την οριοθέτηση της παράκτιας ζώνης αντιβαίνει μεθοδολογικά στην επιχειρούμενη προσέγγιση της διαχείρισης των φυσικών και ανθρωπογενών λειτουργιών στη λογική της αειφόρου ανάπτυξης.

Τέταρτο Σενάριο

Όμοια προς το προηγούμενο σενάριο, η διεύρυνση της ζώνης των 5χλμ στα 10χλμ παρουσιάζει επίσης το αρνητικό στοιχείο της τοποθέτησης γεωγραφικής οριογραμμής για τη μελέτη φυσικών και ανθρωπογενών επιδράσεων στον παράκτιο χώρο, αλλά και η τοποθέτηση της εν λόγω οριογραμμής δεν καλύπτει επίσης το σύνολο της έκτασης των δύο πάρκων.

Πέμπτο Σενάριο

Περιλαμβάνει το σύνολο των παράκτιων Τοπικών/Δημοτικών Κοινοτήτων καθώς και το τμήμα αυτών που περιλαμβάνεται στα δύο Πάρκα, στη λογική του σχεδιασμού παρεμβάσεων, ειδικά για τις Κοινότητες αυτές, αποκλειστικά και μόνο στο τμήμα αυτό που βρίσκεται εντός των ορίων των Πάρκων.

Από τα παραπάνω περιγραφέντα σενάρια κρίνεται το πέμπτο ως επικρατέστερο, δεδομένου ότι:

- Καλύπτει όλη την παράκτια περιοχή,
- Δεν εισχωρεί σε μεγάλο γεωγραφικό βάθος στην χερσαία ζώνη ακυρώνοντας την έννοια της παράκτιας προσέγγισης,
- Εντάσσει το σύνολο των ιδιαίτερων στοιχείων στην περιοχή παρέμβασης (Εθνικά Πάρκα) και
- Διασφαλίζει τη διοικητική αυτοτέλεια των παρεμβάσεων.

Έχοντας μελετήσει όλες τις παραπάνω εναλλακτικές και στη λογική του ότι τα ιδιαίτερα ευαίσθητα και αξιόλογα οικοσυστήματα της περιφέρειας που συνδέονται με τον παράκτιο χώρο θα πρέπει να συμπεριληφθούν στο σύνολο τους στην περιοχή παρέμβασης, ώστε και η προστασία τους να ενισχυθεί αλλά και η ανάδειξη τους να υποστηριχθεί, κρίνεται σκόπιμο η περιοχή παρέμβασης να οριοθετηθεί από τις παράκτιες Τοπικές/Δημοτικές Κοινότητες, αυτές δηλαδή που έχουν μέτωπο στην ακτογραμμή και, σ' ό,τι αφορά τα δύο Εθνικά Πάρκα, να συμπεριληφθεί το σύνολο της έκτασης τους, όπου όμως οι παρεμβάσεις για τις μη παράκτιες Τοπικές/Δημοτικές Κοινότητες να περιορίζονται αυστηρά στο έδαφος που συμπεριλαμβάνεται στα δύο Πάρκα.

Στη συνέχεια ακολουθεί πίνακας με τις Τοπικές/Δημοτικές Κοινότητες που περιλαμβάνει η προτεινόμενη περιοχή παρέμβασης, ενώ στο παράρτημα εμφανίζεται η χαρτογραφική απεικόνιση των επιμέρους σεναρίων.

ΠΑΡΑΚΤΙΕΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ (ΜΟΝΟ)

Παράκτιες Τοπικές Κοινότητες			
Δήμοι	Δημοτικές Ενότητες	Δημοτικές Κοινότητες	Τοπικές κοινότητες
Αβδήρων	Δ.Ε. Αβδήρων		Αβδήρων
Αβδήρων	Δ.Ε. Αβδήρων		Μάνδρας
Αβδήρων	Δ.Ε. Αβδήρων		Μυρωδάτου
Αβδήρων	Δ.Ε. Αβδήρων		Νέας Κεσσάνης
Αλεξανδρούπολης	Δ.Ε. Τραιανούπολης		Ανθείας
Αλεξανδρούπολης	Δ.Ε. Αλεξανδρούπολης	Δημοτική Κοινότητα Αλεξανδρούπολης	-
Αλεξανδρούπολης	Δ.Ε. Αλεξανδρούπολης		Μάκρης
Αλεξανδρούπολης	Δ.Ε. Τραιανούπολης		Λουτρού
Θάσου		Δημοτική Κοινότητα Θάσου	-
Θάσου		Δημοτική Κοινότητα Θεολόγου	-
Θάσου		Δημοτική Κοινότητα Καλλιράχης	-
Θάσου		Δημοτική Κοινότητα Λιμεναρίων	-
Θάσου		Δημοτική Κοινότητα Πρίνου	-
Θάσου			Μαριών
Θάσου			Παναγίας
Θάσου		Δημοτική Κοινότητα Ποταμιάς	
Θάσου			Ραχωνίου
Θάσου			Σωτήρος

Παράκτιες Τοπικές Κοινότητες			
Δήμοι	Δημοτικές Ενότητες	Δημοτικές Κοινότητες	Τοπικές κοινότητες
Καβάλας	Δ.Ε. Καβάλας	Δημοτική Κοινότητα Καβάλας	-
Καβάλας	Δ.Ε. Καβάλας	Δημοτική Κοινότητα Νέας Καρβάλης	-
Καβάλας	Δ.Ε. Καβάλας		Χαλκερού
Κομοτηνής	Δ.Ε. Αιγείρου		Αρωγής
Κομοτηνής	Δ.Ε. Αιγείρου		Γλυφάδας
Κομοτηνής	Δ.Ε. Αιγείρου		Παγουριών
Κομοτηνής	Δ.Ε. Αιγείρου		Παραλία Μέσης
Κομοτηνής	Δ.Ε. Αιγείρου		Φαναρίου
Μαρωνείας-Σαπών	Δ.Ε. Μαρωνείας		Προσκυνητών
Μαρωνείας-Σαπών	Δ.Ε. Μαρωνείας		Ιμέρου
Μαρωνείας-Σαπών	Δ.Ε. Μαρωνείας		Μαρωνείας
Μαρωνείας-Σαπών	Δ.Ε. Σαπών		Κρωβύλης
Νέστου	Δ.Ε. Κεραμωτής		Αγιάσματος
Νέστου	Δ.Ε. Κεραμωτής		Κεραμωτής
Νέστου	Δ.Ε. Κεραμωτής		Πηγών
Νέστου	Δ.Ε. Χρυσούπολης		Ερατεινού
Νέστου	Δ.Ε. Χρυσούπολης		Πέρνης
Νέστου	Δ.Ε. Χρυσούπολης		Πετροπηγής
Νέστου	Δ.Ε. Χρυσούπολης		Ποντολιβάδου
Παγγαίου	Δ.Ε. Ελευθερούπολης		Κοκκινοχώματος
Παγγαίου	Δ.Ε. Ελευθερων		Ελαιοχωρίου
Παγγαίου	Δ.Ε. Ελευθερων		Μυρτοφύτου
Παγγαίου	Δ.Ε. Ελευθερων		Νέας Ηρακλίτισης
Παγγαίου	Δ.Ε. Ελευθερων		Νέας Περάμου
Παγγαίου	Δ.Ε. Ελευθερων		Φωλεάς
Παγγαίου	Δ.Ε. Ορφανού		Ακροποτάμου
Παγγαίου	Δ.Ε. Ορφανού		Καριανής
Παγγαίου	Δ.Ε. Ορφανού		Ορφανίου

Παράκτιες Τοπικές Κοινότητες			
Δήμοι	Δημοτικές Ενότητες	Δημοτικές Κοινότητες	Τοπικές κοινότητες
Παγγαίου	Δ.Ε. Ορφανού		Οφρυνίου
Σαμοθράκης			Σαμοθράκης
Τοπείρου	Δ.Ε. Τοπείρου		Ερασμίου
Τοπείρου	Δ.Ε. Τοπείρου		Μαγγάνων

ΜΗ ΠΑΡΑΚΤΙΕΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ (ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΠΑΡΚΩΝ)

Τοπικές Κοινότητες Εντός των Δύο Εθνικών Πάρκων			
Δήμοι	Δημοτικές Ενότητες	Δημοτικές Κοινότητες	Τοπικές κοινότητες
Αβδήρων	Δ.Ε. Βιστωνίδος		Σουνίου
Αβδήρων	Δ.Ε. Βιστωνίδος		Κουτσού
Αβδήρων	Δ.Ε. Βιστωνίδος		Πολυσίτου
Αβδήρων	Δ.Ε. Βιστωνίδος		Σελίνου
Αβδήρων	Δ.Ε. Σελέρου	Δημοτική Κοινότητα Σελέρου	-
Αλεξανδρούπολης	Δ.Ε. Φερών	Δημοτική Κοινότητα Φερών	-
Ιάσμου	Δ.Ε. Αμαξάδων		Αμαξάδων
Ιάσμου	Δ.Ε. Αμβροσίας		Αμβροσίας
Ιάσμου	Δ.Ε. Ιάσμου	Δημοτική Κοινότητα Ιάσμου	-
Ιάσμου	Δ.Ε. Ιάσμου		Σάλπης
Ιάσμου	Δ.Ε. Σώστου		Πολυάνθου
Κομοτηνής	Δ.Ε. Αιγείρου		Καλλίστης
Κομοτηνής	Δ.Ε. Αιγείρου		Νέας Καλλίστης
Κομοτηνής	Δ.Ε. Αιγείρου		Μέση
Κομοτηνής	Δ.Ε. Αιγείρου		Πόρπης
Κομοτηνής	Δ.Ε. Νέου Σιδηροχωρίου		Αγίων Θεοδώρων

Τοπικές Κοινότητες Εντός των Δύο Εθνικών Πάρκων			
Δήμοι	Δημοτικές Ενότητες	Δημοτικές Κοινότητες	Τοπικές κοινότητες
Κομοτηνής	Δ.Ε. Νέου Σιδηροχωρίου		Νέου Σιδηροχωρίου
Μαρωνείας-Σαπών	Δ.Ε. Μαρωνείας	Δημοτική Κοινότητα Ξυλαγανής	-
Νέστου	Δ.Ε. Κεραμωτής		Νέας Καρυάς
Νέστου	Δ.Ε. Χρυσούπολης	Δημοτική Κοινότητα Χρυσουπόλεως	-
Νέστου	Δ.Ε. Χρυσούπολης		Αβραμυλιάς
Νέστου	Δ.Ε. Χρυσούπολης		Γέροντα
Νέστου	Δ.Ε. Χρυσούπολης		Γραβούνης
Νέστου	Δ.Ε. Χρυσούπολης		Διαλεκτού
Νέστου	Δ.Ε. Χρυσούπολης		Ζαρκαδιάς
Νέστου	Δ.Ε. Χρυσούπολης		Ξεριά
Νέστου	Δ.Ε. Χρυσούπολης		Παραδείσου
Νέστου	Δ.Ε. Χρυσούπολης		Χρυσοχωρίου
Τοπείρου	Δ.Ε. Τοπείρου	Δημοτική Κοινότητα Ευάλου	-
Τοπείρου	Δ.Ε. Τοπείρου	Δημοτική Κοινότητα Τοξοτών	-
Τοπείρου	Δ.Ε. Τοπείρου		Εξοχής
Τοπείρου	Δ.Ε.Τοπείρου		Αβάτου
Τοπείρου	Δ.Ε.Τοπείρου		Ολβίου

ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Σύνολο Περιοχής Παρέμβασης			
Δήμοι	Δημοτικές Ενότητες	Δημοτικές Κοινότητες	Τοπικές κοινότητες
Αβδήρων	Δ.Ε. Αβδήρων		Αβδήρων
Αβδήρων	Δ.Ε. Αβδήρων		Μάνδρας
Αβδήρων	Δ.Ε. Αβδήρων		Μυρωδάτου
Αβδήρων	Δ.Ε. Αβδήρων		Νέας Κεσσάνης
Αβδήρων	Δ.Ε. Βιστωνίδος		Σουνίου
Αβδήρων	Δ.Ε. Βιστωνίδος		Κουτσού
Αβδήρων	Δ.Ε. Βιστωνίδος		Πολυσίτου
Αβδήρων	Δ.Ε. Βιστωνίδος		Σελίνου
Αβδήρων	Δ.Ε. Σελέρου	Δημοτική Κοινότητα Σελέρου	-
Αλεξανδρούπολης	Δ.Ε Τραιανούπολης		Ανθείας
Αλεξανδρούπολης	Δ.Ε. Αλεξανδρούπολης	Δημοτική Κοινότητα Αλεξανδρούπολης	-
Αλεξανδρούπολης	Δ.Ε. Αλεξανδρούπολης		Μάκρης
Αλεξανδρούπολης	Δ.Ε. Τραιανούπολης		Λουτρού
Αλεξανδρούπολης	Δ.Ε. Φερών	Δημοτική Κοινότητα Φερών	-
Θάσου		Δημοτική Κοινότητα Θάσου	-
Θάσου		Δημοτική Κοινότητα Θεολόγου	-
Θάσου		Δημοτική Κοινότητα Καλλιράχης	-
Θάσου		Δημοτική Κοινότητα Λιμεναρίων	-
Θάσου		Δημοτική Κοινότητα Πρίνου	-
Θάσου		Δημοτική Κοινότητα Ποταμιάς	
Θάσου			Μαριών

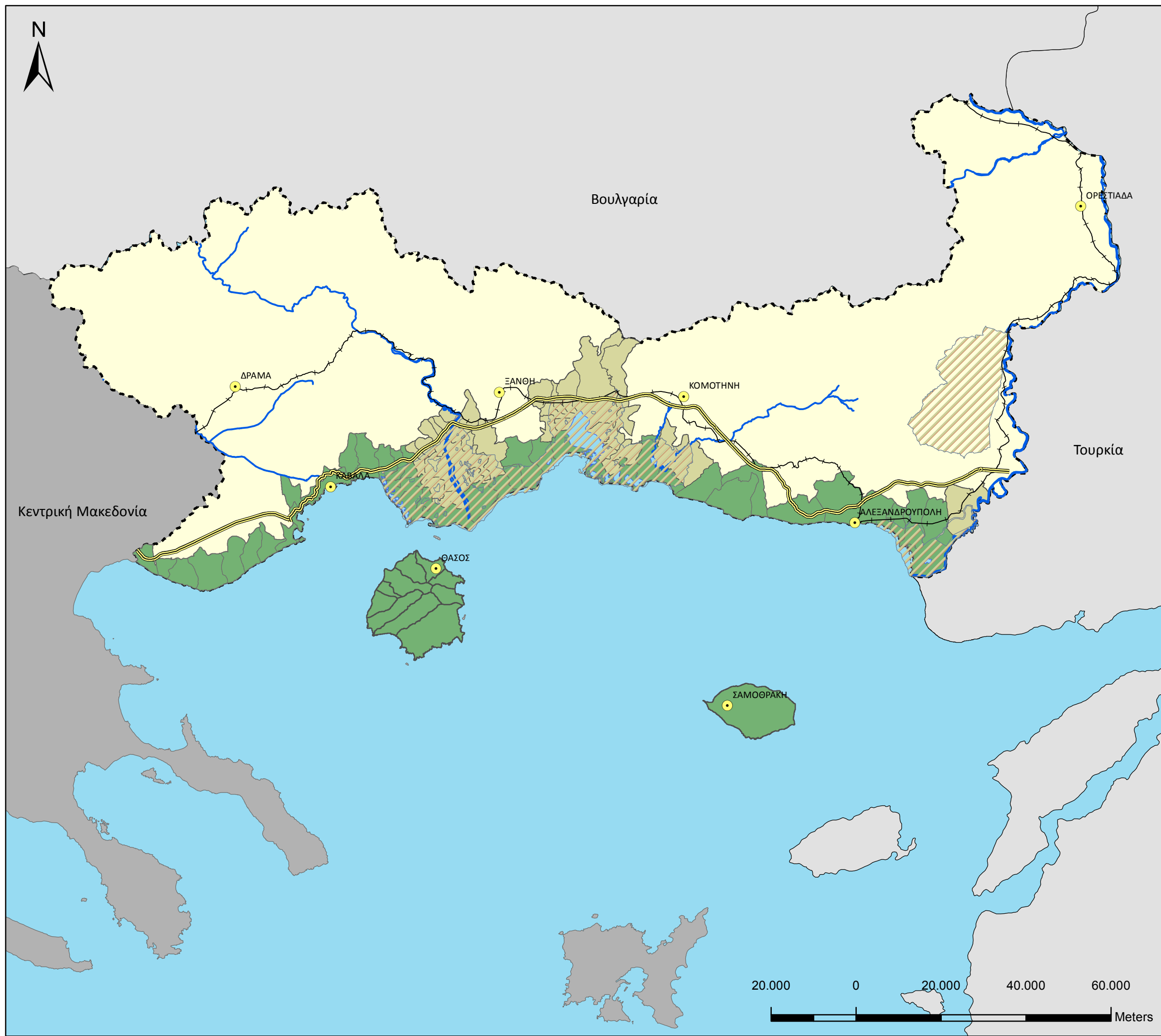
Σύνολο Περιοχής Παρέμβασης			
Δήμοι	Δημοτικές Ενότητες	Δημοτικές Κοινότητες	Τοπικές κοινότητες
Θάσου			Παναγίας
Θάσου			Ραχωνίου
Θάσου			Σωτήρος
Ιάσου	Δ.Ε. Αμαξιάδων		Αμαξιάδων
Ιάσου	Δ.Ε. Αμβροσίας		Αμβροσίας
Ιάσου	Δ.Ε. Ιάσου	Δημοτική Κοινότητα Ιάσου	-
Ιάσου	Δ.Ε. Ιάσου		Σάλπης
Ιάσου	Δ.Ε. Σώστου		Πολυάνθου
Καβάλας	Δ.Ε. Καβάλας	Δημοτική Κοινότητα Καβάλας	-
Καβάλας	Δ.Ε. Καβάλας	Δημοτική Κοινότητα Νέας Καρβάλης	-
Καβάλας	Δ.Ε. Καβάλας		Χαλκερού
Κομοτηνής	Δ.Ε. Αιγείρου		Νέας Καλλίστης
Κομοτηνής	Δ.Ε. Αιγείρου		Αρωγής
Κομοτηνής	Δ.Ε. Αιγείρου		Γλυφάδας
Κομοτηνής	Δ.Ε. Αιγείρου		Καλλίστης
Κομοτηνής	Δ.Ε. Αιγείρου		Μέση
Κομοτηνής	Δ.Ε. Αιγείρου		Παγουριών
Κομοτηνής	Δ.Ε. Αιγείρου		Παραλία Μέσης
Κομοτηνής	Δ.Ε. Αιγείρου		Πόρπης
Κομοτηνής	Δ.Ε. Αιγείρου		Φαναρίου
Κομοτηνής	Δ.Ε. Νέου Σιδηροχωρίου		Αγιών Θεοδώρων
Κομοτηνής	Δ.Ε. Νέου Σιδηροχωρίου		Νέου Σιδηροχωρίου
Μαρωνείας-Σαπών	Δ.Ε. Μαρωνείας		Προσκυνητών
Μαρωνείας-Σαπών	Δ.Ε. Μαρωνείας	Δημοτική Κοινότητα Ξυλαγανής	-
Μαρωνείας-Σαπών	Δ.Ε. Μαρωνείας		Ιμέρου

Σύνολο Περιοχής Παρέμβασης			
Δήμοι	Δημοτικές Ενότητες	Δημοτικές Κοινότητες	Τοπικές κοινότητες
Μαρωνείας-Σαπών	Δ.Ε. Μαρωνείας		Μαρωνείας
Μαρωνείας-Σαπών	Δ.Ε. Σαπών		Κρωβύλης
Νέστου	Δ.Ε. Κεραμωτής		Αγιάσματος
Νέστου	Δ.Ε. Κεραμωτής		Κεραμωτής
Νέστου	Δ.Ε. Κεραμωτής		Νέας Καρυάς
Νέστου	Δ.Ε. Κεραμωτής		Πηγών
Νέστου	Δ.Ε. Χρυσούπολης	Δημοτική Κοινότητα Χρυσουπόλεως	-
Νέστου	Δ.Ε. Χρυσούπολης		Αβραμυλιάς
Νέστου	Δ.Ε. Χρυσούπολης		Γέροντα
Νέστου	Δ.Ε. Χρυσούπολης		Γραβούνης
Νέστου	Δ.Ε. Χρυσούπολης		Διαλεκτού
Νέστου	Δ.Ε. Χρυσούπολης		Ερατεινού
Νέστου	Δ.Ε. Χρυσούπολης		Ζαρκαδιάς
Νέστου	Δ.Ε. Χρυσούπολης		Ξεριά
Νέστου	Δ.Ε. Χρυσούπολης		Παραδείσου
Νέστου	Δ.Ε. Χρυσούπολης		Πέρνης
Νέστου	Δ.Ε. Χρυσούπολης		Πετροπηγής
Νέστου	Δ.Ε. Χρυσούπολης		Ποντολιβάδου
Νέστου	Δ.Ε. Χρυσούπολης		Χρυσχωρίου
Παγγαίου	Δ.Ε. Ελευθερούπολης		Κοκκινοχώματος
Παγγαίου	Δ.Ε. Ελευθερων		Ελαιοχωρίου
Παγγαίου	Δ.Ε. Ελευθερων		Μυρτοφύτου
Παγγαίου	Δ.Ε. Ελευθερων		Νέας Ηρακλίτισης
Παγγαίου	Δ.Ε. Ελευθερων		Νέας Περάμου
Παγγαίου	Δ.Ε. Ελευθερων		Φωλεάς
Παγγαίου	Δ.Ε. Ορφανού		Ακροποτάμου
Παγγαίου	Δ.Ε. Ορφανού		Καριανής
Παγγαίου	Δ.Ε. Ορφανού		Ορφανίου

Σύνολο Περιοχής Παρέμβασης			
Δήμοι	Δημοτικές Ενότητες	Δημοτικές Κοινότητες	Τοπικές κοινότητες
Παγγαίου	Δ.Ε. Ορφανού		Οφρυνίου
Σαμοθράκης			Σαμοθράκης
Τοπείου	Δ.Ε. Τοπείου	Δημοτική Κοινότητα Ευλάλου	-
Τοπείου	Δ.Ε. Τοπείου	Δημοτική Κοινότητα Τοξοτών	-
Τοπείου	Δ.Ε. Τοπείου		Εξοχής
Τοπείου	Δ.Ε. Τοπείου		Ερασμίου
Τοπείου	Δ.Ε. Τοπείου		Μαγγάνων
Τοπείου	Δ.Ε. Τοπείου		Αβάτου
Τοπείου	Δ.Ε. Τοπείου		Ολβίου

ΧΑΡΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΤΗΣ ΠΑΡΑΚΤΙΑΣ ΖΩΝΗΣ ΠΑΜΘ

ΧΑΡΤΗΣ: 6
ΣΕΝΑΡΙΟ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ: 5
[ΠΑΡΑΚΤΙΕΣ ΤΟΠΙΚΕΣ-ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ
ΚΑΙ ΜΗ ΠΑΡΑΚΤΙΕΣ ΤΟΠΙΚΕΣ-ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ
ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΕΘΝΙΚΩΝ ΠΑΡΚΩΝ]

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- Αστικά κέντρα
- == Εγνατία Οδός
- +— Σιδηροδρομικό Δίκτυο
- Ποτάμια
- Λίμνες
- ▨ Εθνικά πάρκα
- Τοπικές -Δημοτικές Κοινότητες Εντός πάρκων
- Παράκτιες Τοπικές - Δημοτικές Κοινότητες
- Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας
- Γειτονικές χώρες

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

3.1. Ιστορικά Στοιχεία Περιοχής

Η ιστορία της περιοχής Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης καλύπτει όλες τις χρονικές περιόδους. Υπάρχουν ευρήματα από την Νεολιθική Εποχή αλλά και από την πρώιμη Εποχή του Σιδήρου.

Στην παράλια ζώνη της περιοχής, από τον 7ο αιώνα π.Χ., ιδρύονται οι πρώτες αποικίες από Έλληνες των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου και της Μικράς Ασίας.

Περίοδος ακμής είναι ο 5ος αιώνας π.Χ. με την ίδρυση του Βασιλείου των Οδρυσών, που διαλύθηκε στα μέσα του 4ου αιώνα π.Χ. από τον Φίλιππο Β', ο οποίος ενσωμάτωσε τη Θράκη στο Βασίλειο των Μακεδόνων⁵.

Κατά την περίοδο της Ρωμαϊκής κατάκτησης δημιουργούνται νέες πόλεις και η περιοχή αναπτύσσεται χάρη και στην κατασκευή της **Εγνατίας Οδού (Via Egnatia)** που συνέδεε το Βυζάντιο με το Δυρράχιο⁶.

Η περιοχή της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης συνδέεται άρρηκτα με την ιστορική εξέλιξη του Χριστιανισμού και της Ορθοδοξίας στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Η άφιξη του **Αποστόλου Παύλου στους Φιλίππους** την άνοιξη του 50 μ.Χ. σηματοδοτεί την έναρξη της εξαπλώσης του Χριστιανισμού στον δυτικό κόσμο.

Κατά τη Βυζαντινή περίοδο, και ιδιαίτερα τον 9ο και 10ο αιώνα μ.Χ., η περιοχή ήκμασε, **ως χριστιανικό και μοναστικό κέντρο, με σημείο αναφοράς τη μοναστική πολιτεία στο Παπίκιο Όρος.**

Μετά από το 1371, αρχίζει η Οθωμανική κατοχή. Τον 16ο αιώνα η κατάσταση κάπως σταθεροποιείται με την επάνοδο του Χριστιανικού στοιχείου στις πεδινές περιοχές, την εγκατάσταση Εβραίων προσφύγων και την άφιξη πληθυσμών από άλλες περιοχές της Ελλάδας⁷.

Ακολουθεί περίοδος μεγάλης άνθησης χάρη στο εμπόριο και την ανάπτυξη της παιδείας. Η περιοχή γνωρίζει δύσκολες στιγμές με τις διεκδικήσεις των Βουλγάρων

⁵http://www.xanthi.ilsp.gr/cultureportalweb/article.php?article_id=1055&topic_id=9&level=1&belongs=0&area_id=1&lang=gr

⁶http://www.xanthi.ilsp.gr/cultureportalweb/article.php?article_id=1055&topic_id=9&level=1&belongs=0&area_id=1&lang=gr

⁷http://www.xanthi.ilsp.gr/cultureportalweb/article.php?article_id=1055&topic_id=9&level=1&belongs=0&area_id=1&lang=gr

και την κατοχή της από αυτούς τόσο στο διάστημα των Βαλκανικών πολέμων όσο και κατά την περίοδο της Γερμανικής κατοχής⁸.

Ενσωματώνεται οριστικά στην Ελλάδα το 1920 μαζί με την υπόλοιπη Θράκη, ενώ η συνθήκη της Λωζάνης το 1923, η οποία προβλέπει την εκκένωση της Ανατολικής Θράκης από τον Ελληνικό πληθυσμό δημιουργεί ανακατατάξεις στο πληθυσμιακό στοιχείο της περιοχής, καθώς Έλληνες πρόσφυγες από την Ανατολική Θράκη, τη Μικρά Ασία, τον Καύκασο και την Αρμενία εγκαθίστανται στην περιοχή⁹.

Στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (1941-44) το μεγαλύτερο τμήμα της Θράκης περνά σε Βουλγαρική κατοχή και η περιοχή περιέρχεται και πάλι στην Ελλάδα μετά τη λήξη του πολέμου.

ΚΑΒΑΛΑ

Έως το 1864 η παλιά πόλη εκτεινόταν, από τις Καμάρες ως την άκρη του ακρωτηρίου, όπου βρίσκεται η εκκλησία της Παναγίας, πάνω στην τριγωνική χερσόνησο του λόφου της Καβάλας. Αυτή η περιοχή ήταν συνέχεια της αρχαίας Νεάπολης και της βυζαντινής Χριστούπολης. Κάθε όνομα αντιστοιχεί σε μια διαφορετική εποχή. Η **Νεάπολη** στην αρχαία περίοδο, η **Χριστούπολη** στη βυζαντινή και η **Καβάλα** στη νεότερη.

Αρχαία χρόνια

Ο **αρχαιότερος οικισμός** που εντοπίστηκε στην περιοχή χρονολογείται στην πρώιμη εποχή του χαλκού και βρισκόταν στη θέση "**Περιγιάλι**", ανατολικά της πόλης.

Αρχαιολογικές μαρτυρίες οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η αρχαία Νεάπολη ήταν αποικία των Θασίων και κατοικήθηκε ανάμεσα στα 650 με 625 π.Χ. Από την αρχαιότητα ακόμη, σημαντικό ρόλο για την ανάπτυξη των εμπορικών σχέσεων της περιοχής με την υπόλοιπη Ελλάδα, έπαιξε το **λιμάνι** της.

Η Νεάπολη μετά το τέλος των Περσικών πολέμων ήταν μέλος τόσο της 1^{ης} όσο και της 2^{ης} Αθηναϊκής Συμμαχίας και μάλιστα συμμετείχε με σταθερή εισφορά στο ταμείο, όμως όταν το 340 π.Χ. η πόλη περνά στην κυριαρχία του Φιλίππου, χάνει την αυτονομία της και γίνεται επίγειο των Φιλίππων.

⁸http://www.xanthi.ilsp.gr/cultureportalweb/article.php?article_id=1055&topic_id=9&level=1&belongs=0&area_id=1&lang=gr

⁹http://www.xanthi.ilsp.gr/cultureportalweb/article.php?article_id=812&topic_id=10&level=2&belongs=9&area_id=4&lang=gr

Η επόμενη σημαντική αναφορά στην ιστορία της περιοχής απαντάται στο 49 μ.Χ., όταν ο **Απόστολος Παύλος** (Πολιούχος της πόλης) αποβιβάστηκε στο λιμάνι της Νεάπολης, η οποία ήταν η πρώτη ευρωπαϊκή πόλη στην οποία κήρυξε.

Βυζαντινή Εποχή

Γύρω στον 9^ο αιώνα η πόλη μετονομάστηκε σε Χριστούπολη και καθόλη τη διάρκεια των Βυζαντινών χρόνων χρησίμευε ως ναυτική βάση εναντίον πειρατών αλλά και ως οχυρό για την αντιμετώπιση των σλάβων.

Ο στρατηγός του Θέματος του Στρυμόνα Βασίλειος Κλάδων επισκεύασε τα τείχη της το 926. Το 1097 η πρώτη Σταυροφορία περνά από την πόλη, η οποία το 1185 καίγεται ολοσχερώς από τους Νορμανδούς. Οι Λομβαρδοί την ανακαινίζουν το 1193 οι οποίοι ήρθαν γρήγορα σε ρήξη με τον αυτοκράτορα της Κωνσταντινούπολης Ερρίκο. Ακολούθησε μάχη κοντά στους Φιλίππους όπου και νικήθηκαν. Όσοι γλίτωσαν κυνηγήθηκαν από τους Έλληνες. Πολύ σύντομα η πόλη πέρασε στην εξουσία του αυτοκράτορα της Νίκαιας Ιωάννη Βατατζή, ο οποίος την οχύρωσε καλύτερα.

Η Χριστούπολη επανέρχεται στην κυριαρχία της Κων/πολης κατά την αυτοκρατορία του Μιχαήλ Η' Παλαιολόγου και μέχρι την κατάληψή της από τους Οθωμανούς το 1391 υπέφερε από πειρατικές επιδρομές. Οι Οθωμανοί την κατέστρεψαν ολοκληρωτικά και οι κάτοικοι την εγκατέλειψαν πλήρως. Λίγοι έμειναν πίσω να υπερασπιστούν το φρούριο, το οποίο τελικώς κατέλαβαν οι Ενετοί το 1425 και το επισκεύασαν

Νεώτερα χρόνια

Τουρκοκρατία

Στο τέλος του 15ου με αρχές του 16ου αιώνα η Χριστούπολη μετονομάζεται σε Καβάλα και γύρω στο 1527 εγκαθίστανται οι πρώτοι κάτοικοι, οι οποίοι εικάζεται ότι ήταν Εβραίοι της Ισπανίας.

Στην περιοχή αρχίζουν και γίνονται έργα υποδομής. Το 1530 η πόλη εκτείνεται προς το λιμάνι και κτίζεται νέος περίβολος, ενώ ο Σουλεϊμάν ο Μεγαλοπρεπής κι ο βεζήρης του Ιμπραήμ χτίζουν το εντυπωσιακό Υδραγωγείο (Καμάρες).

Το λιμάνι της πόλης ήταν εκείνο που συνέβαλε καθοριστικά στην εμπορική της ανάπτυξη. Εκεί γινόταν η αποθήκευση εμπορευμάτων από Σμύρνη, Αίγυπτο αλλά και πολλών νησιών. Κι ενώ στα τέλη του 18^{ου} αιώνα αριθμούσε περί τους 2000 (κυρίως μουσουλμάνοι αλλά και αρκετοί χριστιανοί) κατοίκους, στα τέλη του 19ου αιώνα αριθμούσε πλέον 20.000. Στην ανάπτυξη αυτή εκτός από το λιμάνι σημαντικό ρόλο έπαιξε **και το εμπόριο του καπνού.**

Στο τέλος του 19ου αιώνα, η Καβάλα και η ελληνική κοινωνία της είναι ισχυρότερες από ποτέ και είναι η εποχή που χτίζονται σχολεία, νοσοκομεία, δημόσια καταστήματα. Από το 1903 μέχρι το 1909 οι Έλληνες κάτοικοι παίρνουν μέρος στον Μακεδονικό αγώνα.

Η πορεία αυτή ανακόπτεται κατά την διάρκεια του Α' Βαλκανικού Πολέμου, τον Οκτώβριο του 1912, όταν η πόλη περνά στα χέρια των Βουλγάρων. Τον Ιούνιο του 1913 απελευθερώνεται από το ναύαρχο Παύλο Κουντουριώτη.

Απελευθέρωση

Καταλυτικό ρόλο στην μετέπειτα ιστορία της Καβάλας παίζει η άφιξη 25.000 περίπου προσφύγων μετά την Μικρασιατική καταστροφή το 1922, οι οποίοι πλέον υπερβαίνουν κατά πολύ τους ντόπιους. Αν και αρχικά δημιουργούνται πολλά προβλήματα, η τετραετία 1928-1932 είναι μια από τις πιο λαμπρές περιόδους της ιστορίας της. Ξαναζει οικονομική άνθηση λόγω του εμπορίου του καπνού και κατασκευάζεται το λιμάνι, ανεγείρονται σχολικά κτίρια, επεκτείνεται ο ηλεκτροφωτισμός και λαμβάνονται τα πρώτα μέτρα για την ύδρευση και ρυμοτόμηση.

Η άνθηση του καπνεμπορίου και η αύξηση του πληθυσμού έχουν σαν αποτέλεσμα την δημιουργία πλατιάς εργατικής τάξης (περίπου 11.500 καπνεργάτες) που οργανώνεται σε ισχυρά εργατικά σωματεία και διεκδικώντας τα αιτήματά της. Η μαχητικότητά τους οδήγησε σε αιματηρές συγκρούσεις και έκαναν την Καβάλα επίκεντρο των εργατικών αγώνων.

Κατά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, η Καβάλα παραχωρείται και πάλι στους Βουλγάρους.

Η οικονομική ανάπτυξη ξεκινά και πάλι μετά το τέλος του εμφυλίου τη δεκαετία του 1950.

ΞΑΝΘΗ

Αρχαία χρόνια

Η περιοχή της Ξάνθης κατοικείται από τους Νεολιθικούς χρόνους.

Από τον 11ο αιώνα π.Χ. άρχισε η εγκατάσταση των θρακικών φύλων στην περιοχή.

Τα **Άβδηρα**, ήταν μια από τις ισχυρότερες πόλεις-κράτη της Θράκης. Κτίστηκε στα μέσα του 7ου αιώνα π.Χ.

Η μυθολογική παράδοση θεωρεί ως πρώτο οικιστή της πόλης τον Ηρακλή, ο οποίος έχτισε τα Άβδηρα στη μνήμη του συντρόφου του Άβδηρου. Η παρουσία των

Περσών άρχισε να γίνεται αισθητή στην περιοχή από το 512 π.Χ. Με το τέλος των Περσικών πολέμων τα Άβδηρα γνώρισαν μια μακρά ειρηνική περίοδο μεγάλης οικονομικής και πολιτιστικής ακμής και εξελίχθηκαν σε σπουδαίο εμπορικό και πολιτιστικό κέντρο της περιοχής¹⁰.

Στη συνέχεια πολλές πόλεις των θρακικών παραλίων περιήλθαν στην κυριαρχία του Φίλιππου Β'. Μετά το θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου, η περιοχή γνώρισε διαδοχικά την κυριαρχία των Μακεδόνων, των Σελευκιδών και των Πτολεμαίων.

Ρωμαϊκά χρόνια και Βυζαντινή Εποχή

Κατά τα ρωμαϊκά χρόνια ακμάζει η Τόπειρος, η οποία ιδρύθηκε τον 1ο αι. μ.Χ. από τον Τραϊανό. Με τη διέλευση **της Εγνατίας οδού** δίπλα από την πόλη, η **Τόπειρος** αναπτύχθηκε σε πλούσιο σταθμό με δικά της νομίσματα (2ος αιώνας μ.Χ.) και ήταν γνωστή καθ' όλη τη ρωμαϊκή και πρωτοβυζαντινή περίοδο σαν μια από τις σημαντικότερες πόλεις της Ν.Δ. Θράκης¹¹.

Στη βυζαντινή εποχή η αρχαία πόλη των Αβδήρων συρρικνώνεται και μετονομάζεται σε Πολύστυλο.

Νεώτερα χρόνια

Στη νεότερη ιστορία της Ξάνθης, τον 14^ο αιώνα, οι Οθωμανοί Τούρκοι την καταλαμβάνουν. Κατά το 17ο και 18ο αιώνα η περιοχή της Ξάνθης, ενισχύεται από χριστιανικούς πληθυσμούς άλλων ελληνικών πόλεων. **Η καλλιέργεια και το εμπόριο του καπνού συμβάλουν ώστε να γίνει η Ξάνθη σε μεγάλο αστικό κέντρο.**

Απελευθερώνεται το 1913 από τους Τούρκους, για να περιέλθει, όμως σύντομα, στους Βούλγαρους.

Ενσωματώνεται οριστικά με την Ελλάδα το 1920 μαζί με την υπόλοιπη Θράκη και ακολουθεί την ιστορία της Θράκης.

ΡΟΔΟΠΗ

Αρχαία χρόνια

Σύμφωνα με τη μυθολογία η Ροδόπη ήταν κόρη του Ωκεανού και της Τηθύος και μία από τις συντρόφισσες της Περσεφόνης, ενώ άλλες παραδόσεις τη θέλουν κόρη του Πόντου ή του Στρυμόνα και σύζυγο του Αίμου, από τον οποίο απέκτησε έναν

¹⁰http://www.xanthi.ilsp.gr/cultureportalweb/article.php?article_id=812&topic_id=10&level=2&belong_s=9&area_id=4&lang=gr

¹¹http://www.xanthi.ilsp.gr/cultureportalweb/article.php?article_id=812&topic_id=10&level=2&belong_s=9&area_id=4&lang=gr

γιο, τον Έβρο¹². Η **κατοίκησή της ξεκινά από την παλαιολιθική εποχή**.

Τον 7ο αιώνα π.Χ., ιδρύονται από αποίκους πολλές πόλεις στα Θρακικά παράλια, με σημαντικότερη την πόλη της **Μαρώνειας**. Μετά τους Περσικούς πολέμους, ιδρύθηκε στη Θράκη το ισχυρό βασίλειο των Οδρυσσών, το οποίο καταλύθηκε από τον Φίλιππο Β' της Μακεδονίας.

Ρωμαϊκά χρόνια και Βυζαντινή Εποχή

Κατά τα ρωμαϊκά χρόνια το Μακεδονικό βασίλειο περιέρχεται στα χέρια των Ρωμαίων και το 46 μ.Χ. που ιδρύουν στη Ροδόπη (και γενικότερα στη Θράκη) σημαντικές πόλεις.

Στη βυζαντινή εποχή η Ροδόπη, (όπως και ολόκληρη η Θράκη) έγινε βυζαντινή επαρχία. Την περίοδο αυτή κτίστηκαν πολλές πόλεις και κατασκευάστηκαν ισχυρά φρούρια (**Αναστασιούπολη, Νυμφαία**). Η Κομοτηνή, κτισμένη στο σημείο, όπου περνούσε η **Εγνατία οδός**, υπήρξε μαζί με τη γειτονική **Μοσυνούπολη** μία από τις πιο ισχυρές Βυζαντινές πόλεις¹³.

Νεώτερα χρόνια

Από τον 14ο αιώνα μ.Χ. έρχονται οι Τούρκοι που παρέμειναν στην περιοχή για πέντε αιώνες. Στις αρχές του 20ου αιώνα βιώνει τη βουλγαρική κατοχή και στη συνέχεια η περιοχή της Ξάνθης ακολουθεί την ιστορία της Θράκης γενικότερα.

ΕΒΡΟΣ

Αρχαία χρόνια

Η περιοχή του Έβρου είναι γνωστή από την Παλαιολιθική εποχή, ενώ ο νεολιθικός οικισμός της **Μάκρης** (5η χιλιετία π.Χ.), θεωρείται ο σημαντικότερος της Δυτικής Θράκης, αλλά και των Βαλκανίων. Το **σήλαιο της Μάκρης** που ονομάζεται από τους ντόπιους «**Σπηλιά του Κύκλωπα Πολύφημου**» φαίνεται πως είχε κατοικηθεί επίσης, κατά τα προϊστορικά χρόνια, ενώ αργότερα χρησιμοποιήθηκε ως λατρευτικό κέντρο θρακικών θεοτήτων¹⁴.

Ο Έβρος οφείλει την ονομασία του στον ποταμό Έβρο. Ο **Ευριπίδης** χαρακτηρίζει τον **Έβρο ποταμό «αργυρορύτην»**, ενώ ο **Πλίνιος «χρυσόρρουν»**.

Μετά τον 7ο αιώνα π.Χ. τα ελληνικά φύλα φτάνουν στα παράλια του Έβρου και ιδρύουν διάφορες πόλεις. Οι σημαντικότερες πόλεις αυτής της περιόδου ήταν η **Μεσημβρία/Ζώνη**, η οποία φαίνεται πως έφτασε στη μέγιστη ακμή της κατά τον

¹²http://www.xanthi.ilsp.gr/cultureportalweb/article.php?article_id=846&topic_id=10&level=2&belongs=9&area_id=3&lang=gr

¹³http://www.xanthi.ilsp.gr/cultureportalweb/viewitems.php?topic_id=10&level=2&belongs=9&area_id=3&lang=gr

¹⁴http://www.xanthi.ilsp.gr/cultureportalweb/viewitems.php?topic_id=10&level=2&belongs=9&area_id=2&lang=gr

5ο και 4ο αιώνα π.Χ. και ο αρχαίος Δορίσκος. Κατά την διάρκεια των Περσικών Πολέμων η περιοχή του Έβρου κατακτήθηκε από τους Πέρσες, για να ελευθερωθεί αργότερα από τους Αθηναίους¹⁵.

Στη συνέχεια η περιοχή περιέρχεται στη Μακεδονική αυτοκρατορία του Μ. Αλεξάνδρου.

Ρωμαϊκά χρόνια και Βυζαντινή Εποχή

Κατά τη ρωμαϊκή εποχή, οι Ρωμαίοι, ιδρύουν σημαντικές πόλεις στην περιοχή: **Τραϊανούπολη, Πλωτινόπολη, Αδριανούπολη**. Η δημιουργία της Εγνατίας οδού, που ένωνε την θάλασσα της Αδριατικής με την Κωνσταντινούπολη, έδωσε νέα ώθηση στην περιοχή την περίοδο των Ρωμαϊκών χρόνων, η οποία παρουσίασε μεγάλη πολιτική και πολιτιστική ανάπτυξη¹⁶.

Στα βυζαντινά χρόνια, την πολιτιστική και οικονομική ανάπτυξη και τη στρατηγική σημασία του τόπου επιβεβαιώνουν ο **οχυρωμένος βυζαντινός οικισμός της Μάκρης, τα κάστρα του Πυθίου και του Άβαντα**, η οχύρωση του Διδυμότειχου, το οποίο αποτέλεσε πρωτεύουσα του Βυζαντίου, **οι Φέρες με τον έξοχο ναό της Παναγίας Κοσμοσώτειρας του 12ου αιώνα**¹⁷.

Νεώτερα χρόνια

Τον 13^ο τον 14^ο αιώνα ο Έβρος δοκιμάστηκε από πολλές πειρατικές επιδρομές Βούλγαρων ηγεμόνων. Το 1361 κατακτήθηκε από τους Τούρκους, από τους οποίους ελευθερώθηκε το 1920. Στη συνέχεια ακολουθείται η γενικότερη ιστορία της Θράκης.

ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ

Αρχαία χρόνια

Με βάση αρχαιολογικές ανασκαφές στη Σαμοθράκη, το νησί φαίνεται να κατοικείται ήδη από την προϊστορική εποχή. Σύμφωνα με τον Ηρόδοτο, κατά την αρχαιότητα **μία από τις ονομασίες του νησιού ήταν και Σάμος**, που σημαίνει **"ύψος κοντά στο γιάλο"**, ονομασία από την οποία προέρχεται και το σημερινό του όνομα. Ο Ηρόδοτος επίσης είναι αυτός που ισχυρίζεται ότι οι παλαιότεροι κάτοικοι του νησιού ήταν οι Πελασγοί οι οποίοι εικάζεται ότι ήταν οι πρώτοι εισηγητές της μυστηριακής θρησκείας των Καβείρων.

¹⁵http://www.xanthi.ilsp.gr/cultureportalweb/viewitems.php?topic_id=10&level=2&belongs=9&area_id=2&lang=gr

¹⁶http://www.xanthi.ilsp.gr/cultureportalweb/viewitems.php?topic_id=10&level=2&belongs=9&area_id=2&lang=gr

¹⁷http://www.xanthi.ilsp.gr/cultureportalweb/viewitems.php?topic_id=10&level=2&belongs=9&area_id=2&lang=gr

Κατά την πρώιμη εποχή του Σιδήρου, στο νησί εγκαταστάθηκαν Θράκες και συγκεκριμένα οι Δάρδανοι και οι Σαίοι, οι οποίοι έδωσαν και τα πρώτα ονόματα στο νησί όπως Δαρδανία, Σαόννησος και Σαωκίς.

Λίγο πριν τον 7^ο αιώνα π. Χ. καταφθάνουν στο νησί ελληνικά φύλα από την περιοχή της Αιολίας και πλέον στην Παλαιόπολη, στο βόρειο τμήμα του νησιού, **οργανώνεται πλήρως η μυστηριακή θρησκεία των Καβείρων**, γεγονός που καθιστά τη Σαμοθράκη **μεγάλο θρησκευτικό κέντρο κατά την αρχαιότητα**.

Ήταν τότε, στις αρχές του 7^{ου} αιώνα π. Χ., που η Σαμοθράκη μπαίνει στην περίοδο της ακμής της. Γίνεται μια οργανωμένη πόλη – κράτος και αποκτά μεγάλη δύναμη. Αναπτύσσεται το εμπόριο, έχει δικό της ασημένιο νόμισμα με την εικόνα της Θεάς Αθηνάς και πολεμικό στόλο. Στην ανάπτυξη της περιοχής βοηθούν ακόμη η γεωγραφική της θέση αλλά και οι πλουτοπαραγωγικοί της πόροι. Εκείνη την εποχή ολοκληρώνεται το τείχος της και η πόλη καταλαμβάνει τη μεγαλύτερή της έκταση. Ακόμη, δημιουργούνται οι κατάλληλες προϋποθέσεις για τον αποικισμό των παραλιακών περιοχών ανάμεσα στον Έβρο και τον Ίσμαρο, όπου ιδρύονται πόλεις αγροτικού χαρακτήρα, γνωστές ως **Σαμοθρακική περαιά**.

Το 477 π.Χ. η Σαμοθράκη γίνεται μέλος της Αθηναϊκής Συμμαχίας όμως μετά τη λήξη του Πελοποννησιακού πολέμου, το 404 π.Χ., οι Σπαρτιάτες την καταλαμβάνουν και ο στρατηγός τους Λύσανδρος μεινύει στα μυστήρια των Καβείρων. Αργότερα περνά πάλι στον έλεγχο των Αθηναίων, μετά στον έλεγχο των Σπαρτιατών, ώσπου τέλος το 378-377 π.Χ. γίνεται μέλος της 2^{ης} Αθηναϊκής Συμμαχίας.

Στη συνέχεια η Σαμοθράκη περνά στην εξουσία των Μακεδόνων (340 π.Χ.), επαναλειτούργει το νομισματοκοπείο της και φτάνει στη μεγαλύτερη ακμή της, ώσπου το 250 π.Χ. βρίσκεται υπό την κυριαρχία των Αιγυπτίων και τον 2^ο αιώνα π.Χ. πέφτει στα χέρια των Ρωμαίων.

Βυζαντινή Εποχή

Στα χρόνια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα, το νησί βρίσκεται σε παρακμή και αποτελεί τόπο εξορίας. Δέχεται διαρκείς επιθέσεις από Σλάβους, Σαρακηνούς και άλλους πειρατές, ενώ πολλά από τα μνημεία του καταστρέφονται. Για την προστασία του χτίζεται το κάστρο της Χώρας και οι πύργοι της Παλαιόπολης και του Φονιά.

Νεώτερα Χρόνια

Το 1430 στη Σαμοθράκη κυριαρχούν οι Γενουάτες Gattilusi και το 1459 καταλαμβάνεται από τον τουρκικό στόλο. Ο πληθυσμός της χρησιμοποιείται για τον αποικισμό της Κωνσταντινούπολης. Το 1479 το νησί υποτάσσεται οριστικά

στους Οθωμανούς και μέχρι το 17^ο αιώνα ο πληθυσμός του μειώνεται δραματικά (περίπου 800 κάτοικοι).

Το νησί αρχίζει να αναπτύσσεται, τόσο οικονομικά όσο και δημογραφικά, στα τέλη του 18^{ου} αιώνα, όμως η επανάσταση του 1821 ανακόπτει αυτήν την ανάπτυξη. Την 1η Σεπτεμβρίου 1821 οι Τούρκοι κάνουν απόβαση, σφάζουν εκατοντάδες κατοίκους, λεηλατούν και καταστρέφουν ολοκληρωτικά τη Σαμοθράκη.

Το 1912 το νησί απελευθερώνεται και ενώνεται με την Ελλάδα. Το 1922 ένα μεγάλο κύμα προσφύγων εγκαθίσταται στη Σαμοθράκη η οποία αρχίζει να ανακάμπτει και να φτάνει τους 4300 κατοίκους. Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου βρίσκεται υπό βουλγαρική κατοχή, ενώ από το 1957 φεύγουν για τη Γερμανία οι πρώτοι Σαμοθρακίτες μετανάστες.

ΘΑΣΟΣ

Αρχαία χρόνια

Ο Ηρόδοτος αναφέρει ότι το νησί πήρε το όνομα του από τον Θάσο, γιο του Φοίνικα βασιλιά Αγήνορα. Η Θάσος, κατοικήθηκε από τα νεολιθικά χρόνια, όπως μαρτυρούν νεολιθικά εργαλεία και άτεχνα κεραμικά που βρέθηκαν, από Φοίνικες. Αργότερα, στο νησί εγκαταστάθηκαν Θράκες, οι οποίοι εκμεταλλεύτηκαν τα **πλούσια τοπικά μεταλλεία**. Αυτά τα μεταλλεία ήταν η αιτία για την κατάληψη του νησιού από τους Ίωνες της Πάρου αρχές του 7ου π.Χ. αιώνα.

Η πρόοδος για τους Θάσιους ήταν γρήγορη, με αποτέλεσμα να ιδρύσουν αποικίες στις απέναντι ακτές και **να φτάσουν στους 60000 κατοίκους!** Το νησί είχε **πλούσιες πρώτες ύλες (μάρμαρο, σίδηρο, χρυσό, κρασί)** και αναπτύχθηκε και εμπορικά, αφού διατηρούσε σχέσεις με όλον τον ελληνικό κόσμο.

Μετά τους Μηδικούς πολέμους και την υποταγή στους Πέρσες, τη Θάσο διεκδικούν με συνεχείς πολέμους τόσο οι Αθηναίοι όσο και οι Σπαρτιάτες, μέχρι το 338 π. Χ. οπότε και καταλαμβάνεται από τον Φίλιππο Β'. Το 281 π.Χ. ανεξαρτητοποιείται, μέχρι το 202 οπότε και ξανακυριαρχούν οι Μακεδόνες.

Ρωμαϊκή και Βυζαντινή Εποχή

Μεγάλη άνθιση γνωρίζει η Θάσος το 2^ο και τον 1^ο π.Χ. κι ενώ δέχεται τους Ρωμαίους σαν απελευθερωτές. **Ανακαινίζεται το αρχαίο θέατρο και γίνονται εξαγωγές μαρμάρων και χρυσού.**

Στα Βυζαντινά χρόνια η Θάσος λεηλατείται από Αβάρους, Σλάβους πειρατές και Σαρακηνούς αλλά και από Γενουάτες κατακτητές, Βενετούς και Οθωμανούς. Οι Θάσιοι φοβισμένοι ζουν σε σπηλιές, εγκαταλείπουν τα παράλια και κτίζουν οικισμούς στο εσωτερικό του νησιού.

Νεώτερα χρόνια

Μετά την άλωση της Πόλης από τους Σταυροφόρους το 1204, η Θάσος παραχωρείται στον Βενετό δόγη Ερρίκο Δάνδολο και τους απογόνους του, αργότερα ενσωματώνεται στο κράτος της Θεσσαλονίκης που ίδρυσε ο Βυζαντινός δεσπότης της Ηπείρου Θεόδωρος Δούκας Αγγελοκομνηνός, το 1354 περνά στα χέρια του Φραγκίσκου Γατελούζου, γαμπρό του Βυζαντινού αυτοκράτορα Ιωάννη Παλαιολόγου, ώσπου το 1455 καταλαμβάνεται από τους Τούρκους.

Αν και οι Ρώσοι κατέλαβαν το νησί το 1770, τέσσερα χρόνια μετά ξαναβρίσκεται υπό την κυριαρχία των Τούρκων, ώσπου το 1813 παραχωρείται στον Αιγύπτιο βεζίρη Μεχμέτ Αλί ο οποίος γεννήθηκε στην Καβάλα και μεγάλωσε στη Θάσο. Το νησί πλέον είχε πλήρη ελευθερία και καθόλου φόρους μέχρι το 1902 που ξανακυριαρχούν οι Τούρκοι.

Απελευθέρωση

Στις 18 Οκτωβρίου του 1912 ο ελληνικός στρατός καταλαμβάνει το νησί το οποίο ενώνεται με την ελεύθερη Ελλάδα.

Το 1916, κατά τη διάρκεια του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου, η Θάσος καταλήφθηκε από δυνάμεις της Αντάντ, ενώ σημαντική στιγμή της ιστορίας της Θάσου είναι η έλευση των προσφύγων μετά την Μικρασιατική Καταστροφή και η εγκατάστασή τους στο Λιμένα και στα Λιμενάκια. Από το 1941 έως το 1944 στο νησί κυριαρχούν οι Βούλγαροι που προκαλούν ανυπολόγιστες ζημιές, ενώ η ανάπτυξη ξεκινά μετά το 1960, όταν αρχίζουν να κλείνουν οι πληγές του Εμφυλίου.

3.2. Γεωγραφικά - Μορφολογικά Στοιχεία Περιοχής

3.2.1. Γεωγραφικά Στοιχεία Περιοχής

Η περιοχή παρέμβασης καταλαμβάνει συνολική **έκταση** 2.915,379 τ.χλμ. (χωρίς εσωτερικά ύδατα), που αντιστοιχεί στο 20,6% της συνολικής επιφάνειας της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, και 2.990,943 τ.χλμ. (με εσωτερικά ύδατα). Η έκταση ανά Κοινότητα της περιοχής παρέμβασης, και η κατάταξη αυτών σε αστικές, αγροτικές, ορεινές, ημιορεινές και πεδινές Κοινότητες παρουσιάζεται στον ακόλουθο Πίνακα 3.2.1.1 Από τα στοιχεία του Πίνακα

προκύπτει, ότι το μεγαλύτερο τμήμα της έκτασης ανήκει στην Περιφερειακή Ενότητα Ροδόπης (788,867 τ. χλμ., δηλαδή το 26,4% της συνολικής έκτασης). Ακολουθούν οι Περιφερειακές Ενότητες Καβάλας με 748,986 τ. χλμ. (25,0%), Έβρου με 557,429 τ. χλμ. (18,6%), Ξάνθης με 515,564 τ. χλμ. (17,2%) και Θάσου με 380,097 τ. χλμ. (12,7%).

Σε συντριπτικό ποσοστό 79,2% (2.370,066 τ. χλμ.), η έκταση χαρακτηρίζεται ως αγροτική, ενώ μόνο 620,877 τ. χλμ. (20,8%) ως αστικές περιοχές. Το 54,2% της έκτασης (1.620,459 τ. χλμ.) αποτελείται από πεδινές περιοχές, το 24,4% (730,306 τ. χλμ.) από ορεινές περιοχές και το υπόλοιπο 21,4% (640,178 τ. χλμ.) από ημιορεινές περιοχές.

Πίνακας 3.2.1.1: Επιφάνεια Περιοχής Παρέμβασης ανά Κοινότητα και κατάταξη σε αστικές, αγροτικές, ορεινές, ημιορεινές και πεδινές Κοινότητες (Πηγή ΕΛΣΤΑΤ)				
Τοπικές / Δημοτικές Κοινότητες	Αστικές και Αγροτικές Κοινότητες	Ορεινές, ημιορεινές και πεδινές Κοινότητες	Επιφάνεια (τ.χλμ.)	
			Με εσωτερικά ύδατα	Χωρίς εσωτερικά ύδατα
Δήμος Παγγαίου				
Καριανής	ΑΓ	Π	33,752	33,752
Ορφανίου	ΑΓ	Π	14,542	14,542
Οφρυνίου	ΑΓ	Π	21,614	20,889
Ακροποτάμου	ΑΓ	Ο	58,168	58,168
Φωλεάς	ΑΓ	Ο	42,676	42,676
Μυρτοφύτου	ΑΓ	Η	30,738	30,738
Ελαιοχωρίου	ΑΓ	Η	24,539	24,539
Νέας Περάμου	ΑΣ	Π	15,318	15,314
Νέας Ηρακλίτσης	ΑΓ	Η	10,500	10,500
Κοκκινοχώματος	ΑΓ	Η	24,264	24,264
Υποσύνολο			276,111	275,382
Δήμος Καβάλας				

Πίνακας 3.2.1.1: Επιφάνεια Περιοχής Παρέμβασης ανά Κοινότητα και κατάταξη σε αστικές, αγροτικές, ορεινές, ημιορεινές και πεδινές Κοινότητες (Πηγή ΕΛΣΤΑΤ)				
Τοπικές / Δημοτικές Κοινότητες	Αστικές και Αγροτικές Κοινότητες	Ορεινές, ημιορεινές και πεδινές Κοινότητες	Επιφάνεια (τ.χλμ.)	
			Με εσωτερικά ύδατα	Χωρίς εσωτερικά ύδατα
Καβάλας	ΑΣ	Η	37,167	37,167
Χαλκερού	ΑΓ	Ο	29,135	29,135
Νέας Καρβάλης	ΑΣ	Π	46,297	46,297
Υποσύνολο			276,111	275,382
Δήμος Νέστου				
Ποντολιβάδου	ΑΓ	Η	26,739	26,389
Πετροπηγής	ΑΓ	Η	19,496	19,171
Πέρνης	ΑΓ	Π	26,209	25,009
Ερατεινού	ΑΓ	Π	22,120	20,420
Γραβούνης	ΑΓ	Π	9,498	9,498
Ζαρκαδιάς	ΑΓ	Η	8,998	8,998
Γέροντα	ΑΓ	Η	14,847	14,847
Ξεριά	ΑΓ	Η	22,545	22,120
Αβραμυλιάς	ΑΓ	Η	8,498	8,298
Διαλεκτού	ΑΓ	Η	10,148	9,673
Παραδείσου	ΑΓ	Ο	11,047	10,247
Χρυσούπολης	ΑΣ	Π	46,890	43,840
Χρυσοχωρίου	ΑΓ	Π	18,146	18,146
Αγιάσματος	ΑΓ	Π	28,619	24,494
Πηγών	ΑΓ	Π	18,396	18,371
Κεραμωτής	ΑΓ	Π	44,625	42,150
Νέας Καρυάς	ΑΓ	Π	23,455	22,105

Πίνακας 3.2.1.1: Επιφάνεια Περιοχής Παρέμβασης ανά Κοινότητα και κατάταξη σε αστικές, αγροτικές, ορεινές, ημιορεινές και πεδινές Κοινότητες (Πηγή ΕΛΣΤΑΤ)				
Τοπικές / Δημοτικές Κοινότητες	Αστικές και Αγροτικές Κοινότητες	Ορεινές, ημιορεινές και πεδινές Κοινότητες	Επιφάνεια (τ.χλμ.)	
			Με εσωτερικά ύδατα	Χωρίς εσωτερικά ύδατα
Υποσύνολο			360,276	343,776
Δήμος Τοπείρου				
Ερασμίου	ΑΓ	Π	47,093	46,768
Μαγγάνων	ΑΓ	Π	19,734	19,659
Αβάτου	ΑΓ	Π	11,661	11,661
Ευλάλου	ΑΓ	Π	65,109	64,409
Ολβίου	ΑΓ	Π	9,473	9,473
Τοξοτών	ΑΓ	Π	43,000	42,025
Εξοχής	ΑΓ	Π	64,646	64,646
Υποσύνολο			260,716	258,641
Δήμος Αβδήρων				
Μυρωδάτου	ΑΓ	Π	18,681	18,606
Αβδήρων	ΑΓ	Π	59,915	59,915
Μάνδρας	ΑΓ	Π	31,562	30,687
Νέας Κεσσάνης	ΑΓ	Π	51,800	28,325
Κουτσού	ΑΓ	Π	18,175	18,175
Σελίνου	ΑΓ	Π	16,380	11,105
Πολυσίτου	ΑΓ	Π	15,395	15,045
Σουνίου	ΑΓ	Π	12,375	12,375
Σελέρου	ΑΓ	Η	30,565	30,565
Υποσύνολο			254,848	224,798
Δήμος Ιάσμου				

Πίνακας 3.2.1.1: Επιφάνεια Περιοχής Παρέμβασης ανά Κοινότητα και κατάταξη σε αστικές, αγροτικές, ορεινές, ημιορεινές και πεδινές Κοινότητες (Πηγή ΕΛΣΤΑΤ)				
Τοπικές / Δημοτικές Κοινότητες	Αστικές και Αγροτικές Κοινότητες	Ορεινές, ημιορεινές και πεδινές Κοινότητες	Επιφάνεια (τ.χλμ.)	
			Με εσωτερικά ύδατα	Χωρίς εσωτερικά ύδατα
Αμαξάδων	ΑΓ	Η	34,300	33,800
Ιάσμου	ΑΣ	Η	162,130	155,305
Σάλπης	ΑΓ	Π	38,273	26,248
Πολυάνθου	ΑΓ	Ο	64,820	64,820
Αμβροσίας	ΑΓ	Π	21,392	21,392
Υποσύνολο			320,915	301,565
Δήμος Κομοτηνής				
Καλλίστη	ΑΓ	Π	3,778	3,778
Νέας Καλλίστης	ΑΓ	Π	15,727	15,727
Πόρπη	ΑΓ	Π	25,375	25,375
Μέση	ΑΓ	Π	11,432	11,432
Φαναρίου	ΑΓ	Π	13,803	9,703
Αρωγή	ΑΓ	Π	4,053	4,053
Παραλία Μέσης	ΑΓ	Π	7,734	7,734
Γλυφάδα	ΑΓ	Π	21,595	21,595
Παγουριών	ΑΓ	Π	46,628	46,628
Νέου Σιδηροχωρίου	ΑΓ	Π	49,146	49,146
Αγίων Θεοδώρων	ΑΓ	Π	12,616	12,616
Υποσύνολο			211,887	207,787
Δήμος Μαρώνειας - Σάπων				
Ξυλαγανής	ΑΓ	Π	58,825	58,790
Ιμέρου	ΑΓ	Π	21,007	20,032

Πίνακας 3.2.1.1: Επιφάνεια Περιοχής Παρέμβασης ανά Κοινότητα και κατάταξη σε αστικές, αγροτικές, ορεινές, ημιορεινές και πεδινές Κοινότητες (Πηγή ΕΛΣΤΑΤ)				
Τοπικές / Δημοτικές Κοινότητες	Αστικές και Αγροτικές Κοινότητες	Ορεινές, ημιορεινές και πεδινές Κοινότητες	Επιφάνεια (τ.χλμ.)	
			Με εσωτερικά ύδατα	Χωρίς εσωτερικά ύδατα
Προσκυνητών	ΑΓ	Π	49,140	49,140
Μαρωνείας	ΑΓ	Η	76,803	76,803
Κρωβύλης	ΑΓ	Π	50,290	50,290
Υποσύνολο			256,065	255,055
Δήμος Αλεξανδρούπολης				
Μάκρης	ΑΓ	Η	64,287	64,287
Αλεξανδρούπολης	ΑΣ	Π	149,852	149,852
Ανθείας	ΑΓ	Π	23,002	21,852
Λουτρού	ΑΓ	Π	58,477	58,027
Φερών	ΑΣ	Π	83,834	83,834
Υποσύνολο			379,452	377,852
Δήμος Σαμοθράκης				
Σαμοθράκης	ΑΓ	Ο	177,977	177,827
Υποσύνολο			177,977	177,827
Δήμος Θάσου				
Θάσου	ΑΣ	Ο	22,805	22,805
Θεολόγου	ΑΓ	Ο	114,309	114,309
Καλλιράχης	ΑΓ	Η	23,167	23,167
Λιμεναρίων	ΑΣ	Ο	56,584	56,584
Μαριών	ΑΓ	Ο	42,311	42,311
Παναγίας	ΑΓ	Ο	20,082	20,082
Ποταμιάς	ΑΓ	Ο	23,092	23,092

Πίνακας 3.2.1.1: Επιφάνεια Περιοχής Παρέμβασης ανά Κοινότητα και κατάταξη σε αστικές, αγροτικές, ορεινές, ημιορεινές και πεδινές Κοινότητες (Πηγή ΕΛΣΤΑΤ)				
Τοπικές / Δημοτικές Κοινότητες	Αστικές και Αγροτικές Κοινότητες	Ορεινές, ημιορεινές και πεδινές Κοινότητες	Επιφάνεια (τ.χλμ.)	
			Με εσωτερικά ύδατα	Χωρίς εσωτερικά ύδατα
Πρίνου	ΑΓ	Ο	37,918	37,918
Ραχωνίου	ΑΓ	Ο	29,382	29,382
Σωτήρος	ΑΓ	Η	10,447	10,447
Υποσύνολο			380,097	380,097
ΣΥΝΟΛΑ			2.990,943	2.915,379

Ως προς τη **σχετική θέση στη γεωγραφία της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και του Ελλαδικού χώρου**, η περιοχή παρέμβασης βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο της Ελληνικής Επικράτειας και συνορεύει ανατολικά με την Τουρκία, ενώ στα βόρεια παρέμβαλλεται η ορεινή ζώνη της Περιφέρειας προς τα Ελληνοβουλγαρικά σύνορα. Στα νοτιοδυτικά βρέχεται από το Αιγαίο Πέλαγος και νοτιοανατολικά από το Θρακικό Πέλαγος, ενώ στα δυτικά συνορεύει με την Περιφερειακή Ενότητα Δράμας. Με κριτήριο την απόστασή της από τα μητροπολιτικά κέντρα της χώρας, την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, αλλά και από τον «παραδοσιακό» αναπτυξιακό άξονά της, αποτελεί ακριτική περιοχή.

Η γεωγραφική θέση της περιοχής διαθέτει ωστόσο σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα, καθώς ευνοείται από τη γειτνίασή της με τη Βουλγαρία και τη Τουρκία, τη μικρή απόσταση από τις υπόλοιπες αναδυόμενες αγορές της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, καθώς και από την ύπαρξη αξιόλογων υποδομών και διεθνών συνδέσεων (π.χ. οδικών, θαλάσσιων, αεροπορικών). Τοποθετείται δε κομβικά στο σταυροδρόμι σημαντικών εθνικών και διευρωπαϊκών μεταφορικών και ενεργειακών αξόνων μεταξύ δύσης και ανατολής.

Η Εγνατία Οδός, που συνδέει την περιοχή με τη Θεσσαλονίκη και το λιμάνι της Ηγουμενίτσας, αποτελεί το βασικό άξονα διεθνών μεταφορών και τη δυτική πύλη εισόδου προς τις βαλκανικές και ευρωπαϊκές χώρες. Σε συνδυασμό με τους κάθετους άξονες διασύνδεσης της Ελλάδας με τη Βουλγαρία, καθώς και με το μέγεθος της εξωτερικής αγοράς (κυρίως όσον αφορά στον ευρύτερο βαλκανικό χώρο και στις Παρευξείνιες χώρες), η περιοχή διαθέτει τα συγκριτικά

πλεονεκτήματα για την ανάπτυξη μιας ποικιλομορφίας οικονομικών δραστηριοτήτων με σαφή εξωστρεφή χαρακτήρα στον ευρύτερο χώρο της Βόρειας Ελλάδας.

3.2.2. Μορφολογία Περιοχής

Γενικά

Η περιοχή μελέτης περιλαμβάνει τις παράκτιες εκτάσεις των Δήμων:

1) Παγγαίου, 2) Καβάλας, 3) Νέστου, 4) Τοπείρου, 5) Αβδήρων, 6) Ιάσμου, 7) Κομοτηνής, 8) Μαρώνειας-Σαπών, 9) Αλεξανδρούπολης, 10) Θάσου και 11) Σαμοθράκης. Η περιοχή αυτή περικλείει τα τμήματα αυτών των Δήμων που βρίσκονται μέσα στο Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και το Εθνικό Πάρκο του Δέλτα του Έβρου.

Τα γεωγραφικά υποσυστήματα που αποτελούν την περιοχή αυτή, είναι:

- παραθαλάσσιες πεδινές πεδιάδες,
- κοιλάδες ποταμών,
- λοφώδεις περιοχές, καθώς και
- οι πρόποδες των ορέων της Λεκάνης στο Νομό Καβάλας και του Παγγαίου Όρους στον Δήμο Παγγαίου.

Είναι μια περιοχή με γενικά χαμηλό υψόμετρο που την χαρακτηρίζει

- η εξαιρετικά πλούσια χλωρίδα και πανίδα,
- το πλούσιο υδατικό δυναμικό,
- οι εκτεταμένες δασικές περιοχές,
- τα παραγωγικά εδάφη,
- ο ορυκτός πλούτος,
- οι διεθνούς σημασίας βιότοποι,
- η ποικιλία των οικοσυστημάτων και
- η μοναδικότητα των νησιών.

Θεωρείται ως ένα πολύ πλούσιο υδατικό διαμέρισμα.

Το διαμέρισμα αυτό προσλαμβάνει ένα πολύ μεγάλο ποσοστό του υδατικού δυναμικού της από τους μεγάλους διακρατικούς ποταμούς του, Έβρο και Νέστο, ενώ η σημαντικότερη λίμνη του είναι η Βιστωνίδα.

Στην περιοχή μελέτης περιλαμβάνονται δύο νησιά η Θάσος και η Σαμοθράκη.

Η Θάσος είναι το βορειότερο ελληνικό νησί και το 12^ο σε μέγεθος.

Βρίσκεται πολύ κοντά στην ακτογραμμή της Θράκης και στην κοιλάδα του ποταμού Νέστου. Απέχει 6 n.m από την Κεραμωτή Καβάλας. Πατάει πάνω στο πλατό της Σαμοθράκης και υπάρχει σ' αυτό το όρος Υψάριο (1.127m). Είναι ορεινός τόπος με κάμπους από ελαιόδεντρα. Εκτός από την ελιά βρίσκουμε πλατάνια, έλατα, φλαμουριές, κέδρα, κραινιές κι άλλα ήμερα κι άγρια δένδρα που καλύπτουν τους μικρούς κάμπους μέχρι τις κορφές των βουνών.

Η Σαμοθράκη απέχει 24 n.m από την Αλεξανδρούπολη και είναι μετά την Κρήτη και την Εύβοια εκείνο το ελληνικό νησί με το ψηλότερο βουνό, το όρος Σάος με 1.611m. Οι ακτές του είναι κυρίως βραχώδεις. Έχει δάση με πλατάνια, πεύκα, κέδρους, καστανιές καθώς και φρύγανα. Η ακτογραμμή της είναι 59 km ενώ η θαλάσσια περιοχή που την περιβάλλει, θεωρείται πολύ πλούσια σε τροφικό επίπεδο.

Κυριότερα χαρακτηριστικά της περιοχής

Δέλτα των δύο μεγάλων ποταμών Έβρου και Νέστου, λίμνες και λιμνοθάλασσες.

Τα πιο πάνω συνιστούν συστήματα υδρολογικής, βιολογικής αλλά και κοινωνικής σημασίας για την περιοχή.

1. Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Περιλαμβάνει τις περιοχές των υγροτόπων του Δέλτα του Νέστου, της Λίμνης Βιστωνίδας, της Λίμνης Ισμαρίδας και τις ευρύτερες περιοχές τους.

2. Ποταμός Νέστος

Διαρρέει τους Νομούς Δράμας Καβάλας και Ξάνθης και εκβάλλει στο Θρακικό Πέλαγος απέναντι από τη Θάσο. Ο Νέστος έχει μία ετήσια απορροή $850 \times 10^6 \text{ m}^3 / \text{γ.}$

3. Δέλτα Νέστου

Είναι μία λουρονησίδα αποτέλεσμα της συνδυασμένης δράσης του ποταμού και των θαλάσσιων ρευμάτων.

Βρίσκεται στα νότια σύνορα των Ν. Καβάλας και Ξάνθης και αποτελεί τμήμα του Εθνικού Πάρκου Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Είναι ένας από τους σημαντικότερους υγροτόπους της χώρας αλλά και της Ευρώπης, λόγω της έκτασης και της ποικιλίας των βιοτόπων του.

Το δυτικό όριο του Δέλτα του Νέστου είναι οι νότιες υπώρειες των ορέων της Λεκάνης στην περιοχή της Νέας Καρβάλης, ενώ στα ανατολικά φτάνει μέχρι τα Άβδηρα. Σε γεωλογικούς χρόνους η πεδινή ζώνη είναι δημιούργημα φερτών υλών (αλουβιακές αποθέσεις) από τον άνω ρου και από το σκάψιμο των σκληρών πετρωμάτων του ορεινού όγκου.

Οι πιο διακριτοί βιότοποι του είναι οι λιμνοθάλασσες Ερατεινού, Αγιάσματος, Χαϊδευτού, Κεραμωτής, Μοναστηρακίου, Μαγγάνων. Οι λιμνοθάλασσες αυτές καθώς και άλλες μικρότερες όπως και βάλτοι, είναι δημιουργήματα από τη ροή μικρότερων κλάδων του ποταμού που καταλήγουν στη θάλασσα. Σε όσες λιμνοθάλασσες ανανεώνεται ο πυθμένας τους λειτουργούν ως φυσικά ιχθυοτροφεία. Οι λιμνοθάλασσες του Νέστου ανήκουν στα πιο παραγωγικά οικοσυστήματα του κόσμου. Οι ιχθυοπληθυσμοί ευνοούνται από τις φυσικοχημικές συνθήκες που δημιουργούνται με την αλληλεπίδραση γλυκών νερών και θάλασσας.

Σημαντικός βιότοπος είναι το παραποτάμιο δάσος του Κοτζά-Ορμάν. Το μεγαλύτερο μέρος του παρόχθιου δάσους καταστράφηκε προκειμένου να μετατραπεί σε γη αγροτικής εκμετάλλευσης. Σήμερα διασώζονται ελάχιστα τμήματα του.

Σχεδόν στο σύνολο του το Δέλτα του Νέστου αποτελεί γεωργική γη.

Ο ποταμός έχει υποστεί αλλοιώσεις από την αναρίθμηση της ροής του, με την κατασκευή των φραγμάτων Θησαυρού, Πλατανόβρυσης, Τεμένους και Τοξοτών.

Στο εσωτερικό του ποταμού δημιουργούνται προσχωσιγενή νησάκια από τη συνεχή απόθεση ιζήματος που προέρχεται ανάντη. Στη δυτική πλευρά του ποταμού έχουμε καλλιέργεια καλαμποκιού. Στην ανατολική κυριαρχεί πάλι το καλαμπόκι αλλά υπάρχει και καλλιέργεια μηδικής. Καλλιεργούνται επίσης δέντρα όπως η λεύκα και η οξιά που προορίζονται για υλοτομία, αν και τα περισσότερα δέντρα είχαν κοπεί στο παρελθόν για τη δημιουργία καλλιεργήσιμων εκτάσεων.

Όλη η έκταση έως τη λιμνοθάλασσα της Βιστωνίδας και Ισμαρίδας αποτελεί ένα ενιαίο σύστημα δημιουργούμενο από τη συνδυασμένη δράση ενός πολύ μεγάλου αριθμού ποταμών - Νέστος, Κόσυνθος, Κομψάτος, Ξηροπόταμος, Μπόσμπος, Φιλιούρης- κι ακόμα περισσότερων ρεμάτων από τη Ροδόπη που εκβάλλουν στο Θρακικό Πέλαγος. Στην επαφή με το θαλάσσιο μέτωπο, από το συνδυασμό της προσχωσιακής δράσης των ποταμών και της διαβρωτικής της θάλασσας

δημιουργούνται λεπτές λουρίδες γης, πίσω από τις οποίες συντηρούνται οι λιμνοθάλασσες.

4. Λίμνη Βιστωνίδα

Ανήκει στο Εθνικό Πάρκο Α.Μ.Θ και είναι η πιο σημαντική λίμνη της Θράκης.

Είναι μία κλειστή λιμνοθάλασσα με το χαμηλότερο τμήμα της λεκάνης της Βιστωνίδα να έχει υπερθαλάσσιο ύψος μόλις 0,1m. Η προέλευση της είναι διαβρισωγενής από το χειμαρρώδες σύστημα του Κομψάτου και του Κόσυνθου. Δημιουργήθηκε σε συνδυασμό με τη δράση των κυμάτων της θάλασσας που έχτισαν ισθμό από θίνες και την απέκοψαν από τη θάλασσα. Το χαρακτηριστικό της είναι ότι το βόρειο τμήμα της έχει γλυκό νερό λόγω τη ροής των ποταμών, των ρεμάτων του υπόγειου υδροφορέα και των κατακρημνίσεων, ενώ το νότιο αλμυρό ή υφάλμυρο λόγω της εισόδου του θαλασσινού νερού μέσω κεντρικής τάφρου με δύο εισοδευτικά σημεία.

Το αποτέλεσμα από τη δράση των υδάτων διαφορετικής αλατότητας είναι η δημιουργία βιοτόπων όπως αρμυρίκια, καλαμιώνες, κατακλυσμένα έλη αλμυρού και γλυκού νερού που περιβάλλουν τη λίμνη.

Είναι αβαθής με μέσο βάθος 2,3m και μέγιστο 3,7m. Δέχεται συνεχώς φερτά υλικά και η μορφολογία της έχει επηρεαστεί από την εκτροπή του Κόσυνθου και τις διευθετήσεις των λοιπών ποταμών και χειμάρρων της περιοχής. Έχουν καταγραφεί 21 είδη ψαριών που έχουν προσαρμοστεί στις παραπάνω συνθήκες και ζουν μόνιμα στη λίμνη ενώ εισέρχονται και άλλα ευρύαλα από τη θάλασσα, με αποτέλεσμα ο συνολικός τους αριθμός να ανέρχεται στα 37. Στη Λίμνη της Βιστωνίδα ψαρεύουν κυρίως με νόμιμους τρόπους¹⁸. Στο ευρύτερο παράκτιο μέτωπο νοτιοανατολικά και νοτιοδυτικά της Βιστωνίδα η συνδυασμένη δράση των υδάτινων μαζών έχουν δημιουργήσει τις Λίμνες Λαφρούδα, Λάφρη Ξερολίμνη, Αρωγή, Αλυκή, Πτελαία και Έλος αλλά και στο στόμιο της Λίμνης το Πόρτο Λάγος.

Στις παραλίμνιες εκτάσεις της Βιστωνίδα υπάρχουν γεωργικές και κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις εντατικής μορφής με αυξημένη χρήση αγροχημικών.

5. Λίμνη Ισμαρίδα ή Λίμνη Μητρικού

Είναι η μοναδική λίμνη γλυκού νερού στη Θράκη.

Είναι ένας από τους πιο σημαντικούς τακτικούς σταθμούς στην Ελλάδα για διάφορα είδη πτηνών. Μεγάλο μέρος της καλύπτεται από νούφαρα και στο ΒΑ τμήμα της απλώνονται εκτεταμένοι καλαμώνες. Λόγω της μεγάλης χρήσης του νερού της λίμνης υπολογίζεται ότι η απορροή της λίμνης θα μειωθεί δραματικά τα

¹⁸ (Daoutopoulos & Pyrovetsi 1990)

επόμενα 20 χρόνια. Έχουν καταγραφεί ογδόντα επτά πηγάδια τα οποία χρησιμοποιούνται για αρδευτικούς σκοπούς¹⁹.

6. Ποταμός Έβρος

Είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος ποταμός των Βαλκανίων μετά το Δούναβη.

Αποτελεί το μεγαλύτερο ποτάμιο σύστημα που απορρέει στο Βορειοανατολικό Αιγαίο. Η μέση απορροή στο στόμιο του ποταμού είναι 1.610 m³/s. Το σύστημα έχει υποστεί μεγάλης έκτασης περιβαλλοντικές επιπτώσεις μετά τα έργα αποξήρανσης για την απόδοση σε γη γεωργικής εκμετάλλευσης που ξεκίνησαν από τη δεκαετία του 50. Επίσης έχουν γίνει αρδευτικά έργα με δημιουργία καναλιών, έργα διευθέτησης της ροής, κατασκευής αναχωμάτων, επιχωματώσεις, υπεραντλήσεις και εγγειοβελτιωτικά έργα. Δέχεται ρύπους κυρίως από γεωργικές δραστηριότητες, αστικά και βιομηχανικά απόβλητα, ενώ σημαντική είναι και η εισαγόμενη ρύπανση.

7. Δέλτα του Έβρου

Αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους υγροτόπους στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Αποτελείται από τις λίμνες Σκέπη και Νυμφών, τις λιμνοθάλασσες Μονολίμνη ή Παλούκια, Δράνα ή Δράκοντος και Λακί. Παρουσιάζει ποικιλία υγροτόπων με αλοέλη, θίνες και αμμονησίδες. Το Δέλτα του Έβρου αποτελεί ένα δυναμικό σύστημα σε εξέλιξη με τον κύκλο της απόθεσης ιζήματος και της διάβρωσης από τη θάλασσα να αποτελούν τους κύριους μηχανισμούς του.

Ο φυσιολογικός αυτός κύκλος έχει τροποποιηθεί λόγω της ανθρώπινης παρέμβασης στην ευρύτερη περιοχή της λεκάνης απορροής του ποταμού. Ο ρυθμός απόθεσης ιζήματος από τον ποταμό σε διάφορα τμήματα του κόλπου της Αλεξανδρούπολης έχει μειωθεί δραστικά και αυτό είναι αποτέλεσμα και της δράσης του αντικυκλώνα της Σαμοθράκης²⁰.

Η πτώση της στάθμης του υδροφόρου ορίζοντα έχει σαν αποτέλεσμα να διεισδύει η θάλασσα, τόσο δια μέσου των καναλιών, όσο και δια μέσου της αμμώδους επιφάνειας. Έτσι κατακλύζεται μεγάλη έκταση του νοτίου δέλτα. Οι προσπάθειες για αποξήρανση του δέλτα δεν είχαν πλήρη επιτυχία στο να δημιουργήσουν γεωργική γη εξαιτίας κυρίως της αλάτωσης των εδαφών στο νότιο δέλτα.

Παρότι τα συστήματα άρδευσης είχαν σαν αποτέλεσμα να χαθεί περί το 50% των υγροτόπων για να δοθούν στην αγροτική εκμετάλλευση, το υπόλοιπο της περιοχής μένει αναλλοίωτο και κατάλληλο να φιλοξενεί άγρια ζωή. Υπάρχουν περιοχές με φρέσκο, υφάλμυρο και αλμυρό νερό όπως τα παρόχθια δάση, τα υγρά λιβάδια, οι καλαμιώνες, οι λιμνοθάλασσες, και οι αλυκές. Όλοι αυτοί οι βιότοποι είναι

¹⁹ (Pisinaras et al. 2007)

²⁰ (Kanellopoulos et al 2006)

σημαντικοί για τα πουλιά τα οποία βρίσκουν τροφή στις λιμνοθάλασσες ή στα υγρά λιβάδια και καταφύγια στα δέντρα.

Στις παράκτιες περιοχές της Θράκης η διείσδυση της θάλασσας άρχισε να εμφανίζεται μετά το 1950 με τη διάνοιξη των καναλιών αποστράγγισης που χαμήλωσαν την υδροστατική επιφάνεια. Σήμερα η διείσδυση της θάλασσας συμβαίνει στις περιοχές των Δέλτα του Ποταμού Έβρου όπως προαναφέρθηκε, στον Λίσσο ή Φιλιούρη, στο Δέλτα του Νέστου, στην παράκτια περιοχή της Ροδόπης μεταξύ των Λιμνών Ισμαρίδας και Βιστωνίδας, στην περιοχή του γεωθερμικού πεδίου της Νέας Κεσσάνης και στις περιοχές Νέας Περάμου Δήμου Ορφανού και τη Νήσο Θάσο²¹.

Τα επιφανειακά νερά του Βορείου Αιγαίου χαρακτηρίζονται από χαμηλή αλατότητα λόγω της παρουσίας νερού χαμηλής αλατότητας από τη Μαύρη Θάλασσα και της εισροής γλυκού νερού από τα ποτάμια, Νέστο, Στρυμόνα και Έβρο²².

Τα νερά της Μαύρης Θάλασσας εξέρχονται από τα Δαρδανέλλια με αλατότητα μικρότερη από 30 psu και καθώς ακολουθούν μία κυκλωνική ροή στο Βόρειο Αιγαίο, αυξάνουν την αλατότητα τους στα 37 με 38 psu²³.

Ο κόλπος της Καβάλας που βρίσκεται στο δυτικό τμήμα της περιοχής μελέτης είναι ένας επίπεδος στον πυθμένα κόλπος, που παρουσιάζει ελαφριά κλίση στα βόρεια και στα ανατολικά. Από γεωλογικές μελέτες διαπιστώθηκε ότι το δυτικό τμήμα του κόλπου καλύπτεται από ηφαιστειακά πετρώματα (γρανίτη και διορίτη) και μεταμορφικούς σχηματισμούς (μάρμαρα και γνεύσιους)²⁴.

Το λεπτόκοκκο υλικό που προέρχεται από το στόμιο του Νέστου κυριαρχεί σε όλη την περιοχή.

Κατά τη διάρκεια του χειμώνα και της άνοιξης ο Νέστος προσδίδει στον Κόλπο της Καβάλας φρέσκα ψυχρά νερά. Το καλοκαίρι και το φθινόπωρο οι θαλάσσιες μάζες χαμηλής αλατότητας που εκχύνονται σε όλη την υφαλοκρηπίδα του Βορείου Αιγαίου προερχόμενες από τη Μαύρη Θάλασσα είναι η επικρατούσα κατάσταση²⁵. Από τα μέσα της άνοιξης έχουν παρατηρηθεί και νερά από νοτιοανατολικότερες περιοχές που τα χαρακτηριστικά τους, υψηλή θερμοκρασία και αλατότητα, υποδεικνύουν τη Λεβαντίνη ως προέλευση.

Το Βόρειο Αιγαίο χαρακτηρίζεται από πολύπλοκη τοπογραφία, την παρουσία νησιών και την ακανόνιστη ακτογραμμή. Στο βορειοανατολικότερο άκρο του υπάρχει το πλατό της Σαμοθράκης με μέσο πλάτος 60 km και εκτείνεται από τον

²¹ (Πεταλάς κ.α 2002)

²² (Theocharis & Georgopoulos 1993)

²³ (Kardaras 2005)

²⁴ (Kardaras 2005)

²⁵ (Kardaras 2005)

Άθω έως τον κόλπο Σάρος στα ανατολικά. Νοτιότερα βρίσκεται το πλατό της Λήμνου²⁶.

Η υφαλοκρηπίδα όλης της περιοχής περιλαμβάνει και τις νήσους Σαμοθράκη και Θάσο. Στο θαλάσσιο αυτό χώρο παρουσιάζεται ο αντικυκλώνας της Σαμοθράκης, μια κυκλοφοριακή δομή μεσαίας κλίμακας²⁷, η οποία σχετίζεται με την υψηλή αλιευτική παραγωγή του Θρακικού Πελάγους. Ο αντικυκλώνας φαίνεται ότι βοηθάει την είσοδο νερού υψηλής αλατότητας και μεγάλης θερμοκρασίας από νοτιότερες περιοχές²⁸.

Οι τοπογραφικές λεπτομέρειες του βορείου Αιγαίου επηρεάζουν τη διανομή των υδάτων των προερχομένων από τα Δαρδανέλλια. Η ανάπτυξη και εξέλιξη της σφήνας από τα Δαρδανέλλια επηρεάζεται από την παρουσία των γειτονικών νησιών και από τα ρηχά πλατό της Λήμνου και της περιοχής μεταξύ της Λήμνου και της Ίμβρου²⁹.

Η φυσική θέση των γεωγραφικών σχηματισμών του Βορείου Αιγαίου είναι μοναδική λόγω της πολύπλοκης τοπογραφίας των νησιών, των στενών, και των χερσονήσων με ένα συνδυασμό πολύ ρηχών και πολύ βαθέων περιοχών.

Η υφαλοκρηπίδα των ακτών του Βορείου Αιγαίου διαχωρίζονται από τρεις κυρίως βαθιές λεκάνες με μέγιστο βάθος 1300m. Τη λεκάνη των Βορείων Σποράδων τη λεκάνη του Άθου και τη λεκάνη της Λήμνου³⁰.

Οι Ποταμοί του Νέστου του Στρυμόνα και του Έβρου εκτός από τη ροή γλυκού νερού και φερτών υλών, μεταφέρουν και θρεπτικές ουσίες μέσα στο Θρακικό Πέλαγος όπως νιτρικά και φωσφορικά άλατα που προέρχονται από τις καλλιέργειες. Το ίδιο συμβαίνει και με τη λίμνη της Βιστωνίδας η οποία δέχεται γλυκό νερό από τη χέρσο, μαζί με θρεπτικά άλατα από τα λιπάσματα που χρησιμοποιούνται στην ευρύτερη περιοχή. Αυτά εξέρχονται από τη λίμνη προς το Βιστωνικό κόλπο και το Θρακικό Πέλαγος.

Ως συνέπεια αυτής της φόρτισης προέκυψε η έντονη παρουσία νεαρών ατόμων πελαγικών ειδών (γαύρου), ακριβώς στην έξοδο του Βιστωνικού κόλπου, εκεί δηλαδή που βγαίνει το νερό της λιμνοθάλασσας Βιστωνίδας³¹.

²⁶ (Theocharis & Georgopoulos 1993)

²⁷ (Συλαίος και Κόκκος 2009)

²⁸ (Theocharis & Georgopoulos 1993)

²⁹ (Kourafalou and Tsiaras 2006)

³⁰ (Theocharis & Georgopoulos 1993)

³¹ (Συλαίος 2008)

3.2.3. Κλίμα

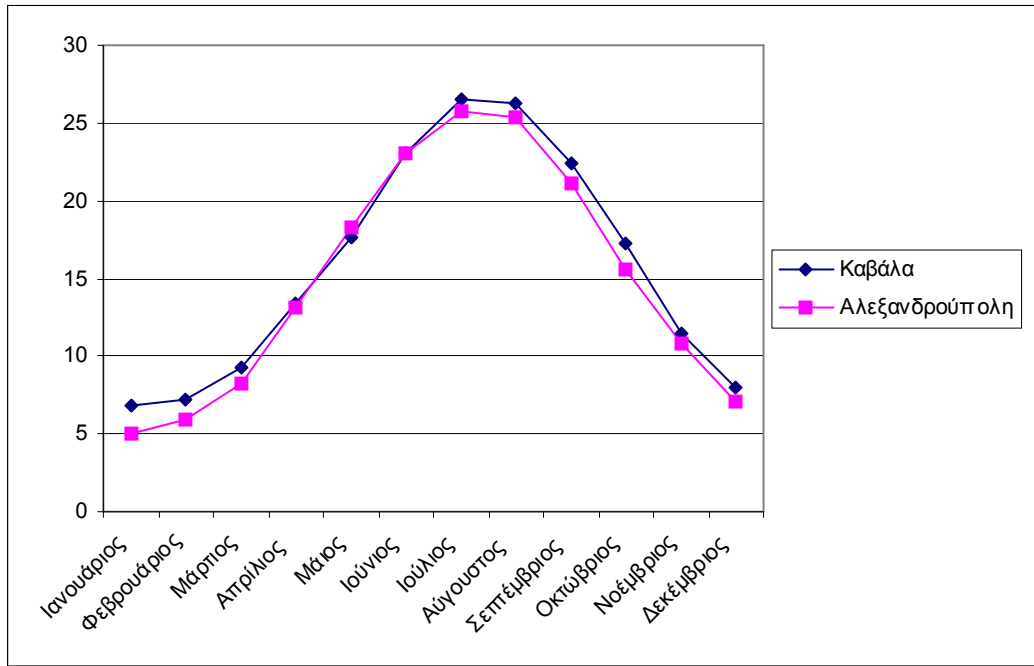
Τα διαθέσιμα στοιχεία για το κλίμα της περιοχής προέρχονται από τους Μετεωρολογικούς Σταθμούς της Ε.Μ.Υ. στη πόλη της Καβάλας (Γεωγραφικό Μήκος 24°36' / Γεωγραφικό Πλάτος 40°59' / Ύψος 5μ.) και στην πόλη της Αλεξανδρούπολης (Γεωγραφικό Μήκος 25°53' / Γεωγραφικό Πλάτος 40°51' / Ύψος 2,5μ.).

ΜΗΝΕΣ	ΜΕΣΗ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ	ΜΕΣΗ ΜΕΓΙΣΤΗ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ	ΜΕΣΗ ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ	ΥΕΤΟΣ (mm)	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΚΡΑΤ. ΑΝΕΜΩΝ	ΜΕΣΗ ΕΝΤΑΣΗ ΑΝΕΜΟΥ (m/sec)
Ιανουάριος	6,8	9,9	3	17,9	ΒΔ	4,3
Φεβρουάριος	7,2	10,5	3,5	28,6	ΒΔ	5,4
Μάρτιος	9,3	12,8	5,4	37,9	ΒΔ	5,1
Απρίλιος	13,4	16,8	8,7	57,1	ΒΔ	4,1
Μάιος	17,7	21,1	12,6	32,8	ΒΔ	3,8
Ιούνιος	23	26,8	17	27	ΒΔ	2,8
Ιούλιος	26,5	29,7	20,3	28	ΒΔ	2,6
Αύγουστος	26,3	29,5	20,4	17,5	ΒΔ	3
Σεπτέμβριος	22,4	25,9	16,4	10,4	ΒΔ	2,7
Οκτώβριος	17,2	20,9	11,4	25,9	ΒΔ	4,5
Νοέμβριος	11,4	14,6	6,7	67,4	ΒΔ	4,8
Δεκέμβριος	8	11	4,2	52,7	ΒΔ	5,5
ΕΤΟΣ	15,8	19,1	10,8	403,2	ΒΔ	4,1

Πίνακας 3.2.3.2. Κλιματολογικά στοιχεία για τον Μ.Σ. Αλεξανδρούπολης						
ΜΗΝΕΣ	ΜΕΣΗ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ	ΜΕΣΗ ΜΕΓΙΣΤΗ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ	ΜΕΣΗ ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ	ΥΕΤΟΣ (mm)	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΚΡ. ΑΝΕΜΩΝ	ΜΕΣΗ ΕΝΤΑΣΗ ΑΝΕΜΟΥ (m/sec)
Ιανουάριος	5	8,6	1,3	61,6	BA	8,3
Φεβρουάριος	5,9	9,7	1,8	56,5	BA	8,6
Μάρτιος	8,3	12,1	3,5	48,6	BA	8,3
Απρίλιος	13,1	17,1	7	39,6	BA	6,3
Μάιος	18,3	22,3	11,3	34,7	BA	5,5
Ιούνιος	23,1	27,1	15	29,5	BA	5,5
Ιούλιος	25,8	30,2	17,6	19,3	BA	6,8
Αύγουστος	25,4	30,3	17,5	13	BA	6,9
Σεπτέμβριος	21,1	16,3	14,1	26,9	BA	6,7
Οκτώβριος	15,6	20,3	10,3	50,5	BA	7,6
Νοέμβριος	10,8	14,8	6,6	88	BA	6,9
Δεκέμβριος	7,1	10,7	3,3	85	BA	7,9
ΕΤΟΣ	15,0	18,3	9,1	553,2	BA	7,1

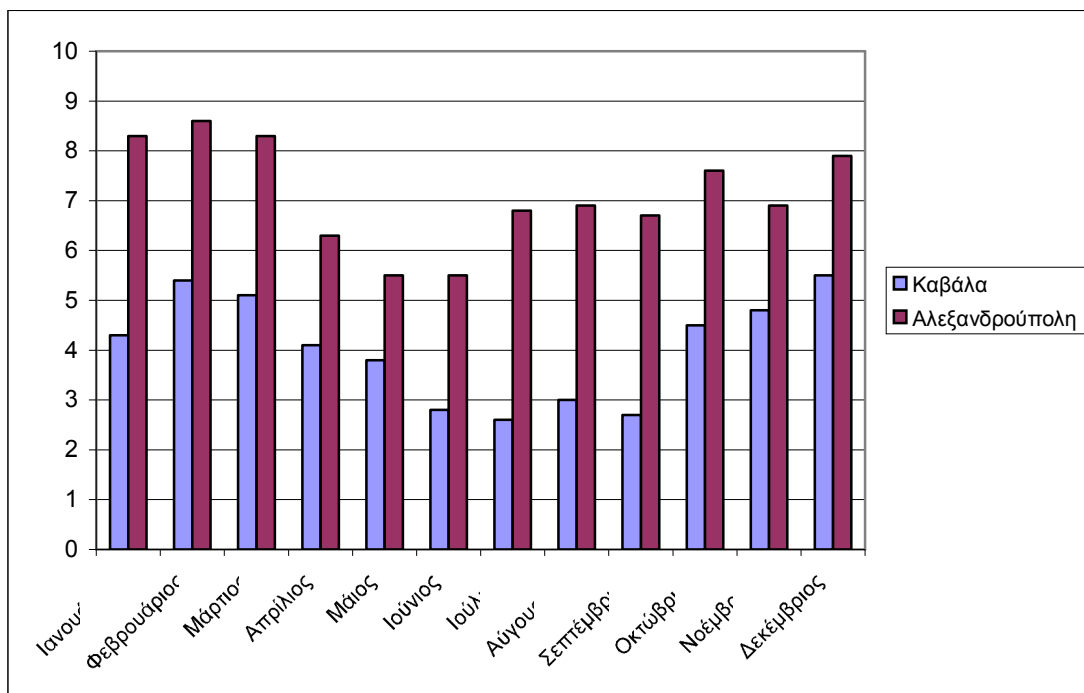
α) Βροχόπτωση: Το ετήσιο συνολικό ύψος βροχής κυμαίνεται σε σχετικά χαμηλά επίπεδα από 403mm στην Καβάλα έως 553mm στην Αλεξανδρούπολη. Ο μήνας με το μεγαλύτερο μέσο μηνιαίο ύψος βροχής είναι ο Νοέμβριος και για τις δύο περιοχές με 67,4 και 88 mm αντίστοιχα. Αντίθετα ο ξηρότερος μήνας είναι ο Σεπτέμβριος (10,4 mm) για την Καβάλα και ο Αύγουστος (13 mm) για την Αλεξανδρούπολη. Μια ιδιομορφία της Καβάλας είναι το πολύ μικρό μέσο ύψος βροχής κατά τον Ιανουάριο (17,9 mm)

Γράφημα 3.2.3.1. Μηνιαία διακύμανση θερμοκρασίας στους δύο Μ.Σ.

β) Θερμοκρασία: Και για τις δύο περιοχές ο θερμότερος μήνας είναι ο Ιούλιος με 26,5°C και 25,8°C αντίστοιχα και ο ψυχρότερος ο Ιανουάριος (6,8°C και 5°C). Η μέση θερμοκρασία είναι 15,8°C στην Καβάλα και ελαφρώς χαμηλότερη στην Αλεξανδρούπολη (15°C). Οι απόλυτες μέγιστες και ελάχιστες θερμοκρασίες που έχουν καταγραφεί είναι 38°C και -5,8°C για την Καβάλα και 39°C και -14°C για την Αλεξανδρούπολη.

Γράφημα 3.2.3.2. Μηνιαία διακύμανση έντασης ανέμου στους δύο Μ.Σ.

γ) Άνεμοι: Οι επικρατούντες άνεμοι καθ' όλη την διάρκεια του έτους είναι οι βορειοδυτικοί στην Καβάλα και οι βορειοανατολικοί στην Αλεξανδρούπολη. Η μέση ένταση των ανέμων στην Καβάλα είναι 4,1 m/sec με την μεγαλύτερη ένταση ανέμων να καταγράφεται κατά την διάρκεια του χειμώνα. Οι άνεμοι στην Αλεξανδρούπολη είναι πολύ πιο ισχυροί με μέση ένταση τα 7,1 m/sec

δ) Κλιματικός τύπος – ομβροθερμικά διαγράμματα

Στο χώρο του μεσογειακού κλίματος, οι βιοκλιματικοί όροφοι έχουν καθορισθεί από τον Emburger και ισχύουν μόνο για το κλίμα αυτό. Η ταξινόμηση των δεδομένων των διαφόρων μετεωρολογικών σταθμών και η τοποθέτησή τους στους διάφορους βιοκλιματικούς ορόφους πραγματοποιείται με τον υπολογισμό του «ομβροθερμικού πηλίκου», βάσει του τύπου του Emburger, που έχει ως εξής:

$$Q=1000*P/(M-m)*(M+m)/2$$

όπου:

Q: το ομβροθερμικό πηλίκο

P : η ετήσια βροχόπτωση (σε mm)

M: ο μέσος όρος των μέγιστων θερμοκρασιών του θερμότερου μήνα σε απόλυτους βαθμούς (-273,2°C = 0°K)

m: ο μέσος όρος των ελάχιστων θερμοκρασιών του ψυχρότερου μήνα , επίσης σε απόλυτους βαθμούς.

Στο κλιματόγραμμα του Emburger, οι μετεωρολογικοί σταθμοί και αντίστοιχα οι περιοχές όπου αυτοί βρίσκονται τοποθετούνται με βάση τα Q και m.

Οι καμπύλες γραμμές που προκύπτουν, αποτελούν τα όρια των βιοκλιματικών ορόφων, ενώ οι κατακόρυφες ευθείες διαχωρίζουν τους υπό-ορόφους κάθε βιοκλιματικού ορόφου.

Με τον τρόπο αυτό διακρίνονται οι εξής βιοκλιματικοί όροφοι :

- Όροφος υγρός
- Όροφος ύφυγρος
- Όροφος ημίξηρος
- Όροφος ξηρός

Η διάκριση των υπο-ορόφων κάθε βιοκλιματικού ορόφου γίνεται με βάση το μέσο όρο των ελάχιστων θερμοκρασιών του ψυχρότερου μήνα m ($^{\circ}\text{C}$) ως εξής :

$m > 7^{\circ}\text{C}$	χειμώνας θερμός
$3^{\circ}\text{C} < m < 7^{\circ}\text{C}$	χειμώνας ήπιος
$0^{\circ}\text{C} < m < 3^{\circ}\text{C}$	χειμώνας ψυχρός
$m < 0^{\circ}\text{C}$	χειμώνας δριμύς

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ε.Μ.Υ., το βιοκλίμα της περιοχής μελέτης σύμφωνα με τους δυο σταθμούς διαμορφώνεται ως εξής

$$Q_{\text{kavala}}=52,1$$

$$Q_{\text{alexand}}=66,0$$

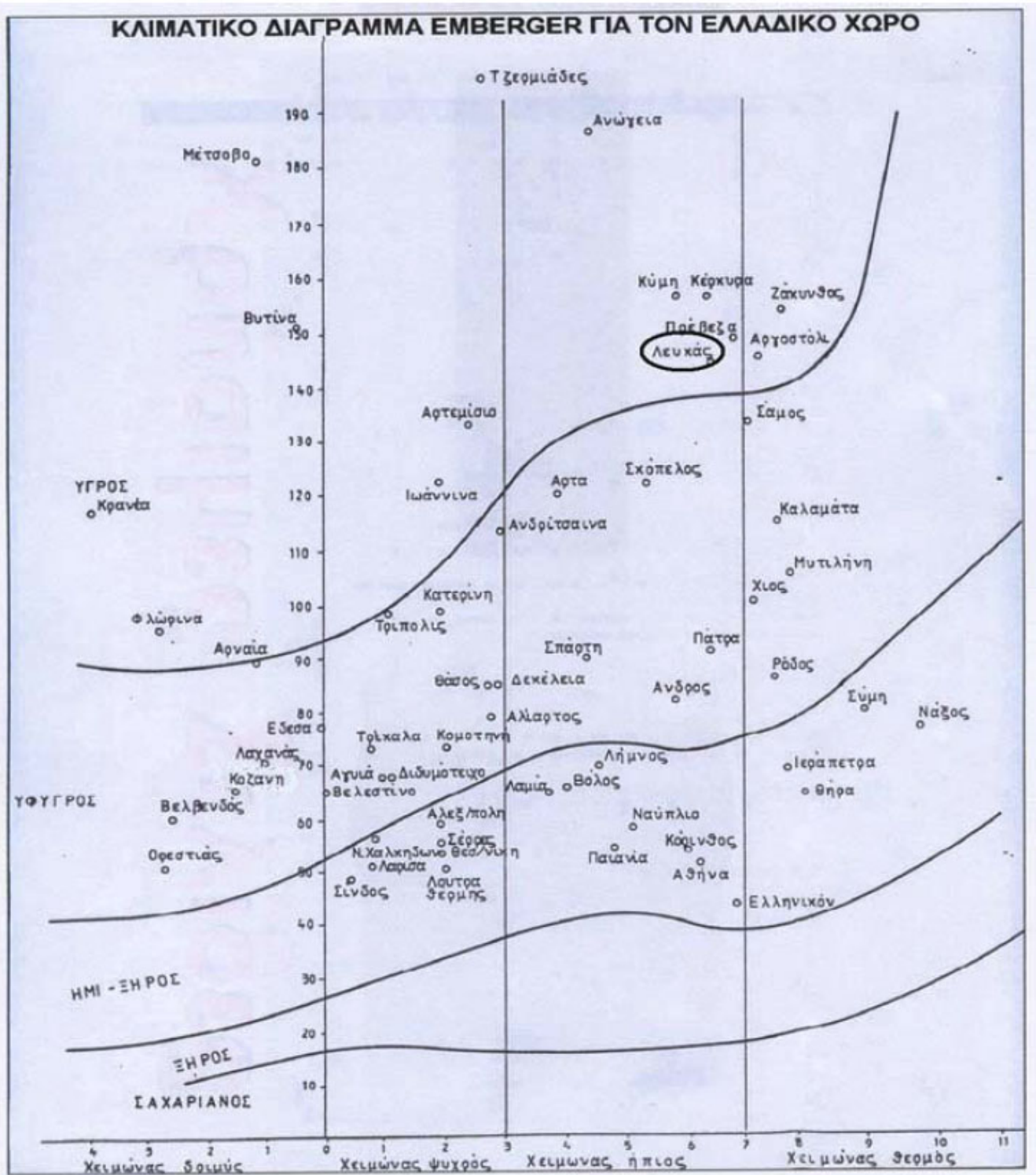
Τοποθετώντας τα ανωτέρω δεδομένα στο Κλιματικό Διάγραμμα Emberger και για $m=1,3$ (Μ . Σ . Αλεξανδρούπολης) και $m=3$ (Μ . Σ . Καβάλας), φαίνεται ότι η περιοχή της Αλεξανδρούπολης βρίσκεται στον Ύφυγρο Βιοκλιματικό Όροφο, με ψυχρό χειμώνα, ενώ η περιοχή της Καβάλας βρίσκεται στον Ημίξηρο Βιοκλιματικό Όροφο με ψυχρό προς ήπιο χειμώνα. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το ότι με βάση παλαιότερα δεδομένα η περιοχή της Αλεξανδρούπολης κατατάσσεται στον Ημίξηρο Βιοκλιματικό Όροφο.

Ός ξηρή περίοδος θεωρείται εκείνη κατά την οποία η συνολική εξατμισοδιαπνοή ενός σταθμού είναι μεγαλύτερη από την ποσότητα της βροχής που πέφτει στην ίδια περίοδο³². Για αυτό όμως απαιτούνται ακριβείς μετρήσεις της εξατμισοδιαπνοής, οι οποίες δεν είναι διαθέσιμες.

---

³² (Ντάφης, 1986)

3.3. Οι Πόροι της Περιοχής

3.3.1. Φυσικοί πόροι

3.3.1.1. Βλάστηση - Χλωρίδα – Πανίδα

Η περιοχή μελέτης όπως διαμορφώνεται από την ακτογραμμή της Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης είναι μία από τις σημαντικότερες φυσικές περιοχές της ΝΑ Ευρώπης. Πιο κάτω παρουσιάζονται οι αναλυτικά οι φυσικοί πόροι της περιοχής με αιχμή τις σημαντικότερες υγροτοπικές ζώνες της περιοχής.

Έβρος

Το **Δέλτα του ποταμού Έβρου**, αποτελεί έναν **από τους σημαντικότερους υγροβιότοπους** όχι μόνο της Ελλάδας αλλά και της **Ευρώπης**. Συνολική έκταση 95.000 στρεμμάτων (80.000 χερσαία και 15.000 στρ. υδάτινη επιφάνεια) έχει ενταχθεί στον κατάλογο των προστατευόμενων περιοχών της **Διεθνούς Σύμβασης Ραμόσάρ** (1971) λόγω των σημαντικών ειδών που φιλοξενεί. Επίσης, μέρος του Δέλτα χαρακτηρίζεται ως Ζώνη Ειδικής Προστασίας και προτείνεται ως **Τόπος Κοινοτικού Ενδιαφέροντος στο Δίκτυο Natura 2000** (σύμφωνα με τις Οδηγίες 79/409/ΕΟΚ και 92/43/ΕΕ, αντίστοιχα).

Συνολικά μέχρι σήμερα στον υγρότοπο έχει αναφερθεί η παρουσία 318 Ειδών πτηνών που αποτελούν το 75,4% του συνολικού αριθμού των ειδών της πτηνοπανίδας που απαντάται στη χώρα μας. Η σημασία του υγρότοπου για την πτηνοπανίδα έγκειται κυρίως στη γεωγραφική του θέση. Βρίσκεται στην Βόρεια Ελλάδα, που αποτελεί σταυροδρόμι μεταξύ τριών ηπείρων (Ευρώπη, Ασία και Αφρική) και επομένως, είδη και από τις τρεις ηπείρους έχουν παρατηρηθεί στον υγρότοπο. Αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς κρίκους στην αλυσίδα των υγρότοπων που τα πτηνά χρησιμοποιούν κατά τη μετανάστευσή τους από την Αφρική στην Ευρώπη και αντίθετα.

Ένας άλλος λόγος που ο υγρότοπος θεωρείται τόσο σημαντικός για την πτηνοπανίδα είναι η υψηλή ποικιλότητα και φυσικότητα του χερσαίου χώρου. Παρά τις εκτεταμένες αποστραγγίσεις και την απώλεια σχεδόν της μισής έκτασης του υγροτόπου, εξαιτίας της μετατροπής του σε γεωργικές εκτάσεις, και την πίεση που ασκούν ορισμένες ανθρωπογενείς δραστηριότητες, η περιοχή του δέλτα παραμένει ένας πολύ σημαντικός βιότοπος για την πτηνοπανίδα.

Την άνοιξη φιλοξενεί μεγάλους πληθυσμούς πτηνών που μεταναστεύουν από την Αφρική στην Ευρώπη. Οι πλούσιοι σε τροφή και ασφάλεια οικότοποι του είναι ένας από τους σημαντικότερους σταθμούς μετανάστευσης. Οι προσωρινές υδατοσυλλογές και οι αβαθείς λιμνοθάλασσες φιλοξενούν χιλιάδες άτομα της ομάδας των παρυδάτιων (*Charadriiformes*) όπως είναι ο καλαμοκανάς (*Himantopus himantopus*), οι σκαλίδρες (*Calidris* spp.) και τα μπεκατσίνια (*Gallinago* spp.).

Τον χειμώνα ο υγρότοπος φιλοξενεί χιλιάδες πτηνά, τα οποία έρχονται από το βορρά για να διαχειμάσουν σε πιο εύκρατα κλίματα. Περιοχές όπως οι λιμνοθάλασσες και τα υγρολίβαδα γεμίζουν για πολλούς μήνες από υδρόβια πτηνά. Χιλιάδες πάπιες παρατηρούνται αυτό το διάστημα, όπως η πρασινοκέφαλη πάπια (*Anas platyrhynchos*), το κικίνι (*Anas crecca*) και το σφυριχτάρι (*Anas penelope*). Στις ίδιες περιοχές παρατηρούνται και κύκνοι, όπως ο αγριόκυκνος (*Cygnus cygnus*) και ο κοινός κύκνος (*Cygnus olor*). Στα υγρολίβαδα βρίσκονται πολλές ασπρομέτωπες χήνες (*Anser albifrons*), νανόχηνες (*Anser erythropus*), σταχτόχηνες (*Anser anser*) και κοκκινόχηνες (*Branta ruficollis*).

Κατά την ψυχρή περίοδο εκατοντάδες φλαμίγκο (*Phoenicopterus ruber*) παρατηρούνται στις λιμνοθαλάσσιες περιοχές. Άλλα σημαντικά είδη είναι η αβοκέτα (*Recurvirostra avosetta*), ο πυγμαίος κορμοράνος (*Phalacrocorax pygmeus*), διάφορα είδη βουτηχταριών (*Podiceps* spp.). Επίσης παρατηρούνται πολλά είδη αρπακτικών, όπως, ο χρυσαετός (*Aquila chrysaetos*), ο στιχταετός (*Aquila clanga*), ο βασιλαετός (*Aquila heliaca*), ο χειμωνοκίρκος (*Circus cyaneus*) και η γερακίνα (*Buteo buteo*).

Αν και η μείωση της υγροτοπικής έκτασης έχει οδηγήσει σε μείωση των περιοχών αναπαραγωγής πολλών ειδών πτηνών, υπάρχουν ακόμα μερικά σημαντικά είδη τα οποία ακόμα αναπαράγονται στον υγρότοπο όπως: ο κορμοράνος (*Phalacrocorax carbo*), ο σταχτοτσικνιάς, ο πορφυροτσικνιάς (*Ardea purpurea*), η βαρβάρια (*Tadorna tadorna*), η καστανόπαπια (*Tadorna ferruginea*) και άλλα.

Οι σημαντικότεροι τύποι οικότοπων για την πτηνοπανίδα είναι: οι παράκτιες λιμνοθάλασσες (κωδικός Natura 1150), η πρωτοετής μονοετής βλάστηση με *Salicornia* και άλλα είδη των λασπωδών και αμμωδών ζωνών (κωδικός Natura 1310), οι καλαμώνες, τα νότια παρόχθια δάση (στοές και λόχμες) και οι ποταμοί από πεδινά σε ορεινά επίπεδα με βλάστηση *Ranunculion fluitantis* και *Callitrichon - Batrachion* (κωδικός Natura 3260). Στους οικότοπους αυτούς τα πτηνά βρίσκουν τροφή και θέσεις φωλεοποίησης. Οι κατακλυσμένες με νερό περιοχές κατά τη χειμερινή περίοδο και οι μεγάλες υδατοσυλλογές παρέχουν άφθονη τροφή στα υδρόβια και παρυδάτια πτηνά.

Βασικό βιοτικό στοιχείο για την εκτίμηση της αξίας και της σημασίας του υγροτόπου, αποτελεί η ενδιαίτησιμη σ' αυτόν και την ευρύτερη περιοχή του

πηνοπανίδα, διότι τα πτηνά αποτελούν συστηματικούς χρήστες των φυσικών πόρων (περιβάλλον) και οποιαδήποτε αλλοίωση αυτών έχει δυσμενείς επιδράσεις στην πτηνοπανίδα και γενικότερα την πανίδα. Τα βασικά κριτήρια με βάση τα οποία αξιολογείται η κατάσταση (ποιότητα) του φυσικού περιβάλλοντος είναι: η ποικιλία, αφθονία, σπανιότητα και ευαισθησία.

Η μεταναστευτική υδρόβια και μη πτηνοπανίδα και τα αρπακτικά είναι τα βασικά βιοτικά χαρακτηριστικά στοιχεία ενός υγροτοπικού οικοσυστήματος. Η οικολογική τους σημασία είναι πάρα πολύ μεγάλη, διότι λόγω του πλήθους και της ποικιλίας τους αφενός μεν, καλύπτουν ένα ευρύ τροφικό φάσμα, που με τις διάφορες βιολογικές δραστηριότητές τους συμβάλλουν στην ανακύκλωση της ύλης και στη διασπορά πολλών φυτικών ειδών και αφετέρου δε, με τη διπλή σχέση θύτη - άρπαγα παίζουν σημαντικό ρόλο στην διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας του οικοσυστήματος.

Η εκτίμηση της πτηνολογικής αξίας του υγρότοπου γίνεται κυρίως με βάση ποιοτικά και όχι ποσοτικά (πληθυσμιακά) κριτήρια, δεδομένου ότι δεν υπάρχουν ποσοτικά στοιχεία. Τα μόνα πληθυσμιακά στοιχεία που υπάρχουν και λαμβάνονται υπόψη, σαν ποσοτικό κριτήριο αξιολόγησης, παρά τις ελλείψεις τους, είναι των ειδών της Τάξης *Anseriformes* (χηνόμορφα) και *Charadriiformes* (παρυδάτια) και αναφέρονται στη χειμερινή περίοδο (μεσοχειμωνιάτικες καταγραφές). Για τα αρπακτικά υπάρχουν σχετικές πληθυσμιακές μελέτες όχι όμως για όλα τα είδη.

Το Δέλτα του Έβρου είναι η πιο σημαντική περιοχή στην Ελλάδα για τη διαχείριση των τριών ειδών των Ευρωπαϊκών Κύκνων (Βουβόκυκνος, Αγριόκυκνος, Νανόκυκνος). Το ίδιο ισχύει και για τις χήνες. Στα υγρά λιβάδια, χιλιάδες Ασπρομέτωπες παρατηρούνται το χειμώνα, μαζί με εκατοντάδες Κοκκινόχηνες, ενώ σχεδόν ολόκληρος ο ευρωπαϊκός φυσικά αναπαραγόμενος πληθυσμός της Νανόχηνας χρησιμοποιεί τον υγρότοπο για αρκετές εβδομάδες και σαν τελευταία στάση πριν την ανοιξιάτικη μετανάστευση για τις περιοχές αναπαραγωγής του Βορρά.

Σημαντικοί αριθμοί σπανίων ειδών αρπακτικών παρατηρούνται κυρίως το χειμώνα. Στικταετοί, Βασιλαετοί και Θαλασσαετοί παρατηρούνται καθημερινά.

Άλλα σπάνια είδη του Δέλτα είναι ο Αργυροπελεκάνος, η Λαγγόνα, ο Ήταυρος, η Βαλτόπαπια, ο Ψαλιδιάρης, η Χουλιανομούτα, η Χαλκόκοτα, το Νεροχελίδονο.

Εκτός από την ορνιθοπανίδα, αρκετά σημαντική τόσο σε είδη όσο και σε αριθμούς είναι και η παρουσία των αμφίβιων, των ερπετών, των θηλαστικών και των ψαριών στο Δέλτα του Έβρου.

Στον ποταμό Έβρο και στην ευρύτερη περιοχή έχουν καταγραφεί 46 είδη ψαριών. Αρκετά από τα ψάρια έχουν αποκτήσει εμπορική αξία για τους κατοίκους των γύρω περιοχών όπως ο κέφαλος (*Mugil cephalus*), ο κυπρίνος

(*Cyprinus carpio*) γνωστό και σαν σαζάνι ή γριβάδι, το τσιρώνι (*Rutilus rutilus*) το λαβράκι (*Dicentrarchus labrax*), η τσιπούρα (*Sparus auratus*), η γλώσσα (*Solea vulgaris*), το χέλι κ.λ.π.

Στο Δέλτα Έβρου υπάρχουν 7 διαφορετικά είδη αμφιβίων. Σε θέσεις με αρκετή υγρασία και νερά συναντάμε το λιμνοβάτραχο ή μπάκακα (*Rana ridibunda*) και το σβελτοβάτραχο (*Rana dalmatina*). Ο δεντροβάτραχος (*Hyla arborea*) παρατηρείται συνήθως γαντζωμένος με τις βεντούζες του πάνω σε δέντρα ή στα φύλλα τους κ.λ.π.. Σε θέσεις πιο ξερές συχνάζουν ο πρασινοβάτραχος (*Bufo viridis*) και ο χωματοφρυνος (*Bufo bufo*).

Συνολικά έχουν αναφερθεί 21 είδη ερπετών στη περιοχή. Σημαντικοί πληθυσμοί ερπετών απαντώνται τόσο στο νερό όσο και στην στεριά (ποταμοχελώνα, νερόφιδο, γραικοχελώνα, σαύρες, φίδια κ.λ.π.). Από τα κοινά ερπετά του Δέλτα είναι η νεροχελώνα (*Mauremys caspica*) που υπάρχει σε μεγάλους αριθμούς τόσο στα γλυκά όσο και στα υφάλμυρα νερά καθώς και τα νερόφιδα του είδους *Natrix tessellata*.

Περισσότερα από 40 είδη θηλαστικών έχουν καταγραφεί στον υγρότοπο του Δέλτα Έβρου. Στα κανάλια συναντάται η βίδρα (*Lutra lutra*), ενώ στην ευρύτερη περιοχή του Δέλτα Έβρου ζουν επίσης και η αγριόγατα (*Felis silvestris*), η αλεπού (*Vulpes vulpes*), το κουνάβι (*Martes foina*), η νυφίτσα (*Mustela nivalis*) και ο ασβός (*Meles meles*). Στους αγρούς και στα λιβάδια παρατηρούνται σκαντζόχοιροι (*Erinaceus concolor*), τυφλοπόντικες (*Spalax sp.*) και ο λαγόγυρο (*Citellus citellus*).

Όσον αφορά τη βλάστηση, στο Δέλτα Έβρου μπορούν να διακριθούν 7 βασικές ενότητες βιοτόπων σε κάθε μία από τις οποίες αντιστοιχεί και μια ιδιαίτερη ενότητα βλάστησης ανάλογα με την αλληλεπίδραση διάφορων παραγόντων όπως το έδαφος, το μικροκλίμα, η ύπαρξη γλυκού ή αλμυρού νερού κ.λ.π. Ξεκινώντας από τις βόρειες περιοχές και καταλήγοντας στη θάλασσα μπορεί κανείς να διακρίνει τους εξής χαρακτηριστικούς βιότοπους:

- Παραποτάμια βλάστηση
- Θαμνώνες με αρμυρίκια
- Υγρά λιβάδια με βούρλα
- Υποβρύχια βλάστηση των αλμυρών - υφάλμυρων υδάτων
- Βλάστηση των λιμνοθαλασσών -γλυκών υδάτων
- Αλοφυτική βλάστηση
- Αμμόφιλη βλάστηση

Το Δέλτα του ποταμού Έβρου αναπτύσσεται στα σύνορα δύο γεωγραφικών περιοχών με διαφορετικά χαρακτηριστικά η καθεμία. Σημαντικός είναι ο ρόλος της βλάστησης τόσο στη ρύθμιση των υδάτινων πόρων της περιοχής όσο και στη βελτίωση της ποιότητας των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων.

Η βλάστηση στο Δέλτα Έβρου δεν επηρεάζεται άμεσα από το κλίμα όσο κυρίως από παράγοντες που αφορούν το έδαφος όπως η σύσταση του, η περιεκτικότητα του σε νερό καθώς και η αλατότητα του. Ο τύπος της βλάστησης είναι αυτός που χαρακτηρίζει τις ακτές του βορείου Αιγαίου. Η βλάστηση στο δέλτα Έβρου λόγω της θέσης του δέχεται σημαντικές επιδράσεις από εκείνη που βρίσκεται στις πιο ανατολικές περιοχές όπως ο Εύξεινος Πόντος και η Κασπία Θάλασσα.

Η οικολογική αξία του υγροτόπου απορρέει από την παρουσία των εκτεταμένων αβαθών εκτάσεων, που είναι το αποτέλεσμα της από πολλών αιώνων προσχωσιγενούς δράσης του ποταμού Έβρου, καθώς και της δυναμικής δράσης, μεταξύ του Δέλτα και της θάλασσας. Οι παραπάνω φυσικές διεργασίες έχουν δημιουργήσει μικρού βάθους λίμνες, λιμνοθάλασσες, έλη, βάλτους και αλίπεδα που καταλαμβάνουν μέρος του κεντρικού και όλο το νότιο παράκτιο τμήμα του υγροτόπου (λιμνοθάλασσες Λακί, Δράνα, Παλούκια, Νυμφών και Σκέπη).

Ειδικότερα, οι σημαντικότεροι τύποι οικοτόπων του υγροτόπου για την υδρόβια πτηνοπανίδα, είναι:

- Οι παράκτιες υγρολιβαδικές εκτάσεις
- Οι ποτάμιες και παραποτάμιες εκτάσεις
- Οι ρηχές λιμνοθάλασσες
- Τα αποστραγγιστικά κανάλια

Ειδικότερα στο Δέλτα εξασφαλίζεται:

- Η διαχείριση σε μεγάλους πληθυσμούς σπάνιων και μη υδρόβιων πτηνών, λόγω των ευνοϊκών συνθηκών διατροφής και των ήπιων κλιματικών συνθηκών, που επικρατούν στην περιοχή κατά την χειμερινή περίοδο. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του σπάνιου είδους *Oxyura leucocerphala* (κεφαλούδι) και του *Phoenicopterus ruber* (φοινικόπτερο) που αποτελούν τακτικούς χειμερινούς επισκέπτες του υγροτόπου τα τελευταία χρόνια.
- Η ανάπαυση - διατροφή για τη μεταναστευτική υδρόβια και μη πτηνοπανίδα, όταν αυτή μετακινείται από Βορά προς Νότο και αντίστροφα, δεδομένου ότι το σύμπλεγμα λόγω της ζωογεωγραφικής του θέσης και των ευνοϊκών συνθηκών, αποτελεί σημαντικό διάδρομο μετανάστευσης των πτηνών και κυρίως της υδρόβιας πτηνοπανίδας.

- Η αναπαραγωγή για πολλά σπάνια υδρόβια, παρυδάτια και αρπακτικά πτηνά, όπως: *Aythya nyroca* (Βαλτόπαπια), *Horlopterus spinosus* (αγκαθοκαλημάνια), *Haliaeetus albicilla* (θαλασσαετός) *Himantopus himantopus* (καλαμοκανά), *Gelochelidon nilotica* (γελογλάρονου) κ.ά.
- Είναι σημαντικός χώρος διαβίωσης για αυστηρά προστατευόμενα είδη αρπακτικών πτηνών των Τάξεων *Accipitriformes* (αετόμορφα) και *Falconiformes* (ιερακόμορφα).

Η περιοχή είναι μια από τις πλουσιότερες στην νότια Ευρώπη ως προς τη βιοποικιλότητα των υδάτων της (Abell *et al.* 2008, Johnston 2005]. Αυτή η ιδιαίτερη βιογεωγραφική ιδιαιτερότητα καθρεφτίζεται στον μεγάλο αριθμό ειδών στα εσωτερικά ύδατα (ιδιαίτερη σημασία έχει η παρουσία τυπικών ειδών της νοτιοανατολικής Ευρώπης με είδη που έχουν το κέντρο εξάπλωσης τους στην Ασία). Η περιοχή του νότιου Έβρου αποτελεί το ανατολικό όριο εξάπλωσης για αρκετά είδη ψαριών, ερπετών και φυτών. Η περιοχή έχει και σημαντικούς τύπους οικοτόπων που έχουν περιορισμένη εξάπλωση στην ευρύτερη περιφέρεια (αλατούχες στέπες, σταθεροποιημένες θίνες, παρόχθιες ζώνες μεγάλου πεδινού ποταμού, μεγάλες λιμνοθάλασσες κ.α.).

Νέστος

Ένα πολύ σημαντικό τμήμα των ειδών πανίδας στην Ελλάδα επιβιώνει στο δέλτα του Νέστου. Στο Δέλτα του Νέστου έχουν καταγραφεί το 38% των ψαριών του γλυκού νερού που υπάρχουν σε εθνικό επίπεδο, το 69% των αμφιβίων, το 38 % των ερπετών, 65% των πουλιών και το 19% των θηλαστικών. Αυτά τα ποσοστά κατατάσσουν τον υγρότοπο του Δέλτα του Νέστου στους σημαντικότερους της χώρας. Αναλυτικά, στο Δέλτα του Νέστου έχουν καταγραφεί μέχρι σήμερα 20 είδη θηλαστικών, 11 είδη αμφιβίων, 22 είδη ερπετών, 30 είδη ψαριών γλυκού νερού καθώς και 277 είδη πτηνών.

Το δέλτα άλλωστε, αποτελεί ιδανικό ενδιαίτημα για το φώλιασμα, τη διαχείμαση, τη διατροφή, και την ανάπαυση πολλών μεταναστευτικών πουλιών, έτσι χρησιμοποιείται ως σταθμός κατά τη μετανάστευση από περίπου 180 είδη πουλιών, αριθμό εντυπωσιακό που οφείλεται στην ποικιλότητα ενδιαιτημάτων.

Η Ελλάδα είναι η μοναδική χώρα στην Ευρωπαϊκή ήπειρο όπου φωλιάζει ένα από τα πιο σπάνια πουλιά, η αγκαθοκαλημάνια (*Horlopterus spinosus*). Στο Δέλτα του Νέστου βρίσκεται το 80% του Ελληνικού πληθυσμού της αγκαθοκαλημάνιας.

Στο παραποτάμιο δάσος υπάρχει μη εκτρεφόμενος πληθυσμός Κολχικού Φασιανού (*Phasianus colchicus*) Το είδος αυτό ζει μόνο στην Δ. Ασία, ιδιαίτερα γύρω από την Κασπία Θάλασσα. Στην Ευρώπη υπάρχουν δύο και μοναδικοί φυσικοί πληθυσμοί στο Δέλτα του Νέστου και στην Αν. Βουλγαρία.

Πολλά είναι τα είδη των ερωδιών που συχνάζουν στην περιοχή του Δέλτα του Νέστου. Ο λευκοτσικνιάς, ο αργυροτσικνιάς, ο σταχτοτσικνιάς, ο πορφυροτσικνιάς, ο μικροτσικνιάς, ο νυχτοκόρακας κι ο κρυπτοτσικνιάς, πανέμορφα πουλιά που προσδίδουν χάρη εξαιρετική στο τοπίο και αξία μεγάλη στην περιοχή.

Τα τρία είδη των κορμοράνων που υπάρχουν στην Ελλάδα υπάρχουν και στο Δέλτα του Νέστου. Στις λιμνοθάλασσες αλλά και σε άλλους βιότοπους συχνάζουν ο κορμοράνος κι η μικρότερη λαγγόνα, ενώ θαλασσοκόρακας στη Θασοπούλα.

Στο Δέλτα του Νέστου ζουν αρκετά είδη θηλαστικών, μικρά, μεγάλα φυτοφάγα και σαρκοφάγα. Αξίζει να γίνει ιδιαίτερη αναφορά στη βίβρα, ένα ζώο απειλούμενο και προστατευόμενο, ιδιαίτερα ευαίσθητο στη ρύπανση των νερών αλλά και στην ανθρώπινη παρουσία. Άλλοι κάτοικοι της περιοχής είναι ο ασβός, ο λαγόγυρος, το τσακάλι, η αλεπού και η αγριόγατα.

Το δέλτα του Νέστου, η έκταση δηλαδή ανάμεσα στη γέφυρα των Τοξοτών και το Θρακικό Πέλαγος, όπου ο ποταμός μετέφερε και απέθεσε με τις πλημμύρες φερτές ύλες, επεκτείνοντας έτσι τη στεριά προς τη θάλασσα, έχει τη μορφή βεντάλιας. Την κορυφή της σηματοδοτεί η γέφυρα των Τοξοτών, ενώ η βάση της οριοθετείται από την παράκτια ζώνη απέναντι από τη Θάσο. Η ανατολική πλευρά του δέλτα φθάνει ως τις λιμνοθάλασσες των Αβδήρων και η δυτική ως τις λιμνοθάλασσες της Νέας Καρβάλης. Οι εννέα λιμνοθάλασσες (Βάσσοβας, Ερατεινού, Αγιάσματος, Κοκκάλας, Χαϊδευτού, Κεραμωτής, Γεφυρακίου, Παλιάς Κοίτης του Νέστου, Μοναστηρακίου) που σχηματίζονται στο δυτικό τμήμα του δέλτα περιβάλλονται από εκτεταμένα αλοέλη και συγκαταλέγονται μεταξύ των παραγωγικότερων ιχθυοτροφείων της χώρας. Το δέλτα, συνολικής έκτασης 550.000 στρεμμάτων, αποτελεί **Υγρότοπο Διεθνούς Σημασίας (σύμφωνα με τη Σύμβαση Ραμσάρ), Τόπο Κοινοτικής Σημασίας του Δικτύου NATURA 2000, σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ και Ζώνη Ειδικής Προστασίας, σύμφωνα με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ.**

Γνωστό άλλοτε με την ονομασία «Κοτζά Ορμάν (Μέγα Δάσος)», το παραποτάμιο δάσος του Νέστου αποτελούσε ένα από τα μεγαλύτερα υδροχαρή δάση της Μεσογείου. Στις αρχές του περασμένου αιώνα είχε έκταση 120.000 στέμματα και καταλάμβανε σχεδόν το 1/4 της συνολικής έκτασης του δέλτα. Οι διαδοχικές εκχερσώσεις από τη δεκαετία του 1920 και η ευθυγράμμιση της κοίτης του ποταμού τη δεκαετία του 1950 ανακόπτουν τη λειτουργία του δελταϊκού συστήματος και έχουν ως αποτέλεσμα τη δραματική συρρίκνωση του

μεγαλοπρεπούς άλλοτε δάσους. Σήμερα, παρά το γεγονός ότι το αρχέγονο παραποτάμιο δάσος του Νέστου περιορίζεται σε μόλις 1.500 στρέμματα, αποσπασματικά σωζόμενα εκατέρωθεν των αναχωμάτων του ποταμού, εξακολουθεί να κατέχει τα πρωτεία, ως το μοναδικό σε έκταση φυσικό παρόχθιο δάσος της Ελλάδας.

Τα δένδρα και οι θάμνοι που αναπτύσσονται στο παραποτάμιο δάσος του Νέστου συνδυάζονται μεταξύ τους και δημιουργούν τους ακόλουθους τύπους βλάστησης:

- Αλοφυτική βλάστηση των αμμωδών και παράκτιων λασπωδών περιοχών
- Μεσογειακά εποχικά έλη
- Ποταμοί της Μεσογείου με μόνιμη ροή και πυκνή βλάστηση με μορφή παραπετάσματος από ιτιές και λευκή λεύκη
- Ετήσιες κοινωνίες σε ιλυώδεις όχθες ποταμών της Ευρο-Σιβηρικής
- Ξηρά ποολίβαδα της ανατολικής Μεσογείου
- Ποολίβαδα πολυετών ποωδών φυτών και βούρλων
- Καλαμώνες
- Αλλουβιακά δάση σκλήθρου
- Μικτά δάση δρυός, φτελιάς και φράξου
- Δάση στοές με λευκή ιτιά και λευκή λεύκη
- Μεσογειακά παρόχθια δάση-στοές με πικροδάφνες

Βλάστηση αμμωδών και παράκτιων λασπωδών περιοχών

Σχηματισμοί μονοετών και πολυετών φυτών (π.χ. αρμυρίθρες, βούρλα) αποικίζουν αμμώδεις και λασπώδεις περιοχές, οι οποίες κατακλύζονται περιοδικά από τη θάλασσα. Στον Νέστο καταλαμβάνουν έκταση 27,5 στρεμμάτων και εμφανίζονται σε «κηλίδες».

Μεσογειακά εποχικά έλη

Αμφίβια νανώδη ελόφυτα αναπτύσσονται σε λασπώδη εδάφη ή σε θέσεις που καλύπτονται περιοδικά με νερό. Τα έλη αυτά είναι σπάνια και στο παραποτάμιο δάσος του Νέστου καταλαμβάνουν πολύ μικρή έκταση (περίπου μισό στρέμμα), σε διάφορα σημεία κατά μήκος της κεντρικής κοίτης.

Παραποτάμια δάση παραπετάσματα με λεύκες-ιτιές

Στις όχθες του ποταμού, από το φράγμα των Τοξοτών ως τις εκβολές, όπου το έδαφος είναι αμμώδες ή αμμοπηλώδες, δημιουργούνται ποολίβαδα, σχηματισμοί

βούρλων και πυκνή βλάστηση από ιτιές και λευκές λεύκες με τη μορφή παραπετάσματος. Καταλαμβάνουν έκταση περίπου 6.900 στρέμματα.

Παραποτάμια λιβάδια ετήσιων φυτοκοινωνιών

Ετήσια ποώδη φυτά αναπτύσσονται σε λασπώδες υπόστρωμα, πλούσιο σε άζωτο, που σχηματίστηκε από σχετικά πρόσφατες αποθέσεις του ποταμού. Στον παραποτάμιο δάσος του Νέστου, εμφανίζονται σημειακά σε πολύ μικρή έκταση.

Ξηρά ποολίβαδα της ανατολικής Μεσογείου

Αναπτύσσονται στις αμμονησίδες του ποταμού και σε παλιές κοίτες. Σε αυτά απαντούν ενδημικά είδη και σε υγρές θέσεις που προστατεύονται από την έντονη βόσκηση φιλοξενούνται και ορχεοειδή. Στο παραποτάμιο δάσος του Νέστου καταλαμβάνουν 600 στρέμματα και εντοπίζονται σε νησίδες στο βόρειο τμήμα της κοίτης του ποταμού.

Ποολίβαδα πολυετών ποωδών φυτών και βούρλων

Πρόκειται για υγρά ποολίβαδα που χαρακτηρίζονται από την παρουσία του αγρωστώδους είδους *Erianthus ravennae*. Το έδαφος στο οποίο αναπτύσσονται έχει δημιουργηθεί από ποτάμιες αποθέσεις και είναι πηλώδες ή αμμοπηλώδες. Στο παραποτάμιο δάσος του Νέστου, καταλαμβάνουν 1.700 στρέμματα και εντοπίζονται κατά μήκος παλαιών, ξερών σήμερα, κοιτών και σε θέσεις με υψηλή αλατότητα.

Καλαμώνες

Καλαμώνες με νεροκάλαμα και ψαθιά αναπτύσσονται σε στάσιμα ή αργής ροής νερά, αλλά και σε πολύ υγρά εδάφη και καταλαμβάνουν 27 στρέμματα.

Αλλουβιακά δάση σκλήθρου

Στην κεντρική κοίτη του ποταμού, μεταξύ των αναχωμάτων, αναπτύσσονται αλλουβιακά δάση σκλήθρου. Είναι ο πιο εκτεταμένος τύπος βλάστησης της περιοχής και καλύπτει έκταση 3.000 στρεμμάτων. Κυρίαρχο είδος είναι το σκλήθρο. Άλλα είδη που απαντούν είναι η λευκή λεύκη, η μαύρη λεύκη και η λευκή ιτιά.

Μικτά δάση δρυός, φτελιάς και φράξου

Μικτά δάση δρυός, φτελιάς και φράξου αποτελούν τον κύριο τύπο βλάστησης του αρχέγονου φυσικού παραποτάμιου δάσους του Νέστου, αυτού που συχνά αποκαλείται «παρθένο» και καταλαμβάνουν 660 στρέμματα. Εμφανίζονται εκτός των αναχωμάτων, στο περιφραγμένο τμήμα του παραποτάμιου δάσους. Αναπτύσσονται σε εδάφη με μικρή υγρασία, τα οποία πλημμυρίζουν σπάνια και είναι τα πιο γόνιμα. Κυρίαρχα είδη είναι η χνοώδης ποδισκοφόρος δρυς, η φτελιά και δύο είδη φράξου, ο κοινός και ο ολότριχος. Άλλα είδη που απαντούν είναι η

λευκή λεύκη, η μαύρη λεύκη και το σκλήθρο. Ιδιαίτερο γνώρισμά τους είναι ο μεγάλος πλούτος αναρριχητικών φυτών.

Δάση στοές με λευκή ιτιά και λευκή λεύκη

Δάση στοές με λευκή ιτιά, εύθραυστη ιτιά και λευκή λεύκη αποικίζουν τις αμμώδεις αποθέσεις και τις νησίδες στην κοίτη του ποταμού. Είναι ανθεκτικά στην κατάκλυση του εδάφους από τρεχούμενο νερό. Όπου το έδαφος δεν κατακλύζεται όλο το έτος απαντά και το σκλήθρο. Ιδιαίτερο γνώρισμά τους είναι ο μεγάλος πλούτος αναρριχητικών φυτών. Στον Νέστο καταλαμβάνουν έκταση 4.700 στρεμμάτων.

Μεσογειακά παρόχθια δάση-στοές με πικροδάφνες

Τα δάση αυτά εμφανίζονται συχνά ως συνέχεια της χαμηλής αλοφυτικής βλάστησης προς τη χέρσο. Δεν διαθέτουν μεγάλο πλούτο ειδών, λόγω των δυσμενών εδαφικών συνθηκών (υψηλή στάθμη νερού ή μόνιμη κατάκλυση και υψηλή αλατότητα του εδάφους). Κυρίαρχα είδη είναι το αρμυρίκι, η πικροδάφνη και η λυγαριά. Στον Νέστο καταλαμβάνουν 150 στρέμματα.

Η πανίδα του παραποτάμιου δάσους

Στο παραποτάμιο δάσος του Νέστου, κατά το παρελθόν, έβρισκαν τροφή και καταφύγιο άγρια ζώα που σήμερα έχουν εξαφανισθεί, όπως ζαρκάδια και ελάφια. Ωστόσο, ακόμα και σήμερα, παρά τη συρρίκνωσή του, το δάσος εξακολουθεί να αποτελεί καταφύγιο για πολλά είδη ζώων, πολλά από τα οποία είναι σπάνια ή απειλούμενα.

Στα νερά του ποταμού ζουν 21 είδη ψαριών (π.χ. μπριάνα, σύρτης, ποταμοκέφαλος Θράκης, πέστροφα Μακεδονίας, μουρμουρίτσα, μικρόσιρκο, χέλι, πετροχείλι, σίρκο). Κάποια από αυτά είναι προστατευόμενα από την ελληνική ή τη διεθνή νομοθεσία καθώς κινδυνεύουν ή απειλούνται οι πληθυσμοί τους.

Τα πουλιά που βρίσκουν στο παραποτάμιο δάσος καταφύγιο, χώρους για να τραφούν και να διαχειμάσουν αγγίζουν τα 150 είδη και τα περισσότερα προστατεύονται από την εθνική, κοινοτική και διεθνή νομοθεσία. Ένας μεγάλος αριθμός περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Σπονδυλόζων της Ελλάδας, 103 είδη προστατεύονται από τη Σύμβαση της Βέρνης «για τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης» και 75 είδη περιλαμβάνονται στην Οδηγία 79/409/ΕΟΚ «για τη διατήρηση των άγριων πτηνών». Σημαντικά παρυδάτια πουλιά, όπως ο αργυροτσικινιάς, ο μικροτσικινιάς και η χαλκόκοτα, σπάνια υδρόβια, όπως η λαγγόνα, η χουλιανομούτα, η νανόχηνα, η βαλτόπαπια και ο μαυροπελαργός, αλλά και απειλούμενα αρπακτικά, όπως ο θαλασσαετός, ο κραυγαετός, η αετογερακίνα, ο βασιλαετός, ο στικταετός και ο

ψαραετός αλλά και ο κολχικός φασιανός που φωλιάζει, αποτελούν την σημαντική ορνθοπανίδα της περιοχής.

Στο δάσος υπάρχουν, τσακάλια, νυφίτσες, ασβοί, κουνάβια και αγριόγατες. Συνολικά, έχουν καταγραφεί 13 είδη μεγάλων θηλαστικών, 6 από τα οποία περιλαμβάνονται στο Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Σπονδυλόζων της Ελλάδας ως κινδυνεύοντα, ενώ η βίδρα περιλαμβάνεται στο Παράρτημα ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και αποτελεί είδος προτεραιότητας.

Η αφθονία αμφιβίων, ερπετών και ασπόνδυλων είναι μεγάλη. Κοινά και σπάνια βατράχια (π.χ. μπομπίνα, δενδροβάτραχος, πηλοβάτης, χωματόφρυνος, ευκίνητος βάτραχος, βάτραχος των ρυακιών), τρίτωνες (χτενοτρίτωνας, τελματοτρίτωνας) και σαλαμάνδρες, διάφορα είδη χελωνών (π.χ. μεσογειακή χελώνα, ελληνική χελώνα, βαλτοχελώνα, ποταμοχελώνα), φιδιών (π.χ. λαφιάτης, σαπίτης, ζαμενής, σαΐτα, οχιά, ασινόφιδο, νερόφιδο, ποταμόφιδο) και σαυρών (π.χ. αμμόσαυρα, πρασινόσαυρα, βαλκανόσαυρα, σαμιαμίδι, κυρτοδάχτυλος), σπάνια έντομα, πολύχρωμες πεταλούδες και κολεόπτερα συνθέτουν μια πολυπληθή και πολύβουη κοινωνία, κάθε μέλος της οποίας έχει τον δικό της πολύτιμο και αναντικατάστατο ρόλο.

Βιστωνίδα

Στη Βιστωνίδα έχουν καταγραφεί περίπου 260 είδη πουλιών. Από αυτά, τα 9 είδη είναι σπάνια ή απειλούμενα σε διεθνές επίπεδο. Σε αυτά περιλαμβάνονται η Κοκκινόχηνα (*Branta ruficollis*), η Βαλτόπαπια (*Aythya nyroca*) και αετοί όπως ο Θαλασσαετός (*Haliaeetus albicilla*), ο Στικταετός (*Aquila clanga*) και το Κιρκινέζι (*Falco naumanni*).

Ένα από τα σπανιότερα είδη πουλιών στον κόσμο, με πληθυσμό που δεν ξεπερνάει τις 13.000 άτομα παγκοσμίως, είναι το Κεφαλούδι (*Oxyura leucocephala*). Στην Ελλάδα το συναντάμε μόνο στη λίμνη Βιστωνίδα. Στα είδη πτηνών που αναπαράγονται εδώ, εντάσσονται ο Κορμοράνος (*Phalacrocorax carbo*), ο Νυχτοκόρακας (*Nycticorax nycticorax*), ο Σταχτοτσικνιάς (*Ardea cinerea*), ο Κρυπτοτσικνιάς (*Ardeola ralloides*), ο Λευκοτσικνιάς (*Egretta garzetta*), ο Καλαμοκανάς (*Himantopus himantopus*), η Αβοκέτα (*Recurvirostra avosseta*) και η Χαλκοκουρούνα (*Coracias garrulous*).

Στα είδη που μεταναστεύοντας περνούν από εδώ, περιλαμβάνονται η Χαλκόκοτα (*Plegadis falcinelys*), ο Ροδοπελεκάνος (*Pelecanus onocrotalus*), και η Λεπτομούτα (*Numenius tenuirostris*). Επίσης πολλά υδρόβια πουλιά παρατηρούνται στην λίμνη τον χειμώνα, όπως η Καστανόπαπια (*Tadorna ferruginea*), η Βαρβάρη (*Tadorna tadorna*), η Πρασινokέφαλη (*Anas platyrhynchos*), η Χουλιάρόπαπια (*Anas*

clypeata), το Σφυριχτάρι (*Anas Penelope*), το Κιρκίρι (*Anas crecca*), το Γκισάρι (*Aythya ferina*), η Σταχτόπαπια (*Aythya marila*), η Αβοκέτα (*Recurvirostra avosseta*), η Καλημάννα (*Vannellus vanellus*), το Φοινικόπτερο (*Phoenicopterus ruber*) και η Μαυροκέφαλη πάπια (*Aythya fuligula*).

Στην περιοχή της Βιστωνίδας εντοπίζονται επίσης, περίπου 20 είδη θηλαστικών, 19 είδη ερπετών και 11 είδη αμφιβίων, η πλειοψηφία των οποίων βρίσκεται υπό καθεστώς προστασίας, βάση του Προεδρικού Διατάγματος 67/1981 «για την προστασία της αυτοφυούς χλωρίδας και πανίδας της Ελλάδος», της Διεθνούς Σύμβασης της Βέρνης «για την διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης» ή συμπεριλαμβάνονται στο Red Data Book (Κόκκινο Βιβλίο των απειλούμενων Σπονδυλόζων της Ελλάδος). Τα σημαντικότερα είδη θηλαστικών είναι: η Νυφίτσα (*Mustela nivalis*), το Κουνάβι (*Martes foina*), ο Ασβός (*Meles meles*), η Βίδρα (*Lutra lutra*), η Αλεπού (*Vulpes vulpes*), ο Λύκος (*Canis lupus*), το Τσακάλι (*Canis aureus*), η Αγριόγατα (*Felis sylvestris*), το Αγριογούρουνο (*Sus scrofa*), ο Λαγός (*Lepus europaeus*), ο Σκαντζόχοιρος (*Erinaceus europaeus*), ο Μαυροποντικός (*Ratus ratus*), ο Νεροαρουραίος (*Arvicola terrestris*), ο Σταχτοποντικός (*Mus domesticus*), ο Δασομυξώς (*Gils gils*) και ο Ασπάσακλας (*Talpa romana*).

Όσον αφορά τα ερπετά, κάποια από τα είδη που συναντούμε, είναι: η Ποταμοχελώνα (*Mauremus caspica*), η Βαλτοχελώνα (*Emys orbicularis*), η Πρασινόσαυρα (*Lacreta viridis*), το Σαμιαμίδι (*Hemidactylus turcicus*), η Βαλκανόσαυρα (*Podarchis taurica*), η Αιγαιόσαυρα (*Podarchis erhardii*), το Γιατρόφιδο (*Elaphe longissima*), ο Λαφιιάτης (*Elaphus quatorlineata*), το Σπιτόφιδο (*Elaphe situla*), η Οχιά (*Vipera ammodytes*), το Νερόφιδο (*Natrix natrix*) και ο Σαπίτης (*Malpolon monsenssulanus*).

Τέλος, κάποια από τα αμφίβια που εντοπίζονται, είναι τα εξής: Ο Δενδροβάτραχος (*Hyla arborea*), ο Πρασινόφρυνος (*Rufo viridis*), ο Πηδοβάτραχος (*Rana dalmatica*), ο Κοινός Τρίτωνας (*Triturus vulgaris*), ο Χωματόφρυνος (*Bufo bufo*), η Σαλαμάνδρα (*Salamandra salamandra*), ο Γραικοβάτραχος (*Rana gracea*) και η Πηλοβατίδα (*Pelobates syriacus*).

Τέλος επισημαίνεται το συγκριτικό πλεονέκτημα της Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης σε δάση και δασικές εκτάσεις (θαμνότοπους) με ποσοστό μεγαλύτερο από αυτό της χώρας (53% έναντι 49,7% του μέσου της χώρας).

Επίσης υπάρχει σημαντικό πλεονέκτημα σε γεωργική γη, με πρώτο σε επίπεδο Περιφέρειας (ίσως και χώρας) το Ν. Έβρου με ποσοστό 42%.

Το ποσοστό των αρδευόμενων καλλιεργειών της Περιφέρειας ήταν 39,38% το 1995. Η Περιφέρεια εξειδικεύεται σε εντατικές βιομηχανικές καλλιέργειες (κυρίως

σε Ξάνθη και Ροδόπη) όπως το βαμβάκι, το καλαμπόκι, ο καπνός, τα σιτηρά, η βιομηχανική ντομάτα.

3.3.1.2. Προστατευόμενα Φυσικά Οικοσυστήματα

Στην παραλιακή ζώνη της Αν. Μακεδονίας - Θράκης εντοπίζονται δύο εθνικά Πάρκα (Εθνικό Πάρκο Αν. Μακεδονίας Θράκης και Εθνικό Υγροτοπικό Πάρκο Δ. Έβρου), έξι Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ), πέντε Τόποι Κοινοτικής σημασίας (ΤΚΠ) και 20 Καταφύγια Αγριας ζωής (ΚΑΖ). Επίσης τα νότια όρια της ΖΕΠ GR1150011 είναι εντός της περιοχής μελέτης.

Αναλυτικά πιο κάτω και από Δυτικά προς Ανατολικά παρουσιάζονται ανά ενότητα τα προστατευόμενα φυσικά στοιχεία περιβάλλοντος. Αναλυτικά στοιχεία των σημαντικών τύπων οικοτόπων καθώς και ειδών πανίδας και χλωρίδας για τις περιοχές αυτές περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι.

1) ΖΕΠ & ΤΚΣ GR1260002 «εκβολές του ποταμού Στρυμόνα»

Η περιοχή αποτελεί Δελταϊκό οικοσυστημα έκτασης 1297 εκταρίων και περιλαμβάνει και την γύρω λοφώδη ζώνη μέχρι 64 μ. υψόμετρο.

Οι εκβολές του ποταμού Στρυμόνα θεωρούνται σημαντική περιοχή για την αναπαραγωγή και διαχείμαση μεγάλου πληθυσμού πτηνών (παρυδάτιων και γλάρων κυρίως), καθώς και για μια πολύ πλούσια ιχθυοπανίδα. Είναι επίσης σημαντική περιοχή για τα σπάνια και απειλούμενα υδρόβια, μια κύρια διαδρομή μετανάστευσης και σημαντικός σταθμός ανάπαυσης για μεταναστευτικά πουλιά. Τα Δελταϊκά οικοσυστήματα της περιοχής εξακολουθούν να είναι σχετικά ανέπαφα. Αναπαραγόμενα είδη περιλαμβάνουν Πελαργούς *Ciconia ciconia*, καλαμόκιρκους *Circus aeruginosus*, καλαμοκανάδες *Himantopus himantopus*, *Burhinus oedipnemus* κλπ. Είναι σημαντικό πέρασμα για μεταναστευτικά, κυρίως παρυδάτια και γλάρους. Τα φοινικόπτερα *Phoenicopterus ruber* περιλαμβάνονται στους επισκέπτες ενώ τα: *Ergetta alba*, *Haliaeetus albicilla* και *Circus cyaneus* θεωρούνται χειμερινοί επισκέπτες.

Στην Ιχθυοπανίδα αναφέρεται το υποείδος *Leuciscus cephalus macedonicus* και το *Platycnemis pennipes pennipes*. Όσον αφορά την πανίδα, η περιοχή χαρακτηρίζεται από την παρουσία της σπάνιας λιβελούλας *Platycnemis pennipes*³³.

³³ η οποία αναφέρεται στο van Tol J., Verdonk M.J. 1988. The protection of dragonflies(Odonata) and their biotopes. Council of Europe.

Στην περιοχή υπάρχει το φυτικό είδος *Salvinia natans*, που περιλαμβάνεται το WCMC και *Leymus racemosus ssp. sabulosus*, ένα φυτό, το οποίο φτάνει ακραίο όριο της κατανομής της στη Βόρεια Ελλάδα.

Η περιοχή περιλαμβάνει το καταφύγιο άγριας ζωής Δέλτα Ποταμού Στρυμόνα με έκταση 637 εκταρίων (Απόφαση: 4812/14-6-1999 ΦΕΚ: 1434/13-7-1999)

2) Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης

Το Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας- Θράκης (ΕΠΑΜΘ), όπως ορίστηκε το 2008 με την Κ.Υ.Α 44549 (Φ.Ε.Κ. 497/Δ/17-10-2008), περιλαμβάνει τις προστατευόμενες περιοχές των υγροτόπων Δ. Νέστου, Λ. Βιστωνίδας, Λ. Ισμαρίδας και της ευρύτερης περιοχής τους. Το υγροτοπικό σύμπλεγμα του Εθνικού Πάρκου είναι ένα από τα σημαντικότερα της Ελλάδας, λόγω της μεγάλης έκτασής του, 726.775,03 στρ. και της μεγάλης βιολογικής, αισθητικής, επιστημονικής, γεωμορφολογικής και παιδαγωγικής του αξίας. Σκοπός του Εθνικού Πάρκου είναι η αποτελεσματική προστασία των οικοτόπων και των σπάνιων ειδών χλωρίδας και πανίδας που ενδημούν και αναπαράγονται στην περιοχή.

Το πάρκο περιλαμβάνει 2 ΖΕΠ, 2 ΤΚΣ και 11 καταφύγια άγριας ζωής.

2.α. Ζώνη Ειδικής Προστασίας: GR1150001 «Δέλτα Νέστου και λιμνοθάλασσες Κεραμωτής και νήσος Θασοπούλα» με έκταση 14624.76 μέσο υψόμετρο 7 μ. και μέγιστο 56 μ.

2.β. ΤΚΠ GR1150010 «Δέλτα Νέστου και λιμνοθάλασσες Κεραμωτής - ευρύτερη περιοχή και παράκτια ζώνη» με έκταση 22484.63 μέσο υψόμετρο 8 μ. και μέγιστο 120 μ.

2.γ. Ζώνη Ειδικής Προστασίας: GR1130010 «Λίμνες Βιστωνίς, Ισμαρίς - Λιμνοθάλασσες Πόρτο Λάγος, Αλική Πτελέα, Ξηρολίμνη, Καρατζά» με έκταση: 18217 Εκτάρια και υψόμετρο έως 43 μ.

2.δ. ΤΚΠ GR1130009 «Λίμνες και Λιμνοθάλασσες της Θράκης- Ευρύτερη περιοχή και παράκτια ζώνη» με έκταση: 29455,98 εκτάρια, μέσο υψόμετρο 10 μ. μέγιστο υψόμετρο 209 μ.

Στην περιοχή του ΕΠ Α.Μ.-Θ. υπάρχουν 11 καταφύγια άγριας ζωής, τα ακόλουθα:

- ΚΟΤΖΑ-ΟΡΜΑΝ ΝΕΣΤΟΥ με έκταση 7800 εκτάρια (191929/4351/3-2-86, ΦΕΚ 132/27-3-86
- ΛΙΜΝΗ ΒΙΣΤΩΝΙΔΑΣ ΛΑΓΟΥΣ με έκταση 4460 εκτάρια (226451/3918/14-7-78 ΦΕΚ 666/10-8-78

- ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΟΜΨΑΤΟΥ με έκταση 3800 εκτάρια
- ΦΑΝΑΡΙ-ΠΟΡΤΟ ΛΑΓΟΣ με έκταση 400 εκτάρια (223977/3966/12-7-78 ΦΕΚ 666/10-8-78
- ΛΙΜΝΗΣ ΞΗΡΟΛΙΜΝΗΣ με έκταση 207,2 εκτάρια
- ΛΙΜΝΗΣ ΚΑΡΑΤΖΑ με έκταση 224 εκτάρια
- ΛΙΜΝΗΣ ΑΛΙΚΗΣ με έκταση 337,7 εκτάρια
- ΛΙΜΝΗΣ ΠΤΕΛΕΑΣ με έκταση 341 εκτάρια
- ΛΙΜΝΗΣ ΕΛΟΥΣ με έκταση 266 εκτάρια
- ΜΑΥΡΟΜΑΤΙΟΥ με έκταση 1900 εκτάρια (153006/411/25-1-79 ΔΙΔΣ3800 ΦΕΚ 130/12-2-79)
- ΝΤΟΜΟΥΖ ΟΡΜΑΝ με έκταση 2950 εκτάρια (173346/2517/5-7-85)

3) Εθνικό Υγροτοπικό Πάρκο Δέλτα Έβρου

Η περιοχή του πάρκου έχει έκταση 18800 εκτάρια και μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένα τυπικό Δελταϊκό σύστημα, το οποίο σχηματίστηκε από τις προσχώσεις που δημιούργησαν οι στερεοπαροχές του ποταμού και η δράση των θαλάσσιων ρευμάτων κατά μήκος της ακτής. Εκτός από τον Έβρο στην παροχή γλυκών νερών στις εκβολές συμβάλλει και ο χειμάρρος του Λουτρού, στη νοτιοδυτική πλευρά του δέλτα, με μικρές όμως ποσότητες και μόνον κατά την περίοδο των βροχών. Η περιοχή περιλαμβάνει τη ΖΕΠ GR1110006 «Δέλτα Έβρου» έκτασης 12557.92 εκταρίων και τη ΤΚΠ GR1110007 «Δέλτα Έβρου και Δυτικός Βραχίονας» έκτασης 9857.56 εκταρίων. Επίσης περιλαμβάνει και το μόνιμο καταφύγιο άγριας ζωής στην περιοχή Δέλτα Έβρου έκτασης 6900 εκταρίων.

Με την υπ' αριθ. 19661/1982/1999 απόφαση, ο ποταμός Έβρος και το δέλτα του έχουν χαρακτηριστεί ως ευαίσθητες περιοχές για τη διάθεση αστικών λυμάτων, σε εφαρμογή του άρθρου 5 της ΚΥΑ 5673/400/1997.

Το 2007 εκδόθηκε η υπ' αρ. 3/2007 Δασική Αστυνομική Διάταξη (ΔΑΔ) με την υπ' αρ. 8243/31.08.2007 απόφαση του Δασάρχη Αλεξανδρούπολης, με την οποία απαγορεύτηκε η βοσκή αιγοπροβάτων, βοοειδών και χοίρων σε μια συνολική έκταση 5060 εκτάρια.

Οι περιβαλλοντικές συνθήκες του Δέλτα του Έβρου αποτελούν ευνοϊκό περιβάλλον για αρκετά είδη πανίδας. Η περιοχή αποτελεί ενδιαίτημα για Αμφίβια, Ερπετά, Ψάρια, Πτηνά και Θηλαστικά.

Η περιοχή θεωρείται σημαντική γιατί αποτελεί περιοχή διαχείμασης για μεγάλο αριθμό υδρόβιων πουλιών. Μεγάλος αριθμός Ειδών (κυρίως Πτηνών) που διαβιούν στο Δέλτα προστατεύονται από την εθνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Γενικά, το ανάγλυφο της περιοχής του Δέλτα, το μεγαλύτερο τμήμα της οποίας είναι πεδινό, χαρακτηρίζεται από χαμηλά υψόμετρα και μικρές εξάρσεις. Το μέσο υψόμετρο προς τις εκβολές του Έβρου είναι χαμηλότερο από τη μέση στάθμη της θάλασσας και ανυψώνεται βαθμιαία μέχρι την υψομετρική των +8 m. Η πεδινή μορφή του ανάγλυφου του Δέλτα είναι αποτέλεσμα του τρόπου σχηματισμού του.

Οι εκβολές του Έβρου υφίστανται έντονες ακτομηχανικές διεργασίες. Τα μεταφερόμενα ιζήματα από το ποταμό και τα παρακλάδια του λαμβάνονται από τα ρεύματα της θάλασσας και αποθέτονται σε λωρίδες όπως το εξ' άλλου υπό εξαφάνιση νησί Καραβιού Ξηράδι. Καινούργιες λωρίδες τείνουν να κλίσουν όρμους και να δημιουργούν έτσι καινούργιες λιμνοθάλασσες μπροστά στα στόμια των λιμνοθαλασσών Δράνας και Μονολίμνης. Το κλείσιμο αυτό θα απομακρύνει τις δυο τελευταίες λιμνοθάλασσες από τη θάλασσα.

Έτσι, οι φυσικοί σχηματισμοί που απαντούν στην περιοχή μελέτης χαρακτηρίζονται τόσο από εξάρσεις του εδάφους, όσο από λίμνες, διώρυγες, λιμνοθάλασσες οι οποίες σε συνδυασμό με τη χλωρίδα και την πανίδα της περιοχής αποτελούν φυσικό τοπίο ιδιαίτερης σημασίας.

4) ΖΕΠ GR1110012 Σαμοθράκη: Όρος Φεγγάρι και παράκτια ζώνη & ΤΚΠ GR1110004 Φεγγάρι Σαμοθράκης, Ανατολικές ακτές, Βραχονισσιδα Ζουράφα και θαλάσσια ζώνη

Η οριοθέτηση περιλαμβάνει το όρος Φεγγάρι (1670 μ.) που καταλαμβάνει και το μεγαλύτερο μέρος του νησιού, καθώς και την εκβολή του χειμάρρου Φονιάς (στην β. πλευρά του νησιού) και την λιμνοθάλασσα του Αγ. Αντρέα στην νοτιοδυτική πλευρά του νησιού. Η συνολική έκταση της ΖΕΠ είναι 21022 εκτάρια και περιλαμβάνει και τον ΤΚΠ έκτασης 16437 εκταρίων.

Από την προτεινόμενη οριοθέτηση εξαιρούνται οι οικισμοί που βρίσκονται εντός της περιοχής με βάση τα νόμιμα όριά τους.

Η περιοχή χαρακτηρίζεται από βραχώδεις ορθοπλαγιές και σάρες, ορεινά ρέματα, υπολειμματικά δάση βελανιδιάς και κέδρου, παραποτάμια βλάστηση από πλατάνια, δάση καστανιάς, παρόχθια βλάστηση από σκλήθρα, υψηλή μακκία βλάστηση. Στα ενδιαίτηματα της περιοχής περιλαμβάνεται επίσης το παράκτιο οικοσύστημα της λιμνοθάλασσας.

Στη Σαμοθράκη υπάρχουν 2 καταφύγια άγριας ζωής:

- ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ με έκταση 334 εκτάρια (80208/3159/27-7-90 ΦΕΚ 540/28-8-90)
- ΑΛΩΝΟΥΔΙΑ με έκταση 556 εκτάρια (159008/11-7-83 ΦΕΚ 444/2-8-83)

5) ΖΕΠ «GR1150012 Θάσος (Όρος Υψάριο και παράκτια ζώνη) και νησίδα Ξηρονήσι»

Η ΖΕΠ περιλαμβάνει μέρος του όρους Υψάριο με την κορυφή που φτάνει τα 1213 μέτρα. Βραχώδεις πλαγιές με μεγάλες κλίσεις, εκτεταμένοι υποαλπικοί λειμώνες, δάσος τραχείας πεύκης και μαύρης πεύκης, και δάσος φυλλοβόλων συνθέτουν την μορφή του ορεινού όγκου. Υπάρχει επίσης παραθαλάσσιος υγρότοπος με καλαμώνες και γλυκό νερό στα βορειοανατολικά του νησιού, καθώς και μια νησίδα στα νοτιοδυτικά και δυο απόκρημνες παραθαλάσσιες κατακόρυφες βραχώδης πλαγιές απέναντι από τη νησίδα αυτή. Ακόμα περιλαμβάνεται και μια πράσινη κατάφυτη νησίδα με κάθετες βραχώδης πλαγιές που βρίσκεται 21 χιλιόμετρα βορειοδυτικά της Θάσου, σχεδόν 2 χιλιόμετρα από την ακτή, στην περιοχή της Νέας Ηρακλίτσας Καβάλας. Σε σχέση με την υφιστάμενη ΖΕΠ, τα όρια επεκτείνονται στο κεντρικό και δυτικό νοτιοδυτικό τμήμα του νησιού. Η συνολική έκταση της ΖΕΠ είναι 17.592 εκτάρια.

Στη Θάσο υπάρχουν 2 καταφύγια άγριας ζωής:

- ΚΟΥΚΟΥΔΙΑ-ΠΑΛΑΙΟΚΑΣΤΡΟ-ΔΕΝΔΡΟΥΔΙ με έκταση 2400 εκτάρια (38098/2286/15-5-76 ΦΕΚ 744/4-6-76)
- ΠΟΡΤΕΣ-ΠΥΡΓΟΥΔΙΑ-ΑΓΩΓΟΥΔΙ-ΔΕΝΔΡΟΥΔΙ με έκταση 3174 εκτάρια (161276/2-7-82 ΦΕΚ 698/21-9-82)

Η Θάσος είναι από τα πιο πράσινα νησιά του Ελλαδικού χώρου. Η περιοχή χαρακτηρίζεται από εκτεταμένες δασικές εκτάσεις με πλατύφυλλα φυλλοβόλα, αυτοφυή κωνοφόρα (Μαύρης και Τραχείας Πεύκης) μικτά δάση και ελαιώνες. Απαντώνται επίσης αλπικά και υποαλπικά ποσλίβαδα, βραχώδεις περιοχές τόσο στην αλπική ζώνη όσο και χαμηλότερα και μεγάλες εκτάσεις πρώην δάσους κωνοφόρων με αρκετά μεγάλο ποσοστό φυσικής αναγέννησης. Σκληρόφυλλοι θάμνοι, γκαρίγκ και μακί, ποτάμια και χείμαρροι σε αρκετά μέρη στο νησί καλυμμένοι με πλούσια υδρόφιλη βλάστηση, θίνες και αμμώδεις παραλίες, στάσιμα γλυκά νερά σε υψόμετρο (λίμνη στις Μαριές) αλλά και στο επίπεδο της θάλασσας (υγρότοπος στον Πρίνο) με πλούσια παρυδάτια βλάστηση και καλαμιώνες, είναι μια άλλη όψη των ενδιαιτημάτων που συναντώνται. Τέλος, η περιοχή περιλαμβάνει επίσης απόκρημνες πλαγιές και βραχώδεις ακτές στα νότια καθώς και βραχώδεις νησίδες με ή χωρίς βλάστηση.

6) Οριακά η περιοχή μελέτης περιλαμβάνει τα νότια άκρα από τη Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) «GR1150011 Όρος Παγγαίο και νότιες υπώρειές του»

Η Ζώνης Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) «GR1150011 Όρος Παγγαίο και νότιες υπώρειές του», περιλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος του όρους Παγγαίο καθώς και μικρό μέρος του όρους Σύμβολο και του κάμπου ανάμεσά τους. Τα όρια της περιοχής στα ανατολικά περνούν έξω από την πόλη της Ελευθερούπολης ακολουθούν παράλληλα την εθνική οδό Ελευθερούπολης Σερρών μέχρι το ύψος της Νικήσιανης. Από εκεί και μετά ακολουθούν τα όρια του όρους προς τα δυτικά σε μια ισοϋψή των 200 μέτρων περίπου. Στα νότια της Ελευθερούπολης περικλείεται η κοινότητα του Ακροβουνίου με το δάσος πεύκης γύρω της και τα όρια περνούν στο όρος Σύμβολο μέχρι την κορυφογραμμή του. Περικλείονται τα χωριά Εξοχή, Μέλισσα, Καραβαγγέλης και Σιδηροχώρι. Με όριο ένα χείμαρρο τα όρια κλείνουν προς το Παγγαίο στο ύψος της Μουσθένης. Από εκεί ακολουθούν τα όρια της παλιάς εθνικής οδού Καβάλας Θεσσαλονίκης και περνούν από τα χωριά Πλατανότοπο και Ποδοχώρι. Τα όρια εκτείνονται προς τα βόρεια ακολουθώντας δασικούς δρόμους και τέμνουν το όρος με κατεύθυνση προς το Ροδολίβος. Το μεγαλύτερο μέρος της περιοχής ανήκει στο νομό Καβάλας και μικρότερο μέρος στα βορειοδυτικά στο νομό Σερρών. Σε σχέση με την υφιστάμενη ΖΕΠ τα όρια επεκτείνονται στο νοτιοδυτικό και το βορειοδυτικό τμήμα της. Η συνολική έκταση της ΖΕΠ είναι 24.384 εκτάρια. Η περιοχή χαρακτηρίζεται από δάση Οξιάς (*Fagus sylvatica*) μικρής ηλικίας και μεγάλης ηλικίας δάση Βελανιδιάς και Καστανιάς, νεαρά τεχνητά δάση με κωνοφόρα, μικτά δάση, αυτοφυή δάση κωνοφόρων και εκτεταμένα αλπικά και υποαλπικά ποολίβαδα. Επίσης, περιλαμβάνει βραχώδεις εκτάσεις τόσο σε μεγάλο υψόμετρο όσο και χαμηλότερα, απόκρημνες βραχοπλαγιές συχνά κοντά ή μέσα σε δάση, σπηλιές και βράχια. Απαντώνται επίσης πολλά φαράγγια και χείμαρροι με υδροχαρή βλάστηση. Ο κάμπος που περιβάλλει το όρος στα βόρεια και νότια χαρακτηρίζεται από μεγάλους φυσικούς φυτοφράκτες με πυκνή βλάστηση από άγρια είδη θάμνων που περιστοιχίζουν τα χωράφια και τις αυτοφυείς συστάδες δέντρων τόσο κατά μήκος των ρεμάτων όσο και αλλού.

Εκτός ζωνών ΖΕΠ και ΤΚΠ στην περιοχή υπάρχουν και τα εξής Καταφύγια άγριας ζωής:

- ΑΓΙΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΣ-ΚΙΟΥΠΙΑ βορείως της Καβάλας με έκταση 2430 εκτάρια (Απόφαση 38028/2043/18-5-76, ΦΕΚ 733/2-6-76)
- ΚΕΣΤΕΝΕ ΝΤΑΓ, ΒΑ της Καβάλας με έκταση 2529 εκτάρια (Απόφαση 2239/8-5-2001, ΦΕΚ 625/25-5-2001)

- ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΝΑΔΑΣΩΣΕΩΝ ΙΣΜΑΡΟΥ με έκταση 800 εκτάρια (Απόφαση 217751/3548/23-6-78, ΦΕΚ 607/8-7-78)
- ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΙΡΚΗΣ με έκταση 823 εκτάρια

3.3.1.3. Φορείς Διαχείρισης

Με την Κοινή Υπουργική Απόφαση Αριθ. οικ. 125188/361 (ΦΕΚ126/Β/07-02-2003) καθορίστηκαν ο αριθμός μελών του 1^{ου} Διοικητικού Συμβουλίου του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Δέλτα Έβρου, που συνεδριάζουν με έδρα το δήμο Τραϊανούπολης. Με την Υπ. Απόφαση 43716 του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε συκροτήθηκε το 2^ο Διοικητικό Συμβούλιο του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Δέλτα Έβρου (ΦΕΚ: 65/7-11-2006).

Ο Φορέας Διαχείρισης Δέλτα Νέστου Βιστωνίδας- Ισμαρίδας (Φ.Δ.) είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και συστάθηκε τον Απρίλιο του 2003, με ΚΥΑ των Υπουργείων ΠΕΧΩΔΕ, Γεωργίας και Ανάπτυξης, ως θεσμοθετημένο όργανο διαχείρισης του Εθνικού Πάρκου Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Στο ΕΠ Αν. Μακεδονίας –Θράκης υπάρχουν δύο Κέντρα Πληροφόρησης, ένα στο Πόρτο Λάγος και ένα στη Λ. Βιστωνίδα. Επίσης λειτουργούν δύο Περιβαλλοντικά Πάρκα, ένα στη δυτική όχθη του Νέστου νότια της Χρυσούπολης και ένα στην ανατολική όχθη κοντά στο Εράσμιο.

Για το Εθνικό Υγροτοπικό, Πάρκο Δ. Έβρου υπάρχει ένα Κέντρο Πληροφόρησης στον Λουτρό Τραϊανούπολης όπου είναι και η έδρα του Φορέα Διαχείρισης.

3.3.1.4. Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (Τ.Ι.Φ.Κ)

Το Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (ΤΙΦΚ) είναι ένας τόπος που διακρίνεται για την αισθητική του αξία και παραμένει σε αξιόλογο βαθμό φυσικός, αν και συχνά είναι δομημένος. Το μέγεθός του έχει οριστεί με ανθρώπινα μέτρα και δεν υπερβαίνει τη δυνατότητα πεζοπορίας μιας μέρας, εκτός ειδικών εξαιρέσεων. Συχνά τα ΤΙΦΚ περιλαμβάνουν παραδοσιακούς οικισμούς, αρχαιολογικούς ή ιστορικούς χώρους.

Τα Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους προβλέπονται από τον Ν.1465/1950, ο οποίος συμπληρώνει τον Ν. 5351/1932 «Περί αρχαιοτήτων».

Στην Ανατολική Μακεδονία – Θράκη εντοπίζονται 24 περιοχές Τ.Ι.Φ.Κ. οι 13 από αυτές βρίσκονται στην παράκτια ζώνη της περιφέρειας.

Περιφερειακή Ενότητα Έβρου	
ΑΤ5011048	Φαράγγι Γριά Βάθρας (Βαράδες) Σαμοθράκης
ΑΤ5011008	Φαράγγι Στομάρι Σαμοθράκης
ΑΤ 5011049	Φαράγγι Φονιάς Σαμοθράκης
Περιφερειακή Ενότητα Ξάνθης	
ΑΤ5011009	Λιμανάκι Πόρτο Λάγος
Περιφερειακή Ενότητα Καβάλας	
ΑΤ4011047	Άγιος Ιωάννης Καβάλας
ΑΤ4011049	Συνοικία (Χερσόνησος) Παναγία Καβάλας
ΑΤ5011003	Αλυκή Θάσου
ΑΤ5011001	Αρχαία Θάσου
ΑΤ5011027	Αστρίς Θάσου
ΑΤ5011028	Κοίνυρα Θάσου
ΑΤ4011113	Νέα Πέραμος
ΑΤ5011002	Παναγία ή Αναστάσιον Θάσου
Περιφερειακή Ενότητα Ροδόπης	
ΑΤ5010007	Μαρώνεια

Πηγή: ΕΜΠ-ΤΥΠΥΘΕ, ΒΑΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΥΣΗ «ΦΙΛΟΤΗΣ»

3.3.1.5. Ενάλιο Πόροι

Το Θρακικό πέλαγος είναι ένα από τα μεγαλύτερα αλιευτικά πεδία της χώρας, η υφαλοκρηπίδα του οποίου είναι ιδιαίτερα ομαλή με αποτέλεσμα η ισοβαθής των

50μ να επεκτείνεται σε απόσταση 12 - 13 μιλίων στον Βιστωνικό κόλπο, 2 μιλίων στην περιοχή του ακρωτηρίου της Μαρωνείας, ενώ στις εκβολές του Ποταμού Έβρου εκτείνεται σχεδόν μέχρι την Σαμοθράκη, δηλαδή 28 μιλίων από την ακτή. Η γεωμορφολογία του αυτή έχει σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία μεγάλων συγκρούσεων ανάμεσα στις διάφορες κατηγορίες αλιείας. Έτσι οι ψαράδες της παράκτιας αλιείας βρίσκονται τόσο σε συνεχείς διαμάχες με τους ψαράδες της μέσης αλιείας και κυρίως τους μηχανοτρατάρηδες, όσο και μεταξύ τους, π.χ. οι διχτυάρηδες με εκείνους που χρησιμοποιούν παγίδες (κιούρτους).

Η ιχθυοπανίδα της περιοχής

Η ιχθυοπανίδα συσχετίζεται με την παρουσία των ποταμών Έβρου, Νέστου και Στρυμώνα οι οποίοι επηρεάζουν την θερμοκρασία, αλατότητα και θολερότητα της περιοχής, καθώς επίσης και με την αριστερόστροφη από ανατολάς προς δυσμάς κατεύθυνση των θαλασσιών ρευμάτων που εισέρχονται στο Αιγαίο πέλαγος από την Μαύρη Θάλασσα. Γενικά, η ιχθυοπανίδα της περιοχής εμφανίζει Ατλαντικο-Μεσογειακό χαρακτήρα με ορισμένα βόρεια, ποντιακής προέλευσης και ψευδοτροπικά είδη. Η ιχθυοπανίδα της περιοχής δεν φαίνεται να επηρεάζεται σημαντικά από την ιχθυοπανίδα της Μαύρης Θάλασσας, η οποία δεν επεκτείνεται στη Μεσόγειο εκτός των ορίων του Αιγαίου πελάγους³⁴. Το νταούκι, *Merlangius merlangus euxinus*, είναι το μοναδικό είδος της Μαύρης Θάλασσας που απαντάται σε εμπορεύσιμες ποσότητες στην περιοχή, ενώ άλλα είδη όπως τα *Sprattus sprattus*, *Platichthys flesus luscus*, *Syngnathus tenuirostris* αναφέρονται στη βιβλιογραφία ότι απαντώνται στην περιοχή. Η παρουσία του νταουκιού στη Μεσόγειο Θάλασσα αναφέρεται στην Αδριατική Θάλασσα³⁵, στις βόρειες ακτές της Ελλάδος³⁶ και στον Ευβοϊκό κόλπο³⁷. Η τευθοπανίδα της περιοχής είναι ομοίως Ατλαντικο-Μεσογειακής προέλευσης με ορισμένα κοσμοπολιτικά είδη.

Η κατάσταση των ιχθυοαποθεμάτων του Θρακικού Πελάγους

Ιχθυοαποθέματα μικρών πελαγικών ψαριών

Το Θρακικό πέλαγος χαρακτηρίζεται από την αφθονία μικρών πελαγικών ψαριών (π.χ. γαύρου, σαρδέλλας, σαβριδιού κλπ), γεγονός που τεκμηριώνεται αφενός μεν από την παρακολούθηση των ετησίων στατιστικών στοιχείων για την αλιεία της ΕΣΥΕΑ και την κίνηση των αλιευμάτων αυτών στις ιχθυόσκαλες της Καβάλας και της Αλεξανδρούπολης, αφετέρου δε από τα αποτελέσματα των ερευνών που έγιναν ή γίνονται στην περιοχή με υδροακουστικές μεθόδους από το ΕΘΝΙΚΟ

³⁴ (SLASTENENKO, 1939)

³⁵ (TORTONESE, 1969)

³⁶ (KONSULOFF & DRENSKY, 1943)

³⁷ (PAPACONSTANTINOU, 1989)

ΚΕΝΤΡΟ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ και το ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ αντίστοιχα.

Από τις δημοσιευμένες πληροφορίες των παραπάνω Ινστιτούτων προκύπτει ότι το Θρακικό πέλαγος, μετά τον Θερμαϊκό Κόλπο, είναι η περιοχή στην οποία υπολογίστηκαν με υδροακουστικές μεθόδους οι μεγαλύτερες βιομάζες μικρών πελαγικών ψαριών. Η διαφορά μεταξύ των δύο αυτών περιοχών μικραίνει ακόμα περισσότερο εάν λάβει κανείς υπόψη του ότι στο Θρακικό πέλαγος τα ιχθυοαποθέματα των μικρών πελαγικών ψαριών είναι συγκεντρωμένα σε μικρότερες εκτάσεις³⁸.

Η βιβλιογραφία³⁹ αναφέρει ότι κατά τη διάρκεια αλιευτικής έρευνας που διήρκεσε από το 1989 έως το 1993 και αποσκοπούσε στην μελέτη της αφθονίας των μικρών πελαγικών ψαριών στο Β. Αιγαίο με υδροακουστικές μεθόδους, διαπίστωσαν μεγάλες ετήσιες διακυμάνσεις της αφθονίας τους. Οι ίδιοι συγγραφείς αναφέρουν ότι τα ιχθυοαποθέματα των μικρών πελαγικών ψαριών στην παραπάνω περιοχή κατά το 1989 και 1990 βρισκόταν σε μία κατάσταση υποαλίευσης, λαμβανομένου υπόψη ότι τα αλιεύματα των μικρών πελαγικών στην περιοχή αυτή, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕΑ, δε ξεπερνούσαν τους 30.000 tn ήταν δηλαδή < 25% της υπολογισθείσας βιομάζας. Η κατάσταση αυτή φαίνεται να άλλαξε δραματικά τα επόμενα χρόνια κατά τη διάρκεια των οποίων οι παραπάνω ερευνητές υπολόγισαν μία δραματική ελάττωση της βιομάζας (Πίνακας 3.3.1.1.).

Πίνακας 3.3.1.1. Συνολική βιομάζα (tn) μικρών πελαγικών ψαριών στο Β. Αιγαίο μεταξύ 1989 και 1993. (Ο υπολογισμός έγινε με υδροακουστικές μεθόδους)

ΠΕΡΙΟΧΗ	Μάϊος 1989	Οκτώβριος 1989	Απρίλιος 1990	Νοέμβριος 1992	Μάϊος 1993
Θρακικό πέλαγος	97.995	31.701	49.017	14.336	23.476
Θερμαϊκός κόλπος	100.617	20.653	57.650	1.742	15.123
Β.Δ. Αιγαίο πέλαγος	53.797	8.801	5.620	2.585	6.144
Β.Α. Αιγαίο πέλαγος	17.917	22.017	10.283	14.898	9.296
Κεντρικό Αιγαίο	26.034	44.974	64.992	5.978	4.953

³⁸ (ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ και αλ., 1994)

³⁹ Οι ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ και αλ., (1994)

Τα αποτελέσματα αυτά βρίσκονται σε συμφωνία με εκείνα των STERGIOU & CHRISTOU (1993) οι οποίοι, βασιζόμενοι στην διαχρονική εξέλιξη των στατιστικών αλιείας, παρατήρησαν πτωτικές τάσεις στα αλιεύματα των μικρών πελαγικών στις ελληνικές θάλασσες. Από την ανάλυση των δεδομένων των παραπάνω δημοσιεύσεων τεκμηριώνεται η άποψη ότι οι πληθυσμοί των μικρών πελαγικών ψαριών στο Θρακικό πέλαγος βρισκόταν ανάμεσα στο 1990 και το 1993 σε κατάσταση σχετικής υποαλίευσης⁴⁰. Η έλλειψη στοιχείων κατά τα τελευταία χρόνια, 1994-1995, δεν μας επιτρέπει να επεκτείνουμε την παραπάνω ανάλυση μέχρι σήμερα.

Από την μελέτη της αφθονίας και της γεωγραφικής εξάπλωσης του ιχθυοπλαγκτού του Θρακικού πελάγους οι ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ και αλ., (1994) αναφέρουν ότι οι προνύμφες του γαύρου και της σαρδέλλας είναι οι περισσότερες στην περιοχή.

Βενθοπελαγικά ιχθυοαποθέματα

Η κατάσταση των βενθοπελαγικών ιχθυοαποθεμάτων στην περιοχή του Θρακικού πελάγους μελετήθηκε αποκλειστικά και μόνο μέχρι σήμερα από το ΕΚΘΕ κατά την διάρκεια οκτώ εποχιακών πειραματικών αλιευτικών πλόων που έλαβαν χώρα από το 1991 μέχρι το 1993. Το πρόγραμμα είχε ως αντικείμενο τη μελέτη της κατάστασης των βενθοπελαγικών ιχθυοαποθεμάτων εμπορικής σπουδαιότητας του Θρακικού πελάγους και του Θερμαϊκού κόλπου με σκοπό τη λήψη κατάλληλων μέτρων για την ορθολογιστική αλιευτική διαχείριση της περιοχής.

Από την έρευνα που έγινε στα πλαίσια του παραπάνω προγράμματος τεκμηριώνεται ότι η περιοχή του Θρακικού πελάγους εμφανίζει τις μεγαλύτερες τιμές συνολικής βιομάζας και βιομάζας ανά ώρα αλιείας, kg/h, (ΠΑΜΑΠ). Όσον αφορά τη βαθυμετρική κατανομή της βιομάζας εξαρτάται από την έκταση της υφαλοκρηπίδας και την αφθονία των αλιευμάτων. Βάσει των ανωτέρω, η ζώνη βάθους 0-50μ εμφανίζει στο Θρακικό πέλαγος την μεγαλύτερη βιομάζα, ενώ η ζώνη βάθους >200μ. την μεγαλύτερη βιομάζα ανά μονάδα επιφάνειας (Πίνακας 2). Η διαπίστωση αυτή ενισχύει την άποψη των μηχανοτρατάρηδων της περιοχής οι οποίοι υποστηρίζουν ότι η εφαρμογή του Κανονισμού Αλιείας 1626/94 της Ε.Ε., βάσει του οποίου απαγορεύεται η αλιεία με μηχανότρατες σε βάθη <50μ., στρέφεται εναντίον τους, λαμβανομένου υπόψη ότι η συντριπτική πλειοψηφία του αλιεύματος που προέρχεται από τη ζώνη βάθους >200μ. είναι πολύ περιορισμένης εμπορικής σημασίας.

⁴⁰ (ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ και αλ. 1994)

Πίνακας 3.3.1.2. Συνολική βιομάζα και ΠΑΜΑΠ ανά ζώνη βάθους στο Θρακικό πέλαγος κατά το Σεπτέμβριο 1991, 1992 και 1993.

Βάθος σε μ.	Σεπτέμβριος 1991		Σεπτέμβριος 1992		Σεπτέμβριος 1993	
	Βιομάζα	ΠΑΜΑΠ	Βιομάζα	ΠΑΜΑΠ	Βιομάζα	ΠΑΜΑΠ
0-50	10.183	165	5.215	89	7.873	134
50-100	5.036	97	3.855	76	4.257	81
100-200	2.179	66	1.918	57	1.832	55
>200	5.164	193	2.837	110	6.295	239
ΣΥΝΟΛΟ:	22.562	129 *	13.825	82*	20.257	118 *

* δεν εκφράζουν το άθροισμα ΠΑΜΑΠ σε κάθε βάθος, αλλά το ΠΑΜΑΠ στο σύνολο της περιοχής έρευνας.

Στα πλαίσια του προγράμματος μελετήθηκε η αλιευτική βιολογία και η δυναμική των ακολούθων ειδών εξαιτίας της αφθονίας τους στο αλίευμα και της εμπορικής τους σημασίας: *Merluccius merluccius* (κν. μπακαλιάρος), *Mullus barbatus* (κν. κουτσομούρα), *Mullus surmuletus* (κν. μπαρμπούνι), *Trigla lucerna* (κν. καπόνι), *Serranus hepatus* (κν. χάνος), *Pagellus erythrinus* (κν. λιθρίνι), *Trisopterus minutus capelanus* (κν. σύκο), *Merlangius merlangus euxinus* (κν. νταούκι), *Zeus faber* (κν. χριστόψαρο), *Pagellus bogaraveo* (κν. γουρλομάτης), *Nephrops norvegicus* (κν. караβίδα), *Eledone cirrosa* (κν. μοσχιός), *Illex coindetii* (κν. θράψαλο), *Alloteuthis media*, *Sepia elegans* και *Sepia orbignyana*⁴¹. Αρκετά από τα παραπάνω είδη εμφανίσθηκαν υπεραλιευμένα και κρίνεται απαραίτητη μία αύξηση του ματιού του δικτυού προκειμένου να αυξηθεί η απόδοση ανά άτομο εισερχόμενο στην αλιευτική φάση (Υ/Ρ).

Ειδικότερα οι πληθυσμοί του μπακαλιάρου, καπονιού, σύκου και χριστόψαρου φαίνεται να βρίσκονται σε κατάσταση υπεραλίευσης και συνιστάται αύξηση της ηλικίας πρώτης αλίευσής τους, γεγονός που επιτυγχάνεται με την χρησιμοποίηση δικτυών με μεγαλύτερο άνοιγμα ματιού. Ομοίως, οι πληθυσμοί της κουτσομούρας, μπαρμπονιού, χάνου, λιθρινιού και νταουκιού δεν έδειξαν ιδιαίτερα σημεία υπεραλίευσης και ο βαθμός εκμετάλλευσής τους από την μηχανότρατα ήταν σχετικά χαμηλός. Τα κεφαλόποδα παρουσιάζουν την υψηλότερη συμμετοχή στο αλίευμα της μηχανότρατας (12%) στη ζώνη βάθους < 50μ., που συμπίπτει με την περιοχή που θα εγκατασταθούν οι Τ.Υ. και δεν φαίνονται να βρίσκονται σε

⁴¹ (ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ και αλ., 1994)

κατάσταση υπεραλίευσης. Η συνολική βιομάζα τους, αλλά και αυτή των επι μέρους ειδών τους, παρουσιάζει σημαντικές διακυμάνσεις από χρόνο σε χρόνο, φαινόμενο όχι ασυνήθιστο για οργανισμούς με μικρό σχετικά κύκλο ζωής όπως τα κεφαλόποδα.

Η κατάσταση της οστρακοκαλλιέργειας στα παράλια της Θράκης

Τα παράλια της Θράκης και συγκεκριμένα από τον Βιστωνικό κόλπο μέχρι το ακρωτήριο Μαρωνείας, θεωρούνται ιδανικές περιοχές για την καλλιέργεια των οστρακοειδών (μύδια, στρείδια).

Οι βασικοί λόγοι που επιτρέπουν την ανάπτυξη της οστρακοκαλλιέργειας στην παραπάνω περιοχή είναι οι μειωμένες τιμές αλατότητας και το εύτροφο θαλάσσιο περιβάλλον της, εξαιτίας της παρουσίας των εκβολών πολλών ποταμών που με τις φερτές ύλες τους καθιστούν την περιοχή κατάλληλη για την ανάπτυξη του φυτοπλαγκτού που αποτελεί την τροφή των οστρακοειδών.

Στο νομό Καβάλας λειτουργούν δύο μονάδες οστρακοκαλλιέργειας με μεγαλύτερη αυτή της "Συνεταιριστικής Α.Ε. Κεραμωτής", η οποία σύμφωνα με την μελέτη που χρηματοδοτήθηκε, προβλέπεται να παράγει 840 tn μυδιών τον χρόνο σε έκταση 50 στρεμμάτων.

Στα παράλια του νομού Ξάνθης λειτουργούν εννέα μονάδες, οι περισσότερες από τις οποίες βρίσκονται στο στάδιο ολοκλήρωσης των εγκαταστάσεών τους, των οποίων η παραγωγή το 1994 έφθασε τους 403 tn μυδιών.

Ο αλιευτικός στόλος στην περιοχή

Όπως αναφέρθηκε στην εισαγωγή, ο αλιευτικός στόλος στην περιοχή που εξελίσσεται το πρόγραμμα, όπως και σ'όλη τη χώρα, χωρίζεται σε δύο κατηγορίες, την παράκτια αλιεία, η οποία περιλαμβάνει σκάφη τα οποία είναι εφοδιασμένα κυρίως με στατικά δίχτυα (απλάδια, μανωμένα, παραγάδια, παγίδες, κλπ), αλλά και συρόμενα (πεζότρατες) και την μέση αλιεία η οποία περιλαμβάνει τις μηχανότρατες και τα γρι-γρι. Εξ' αιτίας της επικάλυψης των αλιευτικών πεδίων ανάμεσα στους ψαράδες της παράκτιας και της μέσης αλιείας, αλλά και ανάμεσα στις διαφορετικές δραστηριότητες της παράκτιας αλιείας, έχουν αναπτυχθεί συγκρούσεις ανάμεσα στις διαφορετικές κατηγορίες των ψαράδων.

Εκτός από τις παραπάνω επαγγελματικές κατηγορίες στην περιοχή είναι ανεπτυγμένη η ερασιτεχνική αλιεία, η οποία περιλαμβάνει, κυρίως, άγκιστρα, και ολιγότερο στατικά δίχτυα και παραγάδια. Σημαντικές συγκρούσεις απαντούν στην περιοχή ανάμεσα στους επαγγελματίες ψαράδες της παράκτιας αλιείας και τους ερασιτέχνες. Οι συγκρούσεις αυτές οφείλονται τόσο για την περιοχή που εξασκούνται οι διαφορετικές αλιείες, αλλά και για την εμπορία των αλιευμάτων

από μέρους των ερασιτεχνών ψαράδων, κυρίως κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, που είναι ανεπτυγμένος ο τουρισμός στην περιοχή. Εξαιτίας του μεγάλου αριθμού ερασιτεχνών αλιέων στην περιοχή και της δυσκολίας εφαρμογής των περιορισμών της ερασιτεχνικής αλιείας, είναι πιθανόν ότι η ερασιτεχνική αλιεία επιδρά δυσμενώς στην κατάσταση των ιχθυοπληθυσμών της περιοχής.

Το Θρακικό πέλαγος βρέχεται από τους νομούς Καβάλας, Ξάνθης, Ροδόπης και Έβρου. Στο Παράρτημα ΙΙ περιγράφεται η αλιευτική κατάσταση της περιοχής και ειδικότερα στα σπουδαιότερα αλιευτικά λιμάνια κάθε νομού, καθώς επίσης και το μέγεθος και η αλιευτική ισχύς του αλιευτικού στόλου κατά αλιευτικό εργαλείο. Είναι χαρακτηριστικό ότι το σύνολο σχεδόν των αλιευτικών σκαφών των κοινοτήτων που αναφέρονται στο Παράρτημα ΙΙ είναι παράκτιας αλιείας, με μοναδική εξαίρεση την Καβάλα και την Αλεξανδρούπολη στις οποίες συγκεντρώνεται το σύνολο της μέσης αλιείας της περιοχής. Αυτό έχει άμεση σχέση με τη διάθεση του αλιεύματος της μέσης αλιείας στις μεγάλες πόλεις, αλλά και με τις λιμενικές εγκαταστάσεις που υπάρχουν στις δύο πόλεις. Στο Παράρτημα ΙΙ παρατίθενται και στοιχεία του αλιευτικού στόλου της Θράκης κατά αλιευτικό εργαλείο καθώς και στοιχεία απασχόλησης.

Παράκτια αλιεία

Η παράκτια αλιεία στην περιοχή της έρευνας περιλαμβάνει 883 σκάφη (Παράρτημα ΙΙ), η συντριπτική πλειοψηφία των οποίων εξασκούν τοπική αλιεία. Το μήκος του μεγαλύτερου μέρους του στόλου αυτού κυμαίνεται από 5-11 μέτρα, ενώ το 8% του στόλου έχει μήκος μεγαλύτερο από 9μ. Τα περισσότερα από τα σκάφη αυτά είναι εφοδιασμένα με περιορισμένο ηλεκτρονικό εξοπλισμό, ενώ το 82% είναι παλαιότερα από 10 χρόνια. Το πλήρωμα των σκαφών αυτών είναι ένα ή δύο άτομα και σπανιότερα περισσότερα, ψαρεύουν πλησίον της ακτής και συνήθως δεν έχουν αυτάρκεια για εργασία περισσότερο από 24 ώρες. Τα παράκτια σκάφη της περιοχής της έρευνας αποτελούν το 5,3% της παράκτιας επαγγελματικής αλιείας της χώρας, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό του αριθμού των ψαράδων ανέρχεται στο 14%.

Τα περισσότερα των παρακτίων σκαφών της περιοχής είναι εφοδιασμένα με στατικά δίκτυα και παραγάδια. Υπάρχουν διάφοροι τύποι μανωμένων δικτυών, απλαδιών και παραγαδιών, τα οποία έχουν αναπτυχθεί ανάλογα τις τοπικές απαιτήσεις της αλιείας. Οι ψαράδες συνήθως χρησιμοποιούν διαφορετικούς τύπους αλιευτικών εργαλείων ανάλογα με την εποχιακή και γεωγραφική αφθονία των αλιευτικών πόρων και τις απαιτήσεις της αγοράς. Τα δικτυάρικα και παραγαδιάρικα σκάφη συνιστούν το 91,6% του συνολικού αριθμού των σκαφών της παράκτιας αλιείας της Θράκης.

Λιγότερο συχνά και κυρίως τοπικού χαρακτήρα είναι η αλιεία με παγίδες ή δίκτυα παγίδες (βολκοί). Οι παγίδες, οι οποίες είναι διαφορετικών ειδών, αποτελούνται

κυρίως από ένα απλό καλάθι, ειδικά κατασκευασμένο ώστε να καθιστά δυνατή την αφαίρεση των ψαριών που έχουν εισέλθει στο καλάθι προσελκυσμένα από το δόλωμα. Τα δίχτυα παγίδες αποτελούνται από μία σειρά χοανών, το άνοιγμα των οποίων παραμένει ανοικτό με στεφάνια, ενώ το ένα ανοίγει μέσα στο άλλο και τελικά καταλήγει σε έναν σάκο, σχηματίζοντας με τον τρόπο αυτό μία παγίδα. Καμάκια και αγκίστρια είναι ευκαιριακής και τοπικής χρήσης μόνο.

Στα πλαίσια της παράκτιας αλιείας έχει αναπτυχθεί μία εξειδικευμένη αλιευτική δραστηριότητα, η αλιεία τόννου και ξιφία, για την οποία δεν απαιτείται ειδική άδεια. Η αλιεία αυτή εξασκείται με αφρο-παράγαδα. Τα τυπικά αφρο-παράγαδα της περιοχής έχουν μήκος 10-18 χιλ. και η αλιεία λαμβάνει χώρα στα διεθνή νερά. Τα σκάφη που εξασκούν την αλιεία αυτή είναι εφοδιασμένα με κατάλληλες, μεγάλης ιπποδύναμης, μηχανές, μολονότι ένας άγνωστος αριθμός μικρότερων σκαφών ασχολούνται με την αλιεία αυτή εποχιακά.

Εκτός από τις παραπάνω τεχνικές της παράκτιας αλιείας, σ' αυτήν την κατηγορία εντάσσεται η αλιεία με πεζότρατα για την οποία απαιτείται ειδική άδεια.

Η πεζότρατα είναι ένα συρρόμενο αλιευτικό εργαλείο το οποίο είναι εφοδιασμένο με ένα σάκο, μικρού ανοίγματος ματιών και σύρεται από την βάρκα η οποία για τον σκοπό αυτό είναι αγκυροβολημένη πλησίον της ακτής ή προσδένεται στην ακτή. Η πεζότρατα ψαρεύει κυρίως βενθοπελαγικά ψάρια τα οποία σχηματίζουν κοπάδια και απαντούν πλησίον των ακτών π.χ. γόπες, μαρίδες, αλλά εξαιτίας του μικρού ανοίγματος του σάκου και της περιοχής που εξασκείται, πλησίον των ακτών και σε λιβάδια με ποσειδώνιες, το αλίευμα περιλαμβάνει, τοπικά, σημαντικό αριθμό νεαρών ατόμων, διαφόρων ειδών, με αποτέλεσμα να προκαλεί σημαντικό πρόβλημα στην κατάσταση των αλιευτικών πόρων, με αποτέλεσμα να θεωρείται ιδιαίτερα καταστροφικό εργαλείο. Βάσει του Κανονισμού της ΕΕ 1626/94 η αλιεία της πεζότρατας θα απαγορευθεί ολοσχερώς στη χώρα μας από το 2002. Στη περιοχή της έρευνας απαντούν 9 πεζότρατες επί συνόλου 602 που υπάρχουν σ'όλη την χώρα.

Μέση αλιεία

Στη μέση αλιεία της περιοχή της έρευνας ανήκουν 66 σκάφη, τα οποία συνιστούν μόνο το 85,7% του συνολικού αριθμού σκαφών που εργάζονται στην περιοχή, ενώ συμβάλλουν στη συνολική μηχανική ισχύ και χωρητικότητα του στόλου της περιοχής κατά 45% και 69% αντίστοιχα. Το μήκος των σκαφών αυτών κυμαίνεται από 14 σε 26μ. Το 43% των σκαφών αυτών έχουν ηλικία μικρότερη από 10 χρόνια. Η κατηγορία αυτή της αλιείας έχει ενισχυθεί ιδιαίτερα σημαντικά τα τελευταία χρόνια από κοινοτικές οικονομικές ενισχύσεις, εν αντιθέσει με την παράκτια αλιεία, τα περισσότερα σκάφη της οποίας δεν είναι κατάλληλα για οικονομική ενίσχυση, λόγω του μικρού μεγέθους της. Η πλήρης εφαρμογή της

κοινοτικής διαθρωπτικής πολιτικής στη Μέση αλιεία είχε ως αποτέλεσμα την κατασκευή και εκσυγχρονισμό μεγάλου αριθμού σκαφών. Τα περισσότερα σκάφη αυτής της κατηγορίας είναι σήμερα καλώς εξοπλισμένα με ηλεκτρονικά μηχανήματα που διευκολύνουν την αλιεία και τον διάπλου.

Όπως αναφέρθηκε, η μέση αλιεία περιλαμβάνει την αλιεία της μηχανότρατας και του γρι-γρι, λαμβανομένου υπόψη ότι η αλιεία στα μεσόνερα απαγορεύεται στη χώρα μας. Οι μηχανότρατες χρησιμοποιούν την ονομαζόμενη μεσογειακή τράτα, η οποία είναι σχετικά μεγαλύτερη και ελαφρότερη σε σύγκριση με εκείνη που χρησιμοποιείται στον Ατλαντικό. Έκαστο σκάφος έχει πλήρωμα από 4 έως 6 μέλη, ανάλογα με το μέγεθός του, την περιοχή που αλιεύει και τη χρονική διάρκεια που παραμένει στη θάλασσα. Τα γρι-γρι είναι κυκλικά δίχτυα και είναι δύο κατηγοριών, (α) εκείνα που αλιεύουν μικρά πελαγικά ψάρια τα οποία σχηματίζουν κοπάδια και η αλιεία λαμβάνει χώρα την νύκτα με την βοήθεια τεχνητού φωτός για την προσέλκυση των ιχθύων, και (β) εκείνα που αλιεύουν μεσαίου μεγέθους πελαγικά ψάρια κατά την διάρκεια της ημέρας. Τα γρι-γρι απασχολούν κυρίως πλήρωμα 11-13 ανδρών.

Τέλος υπάρχει και μία άλλη κατηγορία, η οποία είναι εφοδιασμένη με άδεια εξάσκησης τόσο αλιείας μηχανότρατας, όσο και γρι-γρι, ανάλογα με την θέληση του καπετάνιου. Συνήθως το μέγεθος των σκαφών αυτών είναι ανάμεσα στο μέγεθος της μηχανότρατας και γρι-γρι.

Επίδραση της Κοινοτικής Νομοθεσίας στο Θρακικό Πέλαγος

Από έρευνα που έκανε το ΕΚΘΕ ανάμεσα στο 1990-1993 κατά μήκος των βορείων ακτών της Ελλάδας (Θερμαϊκός κόλπος, Θρακικό πέλαγος) με θέμα την κατάσταση των βενθοπελαγικών ιχθυοαποθεμάτων που παρουσιάζουν εμπορική σημασία και ψαρεύονται με μηχανότρατα, διαπιστώθηκε ότι οι μεγαλύτερες τιμές της βιομάζας εντοπίζονται στο Θρακικό πέλαγος και στη συνέχεια στον Θερμαϊκό κόλπο⁴².

Οι κόλποι της Χαλκιδικής και ο Στρυμωνικός ακολούθησαν με σημαντική διαφορά, χωρίς να παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές μεταξύ τους.

Η βαθυμετρική κατανομή της βιομάζας διέφερε από περιοχή σε περιοχή, εξαρτώμενη τόσο από την έκταση της υφαλοκρηπίδας, όσο και από την αφθονία του αλιεύματος γενικά. Αποτέλεσμα αυτών των διακυμάνσεων είναι ότι οι παράκτιες περιοχές, μέχρι βάθους 50μ, είναι πλουσιότερες σε βιομάζα στις περιοχές με σχετικά ομαλή υφαλοκρηπίδα, π.χ. Θρακικό πέλαγος, ενώ οι βαθύτερες ζώνες, > 200μ, είναι πλουσιότερες σε περιοχές με σχετικά απότομη υφαλοκρηπίδα π.χ. κόλποι της Χαλκιδικής, Θρακικό πέλαγος, κυρίως, όμως, σε μη

⁴² (ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ και άλλοι, 1994)

εμπορεύσιμα είδη. Η κατανομή αυτή της βιομάζας έχει μεγάλη σημασία γιατί καθιστά εμφανή τα δυσμενή αποτελέσματα του Κανονισμού Αλιείας της ΕΕ Νο 1626/94 για την αλιεία της μηχανότρατας στην περιοχή του Θρακικού πελάγους. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω ο κανονισμός αυτός απαγορεύει την αλιεία της μηχανότρατας μέχρι βάθους 50μ ή σε απόσταση τριών μιλίων από την ακτή. Αυτό σημαίνει ότι στην περιοχή του Θρακικού πελάγους περιορίζει σημαντικά την πλουσιότερη έκταση για αλιευτική εκμετάλλευση στην αλιεία της μηχανότρατας, με αντίστοιχη μείωση του εισοδήματος αυτής της κατηγορίας των ψαράδων. Πιστεύεται ότι η δημιουργία προστατευομένων περιοχών με την τοποθέτηση τεχνητών υφάλων θα συμβάλει στην βιο-ποικιλότητα και την αύξηση των ιχθυοπληθυσμών.

Εθνική Νομοθεσία που αφορά την αλιεία στην περιοχή του Θρακικού Πελάγους

Κρίθηκε σκόπιμο να δοθεί το σύνολο των απαγορεύσεων που αναφέρονται στην εθνική νομοθεσία στην περιοχή του Θρακικού πελάγους. Στην περιοχή υπάρχει σημαντικός αριθμός απαγορεύσεων, μερικοί από τους οποίους είναι τοπικού ενδιαφέροντος, ενώ οι περισσότεροι αφορούν εποχιακές και γεωγραφικές απαγορεύσεις της αλιείας, κυρίως της μηχανότρατας και του γρι-γρι, σε παραγωγικούς κόλπους και λιμνοθάλασσες της περιοχής. Μία σύνοψη των κανονισμών αυτών δίδεται στη συνέχεια:

“Προεδρικό Διάταγμα 920/75 “περί αλιείας μαλακίων με το αλιευτικό εργαλείο Αργαλιός”.

Άρθρο 1.

- παρ.1 καθορίζει μία γενική απαγόρευση της χρήσης του αλιευτικού εργαλείου “αργαλιός” (είδος δράγας) από την 1η Ιουνίου μέχρι 30η Σεπτεμβρίου.
- παρ.2. καθορίζει μία εποχιακή απαγόρευση της χρήσης του αλιευτικού εργαλείου “αργαλιός” για την αλιεία μυδιών(*Ostrea edulis*) ανάμεσα στις 15η Απριλίου και 15η Οκτωβρίου, και για τα στρείδια (*Chlamis* sp.), ανάμεσα στις 15η Απριλίου και 31η Ιανουαρίου.

Μολονότι αυτά τα προεδρικά διατάγματα έχουν εφαρμογή σε εθνικό επίπεδο, στην πραγματικότητα αφορούν μόνο την περιοχή του Θερμαϊκού κόλπου και Θρακικού πελάγους όπου απαντούν οι σπουδαιότερες περιοχές αλιείας μαλακίων στη χώρα

“Βασιλικό Διάταγμα 81/53 “Περί γρι-γρι”

Άρθρο 12, καθορίζει μία γενική απαγόρευση του γρι-γρι στην περιοχή της Θεσσαλονίκης και του Πόρτο Λάγους.

“Βασιλικό Διάταγμα 243α/55 “Τροποποίηση του Β.Δ. 81/53 για το γρι-γρι”

Άρθρο 1, Παρ.2, καθορίζει τα όρια τους βάθους για την αλιεία του γρι-γρι νυκτός στην περιοχή ανάμεσα στις εκβολές του ποταμού Νέστου και Αλεξανδρουπόλεως.

“Βασιλικό Διάταγμα 132/58 ‘Περί αλιείας με κυκλικά δίχτυα”

Άρθρ 3, Παρ 2 (α) καθορίζει μία γενική απαγόρευση των κυκλικών δίχτυων στην περιοχή του Πόρτο Λάγος.

Άρθρο 3, παρ. 2 (θ) καθορίζει μία γενική απαγόρευση των κυκλικών δίχτυων στις εκβολές των ποταμών Έβρου, Νέστου, Αλιάκμωνος και Στρυμώνος.

“Βασιλικό Διάταγμα 917/66 “Περί μηχανότρατας”

Άρθρο5, Παρ.2, καθορίζει εποχιακή απαγόρευση αλιείας της μηχανότρατας σε 2 μίλια από την ακτή στην περιοχή του Θρακικού πελάγους (ανάμεσα στον ποταμό Έβρο και στον κόλπο της Ιερισσού) από τον Μάρτιο μέχρι τον Νοέμβριο.

Άρθρο 7, παρ.1, καθορίζει μία γενική απαγόρευση για την αλιεία της μηχανότρατας σε λιγότερα από 3 μίλια από τις εκβολές των ποταμών Έβρου, Νέστου, Αλιάκμωνος και Στρυμώνος.

Άρθρο 8.

- παρ.1, ορίζει γενική απαγόρευση της αλιείας με μηχανότρατα στο Πόρτο-Λάγος.
- παρ.2, ορίζει γενική απαγόρευση της αλιείας της μηχανότρατας στον κόλπο της Ιερισσού.

Άρθρο 10.

- παρ.1, ορίζει μία απαγόρευση της αλιείας της μηχανότρατας 7μηνης διάρκειας (Απρίλιο-Οκτώμβριο) στον κόλπο της Καβάλας.
- παρ.2, ορίζει μία απαγόρευση της αλιείας της μηχανότρατας 7μηνης διάρκειας (Απρίλιο-Οκτώμβριο) στον Στρυμωνικό κόλπο.

Άρθρο 11, παρ.1, ορίζει μία απαγόρευση της αλιείας της μηχανότρατας 5μηνης διάρκειας (Ιούνιος-Οκτώβριος) στην περιοχή που εκτείνεται από τον ποταμό Έβρο και Μάκρη και μέχρι την ισοβαθή των 35μ.

“Προεδρικό Διάταγμα 554/79 “περί απαγορεύσεων κυκλικών δίχτυων στον Βιστωνικό κόλπο”

Αυτό το προεδρικό διάταγμα εισάγει εποχιακή απαγόρευση (1 Μαρτίου - 15 Μαΐου) στην αλιεία με κυκλικά δίχτυα (γρι-γρι, κυκλικά δίχτυα) στον Βιστωνικό κόλπο.

“Προεδρικό Διάταγμα 739/79 “Περί αλιείας της μηχανότρατας στην περιοχή του Έβρου”.

Άρθρο 1, παρ.1, ορίζει εποχιακή και γεωγραφική απαγόρευση της αλιείας με μηχανότρατα μεταξύ του λιμανιού της Αλεξανδρούπολης και των εκβολών του Έβρου ως ακολούθως: μέσα στη ζώνη των 3 μιλίων από την 1η Μαρτίου μέχρι την 15 Νοεμβρίου, μέσα στη ζώνη των 2 μιλίων από την 16η Νοεμβρίου μέχρι το τέλος του Φεβρουαρίου.

“Προεδρικό Διάταγμα 986/80 “Περί αλιείας της γλώσσας(Solea sp.) στην περιοχή της Αλεξανδρούπολης”

Το Προεδρικό αυτό Διάταγμα εισάγει την απαγόρευση αλιείας της γλώσσας με δίχτυα, ανοίγματος ματιού μικρότερο από 34mm, σε απόσταση μικρότερη από 3 μίλια από την ακτή στην θαλάσσια περιοχή ανάμεσα στις λιμνοθάλασσες του Έβρου και στην Αλεξανδρούπολη.

“Προεδρικό Διάταγμα 526/88 “Περί αλιείας με ζαργανόδιχτο”

Το Προεδρικό αυτό Διάταγμα καθορίζει εποχιακές και γεωγραφικές απαγορεύσεις για την αλιεία με το δίχτυ ζαργανόδιχτο, το οποίο χρησιμοποιείται για την αλιεία των ειδών *Bellone belone* και *Scomberesox saurus*). Η απαγόρευση αναφέρεται ειδικά για την περιοχή του Πόρτο Λάγος.

Αλιευτική παραγωγή: Σύνθεση, όγκος, αξία και χρήση της

Η παράκτια αλιεία είναι ιδιαίτερα επιλεκτική, γιατί οι ψαράδες είναι σε θέση να επιλέγουν το αλιευτικό πεδίο και τον τύπο του χρησιμοποιούμενου δίχτυου. Το αλίευμα ποικίλλει και η σύνθεσή του διαφέρει εποχιακά, τοπικά και πολλές φορές τις διαδοχικές χρονιές. Το αλίευμα συνίσταται από ένα μεγάλο αριθμό ειδών, π.χ. μπακαλιάρo, κουτσομούρες, μπαρμπούνια, μαρίδες, γλώσσες, μαλάκια και πολλά είδη των οικογενειών Sparidae και Serranidae. Η γεωγραφική διασπορά των

αλιευτικών δραστηριοτήτων, καθώς επίσης και των λιμανιών εκφόρτωσης, καθιστούν ιδιαίτερα δύσκολη την εκτίμηση της αλιευτικής παραγωγής και ισχύος.

Το αλίευμα μεταφέρεται στη ιχθυαγορά για πώληση σε φρέσκια κατάσταση και σπανίως υφίσταται μεταποίηση πριν από την διάθεσή του. Θεωρητικά, η νομοθεσία απαιτεί όπως τα αλιευτικά προϊόντα πωλούνται σε ιχθυόσκαλες ή ειδικά αλιευτικά λιμάνια στα οποία λαμβάνει χώρα δημοπρασία. Μέρος του αλιεύματος της παράκτιας αλιείας δεν μετακινείται μέσω της παραπάνω οδού. Αυτό αποδίδεται στο γεγονός ότι η παράκτια αλιεία αλιεύει υψηλής ποιότητας αλίευμα, τα οποία μπορούν να διατεθούν χωρίς δυσκολία, απευθείας από τους ψαράδες στους καταναλωτές και χωρίς να περάσουν από τους χώρους δημοπρασίας.

Το σύνηθες αλίευμα των μηχανότρατών είναι βενθοπελαγικά είδη, όπως μπακαλιάροι, πεσκανδρίτσες, γλώσσες και άλλα πλατύψαρα, κουτσομούρες, χριστόψαρα, γαρίδες, караβίδες, διάφορα είδη των οικογενειών Sparidae και Gadidae. Η συνολική αλιευτική παραγωγή της υπό μελέτης περιοχής ανήρχετο το 1995 σε περίπου 15421 τόν. Το αλίευμα εμφανίζει μέση τιμή μικρότερη από το αντίστοιχο της παράκτιας αλιείας και διατίθεται, κυρίως, μέσω των ιχθυόσκαλων. Τα γρι-γρι της νύκτας αλιεύουν μικρά πελαγικά είδη ψαριών, όπως σαρδέλες, γαύρο και σαβρίδια. Τα γρι-γρι της ημέρας αλιεύουν αντιπροσώπους των μεγάλων πελαγικών που ανήκουν κυρίως στην οικογένεια Thonidae, καθώς επίσης και μεσαία μήκους πελαγικά ψάρια που ανήκουν στην οικογένεια Scombridae και Carangidae. Το σύνολο της αλιευτικής παραγωγής που ψαρεύτηκε στην περιοχή της έρευνας με γρι-γρι το 1995 ανέρχεται σε 20612 τόν, ενώ η παραγωγή διατίθεται, κυρίως, μέσω ιχθυόσκαλων.

Το κοινωνικό πλαίσιο

Η αλιεία συμβάλλει σημαντικά στον περιορισμό της ανεργίας της περιοχής, λαμβανομένου υπόψη ότι συμβάλλει με την δημιουργία 8386 θέσεων εργασίας στην περιοχή του Θρακικού πελάγους και Θερμαϊκού κόλπου. Το ποσοστό αυτό είναι το 19,3% των ελλήνων ψαράδων. Στο ποσοστό αυτό θα πρέπει να υπολογιστεί και ένα άγνωστο ποσοστό ερασιτεχνών ψαράδων που διαθέτουν το αλίευμα του ψαρεύουν στην αγορά και ως εκ τούτου πρέπει να θεωρηθούν ως ημι-επαγγελματίες.

Επαγγελματικές οργανώσεις

Το προτιμώμενο οργανωτικό σύστημα στην περιοχή είναι ο συνεταιρισμός. Υπάρχουν αρκετοί αλιευτικοί συνεταιρισμοί στη Θράκη, με περίπου 350 αριθμό ψαράδων ως μέλη. Οι περισσότεροι συνεταιρισμοί περικλείουν μέλη που ανήκουν

μόνο σε μία κατηγορία αλιείας π.χ. παράκτιοι ή μηχανοτρατάρηδες ή γριγριτζήδες και σπανιότερα εμφανίζουν μία σύνθετη δομή. Τα μέλη ορισμένων συνεταιρισμών είναι εξειδικευμένα στην αλιεία των μαλακίων, με παράλληλη ενασχόληση στην παράκτια αλιεία. Ανάμεσα στους σκοπούς των αλιευτικών συνεταιρισμών περιλαμβάνεται ο εφοδιασμός αλιευτικών εργαλείων, η παροχή υπηρεσιών και δανείων, η συγκέντρωση και διάθεση της αλιευτικής παραγωγής των μελών τους, να προστατεύουν τα συμφέροντα των ψαράδων και να αντιπροσωπεύουν αυτούς στις αρχές και να προστατεύουν το φυσικό περιβάλλον και τους αλιευτικούς πόρους. Παρόλα αυτά πολλοί συνεταιρισμοί εμφανίζουν περιορισμένη δραστηριότητα και στην πραγματικότητα είναι ανενεργοί. Έτσι, ενώ πολλοί συνεταιρισμοί έχουν πετύχει στον εφοδιασμό των μελών τους με υλικά, οι περισσότεροι έχουν αποτύχει στην οργάνωση της αγοράς των αλιευμάτων που αλιεύουν τα μέλη τους.

Εκτός από τους συνεταιρισμούς, υπάρχουν επίσης αλιευτικοί σύλλογοι στην περιοχή του Β. Αιγαίου ο ρόλος των οποίων είναι να προστατεύει τα συμφέροντα των μελών τους. Στην περιοχή απαντά επίσης και μία Οργάνωση Παραγωγών η οποία όμως δεν εμφανίζει επαγγελματική δραστηριότητα. Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι στην Ελλάδα δεν έχει πετύχει ο θεσμός των Ομάδων παραγωγών.

Ιχθυοπανίδα Ποταμών και λιμνών

Έβρος

Το δέλτα του Έβρου είναι μια εκβολική περιοχή και όπως όλες οι εκβολικές περιοχές χαρακτηρίζεται από υψηλή παραγωγικότητα. Επίσης η μεγάλη έκταση του δέλτα με το πλέγμα καναλιών και λιμνοθαλασσών του προσφέρει ένα ιδανικό περιβάλλον για την διαχείριση θαλάσσιων ειδών Ιχθύων, την απόθεση των αβγών τους και την πρώιμη ανάπτυξη των νεαρών ατόμων. Η διαβαθμισμένη συγκέντρωση της αλατότητας του ύδατος από τον ποταμό προς τη θάλασσα επιτρέπει την συνύπαρξη, σε σχετικά μικρές αποστάσεις μεταξύ τους, ειδών τόσο των εσωτερικών όσο και των αλμυρών υδάτων αυξάνοντας σημαντικά την ποικιλότητα της ιχθυοπανίδας.

Στην περιοχή του Δέλτα αναφέρεται η παρουσία 47 ειδών Ιχθύων. Από τα σημαντικότερα είδη ψαριών του γλυκού νερού που εντοπίζονται στο δέλτα του Έβρου είναι ο γουλιανός (*Silurus glanis*), το γριβάδι (*Cyprinus carpio*), η πεταλούδα (*Carassius gibelio*), το τσιρώνι (*Rutilus rutilus*) και το χέλι (*Anguilla anguilla*). Θαλασσινά είδη που εισέρχονται στην εκβολή είναι το λαβράκι (*Dicentrarchus labrax*), η τσιπούρα (*Sparus auratus*), ο κέφαλος (*Mugil cephalus*), η σαρδελομάνα (*Alosa fallax nilotina*), το σαυρίδι (*Trachurus trachurus*) και η

γλώσσα (*Solea solea*). Η αφθονία των ειδών αυτών τις τελευταίες δεκαετίες έχει ελαττωθεί τόσο από την εντατική αλιεία όσο και από τα αποστραγγιστικά και εγγειοβελτιωτικά έργα που έχουν περιορίσει την επικοινωνία των διάφορων περιοχών τις εκβολής. Επίσης, η ρύπανση των υδάτων του δέλτα έχει παίξει σημαντικό ρόλο στη μείωση της ποικιλότητας και της αφθονίας των ιχθύων.

Στο δέλτα του Έβρου οι σημαντικότεροι οικότοποι για την ιχθυοπανίδα είναι: (α) οι παράκτιες λιμνοθάλασσες (1150), (β) οι καλαμώνες και (γ) οι ποταμοί από πεδινά σε ορεινά επίπεδα με βλάστηση *Ranunculion fluitantis* και *Callitrichon - Batrachion* (3260). Στους οικότοπους αυτούς οι ιχθύες βρίσκουν τροφή, καταφύγιο και θέσεις ωοπόθεσης.

Η διατήρηση και προστασία της ιχθυοπανίδας του δέλτα του Έβρου είναι σημαντική για την ευρύτερη διατήρηση του βιοποικιλότητας του δέλτα, καθώς οι ιχθύες αποτελούν έναν από τους σημαντικότερους τροφικούς πόρους των Πτηνών που ζουν μόνιμα ή εποχικά στο δέλτα, αποτελώντας ένα βασικό κρίκο στο τροφικό πλέγμα του οικοσυστήματος.

Από τα είδη της ιχθυοπανίδας, τα 5 ακόλουθα είδη προστατεύονται βάσει της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ: *Alosa fallax*, *Aphanius fasciatus*, *Aspius aspius*, *Cobitis taenia* και *Rhodeus sericeus amarus*.

Βιστωνίδα – Πόρτο Λάγος - Νέστος

Μεγάλη είναι και η ποικιλία των ψαριών που υπάρχουν στη λίμνη Βιστωνίδα αν και τα τελευταία χρόνια αυτά έχουν περιοριστεί εξαιτίας των μεταβολών των περιβαλλοντικών συνθηκών. Στην λεκάνη απορροής της Βιστωνίδας, των δυο ποταμών που εκβάλλουν σε αυτή (Κομφάτο και Κόσυνθο), καθώς στις λιμνοθάλασσες που περιλαμβάνει (Πόρτο Λάγος, Λαγός, Λάφρη, Λαφρούδα) έχουν καταγραφεί συνολικά 62 είδη.

Στα γλυκά νερά της λίμνης εντοπίζονται είδη σε σημαντικούς πληθυσμούς, όπως η Ποταμοσαλιέρα (*Salaria fluviatilis*), η Θρακοβελονίτσα (*Cobitis strumicae*), το Σίρκο (*Alburnus alburnus*), η Γελάρτζα (*Alburnus vistonicus*), η Πεταλούδα (*Carassius gibelio*), η Θρακική Μπριάνα (*Barbus cyclolepis*), η Μαλαμίδα (*Vimba melanops*), ο Σύρτης (*Chondrostoma vardarensis*), το Γριβάδι (*Cyprinus carpio*), το Γυφτόψαρο (*Gobio bulgaricus*), ο Ποταμοκέφαλος Θράκης (*Squalius orpheus*), το Πετροχείλι (*Oxynoemacheilus bureschi*) και η Μουρμουρίτσα (*Rhodeus amarus*). Σπανιότερα είδη είναι το Τσαϊλάκι (*Petroleuciscus borysthenticus*), το Μικροσίρκο (*Leucaspis delineatus*), η Θρίτσα (*Alosa vistonica*) και η Αλία (*Alburnus vistonicus*). Αξίζει να αναφερθεί ότι η Θρίτσα αποτελεί κύριο ενδημικό και υπό εξαφάνιση είδος που εντοπίζεται αποκλειστικά στη λίμνη, ενώ και η Αλία περιλαμβάνεται στον Κόκκινο Κατάλογο των Απειλούμενων Ζώων της IUCN.

Στα υφάλμυρα νερά της λίμνης εντοπίζονται είδη όπως η Αθερίνα (*Atherina boyeri*), η Λειροσαλιάρια (*Salaria pavo*), ο Ζαχαριάς (*Aphanius fasciatus*), ο Πρασινογωβιός (*Zosterisessor ophiocephalus*), ο Ποντογωβιός (*Knipowitschia caucasica*), το Λαβράκι (*Dicentrarchus labrax*), το Χειλωνάρι (*Chelon labrosus*), το Μυξινάρι (*Liza aurata*), ο Κέφαλος (*Mugil cephalus*), το Αγκαθερό (*Gasterosteus gymnurus*) και το Φασί (*Platichthys flesus*). Τέλος, τόσο στα γλυκά όσο και στα υφάλμυρα νερά της λίμνης εντοπίζονται σπάνια πληθυσμοί Χελιών (*Anguilla anguilla*) και Σαρδελομάνας (*Alosa fallax*).

Από τα 21 είδη ψαριών που έχουν καταγραφεί στο ποτάμιο σύστημα του Νέστου, δεκατέσσερα είναι αυτόχθονα και 6 είδη (τσιρονάκι, ποταμοκέφαλος, σύρτης, μπριάννα, θρακοβελονίτσα και μικρόσιρκο) είναι ενδημικά της ευρύτερης περιοχής. Από τα υπόλοιπα, 3 είδη έχουν μεταφερθεί από γειτονικούς ποταμούς και 4 είδη (ηλιόψαρο, ψευδορασπόρα, Αμερικάνικη πέστροφα, κουνουποφάγος) είναι ξενικά. Στις λιμνοθάλασσες και στις εκβολές του ποταμού έχουν καταγραφεί 36 είδη ψαριών. Από αυτά, 10 είδη είναι μόνιμοι κάτοικοι των υφάλμυρων νερών (π.χ. αθερίνα, σακοράφα, ζαχαριάς, μαρμαρογωβιός, πρασινογωβιός, μαυρογωβιός), 17 είναι είδη που μεταναστεύουν από τη θάλασσα και ζουν στις λιμνοθάλασσες (π.χ. κέφαλος, μυξινάρι, χειλωνάρι, λαβράκι, τσιπούρα, μурμουρά, μυτάκι) και τα υπόλοιπα 9 είδη βρέθηκαν τυχαία στην περιοχή.

Οι Λιμνοθάλασσες της Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης είναι 28, μικρές και μεγάλες, συνολικής έκτασης 92.000 στρ., διασπαρμένες κοντά σε δέλτα μεγάλων ποταμών. Οι 22 ανήκουν στο Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης. Στις παραπάνω περιλαμβάνονται και οι δυο λίμνες Ισμαρίδα (Μητρικού) και Βιστωνίδα που συνδέονται άμεσα με τη θάλασσα και η παραγωγή τους αποτελείται κυρίως από ευρύαλα είδη (Κουτράκης & Καλλιανιώτης 2011).

Αξιόλογη αλιευτική παραγωγή έχουν κυρίως αυτές που βρίσκονται μεταξύ των δέλτα των δύο μεγάλων ποταμών Έβρου και Νέστου. Όσον αφορά την παραγωγή σε αλιεύματα οι λιμνοθάλασσες της Αν. Μακεδονίας & Θράκης έχουν την υψηλότερη παραγωγή στην Ελλάδα με 620 τόνους/έτος, υπερδιπλάσια από την αντίστοιχη παραγωγή των λιμνοθαλασσών της Δυτικής Ελλάδας που αποτελούν τη δεύτερη μεγάλη ενότητα λιμνοθαλασσών της χώρας (300 τον./έτος). Η ποσότητα αλιευμάτων από τις λιμνοθάλασσες της Αν. Μακεδονίας & Θράκης αποτελεί το 40% - 80% της αντίστοιχη παραγωγής της χώρας (Κουτράκης & Καλλιανιώτης 2011).

Την υψηλότερη στρεμματική παραγωγή έχουν οι λιμνοθάλασσες του Νέστου (Κεραμωτή και Βάσσοβα), με 23,3 και 14,8 kg/στρ./έτος αντίστοιχα.

Στο Νομό Ξάνθης η Βιστωνίδα φτάνει τους 575 τόνους (12,8 kg/στρ./έτος), ενώ οι επτά λιμνοθάλασσες της Ροδόπης (Ξηρολίμνη ή Φαναρίου, Αλυκή ή Μέση,

Μαυρολίμνη ή Αρωγή, Έλος, Πτελέα, Λίμνη & Λίμνη Μητρικού) φτάνουν τους 65 τόνους(4,6 kg/στρ./έτος).

Η Μονολίμνη στο Δέλτα Έβρου, έκτασης 2.800 στρεμμάτων, φτάνει τους 14,5 τόνους (5,2 kg/στρ./έτος).

Τα κεφαλοειδή αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό της αλιευτικής παραγωγής (78%), και ακολουθεί το Λαβράκι (12%) και η Τσιπούρα (9%).

Ένα αξιόλογο προϊόντων κεφάλων είναι το αυγοτάραχο. Ένα παραδοσιακό προϊόν που αποτελεί μια σημαντική πηγή εσόδων των ψαράδων τις λιμνοθάλασσες.

Παράγεται από τις θηλυκές γονάδες (αβγά) ενός μόνο από τα πέντε είδη κεφάλων που ζουν στις ΛΘ, τον Κέφαλο ή Μπάφα, επομένως η παραγωγή του εξαρτάται αποκλειστικά από την παραγωγή του είδους αυτού.

3.3.1.6. Ορυκτοί Πόροι

Γεωμορφολογικά η περιοχή βρίσκεται στο περιθώριο μιας μεγάλης ρηξιγενούς ζώνης στο νοτιοανατολικό τμήμα της μάζας της Ροδόπης. Τα πετρώματα που απαντώνται στην ευρύτερη περιοχή της Θράκης λόγω της ποικίλης σύστασής τους και ανάλογα με την παλαιογεωγραφική τους θέση και την γεωτεκτονική τους εξέλιξη έχουν ομαδοποιηθεί σε ζώνες οι οποίες για την περιοχή αυτή διακρίνονται στις ενότητες του Παγγαίου, του Σιδηρόνερου και της Περιροδοπικής.

Η Ανατολική Μακεδονία και η Θράκη διαθέτουν πλούσιο ορυκτό πλούτο και έχουν παράλληλα υψηλό μερίδιο στην παραγωγή και διακίνηση ενέργειας στη χώρα⁴³:

- Στον Πρίνο, το 1972 ανακαλύφθηκε το πρώτο υποθαλάσσιο κοιτάσμα πετρελαίου της χώρας. Από την έναρξη της παραγωγής το 1980 μέχρι σήμερα, έχουν συνολικά παραχθεί 106 εκατομμύρια βαρέλια πετρελαίου και 1,5 εκατομμύρια τόνοι θείου.
- Ανατολικά της Θάσου, ανακαλύφθηκε το πρώτο υποθαλάσσιο κοιτάσμα φυσικού αερίου της νότιας Καβάλας. Από την έναρξη της παραγωγής μέχρι σήμερα έχουν συνολικά παραχθεί 650 εκατ. M³ που μαζί με το αέριο του κοιτάσματος του Πρίνου φθάνουν το 1,5 δισ. M³ φυσικό αέριο.
- Στην Ανατολική Μακεδονία και την Θράκη από το 1970 εντοπίστηκαν αξιόλογα κοιτάσματα ουρανίου της τάξεως των 300 εκατομμυρίων τόνων με συμπύκνωμα ουρανίου 16%. Εξάλλου, σε περιοχές βόρεια των Νομών

⁴³ (Μυριάνθης 1997)

Ξάνθης και Ροδόπης επισημάνθηκαν σημαντικά κοιτάσματα ξυλίτη με υψηλή περιεκτικότητα ουρανίου.

Επίσης, οι Περιφερειακές Ενότητες Καβάλας και Θάσου κέντρα εξόρυξης μαρμάρου και σχιστόλιθου δημιουργώντας ωστόσο πολλές φορές πιέσεις στο περιβάλλον και συγκρούσεις με τους λοιπούς παραγωγικούς κλάδους της περιοχής.

Αναζήτηση και έρευνα υδρογονανθράκων στη Θράκη

Από τη σύσταση της Δημόσιας Επιχείρησης Πετρελαίου (1975) μέχρι το 1990 εκτελέστηκε στη Θράκη ένα πρόγραμμα αναζήτησης και έρευνας υδρογονανθράκων στην ξηρά και τα ρηχά νερά (πρακτικά μέχρι βάθους 10 -15 μέτρων). Εκτεταμένες γεωλογικές, γεωχημικές, γεωφυσικές και γεωτρητικές εργασίες κάλυψαν την χερσαία περιοχή από το δέλτα του ποταμού Νέστου μέχρι τις λεκάνες της Ορεστιάδας και το Δέλτα του Έβρου. Ενδιάμεσα διασκοπήθηκαν οι λεκάνες Ξάνθης και Κομοτηνής. Συνολικά διενεργήθηκαν 8 στρωματογραφικές και ερευνητικές γεωτρήσεις συνολικού βάθους 32,841 μ.

Στο θαλάσσιο χώρο του Θρακικού πελάγους, η γεώτρηση East Thassos κατέδειξε - ήδη από την δεκαετία του 1970- την παρουσία βαρέως πετρελαίου. Παράλληλα, θαλάσσιες γεωφυσικές έρευνες εντόπισαν αξιόλογες δομές που θα μπορούσαν να φιλοξενήσουν κοιτάσματα υδρογονανθράκων. Μεγάλο τμήμα του Θρακικού πελάγους αποτελεί παραχώρηση της κοινοπραξίας των εταιρειών Βορείου Αιγαίου. Οι εργασίες της παραχώρησης έχουν προς το παρόν ανασταλεί (από το 1977 και ιδιαίτερος από τον Μάρτιο του 1987) για λόγους που συναρτώνται με θέματα εθνικής ασφαλείας.

3.3.1.7. Ενεργειακό δυναμικό

Η Μακεδονία και η Θράκη αποτελούν αξιόλογο εθνικό οικονομικό παράγοντα και σημαντικό δυνητικό περιφερειακό διαμετακομιστικό ενεργειακό κέντρο για τους εξής λόγους:

- Από τις Σέρρες ξεκινάει ο κλάδος μεταφοράς φυσικού αερίου υψηλής πίεσης που, μέσω Καβάλας και Ξάνθης, καταλήγει στην Κομοτηνή.'
- Στη Θράκη σχεδιάζεται να εγκατασταθεί ο διακρατικός πετρελαιοαγωγός αργού στον άξονα Burgas-Αλεξανδρούπολης. Ο αγωγός -αν τελικά κατασκευαστεί- θα μπορεί να μεταφέρει στη Δύση μέρος από τα πετρέλαια της Κασπίας και της Κεντρικής Ασίας.

Αναλυτικότερα, κατά ενεργειακό τομέα, τα έργα που σχεδιάστηκαν, εκτελέστηκαν, ή πρόκειται να υλοποιηθούν έχουν ως εξής:

Ηλεκτρισμός

Κατά την περίοδο 1981 - 1990 η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας στη Θράκη αυξήθηκε κατά 116%, έναντι αύξησης 42% της υπόλοιπης χώρας. Έφθασε στις 593.7 GWh⁴⁴. Η κάλυψη των αυξημένων αναγκών σε ηλεκτρική ενέργεια οδήγησε τη ΔΕΗ στο σχεδιασμό και την υλοποίηση συγκεκριμένων έργων.

- ο Στο επίπεδο της μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας έχουν προβλεφθεί:
Η αναβάθμιση της γραμμής μεταφοράς υψηλής τάσης των 150 KV Ιάσμου-Αλεξανδρούπολης από ελαφρού τύπου απλού κυκλώματος, σε βαρέως τύπου διπλού κυκλώματος.
- ο Η κατασκευή γραμμής μεταφοράς 2B/150 KV μεταξύ Ιάσμου και μονάδας συνδυασμένου κύκλου Κομοτηνής.
- ο Για την ενίσχυση του βορειανατολικού διασυνδεδεμένου συστήματος με την προοπτική διασύνδεσης με την Τουρκία, προβλέπεται η κατασκευή γραμμής μεταφοράς υψηλής τάσεως 400 KV που θα συνδέει το ΚΥΤ (Κέντρο Υψηλής Τάσεως) Φιλίππων με το Hamitabat στα ελληνο-τουρκικά σύνορα.

Στο επίπεδο της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας εκπονήθηκαν προμελέτες και μελέτες σκοπιμότητας για δύο μικρές υδροηλεκτρικές μονάδες:

- ο ΥΗΣ Τοξοτών Νέστου στο Νομό Ξάνθης και
- ο ΥΗΣ Φονιά Σαμοθράκης στο Νομό Έβρου.

Οι σταθμοί αυτοί θα ενταχθούν πιθανώς κατά τη δεύτερη πενταετία του αναπτυξιακού προγράμματος της ΔΕΗ. Τον Ιούλιο του 1996 εγκαινιάστηκε μικρό υδροηλεκτρικό έργο ισχύος 938 KW χωρίς τη δημιουργία τεχνητής λίμνης για λόγους προστασίας του περιβάλλοντος από το Δήμο Ξάνθης στη δυτική προσαγωγό διώρυγα του Νέστου, στα όρια του Δήμου Χρυσούπολης και της Κοινότητας Ξεριά του Νομού Καβάλας⁴⁵.

Φυσικό Αέριο (Φ.Α) στη Θράκη

Η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη θα τροφοδοτηθεί σταδιακά με φυσικό αέριο από τον υπό κατασκευή κλάδο υψηλής πίεσης (70 bar) που διασχίζει τον άξονα Σέρρες- Καβάλα- Ξάνθη - Κομοτηνή. Ο κλάδος ενώνεται με τον κεντρικό αγωγό μεταφοράς Φ.Α. στην συμβολή του Σιδηροκάστρου. Ο ανατολικός κλάδος

⁴⁴ (Π. Παπαδάκος & Παπασταματίου 1996)

⁴⁵ (Τερζόγλου & Πετρόπουλος 1996)

πρωταρχικά σχεδιάστηκε για να τροφοδοτηθεί η μονάδα ηλεκτροπαραγωγής συνδυασμένου κύκλου (με καύση Φ.Α.) ισχύος περίπου 300 MW, που θα εγκατασταθεί στην Βιομηχανική περιοχή της Κομοτηνής. Για τις ανάγκες ύδρευσης και ψύξης της μονάδας έχει επιλεγεί θέση που απέχει 10 χμ από την ΒΙΠΕ, όπου θα ανεγερθεί μικρό φράγμα και τεχνητή λίμνη. Το συμπληρωματικό αυτό έργο θα εξυπηρετήσει και τις αρδευτικές ανάγκες της περιοχής.

Σε μία δεύτερη φάση, ο ανατολικός κλάδος θα απολήξει σε δίκτυο χαμηλής πίεσης (4 bar) για την επέκταση του αστικού δικτύου διανομής στην Ξάνθη και Κομοτηνή.

Υγροποιημένο Φυσικό Αέριο (LNG)

Μεταξύ των διαφόρων σεναρίων εγκατάστασης τερματικού σταθμού υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) στην Βόρειο Ελλάδα, εξετάστηκε το ενδεχόμενο ο σταθμός να δημιουργηθεί στην Αλεξανδρούπολη.

Ενεργειακές Διασυνδέσεις

Η δημιουργία δικτύων και στη συνέχεια η διασύνδεσή τους αποτελεί παγκόσμια τάση. Ενεργειακοί διάδρομοι με τη μορφή διασυνδεδεμένων ηλεκτρικών δικτύων και διακρατικών αγωγών πετρελαίου και φυσικού αερίου κυριαρχούν στους βραχυπρόθεσμους ενεργειακούς σχεδιασμούς.

Τα Βαλκάνια και ο χώρος Τουρκία - Αιγαίο - Ελλάδα αποκτούν ιδιαίτερη σημασία. Ενισχύεται ο ρόλος τους ως ενεργειακός κόμβος και διαμετακομιστικό εμπορικό κέντρο ηλεκτρικής ενέργειας και υδρογονανθράκων. Οι αγωγοί αερίου και φυσικού αερίου καθιστούν την ευρύτερη περιοχή ομφάλιο λώρο που συνδέει τα κοιτάσματα των Ουραλίων, του Καυκάσου και της κεντρικής Ασίας με τις θερμές θάλασσες και την Ευρώπη του Νότου⁴⁶. Στο ευρύτερο αυτό πλαίσιο, η περιοχή της Θράκης κατέχει θέση-κλειδί.

Η δυνατότητα διασύνδεσης με τα διευρωπαϊκά δίκτυα φυσικού αερίου, μέσω υποβρυχίου αεριαγωγού Ελλάδος - Ιταλίας έχει πρόσφατα επανέλθει στην επικαιρότητα από την ηγεσία της ΔΕΠΑ⁴⁷, με την λογική ότι: "Ο ρωσικός αγωγός Φ.Α. περνά από περιοχές που δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ότι έχουν ιδιαίτερη πολιτική σταθερότητα και η Ελλάδα δεν μπορεί να παίρνει έναν ανεξάρτητο ενεργειακό δρόμο έξω από τα πανευρωπαϊκά δίκτυα".

Ο πετρελαιοαγωγός Burgas – Αλεξανδρούπολης

Το θέμα - εικάζεται - ότι τέθηκε για πρώτη φορά τον Ιούλιο του 1993 στο περιθώριο της συμφωνίας Μητσοτάκη - Yetsin με την υπογραφή του προσαρτήματος και την ανάθεση στην ρωσική πλευρά των εργαλαβιών του έργου

⁴⁶ (Μυριάνθης 1997)

⁴⁷ (Μητρούλια 1997)

κατασκευής του αγωγού φυσικού αερίου. Τον Ιούνιο 1994 ο Όμιλος Λάτση, σε εφαρμογή της λεγομένης επιχειρηματικής διπλωματίας, προώθησε σημαντικά το θέμα με τις επισκέψεις του τ. Προέδρου των ΗΠΑ και σημαντικού παράγοντα εταιρειών πετρελαίου, George Bush. Τον Σεπτέμβριο 1995 ανακοινώθηκε επισήμως στη Θεσσαλονίκη από τους ΥΠΕΞ Ελλάδος και Ρωσίας Παπούλια και Kozirev η σύσταση διαβαλκανικής εταιρείας για την κατασκευή και διαχείριση του πετρελαιαγωγού. (Transbalkan Oil Pipeline Company)⁴⁸.

Σήμερα, μετά από πέντε χρόνια, το έργο προωθείται αποφασιστικά από την ελληνική πλευρά τόσο σε τεχνοκρατικό (ΔΕΠ ΑΕ, ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΑΕ, ΘΡΑΚΗ ΑΕ), όσο και σε επίπεδο των Υπουργείων Εξωτερικών και Ανάπτυξης. Για την υλοποίησή του ωστόσο, απομένει να βρεθεί το λεπτό σημείο ισορροπίας των επιχειρηματικών και γεωοικονομικών συμφερόντων των τριών άμεσα εμπλεκόμενων μερών (Ρωσία, Βουλγαρία, Ελλάδα), σε συνάρτηση με την γενικότερη γεωπολιτική συγκυρία (ΗΠΑ, Τουρκία, ΕΕ) και τα συμφέροντα των εταιρειών και κοινοπραξιών που δραστηριοποιούνται στην κεντρική Ασία.

Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας της Θράκης

Η περιοχή είναι πλούσια σε γεωθερμικά πεδία χαμηλής ενθαλπίας⁴⁹. Τα κύρια πεδία στην Ανατολική Μακεδονία - Θράκη είναι οι περιοχές: Ακροπόταμος Καβάλας, Ερατεινό-Χρυσούπολη, Νέο Εράσμιο, Σάππες, Λίμνη Μητρικού, Αρίστινο, Τυχερό και Σαμοθράκη⁵⁰.

Συγκεκριμένα:

- Στην πεδινή περιοχή στο Νέο Εράσμιο - Μάγγανα Ξάνθης, υπάρχει νερό άριστης ποιότητας θερμοκρασίας μέχρι 70° C, που αντλείται από πολύ οικονομικά βάθη.
- Στην Νέα Κεσσάνη και στο Πόρτο Λάγος, από μεγάλα γεωθερμικά πεδία παράγονται νερά μέχρι 82° C. Λειτουργούν οκτώ παραγωγικές γεωτρήσεις.
- Στο νομό Ροδόπης (Σάππες, Λίμνη Μητρικού, κ.α) υπάρχουν ενθαρρυντικά στοιχεία. Στο Αρίστινο-Ανθεια Αλεξανδρούπολης εντοπίστηκαν, με 6 αβαθείς γεωτρήσεις, ρευστά θερμοκρασίας 92.5° C.
- Στο Τυχερό Έβρου, μία παραγωγική γεώτρηση εντόπισε ρευστά 37° C.
- Πολύ ενθαρρυντικά στοιχεία υπάρχουν και για τη Σαμοθράκη.

Πιθανοί γεωθερμικοί πόροι μέσης ενθαλπίας στην περιοχή για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με δυαδικό κύκλο είναι⁵¹:

⁴⁸ (Myriantis 1996)

⁴⁹ (Φυτίκας, Κολιός, Δαλαμπάκης 1996)

⁵⁰ (Αρβανίτης & Κολιός 2008)

⁵¹ (Αρβανίτης & Κολιός 2008)

- Λεκάνη Δέλτα Έβρου (γεωθερμικό πεδίο Αρίστηνου)
- Λεκάνη Δέλτα Νέστου (γεωθερμικό πεδίο Ερατεινού - Χρυσούπολης)
- Σαμοθράκη
- Γεωθερμικό πεδίο Ακροποτάμου Καβάλας (ευρύτερη περιοχή λεκάνης Στρυμόνα)

Παράλληλα με την γεωθερμία, η ανάπτυξη δικτύου βιομάζας στη Θράκη αποτελεί δυνητικό στόχο. Μελετάται συγκεκριμένα η ηλεκτροπαραγωγή με αέριο αεριοποίησης βιομάζας. Εξετάζονται τέλος εφαρμογές κεντρικών ηλιακών συστημάτων για παραγωγή ζεστού νερού και συνδυασμένη θέρμανση-ψύξη χώρων σε καινοτόμες εφαρμογές, καθώς και δυνατότητες εφαρμογών φωτοβολταϊκών συστημάτων.

Σύμφωνα με τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (www.rae.gr) στην παραλιακή περιοχή Αν. Μακεδονίας - Θράκης υπάρχουν 2 μεγάλες ζώνες αποκλεισμού για εγκαταστάσεις ΑΠΕ:

- η ζώνη Α στο Εθνικό Πάρκο Αν. Μακεδονίας - Θράκης έκτασης 22304.42 εκταρίων και
- οι ζώνες Α, Β και Γ στο Εθνικό Υγροτοπικό Πάρκο Δ. Έβρου έκτασης 9324.66 εκταρίων.

Σημαντική ιδιαιτερότητα στην ζώνη μελέτης παρουσιάζουν αιτήσεις προς εγκατάσταση μεγάλης ισχύος off shore Αιολικών πάρκων (1007 MWp) που έχουν υποβληθεί από 4 εταιρείες και οι οποίες είναι βρίσκονται σε φάση αξιολόγησης ή είναι σε εκκρεμότητα (Πίνακας 3.3.1.3.α).

Η μεγαλύτερη συγκέντρωση αιτήσεων σε φωτοβολταϊκούς σταθμούς παρουσιάζεται στην πεδινή περιοχή της Ξάνθης (Πίνακας 3.3.1.3.β).

Συγκεκριμένα στη ζώνη μελέτης η αδειοδότηση ΑΠΕ έχει ως εξής (δεδομένα από <http://www.rae.gr/geo>):

Πινάκας 3.3.1.3. Αδειοδοτική κίνηση των ΑΠΕ στην περιοχή μελέτης**α. Αιολικά Πάρκα**

	Με άδεια παραγωγής (Συνολική ισχύς MWp/ αριθμός αιτήσεων)	Με άδεια λειτουργίας (Συνολική ισχύς MWp/ αριθμός αιτήσεων)	Υπό αξιολόγηση (Συνολική ισχύς MWe/ αριθμός αιτήσεων)	Σε εκκρεμότητα (Συνολική ισχύς Mwe/ αριθμός αιτήσεων)	Ανάκληση Άδειας (Συνολική ισχύς MWp/ αριθμός αιτήσεων)
Αιολικά πάρκα στο έδαφος	3/1	3/1	335,8/8	186,4/2	72,2/4
Αιολικά πάρκα off shore			851/11	156/1	
Αιολικά πάρκα σε Θασο – Σαμοθράκη			180/2	20,8/3	13,2/2
ΣΥΝΟΛΟ	3/1	3/1	1366,8/21	363,2/6	85,4/6

β. Άλλες ΑΠΕ

	Με άδεια παραγωγής (Συνολική ισχύς MWp/ αριθμός αιτήσεων)	Με άδεια εγκατάστασης (Συνολική ισχύς MWp/ αριθμός αιτήσεων)	Υπό αξιολόγηση (Συνολική ισχύς MWp/ αριθμός αιτήσεων)	Διαβίβαση στο διαχειριστή (Συνολική ισχύς MWp/ αριθμός αιτήσεων)	Ανάκληση Άδειας (Συνολική ισχύς MWp/ αριθμός αιτήσεων)
Φωτοβολταϊκοί σταθμοί	102,122 /36	5,7/2	166,128/14	4,1 /6	0,25/1
Μικροί Φωτοβολταϊκοί (εξαιρέσεις)		4,9/48**	7,2/70		0,099/1-
Ηλιοθεμικοί σταθμοί	4/2				
Βιομάζα	9,36/3				
Υδροηλεκτρικοί σταθμοί	0,938/1				
ΣΥΝΟΛΟ	116,4/42	10,6/50	173,3/84	4,1/6	0,34/2

**Θετική γνωμοδότηση, -Αρνητική γνωμοδότηση

Συμπερασματικά φαίνεται ότι όσον αφορά τις αιτήσεις ΑΠΕ προς εγκατάσταση οι αιτήσεις για αιολικά πάρκα αποτελούν το 85% της προτεινόμενης ισχύος και ακολουθούν οι φωτοβολταϊκοί σταθμοί με 14% και το υπόλοιπο 1% όλες οι άλλες προς εγκατάσταση ΑΠΕ. Η προς εγκατάσταση ισχύς των αιολικών είναι πολύ μεγάλη λόγω των μεγάλων προτεινόμενων offshore πάρκων τα οποία έχουν ισχύ άνω των 50 MW έκαστο με μεγαλύτερη αίτηση για άδεια 585 MW. Αντίστοιχα από τις 15 αιτήσεις των αιολικών εδάφους μόνο 3 είναι μεγαλύτερες από 50 MW. Η αδειοδότηση των αιολικών φαίνεται να είναι η πιο αργή από όλα τα ΑΠΕ αφού μόνο 5,7% των αιτήσεων έχουν προχωρήσει σε άδεια λειτουργίας και παραγωγής, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 54% για φωτοβολταϊκούς σταθμούς, 25,5% για μικρούς φωτοβολταϊκούς σταθμούς και 100% για άλλα ΑΠΕ. Τα αιολικά έχουν επίσης το μεγαλύτερο ποσοστό ανακλήσεων αδειών με 17% έναντι μόλις 1,7% για φωτοβολταϊκούς σταθμούς και μηδενικό για άλλες αιτήσεις ΑΠΕ. Στην αδειοδότηση όμως παρατηρούμε ότι από τις 8 αιτήσεις για πολύ μεγάλους Φ/Β σταθμούς (άνω των 10 MWp) μόνο 1 έλαβε άδεια παραγωγής ενώ οι υπόλοιπες είναι υπό αξιολόγηση.

3.3.1.8. Προβλήματα - Συμπεράσματα

Περιβάλλον

Το πλούσιο φυσικό περιβάλλον της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης αποτελείται από περιοχές με μεγάλη βιοποικιλότητα και μεγάλο αριθμό σπάνιων ειδών και βιοτόπων.

Τα κύρια προβλήματα – κίνδυνοι για τους φυσικούς τόπους (δάση, ποταμοί, λίμνες – λιμνοθάλασσες, θαλάσσιο περιβάλλον) της Περιφέρειας είναι:

- οι πυρκαγιές,
- η λαθροθηρία,
- η λαθροϋλοτομία,
- τα αστικά λύματα οικισμών και τα υγρά απόβλητα των κτηνοτροφικών και μεταποιητικών μονάδων
- η ρύπανση από ανθρωπογενείς δραστηριότητες (αστικά – βιομηχανικά λύματα, άντληση πετρελαίου),

- οι τουριστικές δραστηριότητες, ειδικά στις ακτές της Καβάλας και της Θάσου,
- η μη ορθολογική διαχείριση του νερού, η οποία μπορεί να έχει μελλοντικά σοβαρές περιβαλλοντικές επιπτώσεις στις παραθαλάσσιες περιοχές, στα Δέλτα των Νέστου και Έβρου, την λίμνη της Βιστωνίδας και στο νησί της Θάσου,
- η μόλυνση του ποταμού Νέστου, ο οποίος επιβαρύνεται με αστικά και βιομηχανικά λύματα από τη Βουλγαρία, που καταλήγουν σ' αυτόν χωρίς προηγούμενη επεξεργασία,
- η εντατικοποίηση της ανθρώπινης δραστηριότητας, ακόμα και σε περιοχές που προστατεύονται από την εθνική και κοινοτική νομοθεσία,
- τα μεγάλα τεχνικά έργα, οι μεταφορές, νέοι τρόποι άσκησης της γεωργίας και της κτηνοτροφίας και η βιομηχανική δραστηριότητα υποβαθμίζουν το φυσικό τοπίο και απειλούν τη βιωσιμότητα προστατευόμενων ειδών.

Με το πρόγραμμα «NATURA 2000» καταγράφηκαν στην Περιφέρεια 2.275.600 στρέμματα φυσικών τόπων, τα οποία αναλογούν στο 16% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας.

Ανάπτυξη - Ενέργεια

- Η οικονομική ανάπτυξη στις παραμεθόριες περιοχές και την Θράκη ειδικότερα, εκτός από την κοινωνική της διάσταση έχει αδιαμφισβήτητο εθνικό περιεχόμενο.
- Αν συνεκτιμηθούν η στρατηγική θέση, οι γεωπολιτικές ιδιαιτερότητες και η ταυτόχρονη παρουσία κοιτασμάτων ουρανίου στην ξηρά και πετρελαίου στη θάλασσα, προκύπτει ότι ο ορυκτός πλούτος της Θράκης συνιστά δύναμη σημαντική απειλή, αλλά και ευκαιρία.
- Η ελαχιστοποίηση της απειλής εκτός από τους γνωστούς παράγοντες (αποτρεπτική ικανότητα, κλπ) περνάει μέσα από την ορθολογική, ταχύρρυθμη και ισόρροπη ανάπτυξη της Θράκης. Η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας θα επιφέρει δραστηριοποίηση, ένταξη και ενσωμάτωση του τοπικού πληθυσμού.
- Ο συνδυασμός διακρατικών ενεργειακών διασυνδέσεων και διευρωπαϊκών οδικών αξόνων καθιστούν την Θράκη αξιόλογο ενεργειακό και εμπορικό κέντρο, πραγματική οικονομική γέφυρα προς το Βορρά και την Ανατολή.

3.3.2. Πολιτιστικοί πόροι

Η περιοχή της παράκτιας ζώνης της Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης διαθέτει πολλούς και σημαντικούς πολιτιστικούς πόρους , όπως αναλυτικά παρουσιάζεται στη συνέχεια θεματικά και ανά Δήμο της περιοχής μελέτης.

3.3.2.1. Αρχαιολογικοί χώροι

ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ (ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ)

Όλη η περιοχή **Παγγαίου** χώρος όπου έχουν εντοπισθεί σπήλαια και βραχογραφήματα και όπου τα αρχαία μεταλλεία χρυσού⁵² έχει χαρακτηριστεί αρχαιολογικός χώρος.

Στο **Οφρύνιο**, χαρακτηρισμένοι από το Υπουργείο Πολιτισμού αρχαιολογικοί χώροι είναι:

Αρχαιολογικός χώρος αρχαίας Ηιόνας και βυζαντινής Χρυσουπόλεως⁵³.

Η περιοχή ορίζεται προς βορρά από τη λιμνοθάλασσα της παλαιάς κοίτης του Στρυμόνα, προς Νότο από τη θάλασσα, προς Ανατολάς από αγροτικό δρόμο και την Εθνική οδό Καβάλας-Θεσσαλονίκης και προς Δυσμάς από τη θάλασσα. Περιλαμβάνει τα ερείπια της αρχαίας πόλης Ηιόνος και της βυζαντινής Χρυσουπόλεως».

Αρχαιολογικός χώρος στις θέσεις Παλιάμπελα ή Μπαϊρέλα και Αμπελώνες⁵⁴.

Επίσης, χαρακτηρισμένοι ως αρχαιολογικοί (με την ΥΑ⁵⁵) είναι οι παρακάτω χώροι:

Θέση **Γιατρού Οφρυνίου**. Εγκατάσταση Κλασικής - Ελληνιστικής περιόδου και δεύτερη Ρωμαϊκής περιόδου, πιθανώς αγροικίες, εντοπιζόμενες από υπολείμματα τοίχων και διάσπαρτη κεραμική στην επιφάνεια του εδάφους.

⁵² ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ18/68159/3413/4-12-1979 - ΦΕΚ 93/Β/31-1-1980

⁵³ ΥΑ ΥΠΠΕ/Α1/Φ18/38109/1790/3-7-1979 - ΦΕΚ 813/Β/19-9-1979

⁵⁴ ΥΑ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ18/68159/3413/4-12-1979 - ΦΕΚ 93/Β/31-1-1980, ΥΑ ΥΠΠΟ/ΓΔΑ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/23975/1501/17-10-2001 - ΦΕΚ 1465/Β/26-10-2001.

⁵⁵ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΓΔΑ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/23975/1501/17-10-2001 - ΦΕΚ 1465/Β/26-10-2001

Θέση λόφος **Καλαμούδι Οφρυνίου**. Εγκατάσταση, πιθανώς οικισμός, και νεκροταφείο της Ελληνιστικής - Ρωμαϊκής περιόδου. Ορατά επιφανειακά ίχνη τοίχων και διάσπαρτη κεραμική.

Θέση **Χαρίτου Τούμπα Οφρυνίου**. Οικισμός προϊστορικών και πρώιμων ιστορικών χρόνων, χρονολογούμενος από την διάσπαρτη επιφανειακή κεραμική.

Θέση **Ντεβέγελο Οφρυνίου**, Νεκροταφείο Ρωμαϊκής περιόδου.

Θέση **Κλήμα Οφρυνίου**. Αρχαία εγκατάσταση, πιθανώς αγροικία, εντοπιζόμενη από λείψανα ορατά στην επιφάνεια του εδάφους.

Θέση **Τούμπα του Προφήτη Ηλία Οφρυνίου**. Προϊστορικός οικισμός στον χαμηλότερο δυτικό λόφο, αρχαϊκή - κλασική ακρόπολη της αρχαίας Ηιόνας στον υψηλότερο λόφο και νεκροταφεία περιμετρικά των λόφων αυτών.

Θέση **Τσαρδάκια Οφρυνίου**. Ελληνιστικό κτήριο ερευνημένο ανασκαφικά.

Θέση **Οχυρά Οφρυνίου**. Νεκροταφείο Ρωμαϊκής περιόδου.

Στο **Ορφάνι**, χαρακτηρίζονται⁵⁶ ως αρχαιολογικοί, οι εξής χώροι:

Θέση **Παλιό Λατομείο Ορφανίου**. Νεκροταφείο Κλασικής - Ελληνιστικής περιόδου.

Θέση **Κανόνι Ορφανίου**, όπου εκτείνεται η **αρχαία πόλη του Φάγρητος** και το νεκροταφείο, της Ύστερης Αρχαϊκής έως Ελληνιστικής περιόδου, που περιλαμβάνει και Μακεδονικό τάφο,

Θέση **Μετόχι Ορφανίου – Κάρυανης** όπου το νεκροταφείο-του της Ρωμαϊκής περιόδου.

Στην **Καριανή**, χαρακτηρίζονται ως αρχαιολογικοί χώροι

Θέση "**Παλιόκαστρο**"⁵⁷ που περιλαμβάνει προϊστορικό οικισμό και τα ερείπια μεταβυζαντινού φρουρίου.

Θέση **Γαϊδουρόκαστρο Καριανής**⁵⁸ που περιλαμβάνει: α)Την θέση Γαϊδουρόκαστρο Καριανής και την ευρύτερη περιοχή της, όπου εκτείνεται η αρχαία πόλη της Γαληψού με ορατά λείψανα του τείχους και κτηρίων, καθώς και τα νεκροταφεία της και αρχαία εγκατάσταση, πιθανώς αγροικία. β)Την θέση Μεταλλείο Καριανής, όπου το νεκροταφείο Αρχαϊκής - Κλασικής περιόδου της

⁵⁶ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΓΔΑ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/23975/1501/17-10-2001 - ΦΕΚ 1465/Β/26-10-2001

⁵⁷ ΥΑ ΥΠΡΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ18/68159/3413/4-12-1979 - ΦΕΚ 93/Β/31-1-1980, ΥΑ ΥΠΡΟ/ΓΔΑ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/23975/1501/17-10-2001 - ΦΕΚ 1465/Β/26-10-2001

⁵⁸ Υ.Α. αρ. πρ. 2258/4.2.1966 - ΦΕΚ175/26.3.1966, ΥΑ ΥΠΠΟ/ΓΔΑ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/23975/1501/17-10-2001 - ΦΕΚ 1465/Β/26-10-2001

αρχαίας Γαληψού και γ) Την θέση Πιθάρι Καριανής, όπου οικισμός χρονολογούμενος από την Εποχή του Σιδήρου έως την Αρχαϊκή περίοδο, νεκροταφείο από την Εποχή του Σιδήρου έως την Ελληνιστική περίοδο και Ιερό της Δήμητρας της Ύστερης Αρχαϊκής περιόδου.

Στον **Ακροπόταμο**, χαρακτηρισμένοι αρχαιολογικοί χώροι είναι:

Ύψωμα μεταξύ των θέσεων Μεγάλη Αρίκα και Τραπεζίτσα Ακροποτάμου⁵⁹ στο οποίο εντοπίζεται οικισμός χρονολογούμενος από τα προϊστορικά έως τα πρώιμα ιστορικά χρόνια με ορατά επιφανειακά λείψανα και αρχαίο πηγάδι πιθανώς μεταλλευτικό, καθώς και τάφοι γύρω από αυτόν. Στη ΝΔ πλαγιά της Μεγάλης Αρίκας διατηρούνται αρχαία λαξεύματα.

Αρχαιολογικός χώρος σε λόφο κοντά στο χωριό και στις θέσεις Άγιος Γεώργιος και Μιζέρια ή Τουρκικά Μνήματα⁶⁰ που περιλαμβάνει τον προαναφερθέντα λόφο, την θέση Άγιος Γεώργιος, όπου οικισμός χρονολογούμενος στα προϊστορικά και πρώιμα ιστορικά χρόνια και βυζαντινός ναός και την θέση Μιζέρια ή Τουρκικά Μνήματα, όπου νεκροταφείο με διάρκεια από τα αρχαία μέχρι τα μεταβυζαντινά χρόνια.

Θέση Καβαλιώτη Λόφος Ακροποτάμου. Εγκατάσταση, πιθανώς αγροικία, με ορατά επιφανειακά λείψανα της Ρωμαϊκής περιόδου.

Θέση Προφήτης Ηλίας στα Λουτρά Ελευθερών. Οικισμός προϊστορικών και πρώιμων ιστορικών χρόνων επί του λόφου με ορατά επιφανειακά λείψανα.

Στη Φωλιά χαρακτηρισμένος αρχαιολογικός χώρος είναι **το ύψωμα Γραμμένη Πέτρα⁶¹**, επί του οποίου υπάρχουν βραχογραφήματα.

Στο Μυρτόφυτο, το Σπήλαιο στη θέση Σεϊντή Βρύση⁶², έχει χαρακτηριστεί αρχαιολογικός χώρος.

Στη Νέα Πέραμο, χαρακτηρίστηκε αρχαιολογικός χώρος (ολόκληρη η χερσόνησος "Βρασίδας"⁶³ με συγκεκριμένο ηπειρωτικό όριο που περιλαμβάνει την **αρχαία Οισύμη**, Θασιακή αποικία του 7ου π.Χ. αι. με το νεκροταφείο της και τη **Βυζαντινή Ανακτορούπολη**, καθώς και τον περιβάλλοντα χώρο τους.

⁵⁹ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΓΔΑ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/23975/1501/17-10-2001 - ΦΕΚ 1465/Β/26-10-2001

⁶⁰ ΥΑ ΥΡΡΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ18/68159/3413/4-12-1979 - ΦΕΚ 93/Β/31-1-1980, ΥΑ

ΥΡΡΟ/ΓΔΑ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/23975/1501/17-10-2001 - ΦΕΚ 1465/Β/26-10-2001

⁶¹ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/54779/3307/17-10-2001 - ΦΕΚ 1481/Β/31-10-2001

⁶² ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/54779/3307/17-10-2001 - ΦΕΚ 1481/Β/31-10-2001

⁶³ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ18/22186/992/14-10-1987 - ΦΕΚ 642/Β/27-11-1987

Ιστορικό διατηρητέο μνημείο, χαρακτηρίσθηκε η **θέση «Άσπρη Άμμος»⁶⁴** όπου **το αρχαίο νεκροταφείο Οισύμης.**

Καθορίστηκαν ζώνες Α και Β προστασίας⁶⁵ του αρχαιολογικού χώρου για την αποτελεσματικότερη προστασία και ανάδειξη των αρχαίων πόλεων Ανακτορούπολης και Οισύμης και του νεκροταφείου της δεύτερης.

Επιπλέον η **περιοχή της παραλίας της Νέας Περάμου,** έχει χαρακτηριστεί **τόπος ιδιαίτερου φυσικού κάλλους⁶⁶.**

Στη Νέα Ηρακλίτσα, αρχαιολογικοί χώροι χαρακτηρίσθηκαν:

Θέση "Αετοπλαγιά" όπου το σπήλαιο Νυμφών⁶⁷ με ευρήματα προϊστορικών και ιστορικών χρόνων.

Αρχαιολογικός χώρος στις θέσεις Σιτζάκ Ντερέ Ν. Ηρακλείτσας, όπου βρέθηκαν δύο πύργοι Κλασικής - Ελληνιστικής περιόδου, **Βουλγαρικά Κανόνια ή Πυροβολείο Κοκκινοχώματος⁶⁸** όπου βρέθηκε νεκροταφείο Ελληνιστικής περιόδου

ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ (ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ)

Στην **Καβάλα** χαρακτηρισμένοι από το Υπουργείο Πολιτισμού αρχαιολογικοί χώροι είναι:

Καλαμίτσα. Ο χώρος της αρχαίας πόλεως Αντισάρας⁶⁹.

Αρχαιολογικός χώρος Χαλκερού⁷⁰ με αρχαία ερείπια, (που αποδίδονται στο μαρτυρούμενο για την περιοχή Ιερό του Διός Υψίστου), καθώς και με αρχαία λατομεία.

Χερσόνησος "Παναγία"⁷¹ σε μια έκταση μεταξύ των αρχαίων και μεσαιωνικών τειχών της πόλης. Η Χερσόνησος χαρακτηρίσθηκε επίσης ως τόπος ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και ως ιστορικός τόπος υπαγόμενος στην κατηγορία των καλλιτεχνικών και ιστορικών μνημείων και οικοδομημάτων παλαιότερων του 1830⁷². Το ιδιαίτερο φυσικό κάλλος της χερσονήσου έγκειται στην μορφολογία του εδάφους της και της βραχώδους ακτής της, η δε ιστορική σπουδαιότητά της έγκειται στο ότι από αρχαιότατων χρόνων αποτέλεσε τον πυρήνα της πόλης

⁶⁴ ΥΑ - ΦΕΚ 175/Β/26-3-1966

⁶⁵ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ18/30727/2204/17-6-1995 - ΦΕΚ 590/Β/7-7-1995

⁶⁶ ΥΑ ΥΠΠΕ/ΔΙΛΑΠ/Γ/2019/45863/17-3-1980 - ΦΕΚ 363/Β/11-4-1980

⁶⁷ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ18/68159/3413/4-12-1979 - ΦΕΚ 93/Β/31-1-1980 και ΥΑ

ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/54779/3307/17-10-2001 - ΦΕΚ 1481/Β/31-10-2001

⁶⁸ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/54779/3307/17-10-2001 - ΦΕΚ 1481/Β/31-10-2001

⁶⁹ ΥΑ 15794/19-11-1961 - ΦΕΚ 35/Β/2-2-1962

⁷⁰ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΓΔΑ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/54780/3306/17-10-2001 - ΦΕΚ 1464/Β/26-10-2001

⁷¹ ΥΑ 1460/8-2-1963 - ΦΕΚ 65/Β/18-2-1963

⁷² ΥΑ Φ31/27174/2521/10-8-1974 - ΦΕΚ 822/Β/22-8-1974

Καβάλας και σχετίζεται άμεσα με την ιστορία της κατά τους αρχαίους και βυζαντινούς χρόνους, ως και κατά τα χρόνια της Τουρκοκρατίας.

Παλιά Καβάλα. Θέση "Κεσελέρ"⁷³ όπου υπάρχουν ερείπια τειχών και νομίσματα.

Στην **Νέα Καρβάλη** χαρακτηρισμένοι από το Υπουργείο Πολιτισμού αρχαιολογικοί χώροι είναι:

Θέση Εσκιτεπέ⁷⁴, κοντά στην τοποθεσία **"Μύλος του Ντελή"**. **Λείψανα αρχαίου τείχους της αρχαίας πόλεως Ακόντισμα.**

ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ (ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ)

Στο **Ποντολίβαδο**, χαρακτηρισμένοι από το Υπουργείο Πολιτισμού αρχαιολογικοί χώροι είναι:

Αρχαία Πίστυρος⁷⁵. Περίβολος τειχών, συγκρότημα κατοικιών και ευρήματα κλασσικών και ελληνιστικών χρόνων .

Ν. Κώμη. Αρχαίο φρούριο ρωμαϊκών χρόνων⁷⁶.

Στον Παράδεισο. Ερείπια τειχών και κτηρίων ρωμαϊκών χρόνων. **Τόπειρος⁷⁷.**

ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ (ΠΕ ΞΑΝΘΗΣ)

Στους **Τοξότες**, αρχαιολογικός χώρος έχει χαρακτηριστεί το επίμηκες ύψωμα «**Μαυσωλείο**»⁷⁸. Στο ύψωμα επισημάνθηκαν λείψανα ενός **Θρακικού οικισμού της πρώιμης εποχής του Σιδήρου** αλλά και των ιστορικών χρόνων (πιθανότατα κλασσικής περιόδου). Εκτός από τη διάσπαρτη κεραμική που προσδιορίζει χρονολογικά τον οικισμό, σώζονται σε αρκετά σημεία τμήματα αναλημματικών τειχών και περιβόλων χτισμένων με ξερολιθιά.

Στην **Εξοχή**, χαρακτηρίστηκαν αρχαιολογικοί χώροι: το **χωριό Μέλισσα⁷⁹** όπου υπάρχει **οικισμός των Ελληνιστικών χρόνων** και **η θέση "Λασπώδες"** όπου επισημάνθησαν αρχαιολογικά λείψανα Ελληνιστικών χρόνων ".

Στη **Ν. Αμισό της Εξοχής**, χαρακτηρίστηκε αρχαιολογικός χώρος το «**Ύψωμα**» **Γαλάζια Κορυφή⁸⁰**. Σ' αυτό επισημάνθηκε εγκατάσταση ή πολύ μικρός οικισμός

⁷³ ΥΑ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ18/68159/3413/4-12-1979 - ΦΕΚ 93/Β/31-1-1980

⁷⁴ ΥΑ 21220/10-8-1967 - ΦΕΚ 527/Β/24-8-1967

⁷⁵ ΥΑ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ18/68159/3413/4-12-1979 - ΦΕΚ 93/Β/31-1-1980

⁷⁶ ΥΑ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ18/68159/3413/4-12-1979 - ΦΕΚ 93/Β/31-1-1980

⁷⁷ ΥΑ 2258/4-2-1966 2258/4-2-1966 - ΦΕΚ 175/Β/26-3-1966

⁷⁸ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ19/54774/2147/21-12-1988 - ΦΕΚ 42/Β/23-1-1989

⁷⁹ ΥΑ ΥΠΠΕ/Α/Φ31/27132/2060 π.ε./5-5-1976 - ΦΕΚ 661/Β/17-5-1976

κλασσικών και ελληνιστικών χρόνων. Διάσπαρτα οικοδομικά υλικά (πώρινοι γωνιόλιθοι και κεραμίδια στέγης) καθώς και άφθονη κεραμεική βρίσκεται στο επάνω κυρίως μέρος του λόφου.

ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ (ΠΕ ΞΑΝΘΗΣ)

Στα **Άβδηρα**, χαρακτηρίστηκε **αρχαιολογικός χώρος**⁸¹ η περιοχή των **αρχαίων Αβδήρων**. Στον αρχαιολογικό χώρο συμπεριλαμβάνονται οι δύο οχυρωματικοί περίβολοι της αρχαίας πόλης (ο Βόρειος και ο Νότιος). Εντός αυτών, καθώς και σε περιοχή εκτός των τειχών, έχουν εντοπιστεί οι ακόλουθες αρχαιότητες: Στη Β.Δ. γωνία του βόρειου περιβόλου Ιερό Δήμητρας και Κόρης, στο μέσον του περιβόλου αυτού κρηπίδωμα λιμενικής κατασκευής, έξω από τη Β.Δ. γωνία του νοτίου περιβόλου αρχαία προκουμαία και έξω από την περιοχή της δυτικής πύλης εκτεταμένα συγκροτήματα οικιών, λουτρό, ταφικό μνημείο, νεκροταφείο και κοιμητηριακός ναός.

Στη **Μάνδρα**, ο **Προϊστορικός οικισμός Λαφρούδας**⁸² κηρύχθηκε αρχαιολογικός χώρος. Είναι της νεώτερης νεολιθικής εποχής. Απλώνεται σε έκταση 3 στρεμμάτων περίπου στη Ν.Δ. πλευρά της λίμνης Λαφρούδας, 6 χιλιόμετρα Ν.Α. του χωριού Μάνδρα.

Στο Κουτσό. θεμέλια ελληνιστικών οικιών και ρωμαϊκοί τάφοι έχουν εντοπιστεί στο Αγρόκτημα Χατζή Αλή Ογλού Αμέτ (αγρόκτημα) Φερεζλέρ)⁸³.

Στην περιοχή **Σελέρου**, **φρουριακός περίβολος** έχει επισημανθεί στην κορυφή «Καλές» του υψώματος Ζαρκάδια⁸⁴.

ΔΗΜΟΣ ΙΑΣΜΟΥ (ΠΕ ΡΟΔΟΠΗΣ)

Στους **Αμαξιάδες**, χαρακτηρίστηκαν αρχαιολογικοί χώροι:

Προϊστορικός τύμβος στη θέση «Καρπερά»⁸⁵.

Ερείπια αρχαίας πόλεως Αναστασιουπόλεως/Περιθεωρίου⁸⁶ κοντά στη λίμνη Βιστονίδα.

⁸⁰ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ19/54775/2146/21-12-1988 - ΦΕΚ 42/Β/23-1-1989

⁸¹ ΥΑ 8186/26-5-1965 - ΦΕΚ 409/Β/7-7-1965, ΥΑ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ19/18347/663/27-4-1983 - ΦΕΚ 305/Β/31-5-1983, ΥΑ ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ19/85199/4461 - ΦΕΚ469/ΑΑΠ/23-9-2009, ΥΑ ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ19/88488/4362/28-9-2009 - ΦΕΚ503/ΑΑΠ/2-10-2009

⁸² ΥΑ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ19/25021/806/19-5-1981 - ΦΕΚ 468/Β/10-8-1981

⁸³ ΥΑ ΥΠΠΕ/Α1/Φ19/17176/696/19-6-1979 - ΦΕΚ 731/Β/30-8-1979

⁸⁴ ΥΑ ΥΠΠΕ/Α1/Φ19/17176/696/19-6-1979 - ΦΕΚ 731/Β/30-8-1979

⁸⁵ ΥΑ ΥΠΠΕ/Α1/Φ19/17176/696/19-6-1979 - ΦΕΚ 731/Β/30-8-1979

⁸⁶ ΥΑ ΥΠΠΕ/Α1/Φ19/17176/696/19-6-1979 - ΦΕΚ 731/Β/30-8-1979

Στην περιοχή **Ιάσμου, Μικρό φρούριο στη θέση "Σουκίστρα"**⁸⁷ χαρακτηρίστηκε επίσης μνημείο της αρχαιότητας.

ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ (ΠΕ ΡΟΔΟΠΗΣ)

Στο **Φανάρι**, αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία έχουν χαρακτηρισθεί:

Αρχαϊκό - κλασσικό νεκροταφείο αρχαίας πόλεως «Δίκαια παρ' Άβδερα⁸⁸» στην περιοχή " Πηγάδι " του Φαναρίου, ανάμεσα στη ΝΑ όχθη της Βιστονίδος λίμνης και στο δρόμο προς το Φανάρι.

Προϊστορικός τύμβος⁸⁹.

Θεμέλια οικιών και πιθανόν τμήμα τείχους της πόλης «Δίκαια παρ' Άβδερα⁹⁰» στη θέση "Κατσαμάκια" του χωριού Φανάρι.

Αρχαιολογικός χώρος κηρύχθηκε **η χερσόνησος της Μολυβωτής και η ευρύτερη περιοχή της λίμνης Ισμαρίδος** (Μητρικού)⁹¹. Στη χερσόνησο της Μολυβωτής βρίσκονται τα ερείπια της πόλης και των τειχών της **αρχαίας Στρώμης** καθώς και το επίπεδο νεκροταφείο της πόλης. Στην περιοχή του Μητρικού, όπου εκτείνεται το σημαντικό νεκροταφείο των τύμβων, υπάρχουν επίσης και τα ερείπια πολλών αρχαίων αγροικιών.

ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ – ΣΑΠΩΝ (ΠΕ ΡΟΔΟΠΗΣ)

Στην περιοχή της **Ξυλαγανής**, η **Προϊστορική ακρόπολη στο ύψωμα «Κρεμαστή**⁹²» έχει χαρακτηρισθεί αρχαιολογικός χώρος.

Στους Προσκυνητές, λείψανα οικισμού νεολιθικής και πρώιμης χαλκής εποχής⁹³, βρέθηκαν σε έκταση 600 - 300 μ. στο λόφο. Κοκκινόχωμα της περιοχής Ντεμίρ-Σουγιού (Σιδηροπήγαδο) και χαρακτηρίστηκε αρχαιολογικός, **ο χώρος της τοποθεσίας «Αλώνι**⁹⁴» όπου έχει εντοπισθεί προϊστορικός φρουριακός περίβολος.

Στη Μαρώνια, αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία έχουν χαρακτηρισθεί:

⁸⁷ ΥΠΠΕ/Α1/Φ19/17176/696/19-6-1979 - ΦΕΚ 731/Β/30-8-1979

⁸⁸ ΥΑ ΥΠΠΕ/Α1/Φ19/17176/696/19-6-1979 - ΦΕΚ 731/Β/30-8-1979

⁸⁹ ΥΑ ΥΠΠΕ/Α1/Φ19/17176/696/19-6-1979 - ΦΕΚ 731/Β/30-8-1979

⁹⁰ ΥΑ ΥΠΠΕ/Α1/Φ19/17176/696/19-6-1979 - ΦΕΚ 731/Β/30-8-1979

⁹¹ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ19/61148/3600/14-11-1997 - ΦΕΚ 45/Β/28-1-1998, ΥΑ 4499/12-6-1964 - ΦΕΚ 239/Β/30-6-1964,

⁹² ΥΑ ΥΠΠΕ/Α1/Φ19/17176/696/19-6-1979 - ΦΕΚ 731/Β/30-8-1979

⁹³ Α ΥΠΠΕ/Α1/Φ19/17176/696/19-6-1979 - ΦΕΚ 731/Β/30-8-1979

⁹⁴ ΥΑ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ19/39458/1296/22-7-1983 - ΦΕΚ 504/Β/31-8-1983

Αρχαιολογικός χώρος της θέσης "Σύναξη" Μαρωνείας⁹⁵. Στην περιοχή αυτή υπάρχουν ερείπια κτιρίων προχριστιανικών και χριστιανικών χρόνων, σημαντικά για την ιστορία της Θράκης και ειδικά για την ιστορία της περιοχής Μαρωνείας και της περσικής της Σαμοθράκης".

Αρχαιολογικός χώρος Μαρωνείας (αρχαία πόλη και τείχη⁹⁶) όπου βρίσκονται:

Τα ερείπια της αρχαίας πόλης Μαρωνείας και των τειχών της, μετά της ακροπόλεως και του περιλαμβανομένου εντός αυτών χώρου, από του Ισμάρου μέχρι της θαλάσσης.

Η ακρόπολη του Αγίου Γεωργίου

Ο χώρος μεταξύ των δύο σκελών των τειχών των από τον αιγιαλό προς την ακρόπολη του Αγίου Γεωργίου. Η μεταξύ των δύο περιτοιχισμένων περιβόλων περιοχή μετά ζώνης προστασίας εκτός των τειχών.

Σπήλαιο με κεραμική της νεολιθικής και της χαλκής εποχής στη θέση «Κουφού το πλάϊ ⁹⁷». Πρόκειται για σπήλαιο με πλούσια κεραμική της νεολιθικής και της χαλκής εποχής.

Κατασκευές λαξευμένες στους βράχους στη θέση: «Καργαντερέ⁹⁸».

Στην περιοχή της **Κρωβύλης**, αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία έχουν χαρακτηριστεί:

Κρωβύλη. Προϊστορικός οικισμός. Θέση " Παπά - Αμπέλια ⁹⁹"

Η περιοχή μεταξύ των χωριών Ασκητές και Πετρωτά¹⁰⁰, όπου υπάρχουν διάφορες κατασκευές λαξευμένες στους βράχους της περιοχής.

Πετρωτά. Προϊστορικός οικισμός¹⁰¹. Θέση: Πετρωτά , ύψωμα «Άγιος Γεώργιος» Στην προσιτή πλευρά του υψώματος υπάρχουν ερείπια βυζαντινού τείχους με δύο κυκλικούς πύργους.

Στην Παραλία Πετρωτών, θεμέλια τετραπλεύρου κτίσματος και άλλοι χώροι¹⁰² γύρω από αυτό, στη θέση " Γιαλού Ρέμα".

⁹⁵ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ37/63158/1324 π.ε./17-1-1986 - ΦΕΚ 77/Β/28-2-1986

⁹⁶ ΥΑ 4499/12-6-1964 - ΦΕΚ 239/Β/30-6-1964, ΥΑ 6422/19-5-1972 6422/19-5-1972 - ΦΕΚ 432/Β/17-6-1972

⁹⁷ ΥΑ ΥΠΠΕ/Α1/Φ19/17176/696/19-6-1979 - ΦΕΚ 731/Β/30-8-1979

⁹⁸ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ19/25021/806/19-5-1981 - ΦΕΚ 468/Β/10-8-1981

⁹⁹ ΥΑ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ19/25021/806/19-5-1981 - ΦΕΚ 468/Β/10-8-1981

¹⁰⁰ ΥΑ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ19/25021/806/19-5-1981 - ΦΕΚ 468/Β/10-8-1981

¹⁰¹ ΥΑ ΥΠΠΕ/Α1/Φ19/17176/696/19-6-1979 - ΦΕΚ 731/Β/30-8-1979

¹⁰² ΥΑ ΥΠΠΕ/Α1/Φ19/17176/696/19-6-1979 - ΦΕΚ 731/Β/30-8-1979

ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ (ΠΕ ΕΒΡΟΥ)

Τμήματα της Εγνατίας οδού στα δυτικά της Εθνικής οδού Κομοτηνής - Αλεξανδρούπολης¹⁰³, από την διασταύρωση προς το χωριό Κομάρα προς Β. μέχρι το χωριό Δίκελα του Ν. Έβρου προς Ν., κηρύχθηκαν ως αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία της περιοχής Θράκης. Το συνολικό μήκος της Εγνατίας (από την Εθνική οδό μέχρι τα Δίκελα) υπολογίζεται σε 13 χιλιόμετρα περίπου.

Στην περιοχή της **Μάκρης** κηρύχθηκαν αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία ως εξής:

Αρχαιολογικός χώρος προϊστορικής τούμπας μετά του σπηλαίου του Κύκλωπος (αρχαία πόλη Σέρρειον ή Ζώνη)¹⁰⁴. Στη θέση αυτή τοποθετείται η κλασική πόλη της Σαμοθράκης Περαίας, Σέρρειον ή Ζώνη.

Αρχαιολογικός χώρος εντός του περιβόλου των βυζαντινών τειχών Μάκρης¹⁰⁵

Ερείπια κάστρου στο ύψωμα Προφήτης Ηλίας Μάκρης¹⁰⁶

Αρχαιολογικός χώρος αρχαίας Μεσημβρίας¹⁰⁷. Πρόκειται για την αρχαία ελληνική αποικία της Μεσημβρίας Ζώνης η οποία ιδρύθηκε τον 7ο αιώνα π.Χ. και εξελίχθηκε σε σημαντικό διαμετακομιστικό κέντρο τον 5ο και 4ο αιώνα π.Χ. Στην κηρυσσόμενη περιοχή συμπεριλαμβάνονται: Ο χώρος της αρχαίας πόλης και το νεκροταφείο της, έκταση στα δυτικά του ρέματος Σαμπλί Ντερέ όπου εντοπίσθηκαν οικιστικά λείψανα, λαξευτοί τάφοι, κεραμική από τα Κλασικά μέχρι τα Βυζαντινά χρόνια και Μεσαιωνικός πύργος.

Αρχαιολογικός χώρος στη θέση "Χαμάμ Γερί" Μεσημβρίας¹⁰⁸. Στην περιοχή έχει εντοπιστεί πριν από χρόνια επιφανειακή κεραμική και λείψανα αρχαίου οικοδομικού υλικού.

Ενάλιος αρχαιολογικός χώρος έχει χαρακτηριστεί στην περιοχή Γιαλός¹⁰⁹

Στην περιοχή του **Λουτρού** έχει χαρακτηριστεί αρχαιολογικός ο χώρος **αρχαίας Τραιανούπολης¹¹⁰**.

Στην περιοχή του **Φερών** έχουν χαρακτηριστεί αρχαιολογικός ο **χώρος αρχαίου Δορίσκου** (κοινώς Σαράγια του Ξέρξη)¹¹¹.

¹⁰³ ΥΑ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ19/25021/806/19-5-1981 - ΦΕΚ 468/Β/10-8-1981

¹⁰⁴ ΥΑ Α1/Φ31/32060/3135/20-9-1974 - ΦΕΚ 993/Β/7-10-1974, ΠΔ 29-5-2002 - ΦΕΚ 492/Δ/14-6-2002

¹⁰⁵ ΥΑ ΥΠΠΕ/Α/Φ31/53998/5101/ π.ε. 74/7-5-1976 - ΦΕΚ 661/Β/17-5-1976

¹⁰⁶ ΥΑ ΥΠΠΕ/Α1/Φ19/17176/696/19-6-1979 - ΦΕΚ 731/Β/30-8-1979

¹⁰⁷ ΥΑ 4499/12-6-1964 - ΦΕΚ 239/Β/30-6-1964, ΥΑ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ19/24888/802/4-7-1984 - ΦΕΚ 515/Β/30-7-1984, ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/35767/2164/17-10-2001 - ΦΕΚ 1456/Β/26-10-2001

¹⁰⁸ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ19/12734/503/22-4-1988 - ΦΕΚ 371/Β/9-6-1988, ΥΑ

ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ19/12734/503/22-4-1988 - ΦΕΚ 712/Β/28-9-1988

¹⁰⁹ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ41/46590/2677/13-11-1995 - ΦΕΚ 1088/Β/29-12-1995, ΥΑ

ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ41/42813/2830/2-9-2003 - ΦΕΚ 1498/Β/10-10-2003

¹¹⁰ ΥΑ 4499/12-6-1964 - ΦΕΚ 239/Β/30-6-1964 2

Επίσης, **τμήματα της Εγνατίας οδού στην Τραϊανούπολη¹¹²** (Μεταξύ Τραϊανουπόλεως και Μοναστηρακίου),

ΔΗΜΟΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ (ΠΕ ΕΒΡΟΥ)

Αρχαιολογικοί Χώροι χαρακτηρισμένοι από το Υπουργείο Πολιτισμού στη **Σαμοθράκη:**

Αρχαιολογικός χώρος αρχαίας Σαμοθράκης¹¹³. Στο χώρο αυτό βρίσκεται το **Ιερό των Καβείρων** και ο χώρος της **αρχαίας πόλεως** και του λιμένος της Σαμοθράκης.

Αρχαιολογικός χώρος στη θέση "Φονιάς" Σαμοθράκης¹¹⁴. Πρόκειται για σημαντικό οικιστικό σύνολο στη Σαμοθράκη το οποίο χρονολογείται από τα κλασικά μέχρι και τα βυζαντινά χρόνια.

Αρχαιολογικός χώρος στη θέση "Μάνταλ Παναγιά"¹¹⁵ όπου βρίσκεται σημαντικό ιερό γυναικείας θεότητας χρονολογούμενο από τα αρχαϊκά μέχρι και τα ρωμαϊκά χρόνια και αρχαίο λατομείο πέτρας.

Αρχαιολογικός χώρος στη θέση "Αγιανέμη"¹¹⁶ όπου βρίσκονται λείψανα οχυρωματικού περιβόλου της πρώιμης Εποχής του Σιδήρου.

Αρχαιολογικοί χώροι στις θέσεις "Βρυχός", "Σελλάδα", "Γιαλόμαντρα"¹¹⁷.

Αρχαιολογικός χώρος στη θέση "Κεραμιδαριά"¹¹⁸ όπου υπάρχει συγκρότημα κεραμικών εργαστηρίων ελληνιστικής εποχής.

Αρχαιολογικός χώρος στη θέση "Παπά Βουνός"¹¹⁹ όπου εντοπίστηκε οικισμός υστεροελληνιστικών - ρωμαϊκών χρόνων.

Αρχαιολογικός χώρος στη θέση "Μικρό Βουνί" Αλωνίων¹²⁰ όπου εντοπίστηκε προϊστορικός οικισμός.

Ενάλιος αρχαιολογικός χώρος έχει χαρακτηριστεί ο χώρος βορειανατολικά της **περιοχής Άγκιστρας¹²¹.**

¹¹¹ ΥΑ 4499/12-6-1964 - ΦΕΚ 239/Β/30-6-1964

¹¹² ΥΠΠΕ/Α1/Φ19/17176/696/19-6-1979 - ΦΕΚ 731/Β/30-8-1979

¹¹³ ΦΕΚ 374/Α' /17-10-1938, ΦΕΚ 1459/Β/15-7-1999, ΥΑ 21220/10-8-1967 - ΦΕΚ 527/Β/24-8-1967

¹¹⁴ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/19547/1009/26-4-1994 - ΦΕΚ 355/Β/13-5-1994

¹¹⁵ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/59352/3125 π.ε./20-12-1994 - ΦΕΚ 119/Β/23-2-1995

¹¹⁶ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/59352/3125 π.ε./20-12-1994 - ΦΕΚ 119/Β/23-2-1995

¹¹⁷ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ19/37959/1858/25-9-1990 - ΦΕΚ 671/Β/22-10-1990

¹¹⁸ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ19/36626/1820/24-9-1990 - ΦΕΚ 671/Β/22-10-1990

¹¹⁹ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ19/24826/801/4-7-1984 - ΦΕΚ 515/Β/30-7-1984

¹²⁰ ΥΑ ΥΠΠΕ/Α1/Φ19/17176/696/19-6-1979 - ΦΕΚ 731/Β/30-8-1979

¹²¹ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ41/30229/1819/25-6-1997 - ΦΕΚ 564/Β/10-7-1997, ΥΑ

ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ41/24185/1467/22-5-1998 - ΦΕΚ 646/Β/26-6-1998,

ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ41/36961/2194/22-7-1998 - ΦΕΚ 923/Β/27-8-1998

ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ (ΠΕ ΘΑΣΟΥ)

Αρχαιολογικοί Χώροι χαρακτηρισμένοι από το Υπουργείο Πολιτισμού στη **Θάσο:**

Λιμένας. Αρχαία πόλις Θάσου¹²². Αρχαιολογικοί χώροι διατηρητέοι: ο αγρός του Αγίου Νικολάου με το Μητρώο και άλλα αρχαία κτίσματα, η αρχαία πόλις και το αρχαίο λιμάνι. Ο τόπος χαρακτηρίστηκε **ιδιαιτέρου φυσικού κάλλους** γιατί αποτελεί ένα από τα γραφικότερα τοπία του Λιμένα, όπου ο αρχαιολογικός χώρος εναρμονίζεται απόλυτα με το γραφικό φυσικό περιβάλλον.

Λιμένας. Περιοχή λιμανιού Αρχαίας Θάσου¹²³. Κηρύσσεται θαλάσσια ζώνη προστασίας του αρχαίου λιμανιού στο Λιμένα.

Ποτός. Λόφος Αγίου Αντωνίου¹²⁴, όπου εκτείνονται λείψανα προϊστορικού οικισμού, εγκαταστάσεις ιστορικών χρόνων και ερείπια παλαιοχριστιανικού ναού.

Αρχαιολογικός Χώρος Κοινότητας Θεολόγου (Αλυκή, Αστρίς, Θυμωνιά, Κοίνυρα)¹²⁵. Περιλαμβάνει τον οργανωμένο αρχαιολογικό χώρο της Αλυκής, με τα πλέον ονομαστά αρχαία λατομεία Θάσου, το ιερό, τα λατρευτικά σπήλαια και τις παλαιοχριστιανικές βασιλικές, την περιοχή της Αστρίδος όπου έχουν επισημανθεί προϊστορικοί τάφοι και εργαστήριο κατασκευής αμφορέων, την μεταξύ Αστρίδος και Αλυκής περιοχή της Θυμωνιάς, με τα ερείπια του καλύτερου σωζόμενου Ελληνικού πύργου του νησιού και ενός βυζαντινού χωριού και τέλος τα Κοίνυρα, περίφημα κατά την αρχαιότητα για τα μεταλλεία χρυσού. Επιπλέον πρόκειται για μοναδικό χώρο πλούσιο σε βλάστηση και γραφικές ακτές. Η περιοχή χαρακτηρίστηκε τόπος ιδιαιτέρου φυσικού κάλλους.

Παναγία Θάσου. Σπήλαιον "Δρακότρυπα"¹²⁶

¹²² ΠΔ 5-2-1925 - ΦΕΚ 34/Α/10-2-1925, ΥΑ 15794/19-11-1961 - ΦΕΚ 35/Β/2-2-1962, ΥΑ ΥΠΠΕ/Α/Φ17/64991/7421/1-12-1976 - ΦΕΚ 1501/Β/14-12-1976, ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ18/58148/2970 π.ε./17-4-1992 - ΦΕΚ 321/Β/12-5-1992

¹²³ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ18/52652/2146/31-12-1986 - ΦΕΚ 74/Β/5-2-1987

¹²⁴ ΥΑ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ18/68159/3413/4-12-1979 - ΦΕΚ 93/Β/31-1-1980, ΥΑ

ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ18/17984/918/17-4-1992 - ΦΕΚ 321/Β/12-5-1992

¹²⁵ ΥΑ 9763/3-11-1962 - ΦΕΚ 415/Β/19-11-1962, ΥΑ Φ31/28167/2649/74/29-1-1977 - ΦΕΚ 166/Β/3-3-1977, ΥΑ ΥΠΠΕ/Α1/Φ18/14306/532/10-4-1985 - ΦΕΚ 244/Β/2-5-1985

¹²⁶ ΥΑ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ18/68159/3413/4-12-1979 - ΦΕΚ 93/Β/31-1-1980

3.3.2.2. Μνημεία Βυζαντινής & Μεταβυζαντινής Περιόδου

ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ (ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ)

Στο **Ορφάνι**, βρίσκεται το κάστρο της Κοντέσας που είναι Βενετσιάνικο φρούριο στον κόλπο του Ορφανού¹²⁷.

Στην **Καριανή**, χαρακτηρίσθηκε ιστορικό διατηρητέο μνημείο τμήμα βυζαντινού τείχους στη θέση «Πύργος»¹²⁸.

Στον **Ακροπόταμο**, βρίσκεται ο **Βυζαντινός πύργος της Απολλωνίας**¹²⁹ στη θέση: Λουτρά Ελευθερών. Το κτίσμα παρουσιάζει εξαιρετικό ιστορικό ενδιαφέρον.

Στη **Νέα Πέραμο**, είναι χαρακτηρισμένος από το Υπουργείο Πολιτισμού, ο **Χώρος "Καλέ Τσιφλίκ"**, τα τείχη και η θέση της **βυζαντινής πόλης Ανακτορουπόλεως** μετά τους πύργους, επάλξεις και τους πυλώνες της, με την ονομασία "Καλέ Τσιφλίκ"¹³⁰.

Το **Οχυρό Κοκκινοχώματος**¹³¹ με εγκατάσταση βυζαντινών και μεταβυζαντινών χρόνων.

ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ (ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ)

Στην περιοχή της **Καβάλας**, μνημεία βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου έχουν χαρακτηριστεί από το Υπουργείο Πολιτισμού:

Εγνατία οδός¹³². Τα τμήματα της παλαιάς οδού, της γνωστής ως Εγνατίας κοντά στη Μονή Αγίου Σίλα. Καβάλας Παρά την μονή του αγίου Σύλλα μέχρι του δάσους κάτω από την Παιδούπολη της Καβάλας.

Τείχος Καβάλας¹³³ με το **Το μεσαιωνικό υδραγωγείο "Καμάρες"** και το **μεσαιωνικό τείχος της πόλεως ως και το υπό το όνομα "Φρούριο"**. Το συνολικό μήκος του υδραγωγείου είναι έξι περίπου χιλιόμετρα. Ο αγωγός είναι τετράπλευρης διατομής, κατασκευασμένος με χονδροδουλεμένους λίθους, υπέργειος στο μεγαλύτερο μήκος του και οι πλάκες που τον καλύπτουν διαμορφώνουν στην επιφάνεια του εδάφους λιθόστρωτο μονοπάτι πλάτους 2.20-2.40 μέτρων, το οποίο παρακολουθεί το πρηνές των λόφων που υψώνονται

¹²⁷http://www.xanthi.ilsp.gr/cultureportalweb/article.php?article_id=478&topic_id=7&level=2&belongs=1&area_id=35&lang=gr

¹²⁸ ΥΑ 11707/14-6-1966 - ΦΕΚ 429/Β/8-7-1966

¹²⁹ ΥΑ 69533/4194/2-10-1959 - ΦΕΚ 372/Β/22-10-1959, ΥΑ ΥΠΠΕ/Β1/Φ37/43571640/8-9-1979 - ΦΕΚ 1011/Β/5-11-1979

¹³⁰ ΥΑ 69533/4194/2-10-1959 - ΦΕΚ 372/Β/22-10-1959

¹³¹ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/54779/3307/17-10-2001 - ΦΕΚ 1481/Β/31-10-2001

¹³² ΥΑ 12524/9-12-1964 - ΦΕΚ 38/Β/19-1-1965

¹³³ ΥΑ 101386/2930/2069/8-12-1947 - ΦΕΚ 3/Β/12-1-1948, ΥΑ 6945/24-5-1963 - ΦΕΚ 232/Β/1-6-1963, ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ37/ΚΗΡ/15471/538/2-7-1998 - ΦΕΚ 798/Β/30-7-1998

μεταξύ Καβάλας και Παλαιάς Καβάλας. Στις ρεματιές έχουν κτισθεί κοιλαδογέφυρες, πέντε στο σύνολο, στην άνω επιφάνεια των οποίων βρίσκεται ο αγωγός, κατασκευασμένος στα σημεία αυτά με ιδιαίτερη επιμέλεια. Κατά διαστήματα έχουν κτισθεί σε επαφή με τον αναλημματικό τοίχο κρήνες με ποτίστρες."

Η οικία του Μωχάμετ Άλη γνωστή με το όνομα «Ιμαρέτ»¹³⁴.

Το μαυσωλείο της μητρός του ιδρυτή της Αιγυπτιακής Δυναστείας¹³⁵

Το συγκρότημα του Ναού του Τιμίου Προδρόμου¹³⁶

Το μουσουλμανικό τέμενος Χαλίλ Μπέη, με την επωνυμία «Παλιά Μουσική», καθώς και του κτηρίου που το συνοδεύει στη συνοικία «Παναγία». Το τέμενος του Χαλίλ Μπέη αναφέρεται στις πηγές ήδη από τα μέσα του 17ου αι. και με αυτό συνδεόταν ομώνυμο ανώτερο μουσουλμανικό εκπαιδευτικό ίδρυμα (μεντρεσές). Αποτελεί σημαντικό δείγμα μουσουλμανικής και παραδοσιακής αρχιτεκτονικής για την πόλη της Καβάλας.

Το τέμενος του Χαλίλ Μπέη αναφέρεται στις πηγές ήδη από τα μέσα του 17ου αι. και με αυτό συνδεόταν ομώνυμο ανώτερο μουσουλμανικό εκπαιδευτικό ίδρυμα (μεντρεσές)."

Στην περιοχή της **Νέας Καρβάλης**, μνημεία βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου:

Ο **Ι. Ναός Αγίου Γρηγορίου**¹³⁷. Ο ναός ιδρύθηκε το 1924 αλλά είναι αντίγραφο του Βυζαντινού Ναού Καρβάλης Καππαδοκίας και σχετίζεται με τις μνήμες των προσφύγων για τη γενέτειρά τους. Στεγάζει επίσης το σεπτό λείψανο του αγίου Γρηγορίου του Ναζανζηνού.

ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ (ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ)

Στην **Πετροπηγή** μνημείο υστεροβυζαντινής περιόδου χαρακτηρίστηκε το **Βυζαντινό κάστρο**¹³⁸. Πρόκειται για φυλάκειο της Εγνατίας Οδού, που χρονολογείται στους υστεροβυζαντινούς χρόνους (13ος-14ος αι.) και έχει φάση της πρώιμης τουρκοκρατίας (15ος αι.).

ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ (ΠΕ ΞΑΝΘΗΣ)

¹³⁴ ΥΑ 10980/473/27-1-1954 - ΦΕΚ 44/Β/4-3-1954ΥΑ 10980/473/27-1-1954 - ΦΕΚ 44/Β/4-3-1954

¹³⁵ 15444/31-10-1964 - ΦΕΚ 519/17-11-1964

¹³⁶ 23145/101/22-11-1971 - ΦΕΚ 969/Β/3-12-1971

¹³⁷ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ37/1184/22/3-2-1987 - ΦΕΚ 274/Β/2-6-1987

¹³⁸ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ37/17668/395/27-7-1995 - ΦΕΚ 701/Β/9-8-1995

Στο **Δήμο Αβδήρων**, μνημεία Βυζαντινής/Μεταβυζαντινής περιόδου έχουν χαρακτηρισθεί:

Στα **Αβδηρα το Φραγκικό** (Πολύστυλον)¹³⁹.

Στο **Πόρο Λάγος**, τα ερείπια της εκκλησίας του **Πόρτο Λάγο και η περί αυτήν περιοχή**¹⁴⁰. Πρόκειται για την περιοχή του στομίου της Βιστονίδας λίμνης, συμπεριλαμβανομένων των ερειπίων των Πόρων της νησίδας Μπουρούς του Αγίου Νικολάου με τα εκκλησιαστικά κτίσματα του αγιορείτικου Μετοχίου.

Στην περιοχή **Σελίνου**, ο Μπεκτασικός τεκές **Σελίνου**¹⁴¹, που αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα πρώιμης οθωμανικής αρχιτεκτονικής (15ος - 16ος) μοναδικό στο Νομό Ξάνθης.

ΔΗΜΟΣ ΙΑΣΜΟΥ (ΠΕ ΡΟΔΟΠΗΣ)

Στο **Δήμο Ιάσμου**, μνημεία Βυζαντινής/Μεταβυζαντινής περιόδου έχουν χαρακτηρισθεί:

στις περιοχές Καρυδιάς, Πολυάνθου, Πανδρόσου και Σώστη όπου **εκτείνεται το Παπίκιο Όρος (τμήμα Ροδόπης)**¹⁴² στο οποίο υπάρχουν τα λείψανα των βυζαντινών μονών, ναών και άλλων κτισμάτων που ανήκουν σε ένα ιστορικό κέντρο μοναχισμού βυζαντινών χρόνων.

Στον ποταμό **Κομφάτο**, στην περιοχή **Πολυάνθου**, ιστορικό διατηρητέο μνημείο χαρακτηρίσθηκε η **λιθόκτιστη γέφυρα**¹⁴³ γιατί αποτελεί ένα χαρακτηριστικό μνημείο αρχιτεκτονικής της περιοχής της Θράκης του 16ου - 17ου αιώνα.

Επίσης στον ποταμό Κομφάτο, στην περιοχή **Πολυάνθου** είναι χαρακτηρισμένο **Βυζαντινό φρούριο**¹⁴⁴ στο ύψωμα επάνω από την ανατολική πλευρά του ποταμού.

ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ (ΠΕ ΕΒΡΟΥ)

Στην περιοχή της **Μάκρης** μνημεία της βυζαντινής/μεταβυζαντινής περιόδου αποτελούν:

¹³⁹ ΥΑ 15813/19-12-1961 - ΦΕΚ 179/Β/26-5-1962, ΥΑ 15813/19-12-1961 - ΦΕΚ 36/Β/3-2-1962

¹⁴⁰ ΥΑ 15813/19-12-1961 - ΦΕΚ 36/Β/3-2-1962, ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ37/59350/1355 π.ε./9-1-1995 - ΦΕΚ 61/Β/31-1-1995

¹⁴¹ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ37/29344/528/2-7-1992 - ΦΕΚ 471/Β/22-7-1992

¹⁴² ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ37/15352/389 π.ε./* - ΦΕΚ 364/Β/2-6-1986, ΥΑ

ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ37/15352/389 π.ε./9-2-1987 - ΦΕΚ 284/Β/9-6-1987

¹⁴³ ΥΑ Β1/Φ37/50158/2628/1-12-1978 - ΦΕΚ 1107/Β/19-12-1978, ΥΑ ΥΠΠΕ/Α1/Φ19/17176/696/19-6-1979 - ΦΕΚ 731/Β/30-8-1979

¹⁴⁴ ΥΑ ΥΠΠΕ/Α1/Φ19/17176/696/19-6-1979 - ΦΕΚ 731/Β/30-8-1979

Ο **Μεσαιωνικός παραθαλάσσιος πύργος γνωστός ως «Γάτος¹⁴⁵»**, μεταξύ των χειμάρρων Γιαγλί-Ντερέ και Σαπλί-Ντερέ, 1500 μ. δυτικά της αρχαίας πόλης της Μεσημβρίας.

Ο **Ι. Ναός Αγίας Αναστασίας¹⁴⁶**. Ο ναός κτίστηκε κατά τον 19ο αιώνα, έχει πολύ αξιόλογο ξυλόγλυπτο τέμπλο, άμβωνα και επισκοπικό θρόνο του 18ου αιώνας ο οποίος μεταφέρθηκε από άλλο ναό.

Στις Φέρρες, διατηρητέα μνημεία αποτελούν:

Ο **βυζαντινός Ι. Ναός Αγίας Σοφίας¹⁴⁷**.

Το **βυζαντινό υδραγωγείο¹⁴⁸**.

ΔΗΜΟΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ (ΠΕ ΕΒΡΟΥ)

Στη **Σαμοθράκη**, μνημεία της βυζαντινής/μεταβυζαντινής περιόδου αποτελούν:

Το **κάστρο της Χώρας¹⁴⁹**.

Οι **Πύργοι στην Παλαιόπολη¹⁵⁰**.

Τα **ερείπια βυζαντινής εκκλησίας στην Παλαιόπολη¹⁵¹**, μεταξύ του Ιερού των Καβείρων και του αρχαίου τείχους.

Ο **πύργος του Φονιά¹⁵²**.

Η **βυζαντινή Ι. Μονή του Χριστού (ερειπωμένη)** στα Λουτρά Σαμοθράκης¹⁵³.

ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ (ΠΕ ΘΑΣΟΥ)

Μνημεία βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου, στη Θάσο έχουν χαρακτηρισθεί από το Υπουργείο Πολιτισμού, τα παρακάτω:

Τα **ερείπια σταυρικής βασιλικής¹⁵⁴** στον Λιμένα.

Ο **Ναός του Αγίου Νικολάου¹⁵⁵** στον Λιμένα.

Ο **Ι. Ναός Αγίου Αθανασίου¹⁵⁶ στα Λιμενάρια**. Χρονολογείται στα 1804 και αποτελεί ένα από τους παλαιότερους ναούς της Θάσου, που διασώζει πολλά

¹⁴⁵ ΥΑ ΥΠΠΕ/Α1/Φ19/17176/696/19-6-1979 - ΦΕΚ 731/Β/30-8-1979

¹⁴⁶ ΥΑ ΥΠΠΕ/Α/Φ31/23489/2554/7-5-1976 - ΦΕΚ 661/Β/17-5-1976

¹⁴⁷ ΠΔ 29-4-1929 - ΦΕΚ 164/3-5-1929

¹⁴⁸ ΥΑ ΥΠΠΕ/Α1/Φ19/17176/696/19-6-1979 - ΦΕΚ 731/Β/30-8-1979

¹⁴⁹ ΒΔ 30-9-1938 - ΦΕΚ 374/Α/14-10-1938

¹⁵⁰ ΒΔ 30-9-1938 - ΦΕΚ 374/Α/14-10-1938

¹⁵¹ ΒΔ 30-9-1938 - ΦΕΚ 374/Α/14-10-1938

¹⁵² ΒΔ 30-9-1938 - ΦΕΚ 374/Α/14-10-1938

¹⁵³ ΥΑ 4499/12-6-1964 - ΦΕΚ 239/Β/30-6-1964

¹⁵⁴ ΥΑ 6533/25-5-1962 - ΦΕΚ 190/Β/2-6-1962

¹⁵⁵ ΥΑ 2258/4-2-1966 2258/4-2-1966 - ΦΕΚ 175/Β/26-3-1966

¹⁵⁶ ΥΑ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Β1/Φ37/71736/1958/31-12-1980 - ΦΕΚ 64/Β/30-1-1981

αυθεντικά στοιχεία, χρήσιμα για τη μελέτη της εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής του 19ου αι. και της ιστορίας του νησιού.

Το **Κτίριο Καλογερίκο**¹⁵⁷ στη **Σκάλα Ποταμιάς**. Αποτελεί αντιπροσωπευτικό δείγμα αγιορείτικου μετοχιακού συγκροτήματος στο τέλος του περασμένου αιώνα.

Ο **Ι. Ναός Αγίας Κυριακής**¹⁵⁸ Πρίνου (Μεγάλος Πρίνος). Αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα της μεταβυζαντινής εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής με επιμέρους στοιχεία που τον κατατάσσουν στην τοπική Θασιακή μεταβυζαντινή αρχιτεκτονική.

Ο **Ναός των Αγίων Αποστόλων**¹⁵⁹ (Μεγάλος Πρίνος), επίσης χαρακτηριστικό δείγμα της Θασιακής μεταβυζαντινής αρχιτεκτονικής.

Ο **Ι. Ναός Αγίου Γεωργίου**¹⁶⁰ (Μικρός Πρίνος) επίσης χαρακτηριστικό δείγμα της Θασιακής μεταβυζαντινής αρχιτεκτονικής.

Ο **Νερόμυλος**¹⁶¹ (Μικρός Πρίνος). Αποτελεί σημαντικό δείγμα βιοτεχνικού κτιρίου της λαϊκής αρχιτεκτονικής των μεταβυζαντινών χρόνων που αντλεί τα πρότυπα του από την υστερορωμαϊκή και βυζαντινή παράδοση.

3.3.2.3. Νεότερα Μνημεία/Τοπική Αρχιτεκτονική

ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ (ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ)

Η περιοχή της **παραλίας της Νέας Περάμου**, έχει χαρακτηριστεί **τόπος ιδιαίτερου φυσικού κάλλους**¹⁶², γιατί παρουσιάζει εξαιρετική γραφικότητα και είναι κατάφυτη από αμπελώνες με υψηλή απόδοση, επί πλέον δε αποτελεί το άμεσο περιβάλλον σημαντικών αρχαιολογικών χώρων.

Ιστορικό διατηρητέο μνημείο αποτελεί και η **χερσόνησος της Καβάλας γνωστή με το όνομα «Παναγία»**¹⁶³ (από βορρά δια της οδού Κουντουριώτου, της πλατείας Νικοτσάρα και από εκεί δια νοητής γραμμής συνεχιζομένης προς ανατολάς δια του νοτίου μέρους από των ναυπηγείων μέχρι της θαλάσσης).

¹⁵⁷ ΥΑ ΥΠΠΕ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1514/33863/30-4-1982 - ΦΕΚ 394/Β/22-6-1982

¹⁵⁸ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ37/29601/726/24-7-1995 - ΦΕΚ 694/Β/7-8-1995

¹⁵⁹ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ37/29601/726/24-7-1995 - ΦΕΚ 694/Β/7-8-1995

¹⁶⁰ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ37/29601/726/24-7-1995 - ΦΕΚ 694/Β/7-8-1995

¹⁶¹ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ37/29601/726/24-7-1995 - ΦΕΚ 694/Β/7-8-1995

¹⁶² ΥΑ ΥΠΠΕ/ΔΙΛΑΠ/Γ/2019/45863/17-3-1980 - ΦΕΚ 363/Β/11-4-1980

¹⁶³ ΥΑ 773/8-4-1970 - ΦΕΚ 280/Β/20-4-1970

ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ(ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ)

Στην **Καβάλα** τα **κτίρια** που έχουν χαρακτηρισθεί μνημεία νεότερης εποχής είναι πολλά. Παρουσιάζουν σημαντικό αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον και συνδέονται με την ιστορία της πόλης και ιδιαίτερα με την ευημερία που είχε η πόλη ως καπνεμπορικό κέντρο. Άλλα από αυτά αποτελούν ενδιαφέροντα δείγματα νεοκλασικής αρχιτεκτονικής της ανατολικής βόρειας Ελλάδας, άλλα αποτελούν αξιόλογα δείγματα εκλεκτικιστικής αρχιτεκτονικής των αρχών του 20 ου αιώνα (1925 -26), άλλα αποτελούν δείγματα των πρώτων μικρών πολυκατοικιών που κτίζονται στην Καβάλα με πολύ ενδιαφέροντα στοιχεία από αρχιτεκτονικής, πολεοδομικής και λαογραφικής άποψης και είναι σημαντικά για την μελέτη της εξέλιξης της αρχιτεκτονικής στην συγκεκριμένη περιοχή.

Ενδεικτικά κάποια ιδιωτικά κτίρια (τα οποία) είναι και χαρακτηρισμένα από το Υπουργείο Πολιτισμού):

Το **κτίριο επί της οδού VII Μεραρχίας 34**, ιδιοκτησίας Α. Μοσκοβέλη,

Το **κτίριο επί της οδού Αριστοφάνους 3 και Μίνως 6-6Α**, ιδιοκτησίας Γεωργίου Βούρδα και Γλυκερίας Λευκοπούλου,

Τα κτίρια επί της **βόρειας πλευράς της οδού Βενιζέλου** τα ευρισκόμενα εις τα τρία οικοδομικά τετράγωνα μεταξύ των οδών Μητροπόλεων και Βότση,

Τα κτίρια τα ευρισκόμενα επί της **νότιας πλευράς της οδού Φιλίππου** εις τα οικοδομικά τετράγωνα μεταξύ των οδών Βότση και Μητροπόλεως,

Πολλά κτίρια της **οδού Κύπρου**,

Το **κτίριο επί της οδού Εθνάρχου Μακαρίου 12**, ιδιοκτησίας Α.Χάνου - Σ. Μούτουλα κ.α,

Το **κτίριο επί της οδού Κολοκοτρώνη 120**, (102), ιδιοκτησίας Ά. Ιορδανίδου, Ι. Εμπέογλου και Α. Κεχαγιόγλου,

Το **κτίριο επί της οδού Μοσχοπουλίδου 12** , ιδιοκτησίας Α. Σταματέκου,

Το **Κτίριο στις οδούς Φιλίππου 38 και Σκρα στην Καβάλα**, ιδ. Ρουσόπουλου, Φηκούρα - Σημαιογόλου – Αθανασόπουλου,

Το **κτίριο Εμπορικής της Τράπεζας επί της οδού Βενιζέλου και πλ. Ομονοίας** το οποίο κατέχει σημαντική θέση στην πόλη.

Επίσης και **δημόσια κτίρια** όπως:

Το **κτίριο όπου στεγάζεται το 5ο Γυμνάσιο Καβάλας, επί της οδού Πουλίδου 16, στη συνοικία Παναγιά¹⁶⁴**. Το κτίριο έχει ιδιαίτερη αρχιτεκτονική αξία λόγω του συνδυασμού των αρχιτεκτονικών ρευμάτων και στοιχείων που συγκεντρώνει

¹⁶⁴ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΝΕΣΑΚ/68272/1896/5-9-2006 - ΦΕΚ 29/ΑΑΠ/3-10-2006

(νεοκλασικά, εκτελεστικά, αρτ νουβώ, μουσουλμανικής τέχνης) και αποτελεί σημείο αναφοράς για τις μνήμες των κατοίκων της πόλης λόγω της χρήσης του ως κτιρίου με δημόσιο χαρακτήρα (Αστυνομία, Χωροφυλακή, Εκπαιδευτήρια διαφόρων τύπων). Επίσης είναι κτίριο ιστορικής σημασίας λόγω της χρήσης των υπογείων του ως τόπου εγκλεισμού, μαρτυρίου και βασανισμού Ελλήνων πατριωτών από τις βουλγαρικές αστυνομικές αρχές κατά την περίοδο 1940-1944.

Το **κτίριο επί της οδού Αιμιλιανού 13. Σουηδικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο**¹⁶⁵. Το κτίριο μαζί με το οικόπεδό του είναι ιδιοκτησίας του Σουηδικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου Αθηνών. Αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα της σχολής BAUHAUS και εκφράζει τις αρχιτεκτονικές τάσεις της εποχής του μεσοπολέμου.. Επίσης χαρακτηριστικό στοιχείο αποτελεί η μεγάλη αυλή που το περιβάλλει, της οποίας η διαμόρφωση σχεδιάστηκε το 1955 από Έλληνα αρχιτέκτονα της Σουηδίας."

Το **Κτίριο του παλαιού ωδείου επί των οδών Δαμιανού**, Ηρώων και Νίκης¹⁶⁶ . Αποτελεί αξιόλογο και αντιπροσωπευτικό δείγμα τοπικής αρχιτεκτονικής στην Καβάλα και παρουσιάζει ιστορικό ενδιαφέρον ως σημείο αναφοράς για την ιστορική και πολιτιστική μνήμη του τόπου.

Επίσης, έχει χαρακτηριστεί ως έργο τέχνης και ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο, το **κτιρίου επί της οδού Μεχμέτ Αλή 45-47**¹⁶⁷ στη συνοικία Παναγιά. Είναι αξιόλογο δείγμα κτίσματος της εποχής της Τουρκοκρατίας στη συνοικία αυτή της Καβάλας και αποτελεί το μοναδικό δείγμα του περιβάλλοντος του σπιτιού όπου γεννήθηκε ο Μεχμέτ Αλή.

Επίσης, χαρακτηρίστηκαν ιστορικά διατηρητέα μνημεία και έργα τέχνης, πολλές **καπναποθήκες** της Καβάλας, διότι με την ιδιότυπη χαρακτηριστική αρχιτεκτονική φυσιογνωμία τους σηματοδοτούν την πόλη και εκφράζουν απόλυτα την ιστορική, οικονομική και βιομηχανική ιδιαιτερότητα της εξέλιξής της.

Ενδεικτικά:

Καπνοθήκες, **στην οδό Ολυμπιάδος 3, 5, 6-8, 10, 11 και 13,**

Καπναποθήκη επί της οδού Νίκης και Ηρώων, ιδιοκτησίας Ι. Δορφάνη, Ε. Μπότση και Ε. Αναγνωστόπουλου,

Καπναποθήκη στην οδό Μ. Αλεξάνδρου και Αβέρωφ,

Κτίριο καπναποθηκών. Τα προς Ανατολάς του Δημαρχείου κτίρια της GLEN TOBACCO COMRANY. (Κύπρου 6). Ιδιοκτησία Πετριδίη,

Καπναποθήκες στην οδό Ελευθερίας 4, ιδιοκτησίας Ελ. Παρχαρίδη,

¹⁶⁵ ΥΑ ΥΠΠΕ/ΔΙΛΑΠ/Γ/68383/3330/15-12-1983 - ΦΕΚ 96/Β/24-2-1984

¹⁶⁶ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1904/36565/4-8-1989 - ΦΕΚ 671/Β/7-9-1989

¹⁶⁷ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/20591/1415/4-6-1986 - ΦΕΚ 522/Β/21-7-1986

Καπναποθήκη επί της οδού Βενιζέλου και Δαγκλή , ιδιοκτησίας κληρονόμων Παπαδογιάννη,

Κτίριο καπναποθήκης στην οδό Αρχελάου, ιδιοκτησίας της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος,

Καπναποθήκες στην α' πάροδο της οδού Αναγεννήσεως, ιδιοκτησίας Ισραηλιτικής Κοινότητας Καβάλας και Άννας Ταρσίνη,

Καπναποθήκες στην β' πάροδο της οδού Αναγεννήσεως, ιδιοκτησίας Αχ. Αναστασιάδη και πολλές άλλες.

ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ (ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ)

Στη Χρυσούπολη, μνημεία νεότερης εποχής, έχουν χαρακτηριστεί από το Υπουργείο Πολιτισμού:

Το 1ο Δημοτικό Σχολείο επί της οδού Ελ. Βενιζέλου¹⁶⁸. Αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα Δημοτικού Σχολείου της περιόδου του 1930 στη βόρεια Ελλάδα, με αξιόλογα μορφολογικά και αρχιτεκτονικά στοιχεία και είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την ιστορία της εκπαίδευσης στην περιοχή και τις μνήμες των κατοίκων του οικισμού.

Το παλιό Διοικητήριο¹⁶⁹. Είναι το τελευταίο δείγμα της αρχιτεκτονικής των Δημοσίων Κτηρίων της περιόδου της Τουρκοκρατίας, ιστορική μαρτυρία για την περιοχή.

ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ (ΠΕ ΞΑΝΘΗΣ)

Στα Άβδηρα, μνημεία νεότερης εποχής, έχουν χαρακτηριστεί από το Υπουργείο Πολιτισμού:

Το κτίριο κατοικίας με την αποθήκη και τον περίβολο της αυλής, φερομένης ιδιοκτησίας Γαρυφαλιάς Μακρή¹⁷⁰. Αποτελούν χαρακτηριστικά δείγματα της λαϊκής αρχιτεκτονικής του 19ου αιώνα στη Θράκη, διατηρούν τα αρχιτεκτονικά και μορφολογικά στοιχεία της εποχής τους και συμμετέχουν στη διαμόρφωση του πολεοδομικού ιστού του οικισμού των Αβδήρων.

Η οικία ιδιοκτησίας Δημητρίου, Νικολάου και Σπυρίδωνος Χατζοπούλου.

¹⁶⁸ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΝΕΣΑΚ/26225/738/14-5-2008 - ΦΕΚ 199/ΑΑΠ/28-5-2008

¹⁶⁹ ΥΑ ΥΠΠΕ/ΔΙΛΑΠ/Γ/3126/63011/8-12-1983 - ΦΕΚ 96/Β/24-2-1984, ΥΑ ΥΠΠΕ/ΔΙΛΑΠ/Γ/17866/14-2-1984 - ΦΕΚ 234/Β/13-4-1984

¹⁷⁰ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/Α/30355/869/23-7-2008 - ΦΕΚ 347/ΑΑΠ/7-8-2008

Η οικία ιδιοκτησίας Ελπίδας Καρπούζη¹⁷¹. Αποτελεί αντιπροσωπευτικό δείγμα της τοπικής παραδοσιακής αρχιτεκτονικής στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα. Είναι κτίριο διόροφο με υπόγειο κεραμοσκεπές και χαρακτηρίζεται από την απλή και λιτή οργάνωσή του.

Το κτίριο ιδιοκτησίας Α. Κυριακά και Μ. Λεμονίδου¹⁷². Έχει την τυπολογία και μορφολογία των κλασικών κατοικιών της αστικής τάξης.

Το Αρχοντικό Παμουκτσόγλου¹⁷³, ιδ. ΙΘ' ΕΠΚΑ Υ μαζί με τον περιβάλλοντα χώρο του στα όρια του οικοπέδου. Είναι αξιολογότερο κτίριο με πολλά αρχιτεκτονικά και διακοσμητικά στοιχεία στις όψεις και είναι σημαντικό για τη μελέτη της ιστορίας της αρχιτεκτονικής.

Το κτίριο του παλαιού σχολείου¹⁷⁴. Είναι αξιόλογο δείγμα σχολικού κτιρίου, συνυφασμένο με τις μνήμες των κατοίκων της περιοχής και σημαντικό για τη μελέτη της ιστορίας της Αρχιτεκτονικής.

Η κοινοτική βρύση που βρίσκεται στην πλατεία των Αβδήρων¹⁷⁵. Είναι κτισμένη το 1890 περίπου από λαξευτή πέτρα ψαμμίτη και καταλήγει σε αψίδα. Σε ορισμένες πέτρες υπάρχουν ανάγλυφα διακοσμητικά σύμβολα. Επίσης η βρύση αυτή αποτελεί πολύτιμη ιστορική μαρτυρία για την ύδρευση και την κοινωνική ζωή της πόλης".

Στο Πόρτο Λάγος, χαρακτηρίσθηκε ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο **το κτίριο του Λιμεναρχείου**¹⁷⁶ με τον περιβάλλοντα χώρο του. Χρονολογείται στα τέλη του 19ου και αρχές του 20ου αιώνα. Αποτελεί σημαντική ιστορική μαρτυρία για την ανάπτυξη του λιμανιού του Πόρτο - Λάγος και είναι αξιόλογο δείγμα λιτής νεοκλασικής αρχιτεκτονικής, όπως αυτή διαμορφώθηκε στα οικονομικά κέντρα της Περιφέρειας, στα τέλη του 19ου και αρχές του 20ου αιώνα.

ΔΗΜΟΣ ΙΑΣΜΟΥ (ΠΕ ΡΟΔΟΠΗΣ)

Στον Ίασμο, δύο κτίρια χαρακτηρίστηκαν ιστορικά διατηρητέα μνημεία.

Το κτίριο ιδιοκτησίας Λειβαδά¹⁷⁷. Αποτελεί δείγμα αρχιτεκτονικής στην περιοχή, όπου κυριαρχούν τα στοιχεία των νεοκλασικών κτιρίων.

Το κτίριο ιδιοκτησίας Παπαβασιλείου¹⁷⁸. Αποτελεί δείγμα λαϊκής αρχιτεκτονικής που επικρατούσε στον Βαλκανικό χώρο τον προηγούμενο αιώνα.

¹⁷¹ ΥΑ ΥΠΠΕ/ΔΙΛΑΠ/Γ/500/9146/11-4-1985 - ΦΕΚ 252/Β/7-5-1985

¹⁷² ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/4413/290/17-2-1986 - ΦΕΚ 350/Β/23-5-1986

¹⁷³ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1782/26889/15-5-1995 - ΦΕΚ 538/Β/21-6-1995

¹⁷⁴ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1485/29943/15-5-1995 - ΦΕΚ 636/Β/18-7-1995

¹⁷⁵ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/4413/290/17-2-1986 - ΦΕΚ 350/Β/23-5-1986

¹⁷⁶ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1456/54707/16-10-2001 - ΦΕΚ 1368/Β/18-10-2001

¹⁷⁷ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1486/44814/12-9-1995 - ΦΕΚ 838/Β/5-10-1995

¹⁷⁸ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1486/44814/12-9-1995 - ΦΕΚ 838/Β/5-10-1995

ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ (ΠΕ ΡΟΔΟΠΗΣ)

Στην περιοχή του Νέου Σιδηροχωρίου, ο οικισμός Μαυρομμάτιο έχει χαρακτηριστεί Παραδοσιακός Οικισμός¹⁷⁹.

ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ – ΣΑΠΩΝ (ΠΕ ΡΟΔΟΠΗΣ)

Στη Μαρώνεια, ο οικισμός της Μαρώνειας έχει χαρακτηριστεί ως οικισμός που χρήζει ειδικής κρατικής προστασίας¹⁸⁰. Αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής της Θράκης κατά την περίοδο των αρχών του αιώνα.

Επίσης στη Μαρώνεια, το Αρχοντικό Ταβανιώτη¹⁸¹ αποτελεί ιστορικό διατηρητέο μνημείο και έργο τέχνης. Είναι αντιπροσωπευτικό δείγμα της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής του Βαλκανικού χώρου και ειδικότερα της Θράκης.

ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ (ΠΕ ΕΒΡΟΥ)

Στη Μάκρη ιστορικό διατηρητέο μνημείο χαρακτηρίστηκε **το Χαμάμ**¹⁸² ένα από τα ελάχιστα εναπομείναντα στο είδος του (Χαμάμ). Είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τις μνήμες των κατοίκων της περιοχής του Ν. 'Εβρου".

Στην Αλεξανδρούπολη, δύο παλιά εκπαιδευτήρια, μοναδικά νεοκλασικά αρχιτεκτονήματα, χαρακτηρίστηκαν ως οικήματα που χρήζουν ειδικής κρατικής προστασίας¹⁸³:

Η Λεονταρίδειος Ελληνική Αστική Σχολή Αρρένων.

Το Σχολείο της Ελληνικής Κοινότητας της πόλης (του 1866), γνωστό ως 3ο Δημοτικό Σχολείο

Επίσης, στην Αλεξανδρούπολη, τα παρακάτω κτίρια αποτελούν έργα τέχνης και ιστορικά διατηρητέα μνημεία:

Το κτίριο Ζαριφείου Παιδαγωγικής Ακαδημίας¹⁸⁴. Είναι σημαντικό οικοδόμημα, ένα από τα ελάχιστα αξιόλογα δείγματα της παλαιάς αρχιτεκτονικής στην πόλη και είναι σπουδαίας ιστορικής σημασίας γιατί εδώ συνεχίστηκε η μεγάλη παράδοση της ελληνικής παιδείας στη Θράκη που είχε αναπτυχθεί από τη Ζαρίφεια Διδασκαλία της Φιλιππούπολης.

¹⁷⁹ ΠΔ 19-10-1978 - ΦΕΚ 594/Δ/13-11-1978

¹⁸⁰ ΥΑ Β1/Φ31/25402/3643/10-8-1974 - ΦΕΚ 815/Β/17-8-1974, ΠΔ 19-10-1978 - ΦΕΚ 594/Δ/13-11-1978: ΜΑΡΩΝΕΙΑ 73.1.115.01

¹⁸¹ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/2598/33961/13-7-1999 - ΦΕΚ 1533/Β/28-7-1999

¹⁸² ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/2467/40856/25-7-1996 - ΦΕΚ 796/Β/30-8-1996

¹⁸³ ΥΑ Φ31/11529/1080/19-4-1974 - ΦΕΚ 476/Β/6-5-1974

¹⁸⁴ ΥΑ ΥΠΠΕ/37827/1675/4-7-1979 - ΦΕΚ 714/Β/28-8-1979

Το Κτίριο του Παλαιού Νοσοκομείου¹⁸⁵. Είναι ένα αξιόλογο κτίριο με γνήσια στοιχεία της παλιάς αρχιτεκτονικής, που, μαζί με τον ελεύθερο περιβάλλοντα χώρο του, συνθέτει ένα από τους λίγους και παλιούς πυρήνες της πόλης.

Το κτίριο παλιάς καπναποθήκης στην οδό Αίνου 16 στην Αλεξανδρούπολη¹⁸⁶, ιδ. του δήμου. Πρόκειται για αξιόλογο δείγμα ειδικής χρήσης κτιρίου με σημαντικά μορφολογικά και αρχιτεκτονικά στοιχεία, αναπόσπαστο τμήμα και μαρτυρία της οικονομικής και κοινωνικής ζωής της Αλεξανδρούπολης των αρχών του αιώνα.

Το κτίριο στην οδό Βενιζέλου και Κομνηνών στην Αλεξανδρούπολη, ιδ. Ν. Παπαθανασίου¹⁸⁷, δείγμα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής.

ΔΗΜΟΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ (ΠΕ ΕΒΡΟΥ)

Στη Σαμοθράκη, το κτίριο - φούρνος - κατοικία στη Χώρα¹⁸⁸, ιδ. Ιωάννη Αντωνίου, χαρακτηρίστηκε ιστορικό διατηρητέο μνημείο γιατί αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα τοπικής λαϊκής αρχιτεκτονικής, που διατηρεί την αρχική του λειτουργία (παραδοσιακή αρτοποιία). Επίσης ο φούρνος είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με τις μνήμες των κατοίκων του νησιού.

ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ (ΠΕ ΘΑΣΟΥ)

Στον **Λιμένα** χαρακτηρίστηκαν ιστορικά διατηρητέα μνημεία:

Διώροφο νεοκλασικό¹⁸⁹ κτίριο που βρίσκεται στην αρχαία αγορά του Λιμένα.

Το κτίριο «**Καλογερικό¹⁹⁰**» που είναι δείγμα τοπικής Θασιακής αρχιτεκτονικής του περασμένου αιώνα.

Στο Λιμένα επίσης χαρακτηρίστηκε **έργο τέχνης, το κτίριο** ιδιοκτ. Στέφανου Σούλτου και Χρυσούλας Μυταυτσή¹⁹¹. Είναι κτίριο των αρχών του αιώνα, χαρακτηριστικό δείγμα νεοκλασικής αρχιτεκτονικής με νεογοτθικά στοιχεία.

Ο **οικισμός Θεολόγος** χαρακτηρίστηκε ως ιστορικός διατηρητέος¹⁹². Επίσης στον ίδιο οικισμό ιστορικά διατηρητέα μνημεία είναι τα παρακάτω:

¹⁸⁵ ΥΑ ΥΠΠΕ/37827/1675/4-7-1979 - ΦΕΚ 714/Β/28-8-1979

¹⁸⁶ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/2788/43567/23-7-1997 - ΦΕΚ 858/Β/25-9-1997

¹⁸⁷ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1627/25906/20-7-1987 - ΦΕΚ 458/Β/21-8-1987

¹⁸⁸ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/2141/33963/13-7-1999 - ΦΕΚ 1533/Β/28-7-1999

¹⁸⁹ ΥΑ Α/Φ17/15007/1851/6-5-1974 - ΦΕΚ 521/Β/20-5-1974, ΥΑ ΥΠΠΕ/Α/Φ17/60988/5533 π.ε./26-6-1976 - ΦΕΚ 902/Β/10-7-1976, ΥΑ ΥΠΠΕ/Β1/Φ37/13777/272/26-2-1982 - ΦΕΚ 139/Β/1-4-1982

¹⁹⁰ ΥΑ Α/Φ17/15007/1851/6-5-1974 - ΦΕΚ 521/Β/20-5-1974, ΥΑ ΥΠΠΕ/Α/Φ17/60988/5533 π.ε./26-6-1976 - ΦΕΚ 902/Β/10-7-1976, ΥΑ ΥΠΠΕ/Β1/Φ37/13777/272/26-2-1982 - ΦΕΚ 139/Β/1-4-1982

¹⁹¹ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/2852/57377/21-10-1983 - ΦΕΚ 650/Β/16-11-1983

¹⁹² ΥΑ 22049/1356/26-9-1972 - ΦΕΚ 875/Β/23-10-1972, ΥΑ Φ31/28167/2649/74/29-1-1977 - ΦΕΚ 166/Β/3-3-1977, ΠΔ 19-10-1978 - ΦΕΚ 594/Δ/13-11-1978 ΘΕΟΛΟΓΟΣ 55.1.101.01

Οικία Χατζηγεώργη¹⁹³. Πρόκειται για την οικία του, κατά την επανάστασιν του 1821, αρχηγού του νησιού, Χατζηγεώργη.

Κτίριο ιδ. Βενετίας Χρηστίδη¹⁹⁴ με τον εσωτερικό διάκοσμο και τον αύλειο χώρο. Το κτίριο αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα της τυπολογίας της κατοικίας που μετασχηματίζεται στα τέλη του 19ου αι., στεγάζοντας εμπορικές χρήσεις.

Όψεις κτιρίου με την επωνυμία «Κονάκι», ιδιοκτησίας Δήμου Θάσου¹⁹⁵. Το κτίριο διασώζει αξιόλογα αρχιτεκτονικά και μορφολογικά στοιχεία και αποτελεί μοναδικό δείγμα δημοσίου κτιρίου της εποχής της Τουρκικής Διοίκησης του νησιού, το οποίο κτίστηκε στα τέλη του 19ου αιώνα.

Στην **Καλλιράχη**, έργα τέχνης χαρακτηρίζονται:

Το **κτίριο ιδιοκτησίας** Ευαγγελίας Τατόγλου¹⁹⁶ το οποίο αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα τοπικής Θασίτικης αρχιτεκτονικής.

Το κτίριο ιδιοκτησίας Αικατερίνης Καπετανανδρέου¹⁹⁷ κτισμένο το 1880, που αποτελεί επίσης αξιόλογο δείγμα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής του νησιού.

Στα Λιμενάρια, έργα τέχνης έχουν χαρακτηρισθεί:

Το "Μικρό Παλατάκι" και ο περιβάλλον χώρος¹⁹⁸. Είναι έργο του αρχιτέκτονα Πιέτρο Αρριγκώνη. Το κτίριο παρουσιάζει έντονα αρχιτεκτονικά και μορφολογικά στοιχεία κεντροευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής με νεοκλασικίζοντα στοιχεία. Ο περιβάλλον χώρος του κτιρίου, με τα πεύκα, αποτελεί μοναδικό στοιχείο φυσικού κάλλους.

Το κτίριο ιδ. Λασκαρούδας, χήρας Ιωαν. Παπαβασιλείου¹⁹⁹. Αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα τοπικής αρχιτεκτονικής, με επιδράσεις από το νεοκλασικισμό στην τυπολογία και τα επιμέρους μορφολογικά του στοιχεία είναι δε το μοναδικό παλιό σπίτι στην οικοδομική σειρά που είναι χτισμένη στην παραλία (αμμουδιά) του οικισμού δυτικά του μικρού λιμανιού. Υπάρχει εντοιχισμένη επιγραφή στο αέτωμα φέρει τη χρονολογία 1898 και το μονόγραμμα του ιδιοκτήτη.

Ιστορικό διατηρητέο μνημείο, επίσης στα Λιμενάρια, χαρακτηρίστηκε το **κτίριο ιδ.** Οικονομίδη - Πιπλικάτση²⁰⁰. Αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα κτιρίου του οικισμού.

¹⁹³ ΥΑ 21551/649/29-4-1950 - ΦΕΚ 81/5-6-1950

¹⁹⁴ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/4037/39326/2-8-2000 - ΦΕΚ 1057/Β/28-8-2000

¹⁹⁵ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΝΕΣΑΚ/1133/2830/12-1-2004 - ΦΕΚ 99/Β/23-1-2004

¹⁹⁶ ΥΠΠΕ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1942/34637/30-7-1984 - ΦΕΚ 654/Β/18-9-1984

¹⁹⁷ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/913/27634/5-5-1992 - ΦΕΚ 426/Β/3-7-1992

¹⁹⁸ ΥΑ ΥΠΠΕ/ΔΙΛΑΠ/Γ/896/20565/30-4-1982 - ΦΕΚ 713/Β/27-9-1982, ΥΑ

ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/3431/59889/6-12-1994 - ΦΕΚ 946/Β/21-12-1994

¹⁹⁹ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/2677/41648/3-11-1986 - ΦΕΚ 837/Β/4-12-1986

²⁰⁰ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/4247/1281/29-12-1998 - ΦΕΚ 25/Β/25-1-1999

Ιστορικός τόπος του αργούντος μεταλλείου²⁰¹, χαρακτηρίστηκε το παλαιό εγκαταλελειμμένο μεταλλουργικό Συγκρότημα Λιμεναρίων και το συγκρότημα του αργούντος μεταλλείου **στην περιοχή «Βουβές»**, που βρίσκεται ανατολικά του οικισμού. Αποτελούν εξαιρετικά σημαντική μαρτυρία της μεταλλευτικής δραστηριότητας στον Ελλαδικό χώρο από τον 19ο έως και τον 20ο αιώνα. Είναι, επίσης, ιδιαίτερα σημαντικό δείγμα της βιομηχανικής κατασκευής, όπου η αρχιτεκτονική συνδυάζεται με τις ιδιαίτερες απαιτήσεις της παραγωγικής διαδικασίας, δημιουργώντας ένα μοναδικό σύνθετο έργο, αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον. Το μεταλλουργικό Συγκρότημα και το μεταλλείο είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με τη μεταλλευτική ιστορία τόσο της Θάσου όσο και της Ελλάδος συνολικά και αποτελεί σημείο αναφοράς και ιστορικής μνήμης για τους κατοίκους.

Ο **οικισμός της Παναγίας** χαρακτηρίστηκε ως ιστορικός διατηρητέος²⁰². Επίσης στον ίδιο οικισμό έργο τέχνης αποτελεί το **κτίριο επί της οδού Ανθεμίου 35 - 37**, ιδιοκτησίας Γ. Αλβανού και Παπαστεργίου²⁰³. Πρόκειται για πολύ αξιόλογο κτίριο με παραδοσιακά αρχιτεκτονικά στοιχεία της εποχής της Τουρκοκρατίας.

Στον οικισμό της **Ποταμιάς**, τα παρακάτω χαρακτηρίζονται έργα τέχνης:

Το κτίριο του Δημοτικού Σχολείου²⁰⁴. Αποτελεί αξιόλογο δείγμα της τοπικής λαϊκής αρχιτεκτονικής στο β' μισό του 19ου αιώνα. Επί πλέον το ανωτέρω κτήριο βρίσκεται μέσα στην περιοχή που έχει κηρυχθεί ως τόπος ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (ΥΑ 22049/1356/26-9-1972)

Το κτίριο ιδιοκτησίας Αφών Νικολούδη, **το κτίριο ιδιοκτησίας** Αγλαΐας Δημ. Γκράτσικου, **το κτίριο ιδιοκτησίας** Δημ. Αθανασέλη²⁰⁵. Τα κτίρια αυτά αποτελούν χαρακτηριστικά δείγματα της τοπικής αρχιτεκτονικής του περασμένου αιώνα.

Στο **Ραχώνι** έργο τέχνης αποτελεί το **Αρχοντικό ιδιοκτησίας** Κ. Καραμανίδη, Α. Μάντη κλπ²⁰⁶. Αποτελεί αντιπροσωπευτικό δείγμα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής της Θάσου με νεοκλασικές επιδράσεις.

Στον οικισμό του **Σωτήρος ιστορικά διατηρητέα μνημεία χαρακτηρίζονται:**

Το παλαιό Σχολείο²⁰⁷. Αποτελεί ιστορικό κτίσμα του οικισμού, μαρτυρία της ιστορίας του νησιού και είναι συνδεδεμένο με τις μνήμες των κατοίκων του οικισμού.

²⁰¹ ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/77766/2199/6-10-2006 - ΦΕΚ 68/ΑΑΠ/23-10-2006

²⁰² ΥΑ 22049/1356/26-9-1972 - ΦΕΚ 875/Β/23-10-1972, ΥΑ Φ31/28167/2649/74/29-1-1977 - ΦΕΚ 166/Β/3-3-1977, ΠΔ 19-10-1978 - ΦΕΚ 594/Δ/13-11-1978 ΘΕΟΛΟΓΟΣ 55.1.101.01

²⁰³ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/2867/45256/20-11-1986 - ΦΕΚ 876/Β/16-12-1986

²⁰⁴ ΥΑ ΥΠΠΕ/ΔΙΛΑΠ/Γ/2054/52972/11-8-1979 - ΦΕΚ 829/Β/20-9-1979

²⁰⁵ ΥΑ ΥΠΠΕ/ΔΙΛΑΠ/Γ/2383/119/22-1-1985 - ΦΕΚ 74/Β/11-2-1985

²⁰⁶ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/657/11266/29-4-1987 - ΦΕΚ 234/Β/8-5-1987

²⁰⁷ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/293/32121/11-6-2002 - ΦΕΚ 782/Β/25-6-2002

Η **κρήνη στην πλατεία Πλατανά**²⁰⁸. Αποτελεί χαρακτηριστικό και αξιόλογο δείγμα της προβιομηχανικής περιόδου στον τομέα της ύδρευσης. Επίσης, αποτελεί σημείο αναφοράς για τους κατοίκους και είναι συνδεδεμένη με τις ιστορικές μνήμες και την κοινωνική ζωή του οικισμού.

3.3.2.4. Μουσεία

ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ (ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ)

Το καλοκαίρι στο **Οφρύνιο** λειτουργεί **Μουσείο Λαϊκής Τέχνης**.

Στη **Φωλεά** υπάρχει **Λαογραφικό Μουσείο** που στεγάζεται σ' ένα παραδοσιακό πέτρινο σπίτι.

ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ (ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ)

Στην Καβάλα λειτουργούν:

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Καβάλας. Κατασκευάστηκε το 1963-64. Φιλοξενεί στις αίθουσές του αντιπροσωπευτικά μνημεία από την ευρύτερη πολιτιστική ενότητα της Ανατολικής Μακεδονίας και της Θράκης και παράλληλα λειτουργεί ως Μουσείο της πόλης της Καβάλας και της ευρύτερης περιοχής της. Στο Μουσείο υπάρχουν οι συλλογές: Προϊστορικών ευρημάτων. Ευρημάτων ανασκαφών Νεάπολης. Ευρημάτων Αμφίπολης²⁰⁹.

Το Μουσείο Καπνού Δήμου Καβάλας. Το Μουσείο περιλαμβάνει αντικείμενα κι αρχειακό υλικό για την καλλιέργεια και την παραγωγή του καπνού, την αγροτική κι εμπορική επεξεργασία του, τα βιομηχανικά καπνικά προϊόντα και τα εκθεσιακά καπνοδείγματα²¹⁰.

Το **Δημοτικό Λαογραφικό Μουσείο.** Συστάθηκε το 1969 ως Ν.Π.Δ.Δ. και λειτούργησε στο κοινό το 1988. Τον Μάρτιο του 2011 καταργήθηκε και οι αρμοδιότητες του πλέον θα ασκούνται από την Δημοτική Επιχείρηση. Επίσης δεν λειτουργεί προσωρινά ο εκθεσιακός χώρος του μουσείου. Το μουσείο διαθέτει τα τμήματα: Ιστορικού Αρχείου, Εθνογραφικής Συλλογής, Εικαστικής Συλλογής, Φυσικής Ιστορίας, Βιβλιοθήκης, και Μουσειακής Αγωγής.

²⁰⁸ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/293/32121/11-6-2002 - ΦΕΚ 782/Β/25-6-2002

²⁰⁹ http://odysseus.culture.gr/h/1/gh151.jsp?obj_id=3437

²¹⁰ <http://www.tobaccomuseum.gr/>

Στη **Νέα Καρβάλη** βρίσκεται το **Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Στέγης Πολιτισμού**. είναι το Μονογραφικό Μουσείο του Ελληνοκαππαδοκικού Πολιτισμού. Ιδρύθηκε το 1990. Βραβεύθηκε το 1997 ως ένα από τα Ευρωπαϊκά Μουσεία της χρονιάς με το βραβείο "European Mouseums of the Year award" για την πληρότητα των συλλογών και τη μονοδικότητα των εκθεμάτων του.

Συμπεριλαμβάνει έξι (6) ενότητες, οι οποίες απαρτίζονται από φορεσιές, χαλιά, υφάσματα, αντικείμενα καθημερινής ζωής, εργαλεία και σκεύη, μουσικά όργανα, αρχαιολογικά αντικείμενα από την εποχή των Χετταίων μέχρι το 1924 και αντικείμενα εκπαίδευσης και κοινοτικής, εκκλησιαστικής ζωής²¹¹.

ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ (ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ)

Στο Δήμο Νέστου έχουν δημιουργηθεί **δύο Κέντρα Περιβάλλοντος – Κέντρα Υποδοχής Επισκεπτών**. Το ένα στη δυτική πλευρά του Νέστου στην περιοχή της Καρυάς και το άλλο στην απέναντι όχθη κοντά στο Εράσμιο. Τα δύο αυτά κέντρα τα ανέλαβε ο Δήμος μετά από παραχώρηση από το Δασαρχείο. Πραγματοποιούνται ξεναγήσεις μαθητών και τουριστών στο παραποτάμιο δάσος του Δέλτα του Νέστου.

ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ (ΠΕ ΞΑΝΘΗΣ)

Στον Δήμο Τοπείρου, στην υπο-μελέτη περιοχή, δεν υπάρχει μουσείο. Ωστόσο, σημειώνεται ότι στην Ξάνθη (που βρίσκεται εκτός της περιοχής μελέτης) υπάρχουν: Βυζαντινό Μουσείο, Εκκλησιαστικό Μουσείο, Λαογραφικό Μουσείο, Μουσείο Φυσικής Ιστορίας.

ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ (ΠΕ ΞΑΝΘΗΣ)

Στο Δήμο Αβδήρων λειτουργούν τα παρακάτω Μουσεία:

Το **Αρχαιολογικό Μουσείο Αβδήρων** όπου εκτίθενται αντικείμενα που βρέθηκαν στην πόλη και τα νεκροταφεία των αρχαίων Αβδήρων. Η έκθεση καλύπτει τη χρονική περίοδο από τον 7ο αι. π.Χ. μέχρι τον 13ο αι. μ.Χ. Η παρουσίαση των εκθεμάτων γίνεται σε τρεις κύριες ενότητες: δημόσιος βίος, ιδιωτικός βίος και ταφικά έθιμα, οι οποίες υποδιαιρούνται σε επιμέρους θεματικές ομάδες. Το μουσείο έχει έντονο εκπαιδευτικό χαρακτήρα²¹².

²¹¹ Καπλάνης Α. Ιωσηφίδης, http://odysseus.culture.gr/h/1/gh151.jsp?obj_id=3406

²¹² Κωνσταντίνα Καλλιντζή http://odysseus.culture.gr/h/1/gh151.jsp?obj_id=3391

Το **Λαογραφικό Μουσείο Αβδήρων** που στεγάζεται στο αναπαλαιωμένο κτίριο του παλαιού δημοτικού σχολείου (χτίστηκε γύρω στο 1860) και παρουσιάζει τον παλιό αγροτικό τρόπο ζωής με αγροτικά εργαλεία, οικιακά σκεύη και μικροέπιπλα εκείνης της εποχής και την υφαντική τέχνη με χαλιά, κεντήματα, ενδυμασίες, εργόχειρα, και διακοσμητικά στολίδια. Όλα τα εκθέματα προέρχονται από τους δημότες²¹³.

Το **Μουσείο Γραμμοφώνων και Νομισμάτων** βρίσκεται στον οικισμό του Πολυσίτου. Περιλαμβάνει την προσωπική συλλογή νομισμάτων του Τριαντάφυλλου Κουρτίδη, κατοίκου του οικισμού. Η Συλλογή του περιλαμβάνει σχεδόν όλα τα νομίσματα κυκλοφορίας του Ελληνικού Κράτους από ιδρύσεώς του μέχρι και σήμερα. Ακόμη, η Συλλογή του περιλαμβάνει πάνω από 45 γραμμόφωνα, όλα συντηρημένα από τον ίδιο, καθώς επίσης και άλλα συλλεκτικά αντικείμενα ιστορικής αξίας²¹⁴.

Στην είσοδο του οικισμού Αβδήρων, υπάρχει το **Κέντρο Ενημέρωσης και Πληροφόρησης Δ. Αβδήρων**, ένα σημείο υποδοχής και **ενημέρωσης των επισκεπτών σε θέματα πολιτισμού, αλλά και φυσικού περιβάλλοντος**. Η Αμιγής Επιχείρηση της ΤΕΔΚ Ν. Ξάνθης, «Ενέργεια - Περιβάλλον-Ανάπτυξη» σε συνεργασία με το Κέντρο Βιοτόπων - Υδροτόπων (ΕΚΒΥ) έχουν εκπονήσει μελέτη για την Οργάνωση του Κέντρου αυτού και συγκεκριμένα έχει γίνει ο Μουσειογραφικός Σχεδιασμός του Κέντρου Πληροφόρησης. Το συγκεκριμένο κέντρο μπορεί να μετατραπεί σε Γραφείο Τουριστικής Προβολής του Δήμου²¹⁵.

ΔΗΜΟΣ ΙΑΣΜΟΥ (ΠΕ ΡΟΔΟΠΗΣ)

Στον Δήμο Ιάσμου, στην υπο-μελέτη περιοχή, δεν υπάρχει μουσείο. Ωστόσο, σημειώνεται ότι στην Ξάνθη (που βρίσκεται εκτός της περιοχής μελέτης) υπάρχουν: Βυζαντινό Μουσείο, Εκκλησιαστικό Μουσείο, Λαογραφικό Μουσείο, Μουσείο Φυσικής Ιστορίας.

ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ (ΠΕ ΡΟΔΟΠΗΣ)

Στον Δήμο Κομοτηνής, στην υπο-μελέτη περιοχή, δεν υπάρχει μουσείο. Ωστόσο, σημειώνεται ότι στην Κομοτηνή (που βρίσκεται εκτός της περιοχής μελέτης) υπάρχουν: Αρχαιολογικό Μουσείο, Εκκλησιαστικό Μουσείο, Βυζαντινό Μουσείο - Ίδρυμα Νικολάου Ζ. Παπανικολάου, Μουσείο Καλαθοπλεκτικής των Ρωμά, Λαογραφικό μουσείο, Θρακικό Μουσείο Παιδείας.

²¹³ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αβδήρων 2012-2014

²¹⁴ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αβδήρων 2012-2014

²¹⁵ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αβδήρων 21012-2014

ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ – ΣΑΠΩΝ (ΠΕ ΡΟΔΟΠΗΣ)

Στον οικισμό της **Ξυλαγανής**, με πρωτοβουλία του Πολιτιστικού Ομίλου Ξυλαγανής δημιουργήθηκε **Λαογραφικό Μουσείο** που διαθέτει μια αξιόλογη συλλογή παραδοσιακών θρακιώτικων αντικειμένων

ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ (ΠΕ ΕΒΡΟΥ)

Στο Δήμο Αλεξανδρούπολης λειτουργούν πολλά μουσεία:

Το **Εκκλησιαστικό Μουσείο της Ιεράς Μητρόπολης Αλεξανδρουπόλεως** στεγάζει τη συλλογή εκκλησιαστικών αντικειμένων που συγκεντρώθηκαν από τους ναούς και τις μονές της εκκλησιαστικής επαρχίας της οικείας μητρόπολης. Ο κύριος όγκος των έργων χρονολογείται στο 18ο και 19ο αι. Το Εκκλησιαστικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης στεγάζεται στη Λεονταρίδειο σχολή που βρίσκεται δίπλα στη Μητρόπολη. Το Εκκλησιαστικό μουσείο τελεί υπό την άμεση εποπτεία της Ιεράς Μητρόπολης Αλεξανδρουπόλεως.²¹⁶

Το **Εθνολογικό Μουσείο Θράκης**. Στεγάζεται σε πέτρινο νεοκλασικό κτίριο του 1899, στην οδό 14ης Μαΐου 63. Οι θεματικές ενότητες, που αναπτύσσονται κατά χρονολογική περίοδο, καλύπτουν την εποχή από τα τέλη του 17ου μέχρι και τις αρχές του 20ου αι. και αφορούν:

- Την ενδυμασία
- Το λατρευτικό κύκλο
- Την προβιομηχανική διατροφή - ζαχαροπλαστική
- Τις παραδοσιακές καλλιέργειες
- Εγκαταστάσεις σουσαμοτριβείου και βαφείου

Το **Ιστορικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης**. Η δημιουργία του οφείλεται στον Σύλλογο Αρχαιοφίλων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Νομού Έβρου, ο οποίος ιδρύθηκε το 1982. Οι εκθεσιακοί χώροι του μουσείου αναπτύσσονται σε τέσσερα επίπεδα και φιλοξενούν μόνιμες και περιοδικές εκθέσεις ιστορικού και πολιτιστικού περιεχομένου.

Το **Μουσείο Καππαδοκικής Εστίας Αλεξανδρούπολης**. Δημιουργήθηκε το 2004. Διαθέτει συλλογή αντικειμένων προερχόμενων από την Καππαδοκία.

Το **Μουσείο Φυσικής Ιστορίας της Αλεξανδρούπολης** που στεγάζεται σ' ένα σύγχρονο και άρτια εξοπλισμένο κτίριο, πλήρως εναρμονισμένο με το περιβάλλον,

²¹⁶ Σταυρούλα Δαδάκη http://odysseus.culture.gr/h/1/gh151.jsp?obj_id=3524

σε κοντινή απόσταση από το κέντρο της Αλεξανδρούπολης, στην περιοχή του Πλατανότοπου. Το μουσείο παρέχει πληροφορίες στον επισκέπτη γενικά για την έννοια της βιοποικιλότητας και αναφέρεται στα γενικά φυσικά χαρακτηριστικά του συνόλου της Ελλάδος και του Ν.Έβρου.

Το **Μουσείο Χλωρίδας και Πανίδας του Δέλτα του Έβρου**. Δημιουργήθηκε με αξιοποίηση της συλλογής ταριχευμένων πουλιών του κ. Χρήστου Γκούτνερ, Αλεξανδρουπολίτη και γνώστη του Δέλτα και της πανίδας του. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η συμβολή του Μουσείου στην περιβαλλοντική εκπαίδευση, ιδιαίτερα των νέων. Για να είναι όσο γίνεται περισσότερο ενημερωτική η παρουσίαση, τα πουλιά και τα ζώα τοποθετήθηκαν σε χώρο όπου γίνεται αναπαράσταση των φυσικών βιοτόπων του Δέλτα²¹⁷

Το **Λαογραφικό Μουσείο στις Φέρες**. Λειτουργεί από το 1996 με πρωτοβουλία του Ν. Γκότση που συνέλεξε και εκθέτει λαογραφικό υλικό για τις Φέρες.

Το **Κέντρο Πληροφόρησης Δέλτα Έβρου** βρίσκεται στην περιοχή της Τραϊανούπολης. Στις εγκαταστάσεις του περιλαμβάνει εκθεσιακό χώρο, αίθουσα προβολών, πωλητήριο, γραφεία και ξενώνα. Εκπονεί προγράμματα ενημέρωσης και ξενάγησης για το οικοσύστημα. Διαθέτει πλούσιο υλικό, φωτογραφικό υλικό, χάρτες και αναπαραστάσεις βιοτόπων κλπ.

ΔΗΜΟΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ (ΠΕ ΕΒΡΟΥ)

Στη Σαμοθράκη λειτουργούν:

Το **Αρχαιολογικό Μουσείο Σαμοθράκης**. Οικοδομήθηκε με πρωτοβουλία της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών (1939 - 1955). Η βόρεια πτέρυγα προστέθηκε το 1960 - 61. Περιλαμβάνει: Αποκατεστημένα αρχιτεκτονικά μέλη κτηρίων του Ιερού, Αποκατεστημένα αρχιτεκτονικά μέλη, γλυπτά, νομίσματα από το Ιερό, Γλυπτά, μικροτεχνία, κεραμική από το Ιερό και την αρχαία πόλη, Ευρήματα από τις νεκροπόλεις, Επιγραφές²¹⁸.

Το **Λαογραφικό Μουσείο Σαμοθράκης**²¹⁹. Πρωτολειτούργησε το 1985. Το Μάιο του 1999 άλλαξε μορφή, εμπλουτίστηκε και χρησιμοποιούνται πλέον το ισόγειο και ο πρώτος όροφος όπου μπορεί ο επισκέπτης να δει διάφορα εκθέματα , όπως: γεωργικά εργαλεία, διάφορα εργαλεία για την επεξεργασία της κλωστής και ο παραδοσιακός αργαλειός με όλα του τα εξαρτήματα, τοπικές φορεσιές, σεντούκια και διακοσμητικά πιάτα που τα περισσότερα είχαν έρθει στο νησί από τα παράλια της Μ.Ασίας, συλλογή υφαντών με τα ολόμαλλα κιλίμια, βαμβακομέταξα και μεταξωτά, των οποίων η πρώτη ύλη επεξεργαζόταν στη Σαμοθράκη, το

²¹⁷ <http://www.makthes.gr>

²¹⁸ http://odysseus.culture.gr/h/1/gh151.jsp?obj_id=3398

²¹⁹ http://www.visitgreece.gr/el/culture/museums/folklore_museum_samothrace

Ξυλόγλυπτο εικονοστάσι των αρχών του 20ου αι. με σπάνιες εικόνες του 19ου αιώνα που προέρχονται από τις εκκλησίες του νησιού.

ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ (ΠΕ ΘΑΣΟΥ)

Στη **Θάσο** τα Μουσεία που λειτουργούν είναι:

Το **Αρχαιολογικό Μουσείο Θάσου**. Το πρώτο Μουσείο είναι κτίσμα του 1934. Από το 1990 κατασκευάζεται η νέα επέκταση του Μουσείου²²⁰. στεγάζει σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα που προέρχονται από τους προϊστορικούς οικισμούς του νησιού, την αρχαία πόλη και τη χώρα της Θάσου.

Το μουσείο **Βάγη**. Βρίσκεται στο γραφικό χωριό Ποταμιά και στεγάζεται στο παλιό σχολείο της Ποταμιάς. Στους χώρους που εκτίθενται έργα του φημισμένου διεθνώς Θάσιου γλύπτη Πολύγνωτου Βάγη (1894-1965), ο οποίος διακρίθηκε στην Αμερική και ασχολήθηκε με την τεχνική της άμεσης γλυπτικής πάνω σε ποικιλόμορφες πέτρες.

Το **Λαογραφικό Μουσείο Λιμεναρίων**. Στο μουσείο εκτίθενται αντικείμενα καθημερινής χρήσης, παραδοσιακές στολές, φωτογραφίες και κεραμικά.

Το **Λαογραφικό Μουσείο Θεολόγου**. Βρίσκεται στο κέντρο του παραδοσιακού χωριού Θεολόγος και χωρίζεται σε δύο τμήματα: στο πρώτο τμήμα εκτίθενται αντικείμενα που σχετίζονται με τις βιομηχανίες του νησιού, ενώ στο δεύτερο τμήμα, αναπαρίσταται ένα παραδοσιακό σπίτι της Θάσου.

Το **Παλατάκι**. Βρίσκεται στο χωριό Λιμενάρια και είναι χτισμένο σε βραχώδη προεξοχή στη θάλασσα. Κατασκευάστηκε το 1903 από γερμανική εταιρία, η οποία εκμεταλλευόταν τα μεταλλεία του νησιού. Σήμερα, χρησιμοποιείται ως πνευματικό κέντρο.

3.3.2.5. Πολιτιστικές Εκδηλώσεις / Φορείς

Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις είναι πολλές στην περιοχή με πολλά πανηγύρια προς τιμή των Αγίων της κάθε περιοχής. Επίσης ιδιαίτερα γιορτάζεται στις περισσότερες περιοχές το καρναβάλι και η Καθαρά Δευτέρα με ιδιαίτερο παραδοσιακό τρόπο στους διάφορους οικισμούς. Ωστόσο, δεδομένου ότι τέτοιες εκδηλώσεις είναι συνήθεις σε ολόκληρη την Ελλάδα, στη συνέχεια παρουσιάζονται για την περιοχή

²²⁰ http://odysseus.culture.gr/h/1/gh152.jsp?obj_id=3331

μόνο εκδηλώσεις που τη διαφοροποιούν από την υπόλοιπη Ελλάδα και αναδεικνύουν την ιδιαίτερή της ταυτότητα.

ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ (ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ)

Ο **Δήμος Παγγαίου** σε συνεργασία με τους Πολιτιστικούς Συλλόγους της περιοχής, διοργανώνουν κάθε χρόνο το καλοκαίρι, πολλές πολιτιστικές εκδηλώσεις σε χώρους όπως: στο θεατράκι του Λαογραφικού Μουσείου Φωλεάς, στην πλατεία του Μυρτοφύτου, στα κάστρα της Νέας Περάμου, στο λιμενίσκο της Νέας Ηρακλείτσας, στο Διογέγειο Θέατρο κλπ.

Στην παραλία **Οφρυνίου**, τους καλοκαιρινούς μήνες πραγματοποιούνται εκδηλώσεις (θεατρικές – μουσικής – χορωδίες) με λαϊκή αγορά.

Στο **Ελαιοχώρι**, γίνεται κάθε καλοκαίρι (τέλη Αυγούστου με αρχές Σεπτεμβρίου) η **γιορτή του σταφυλιού**.

Στη **Νέα Πέραμο**, το καλοκαίρι, διοργανώνεται το φεστιβάλ «**Στου φεγγαριού τις διαδρομές**» με πολλές καλλιτεχνικές εκδηλώσεις. Επίσης, το καλοκαίρι ο Μορφωτικός Πολιτιστικός Σύλλογος Ν. Περάμου διοργανώνει τα «**ΠΕΡΑΜΕΙΑ**» με πολλές εκδηλώσεις θεατρικές – μουσικής – χορωδίες. Το φθινόπωρο, (περίπου αρχές Νοέμβρη) Ο Δήμος Παγγαίου σε συνεργασία με τους Αμπελοκαλλιεργητές του Δήμου διοργανώνει τη «**Γιορτή του Τσίπουρου**».

Πολλοί είναι οι **Σύλλογοι** που δραστηριοποιούνται στην περιοχή όπως οι παρακάτω:

Πολιτιστικός – Επιμορφωτικός Σύλλογος Οφρυνίου

Πολιτιστικός - Επιμορφωτικός Σύλλογος Γυναικών Οφρυνίου

Πολιτιστικός Σύλλογος Ορφανίου

Μορφωτικός Σύλλογος Κάριανης "Νέα Γενιά"

Πολιτιστικός Σύλλογος Ακροποτάμου "Άγιος Δημήτριος"

Στέγη Πολιτισμού Φωλιάς

Μορφωτικός Πολιτιστικός Εξωραϊστικός Σύλλογος Μυρτοφύτου "ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΟΝ"

Πολιτιστικός Ποντιακός Σύλλογος Ελαιοχωρίου

Μορφωτικός Πολιτιστικός Σύλλογος Νέας Περάμου

Σύνδεσμος Μικρασιατών Ν. Περάμου

Πολιτιστικός Εξωραϊστικός Σύλλογος Ν. Ηρακλείτσας

Αδελφότητα Απανταχού Ηρακλειτσιωτών

Πολιτιστικός Σύλλογος Κοκκινοχώματος

ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ (ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ)

Ο Δήμος Καβάλας διοργανώνει στην **Καβάλα** (από το 2000) το **Διεθνές Φεστιβάλ «COSMOPOLIS»**. Πρόκειται για ένα πολυθεματικό φεστιβάλ στο οποίο συμμετέχουν κάθε χρόνο αντιπροσωπείες από διάφορες χώρες. Περιλαμβάνει πολλές θεματικές ενότητες όπως της μουσικής, του χορού, της γεύσης, του κινηματογράφου, των εικαστικών, του θεάτρου, των μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, του Street Bazaar, του ΠαιδοCOSMOPOLIS. Προσφέρει πολύτιμες εμπειρίες και ευκαιρίες αλληλογνωριμίας των διαφορετικών πολιτισμών.

Επίσης κάθε χρόνο ο Δήμος διοργανώνει σειρά πολιτιστικών εκδηλώσεων **«Τα Ελευθέρια»** (κυρίως το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Ιουνίου), στα πλαίσια του εορτασμού της απελευθέρωσης της Καβάλας (26 Ιουνίου 1913) και κορυφώνεται με την γιορτή του πολιούχου της πόλης Αποστόλου Παύλου.

Στη **Νέα Καρβάλη**, η Στέγη Πολιτισμού Νέας Καρβάλης, διοργανώνει κάθε Ιούλιο, το Διεθνές Λαογραφικό Φεστιβάλ **«Ηλιος και Πέτρα»**. Είναι ο μοναδικός Διεθνής Λαογραφικός Θεσμός στην Βορειοανατολική Ελλάδα, ο οποίος φέρει την σφραγίδα της CIOFF (Διεθνής Ομοσπονδία Λαογραφικών Φεστιβάλ).

Επίσης στη Νέα Καρβάλη, πολλοί φορείς της περιοχής διοργανώνουν το **Φεστιβάλ Βιομηχανικής Πληροφορικής**. Με το φεστιβάλ αυτό αναδεικνύεται η δυναμική της βιομηχανίας της πληροφορίας και των σημαντικών επιδράσεων της στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή, ενώ παράλληλα προσφέρεται η δυνατότητα σε σπουδαστές να αναδείξουν καινοτόμες πρακτικές.

Στον Δήμο Καβάλας υπάρχουν πολλοί πολιτιστικοί Σύλλογοι.

Στη **Νέα Καρβάλη** δραστηριοποιείται σημαντικά η **Στέγη Πολιτισμού**. Είναι πηγή και φορέας μεγάλη πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής. Το πολιτιστικό και το κοινωνικό έργο της Στέγης αναμειγνύονται μέσα από πάρα πολλές παρεμβάσεις στην ιστορία του τόπου.

ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ (ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ)

Στη **Χρυσούπολη** κάθε χρόνο (κάθε Ιούλιο) διοργανώνονται **εκδηλώσεις μνήμης της Ελευθερίας της Χρυσούπολης** με συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις, χορευτικά συλλόγων της περιοχής καθώς και γειτονικών χωρών & σκακιστικούς αγώνες.

Κορυφαία πολιτιστική εκδήλωση αποτελεί το **Λαϊκό Πανηγύρι Χρυσούπολης** που διαρκεί μία εβδομάδα.

Στον οικισμό **Ερατεινού** διοργανώνεται η **Γιορτή του Καρπουζιού** που αποτελεί κύριο προϊόν της περιοχής.

Στην **Κεραμωτή**, το δεύτερο δεκαήμερο του Ιουλίου, το «**Πλάι στο Κύμα**» είναι ένα από τα σημαντικά μουσικά δρώμενα στην περιοχή. Ανά δύο χρόνια, το τελευταίο Σάββατο του Ιουνίου γίνονται οι εκδηλώσεις της **Ναυτικής εβδομάδας**.

Πολιτιστικοί Σύλλογοι που δραστηριοποιούνται στην περιοχή είναι πολλοί: Πετροπηγής, Πέρνης, Ερατεινού, Γραβούνης, Ζαρκαδιάς, Γέροντα, Ξεριά, Χρυσουπόλεως, Χρυσχωρίου. Επίσης ο Σύλλογος Πολιτισμού & Περιβάλλοντος «Ο ΝΕΣΤΟΣ», ο Σύλλογος Θρακιωτών Επαρχίας Νέστου, ο Σύλλογος Γυναικών Αγιάσματος "ΤΟ ΟΡΑΜΑ", ο Πολιτιστικός- Μορφωτικός Σύλλογος Νέας Καρυάς "ΠΙΝΕΛΙΕΣ ΖΩΗΣ", ο Πολιτιστικός- Μορφωτικός Σύλλογος Πηγών, ο Σύλλογος Γυναικών Κεραμωτής "Η ΑΓΙΑ ΚΥΡΙΑΚΗ".

ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ (ΠΕ ΞΑΝΘΗΣ)

Ο Δήμος Τοπείρου χαρακτηρίζεται από έντονη **πολυπολιτισμικότητα**. Στο Δήμο συναντώνται Γηγενείς, Μουσουλμάνοι, Πόντιοι, Θρακιώτες, Μικρασιάτες, Σαρακατσάνοι, παλιννοστούντες ομογενείς, ΡΟΜ, και άλλοι. Όλες αυτές κατηγορίες πληθυσμού έχουν ξεχωριστές παραδόσεις, ξεχωριστά ήθη και έθιμα.

Τα πιο γνωστά έθιμα και εκδηλώσεις της περιοχής είναι:

Στο δημοτικό διαμέρισμα **Μαγγάνων** το έθιμο της «**Μπάμπως**» (της γυναίκα που είχε αναλάβει να ξεγεννάει τις γυναίκες της περιοχής όταν δεν υπήρχαν σχετικές υποδομές), που το έφεραν οι πρόσφυγες από την Ανατολική Θράκη και γιορτάζεται κάθε χρόνο στις 8 Ιανουαρίου.

Στους οικισμούς **Μαγγάνων, Ερασμίου, Μέλισσας, Αβάτου**, το έθιμο των «**Αγίων Θεοδώρων**» όπου στη ομώνυμη γιορτή οι νέοι να κλέβουν κάποια αντικείμενα (λουλούδια, ρούχα, γεωργικά εργαλεία, κλπ.) από τις αυλές των ελεύθερων κοριτσιών αργά το βράδυ και τα αφήνουν στην πλατεία του οικισμού.

Στο δημοτικό διαμέρισμα **Ολβίου**, το έθιμο των «**Πεχλιβάνηδων**», τη μέρα του Αγ. Γεωργίου, όπου νεαροί παλαιστές, γνωστοί και ως «πεχλιβάνηδες» (που σημαίνει "παλαιστής" στην τουρκική γλώσσα), συγκεντρώνονται σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο και αφού χωρισθούν σε ζευγάρια, παλεύουν αλειμμένοι με λάδια. Το έθιμο αυτό το έφεραν οι πρόσφυγες κάτοικοι του χωριού Ολβίου από το Φανάρι της Κωνσταντινούπολης,

Στον οικισμό **Αβάτου**, στις 8 Σεπτεμβρίου γίνεται αναπαράσταση του **Θρακιώτικου Γάμου**.

Πολλοί είναι οι **Πολιτιστικοί Σύλλογοι** στο Δήμο Τοπείρου: «Αβάντες» Αβάτου, «Τρίτης ηλικίας Αγ. Γεώργιος Αβάτου», «Γυναικών Μαγγάνων», «Μαγγάνων», «Ολβίου», «Τρίτης ηλικίας Ερασμίου», «Ερασμίου», «Πολιτιστικός Φυσιολατρικός Σύλλογος Τοξοτών» .

ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ (ΠΕ ΞΑΝΘΗΣ)

Το τελευταίο δεκαήμερο του Ιουλίου πραγματοποιούνται οι πολιτιστικές εκδηλώσεις **«Δημοκρίτεια»** με εκθέσεις εικαστικών τεχνών, θεατρικές παραστάσεις και αθλητικές εκδηλώσεις. Τελευταία καθιερώθηκε κατά την διάρκεια αυτών των εκδηλώσεων να φτιάχνεται από τις γυναίκες του χωριού το παραδοσιακό ζυμωτό ψωμί, «το ψωμί της Γαίας».

Η ημέρα του Αγίου Πνεύματος γιορτάζεται σαν **ημέρα μνήμης** των κατοίκων του προσφυγικού οικισμού της **Μάνδρας**. Τιμάται η ημέρα διωγμού και ξεριζωμού από τη Μητροπολιτική πόλη Σέρντιβαν της Μικράς Ασίας.

Στη **Νέα Κεσσάνη** τηρείται κάθε χρόνο (στις 8 Ιανουαρίου, της Αγίας Δομνίκης), το έθιμο της γυναικοκρατίας, που παλαιότερα το έλεγαν **«της Μπάμπως»** ή «της μαμής».

Στο λιμάνι του Πόρτο Λάγος γιορτάζεται η **Ναυτική Εβδομάδα**. Τιμάται η θάλασσα, άρρηκτα συνδεδεμένη με την ιστορία και την πολιτιστική κληρονομιά του τόπου. Γιορτάζεται παράλληλα και η Γιορτή της σαρδέλας, η καθιερωμένη γιορτή των ψαράδων.

Στο **Σέλερο** (και σε άλλους οικισμούς, γιορτάζεται το **έθιμο της «Μαγιάς»**. Η γιορτή αυτή σύμφωνα με την παράδοση, γίνεται για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας.

Πολλοί είναι οι **Πολιτιστικοί Σύλλογοι** στην περιοχή: Σύλλογος Γυναικών Μυρωδάτου, Πολιτιστικός Σύλλογος γυναικών Αβδήρων, Πολιτιστικός Σύλλογος γυναικών Μάνδρας, Σύλλογος Γυναικών Ν. Κεσσάνης, Μορφωτικός εξωραϊστικός Σύλλογος Πόρτο-Λαγος, Αθλητικός μορφωτικός Σύλλογος Σελίνου «Άτλας», Πολιτιστικός Σύλλογος Πολυσίτου, Σύλλογος Γυναικών Πολυσίτου.

ΔΗΜΟΣ ΙΑΣΜΟΥ (ΠΕ ΡΟΔΟΠΗΣ)

Στο Δήμο **Ιάσμου** συναντώνται δυο διαφορετικοί πολιτισμοί, δυο διαφορετικές θρησκείες, Χριστιανοί και Μουσουλμάνοι. Ωστόσο όλοι συμμετέχουν στις γιορτές και τα πανηγύρια του «άλλου».

Οι Πολιτιστικές Εκδηλώσεις του Δήμου Ιάσμου:

Η γιορτή του **Προφήτη Ηλία**, διαρκεί 7 έως 10 ημέρες και έχει το χαρακτήρα πολυποίκιλου πολιτιστικού φεστιβάλ.

Το **Φεστιβάλ Κερασιού** υλοποιείται την πρώτη εβδομάδα του Ιουνίου και αποτελεί θεσμό για την περιοχή.

Οι Μουσουλμάνοι έχουν δυο σπουδαίες θρησκευτικές γιορτές του μπαϊράμ:

Το **Σεκέρ Μπαϊράμ - Ραμαζάν Μπαϊράμ** που γιορτάζεται το τέλος του Ραμαζανιού (της νηστείας).

Το **Κουρμπάν Μπαϊράμ** όπου γιορτάζεται το τέλος της ανθρωποθυσίας. Η γιορτή αυτή διαρκεί τέσσερις μέρες και γιορτάζεται σε δύο μήνες και δέκα μέρες μετά το Σεκέρ Μπαϊράμ.

Στο Δήμο Ιάσμου δραστηριοποιείται σημαντικά ο **Πολιτιστικός Σύλλογος Ιάσμου** (από το 1983). Διαθέτει πλούσια λαογραφική συλλογή.

Υπάρχει δραστήριο **χορευτικό συγκρότημα**: ιδρύθηκε το 1984.

Επίσης ο **Μουσικο-Φιλολογικός Σύλλογος Ιάσμου** ξεκίνησε τη λειτουργία του τα μέσα του 1967. Διαθέτει οργανωμένη φιλαρμονική. Ο Σύλλογος έχει σημαντική πολιτιστική προσφορά στην περιοχή.

Άλλοι πολιτιστικοί φορείς του Δήμου είναι οι: Χριστιανικός Σύλλογος «Αγίου Νικολάου» Ιάσμου, Πολιτιστικός Λαογραφικός Σύλλογος Ανδρών Γυναικών και Φίλων Αμβροσίας «Οι Ακρίτες», Πολιτιστικός Σύλλογος Γυναικών Αμβροσίας, Πολιτιστικός Σύλλογος Σάλπης.

Δήμος Κομοτηνής (ΠΕ Ροδόπης)

Καλοκαιρινές εκδηλώσεις με πολλά δρώμενα διοργανώνονται το καλοκαίρι και για ένα περίπου μήνα, από το Δήμο και λαμβάνουν χώρα στο Φανάρι, στη Νέα Καλλίστη, στην παραλία Μέσης και αλλού με παραδοσιακά τραγούδια της Θράκης, θεατρικές παραστάσεις, λαογραφικές εκθέσεις, τη **γιορτή της σαρδέλας**, κλπ.

Στη **Μέση, διοργανώνεται γιορτή των ψαριών** (αρχές Νοέμβρη) από το Δήμο, τον Πολιτιστικό Σύλλογο Γυναικών Μέσης και τον Αλιευτικό Αγροτικό Συνεταιρισμό «ΠΟΣΕΙΔΩΝ

Στη **Μέση** και αλλού, με πρωτοβουλία των Πολιτιστικών Συλλόγων Γυναικών διοργανώνεται το **λαϊκό δρώμενο της Πρωτομαγιάς**, λέγεται και έθιμο της φωτιάς.

Στο **Φανάρι** οργανώνεται στις 8 Ιανουαρίου τη γιορτή της **«Γυναικοκρατίας»**, ένα συνδυασμό «Μπάμπως» και «Γυναικοκρατίας».

Στην περιοχή λειτουργούν **Πολιτιστικοί Σύλλογοι** όπως: Γυναικών Νέας Καλλίστης, Πόρρης, γυναικών Μέσης, Φαναρίου, ο Σύλλογος Παλινοσοτούντων Ομογενών Παγουριών, ο Μορφωτικός Όμιλος Νέου Σιδηροχωρίου.

ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ – ΣΑΠΩΝ (ΠΕ ΡΟΔΟΠΗΣ)

Στο Δήμο Μαρωνείας – Σαπών, πολλές είναι οι πολιτιστικές εκδηλώσεις:

Το **«Φεστιβάλ Μαρωνείας- Σαπών»** που γίνεται το καλοκαίρι, είναι ένα φεστιβάλ λόγου, τέχνης, μουσικής και θεάτρου. Κατά την διάρκεια του Φεστιβάλ πραγματοποιούνται παράλληλες εκδηλώσεις στις Τοπικές Κοινότητες και τους οικισμούς του Δήμου.

Η «Γιορτή Ελιάς στη Μαρωνεία», που φιλοξενεί πλήθος εκδηλώσεων για την ανάδειξη του προϊόντος. Πραγματοποιείται στα τέλη Νοεμβρίου και έχει τριήμερη διάρκεια.

Επίσης στη Μαρωνεία, υπάρχει παλιά παράδοση κάθε 1η Αυγούστου να ανάβουν μεγάλη φωτιά **«Φωτιά της Πρωταυγουστιάς»** και να γλεντούν πίνοντας και χορεύοντας.

Στην Ξυλαγανή, στους Προσκυνητές (και σε άλλους οικισμούς) διοργανώνεται **«η γιορτή της Μπάμπως»** την 8^η Ιανουαρίου.

Στην περιοχή λειτουργούν **Πολιτιστικοί Σύλλογοι** όπως: Πολιτιστικός Όμιλος Ξυλαγανής, Σύλλογος Γυναικών Ξυλαγανής, Πολιτιστικός και Λαογραφικός Σύλλογος Γυναικών Ιμέρου, Σύλλογος Γυναικών Προσκυνητών, Πολιτιστικός Σύλλογος Μαρωνείας, Φυσιολατρικός Λαογραφικός Μορφωτικός Σύλλογος Μαρωνείας «Κίκονες», Πολιτιστικός Σύλλογος Γυναικών Κρωβύλης.

ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ (ΠΕ ΕΒΡΟΥ)

Πολλές είναι οι Πολιτιστικές εκδηλώσεις στην περιοχή του Δήμου Αλεξανδρούπολης:

Τα **«Ελευθέρια»** που γιορτάζονται στις 14 Μαΐου σε ανάμνηση της απελευθέρωσης της πόλης από τους Βούλγαρους. Διαρκούν ολόκληρο τον Μάιο και περιλαμβάνουν πληθώρα εκδηλώσεων όπως παρέλαση, ομιλίες, παραστάσεις, εκθέσεις, μουσικές, χορευτικές εκδηλώσεις και άλλα.

Ο **«Πολιτιστικός Αύγουστος»**. Εκδηλώσεις που καλύπτουν όλο το καλοκαίρι.

Η «**Εμπορική Έκθεση**» υπό την αιγίδα του Εμπορικού - Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Έβρου, με την συμμετοχή τοπικών εκθετών, καθώς και εκθετών από τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου και τα Βαλκανικά κράτη.

Το «**Φεστιβάλ βιβλίου**» που γίνεται κάθε δύο χρόνια στην παραλία της πόλης.

Το «**Παγκόσμιο Συνέδριο Θρακών**», που γίνεται κάθε 2 χρόνια σε κάποια πόλη της Θράκης.

Η **μέρα της «Μπάμπος» ή της «Μαμής»**, στις 8 Ιανουαρίου γιορτή της Όσιας Δομνίκης, στους περιαστικούς οικισμούς της Αλεξανδρούπολης.

Η **Πανέμβρια Αγροτική Έκθεση Φερών** που διοργανώνεται στα μέσα Σεπτεμβρη.

Το Προσκύνημα των Θρακών στις Φέρες.

Η εμποροπανήγυρη των Φερών.

Φεστιβάλ Παραδοσιακών χωρών «Ευρώπη και Παράδοση. Διοργανώνεται από τις Φέρες (σε συνεργασία με το Τυχερό και την Ορεστιάδα) κάθε καλοκαίρι, κατά μήκος του ποταμού Έβρου. Είναι ευρωπαϊκό φεστιβάλ.

ΔΗΜΟΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ (ΠΕ ΕΒΡΟΥ)

Στη Σαμοθράκη οργανώνονται τα «**Καβείρια**» το καλοκαίρι με ομιλίες, θέατρο, μουσική.

Σημαντική γιορτή για τους Σαμοθρακιώτες, είναι η **επέτειος της απελευθέρωσής** τους από τον Τουρκικό ζυγό (19 Οκτωβρίου 1912).

Στη Σαμοθράκη δραστηριοποιούνται: ο Πολιτιστικός Σύλλογος, ο Σύλλογος φίλων της μουσικής, ο Σύλλογος "Σαμοθράκη εν δράσει.

ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ (ΠΕ ΘΑΣΟΥ)

Στη Θάσο, ξεχωριστή θέση έχει το **Φεστιβάλ Φιλίππων - Θάσου** με ποικιλία δραστηριοτήτων (Θεατρικές παραστάσεις, συναυλίες, εικαστικές εκθέσεις, κλπ).

Επίσης, άλλες εκδηλώσεις είναι:

Το παραδοσιακό έθιμο της αναπαράστασης του **Θασίτικου γάμου**, που γίνεται στο Δημοτικό διαμέρισμα του Θεολόγου το πρώτο δεκαήμερο του Αυγούστου.

Τα «**Καζαβιτιανά**» όλο τον μήνα Αύγουστο στον παραδοσιακό οικισμό Καζαβίτι. Πρόκειται για λαογραφικές, αθλητικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Πολιτιστικοί Σύλλογοι υπάρχουν πολλοί: Πολιτιστικός- Μορφωτικός Σύλλογος Θεολόγου « Χατζηγιώργης», Πολιτιστικός- Μορφωτικός Σύλλογος Πρίνου « Μικρό Καζαβήτι», Πολιτιστικός- Μορφωτικός Σύλλογος Πρίνου « Μεγάλο Καζαβήτι», Πολιτιστικός- Μορφωτικός Σύλλογος Ραχωνίου, Πολιτιστικός- Μορφωτικός Σύλλογος Μαριών, Πολιτιστικός- Μορφωτικός Σύλλογος Καλιράχης, Πολιτιστικός- Μορφωτικός Σύλλογος Λιμένα, Πολιτιστικός- Μορφωτικός Σύλλογος Παναγίας, Πολιτιστικός- Μορφωτικός Σύλλογος Σωτήρος, Πολιτιστικός- Μορφωτικός Σύλλογος Λιμεναρίων.

3.3.2.6. Τοπική Γαστρονομία

Στην περιοχή μελέτης της παράκτιας ζώνης, η τοπική γαστρονομία είναι ξεχωριστή:

Στη γαστρονομία της περιοχής κυριαρχούν τα ψάρια τα φρέσκα και τα θαλασσινά. Τα ψάρια και τα θαλασσινά που αλιεύονται στο Θρακικό Πέλαγος ή εκτρέφονται στα νταλιάνια του Πόρτο Λάγος είναι εξαιρετικά. Ψάρια όπως ο βάτος, το καλκάνι δεν τα βρίσκει κανείς πουθενά αλλού στην Ελλάδα. Ο παστός λικουρίνος αποτελεί μοναδικό έδεσμα της περιοχής.

Αλλά και οι τοπικές συνταγές είναι πολύ νόστιμες γιατί μπλέκονται με τις συνταγές των προσφύγων από τον Πόντο, την Καππαδοκία, τη Μ. Ασία, από τη Σαρακατσάνικη, την Τούρκικη, την κουζίνα των Αρμενίων και των Ρωμά, δημιουργώντας νόστιμη κουζίνα: τα αλίπαστα, τις καπνιστές σαρδέλες, τα καπνιστά χέλια τα μαγειρευτά, το σκουμπρί γούνα, τη σαρδέλα την παντρεμένη, τα λιαστά ψάρια, το λιόκαφτο, το λιαστό χταποδάκι.

Τοπικό κρασί υπάρχει άφθονο (φημισμένα είμαι τα μαρωνίτικα κρασιά, ο Τοπικός Οίνος Αβδήρων) όπως και τσίπουρο από πολλές περιοχές.

Ξεχωριστά προϊόντα βρίσκει κανείς στην περιοχή όπως το ελαιόλαδο, η ελιά θρούμπα της Θάσου, αλλά και το ελαιόλαδο και η ελιά Μαρώνειας και Μάκρης, τα πεπόνια Έβρου, το σκόρδο, τα ακτινίδια, τα οπωροκηπευτικά, τα νόστιμα γιαούρτια και τα τυριά.

Αλλά και στα αλλαντικά και στα κρεατικά η περιοχή είναι μοναδική. Τα λουκάνικα, ο παστουρμάς, ο καβουρμάς, το σαλάμι Θάσου ξεχωρίζουν. Τα κρεατικά είναι ωραία μαγειρεμένα, το κατσικάκι Σαμοθράκης ξεχωρίζει για τη γεύση του.

Και στα γλυκά, ξακουστοί παραμένουν οι κουραμπιέδες της Νέας Καρβάλης, οι καργιόκες Ξάνθης, τα ανατολίτικα σιροπιαστά όλης της περιοχής, το σουτσούκ

λουκούμ, το καζάν ντιμπί, το ταβούκ γκιοσού το μουχαλεμπί το σεκέρ παρέ αλλά και τα γλυκά του κουταλιού, το καρυδάκι, το μέλι.

Η περιοχή παράγει επίσης τον άριστης ποιότητας καπνό – μπασμά.

3.3.2.7. Προβλήματα - Συμπεράσματα

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω η περιοχή της παράκτιας ζώνης της ΑΜΘ είναι πολύ πλούσια σε πολιτιστικούς πόρους. Κοινή ανάγκη όλων των τοπικών φορέων της περιοχής είναι η ανάδειξη των πόρων αυτών ώστε να αναδειχθεί η ταυτότητα της περιοχής και αποτελέσει προορισμό για επισκέπτες. Η από κοινού συνεργασία των ΟΤΑ της περιοχής με τις εφορείες αρχαιοτήτων, νεώτερων μνημείων καθίσταται επιτακτική. Πιο αναλυτικά ανά περιοχή:

ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ (ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ)

Στην περιοχή του Δήμου Παγγαίου, προτείνεται:

Η ανάδειξη, προστασία και προβολή μνημείων, σπηλαίων, αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων.

Η συντήρηση και αξιοποίηση παραδοσιακών και ιστορικών κτιρίων που παραχωρούνται ή δωρίζονται στο Δήμο Παγγαίου από ιδιώτες ή άλλους φορείς.

Η λειτουργία του Παπαχρηστίδειου Πνευματικού Κέντρου και η αξιοποίηση του σε πολυχώρο πολιτισμού.

Η συγκέντρωση και η καταγραφή των παραδοσιακών και ιστορικών στοιχείων του Δήμου Παγγαίου.

Η δημιουργία, αξιοποίηση και διατήρηση Λαογραφικών Μουσείων.

Η δημιουργία και λειτουργία Μουσείου Ιστορίας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με την καταγραφή, και διάσωση των αρχείων των παλαιών Δήμων και Κοινοτήτων. Η δημιουργία και λειτουργία Μουσείου Σχολικής Ιστορίας.

ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ (ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ)

Στο Δήμο Καβάλας οι ανάγκες εστιάζονται στην αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς για την προσέλκυση τουρισμού με δράσεις όπως:

Ανάδειξη του ιστορικού κέντρου της Καβάλας και των μνημείων της.

Ανάδειξη των καπναποθηκών.

Α>ποκατάσταση των διατηρητέων κτιρίων.

Αναβάθμιση του κάστρου.

Ανάδειξη της αρχαίας Εγνατίας οδού.

Ανάδειξη του παλιού Υδραγωγείου και Κάστρου Παναγίας.

Περαιτέρω ανάπτυξη δράσεων του Μουσείου Καπνού :Δημιουργία Δικτύου «Μονοπάτια του Μπασμά» με κυριότερες καπνικές περιοχές της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, δημιουργία δικτύου Πόλεων Καπνού σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Επίσης επισημαίνονται ανάγκες εστίασης σε μικρό αριθμό εκδηλώσεων και καθόλη τη διάρκεια του έτους γιατί υπάρχουν πολλά και αλληλεπικαλυπτόμενα φεστιβάλ και κύρια τους καλοκαιρινούς μήνες.

Ανάγκες υπάρχουν και για την αναβάθμιση του δημοτικού λαογραφικού μουσείου με τον εκσυγχρονισμό του, την καταγραφή των μουσειακών του συλλογών ηλεκτρονικά, τη δημιουργία δικού του ιστοχώρου, τη σύνδεσή του με τράπεζες πληροφοριών, κλπ. (την ενδεχόμενη ενοποίησή του με το Μουσείο Καπνού).

ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ (ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ)

Στο Δήμο Νέστου προτείνεται η διαμόρφωση του αρχαιολογικού χώρου στο Ποντολίβαδο (έργο για το οποίο υπάρχουν έτοιμες οι μελέτες και έχει ήδη κατατεθεί για χρηματοδότηση και στο υπουργείο πολιτισμού αλλά χωρίς να έχει λάβει ακόμα θετική απάντηση).

ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ (ΠΕ ΞΑΝΘΗΣ)

Στο Δήμο Τοπείρου, τονίζεται η πολυπολιτισμικότητα της περιοχής και η αναγκαιότητα να αναδειχθεί αυτή η ταυτότητα της περιοχής (και όχι να διολισθήσει σε φαινόμενα κοινωνικού αποκλεισμού και εσωστρέφειας).

Για το λόγο αυτό έμφαση προτείνεται να δοθεί στη συνεργασία τοπικών φορέων και πληθυσμού για την αναβίωση των εθίμων και εκδηλώσεων που σταδιακά εξασθένησαν ώστε να διατηρηθεί η πολιτιστική ταυτότητα και ιδιαιτερότητα του Δήμου.

Προτείνεται επίσης η αναγκαιότητα για την αναβάθμιση Πνευματικού Κέντρου Δήμου.

ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ (ΠΕ ΞΑΝΘΗΣ)

Στο Δήμο Αβδήρων προτείνεται:

Η περαιτέρω ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου των Αβδήρων.

Η δημιουργία συστήματος σύγχρονης ξενάγησης στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αβδήρων.

Η ανάδειξη-ανάπλαση αρχαίων λατομείων Μάνδρας.

Η ανάπτυξη Τουρισμός Γεγονότων (Festivals) με τη συγκροτημένη βελτίωση και επέκταση των πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Η ανάπτυξη θρησκευτικού Τουρισμού δεδομένου ότι η πληθώρα από χριστιανικούς ναούς, παρεκκλήσια και τεμένη, πολλοί από αυτούς με μεγάλη ιστορική σημασία, συνθέτουν μια μοναδική διαδρομή.

ΔΗΜΟΣ ΙΑΣΜΟΥ (ΠΕ ΡΟΔΟΠΗΣ)

Στις ανάγκες του Δήμου Ιάσμου συγκαταλέγονται:

Η ανάδειξη της αρχαίας πόλης της Αναστασιούπολης. Δημιουργία μικρού παρκινγκ στην είσοδο του χώρου και μικρού φυλακίου για τον φύλακα. Δημιουργία περιπατητικής διαδρομής και σήμανση της εντός του χώρου της Αναστασιούπολης. Πρόκειται για πολύ ωραίο χώρο με πλούσια βλάστηση.

Η ανάπτυξη και λειτουργία Κέντρου Καλλιτεχνικής Παιδείας.

Η δημιουργία και λειτουργία Λαογραφικού Μουσείου για την προβολή της τοπικής παράδοσης και λαογραφίας.

Η δημιουργία Πινακοθήκης.

Η επισκευή, συντήρηση και αξιοποίηση παραδοσιακών και ιστορικών κτιρίων, ιστορικών σχολικών κτιρίων και κτιρίων που παραχωρούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς.

ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ (ΠΕ ΡΟΔΟΠΗΣ)

Τα προβλήματα του Δήμου Κομοτηνής εστιάζονται στη μη ανάδειξη των ιστορικών μνημείων της περιοχής, στην απουσία συνέργειας μεταξύ των δράσεων πολιτισμού, στη χαμηλή προβολή των πολιτιστικών δρώμενων και πρωτοβουλιών στην περιοχή.

Οι προτάσεις αναφέρονται:

Στην ανάδειξη ιστορικών μνημείων του Δήμου Κομοτηνής σε συνεργασία με αρχαιολογικούς φορείς.

Στην ενίσχυση των πολιτιστικών εκδηλώσεων των οικισμών του Δήμου Κομοτηνής
Στη δημιουργία και λειτουργία ερασιτεχνικών θεατρικών ομάδων για ΑΜΕΑ, φοιτητές και τρίτη ηλικία.

ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ – ΣΑΠΩΝ (ΠΕ ΡΟΔΟΠΗΣ)

Στους στόχους του Δήμου Μαρώνειας – Σαπών εντάσσεται η εφαρμογή πολιτικών για την ανάδειξη και προστασία του τοπικού πολιτισμού, προβολή των πολιτιστικών αγαθών και των σύγχρονων πολιτιστικών έργων που παράγονται σε τοπικό επίπεδο.

Προτείνεται: η αναβάθμιση του πνευματικού κέντρου Μαρώνειας.

Η ανάπλαση του Πολιτιστικού Κέντρου Ξυλαγανής.

Ο εμπλουτισμός και η καθιέρωση του Φεστιβάλ Μαρώνειας –Σαπών ως σημαντικού «γεγονότος» στην περιοχή.

ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ (ΠΕ ΕΒΡΟΥ)

Οι ανάγκες του Δήμου Αλεξανδρούπολης εστιάζονται:

Στην ανάδειξη και αξιοποίηση των αρχαιολογικών χώρων της περιοχής της αρχαίας Τραϊανούπολης, της αρχαίας Εγνατίας οδού.

Στην χωροθέτηση νέων κατασκευών για πολιτιστικές δράσεις με κατασκευή μικρών ανοικτών αμφιθεάτρων στην Τραϊανούπολη, Μάκρη και ανακατασκευή υπαρχόντων.

Στις ενέργειες για την παραχώρηση των αποθηκών του Τελωνείου στο χώρο του λιμένα Αλεξανδρούπολης για πολιτιστικές δράσεις.

Στη δημιουργία Αρχαιολογικού Μουσείου όπου πρόκειται να φιλοξενηθεί μια αρχαιολογική συλλογή με ευρήματα από την περιοχή της Μεσημβρίας.

Στην ανάπλαση και αξιοποίηση του ιστορικού κέντρου Μάκρης.

Στη μελέτη κατασκευής πνευματικού κέντρου «Βήρειο» στις Φέρες.

Στην κατασκευή αίθουσας πολλαπλών χρήσεων στην Άνθεια.

Στη θεσμοθέτηση τεσσάρων (4) κύκλων πολιτιστικών δρωμένων, σύμφωνα με τις εποχές του έτους, με τίτλους «ΟΡΦΙΚΑ» (φθινόπωρο) – «ΒΥΖΑΝΤΙΟ»(χειμώνας) «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ» (Άνοιξη) «ΘΑΛΑΣΣΑ-ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ»(καλοκαίρι).

Στην ανάπτυξη συστήματος προβολής της τοπικής ιστορίας και του μύθου του Κύκλωπα.

ΔΗΜΟΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ (ΠΕ ΕΒΡΟΥ)

Οι ανάγκες του Δήμου Σαμοθράκης εστιάζονται:

Στη μελέτη για την ανάδειξη του παραδοσιακού οικισμού της χώρας.

Στην ανάπλαση 15 οικισμών του νησιού.

Στη μελέτη – κατασκευή υπαίθριου θεάτρου στην περιοχή Βρυχός της Χώρας.

Στη μελέτη – κατασκευή Πινακοθήκης (με την αποκατάσταση και επανάχρηση του παλαιού Γυμνασίου Σαμοθράκης) (Ο Δήμος διαθέτει σημαντικό αριθμό εικαστικών έργων από τα εικαστικά συμπόσια που οργανώθηκαν σε συνεργασία με το Επιμελητήριο Εικαστικών Τεχνών Ελλάδας).

Στη μελέτη – κατασκευή Μουσείου Ορυκτών Πετρωμάτων και Λατομικής Δραστηριότητας.

ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ (ΠΕ ΘΑΣΟΥ)

Οι ανάγκες του Δήμου Θάσου εστιάζονται:

Στη συντήρηση των αρχαιολογικών χώρων του νησιού.

Στην ανάδειξη, προβολή και ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων και προϊστορικών θέσεων του νησιού μέσα από ειδικές διαδρομές. Δημιουργία διαδρομής ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων του νησιού καθώς και διαδρομές ιστορικών τόπων συνδυασμένες με το σπουδαίο μεταλλευτικό παρελθόν της Θάσου.

Στην καταγραφή και προσπάθεια ένταξης σε προγράμματα συντήρησης και αναστήλωσης παλιών βιομηχανικών (ελαιοτριβείων, αρχαίων και νέων μεταλλείων), μοναστηριακών (μετόχια), διοικητικών (κονάκι), σχολικών κτιρίων (δημοτικών σχολείων που δεν λειτουργούν πια). Αξιοποίηση τους ως πολιτιστικών πολυκέντρων με αίθουσες θεάτρου, κινηματογράφου, εκθέσεων, αναγνωστηρίων, λαογραφικών συλλόγων κ.α.

Στην ανάδειξη των πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων του δικτύου των ορεινών οικισμών (Παναγία, Ποταμιά, Θεολόγος, Κάστρο, Μαριές, Καλλιράχη, Σωτήρος, Καζαβήτια, Ραχώνι, Αγ.Γεώργιος).

Στη δημιουργία Δημοτικής βιβλιοθήκης σε Βορρά και Νότο και κινητής δημοτικής βιβλιοθήκης.

Στην ανάδειξη της σημασίας των μουσείων του νησιού (Αρχαιολογικού, Μουσείου Πολύγνωτου Βαγή κ.α.).

Στη δημιουργία νέων μουσείων (λαογραφικού, ελιάς, μελιού, μαρμάρου κ.α).

Στην αναβάθμιση του φεστιβάλ Θάσου με θεατρικές και μουσικές παραστάσεις σε ολόκληρο το νησί.

Στη δημιουργία ομοσπονδίας πολιτιστικών συλλόγων Θάσου με αντικείμενο την έρευνα διάσωση και διάδοση της λαϊκής πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

3.4. Δημογραφικά Δεδομένα

3.4.1. Πληθυσμός

Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του έτους 2001, όπως παρουσιάζονται στον Πίνακα 3.4.1.1 (ανά Δήμο, Τοπική Κοινότητα ή Δημοτική Κοινότητα), ο **μόνιμος πληθυσμός** της περιοχής παρέμβασης ανήλθε συνολικά σε 211.726 άτομα, και ο **πραγματικός πληθυσμός** σε 213.952 άτομα. Ο πληθυσμός της περιοχής παρέμβασης αντιστοιχεί συνεπώς στο 35% περίπου του συνολικού πληθυσμού (μόνιμου & πραγματικού) της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης²²¹.

Επισημαίνεται, ότι η απογραφή του 2001 περιλαμβάνει αναλυτικά δημογραφικά και κοινωνικο-οικονομικά δεδομένα τόσο για τον πραγματικό όσο και για τον μόνιμο πληθυσμό. Ο μόνιμος πληθυσμός αναφέρεται στα άτομα που δηλώνουν ότι έχουν τη συνήθη διαμονή τους στη συγκεκριμένη χωρική ενότητα, ο δε πραγματικός αφορά τα άτομα που βρέθηκαν παρόντα κατά την ημέρα της απογραφής χωρίς υποχρεωτικά να διαμένουν συνήθως σε αυτόν τον οικισμό. Σε όλες τις μεταπολεμικές απογραφές, αναδεικνύονται ιδιαίτερα σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των δυο εναλλακτικών μεγεθών πληθυσμού, ειδικά στις μικρότερες χωρικές κλίμακες (οικισμοί – κοινότητες). Γενικότερα παρατηρείται, ότι ο μόνιμος πληθυσμός των αστικών περιοχών είναι συνήθως μικρότερος από τον πραγματικό, ενώ ο πραγματικός πληθυσμός στην ύπαιθρο μπορεί να είναι σημαντικά μεγαλύτερος από τον μόνιμο.

²²¹ Πληθυσμός Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης σύμφωνα με την απογραφή του έτους 2001: 607.162 (μόνιμος) και 611.067 (πραγματικός).

Γράφημα 3.4.1.1

Οι αποκλίσεις αυτές αποδίδονται εν μέρει στην κινητικότητα του πληθυσμού ανάμεσα στον τόπο μόνιμης κατοικίας και στον τόπο καταγωγής (και ενδεχομένως δεύτερης - εποχιακής απασχόλησης), η οποία ευνοείται ιδιαίτερα από τη διατήρηση έντονων δεσμών των εσωτερικών μεταναστών με τον τόπο καταγωγής τους και τη δυνατότητα να επιστρέφουν σε αυτόν συστηματικά και συχνά. Για την πλειοψηφία των απογραφέντων εκτός του τόπου μόνιμου κατοικίας τους, η μετακίνηση αποτελεί ωστόσο μια συνειδητή επιλογή που «ενισχύεται» από τις παροτρύνσεις των δημοτικών αρχών που επιθυμούν τη μεγέθυνση των πληθυσμιακών μεγεθών των Δήμων τους. Η ένταση των μετακινήσεων αυτών παραμένει ισχυρή σε όλες τις μεταπολεμικές απογραφές και είναι συναρτημένη τόσο με την ένταση των κυμάτων εξόδου από τον αγροτικό προς τον αστικό χώρο των τελευταίων δεκαετιών, όσο και με τις ιδιαιτερότητες της εξόδου αυτής (πρόσφατος χαρακτήρας της εσωτερικής μετανάστευσης, παραμονή τμήματος της ευρύτερης οικογένειας των εσωτερικών μεταναστών στον τόπο καταγωγής, διατήρηση ή ακόμη και αξιοποίηση της ιδιοκτησίας στο τόπο καταγωγής, σχετική γεωγραφική εγγύτητα ανάμεσα στον τόπο μόνιμης κατοικίας και τον τόπο καταγωγής που επιτρέπει τη διατήρηση των κοινωνικών σχέσεων, πελατειακές σχέσεις αλλά και εγγύτητα των σχέσεων ανάμεσα στους κατοίκους της κοινότητας και τους εκλεγμένους εκπροσώπους της κλπ.).

Καθώς τα δύο αυτά μεγέθη αντανακλούν δύο υπάρχουσες πραγματικότητες ως προς τη λειτουργία των χωρικών ενότητων, η αποκλειστική χρήση μιας και μοναδικής κατηγορίας πληθυσμού αφαιρεί σημαντική πληροφορία. Κατά συνέπεια, η διερεύνηση των αποκλίσεων μεταξύ των δύο προαναφερόμενων κατηγοριών πληθυσμού θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για τη διαμόρφωση χωροταξικών πολιτικών. Ενδεικτικά αναφέρεται, πως π.χ. στην περίπτωση χωροθέτησης σχολικών υποδομών είναι προφανές ότι ο μόνιμος πληθυσμός αποτελεί το βέλτιστο μέγεθος για τον προσδιορισμό των αναγκών μιας περιοχής, καθώς η εποχική παρουσία κάτοικων που συνήθως διαμένουν στα αστικά κέντρα, δεν επηρεάζει το σχολικό πληθυσμό. Αντίθετα, ο προγραμματισμός έργων και υπηρεσιών όπως ύδρευση, αποχέτευση, τηλεπικοινωνίες κλπ, πρέπει να λαμβάνει υπόψη τον δυναμικό μέγιστο πληθυσμό της κάθε περιοχής, είτε πρόκειται για τον μόνιμο είτε για τον πραγματικό, ανάλογα με το αν μια περιοχή έχει εισροές ή εκροές πληθυσμού.

Δυστυχώς, η έλλειψη των δημογραφικών στοιχείων της τελευταίας απογραφής του 2011, δεν επιτρέπει την αποτύπωση των σημερινών πληθυσμιακών μεγεθών, όπως και των ροών και της έντασης της κινητικότητας των εσωτερικών μεταναστών στο διάστημα της τελευταίας δεκαετίας. Όσον αφορά στα στοιχεία του 2001, οι διαφοροποιήσεις (θετικές ή αρνητικές) μεταξύ μόνιμου και πραγματικού πληθυσμού κυμάνθηκαν σε ένα μεγάλο εύρος: από μηδενικές σχεδόν έως το υπερδιπλασιασμό του πληθυσμού.

Στο σύνολο της περιοχής παρέμβασης, ο πραγματικός πληθυσμός υπερείχε του μόνιμου κατά 1,1% (βλ. Πίνακα 3.4.1.1), ενώ ιδιαίτερα μεγάλες αποκλίσεις παρατηρούνται σε ορισμένες κοινότητες, όπως στην περίπτωση της Τ.Κ. Καριανής του Δήμου Παγγαίου (33,6%), των Τ.Κ. Ερατεινού και Κεραμωτής του Δήμου Νέστου (30,8% και 128,7% αντίστοιχα), των Τ.Κ. Αρωγής και Παραλία Μέσης του Δήμου Κομοτηνής (26% και 93,8% αντίστοιχα), της Τ.Κ. Προσκυνητών του Δήμου Μαρωνίας – Σαπών (32,3%) και των Δ.Κ. Πρίνου και Ποταμίας του Δήμου Θάσου (136,7% και 48,1% αντίστοιχα). Αντίθετα, σημαντικά μικρότερος καταγράφηκε ο πραγματικός πληθυσμός στην περίπτωση της Τ.Κ. Αγιάσματος (-42,2%) του Δήμου Νέστου και των Τ.Κ. Μαριών (-56,6%) και Παναγιάς (-36,1%) του Δήμου Θάσου.

Οι αποκλίσεις αυτές αποδίδονται αφενός στη διατήρηση έντονων δεσμών των εσωτερικών μεταναστών με τον τόπο καταγωγής τους, και την επιθυμία να απογραφούν σε αυτές, και αφετέρου στην πρόθεση μεγέθυνσης των πληθυσμιακών μεγεθών σε οικισμούς με μικρό αριθμό μόνιμων κατοίκων, προκειμένου να ενισχυθούν οι προϋποθέσεις για τη υλοποίηση χωροταξικών παρεμβάσεων. Στην κατηγορία αυτή εκτιμάται ότι ανήκουν ειδικότερα οι παραθεριστικοί οικισμοί (π.χ. των Κοινοτήτων Καριανής, Οφρυνίου, Κεραμωτής, Προσκυνητών και Μαρώνειας).

Εφεξής, για την εξαγωγή συμπερασμάτων, όπου είναι δυνατόν, χρησιμοποιείται ο «μόνιμος» πληθυσμός²²², δηλαδή λαμβάνεται υπόψη ο τόπος μόνιμης διαμονής των απογραφέντων.

Πίνακας 3.4.1.1: Πραγματικός / μόνιμος πληθυσμός και πυκνότητα πληθυσμού 2001 (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)				
Δήμος / Τ.Κ. & Δ.Κ.	Πραγματικός πληθυσμός (απογραφή 2001)	Μόνιμος πληθυσμός (απογραφή 2001)	Ποσοστιαία διαφορά πραγματικού / μόνιμου	Πυκνότητα μόνιμου πληθυσμού ανά τ. χλμ.
Δήμος Παγγαίου				
Τ.Κ. Καριανής	985	737	33,6%	21,84
Τ.Κ. Ορφανίου	774	698	10,9%	48,00
Τ.Κ. Οφρυνίου	1.302	1.095	18,9%	50,66
Τ.Κ. Ακροποτάμου	697	618	12,8%	10,62
Τ.Κ. Φωλεάς	597	553	8,0%	12,96
Τ.Κ. Μυρτοφύτου	496	470	5,5%	15,29
Τ.Κ. Ελαιοχωρίου	1.152	1.110	3,8%	45,23
Τ.Κ. Νέας Περάμου	2.489	2.425	2,6%	158,31
Τ.Κ. Νέας Ηρακλίτσας	1.003	951	5,5%	90,57
Τ.Κ. Κοκκινοχώματος	1.746	1.711	2,0%	70,52
Δήμος Καβάλας				
Δ.Κ. Καβάλας	60.802	61.121	-0,5%	1.644,50
Τ.Κ. Χαλκερού	190	181	5,0%	6,21
Δ.Κ. Νέας Καρβάλης	2.301	2.270	1,4%	49,03
Δήμος Νέστου				
Τ.Κ. Ποντολιβάδου	476	466	2,1%	17,43
Τ.Κ. Πετροπηγής	530	527	0,6%	27,03
Τ.Κ. Πέρνης	941	913	3,1%	34,84
Τ.Κ. Ερατεινού	883	675	30,8%	30,52

²²² Μόνιμος πληθυσμός: Το σύνολο των ατόμων που έχουν ζήσει συνεχώς στον τόπο συνήθους διαμονής τους για περίοδο τουλάχιστον 12 μηνών πριν την ημερομηνία αναφοράς της Απογραφής ή έφτασαν στον τόπο συνήθους διαμονής τους κατά τους τελευταίους 12 μήνες πριν την ημερομηνία αναφοράς, με την πρόθεση να παραμείνουν εκεί για τουλάχιστον 1 χρόνο.

Πίνακας 3.4.1.1: Πραγματικός / μόνιμος πληθυσμός και πυκνότητα πληθυσμού 2001 (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Δήμος / Τ.Κ. & Δ.Κ.	Πραγματικός πληθυσμός (απογραφή 2001)	Μόνιμος πληθυσμός (απογραφή 2001)	Ποσοστιαία διαφορά πραγματικού / μόνιμου	Πυκνότητα μόνιμου πληθυσμού ανά τ. χλμ.
Τ.Κ. Γραβούνης	849	838	1,3%	88,23
Τ.Κ. Ζαρκαδιάς	594	580	2,4%	64,46
Τ.Κ. Γέροντα	450	436	3,2%	29,37
Τ.Κ. Ξεριά	503	482	4,4%	21,38
Τ.Κ. Αβραμυλιάς	48	47	2,1%	5,53
Τ.Κ. Διαλεκτού	178	159	11,9%	15,67
Τ.Κ. Παραδείσου	429	442	-2,9%	40,01
Δ.Κ. Χρυσούπολης	8.004	8.000	0,1%	170,61
Τ.Κ. Χρυσοχωρίου	1.793	1.610	11,4%	88,72
Τ.Κ. Αγιάσματος	1.158	2.002	-42,2%	32,25
Τ.Κ. Πηγών	1.036	966	7,2%	52,51
Τ.Κ. Κεραμωτής	2.111	923	128,7%	44,86
Τ.Κ. Νέας Καρυάς	1.734	1.515	14,5%	64,59
Δήμος Τοπείρου				
Τ.Κ. Ερασμίου	1.480	1.464	1,1%	31,09
Τ.Κ. Μαγγάνων	774	783	-1,1%	39,68
Τ.Κ. Αβάτου	1.258	1.218	3,3%	104,45
Δ.Κ. Ευλάλου	4.463	4.548	-1,9%	69,85
Τ.Κ. Ολβίου	485	465	4,3%	49,09
Δ.Κ. Τοξοτών	2.066	2.060	0,3%	47,91
Τ.Κ. Εξοχής	1.536	1.559	-1,5%	24,12
Δήμος Αβδήρων				
Τ.Κ. Μυρωδάτου	587	582	0,9%	31,15
Τ.Κ. Αβδήρων	1.643	1.486	10,6%	24,80
Τ.Κ. Μάνδρας	596	574	3,8%	18,19
Τ.Κ. Νέας Κεσσάνης	1.091	1.008	8,2%	19,46

Πίνακας 3.4.1.1: Πραγματικός / μόνιμος πληθυσμός και πυκνότητα πληθυσμού 2001 (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Δήμος / Τ.Κ. & Δ.Κ.	Πραγματικός πληθυσμός (απογραφή 2001)	Μόνιμος πληθυσμός (απογραφή 2001)	Ποσοστιαία διαφορά πραγματικού / μόνιμου	Πυκνότητα μόνιμου πληθυσμού ανά τ. χλμ.
Τ.Κ. Κουτσού	906	899	0,8%	49,46
Τ.Κ. Σελίνου	319	319	0,0%	19,47
Τ.Κ. Πολυσίτου	543	535	1,5%	34,75
Τ.Κ. Σουνίου	928	930	-0,2%	75,15
Δ.Κ. Σελέρου	4.509	4.561	-1,1%	149,22
Δήμος Ιάσμου				
Τ.Κ. Αμαξάδων	1.591	1.630	-2,4%	47,52
Δ.Κ. Ιάσμου	4.859	4.796	1,3%	29,58
Τ.Κ. Σάλπης	803	800	0,4%	20,90
Τ.Κ. Πολυάνθου	813	815	-0,2%	12,57
Τ.Κ. Αμβροσίας	952	968	-1,7%	45,25
Δήμος Κομοτηνής				
Τ.Κ. Καλλίστης	179	167	7,2%	44,20
Τ.Κ. Νέας Καλλίστης	461	459	0,4%	29,19
Τ.Κ. Πόρπης	448	447	0,2%	17,62
Τ.Κ. Μέση	317	313	1,3%	27,38
Τ.Κ. Φαναρίου	422	397	6,3%	28,76
Τ.Κ. Αρωγής	223	177	26,0%	43,67
Τ.Κ. Παραλία Μέσης	31	16	93,8%	2,07
Τ.Κ. Γλυφάδας	170	166	2,4%	7,69
Τ.Κ. Παγουριών	708	703	0,7%	15,08
Τ.Κ. Νέου Σιδηροχωρίου	1.818	1.782	2,0%	36,26
Τ.Κ. Αγίων Θεοδώρων	556	554	0,4%	43,91
Δήμος Μαρωνείας – Σαπών				
Δ.Κ. Ξυλαγανής	2.006	1.954	2,7%	33,22
Τ.Κ. Ιμέρου	418	393	6,4%	18,71

Πίνακας 3.4.1.1: Πραγματικός / μόνιμος πληθυσμός και πυκνότητα πληθυσμού 2001 (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)				
Δήμος / Τ.Κ. & Δ.Κ.	Πραγματικός πληθυσμός (απογραφή 2001)	Μόνιμος πληθυσμός (απογραφή 2001)	Ποσοστιαία διαφορά πραγματικού / μόνιμου	Πυκνότητα μόνιμου πληθυσμού ανά τ. χλμ.
Τ.Κ. Προσκυνητών	1.048	792	32,3%	16,12
Τ.Κ. Μαρωνείας	881	827	6,5%	10,77
Τ.Κ. Κρωβύλης	558	529	5,5%	10,52
Δήμος Αλεξανδρούπολης				
Τ.Κ. Μάκρης	1.674	1.642	1,9%	25,54
Δ.Κ. Αλεξανδρούπολης	49.176	50.017	-1,7%	333,78
Τ.Κ. Ανθείας	1.308	1.240	5,5%	53,91
Τ.Κ. Λουτρού	1.148	1.045	9,9%	17,87
Δ.Κ. Φερών	5.461	5.422	0,7%	64,68
Δήμος Σαμοθράκης				
Τ.Κ. Σαμοθράκης	2.723	2.712	0,4%	15,24
Δήμος Θάσου				
Δ.Κ. Θάσου	3.140	3.138	0,1%	137,60
Δ.Κ. Θεολόγου	1.748	1.625	7,6%	14,22
Δ.Κ. Καλλιράχης	1.282	1.202	6,7%	51,88
Δ.Κ. Λιμεναρίων	2.452	2.376	3,2%	41,99
Δ.Κ. Πρίνου	1.361	575	136,7%	13,59
Δ.Κ. Ποταμιάς	1.262	852	48,1%	42,43
Τ.Κ. Μαριών	559	1.287	-56,6%	55,73
Τ.Κ. Παναγίας	849	1.329	-36,1%	35,05
Τ.Κ. Ραχωνίου	720	694	3,7%	23,62
Τ.Κ. Σωτήρος	392	373	5,1%	35,70
ΣΥΝΟΛΑ	213.952	211.726	1,1%	70,79

Εκτός από τα μεγάλα αστικά κέντρα της Καβάλας και της Αλεξανδρούπολης, όπου συγκεντρώνεται το 52,5% (111.138 κάτοικοι) του συνολικού μόνιμου πληθυσμού της περιοχής παρέμβασης, οι **πολυπληθέστερες** κοινότητες είναι της

Χρυσούπολης του Δήμου Νέστου (8.000 μόνιμοι κάτοικοι), των Φερών (5.422), του Ιάσμου (4.796), του Σελέρου (4.561) και του Ευάλου (4.548). Οι **πληθυσμιακά μικρότερες** κοινότητες εντοπίζονται στο Δήμο Κομοτηνής (οι Τ.Κ. Παραλία Μέσης, Γλυφάδας και Αρωγής με 16, 166 και 177 μόνιμους κατοίκους αντίστοιχα), στο Δήμο Καβάλας (η Τ.Κ. Χαλκερού με 181 κατοίκους) και στο Δήμο Νέστου (οι Τ.Κ. Αβραμυλιάς και Διαλεκτού με 47 και 159 κατοίκους αντίστοιχα).

Με εξαίρεση πάλι τα αστικά κέντρα της Καβάλας και της Αλεξανδρούπολης, οι πιο **πυκνοκατοικημένες** κοινότητες της περιοχής είναι της Χρυσούπολης (171 μόνιμοι κάτοικοι ανά τ. χλμ.) στο Δήμο Νέστου, της Νέας Περάμου (158) του Δήμου Παγγαίου, του Σελέρου (149) στο Δήμο Ιάσμου, της Θάσου (138) στο ομώνυμο Δήμο και του Αβάτου (105) στο Δήμο Τοπείρου. Οι πλέον **αραιοκατοικημένες** κοινότητες είναι της Παραλίας Μέσης και Γλυφάδας στο Δήμο Κομοτηνής (με μόλις 2,07 και 7,69 μόνιμους κατοίκους ανά τ. χλμ.), της Αβραμυλιάς (5,53) στο Δήμο Νέστου και του Χαλκερού (6,21) στο Δήμο Καβάλας.

Επίσης πρέπει να επισημανθεί, ότι στους παραθεριστικούς προορισμούς της περιοχής παρέμβασης (και ειδικότερα τη Θάσο και τη Σαμοθράκη), ο πληθυσμός πολλαπλασιάζεται κατά την θερινή περίοδο, με τον **εποχικό πληθυσμό** να αποτελείται τόσο από κατοίκους άλλων περιοχών της Ελλάδας (παραθεριστές) και από το εξωτερικό (αλλοδαποί και Έλληνες – κάτοικοι εξωτερικού), όσο και από άτομα που μετακινούνται στις περιοχές αυτές προκειμένου να εργαστούν κατά τη διάρκεια της τουριστικής περιόδου. Καθώς δεν υφίστανται μετρήσιμα δεδομένα για το μέγεθος του εποχικού πληθυσμού, τα στατιστικά στοιχεία για τον μόνιμο ή πραγματικό πληθυσμό κρίνονται συχνά ως ανεπαρκή και ακατάλληλα να δώσουν αξιόπιστη και χρήσιμη εικόνα για τον σκοπό προσδιορισμού της χωροταξικής διάρθρωσης και των αναγκών των τουριστικών περιοχών σε τεχνικές υποδομές και δημόσιες υπηρεσίες (π.χ. ύδρευση, αποχέτευση, πολεοδομική οργάνωση).

Στον Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η **διαχρονική εξέλιξη του πληθυσμού** των κοινοτήτων της περιοχής παρέμβασης, όπως αυτή καταγράφεται μέσω των εθνικών απογραφών των ετών 1981, 1991 και 2001 σε τιμές πραγματικού πληθυσμού, καθώς μόνο αυτές παρέχονται από την ΕΛΣΤΑΤ για την απογραφή του 1981. Επισημαίνεται, ότι τα υποσύνολα σε κάθε Δήμο αναφέρονται στα τμήματα των Δήμων που εντάσσονται στην περιοχή παρέμβασης.

Πίνακας 3.4.1.2: Εξέλιξη πραγματικού και ποσοστιαία μεταβολή πληθυσμού 1981-2001 (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Δήμος / Τ.Κ. & Δ.Κ.	Πραγματικός πληθυσμός				
	1981	1991	2001	91/81	01/91
Δ. Παγγαίου					
Καριανής	534	710	985	33,0%	38,7%
Ορφανίου	576	701	774	21,7%	10,4%
Οφρυνίου	893	1.052	1.302	17,8%	23,8%
Ακροποτάμου	670	769	697	14,8%	-9,4%
Φωλεάς	522	587	597	12,5%	1,7%
Μυρτοφύτου	516	480	496	-7,0%	3,3%
Ελαιοχωρίου	1.204	1.158	1.152	-3,8%	-0,5%
Νέας Περάμου	1.678	2.032	2.489	21,1%	22,5%
Νέας Ηρακλίτισης	449	523	1.003	16,5%	91,8%
Κοκκινοχώματος	1.165	1.312	1.746	12,6%	33,1%
Υποσύνολο	8.207	9.324	11.241	13,6%	20,6%
Δ. Καβάλας					
Καβάλας	56.705	58.025	60.802	2,3%	4,8%
Χαλκερού	244	212	190	-13,1%	-10,4%
Νέας Καρβάλης	1.743	1.950	2.301	11,9%	18,0%
Υποσύνολο	58.692	60.187	63.293	2,5%	5,2%
Δ. Νέστου					
Ποντολιβάδου	463	461	476	-0,4%	3,3%
Πετροπηγής	630	596	530	-5,4%	-11,1%
Πέρνης	1.115	1.007	941	-9,7%	-6,6%
Ερατεινού	944	781	883	-17,3%	13,1%
Γραβούνης	905	803	849	-11,3%	5,7%
Ζαρκαδιάς	646	572	594	-11,5%	3,8%
Γέροντα	544	493	450	-9,4%	-8,7%
Ξεριά	385	483	503	25,5%	4,1%
Αβραμυλιάς	160	99	48	-38,1%	-51,5%
Διαλεκτού	242	178	178	-26,4%	0,0%

Πίνακας 3.4.1.2: Εξέλιξη πραγματικού και ποσοστιαία μεταβολή πληθυσμού 1981-2001 (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Δήμος / Τ.Κ. & Δ.Κ.	Πραγματικός πληθυσμός				
	1981	1991	2001	91/81	01/91
Παραδείσου	662	468	429	-29,3%	-8,3%
Χρυσούπολης	7.119	7.208	8.004	1,3%	11,0%
Χρυσοχωρίου	1.652	1.592	1.793	-3,6%	12,6%
Αγιάσματος	1.155	1.076	1.158	-6,8%	7,6%
Πηγών	920	1.021	1.036	11,0%	1,5%
Κεραμωτής	1.724	1.726	2.111	0,1%	22,3%
Νέας Καρυάς	1.593	1.506	1.734	-5,5%	15,1%
Υποσύνολο	20.859	20.070	21.717	-3,8%	8,2%
Δ. Τοπείρου					
Ερασμίου	1.778	1.710	1.480	-3,8%	-13,5%
Μαγγάνων	833	859	774	3,1%	-9,9%
Αβάτου	1.048	1.014	1.258	-3,2%	24,1%
Ευλάλου	4.442	4.598	4.463	3,5%	-2,9%
Ολβίου	518	593	485	14,5%	-18,2%
Τοξοτών	2.198	2.125	2.066	-3,3%	-2,8%
Εξοχής	1.665	1.563	1.536	-6,1%	-1,7%
Υποσύνολο	12.482	12.462	12.062	-0,2%	-3,2%
Δ. Αβδήρων					
Μυρωδάτου	668	678	587	1,5%	-13,4%
Αβδήρων	1.695	1.455	1.643	-14,2%	12,9%
Μάνδρας	660	635	596	-3,8%	-6,1%
Νέας Κεσσάνης	1.344	1.249	1.091	-7,1%	-12,7%
Κουτσού	1.118	963	906	-13,9%	-5,9%
Σελίνου	441	433	319	-1,8%	-26,3%
Πολυσίτου	737	584	543	-20,8%	-7,0%
Σουνίου	844	875	928	3,7%	6,1%
Σελέρου	3.783	4.100	4.509	8,4%	10,0%

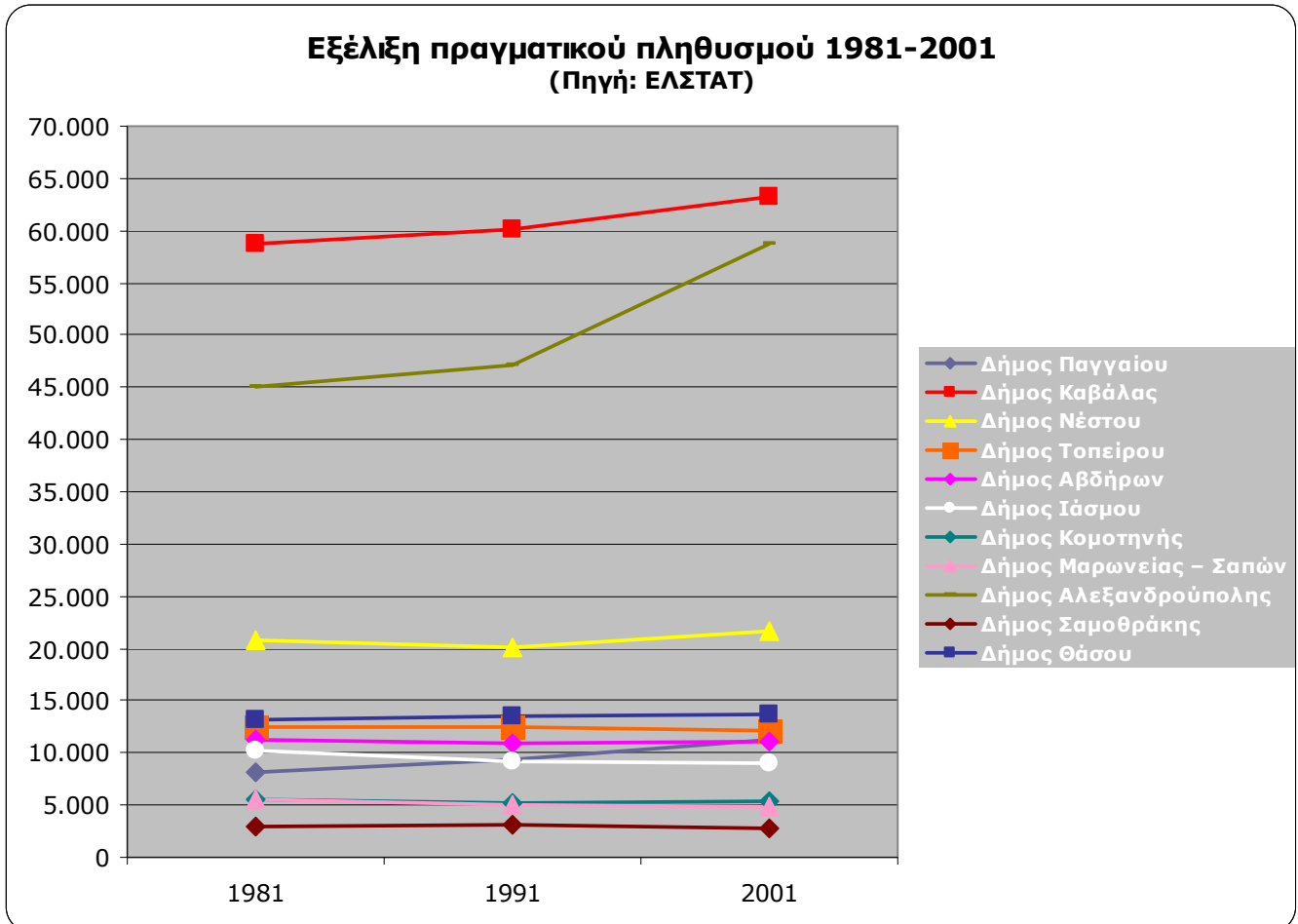
Πίνακας 3.4.1.2: Εξέλιξη πραγματικού και ποσοστιαία μεταβολή πληθυσμού 1981-2001 (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)					
Δήμος / Τ.Κ. & Δ.Κ.	Πραγματικός πληθυσμός				
	1981	1991	2001	91/81	01/91
Υποσύνολο	11.290	10.972	11.122	-2,8%	1,4%
Δ. Ιάσμου					
Αμαξάδων	1.505	1.608	1.591	6,8%	-1,1%
Ιάσμου	5.503	4.712	4.859	-14,4%	3,1%
Σάλπης	967	815	803	-15,7%	-1,5%
Πολυάνθου	1.224	885	813	-27,7%	-8,1%
Αμβροσίας	977	1.247	952	27,6%	-23,7%
Υποσύνολο	10.176	9.267	9.018	-8,9%	-2,7%
Δ. Κομοτηνής					
Καλλίστης	133	143	179	7,5%	25,2%
Νέας Καλλίστης	568	592	461	4,2%	-22,1%
Πόρπης	509	441	448	-13,4%	1,6%
Μέση	341	348	317	2,1%	-8,9%
Φαναρίου	504	527	422	4,6%	-19,9%
Αρωγής	36	36	223	0,0%	519,4%
Παραλία Μέσης	1	48	31	4700,0%	-35,4%
Γλυφάδας	244	215	170	-11,9%	-20,9%
Παγουριών	500	434	708	-13,2%	63,1%
Νέου Σιδηροχωρίου	2.176	1.857	1.818	-14,7%	-2,1%
Αγιών Θεοδώρων	612	564	556	-7,8%	-1,4%
Υποσύνολο	5.624	5.205	5.333	-7,5%	2,5%
Δ. Μαρωνείας - Σαπών					
Ξυλαγανής	2.362	2.212	2.006	-6,4%	-9,3%
Ιμέρου	501	478	418	-4,6%	-12,6%
Προσκυνητών	1.090	947	1.048	-13,1%	10,7%
Μαρωνείας	902	788	881	-12,6%	11,8%
Κρωβύλης	685	613	558	-10,5%	-9,0%

Πίνακας 3.4.1.2: Εξέλιξη πραγματικού και ποσοστιαία μεταβολή πληθυσμού 1981-2001 (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)					
Δήμος / Τ.Κ. & Δ.Κ.	Πραγματικός πληθυσμός				
	1981	1991	2001	91/81	01/91
Υποσύνολο	5.540	5.038	4.911	-9,1%	-2,5%
Δ. Αλεξανδρούπολης					
Μάκρης	1.334	1.434	1.674	7,5%	16,7%
Αλεξανδρούπολης	35.799	38.220	49.176	6,8%	28,7%
Ανθείας	1.207	1.154	1.308	-4,4%	13,3%
Λουτρού	1.367	1.338	1.148	-2,1%	-14,2%
Φερών	5.309	4.944	5.461	-6,9%	10,5%
Υποσύνολο	45.016	47.090	58.767	4,6%	24,8%
Δ. Σαμοθράκης					
Σαμοθράκης	2.871	3.083	2.723	7,4%	-11,7%
Υποσύνολο	2.871	3.083	2.723	7,4%	-11,7%
Δ. Θάσου					
Θάσου	2.312	2.614	3.140	13,1%	20,1%
Θεολόγου	1.702	2.119	1.748	24,5%	-17,5%
Καλλιράχης	1.437	1.345	1.282	-6,4%	-4,7%
Λιμεναρίων	2.245	2.309	2.452	2,9%	6,2%
Πρίνου	1.646	667	1.361	-59,5%	104,0%
Ποταμιάς	1.058	871	1.262	-17,7%	44,9%
Μαριών	699	1.096	559	56,8%	-49,0%
Παναγίας	902	1.366	849	51,4%	-37,8%
Ραχωνίου	739	739	720	0,0%	-2,6%
Σωτήρος	371	401	392	8,1%	-2,2%
Υποσύνολο	13.111	13.527	13.765	3,2%	1,8%
ΣΥΝΟΛΑ	193.868	196.225	213.952	1,2%	9,0%

Σύμφωνα με τα στοιχεία των απογραφών, ο πληθυσμός της περιοχής παρέμβασης αυξήθηκε μεταξύ 1981-2001 συνολικά κατά 10,4%. Η πληθυσμιακή αύξηση ήταν πολύ εντονότερη τη δεκαετία 1991-2001 (9%), ενώ τη προηγούμενη δεκαετία

(1981-1991) είχε εμφανίσει μόνο οριακή αύξηση κατά 1,2%. Ο πληθυσμός της περιοχής παρέμβασης σημείωσε συνεπώς μεγαλύτερη αύξηση συγκριτικά με το σύνολο της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, τόσο κατά τη δεκαετία 1991-2001 (+7,1%), όσο και κατά την προηγούμενη δεκαετία 1981-1991, όπου ο συνολικός πληθυσμός της Περιφέρειας μειώθηκε κατά 0,8%.

Γράφημα 3.4.1.2

Σε επίπεδο Τοπικών & Δημοτικών Κοινοτήτων παρατηρούνται ωστόσο σημαντικές αποκλίσεις, τόσο με τη μορφή αυξομειώσεων, αλλά και συνολικών μειώσεων του πληθυσμού κατά τη διάρκεια των εξεταζόμενων δεκαετιών. Οι μεγαλύτερες πληθυσμιακές αυξήσεις σημειώθηκαν στα τμήματα των Δήμων Παγγαίου και Αλεξανδρούπολης που ανήκουν στην περιοχή παρέμβασης. Συγκεκριμένα στο τμήμα του Δήμου Παγγαίου, ο πληθυσμός αυξήθηκε κατά 13,6% το 1981-1991 και 20,6% το 1991-2001 (συνολικά 37% στην 20ετία 1981-2001), ενώ στο τμήμα του Δήμου Αλεξανδρούπολης αντιστοίχα κατά 4,6% και 24,8% (συνολικά κατά 30,5%). Αντίθετα, πληθυσμιακή συρρίκνωση παρατηρείται καθ' όλη την περίοδο 1981-2001 στα τμήματα των Δήμων Ιάσμου (-11,4%), Μαρωνείας-Σαπών (-11,4%) και Τοπείρου (-3,4%). Στο Δήμο Κομοτηνής, η πληθυσμιακή μεταβολή είναι αρνητική κατά τη δεκαετία 1981-1991 (-7,5%), ενώ εμφανίζει θετικό

πρόσμημο την επόμενη δεκαετία 1991-2001 (κατά 2,5%), με αποτέλεσμα να μειωθεί συνολικά κατά 5,2% μεταξύ 1981-2001. Αντίστροφη υπήρξε η πληθυσμιακή μεταβολή στο Δήμο Σαμοθράκης, όπου την αύξηση κατά 7,4% μεταξύ 1981-1991 ακολούθησε μια σημαντική μείωση κατά 11,7% το 1991-2001, με αποτέλεσμα ο πληθυσμός του νησιού να συρρικνωθεί συνολικά κατά 5,2% μεταξύ 1981-2001.

Οι σημαντικές πληθυσμιακές αυξήσεις στις Κοινότητες του Δήμου Παγγαίου, στη Νέα Καρβάλη, στη Μάκρη της Αλεξανδρούπολης, καθώς και την Αρωγή και Παραλία Μέσης του Δήμου Κομοτηνής εκτιμάται ότι οφείλονται στην ανάπτυξη της παραθεριστικής κατοικίας και τη δημιουργία νέων οικισμών. Ενδεικτική είναι η περίπτωση της Παραλίας Μέσης, όπου δεν υπήρχε οικισμός το 1981, αλλά με την οικοδόμηση εξοχικών κατοικιών εγκαταστάθηκαν σταδιακά μόνιμοι κάτοικοι, με αποτέλεσμα να αποτελέσει πλέον το 1991 αυτόνομο Δημοτικό Διαμέρισμα με 48 κατοίκους. Αντίστοιχα πολλοί παραθεριστικοί οικισμοί μετεξελίχθηκαν ιδιαίτερα τη δεκαετία 1991-2001 σε τόπους μόνιμης κατοικίας, όπως στην περίπτωση της Κοινότητας Κοκκινοχώματος. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η πληθυσμιακή αύξηση εκτιμάται ότι οφείλεται επίσης στην εισροή οικονομικών μεταναστών μετά το 1990 (π.χ. στην Κοινότητα Παγουριών του Δήμου Κομοτηνής) και την εγκατάσταση παλιννοστούτων ομογενών, αλλά και στη μετεγκατάσταση κατοίκων από όμορα χωριά, που σε ορισμένες περιπτώσεις έλαβε τη μορφή δημιουργίας νέων οικισμών, όπως στον Ξεριά του Δήμου Νέστου.

Η μείωση του πληθυσμού σε πολλές Κοινότητες οφείλεται αντίθετα κυρίως στην τάση αστυφιλίας και εξωτερικής μετανάστευσης, ως αποτέλεσμα των στερήσεων, της ανεργίας και υποαπασχόλησης στις αγροτικές περιοχές. Οι περισσότερες Κοινότητες της περιοχής παρέμβασης, ειδικά των Δήμων Νέστου, Τοπείρου, Αβδήρων, Ιάσμου και Μαρωνείας – Σαπών, φαίνεται ότι θίγονται από το ρεύμα εσωτερικής και εξωτερικής μετανάστευσης, κυρίως κατά τη δεκαετία 1981-1991. Δυστυχώς, τα διαθέσιμα στοιχεία δεν επιτρέπουν τον διαχωρισμό του ειδικού βάρους που υποκρύπτει η ύπαρξη του μουσουλμανικού στοιχείου σε ορισμένες Κοινότητες της περιοχής παρέμβασης, προκειμένου να επισημανθούν διαφορετικές αιτίες των πληθυσμιακών μεταβολών (π.χ. διαφοροποιήσεις ως προς την ένταση της κινητικότητας των πληθυσμιακών ομάδων ή υπερκάλυψη του αρνητικού μεταναστευτικού ισοζυγίου από το θετικό ισοζύγιο γεννήσεων – θανάτων του μουσουλμανικού πληθυσμού).

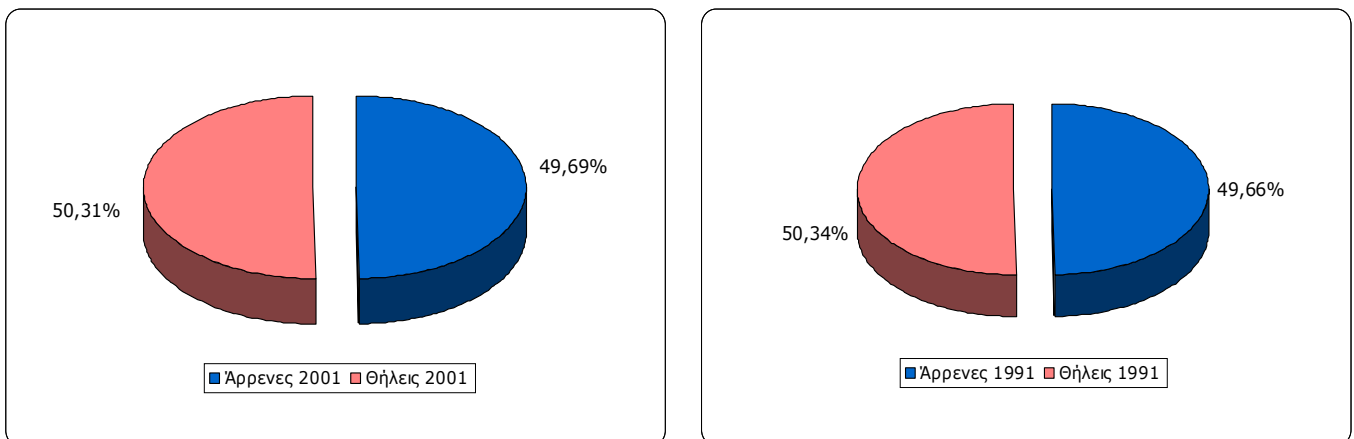
Τα πληθυσμιακά μεγέθη της περιοχής παρέμβασης σήμερα, όπως αποτυπώνονται από τα προσωρινά στοιχεία της απογραφής του 2011²²³ στο επίπεδο των Περιφερειακών Ενοτήτων Έβρου, Θάσου, Καβάλας, Ξάνθης και Ροδόπης

²²³ Δελτίο Τύπου ΕΛΣΤΑΤ «Ανακοίνωση προσωρινών αποτελεσμάτων απογραφής πληθυσμού 2011», 22.07.2011.

καταδεικνύουν μια οριακή αύξηση κατά 0,5% του μόνιμου πληθυσμού. Η μεγαλύτερη αύξηση παρατηρείται στην Περιφερειακή Ενότητα Ξάνθης (7,1%). Σαφώς μικρότερες αυξήσεις καταγράφονται στις Περιφερειακές Ενότητες Θάσου (2%) και Ροδόπης (0,3%), ενώ συρρίκνωση του πληθυσμού παρατηρείται στις Περιφερειακές Ενότητες Έβρου (-1,2%) και Καβάλας (-2,8). Σημειώνεται, ότι τα στοιχεία αυτά αναφέρονται ως ένδειξη της τάσης μεταβολής του πληθυσμού στην ευρύτερη περιοχή, δεδομένου ότι δεν έχουν δημοσιευθεί ακόμη τα δημογραφικά στοιχεία της απογραφής σε επίπεδο Κοινοτήτων. Επίσης, τα διαθέσιμα στοιχεία της απογραφής του 2011 σε επίπεδο Δήμων δεν επιτρέπουν την εξαγωγή συμπερασμάτων ως προς την μεταβολή των πληθυσμιακών μεγεθών, καθώς αναφέρονται σε διαφορετικές δημοτικές οντότητες («Καποδιστριακοί» Δήμοι το 2001 και «Καλλικρατικοί» Δήμοι το 2011).

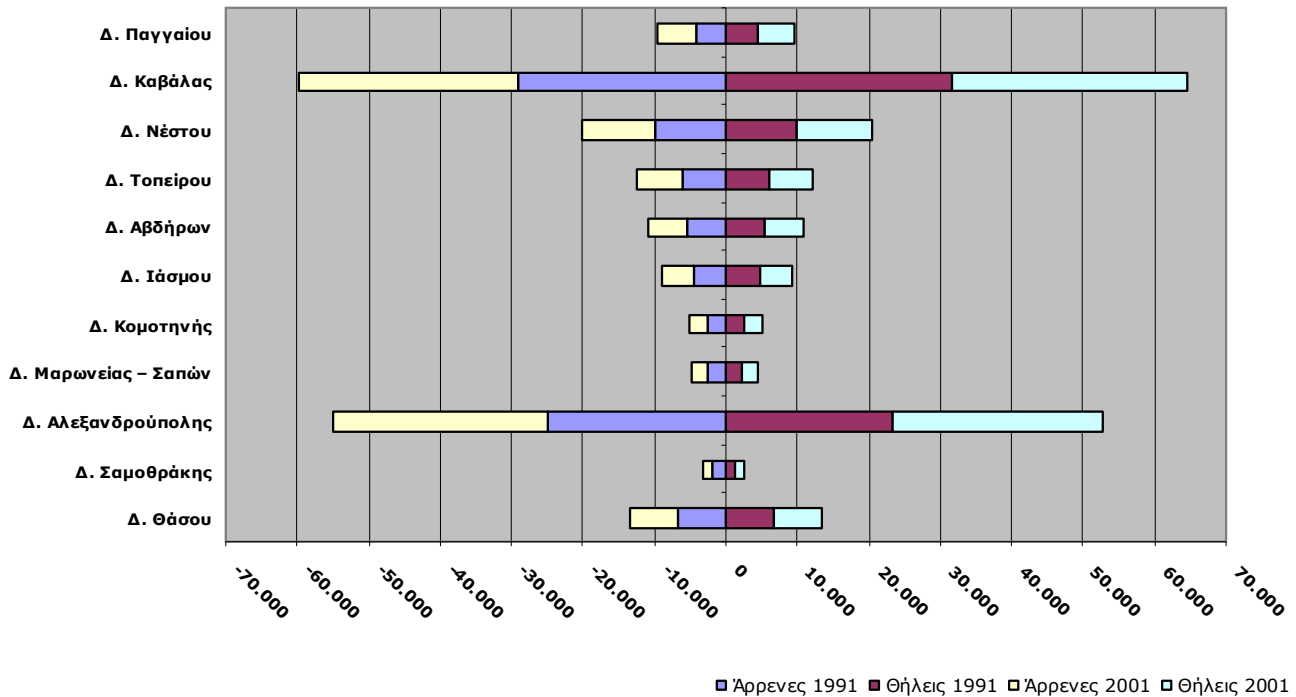
Από τα στοιχεία του ακόλουθου Πίνακα 3.4.1.3 και των γραφημάτων 3.4.1.3 και 3.4.1.4. προκύπτει ότι η σύνθεση του πληθυσμού κατά **φύλο** στην περιοχή παρέμβασης παρέμεινε αμετάβλητη κατά την περίοδο 1991–2001, με τον ανδρικό πληθυσμό να υστερεί ελαφρά του γυναικείου (49,7% έναντι 50,3%), και διαφοροποιείται από την κατανομή του συνολικού πληθυσμού στο επίπεδο της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, όπου υπερτερεί ελαφρά ο ανδρικός πληθυσμός (50,1% άρρενες έναντι 49,9% θήλεις).

Γράφημα 3.4.1.3: Σύνθεση Πληθυσμού κατά Φύλο στην Περιοχή Παρέμβασης

Γράφημα 3.4.1.4

Κατανομή μόνιμου πληθυσμού κατά φύλο 2001 και 1991 (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Στην περιοχή παρέμβασης, ο ανδρικός πληθυσμός φαίνεται ότι υπερτερεί αισθητά στις κοινότητες Καρανής (53,6%), Ακροποτάμου (52,6%), Μυρτοφύτου (56,8%) του Δήμου Παγγαίου, Χαλκερού (52,5%) του Δήμου Καβάλας, Αρωγής (54,8%) και Παραλία Μέσης (62,5%) του Δήμου Κομοτηνής, Προσκυνητών (52,1%) του Δήμου Μαρωνείας - Σαπών, Φερών (52,3%) του Δήμου Αλεξανδρούπολης και Σαμοθράκης (56%) του ομώνυμου Δήμου. Αντίθετα, ο γυναικείος πληθυσμός υπερτερεί αισθητά στις κοινότητες Νέας Ηρακλείτσας (52,1%) του Δήμου Παγγαίου, Καβάλας (52,1%), Αβραμυλιάς (59,6%) και Χρυσούπολης (52,1%) του Δήμου Νέστου, Σελίνου (54,5%) και Πολυσίτου (52,5%) του Δήμου Αβδήρων, Καλλίστης (52,7%), Νέα Καλλίστης (54,7%), Μέσης (53,4%), Φαναρίου (53,4%) και Γλυφάδας (52,4%) του Δήμου Κομοτηνής, καθώς και Μάκρης (52,4%) του Δήμου Αλεξανδρούπολης.

Πίνακας 3.4.1.3: Κατανομή μόνιμου πληθυσμού κατά φύλο 2001 και 1991

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφές μόνιμου πληθυσμού 1991 και 2001)

Δήμος / Τ.Κ. & Δ.Κ.	2001					1991				
	Σύνολο	Άρρενες	%	Θήλειες	%	Σύνολο	Άρρενες	%	Θήλειες	%
Δήμος Παγγαίου										
Καριανής	737	395	53,6%	342	46,4%	606	291	48,0%	315	52,0%
Ορφανίου	698	342	49,0%	356	51,0%	608	310	51,0%	298	49,0%
Οφρυνίου	1.095	535	48,9%	560	51,1%	934	444	47,5%	490	52,5%
Ακροποτάμου	618	325	52,6%	293	47,4%	659	341	51,7%	318	48,3%
Φωλεάς	553	275	49,7%	278	50,3%	504	250	49,6%	254	50,4%
Μυρτοφύτου	470	267	56,8%	203	43,2%	455	234	51,4%	221	48,6%
Ελαιοχωρίου	1.110	575	51,8%	535	48,2%	1.123	564	50,2%	559	49,8%
Νέας Περάμου	2.425	1.247	51,4%	1.178	48,6%	1.983	974	49,1%	1.009	50,9%
Νέας Ηρακλίτισης	951	456	47,9%	495	52,1%	507	257	50,7%	250	49,3%
Κοκκινοχώματος	1.711	881	51,5%	830	48,5%	1.278	614	48,0%	664	52,0%
Δήμος Καβάλας										
Καβάλας	61.121	29.259	47,9%	31.862	52,1%	58.651	28.137	48,0%	30.514	52,0%

Πίνακας 3.4.1.3: Κατανομή μόνιμου πληθυσμού κατά φύλο 2001 και 1991

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφές μόνιμου πληθυσμού 1991 και 2001)

Δήμος / Τ.Κ. & Δ.Κ.	2001					1991				
	Σύνολο	Άρρενες	%	Θήλεις	%	Σύνολο	Άρρενες	%	Θήλεις	%
Χαλκερού	181	95	52,5%	86	47,5%	208	100	48,1%	108	51,9%
Νέας Καρβάλης	2.270	1.120	49,3%	1.150	50,7%	1.925	957	49,7%	968	50,3%
Δήμος Νέστου										
Ποντολιβάδου	466	230	49,4%	236	50,6%	439	198	45,1%	241	54,9%
Πετροπηγής	527	268	50,9%	259	49,1%	580	286	49,3%	294	50,7%
Πέρνης	913	448	49,1%	465	50,9%	977	472	48,3%	505	51,7%
Ερατεινού	675	329	48,7%	346	51,3%	748	379	50,7%	369	49,3%
Γραβούνης	838	413	49,3%	425	50,7%	784	390	49,7%	394	50,3%
Ζαρκαδιάς	580	295	50,9%	285	49,1%	566	269	47,5%	297	52,5%
Γέροντα	436	226	51,8%	210	48,2%	490	245	50,0%	245	50,0%
Ξεριά	482	243	50,4%	239	49,6%	481	255	53,0%	226	47,0%
Αβραμυλιάς	47	19	40,4%	28	59,6%	85	38	44,7%	47	55,3%
Διαλεκτού	159	81	50,9%	78	49,1%	156	75	48,1%	81	51,9%

Πίνακας 3.4.1.3: Κατανομή μόνιμου πληθυσμού κατά φύλο 2001 και 1991

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφές μόνιμου πληθυσμού 1991 και 2001)

Δήμος / Τ.Κ. & Δ.Κ.	2001					1991				
	Σύνολο	Άρρενες	%	Θήλειες	%	Σύνολο	Άρρενες	%	Θήλειες	%
Παραδείσου	442	315	71,3%	127	28,7%	462	312	67,5%	150	32,5%
Χρυσούπολης	8.000	3.836	48,0%	4.164	52,1%	7.273	3.526	48,5%	3.747	51,5%
Χρυσοχωρίου	1.610	821	51,0%	789	49,0%	1.581	784	49,6%	797	50,4%
Αγιάσματος	2.002	456	49,4%	467	50,6%	1.056	529	50,1%	527	49,9%
Πηγών	966	502	52,0%	464	48,0%	942	457	48,5%	485	51,5%
Κεραμωτής	923	997	49,8%	1.005	50,2%	1.723	858	49,8%	865	50,2%
Νέας Καρυάς	1.515	756	49,9%	759	50,1%	1.513	744	49,2%	769	50,8%
Δήμος Τοπείρου										
Ερασμίου	1.464	723	49,4%	741	50,6%	1.675	808	48,2%	867	51,8%
Μαγγάνων	783	398	50,8%	385	49,2%	846	433	51,2%	413	48,8%
Αβάτου	1.218	614	50,4%	604	49,6%	1.012	510	50,4%	502	49,6%
Ευλάλου	4.548	2.304	50,7%	2.244	49,3%	4.606	2.302	50,0%	2.304	50,0%
Ολβίου	465	236	50,8%	229	49,2%	582	282	48,5%	300	51,5%

Πίνακας 3.4.1.3: Κατανομή μόνιμου πληθυσμού κατά φύλο 2001 και 1991

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφές μόνιμου πληθυσμού 1991 και 2001)

Δήμος / Τ.Κ. & Δ.Κ.	2001					1991				
	Σύνολο	Άρρενες	%	Θήλειες	%	Σύνολο	Άρρενες	%	Θήλειες	%
Τοξοτών	2.060	1.036	50,3%	1.024	49,7%	2.066	1.036	50,1%	1.030	49,9%
Εξοχής	1.559	836	53,6%	723	46,4%	1.550	827	53,4%	723	46,6%
Δήμος Αβδήρων										
Μυρωδάτου	582	296	50,9%	286	49,1%	624	321	51,4%	303	48,6%
Αβδήρων	1.486	753	50,7%	733	49,3%	1.429	699	48,9%	730	51,1%
Μάνδρας	574	286	49,8%	288	50,2%	610	302	49,5%	308	50,5%
Νέας Κεσσάνης	1.008	511	50,7%	497	49,3%	1.230	632	51,4%	598	48,6%
Κουτσού	899	463	51,5%	436	48,5%	933	471	50,5%	462	49,5%
Σελίνου	319	145	45,5%	174	54,5%	398	195	49,0%	203	51,0%
Πολυσίτου	535	254	47,5%	281	52,5%	580	279	48,1%	301	51,9%
Σουνίου	930	475	51,1%	455	48,9%	877	426	48,6%	451	51,4%
Σελέρου	4.561	2.272	49,8%	2.289	50,2%	4.126	2.017	48,9%	2.109	51,1%
Δήμος Ιάσμου										

Πίνακας 3.4.1.3: Κατανομή μόνιμου πληθυσμού κατά φύλο 2001 και 1991

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφές μόνιμου πληθυσμού 1991 και 2001)

Δήμος / Τ.Κ. & Δ.Κ.	2001					1991				
	Σύνολο	Άρρενες	%	Θήλεις	%	Σύνολο	Άρρενες	%	Θήλεις	%
Αμαξάδων	1.630	815	50,0%	815	50,0%	1.592	729	45,8%	863	54,2%
Ιάσμου	4.796	2.383	49,7%	2.413	50,3%	4.737	2.309	48,7%	2.428	51,3%
Σάλπης	800	416	52,0%	384	48,0%	798	394	49,4%	404	50,6%
Πολυάνθου	815	404	49,6%	411	50,4%	905	420	46,4%	485	53,6%
Αμβροσίας	968	484	50,0%	484	50,0%	1.188	605	50,9%	583	49,1%
Δήμος Κομοτηνής										
Καλλίστης	167	79	47,3%	88	52,7%	145	70	48,3%	75	51,7%
Νέας Καλλίστης	459	208	45,3%	251	54,7%	588	312	53,1%	276	46,9%
Πόρπης	447	217	48,5%	230	51,5%	415	194	46,7%	221	53,3%
Μέση	313	146	46,6%	167	53,4%	332	172	51,8%	160	48,2%
Φαναρίου	397	185	46,6%	212	53,4%	517	256	49,5%	261	50,5%
Αρωγής	177	97	54,8%	80	45,2%	21	11	52,4%	10	47,6%
Παραλία Μέσης	16	10	62,5%	6	37,5%	10	4	40,0%	6	60,0%

Πίνακας 3.4.1.3: Κατανομή μόνιμου πληθυσμού κατά φύλο 2001 και 1991

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφές μόνιμου πληθυσμού 1991 και 2001)

Δήμος / Τ.Κ. & Δ.Κ.	2001					1991				
	Σύνολο	Άρρενες	%	Θήλειες	%	Σύνολο	Άρρενες	%	Θήλειες	%
Γλυφάδας	166	79	47,6%	87	52,4%	209	106	50,7%	103	49,3%
Παγουριών	703	339	48,2%	364	51,8%	429	196	45,7%	233	54,3%
Νέου Σιδηροχωρίου	1.782	868	48,7%	914	51,3%	1.837	899	48,9%	938	51,1%
Αγίων Θεοδώρων	554	284	51,3%	270	48,7%	568	293	51,6%	275	48,4%
Δήμος Μαρωνείας – Σαπών										
Ξυλαγανής	1.954	964	49,3%	990	50,7%	2.113	1.047	49,6%	1.066	50,4%
Ιμέρου	393	202	51,4%	191	48,6%	456	242	53,1%	214	46,9%
Προσκυνητών	792	413	52,1%	379	47,9%	885	446	50,4%	439	49,6%
Μαρωνείας	827	498	60,2%	329	39,8%	715	396	55,4%	319	44,6%
Κρωβύλης	529	263	49,7%	266	50,3%	607	301	49,6%	306	50,4%
Δήμος Αλεξανδρούπολης										
Μάκρης	1.642	782	47,6%	860	52,4%	1.424	696	48,9%	728	51,1%
Αλεξανδρούπολης	50.017	25.269	50,5%	24.748	49,5%	39.261	20.260	51,6%	19.001	48,4%

Πίνακας 3.4.1.3: Κατανομή μόνιμου πληθυσμού κατά φύλο 2001 και 1991

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφές μόνιμου πληθυσμού 1991 και 2001)

Δήμος / Τ.Κ. & Δ.Κ.	2001					1991				
	Σύνολο	Άρρενες	%	Θήλεις	%	Σύνολο	Άρρενες	%	Θήλεις	%
Ανθείας	1.240	609	49,1%	631	50,9%	1.167	575	49,3%	592	50,7%
Λουτρού	1.045	513	49,1%	532	50,9%	1.298	654	50,4%	644	49,6%
Φερών	5.422	2.833	52,3%	2.589	47,7%	5.088	2.645	52,0%	2.443	48,0%
Δήμος Σαμοθράκης										
Σαμοθράκης	2.712	1.519	56,0%	1.193	44,0%	3.080	1.767	57,4%	1.313	42,6%
Δήμος Θάσου										
Θάσου	3.138	1.558	49,6%	1.580	50,4%	2.632	1.312	49,8%	1.320	50,2%
Θεολόγου	1.625	809	49,8%	816	50,2%	1.903	920	48,3%	983	51,7%
Καλλιράχης	1.202	580	48,3%	622	51,7%	1.331	634	47,6%	697	52,4%
Λιμεναρίων	2.376	1.206	50,8%	1.170	49,2%	2.313	1.163	50,3%	1.150	49,7%
Πρίνου	575	292	50,8%	283	49,2%	686	352	51,3%	334	48,7%
Ποταμιάς	852	427	50,1%	425	49,9%	875	430	49,1%	445	50,9%

Πίνακας 3.4.1.3: Κατανομή μόνιμου πληθυσμού κατά φύλο 2001 και 1991

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφές μόνιμου πληθυσμού 1991 και 2001)

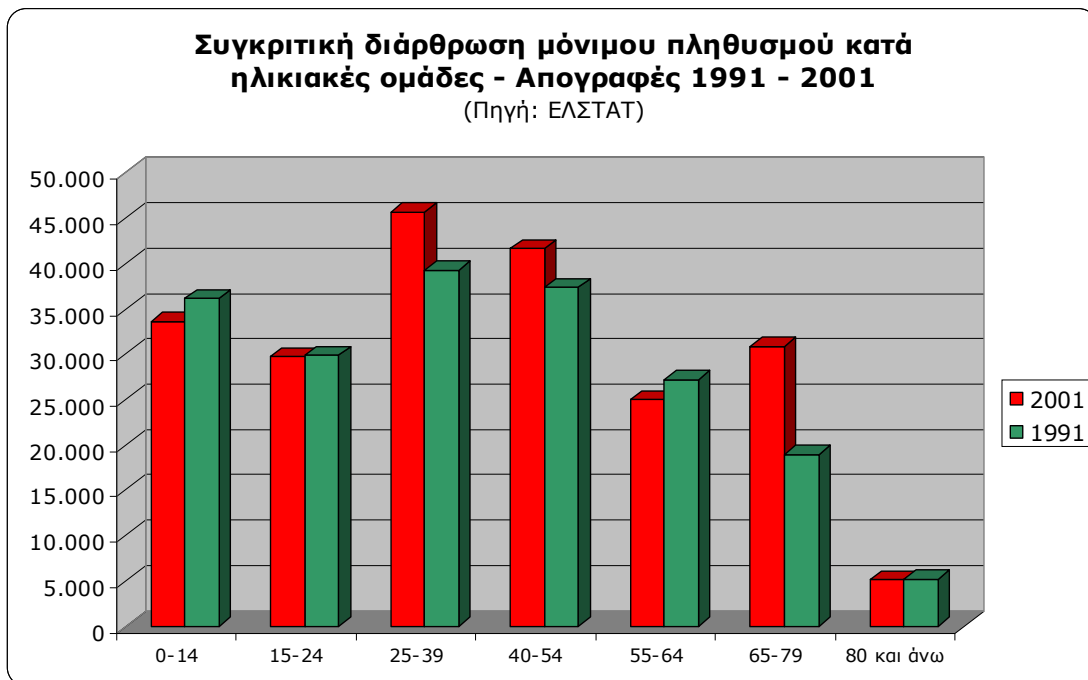
Δήμος / Τ.Κ. & Δ.Κ.	2001					1991				
	Σύνολο	Άρρενες	%	Θήλεις	%	Σύνολο	Άρρενες	%	Θήλεις	%
Μαριών	1.287	643	50,0%	644	50,0%	1.117	555	49,7%	562	50,3%
Παναγίας	1.329	666	50,1%	663	49,9%	1.363	660	48,4%	703	51,6%
Ραχωνίου	694	343	49,4%	351	50,6%	701	343	48,9%	358	51,1%
Σωτήρος	373	191	51,2%	182	48,8%	394	199	50,5%	195	49,5%
ΣΥΝΟΛΑ	211.726	105.203	49,7%	106.523	50,3%	196.141	97.397	49,7%	98.744	50,3%

Στον πίνακα 3.4.1.4 και το γράφημα 3.4.1.5 που ακολουθούν παρακάτω παρουσιάζεται η κατανομή του συνολικού πληθυσμού της περιοχής παρέμβασης κατά **ηλικιακές ομάδες** με βάση τις απογραφές πληθυσμού των ετών 1991 και 2001. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η μελέτη της κατανομής του πληθυσμού στις τρεις μείζονες ομάδες ηλικιών, που διακρίνονται στον α) παιδικό πληθυσμό (άτομα ηλικίας 0-14 ετών), β) ενεργό πληθυσμό (άτομα ηλικίας 15-64), γ) γεροντικό πληθυσμό (άτομα ηλικίας 65+ ετών): Με βάση την ποσοστιαία συμμετοχή καθεμιάς από τις τρεις μείζονες ομάδες ηλικιών του πληθυσμού γίνεται ο χαρακτηρισμός του πληθυσμού σε νέο, ώριμο και γηράσκοντα με τη χρήση **δημογραφικών δεικτών** (δείκτη εξάρτησης και δείκτη γήρανσης). Από τα στοιχεία του πίνακα και το διάγραμμα διακρίνεται κατ' αρχάς η συγκέντρωση των 2/3 του πληθυσμού στις ηλικιακές ομάδες του οικονομικά ενεργού πληθυσμού (15-64 ετών).

Πίνακας 3.4.1.4: Συγκριτική διάρθρωση μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακές ομάδες 1991 και 2001 και δείκτες γήρανσης & εξάρτησης (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή μόνιμου πληθυσμού 1991 και 2001)				
Ηλικιακές ομάδες	2001		1991	
0-14	33.622	15,9%	36.146	18,6%
15-24	29.698	14,0%	29.886	15,4%
25-39	45.699	21,6%	39.310	20,2%
40-54	41.663	19,7%	37.408	19,3%
55-64	24.988	11,8%	27.214	14,0%
65-79	30.892	14,6%	18.953	9,8%
80 και άνω	5.164	2,4%	5.224	2,7%
ΣΥΝΟΛΟ	211.726	100,0%	196.141	100,0%
Δείκτης γήρανσης	107		67	
Δείκτης εξάρτησης	49		45	

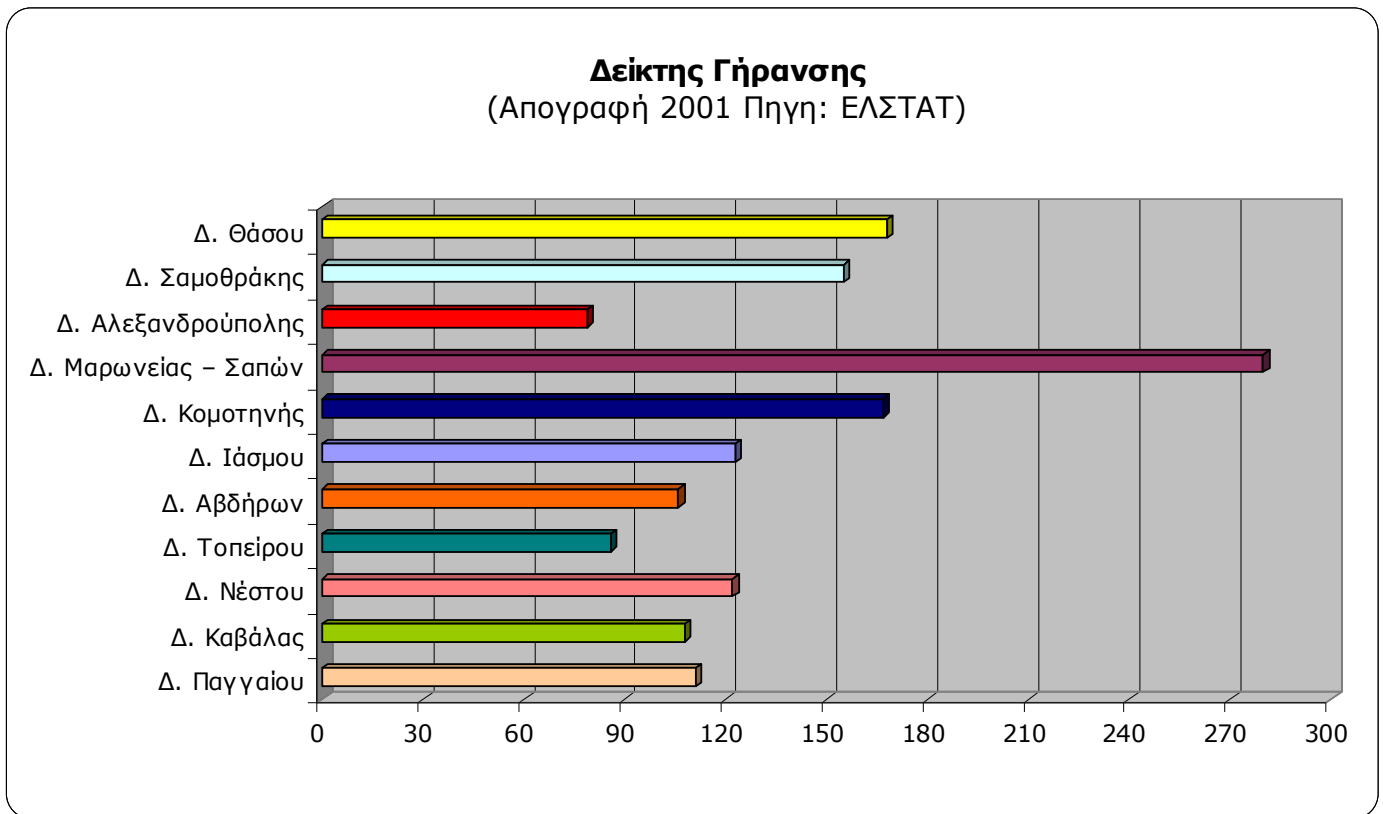
Γράφημα 3.4.1.5

Ο **δείκτης γήρανσης** δείχνει πόσοι ηλικιωμένοι (άνω των 65 ετών) αναλογούν σε 100 άτομα του παιδικού πληθυσμού (0-14 ετών). Ο υπολογισμός του δείκτη αυτού για την περιοχή παρέμβασης με βάση τα στοιχεία του έτους 2001 καταδεικνύει ότι για κάθε 100 άτομα 0-14 ετών αντιστοιχούσαν 107 άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών. Ο δείκτης εμφανίζει επίσης μια σαφή μεγέθυνση μεταξύ 1991 και 2001 (από 67 σε 107), γεγονός που αντανακλά τη σημαντική τάση γήρανσης του πληθυσμού στην περιοχή.

Ο **δείκτης εξάρτησης** δείχνει πόσοι συντηρούμενοι (παιδιά 0-14 ετών και ηλικιωμένοι +65 ετών) αντιστοιχούν σε 100 άτομα του ενεργού πληθυσμού 15-64 ετών. Για το σύνολο της περιοχής παρέμβασης το 2001, ο υπολογισμός του δείκτη εξάρτησης σηματοδοτεί ότι για κάθε 100 άτομα ενεργού πληθυσμού αναλογούσαν 49 άτομα μη ενεργού πληθυσμού. Ο συγκεκριμένος δείκτης σημείωσε αύξηση από το 1991, όταν η τιμή του ήταν 45, καταδεικνύοντας τη τάση αύξησης του συντηρούμενου πληθυσμού στην περιοχή παρέμβασης. Το γεγονός αυτό αντανακλά με τη σειρά του τη σταδιακή εγκατάλειψή της από τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό, ο οποίος μετακινείται προς τα μεγάλα αστικά κέντρα της Περιφέρειας, αλλά και της υπόλοιπης χώρας.

Γράφημα 3.4.1.6: Δείκτης Γήρανσης

Ως προς τα τμήματα των Δήμων που εντάσσονται στην περιοχή παρέμβασης (Πίνακας 3.4.5), τα μεγαλύτερα ποσοστά γηρασμένου πληθυσμού (άνω των 65 ετών) εμφανίζουν οι Δήμοι Μαρωνείας - Σαπών (27,3%), Θάσου (24%) και Κομοτηνής (21,5%), σε αντίθεση με τα τμήματα των Δήμων Αλεξανδρούπολης και Τοπίου, όπου καταγράφονται τα χαμηλότερα ποσοστά γηρασμένου πληθυσμού (13,6% και 14,8% αντίστοιχα). Ως προς το δείκτη γήρανσης, τις υψηλότερες τιμές εμφανίζουν τα τμήματα των Δήμων Μαρωνείας - Σαπών (280), Θάσου (168), Κομοτηνής (167) και Σαμοθράκης (155). Τιμές συγκριτικά υψηλότερες του μέσου όρου της περιοχής παρέμβασης (107), αλλά και της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (113), εμφανίζουν επίσης τα τμήματα των Δήμων Ιάσμου (123) και Νέστου (122), ενώ στο επίπεδο του μέσου όρου της Περιφέρειας κυμαίνονται τα τμήματα των Δήμων Παγγαίου (111), Καβάλας (108) και Αβδήρων (106). Αντίθετα, σαφώς μικρότερες τιμές του δείκτη γήρανσης καταγράφονται στην περίπτωση των Δήμων Αλεξανδρούπολης (79) και Τοπίου (86). Από την ανάλυση προκύπτει, ότι το φαινόμενο της γήρανσης του πληθυσμού είναι εντονότερο στα δύο νησιά της περιοχής παρέμβασης, καθώς και στους Δήμους των Περιφερειακών Ενοτήτων Ροδόπης και Καβάλας (με εξαίρεση τον ίδιο το Δήμο Καβάλας). Αντίθετα οι Δήμοι στις Περιφερειακές Ενότητες Ξάνθης και Έβρου (με εξαίρεση τη Σαμοθράκη) δεν φαίνεται να επηρεάζονται από τάσεις γήρανσης του

πληθυσμού, γεγονός που αντανακλά τη συγκριτικά μεγαλύτερη συγκράτηση νεανικού πληθυσμού στις περιοχές αυτές.

Ως προς το δείκτη εξάρτησης, οι υψηλότερες τιμές εμφανίζονται στην περίπτωση των Δήμων Θάσου (62) και Μαρωνείας – Σαπών (59), ενώ ακολουθούν με τιμές κοντά στον μέσο όρο (49) τα τμήματα των Δήμων Νέστου (53), Ιάσμου (53), Αβδήρων (52), Κομοτηνής (52), Παγγαίου (50) και Καβάλας (48). Την μικρότερη εξάρτηση του συντηρούμενου πληθυσμού εμφανίζουν τα τμήματα των Δήμων Αλεξανδρούπολης, Τοπείρου και Σαμοθράκης.

Σε επίπεδο Κοινοτήτων, οι υψηλότερες τιμές του δείκτη γήρανσης καταγράφονται στις Κοινότητες Αβραμυλιάς, Παραδείσου και Διαλεκτού στο Δήμο Νέστου, οι οποίες αποτελούνται από πολύ μικρούς οικισμούς με τάσεις εγκατάλειψης, Γλυφάδας στο Δήμο Κομοτηνής και Σωτήρος στο Δήμο Θάσου. Αντίθετα, οι μικρότερες τιμές καταγράφονται στις Κοινότητες Ευάλου (Δ. Τοπείρου), Σελέρου (Δ. Αβδήρων), Νέας Περάμου (Δ. Παγγαίου) και στην Αλεξανδρούπολη, όπου συγκεντρώνεται νεανικός πληθυσμός λόγω της λειτουργίας σχολών του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης και ΤΕΙ στην πόλη. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η συγκράτηση του νεανικού πληθυσμού εκτιμάται ότι οφείλεται και στην ιδιαίτερη πληθυσμιακή συγκρότηση των οικισμών, όπως στις Κοινότητες Αβάτου, Αμαξάδων, Καλλίστης και Παγουριών που κατοικούνται σε μεγάλο βαθμό από μουσουλμάνους, οι οποίοι εμφανίζουν μεγαλύτερη γεννητικότητα και τάση παραμονής στους οικισμούς τους.

Στον Πίνακα 3.4.1.5 και στο γράφημα 3.4.1.7 παρουσιάζεται η ποσοστιαία κατανομή του πληθυσμού στην περιοχή παρέμβασης ανά Κοινότητα και κατά ομάδες ηλικιών, όπως προκύπτει με βάση τα αναλυτικά στοιχεία του Πίνακα «Μόνιμος πληθυσμός κατά ομάδες ηλικιών 2001» του Παραρτήματος.

Πίνακας 3.4.1.5: Ποσοστιαία Κατανομή Πληθυσμού Κοινοτήτων κατά Ομάδες Ηλικιών (ΕΛΣΤΑΤ 2001)								
Δήμος / Κοινότητα	Ομάδες ηλικιών						Δ.Γ.	Δ.Ε.
	0-14	15-24	25-39	40-54	55-64	65+		
Δήμος Παγγαίου								
Τ.Κ. Καριανής	14,1%	9,4%	21,8%	19,0%	13,6%	22,1%	157	57
Τ.Κ. Ορφανίου	13,8%	12,8%	19,2%	23,1%	12,6%	18,6%	135	48
Τ.Κ. Οφρυνίου	11,9%	14,4%	18,5%	23,4%	14,3%	17,4%	147	41
Τ.Κ. Ακροποτάμου	15,9%	9,7%	20,9%	15,9%	17,0%	20,7%	131	58

Πίνακας 3.4.1.5: Ποσοστιαία Κατανομή Πληθυσμού Κοινοτήτων κατά Ομάδες Ηλικιών (ΕΛΣΤΑΤ 2001)

Δήμος / Κοινότητα	Ομάδες ηλικιών						Δ.Γ.	Δ.Ε.
	0-14	15-24	25-39	40-54	55-64	65+		
Τ.Κ. Φωλεάς	21,3%	10,3%	23,9%	16,1%	9,8%	18,6%	87	67
Τ.Κ. Μυρτοφύτου	13,6%	11,3%	22,1%	14,9%	14,9%	23,2%	170	58
Τ.Κ. Ελαιοχωρίου	13,5%	11,0%	21,0%	17,5%	14,3%	22,7%	168	57
Τ.Κ. Νέας Περάμου	18,2%	13,7%	25,5%	20,2%	10,5%	11,8%	65	43
Τ.Κ. Νέας Ηρακλίσης	14,9%	13,7%	19,0%	23,1%	12,4%	16,8%	113	47
Τ.Κ. Κοκκινοχώματος	17,2%	12,5%	22,4%	19,1%	11,1%	17,7%	102	54
Σύνολα	15,8%	12,4%	22,0%	19,7%	12,5%	17,6%	111	50
Δήμος Καβάλας								
Δ.Κ. Καβάλας	15,5%	13,6%	22,4%	20,6%	10,9%	17,0%	109	48
Τ.Κ. Χαλκερού	15,5%	7,2%	21,5%	16,6%	13,8%	25,4%	164	69
Δ.Κ. Νέας Καρβάλης	18,3%	13,2%	23,7%	19,6%	12,3%	12,9%	70	45
Σύνολα	15,6%	13,6%	22,5%	20,5%	10,9%	16,8%	108	48
Δήμος Νέστου								
Τ.Κ. Ποντολιβάδου	13,7%	17,0%	14,8%	20,4%	10,9%	23,2%	169	59
Τ.Κ. Πετροπηγής	9,5%	14,6%	15,6%	23,3%	12,7%	24,3%	256	51
Τ.Κ. Πέρνης	14,8%	8,7%	18,0%	18,6%	12,5%	27,5%	186	73
Τ.Κ. Ερατεινού	13,8%	10,1%	16,0%	18,2%	18,4%	23,6%	171	60
Τ.Κ. Γραβούνης	15,2%	10,5%	21,2%	16,2%	15,9%	21,0%	139	57
Τ.Κ. Ζαρκαδιάς	13,1%	10,0%	20,0%	19,1%	14,0%	23,8%	182	58
Τ.Κ. Γέροντα	10,1%	12,6%	14,4%	25,7%	16,3%	20,9%	207	45
Τ.Κ. Ξεριά	17,0%	14,5%	20,5%	17,6%	12,4%	17,8%	105	54
Τ.Κ. Αβραμυλιάς	2,1%	2,1%	10,6%	8,5%	12,8%	63,8%	3000	194
Τ.Κ. Διαλεκτού	9,4%	17,6%	12,6%	17,6%	13,8%	28,9%	307	62
Τ.Κ. Παραδείσου	4,1%	45,7%	12,9%	7,0%	8,4%	21,9%	539	35
Δ.Κ. Χρυσούπολης	17,4%	10,9%	23,1%	19,3%	12,3%	17,0%	98	53
Τ.Κ. Χρυσοχωρίου	17,0%	11,3%	20,3%	20,4%	13,2%	17,8%	105	53
Τ.Κ. Αγιάσματος	9,5%	12,4%	16,8%	20,8%	17,4%	23,1%	242	48

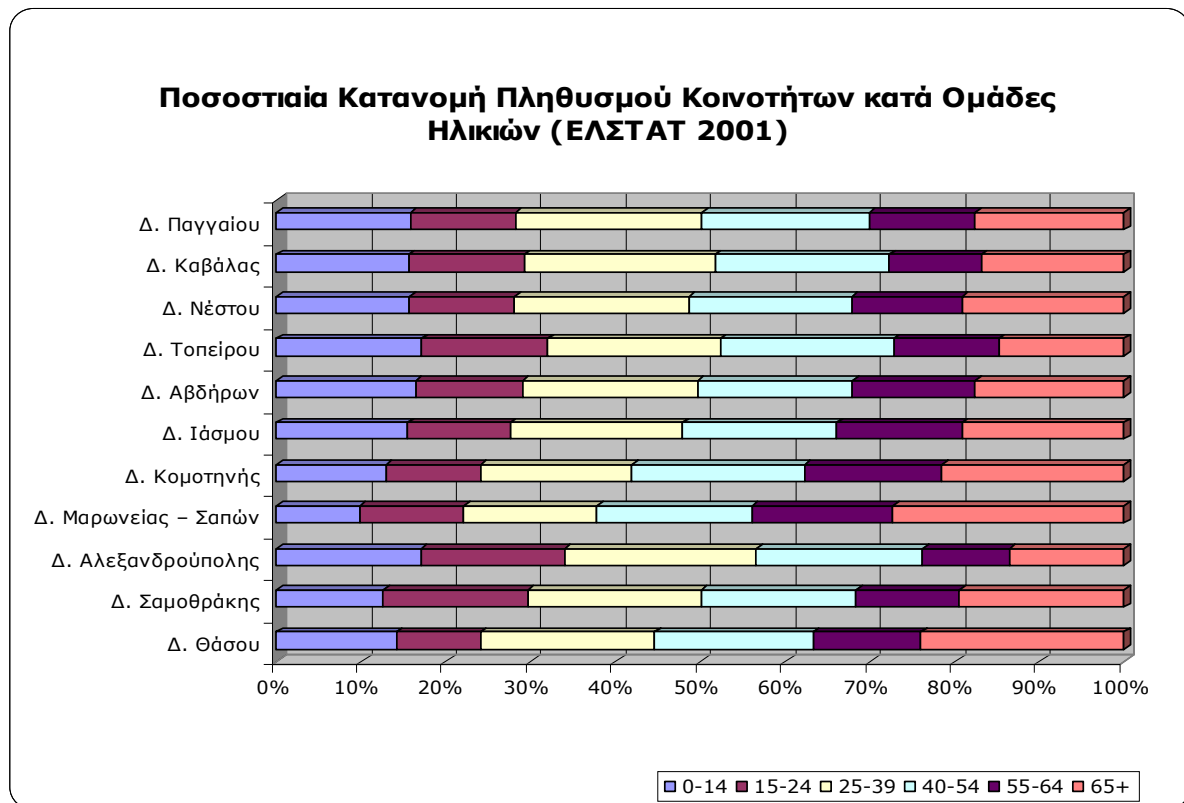
Πίνακας 3.4.1.5: Ποσοστιαία Κατανομή Πληθυσμού Κοινοτήτων κατά Ομάδες Ηλικιών (ΕΛΣΤΑΤ 2001)

Δήμος / Κοινότητα	Ομάδες ηλικιών						Δ.Γ.	Δ.Ε.
	0-14	15-24	25-39	40-54	55-64	65+		
Τ.Κ. Πηγών	19,5%	14,8%	17,6%	19,6%	10,4%	18,2%	94	60
Τ.Κ. Κεραμωτής	16,2%	12,0%	22,7%	18,3%	14,8%	16,0%	98	48
Τ.Κ. Νέας Καρυάς	16,5%	13,6%	20,1%	20,9%	11,0%	18,0%	109	53
Σύνολα	15,7%	12,4%	20,5%	19,2%	13,0%	19,1%	122	53
Δήμος Τοπείρου								
Τ.Κ. Ερασμίου	13,0%	13,5%	21,7%	22,1%	14,2%	15,6%	119	40
Τ.Κ. Μαγγάνων	12,8%	14,3%	20,2%	22,0%	16,1%	14,7%	115	38
Τ.Κ. Αβάτου	18,1%	13,7%	19,6%	19,8%	13,4%	15,4%	85	50
Δ.Κ. Ευάλου	20,8%	15,8%	20,5%	22,1%	10,2%	10,7%	51	46
Τ.Κ. Ολβίου	14,6%	11,0%	20,0%	18,3%	15,1%	21,1%	144	56
Δ.Κ. Τοξοτών	15,1%	11,8%	20,6%	18,2%	12,6%	21,7%	143	58
Τ.Κ. Εξοχής	16,0%	19,1%	19,5%	17,0%	13,5%	14,8%	92	45
Σύνολα	17,2%	14,8%	20,4%	20,4%	12,4%	14,8%	86	47
Δήμος Αβδήρων								
Τ.Κ. Μυρωδάτου	11,9%	10,7%	18,9%	18,7%	18,7%	21,1%	178	49
Τ.Κ. Αβδήρων	12,7%	11,4%	19,3%	18,4%	16,0%	22,2%	175	54
Τ.Κ. Μάνδρας	14,6%	9,6%	21,3%	14,5%	16,2%	23,9%	163	63
Τ.Κ. Νέας Κεσσάνης	13,0%	11,4%	19,0%	17,9%	17,3%	21,4%	165	52
Τ.Κ. Κουτσού	13,6%	13,7%	18,6%	19,6%	14,5%	20,1%	148	51
Τ.Κ. Σελίνου	11,0%	8,8%	11,9%	18,8%	21,0%	28,5%	260	65
Τ.Κ. Πολυσίτου	12,5%	10,5%	16,4%	20,0%	16,1%	24,5%	196	59
Τ.Κ. Σουνίου	16,6%	13,9%	21,0%	18,5%	13,2%	16,9%	102	50
Δ.Κ. Σελέρου	20,8%	13,7%	23,0%	18,4%	12,0%	12,1%	58	49
Σύνολα	16,5%	12,5%	20,7%	18,3%	14,4%	17,6%	106	52
Δήμος Ιάσμου								
Τ.Κ. Αμαξάδων	18,8%	14,6%	22,3%	17,7%	13,3%	13,3%	71	47
Δ.Κ. Ιάσμου	16,8%	11,3%	21,6%	17,1%	14,3%	18,9%	113	55

Πίνακας 3.4.1.5: Ποσοστιαία Κατανομή Πληθυσμού Κοινοτήτων κατά Ομάδες Ηλικιών (ΕΛΣΤΑΤ 2001)								
Δήμος / Κοινότητα	Ομάδες ηλικιών						Δ.Γ.	Δ.Ε.
	0-14	15-24	25-39	40-54	55-64	65+		
Τ.Κ. Σάλπης	12,8%	15,0%	17,3%	19,8%	16,1%	19,1%	150	47
Τ.Κ. Πολυάνθου	11,3%	12,0%	13,6%	21,6%	15,7%	25,8%	228	59
Τ.Κ. Αμβροσίας	9,8%	9,6%	19,0%	19,3%	17,8%	24,5%	249	52
Σύνολα	15,5%	12,1%	20,3%	18,1%	14,8%	19,1%	123	53
Δήμος Κομοτηνής								
Τ.Κ. Καλλίστη	14,4%	15,6%	20,4%	30,5%	7,2%	12,0%	83	36
Τ.Κ. Νέας Καλλίστης	12,6%	8,7%	14,8%	21,1%	18,7%	24,0%	190	58
Τ.Κ. Πόρπη	9,4%	11,0%	17,0%	21,0%	16,6%	25,1%	267	53
Τ.Κ. Μέση	11,5%	10,5%	16,9%	16,3%	19,8%	24,9%	217	57
Τ.Κ. Φαναρίου	10,6%	15,6%	15,9%	23,9%	13,1%	20,9%	198	46
Τ.Κ. Αρωγή	18,6%	8,5%	27,1%	11,9%	17,5%	16,4%	88	54
Τ.Κ. Παραλία Μέσης	12,5%	12,5%	31,3%	18,8%	12,5%	12,5%	100	33
Τ.Κ. Γλυφάδα	7,8%	16,3%	13,9%	23,5%	13,9%	24,7%	315	48
Τ.Κ. Παγουριών	20,5%	15,6%	17,6%	20,3%	10,8%	15,1%	74	55
Τ.Κ. Ν. Σιδηροχωρίου	11,4%	9,2%	18,1%	19,4%	18,3%	23,7%	208	54
Τ.Κ. Αγ. Θεοδώρων	13,0%	9,7%	19,0%	20,8%	17,5%	20,0%	154	49
Σύνολα	12,9%	11,2%	17,8%	20,3%	16,2%	21,5%	167	52
Δήμος Μαρωνείας- Σαπών								
Δ.Κ. Ξυλαγανής	10,7%	10,9%	14,6%	19,3%	16,6%	27,9%	261	63
Τ.Κ. Ιμέρου	9,4%	6,1%	19,1%	17,3%	18,8%	29,3%	311	63
Τ.Κ. Προσκυνητών	8,5%	8,6%	16,2%	19,2%	20,1%	27,5%	325	56
Τ.Κ. Μαρωνείας	8,2%	23,3%	16,9%	14,9%	14,0%	22,6%	275	45
Τ.Κ. Κρωβύλης	11,0%	10,2%	15,1%	19,1%	13,6%	31,0%	283	72
Σύνολα	9,8%	12,3%	15,8%	18,3%	16,6%	27,3%	280	59
Δήμος Αλεξανδρούπολης								
Τ.Κ. Μάκρης	10,4%	10,2%	17,2%	21,9%	15,0%	25,4%	245	56
Δ.Κ. Αλεξανδρούπολης	17,7%	17,4%	23,2%	19,9%	9,6%	12,3%	69	43

Πίνακας 3.4.1.5: Ποσοστιαία Κατανομή Πληθυσμού Κοινοτήτων κατά Ομάδες Ηλικιών (ΕΛΣΤΑΤ 2001)								
Δήμος / Κοινότητα	Ομάδες ηλικιών						Δ.Γ.	Δ.Ε.
	0-14	15-24	25-39	40-54	55-64	65+		
Τ.Κ. Ανθείας	15,6%	13,4%	15,1%	22,7%	12,4%	20,8%	133	57
Τ.Κ. Λουτρού	10,6%	10,1%	18,0%	16,6%	17,5%	27,2%	256	61
Δ.Κ. Φερών	15,9%	16,8%	21,6%	16,1%	11,8%	17,8%	112	51
Σύνολα	17,1%	16,9%	22,6%	19,6%	10,2%	13,6%	79	44
Δήμος Σαμοθράκης								
Δ.Δ. Σαμοθράκης	12,6%	17,1%	20,5%	18,2%	12,2%	19,5%	155	47
Σύνολα	12,6%	17,1%	20,5%	18,2%	12,2%	19,5%	155	47
Δήμος Θάσου								
Δ.Κ. Θάσου	16,9%	11,0%	24,1%	20,7%	12,2%	15,1%	90	47
Δ.Κ. Θεολόγου	11,6%	8,6%	18,3%	19,6%	14,8%	27,0%	232	63
Δ.Κ. Καλλιράχης	12,2%	8,7%	16,6%	16,1%	15,0%	31,4%	256	77
Δ.Κ. Λιμεναρίων	14,5%	10,6%	20,8%	17,3%	11,9%	24,9%	172	65
Δ.Κ. Πρίνου	13,8%	6,8%	21,5%	18,1%	12,0%	27,8%	202	71
Δ.Κ. Ποταμιάς	15,9%	12,1%	19,6%	19,1%	11,3%	22,0%	138	61
Τ.Κ. Μαριών	11,3%	8,3%	17,2%	21,9%	12,2%	29,0%	257	68
Τ.Κ. Παναγίας	13,7%	8,9%	21,7%	18,4%	12,1%	25,1%	183	64
Τ.Κ. Ραχωνίου	13,5%	10,7%	19,0%	16,9%	14,6%	25,4%	187	64
Τ.Κ. Σωτήρος	11,3%	11,0%	16,1%	16,9%	9,1%	35,7%	317	88
Σύνολα	14,2%	9,9%	20,5%	18,7%	12,6%	24,0%	168	62

Γράφημα 3.4.1.7

Στον Πίνακα 3.4.1.6 παρουσιάζεται ο **αριθμός νοικοκυριών** και των **μελών** αυτών ανά Κοινότητα. Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του έτους 2001, στην περιοχή παρέμβασης καταγράφηκαν συνολικά 72.934 νοικοκυριά με 201.330 μέλη. Από αυτά, τα 71.806 νοικοκυριά με 198.479 μέλη διέμεναν σε κανονικές κατοικίες, 164 νοικοκυριά με 503 μέλη σε μη κανονικές κατοικίες, και 964 νοικοκυριά με 2.348 μέλη δεν μπόρεσαν να καταταγούν κατά είδος κατοικίας.

Σε επίπεδο Δήμων, ο μεγαλύτερος αριθμός νοικοκυριών καταγράφεται στο Δήμο Καβάλας και στο τμήμα του Δήμου Αλεξανδρούπολης που εντάσσεται στην περιοχή παρέμβασης, με 22.919 και 19.873 νοικοκυριά αντίστοιχα, ενώ ο μικρότερος στην Σαμοθράκη, με 1.017 νοικοκυριά. Όπως προκύπτει και από τον Πίνακα «Νοικοκυριά κατά μέγεθος και μέλη αυτών» του Παραρτήματος, το **μέσο μέγεθος νοικοκυριών** στην περιοχή παρέμβασης είναι 2,8 μέλη ανά νοικοκυριό, διαφέρει ωστόσο στο επίπεδο των επιμέρους Δήμων. Συγκεκριμένα, η Σαμοθράκη εμφανίζει το μικρότερο μέσο μέγεθος με 2,4 μέλη ανά νοικοκυριό, ενώ ο Δήμος Τοπείρου το μεγαλύτερο με 3,6 μέλη ανά νοικοκυριό. Σε επίπεδο Κοινοτήτων, ξεχωρίζουν η Κοινότητα Αβραμυλιάς του Δήμου Νέστου με μόλις 2 μέλη ανά νοικοκυριό, καθώς και οι Κοινότητες Ευλάλου του Δήμου Τοπείρου και Παραλία Μέσης του Δήμου Κομοτηνής με αντίστοιχα 4,4 και 4 μέλη ανά νοικοκυριό.

Πιν. 3.4.1.6: Αριθμός νοικοκυριών και μέλη αυτών ανά Δήμο

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)

Δήμος	Σύνολο νοικοκυριών		Σε κανονικές κύριες κατοικίες		Σε μη κανονικές κατοικίες		Μη δυνάμενα να καταταγούν κατά είδος κατοικίας	
	Αρ.	Μέλη	Αρ.	Μέλη	Αρ.	Μέλη	Αρ.	Μέλη
Δήμος Παγγαίου								
Καριανής	249	731	237	705	10	18	2	8
Ορφανίου	248	683	228	620	15	46	5	17
Οφρυνίου	388	1.080	387	1.078	0	0	1	2
Ακροποτάμου	231	611	219	587	10	21	2	3
Φωλεάς	182	540	179	532	2	6	1	2
Μυρτοφύτου	184	455	180	448	3	6	1	1
Ελαιοχωρίου	377	1.106	376	1.105	1	1	0	0
Νέας Περάμου	860	2.363	851	2.349	2	5	7	9
Ν. Ηρακλίτης	360	945	352	926	3	5	5	14
Κοκκινοχώματος	556	1.663	554	1.659	0	0	2	4
Υποσύνολο	3.635	10.177	3.563	10.009	46	108	26	60
Δήμος Καβάλας								
Καβάλας	22.076	57.969	21.679	56.980	6	15	391	974
Χαλκερού	69	176	69	176	0	0	0	0
Νέας Καρβάλης	774	2.248	761	2.223	9	13	4	12
Υποσύνολο	22.919	60.393	22.509	59.379	15	28	395	986
Δήμος Νέστου								
Ποντολιβάδου	159	461	159	461	0	0	0	0
Πετροπηγής	188	528	187	527	1	1	0	0
Πέρνης	348	910	347	909	0	0	1	1
Ερατεινού	228	676	224	656	4	20	0	0

Πιν. 3.4.1.6: Αριθμός νοικοκυριών και μέλη αυτών ανά Δήμο

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)

Δήμος	Σύνολο νοικοκυριών		Σε κανονικές κύριες κατοικίες		Σε μη κανονικές κατοικίες		Μη δυνάμενα να καταταγούν κατά είδος κατοικίας	
	Αρ.	Μέλη	Αρ.	Μέλη	Αρ.	Μέλη	Αρ.	Μέλη
Γραβούνης	291	831	289	825	1	5	1	1
Ζαρκαδιάς	226	582	225	578	0	0	1	4
Γέροντα	168	433	168	433	0	0	0	0
Ξεριά	160	483	160	483	0	0	0	0
Αβραμυλιάς	22	45	22	45	0	0	0	0
Διαλεκτού	66	159	65	158	1	1	0	0
Παραδείσου	108	225	108	225	0	0	0	0
Χρυσούπολης	2.799	7.783	2.753	7.680	11	32	35	71
Χρυσοχωρίου	517	1.581	504	1.524	11	51	2	6
Αγιάσματος	330	896	326	889	3	6	1	1
Πηγών	284	940	270	878	14	62	0	0
Κεραμωτής	683	1.958	643	1.818	12	61	28	79
Νέας Καρυάς	475	1.478	454	1.397	19	78	2	3
Υποσύνολο	7.052	19.969	6.904	19.486	77	317	71	166
Δήμος Τοπείρου								
Ερασμίου	430	1.453	430	1.453	0	0	0	0
Μαγγάνων	234	765	232	760	0	0	2	5
Αβάτου	323	1.209	320	1.199	0	0	3	10
Ευλάλου	1.012	4.494	990	4.414	2	12	20	68
Ολβίου	156	447	154	443	0	0	2	4
Τοξοτών	672	2.028	668	2.017	0	0	4	11
Εξοχής	449	1.411	449	1.411	0	0	0	0

Πιν. 3.4.1.6: Αριθμός νοικοκυριών και μέλη αυτών ανά Δήμο

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)

Δήμος	Σύνολο νοικοκυριών		Σε κανονικές κύριες κατοικίες		Σε μη κανονικές κατοικίες		Μη δυνάμενα να καταταγούν κατά είδος κατοικίας	
	Αρ.	Μέλη	Αρ.	Μέλη	Αρ.	Μέλη	Αρ.	Μέλη
Υποσύνολο	3.276	11.807	3.243	11.697	2	12	31	98
Δήμος Αβδήρων								
Μυρωδάτου	205	577	202	572	1	1	2	4
Αβδήρων	505	1.448	495	1.421	0	0	10	27
Μάνδρας	207	572	204	567	1	1	2	4
Νέας Κεσσάνης	350	992	350	992	0	0	0	0
Κουτσού	292	883	290	881	1	1	1	1
Σελίνου	118	319	116	313	0	0	2	6
Πολυσίτου	196	521	195	520	0	0	1	1
Σουνίου	307	934	306	932	0	0	1	2
Σελέρου	1.482	4.539	1.473	4.508	2	11	7	20
Υποσύνολο	3.662	10.785	3.631	10.706	5	14	26	65
Δήμος Ιάσμου								
Αμαξάδων	539	1.635	538	1.634	1	1	0	0
Ιάσμου	1.563	4.742	1.561	4.738	0	0	2	4
Σάλπης	235	784	234	776	0	0	1	8
Πολυάνθου	317	803	315	795	0	0	2	8
Αμβροσίας	324	959	321	950	1	2	2	7
Υποσύνολο	2.978	8.923	2.969	8.893	2	3	7	27
Δήμος Κομοτηνής								
Καλλίστης	50	165	50	165	0	0	0	0
Νέας Καλλίστης	166	450	165	446	0	0	1	4

Πιν. 3.4.1.6: Αριθμός νοικοκυριών και μέλη αυτών ανά Δήμο

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)

Δήμος	Σύνολο νοικοκυριών		Σε κανονικές κύριες κατοικίες		Σε μη κανονικές κατοικίες		Μη δυνάμενα να καταταγούν κατά είδος κατοικίας	
	Αρ.	Μέλη	Αρ.	Μέλη	Αρ.	Μέλη	Αρ.	Μέλη
Πόρπης	151	429	151	429	0	0	0	0
Μέση	111	310	111	310	0	0	0	0
Φαναρίου	137	395	136	393	0	0	1	2
Αρωγής	61	177	61	177	0	0	0	0
Παραλία Μέσης	4	16	4	16	0	0	0	0
Γλυφάδας	54	166	54	166	0	0	0	0
Παγουριών	191	688	190	687	0	0	1	1
Νέου Σιδηροχωρίου	632	1.731	624	1.721	4	4	4	6
Αγίων Θεοδώρων	197	546	196	545	0	0	1	1
Υποσύνολο	1.754	5.073	1.742	5.055	4	4	8	14
Δήμος Μαρωνείας - Σαπών								
Ξυλαγανής	711	1.917	706	1.905	0	0	5	12
Ιμέρου	140	381	139	380	0	0	1	1
Προσκυνητών	296	785	292	780	0	0	4	5
Μαρωνείας	251	639	247	621	0	0	4	18
Κρωβύλης	221	524	220	523	1	1	0	0
Υποσύνολο	1.619	4.246	1.604	4.209	1	1	14	36
Δήμος Αλεξανδρούπολης								
Μάκρης	553	1.471	549	1.466	1	1	3	4
Αλεξανδρούπολης	16.707	45.776	16.432	45.116	2	2	273	658
Ανθείας	421	1.198	418	1.193	0	0	3	5

Πιν. 3.4.1.6: Αριθμός νοικοκυριών και μέλη αυτών ανά Δήμο								
(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)								
Δήμος	Σύνολο νοικοκυριών		Σε κανονικές κύριες κατοικίες		Σε μη κανονικές κατοικίες		Μη δυνάμενα να καταταγούν κατά είδος κατοικίας	
	Αρ.	Μέλη	Αρ.	Μέλη	Αρ.	Μέλη	Αρ.	Μέλη
Λουτρού	385	1.005	383	1.002	0	0	2	3
Φερών	1.807	5.050	1.793	5.017	0	0	14	33
Υποσύνολο	19.873	54.500	19.575	53.794	3	3	295	703
Δήμος Σαμοθράκης								
Σαμοθράκης	1.017	2.398	999	2.367	0	0	18	31
Υποσύνολο	1.017	2.398	999	2.367	0	0	18	31
Δήμος Θάσου								
Θάσου	1.120	2.971	1.087	2.906	5	5	28	60
Θεολόγου	670	1.578	658	1.552	0	0	12	26
Καλλιράχης	474	1.168	473	1.164	0	0	1	4
Λιμεναρίων	902	2.351	892	2.331	0	0	10	20
Πρίνου	534	1.303	531	1.295	0	0	3	8
Ποταμιάς	449	1.264	442	1.242	0	0	7	22
Μαριών	227	560	220	546	1	2	6	12
Παναγίας	344	832	340	823	2	5	2	4
Ραχωνίου	283	666	279	661	1	1	3	4
Σωτήρος	146	366	145	364	0	0	1	2
Υποσύνολο	5.149	13.059	5.067	12.884	9	13	73	162
ΣΥΝΟΛΑ	72.934	201.330	71.806	198.479	164	503	964	2.348

Στον Πίνακα 3.4.1.7 παρουσιάζονται στοιχεία για τον αριθμό των νοικοκυριών που διαμένουν σε κανονικές κύριες κατοικίες ανά μέγεθος μελών στους Δήμους και τα τμήματα Δήμων που εντάσσονται στην περιοχή παρέμβασης. Παρατηρείται, ότι τα

διμελή νοικοκυριά συγκεντρώνουν το υψηλότερο ποσοστό σε όλα τα τμήματα (από 25,5% στο Δήμο Τοπείρου μέχρι 41% στο Δήμο Μαρωνείας - Σαπών), ακολουθούμενα από τα τριμελή και τετραμελή στα περισσότερα υπόλοιπα τμήματα. Ξεχωρίζουν τα τμήματα των Δήμων Καβάλας, Θάσου και Μαρωνείας - Σαπών, και ειδικότερα η περίπτωση της Σαμοθράκης, όπου τα μονομελή νοικοκυριά συγκεντρώνουν ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά. Το γεγονός αυτό συνδέεται με την απουσία νοικοκυριών με παιδιά στα συγκεκριμένα τμήματα της περιοχής, τον γηρασμένο πληθυσμό, στη μετανάστευση των νεότερων μελών των οικογενειών εντός και εκτός Ελλάδας, αλλά και κυρίως στην ύπαρξη πολυμελών οικογενειών της θρησκευτικής μειονότητας σε ορισμένες περιοχές.

Πιν. 3.4.1.7: Μεγέθη νοικοκυριών (σε αριθμό μελών) που διαμένουν σε κανονικές κατοικίες
(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)

Τμήματα Δήμων & Δήμοι	Αριθμός νοικοκυριών ανά μέγεθος μελών								Σύνολο
	1	2	3	4	5	6	7	>8	
Δ. Παγγαίου	540	1.156	778	765	215	80	24	5	3.563
	15,2%	32,4%	21,8%	21,5%	6,0%	2,2%	0,7%	0,1%	100%
Δ. Καβάλας	4.641	6.716	5.156	4.612	1.051	242	65	26	22.509
	20,6%	29,8%	22,9%	20,5%	4,7%	1,1%	0,3%	0,1%	100%
Δ. Νέστου	1.029	2.290	1.487	1.441	418	165	44	30	6.904
	14,9%	33,2%	21,5%	20,9%	6,1%	2,4%	0,6%	0,4%	100%
Δ. Τοπείρου	308	828	551	623	412	313	110	98	3.243
	9,5%	25,5%	17,0%	19,2%	8,5%	3,8%	0,9%	3,0%	100%
Δ. Αβδήρων	509	1.134	794	697	307	138	32	20	3.631
	14,0%	31,2%	21,9%	19,2%	8,5%	3,8%	0,9%	0,5%	100%
Δ. Ιασμού	392	936	647	583	227	123	34	27	2.969
	13,2%	31,5%	21,8%	19,6%	7,6%	4,1%	1,1%	0,9%	100%
Δ. Κομοτηνής	263	605	318	295	166	64	21	10	1.742
	15,1%	34,7%	18,3%	16,9%	9,5%	3,7%	1,2%	0,6%	100%
Δ. Μαρωνείας - Σαπών	263	660	308	231	86	46	9	1	1.604
	16,4%	41,1%	19,2%	14,4%	5,4%	2,9%	0,6%	0,1%	100%

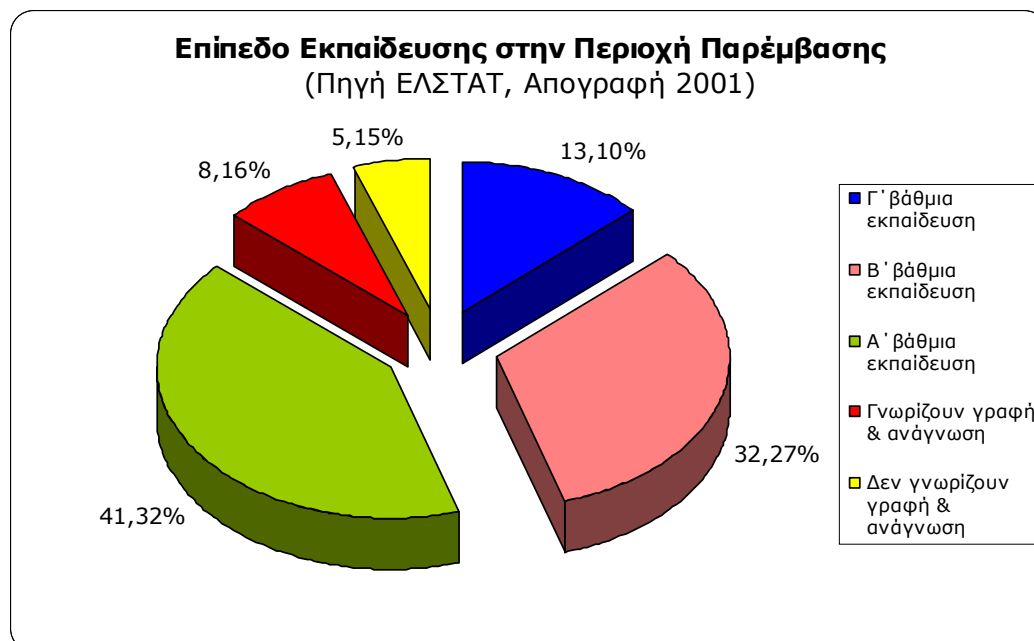
Πιν. 3.4.1.7: Μεγέθη νοικοκυριών (σε αριθμό μελών) που διαμένουν σε κανονικές κατοικίες
(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)

	Αριθμός νοικοκυριών ανά μέγεθος μελών								
	1	2	3	4	5	6	7	8	
Δ. Αλεξανδρού-πολης	3.711	5.702	4.398	4.122	1.118	366	98	60	19.575
	19,0%	29,1%	22,5%	21,1%	5,7%	1,9%	0,5%	0,3%	100%
Δ. Σαμοθράκης	287	339	171	149	32	15	5	1	999
	28,7%	33,9%	17,1%	14,9%	3,2%	1,5%	0,5%	0,1%	100%
Δ. Θάσου	1.037	1.785	1.096	856	215	63	11	4	5.067
	20,5%	35,2%	21,6%	16,9%	4,2%	1,2%	0,2%	0,1%	100%

3.4.2. Εκπαιδευτικό Επίπεδο

Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του έτους 2001 για το **επίπεδο εκπαίδευσης** στην περιοχή παρέμβασης (Πίνακας 3.4.2.1, Γράφημα 3.4.2.1), το 41,3% του πληθυσμού άνω των 6 ετών έχει βασικό επίπεδο εκπαίδευσης (α' βάρθμια), το 32,3% έχει μέτριο εκπαιδευτικό επίπεδο (β' βάρθμια), ενώ το 13,1% του πληθυσμού είναι απόφοιτοι της γ' βάρθμιας εκπαίδευσης. Επίσης, το 13,4% του πληθυσμού είναι είτε αναλφάβητοι (5,2%), είτε εγκατέλειψαν το Δημοτικό, αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση (8,2%).

Γράφημα 3.4.2.1

Με βάση ειδικότερα τα στοιχεία που προκύπτουν από τον Πίνακα «Πληθυσμός ηλικίας 6 ετών και άνω κατά φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης» του Παραρτήματος, ποσοστό 0,3% του πληθυσμού ήταν κάτοχοι διδακτορικού τίτλου ή μάστερ, 6,8% πτυχιούχοι ανωτάτων σχολών, 2,9% πτυχιούχοι ΤΕΙ (ΚΑΤΕ, ΚΑΤΕΕ) και ανωτέρων σχολών, 3,1% πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, 17,2 απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης, 5% πτυχιούχοι ΤΕΛ και ΤΕΣ και 10,1% απόφοιτοι 3τάξιου γυμνασίου.

Η περιοχή παρέμβασης εμφανίζει σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, καλύτερο μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού συγκριτικά με το μέσο όρο της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Ειδικότερα εμφανίζει υψηλότερα ποσοστά αποφοίτων της γ' βαθμιας και β' βαθμιας εκπαίδευσης (13,1% και 32,3% αντίστοιχα έναντι 11,2% και 29,2% στο σύνολο της Περιφέρειας), και μικρότερα ποσοστά αποφοίτων της α' βαθμιας εκπαίδευσης (41,3% έναντι 43,4%), ατόμων που εγκατέλειψαν το Δημοτικό, αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση (8,2% έναντι 9,3%) και αναλφάβητων (5,2% έναντι 7%). Τα στοιχεία αυτά καταδεικνύουν το σχετικά υψηλότερο επίπεδο του πληθυσμού στην παράκτια ζώνη της Περιφέρειας, που περιλαμβάνει και τα μεγάλα αστικά κέντρα της Αλεξανδρούπολης και της Καβάλας, έναντι της ορεινής και παραμεθόριας ζώνης.

Ωστόσο, στο επίπεδο των επιμέρους κοινοτήτων προκύπτουν σημαντικές αποκλίσεις, με το τμήμα του Δήμου Αλεξανδρούπολης που εντάσσεται στην περιοχή παρέμβασης και το Δήμο Καβάλας να εμφανίζουν τα υψηλότερα ποσοστά αποφοίτων της γ' βαθμιας εκπαίδευσης (18,6% και 17,8% αντίστοιχα), καθώς και τα χαμηλότερα ποσοστά ατόμων που εγκατέλειψαν το Δημοτικό και αναλφάβητων (συνολικά 9,6% και 7,3% αντίστοιχα). Αντίθετα, σημαντική υστέρηση του μορφωτικού επιπέδου του πληθυσμού εμφανίζουν τα τμήματα των Δήμων Ιάσμου (με μόλις 3,5% αποφοίτους γ' βαθμιας εκπαίδευσης και 32,8% άτομα που εγκατέλειψαν το Δημοτικό και αναλφάβητους), Αβδήρων (3,5% και 23,5%), Τοπείρου (3,7% και 24,2%), Κομοτηνής (4,9% και 24,7%) και Μαρωνείας – Σαπών (5,6% και 22,6%). Ξεχωρίζουν ειδικότερα οι κοινότητες του Δήμου Ιάσμου που εμφανίζουν όλες ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά αναλφάβητων (από 17% έως 28%), καθώς και οι κοινότητες Γλυφάδας και Καλλίστης του Δήμου Κομοτηνής (25,2% και 18,2%), Ευάλου του Δήμου Τοπείρου (18,7%), καθώς και Σελέρου και Σουνίου του Δήμου Αβδήρων (17,4% και 17%).

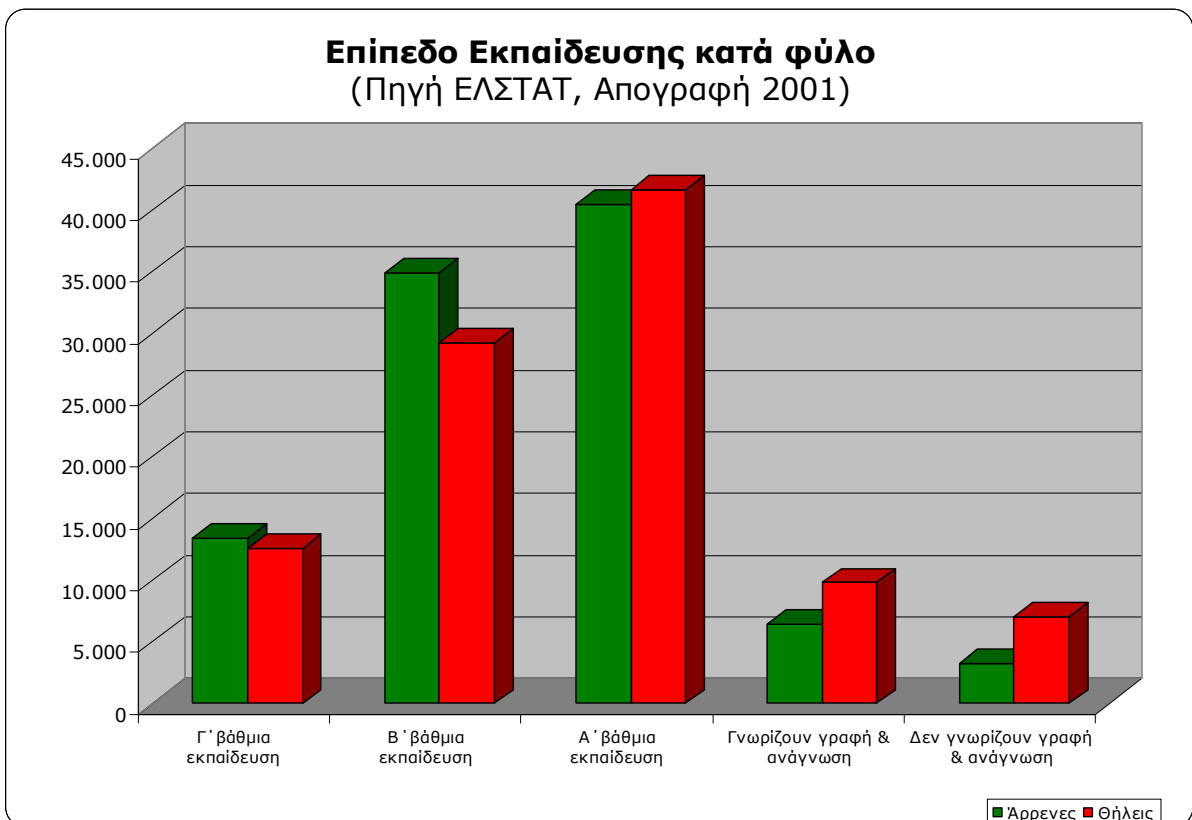
Τα υψηλά ποσοστά αναλφάβητων σε ορισμένες Κοινότητες (π.χ. Αβάτου, Καλλίστης, Ιάσμου, Αμαξάδων) μπορούν και στην περίπτωση αυτή να αποδοθούν στην ύπαρξη της μουσουλμανικής μειονότητας, τα μέλη της οποίας εμφανίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες ομαλής ένταξης στην εκπαιδευτική διαδικασία, ειδικά στους

απομονωμένους οικισμούς, οι οποίες οφείλονται τόσο στο χαμηλό οικονομικό επίπεδο, όσο και σε πολιτισμικούς παράγοντες.

Αναφορικά με το **επίπεδο εκπαίδευσης κατά φύλο**, ο γυναικείος πληθυσμός της περιοχής παρέμβασης εμφανίζει μεγαλύτερη υστέρηση σε σχέση με τον αντρικό, αφού το ποσοστό των αναλφάβητων γυναικών είναι υπερδιπλάσιο των ανδρών (7% έναντι 3,3%), όπως επίσης των γυναικών που εγκατέλειψαν το Δημοτικό (9,8% έναντι 6,5%). Επίσης, μικρότερα ποσοστά έναντι των ανδρών συγκεντρώνουν οι γυναίκες απόφοιτοι της β' βάθμιας εκπαίδευσης (29,1% έναντι 35,5%), ενώ σε παρόμοια επίπεδα κυμαίνονται τα ποσοστά των γυναικών και ανδρών αποφοίτων της α' βάθμιας εκπαίδευσης (41,5% έναντι 41,1%) και της γ' βάθμιας εκπαίδευσης (12,6 % έναντι 13,7%).

Γράφημα 3.4.2.2

Πίνακας 3.4.2.1: Πληθυσμός ηλικίας 6 ετών και άνω κατά φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης

(Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)

Δήμος / Τ.Κ. & Δ.Κ.	Σύνολο	Γ' βάρθια εκπαίδευση		Β' βάρθια εκπαίδευση		Α' βάρθια εκπαίδευση		Εγκατέλειψαν το δημοτικό, αλλά γνωρίζουν γραφή & ανάγνωση		Δεν γνωρίζουν γραφή & ανάγνωση	
		Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Δήμος Παγγαίου											
Καριανής	700	55	7,9%	197	28,1%	326	46,6%	82	11,7%	40	5,7%
Ορφανίου	665	31	4,7%	210	31,6%	343	51,6%	60	9,0%	21	3,2%
Οφρυνίου	1.048	66	6,3%	303	28,9%	520	49,6%	123	11,7%	36	3,4%
Ακροποτάμου	572	15	2,6%	118	20,6%	310	54,2%	121	21,2%	8	1,4%
Φωλεάς	501	26	5,2%	94	18,8%	296	59,1%	59	11,8%	26	5,2%
Μυρτοφύτου	454	16	3,5%	101	22,2%	265	58,4%	55	12,1%	17	3,7%
Ελαιοχωρίου	1.051	45	4,3%	246	23,4%	613	58,3%	97	9,2%	50	4,8%
Νέας Περάμου	2.245	239	10,6%	805	35,9%	989	44,1%	170	7,6%	42	1,9%
Νέας Ηρακλίτσης	900	135	15,0%	334	37,1%	365	40,6%	51	5,7%	15	1,7%

Πίνακας 3.4.2.1: Πληθυσμός ηλικίας 6 ετών και άνω κατά φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης

(Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)

Δήμος / Τ.Κ. & Δ.Κ.	Σύνολο	Γ' βάρθια εκπαίδευση		Β' βάρθια εκπαίδευση		Α' βάρθια εκπαίδευση		Εγκατέλειψαν το δημοτικό, αλλά γνωρίζουν γραφή & ανάγνωση		Δεν γνωρίζουν γραφή & ανάγνωση	
		Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Κοκκινοχώματος	1.590	129	8,1%	451	28,4%	765	48,1%	215	13,5%	30	1,9%
Υποσύνολο	9.726	757	7,8%	2.859	29,4%	4.792	49,3%	1.033	10,6%	285	2,9%
Δήμος Καβάλας											
Καβάλας	57.447	10.473	18,2%	22.831	39,7%	19.966	34,8%	3.091	5,4%	1.086	1,9%
Χαλκερού	166	12	7,2%	33	19,9%	78	47,0%	30	18,1%	13	7,8%
Νέας Καρβάλης	2.090	149	7,1%	767	36,7%	998	47,8%	116	5,6%	60	2,9%
Υποσύνολο	59.703	10.634	17,8%	23.631	39,6%	21.042	35,2%	3.237	5,4%	1.159	1,9%
Δήμος Νέστου											
Ποντολιβάδου	446	12	2,7%	144	32,3%	236	52,9%	39	8,7%	15	3,4%
Πετροπηγής	509	25	4,9%	147	28,9%	242	47,5%	55	10,8%	40	7,9%
Πέρνης	856	48	5,6%	213	24,9%	446	52,1%	95	11,1%	54	6,3%

Πίνακας 3.4.2.1: Πληθυσμός ηλικίας 6 ετών και άνω κατά φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης

(Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)

Δήμος / Τ.Κ. & Δ.Κ.	Σύνολο	Γ' βάρθια εκπαίδευση		Β' βάρθια εκπαίδευση		Α' βάρθια εκπαίδευση		Εγκατέλειψαν το δημοτικό, αλλά γνωρίζουν γραφή & ανάγνωση		Δεν γνωρίζουν γραφή & ανάγνωση	
		Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Ερατεινού	649	38	5,9%	137	21,1%	318	49,0%	96	14,8%	60	9,2%
Γραβούνης	791	45	5,7%	243	30,7%	386	48,8%	104	13,1%	13	1,6%
Ζαρκαδιάς	555	19	3,4%	125	22,5%	301	54,2%	81	14,6%	29	5,2%
Γέροντα	418	18	4,3%	84	20,1%	270	64,6%	30	7,2%	16	3,8%
Ξεριά	451	18	4,0%	114	25,3%	230	51,0%	60	13,3%	29	6,4%
Αβραμυλιάς	46	1	2,2%	6	13,0%	37	80,4%	2	4,3%	0	0,0%
Διαλεκτού	151	5	3,3%	33	21,9%	89	58,9%	20	13,2%	4	2,6%
Παραδείσου	440	63	14,3%	180	40,9%	128	29,1%	59	13,4%	10	2,3%
Χρυσούπολης	7.443	888	11,9%	2.353	31,6%	3.269	43,9%	705	9,5%	228	3,1%
Χρυσοχωρίου	1.482	58	3,9%	338	22,8%	770	52,0%	191	12,9%	125	8,4%
Αγιάσματος	890	51	5,7%	232	26,1%	409	46,0%	127	14,3%	71	8,0%

Πίνακας 3.4.2.1: Πληθυσμός ηλικίας 6 ετών και άνω κατά φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης

(Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)

Δήμος / Τ.Κ. & Δ.Κ.	Σύνολο	Γ' βάρθια εκπαίδευση		Β' βάρθια εκπαίδευση		Α' βάρθια εκπαίδευση		Εγκατέλειψαν το δημοτικό, αλλά γνωρίζουν γραφή & ανάγνωση		Δεν γνωρίζουν γραφή & ανάγνωση	
		Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Πηγών	890	30	3,4%	196	22,0%	403	45,3%	134	15,1%	127	14,3%
Κεραμωτής	1.863	143	7,7%	576	30,9%	833	44,7%	185	9,9%	126	6,8%
Νέας Καρυάς	1.439	68	4,7%	328	22,8%	696	48,4%	187	13,0%	160	11,1%
Υποσύνολο	19.319	1.530	7,9%	5.449	28,2%	9.063	46,9%	2.170	11,2%	1.107	5,7%
Δήμος Τοπείρου											
Ερασμίου	1.389	74	5,3%	362	26,1%	666	47,9%	108	7,8%	179	12,9%
Μαγγάνων	750	23	3,1%	196	26,1%	402	53,6%	83	11,1%	46	6,1%
Αβάτου	1.157	37	3,2%	273	23,6%	631	54,5%	140	12,1%	76	6,6%
Ευλάλου	4.169	66	1,6%	369	8,9%	2.415	57,9%	541	13,0%	778	18,7%
Ολβίου	437	24	5,5%	111	25,4%	215	49,2%	62	14,2%	25	5,7%
Τοξοτών	1.943	107	5,5%	533	27,4%	885	45,5%	246	12,7%	172	8,9%

Πίνακας 3.4.2.1: Πληθυσμός ηλικίας 6 ετών και άνω κατά φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης

(Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)

Δήμος / Τ.Κ. & Δ.Κ.	Σύνολο	Γ' βάρθια εκπαίδευση		Β' βάρθια εκπαίδευση		Α' βάρθια εκπαίδευση		Εγκατέλειψαν το δημοτικό, αλλά γνωρίζουν γραφή & ανάγνωση		Δεν γνωρίζουν γραφή & ανάγνωση	
		Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Εξοχής	1.464	89	6,1%	366	25,0%	731	49,9%	153	10,5%	125	8,5%
Υποσύνολο	11.309	420	3,7%	2.210	19,5%	5.945	52,6%	1.333	11,8%	1.401	12,4%
Δήμος Αβδήρων											
Μυρωδάτου	558	23	4,1%	126	22,6%	292	52,3%	90	16,1%	27	4,8%
Αβδήρων	1.421	83	5,8%	353	24,8%	663	46,7%	178	12,5%	144	10,1%
Μάνδρας	542	42	7,7%	134	24,7%	263	48,5%	56	10,3%	47	8,7%
Νέας Κεσσάνης	957	52	5,4%	261	27,3%	469	49,0%	110	11,5%	65	6,8%
Κουτσού	851	27	3,2%	235	27,6%	427	50,2%	92	10,8%	70	8,2%
Σελίνου	308	10	3,2%	60	19,5%	164	53,2%	45	14,6%	29	9,4%
Πολυσιτού	515	26	5,0%	107	20,8%	258	50,1%	77	15,0%	47	9,1%
Σουνίου	883	20	2,3%	118	13,4%	541	61,3%	54	6,1%	150	17,0%

Πίνακας 3.4.2.1: Πληθυσμός ηλικίας 6 ετών και άνω κατά φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης

(Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)

Δήμος / Τ.Κ. & Δ.Κ.	Σύνολο	Γ' βάρθια εκπαίδευση		Β' βάρθια εκπαίδευση		Α' βάρθια εκπαίδευση		Εγκατέλειψαν το δημοτικό, αλλά γνωρίζουν γραφή & ανάγνωση		Δεν γνωρίζουν γραφή & ανάγνωση	
		Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Σελέρου	4.168	71	1,7%	391	9,4%	2.594	62,2%	388	9,3%	724	17,4%
Υποσύνολο	10.203	354	3,5%	1.785	17,5%	5.671	55,6%	1.090	10,7%	1.303	12,8%
Δήμος Ιάσμου											
Αμαξάδων	1.536	22	1,4%	175	11,4%	878	57,2%	140	9,1%	321	20,9%
Ιάσμου	4.495	178	4,0%	670	14,9%	2.222	49,4%	514	11,4%	911	20,3%
Σάλπης	752	38	5,1%	170	22,6%	253	33,6%	153	20,3%	138	18,4%
Πολυάνθου	781	13	1,7%	80	10,2%	352	45,1%	117	15,0%	219	28,0%
Αμβροσίας	928	46	5,0%	206	22,2%	404	43,5%	113	12,2%	159	17,1%
Υποσύνολο	8.492	297	3,5%	1.301	15,3%	4.109	48,4%	1.037	12,2%	1.748	20,6%
Δήμος Κομοτηνής											
Καλλιστής	159	0	0,0%	13	8,2%	99	62,3%	18	11,3%	29	18,2%

Πίνακας 3.4.2.1: Πληθυσμός ηλικίας 6 ετών και άνω κατά φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης

(Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)

Δήμος / Τ.Κ. & Δ.Κ.	Σύνολο	Γ' βάρθια εκπαίδευση		Β' βάρθια εκπαίδευση		Α' βάρθια εκπαίδευση		Εγκατέλειψαν το δημοτικό, αλλά γνωρίζουν γραφή & ανάγνωση		Δεν γνωρίζουν γραφή & ανάγνωση	
		Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Νέας Καλλίστης	440	17	3,9%	106	24,1%	204	46,4%	88	20,0%	25	5,7%
Πόρρης	434	17	3,9%	74	17,1%	241	55,5%	41	9,4%	61	14,1%
Μέση	302	20	6,6%	53	17,5%	156	51,7%	43	14,2%	30	9,9%
Φαναρίου	384	29	7,6%	127	33,1%	177	46,1%	43	11,2%	8	2,1%
Αρωγής	167	12	7,2%	55	32,9%	83	49,7%	12	7,2%	5	3,0%
Παραλία Μέσης	14	0	0,0%	9	64,3%	5	35,7%	0	0,0%	0	0,0%
Γλυφάδας	163	6	3,7%	23	14,1%	67	41,1%	26	16,0%	41	25,2%
Παγουριών	656	50	7,6%	243	37,0%	243	37,0%	75	11,4%	45	6,9%
Νέου Σιδηροχωρίου	1.699	74	4,4%	260	15,3%	859	50,6%	302	17,8%	204	12,0%
Αγιών Θεοδώρων	534	18	3,4%	127	23,8%	264	49,4%	90	16,9%	35	6,6%
Υποσύνολο	4.952	243	4,9%	1.090	22,0%	2.398	48,4%	738	14,9%	483	9,8%

Πίνακας 3.4.2.1: Πληθυσμός ηλικίας 6 ετών και άνω κατά φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης

(Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)

Δήμος / Τ.Κ. & Δ.Κ.	Σύνολο	Γ' βάρθια εκπαίδευση		Β' βάρθια εκπαίδευση		Α' βάρθια εκπαίδευση		Εγκατέλειψαν το δημοτικό, αλλά γνωρίζουν γραφή & ανάγνωση		Δεν γνωρίζουν γραφή & ανάγνωση	
		Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Δήμος Μαρωνείας - Σαπών											
Ξυλαγανής	1.869	109	5,8%	394	21,1%	928	49,7%	297	15,9%	141	7,5%
Ιμέρου	370	16	4,3%	82	22,2%	200	54,1%	60	16,2%	12	3,2%
Προσκυνητών	771	22	2,9%	184	23,9%	401	52,0%	119	15,4%	45	5,8%
Μαρωνείας	793	85	10,7%	275	34,7%	305	38,5%	83	10,5%	45	5,7%
Κρωβύλης	506	9	1,8%	44	8,7%	281	55,5%	129	25,5%	43	8,5%
Υποσύνολο	4.309	241	5,6%	979	22,7%	2.115	49,1%	688	16,0%	286	6,6%
Δήμος Αλεξανδρούπολης											
Μάκρης	1.576	117	7,4%	363	23,0%	800	50,8%	139	8,8%	157	10,0%
Αλεξανδρούπολης	46.558	9.513	20,4%	17.957	38,6%	15.080	32,4%	2.373	5,1%	1.635	3,5%
Ανθείας	1.183	94	7,9%	354	29,9%	657	55,5%	58	4,9%	20	1,7%

Πίνακας 3.4.2.1: Πληθυσμός ηλικίας 6 ετών και άνω κατά φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης

(Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)

Δήμος / Τ.Κ. & Δ.Κ.	Σύνολο	Γ' βάρθια εκπαίδευση		Β' βάρθια εκπαίδευση		Α' βάρθια εκπαίδευση		Εγκατέλειψαν το δημοτικό, αλλά γνωρίζουν γραφή & ανάγνωση		Δεν γνωρίζουν γραφή & ανάγνωση	
		Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Λουτρού	1.004	54	5,4%	259	25,8%	501	49,9%	146	14,5%	44	4,4%
Φερών	5.064	519	10,2%	1.727	34,1%	2.070	40,9%	554	10,9%	194	3,8%
Υποσύνολο	55.385	10.297	18,6%	20.660	37,3%	19.108	34,5%	3.270	5,9%	2.050	3,7%
Δήμος Σαμοθράκης											
Σαμοθράκης	2.598	230	8,9%	727	28,0%	1.213	46,7%	300	11,5%	128	4,9%
Υποσύνολο	2.598	230	8,9%	727	28,0%	1.213	46,7%	300	11,5%	128	4,9%
Δήμος Θάσου											
Θάσου	2.949	346	11,7%	977	33,1%	1.438	48,8%	172	5,8%	16	0,5%
Θεολόγου	1.537	132	8,6%	387	25,2%	773	50,3%	193	12,6%	52	3,4%
Καλλιράχης	1.143	64	5,6%	220	19,2%	708	61,9%	123	10,8%	28	2,4%
Λιμεναρίων	2.225	187	8,4%	610	27,4%	1.089	48,9%	274	12,3%	65	2,9%

Πίνακας 3.4.2.1: Πληθυσμός ηλικίας 6 ετών και άνω κατά φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης

(Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)

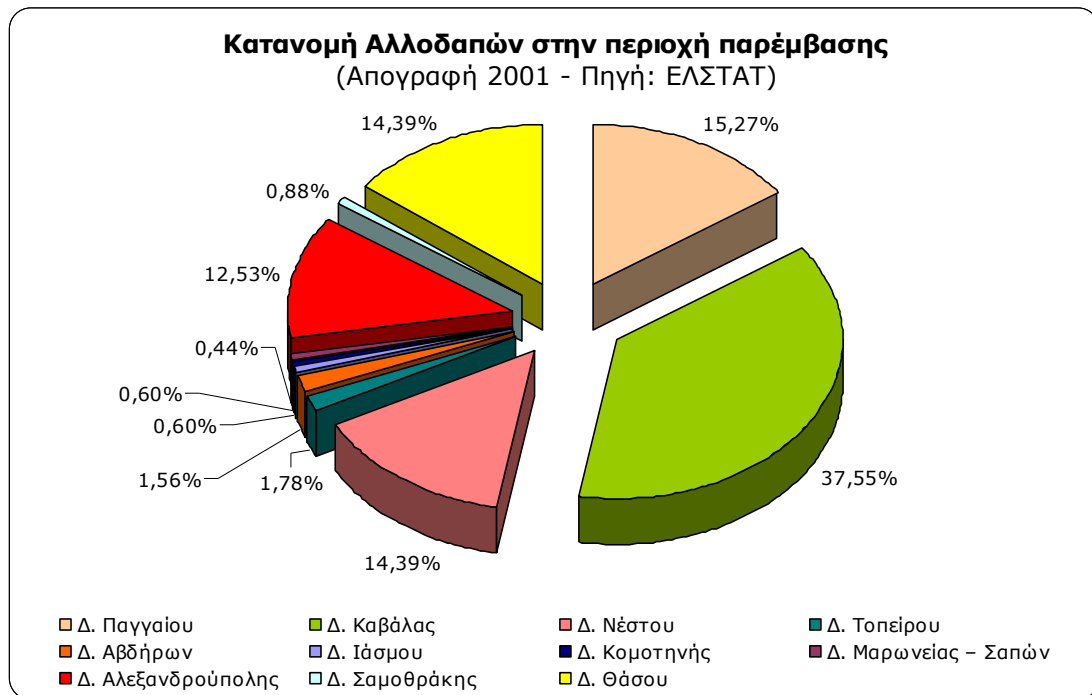
Δήμος / Τ.Κ. & Δ.Κ.	Σύνολο	Γ' βάρθμια εκπαίδευση		Β' βάρθμια εκπαίδευση		Α' βάρθμια εκπαίδευση		Εγκατέλειψαν το δημοτικό, αλλά γνωρίζουν γραφή & ανάγνωση		Δεν γνωρίζουν γραφή & ανάγνωση	
		Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Πρίνου	1.244	117	9,4%	329	26,4%	620	49,8%	149	12,0%	29	2,3%
Ποταμιάς	1.205	39	3,2%	313	26,0%	695	57,7%	119	9,9%	39	3,2%
Μαριών	552	21	3,8%	132	23,9%	325	58,9%	50	9,1%	24	4,3%
Παναγίας	807	62	7,7%	190	23,5%	400	49,6%	130	16,1%	25	3,1%
Ραχωνίου	653	33	5,1%	173	26,5%	376	57,6%	64	9,8%	7	1,1%
Σωτήρος	350	26	7,4%	79	22,6%	197	56,3%	43	12,3%	5	1,4%
Υποσύνολο	12.665	1.027	8,1%	3.410	26,9%	6.621	52,3%	1.317	10,4%	290	2,3%
ΣΥΝΟΛΟ	198.661	26.030	13,1%	64.101	32,3%	82.077	41,3%	16.213	8,2%	10.240	5,2%
ΑΡΡΕΝΕΣ	98.419	13.439	13,7%	34.896	35,5%	40.468	41,1%	6.404	6,5%	3.212	3,3%
ΘΗΛΕΙΣ	100.242	12.591	12,6%	29.205	29,1%	41.609	41,5%	9.809	9,8%	7.028	7,0%

3.4.3. Ειδικές Ομάδες Πληθυσμού

Όσον αφορά σε **ειδικές ομάδες πληθυσμού** στην περιοχή παρέμβασης, ιδιαίτερης αναφοράς χρήζει η ύπαρξη της **θρησκευτικής μειονότητας** των Τουρκογενών, Πομάκων και Αθίγγανων, κυρίως μουσουλμάνων στο θρήσκευμα, που αποτελεί διαφοροποιό στοιχείο της πληθυσμιακής συγκρότησης της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης σε σχέση με τις υπόλοιπες Περιφέρειες της χώρας. Υπολογίζεται ότι το μουσουλμανικό στοιχείο αριθμεί περίπου 140.000 με 145.000 άτομα, κατανομημένο κατά κύριο λόγο στις πρωτεύουσες και στις ορεινές ζώνες των νομών Ξάνθης και Ροδόπης. Στην Περιφέρεια έχουν επίσης εγκατασταθεί διαχρονικά πολλοί πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία και την Ανατολική Θράκη, λιγιστοί απόγονοι Αρμενίων προσφύγων και πολλοί Κωνσταντινουπολίτες, Ίμβριοι και Τενέδιοι μετά τους διωγμούς που υπέστησαν κατά τα Σεπτεμβριανά του 1955. Πρόσφατα προσέφυγαν στην ευρύτερη περιοχή και παλιννοστούντες ομογενείς από χώρες της πρώην ΕΣΣΔ (κυρίως Γεωργία, Αρμενία, Ρωσία, Ουκρανία και Καζακστάν).

Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του έτους 2001, στην περιοχή παρέμβασης καταγράφηκαν συνολικά 3.648 **αλλοδαποί**, οι οποίοι αντιστοιχούσαν στο 1,7% του συνολικού μόνιμου πληθυσμού, ποσοστό συγκριτικά μικρό έναντι του συνόλου της χώρας (3,6%). Σχεδόν το ήμισυ (47%) των απογραφέντων αλλοδαπών κατοίκων της περιοχής το 2001 αφορούσε Αλβανούς μετανάστες, ενώ ποσοστό 16% προέρχονταν από τη Βουλγαρία και 9,7% από τη Γεωργία. Ο πληθυσμός των αλλοδαπών αφορούσε δε σχεδόν αποκλειστικά σε οικονομικούς μετανάστες που απασχολούνταν κυρίως στη γεωργία / κτηνοτροφία, σε οικοδομικές εργασίες, καθώς και σε τουριστικές επιχειρήσεις (εστιατόρια / καταλύματα). Ο αριθμός των οικονομικών μεταναστών εκτιμάται ότι έχει σήμερα αυξηθεί σημαντικά, με μεγάλο ποσοστό να προέρχεται από τη γειτονική Βουλγαρία απασχολούμενο σε εποχικές εργασίες, ενώ απροσδιόριστος είναι ο πληθυσμός των μεταναστών που διαμένουν παράνομα στην περιοχή.

Γράφημα 3.4.3.1

Όσον αφορά στη κατανομή του αλλοδαπού πληθυσμού στα επιμέρους τμήματα της περιοχής παρέμβασης (βλ. Πίνακα 3.4.3.1), αυτός κατανέμεται σχεδόν στο σύνολό του στους Δήμους Καβάλας (38%), Παγγαίου (15%), Θάσου (14%), Νέστου (14%) και Αλεξανδρούπολης (12,5%). Στα τμήματα των Δήμων Αβδήρων, Ιάσμου, Κομοτηνής, Μαρωνείας - Σαπών, Σαμοθράκης και Τοπείρου συγκεντρώνεται αντίθετα μόλις το 6% των απογραφέντων αλλοδαπών κατοίκων της περιοχής παρέμβασης. Με βάση τα αναλυτικότερα στοιχεία για τις χώρες προέλευσης των αλλοδαπών, προκύπτει επίσης ένας σημαντικός αριθμός υπηκόων Αρμενίας (174) και Ρωσίας (επίσης 174), οι οποίοι συγκεντρώνονται κυρίως στην περιοχή της Αλεξανδρούπολης και της Καβάλας αντίστοιχα, ενώ από τα κράτη μέλη της Ε.Ε. ξεχωρίζει η εγκατάσταση συνολικά 97 Γερμανών υπηκόων, κυρίως στην περιοχή της Καβάλας. Στα δύο μεγάλα λιμάνια της περιοχής (Αλεξανδρούπολη και Καβάλα) και στη Σαμοθράκη καταγράφεται επίσης και ένας αριθμός περίπου 75 Αιγυπτίων που απασχολούνται σχεδόν αποκλειστικά στην αλιεία.

Πίνακας 3.4.3.1: Αριθμός αλλοδαπών και κύριες χώρες προέλευσης

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)

Δήμοι / Τοπικές & Δημοτικές Κοινότητες	Σύνολο αλλοδαπών	Υπήκοοι		
		Αλβανίας	Βουλγαρίας	Γεωργίας

Πίνακας 3.4.3.1: Αριθμός αλλοδαπών και κύριες χώρες προέλευσης				
(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)				
Δήμοι / Τοπικές & Δημοτικές Κοινότητες	Σύνολο αλλοδαπών	Υπήκοοι		
		Αλβανίας	Βουλγαρίας	Γεωργίας
Δ. Παγγαίου				
Καριανής	41	33	4	0
Ορφανίου	84	18	14	39
Οφρυνίου	36	10	8	6
Ακροποτάμου	34	33	0	0
Φωλεάς	50	40	4	4
Μυρτοφύτου	52	30	20	2
Ελαιοχωρίου	45	24	14	2
Νέας Περάμου	125	62	34	10
Νέας Ηρακλίτισης	34	11	6	3
Κοκκινοχώματος	56	43	0	1
Υποσύνολο	557	304	104	67
Δ. Καβάλας				
Καβάλας	1.262	778	89	97
Χαλκερού	9	5	1	0
Νέας Καρβάλης	99	26	16	36
Υποσύνολο	1.370	809	106	133
Δ. Νέστου				
Ποντολιβάδου	36	18	1	6
Πετροπηγής	7	7	0	0
Πέρνης	17	10	7	0
Ερατεινού	14	3	2	0
Γραβούνης	27	2	6	18
Ζαρκαδιάς	13	1	11	0

Πίνακας 3.4.3.1: Αριθμός αλλοδαπών και κύριες χώρες προέλευσης				
(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)				
Δήμοι / Τοπικές & Δημοτικές Κοινότητες	Σύνολο αλλοδαπών	Υπήκοοι		
		Αλβανίας	Βουλγαρίας	Γεωργίας
Γέροντα	7	0	2	1
Ξεριά	9	2	2	0
Διαλεκτού	17	7	0	0
Παραδείσου	6	2	0	3
Χρυσούπολης	161	91	35	15
Χρυσοχωρίου	61	15	32	0
Αγιάσματος	35	3	32	0
Πηγών	10	2	6	0
Κεραμωτής	52	16	23	2
Νέας Καρυάς	53	16	33	0
Υποσύνολο	525	195	192	45
Δ. Τοπείρου				
Ερασμίου	8	0	4	4
Μαγγάνων	1	0	0	0
Αβάτου	6	3	0	0
Ευλάλου	6	1	0	0
Ολβίου	3	1	0	2
Τοξοτών	30	9	0	9
Εξοχής	11	0	5	1
Υποσύνολο	65	14	9	16
Δ. Αβδήρων				
Μυρωδάτου	4	2	1	0
Αβδήρων	16	4	0	8
Μάνδρας	7	3	0	2

Πίνακας 3.4.3.1: Αριθμός αλλοδαπών και κύριες χώρες προέλευσης				
(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)				
Δήμοι / Τοπικές & Δημοτικές Κοινότητες	Σύνολο αλλοδαπών	Υπήκοοι		
		Αλβανίας	Βουλγαρίας	Γεωργίας
Νέας Κεσσάνης	9	6	1	0
Κουτσού	7	6	0	0
Σελίνου	5	4	0	0
Πολυσίτου	2	1	0	0
Σουνίου	6	0	5	0
Σελέρου	1	1	0	0
Υποσύνολο	57	27	7	10
Δ. Ιάσμου				
Αμαξάδων	3	0	0	0
Ιάσμου	7	1	0	0
Σάλπης	9	0	0	7
Πολυάνθου	1	0	1	0
Αμβροσίας	2	0	2	0
Υποσύνολο	22	1	3	7
Δ. Κομοτηνής				
Νέας Καλλίστης	3	0	0	1
Πόρπη	1	0	0	0
Μέση	2	0	0	0
Γλυφάδα	2	0	0	0
Παγουριών	6	0	0	1
Νέου Σιδηροχωρίου	4	0	2	0
Αγίων Θεοδώρων	4	0	1	0
Υποσύνολο	22	0	3	2
Δ. Μαρωνίας - Σαπών				

Πίνακας 3.4.3.1: Αριθμός αλλοδαπών και κύριες χώρες προέλευσης				
(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)				
Δήμοι / Τοπικές & Δημοτικές Κοινότητες	Σύνολο αλλοδαπών	Υπήκοοι		
		Αλβανίας	Βουλγαρίας	Γεωργίας
Ξυλαγανής	5	1	2	1
Ιμέρου	2	0	0	0
Προσκυνητών	3	0	0	0
Μαρωνείας	6	1	2	0
Υποσύνολο	16	2	4	1
Δ. Αλεξανδρούπολης				
Μάκρης	17	0	10	1
Αλεξανδρούπολης	397	47	28	30
Ανθείας	5	0	1	1
Λουτρού	3	0	0	0
Φερών	35	10	7	1
Υποσύνολο	457	57	46	33
Δ. Σαμοθράκης				
Σαμοθράκης	32	11	1	0
Υποσύνολο	32	11	1	0
Δ. Θάσου				
Θάσου	171	61	46	26
Θεολόγου	56	29	15	0
Καλλιράχης	20	12	0	2
Λιμεναρίων	74	41	17	6
Πρίνου	68	44	15	2
Ποταμιάς	33	26	4	0
Μαριών	4	3	0	0
Παναγίας	49	31	9	3

Πίνακας 3.4.3.1: Αριθμός αλλοδαπών και κύριες χώρες προέλευσης				
(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)				
Δήμοι / Τοπικές & Δημοτικές Κοινότητες	Σύνολο αλλοδαπών	Υπήκοοι		
		Αλβανίας	Βουλγαρίας	Γεωργίας
Ραχωνίου	43	30	5	0
Σωτήρος	7	4	1	1
Υποσύνολο	525	281	112	40
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	3.648	1.701	587	354

3.4.4. Προβλήματα - Συμπεράσματα

Τα βασικά **προβλήματα** και **συμπεράσματα** ως προς τη δημογραφική διάρθρωση και εξέλιξη της περιοχής παρέμβασης μπορούν να συνοψιστούν ως εξής: Ο πληθυσμός της περιοχής παρέμβασης αυξήθηκε μεταξύ 1981-2001 συνολικά κατά 10,4%, με σαφώς εντονότερο ρυθμό τη δεκαετία 1991-2001 (+9%) απ' ότι την προηγούμενη (+1,2%). Οι περισσότερες χωρικές ενότητες της περιοχής εμφανίζουν παράλληλα έντονες τάσεις πληθυσμιακής γήρανσης και αύξησης του συντηρούμενου πληθυσμού, στοιχεία που καταδεικνύουν την σταδιακή τους εγκατάλειψη από τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό, ο οποίος μετακινείται προς τα μεγάλα αστικά κέντρα της Περιφέρειας, αλλά και της υπόλοιπης χώρας. Το φαινόμενο της πληθυσμιακής γήρανσης προκύπτει εντονότερο στα δύο νησιά της περιοχής παρέμβασης, καθώς και στους Δήμους των Περιφερειακών Ενοτήτων Ροδόπης και Καβάλας (με εξαίρεση τον ίδιο το Δήμο Καβάλας). Αντίθετα οι Δήμοι στις Περιφερειακές Ενότητες Ξάνθης και Έβρου (με εξαίρεση τη Σαμοθράκη) δεν φαίνεται να επηρεάζονται από τάσεις γήρανσης του πληθυσμού.

Η περιοχή παρέμβασης εντούτοις σημείωσε μεγαλύτερη πληθυσμιακή αύξηση μεταξύ 1981 και 2001 σε σχέση με το σύνολο της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, ενώ εμφανίζει επίσης συγκριτικά λιγότερο γηρασμένο πληθυσμό με καλύτερο μορφωτικό επίπεδο. Το γεγονός αυτό αποδίδεται στις καλύτερες συνθήκες διαβίωσης που έχουν διαμορφωθεί στην παράκτια ζώνη της Περιφέρειας, σε αντίθεση με τις ορεινές και παραμεθόριες περιοχές της ενδοχώρας, όπου υπερισχύουν οι τάσεις εγκατάλειψης και οικονομικής υπανάπτυξης. Η εικόνα στην παράκτια ζώνη διαφοροποιείται εξάλλου θετικά από τις υπόλοιπες περιοχές

της Περιφέρειας, τόσο λόγω της παραθεριστικής / τουριστικής της ανάπτυξης, όσο και από το γεγονός ότι συμπεριλαμβάνει τα μεγάλα αστικά κέντρα της Αλεξανδρούπολης και της Καβάλας, που αποτελούν βασικούς πόλους πληθυσμιακής συγκέντρωσης και οικονομικής δραστηριότητας.

Επισημαίνεται, ότι και η ίδια η περιοχή παρέμβασης χαρακτηρίζεται από έντονη ετερογένεια ως προς τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των επιμέρους χωρικών υποενοτήτων (Κοινότητες), γεγονός που δυσχεραίνει την ενιαία αποτύπωση της δημογραφικής σύνθεσης. Χαρακτηριστική είναι η άνιση κατανομή των πληθυσμιακών συγκεντρώσεων στην περιοχή παρέμβασης, καθώς σε αυτήν συμπεριλαμβάνονται δύο μεγάλα αστικά κέντρα – η Καβάλα και η Αλεξανδρούπολη – όπου συγκεντρώνεται το 53% του συνολικού πληθυσμού στην περιοχή παρέμβασης. Σε επιπλέον 36 Κοινότητες με πληθυσμό άνω των 1.000 κατοίκων αντιστοιχεί ποσοστό 37% του συνολικού πληθυσμού, ενώ οι υπόλοιπες 45 κοινότητες συγκεντρώνουν μόλις το 10%.

Ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθες τυπολογίες Κοινοτήτων στην περιοχή παρέμβασης που συγκεντρώνουν τα πλέον διακριτά δημογραφικά χαρακτηριστικά:

α) Τα **πυκνοκατοικημένα αστικά κέντρα** της περιοχής (Καβάλα, Αλεξανδρούπολη, Χρυσούπολη κλπ.) που χαρακτηρίζονται από μεγαλύτερη πληθυσμιακή αύξηση σε σχέση με τον μέσο όρο της περιοχής, νεανικότερη σύνθεση του πληθυσμού με υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης, καθώς και μικρότερο μέγεθος νοικοκυριών (αριθμός ατόμων που διαμένουν σε κανονικά νοικοκυριά), β) τους **παραλιακούς οικισμούς** που αναπτύσσονται ως **πόλοι της παραθεριστικής / τουριστικής κίνησης** (όπως των Κοινοτήτων Αρωγής, Καριανής, Κεραμωτής, Μάκρης, Νέας Καρβάλης, Νέας Περάμου και Οφρυνίου), λιγότερο ή περισσότερο πυκνοκατοικημένοι ανάλογα με τον βαθμό ανάπτυξής τους, και με έντονες τάσεις πληθυσμιακής αύξησης και επέκτασης των οικισμών, γ) τις περισσότερο **ορεινές ή αποκλειστικά αγροτικές περιοχές στην ενδοχώρα της παράκτιας ζώνης** (π.χ. Αβραμυλιά, Διαλεκτό, Παράδεισος), αραιοκατοικημένες και με έντονα στοιχεία γήρανσης του πληθυσμού, δ) τους **οικισμούς συγκέντρωσης του μουσουλμανικού πληθυσμού** (π.χ. Άβατο, Αμαξάδες, Ιάσμος, Καλλίστη, Παγούρια) με υψηλά ποσοστά νεανικού πληθυσμού, πολυμελή νοικοκυριά, αλλά και ιδιαίτερα χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο, και ε) τα δύο **νησιά** της περιοχής παρέμβασης (Θάσος και Σαμοθράκη), με υψηλό ποσοστό γηρασμένου πληθυσμού που συνδέεται και με τη σημαντική εποχική μεταβολή του πληθυσμού μεταξύ χειμερινής και θερινής περιόδου, με διαφορετικές ωστόσο τάσεις δημογραφικών μεταβολών (π.χ. πληθυσμιακή αύξηση στη Θάσο, μείωση στη Σαμοθράκη, σημαντική προσέλκυση αλλοδαπών κατοίκων στη Θάσο), που αντανακλούν το διαφορετικό επίπεδο της τουριστικής τους ανάπτυξης.

3.5. Οικονομικές Δραστηριότητες - Απασχόληση

3.5.1. Πρωτογενής τομέας (γεωργία – κτηνοτροφία – αλιεία)

Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης αποτελεί μια κατεξοχήν αγροτική περιφέρεια, με τον αγροτικό τομέα να απασχολεί το 14,6% περίπου του πληθυσμού, καλύπτοντας το 96% της συνολικής της έκτασης. Σημαντικός παράγοντας για την ανάπτυξη του κλάδου αποτελεί το πλούσιο υδάτινο δυναμικό της, που προέρχεται κυρίως από τα νερά τριών ποταμών που ανήκουν στην υδρογραφική λεκάνη της περιοχής, του Στρυμόνα, του Νέστου και του Έβρου.

Αναφορικά με την παράκτια ζώνη, σημαντικό στοιχείο αποτελεί το ότι μεγάλο μέρος των καλλιεργούμενων εκτάσεων εντάσσεται σε περιοχές μεγάλης οικολογικής σημασίας (περιοχές RAMSAR και NATURA 2000), γεγονός που υποδηλώνει την ανάγκη μιας ολοκληρωμένης διαχείρισης των ασκούμενων γεωργικών δραστηριοτήτων (καθορισμός των επιτρεπόμενων χρήσεων, εφαρμογή ορθών πρακτικών), απαραίτητης για την προστασία του περιβάλλοντος αλλά και της γεωργικής παραγωγής.

Μία γενική απεικόνιση των διαφόρων **χρήσεων γης** και λοιπών χαρακτηριστικών της παράκτιας ζώνης της Περιφέρειας (ήτοι του αθροίσματος των Κοινοτήτων της Περιφέρειας που συνθέτουν την ζώνη αυτή) παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 3.5.1.1: Βασικά μεγέθη του γεωργικού τομέα στην παράκτια ζώνη της Περιφέρειας ΑΜΘ			
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2007 (ίδια επεξεργασία)			
	Εκμεταλλεύσεις	Στρέμματα	Μέσο μέγεθος²²⁴
Σύνολο εκτάσεων	34.283	1.789.000	52,2
Ετήσιες καλλιέργειες	26.392	1.121.700	42,5
Ελαιώνες και Δενδρώδεις	14.347	176.600	12,3

²²⁴ Στρέμματα ανά εκμετάλλευση.

Πίνακας 3.5.1.1: Βασικά μεγέθη του γεωργικού τομέα στην παράκτια ζώνη της Περιφέρειας ΑΜΘ

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2007 (ιδία επεξεργασία)

	Εκμεταλλεύσεις	Στρέμματα	Μέσο μέγεθος 224
Αμπέλια και σταφιδάμπελοι	3.347	28.700	8,6
Λιβάδια και βοσκότοποι	-	325.000	-
Αγρανάπαυση	-	91.000	1,8
Εκμεταλλεύσεις με αρδευόμενες εκτάσεις:	-	594.150	-
Οικογενειακοί λαχανόκηποι:	Δεν υπάρχουν τεκμηριωμένα στοιχεία - εκτιμώνται περίπου σε 6.000 στρέμματα.		

Ειδικότερα, με βάση τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για τις **χρήσεις γεωργικής γης** των παράκτιων διαμερισμάτων της Περιφέρειας, προκύπτει πως το 62% της συνολικής έκτασης καλύπτεται από ετήσιες καλλιέργειες (κυρίως φυτά μεγάλης καλλιέργειας), το 10% αξιοποιείται για δενδρώδεις, το 18% αποτελούν βοσκότοποι, ένα 5% αγρανάπαυση, ενώ ένα μικρό ποσοστό αφορά λοιπές χρήσεις (αμπελώνες, κηπευτική γη, θερμοκήπια, κλπ). Γραφικά, η συσχέτιση αυτή μεταξύ των διαφόρων χρήσεων παρουσιάζεται στο παρακάτω διάγραμμα:

Η διάρθρωση των καλλιεργειών αναφέρεται ειδικότερα στις **βασικές καλλιέργειες** που έχουν επιλεχτεί στην υπό μελέτη περιοχή. Οι κύριες κατηγορίες αφορούν τα σιτηρά, κτηνοτροφικά φυτά (κυρίως αραβόσιτο), τυπικές εντατικές βιομηχανικές καλλιέργειες (βαμβάκι), ελαιώνες (κυρίως για ελαιοποίηση), καθώς και λίγους αμπελώνες.

Πίνακας 3.5.1.2: Διάρθρωση καλλιεργειών ανά βασικές κατηγορίες		
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2007 (ίδια επεξεργασία)		
Καλλιέργειες	Έκταση (στρέμματα)	Βασικές Κατηγορίες (συνολικά στρ / %)
Σιτάρι μαλακό	145.900	Σιτηρά
Σιτάρι σκληρό	217.600	στρ. 363.300 ή 20,3%
Κριθάρι	57.100	Κτηνοτροφικά
Αραβόσιτος	298.000	φυτά
Μηδική (πολυετές τριφύλλι)	53.200	στρ. 408.300 ή 22,8%
Βαμβάκι	316.200	Βιομηχανικά
Καπνός	17.300	φυτά
Ηλιανθος	11.100	στρ. 350.100 ή 19,6%
Ζαχαρότευτλα	5.600	
Ελαιώνες	157.800	Δενδρώδεις
Λοιπές Δενδρώδεις	18.800	στρ. 176.600 ή 9,8%
Άμπελοι	28.700	1,6%
Κηπευτικές καλλιέργειες, Θερμοκήπια	46.600	2,6%
Καλλιεργούμενη γη	1.373.600	76,7%
Αγροάπαυση	91.000	5,1%
Βοσκότοποι	325.000	18,2%
Σύνολο γεωργικής γης	1.789.600	100%

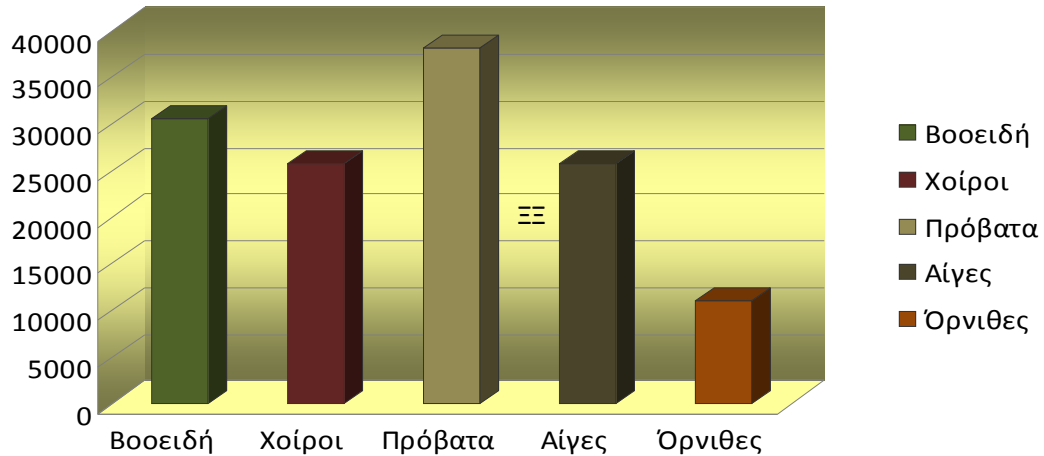
Η κατάσταση του αρδευτικού δικτύου κατέχει σημαντικό ρόλο στις επιμέρους αποδόσεις. Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία υπολογίστηκε πως οι συνολικές αρδευόμενες εκτάσεις στην εν λόγω ζώνη ανέρχονται σε 594 χιλιάδες στρέμματα (ή το 85% περίπου επί των συνολικά αρδεύσιμων). Οι πηγές υδροδότησης είναι κατά κύριο λόγο τα μεγάλα ποτάμια της περιοχής (Στρυμόνας, Νέστος, Έβρος) καθώς και σε περιοχές πλησίον της Βιστωνίδας (Νέα Κεσσάνη, πεδινό τμήμα ποταμιάς), όπου ο φρεάτιος ορίζοντας συντηρεί σχετικά μια ικανοποιητική υδροφορία. Η ύδρευση στην ολότητα σχεδόν των περιπτώσεων επιτυγχάνεται είτε από αρδευτικά κανάλια ή εναλλακτικά από γεωτρήσεις, ενώ δευτερευόντως υπάρχουν και λοιπά συστήματα (όπως οι μικρές ομβροδεξαμενές). Σε ορισμένες περιοχές αυτές μάλιστα έχουν αναπτυχθεί σύγχρονα αρδευτικά δίκτυα (όπως π.χ. στις περιοχές των Φερών και της Χρυσούπολης).

Σημαντική συμβολή στην τοπική οικονομία κατέχει και η **ζωική παραγωγή**, όπου η παραδοσιακή **κτηνοτροφία** (κυρίως αιγοπροβάτων) αποτελεί σημαντικό στοιχείο σε πολλές περιοχές (Μαρώνεια-Σάπες, Δήμος Τοπείρου, Φέρες, Θάσος, Σαμοθράκη).

Όσον αφορά το ζωικό κεφάλαιο της παράκτιας ζώνης και των νησιωτικών περιοχών της Περιφέρειας ΑΜΘ, όπως καταγράφεται με βάση τα απογραφικά στοιχεία Γεωργίας - Κτηνοτροφίας της ΕΛΣΤΑΤ για το έτος 2007, μπορεί να προσδιοριστεί η μορφή της κτηνοτροφίας (εκτατική ή ημι-εντατική) και ο προσανατολισμός της (κρεοπαραγωγική ή γαλακτοπαραγωγική) σε ιστορική βάση:

Πίνακας 3.5.1.3: Κυριότερες κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις και ζωικό κεφάλαιο									
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2007 (ιδία επεξεργασία)									
Βοοειδή		Προβατοειδή		Αίγες		Χοίροι		Πουλερικά	
Εκμετ	κεφαλές	Εκμετ	κεφαλές	Εκμετ	κεφαλές	Εκμετ	κεφαλές	Εκμετ	κεφαλές
1.598	30.686	1.857	255.070	1.161	171.652	135	32.120	-	930.000
Μέσο μέγεθος: Αριθμός ζώων ανά εκμετάλλευση									
19,2		137,3		147,8		237,9		-	
Παραγωγή σε κρέας και γάλα (ή εναλλακτικά αυγά) σε τόνους (ή χιλιάδες)									
κρέας	γάλα	κρέας	γάλα	κρέας	γάλα	κρέας	γάλα	κρέας	αυγά
3.870	49.250	3.070	22.900	2.350	14.900	3.087	-	2.200	145.810
Μελισσοκομία: 830 εκμεταλλεύσεις με 29.102 κυψέλες (35 κυψέλες ανά εκμετάλλευση).									

Όπως φαίνεται, ο τομέας της κτηνοτροφίας παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία και αριθμό εκτροφής ζώων όπως βοοειδή, προβατοειδή, αιγοειδή, χοίρους και κυψέλες μελισσών. Μια πιο πιστή αποτύπωση της βαρύτητας κάθε κλάδου κτηνοτροφίας στην περιοχή παρουσιάζεται στο παρακάτω διάγραμμα, στην βάση της μετατροπής του αριθμού των ζώων σε Μονάδες Ζωικού Κεφαλαίου (ΜΖΚ)²²⁵:

Στην βάση των συγκεντρωτικών στοιχείων, ενδιαφέρον αποκτά η κατανομή των καλλιεργούμενων εκτάσεων, των κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων και των παραγόμενων ποσοτήτων σε επίπεδο γεωγραφικού διαμερίσματος (παράκτιες ζώνες των νομών, νησιά). Οι πίνακες που ακολουθούν καταγράφουν μια πρώτη κατηγοριοποίηση των βασικότερων καλλιεργειών.

Πίνακας 3.5.1.4: Αροτραίες καλλιέργειες κατά γεωγραφικό διαμέρισμα (σε στρ). Σιτηρά & Κτηνοτροφικά φυτά / έτος 2007
 Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2007 (ίδια επεξεργασία)

Γεωγραφικό διαμέρισμα	Σιτάρι		Κριθάρι	Αραβόσιτος	Μηδική
	Σκληρό	Μαλακό			
Καβάλας	4.800	1.400	2.500	136.300	2.600
Ξάνθης	35.500	62.200	7.800	144.100	12.600

²²⁵ Οι βασικοί συντελεστές μετατροπής σε ΜΖΚ, όπως ορίζεται από την κοινοτική νομοθεσία, έχουν ως εξής: α. αγελάδες (γαλακτοπαραγωγής και κρεοπαραγωγής) 1,00, β. προβατίνες-αίγες άνω του ενός έτους 0,15, γ. χοίροι 0,4, και δ. πουλερικά (όρνιθες) 0,007 ή 0,014 ανάλογα με τον τύπο (ωοτόκες).

Πίνακας 3.5.1.4: Αροτραίες καλλιέργειες κατά γεωγραφικό διαμέρισμα (σε στρ). Σιτηρά & Κτηνοτροφικά φυτά / έτος 2007

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2007 (ίδια επεξεργασία)

Γεωγραφικό διαμέρισμα	Σιτάρι		Κριθάρι	Αραβόσιτος	Μηδική
	Σκληρό	Μαλακό			
Ροδόπης	86.900	34.500	19.800	9.200	7.200
Έβρου	87.400	33.600	18.900	8.200	30.300
Σαμοθράκη	3.000	2.000	8.100	200	500
Σύνολα	217.600	145.900	57.100	298.000	53.200

Όπως φαίνεται, τα σιτηρά κατέχουν μια σημαντική παρουσία, καλύπτοντας ένα μεγάλο ποσοστό των καλλιεργούμενων εκτάσεων. Όσον αφορά τα κτηνοτροφικά φυτά, αυτά αποτελούν διαδεδομένες καλλιέργειες (κυρίως ο αραβόσιτος), κυρίως λόγω της έντονα ανεπτυγμένης κτηνοτροφίας, όπου και προορίζονται σχεδόν αποκλειστικά ως ζωτροφές, αν και σε αρκετές περιοχές δεν υπάρχει πλήρης αντιστοιχία κτηνοτροφικών φυτών και ζωικού κεφαλαίου (όσον αφορά τις απαιτήσεις σε τροφή), με αποτέλεσμα την συμπλήρωση του σιτηρεσίου (όπου δεν υπάρχουν αρκετά βοσκοτόπια) από εισαγωγές (φαινόμενο πολύ έντονο κυρίως στην Σαμοθράκη αλλά και στην Θάσο).

Αντίθετα, από τα βιομηχανικά φυτά μόνο η καλλιέργεια βαμβακιού διατηρεί ακόμη την ισχυρή της θέση (συγκεντρώνεται κυρίως στην παράκτια ζώνη της Ροδόπης), κυρίως λόγω της μερικής συνέχισης του καθεστώτος της συνδεδεμένης ενίσχυσης (στο 35%). Σε επίπεδο Δήμου, μεγαλύτερη παραγωγή ποτιστικού βαμβακιού παρουσιάζει ο Δήμος Νέου Σιδηροχωρίου (Ν. Ροδόπης) και ακολουθούν ο Δήμος Αιγείρου (Ν. Ροδόπης) και το Δ.Δ. Φερών (Ν. Έβρου). Αντίθετη κατάσταση παρατηρείται για τον καπνό, η καλλιέργεια του οποίου έχει μειωθεί σε σχέση με προηγούμενες περιόδους.

**Πίνακας 3.5.1.5: Αροτραίες καλλιέργειες κατά γεωγραφικό διαμέρισμα
(σε στρ.) Βιομηχανικά φυτά / έτος 2007**
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2007 (ιδία επεξεργασία)

Γεωγραφικό διαμέρισμα	Βαμβάκι	Καπνός	Ηλιανθος	Ζαχαρότευτλα
Καβάλας	6.200	800	-	-
Ξάνθης	49.900	8.000	100	-
Ροδόπης	203.600	7.900	3.100	900
Έβρου	56.600	600	7.900	4.700
Σύνολα	316.300	17.300	11.100	5.600

Αναφορικά με τις δενδρώδεις, αυτές δεν παρουσιάζουν αξιόλογο ενδιαφέρον, από πλευράς ποσότητας, με εξαίρεση βέβαια την καλλιέργεια ελιάς (όπου εντοπίζεται κυρίως στην ζώνη της Καβάλας και του Έβρου, καθώς και στα δύο ακριτικά νησιά). Από την άλλη, οι αμπελώνες, αν και με ιστορική παρουσία στην ευρύτερη περιοχή (όπως για παράδειγμα η Μαρώνεια), δεν έχει διατηρήσει την θέση της, παρά μόνον στην ζώνη της Καβάλας.

**Πίνακας 3.5.1.6: Κύριες δενδρώδεις καλλιέργειες κατά γεωγραφικό διαμέρισμα
(σε στρ.) Έτος 2007**
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2007 (ιδία επεξεργασία)

Γεωγραφικό διαμέρισμα	Μηλιές / Αχλαδιές	Κερασιές	Αμυγδαλιές	Καρυδιές	Ελαιώνες	Αμπελώνες
Καβάλας	220	300	14.400	220	47.900	25.900
Ξάνθης	10	60	30	200	4.100	470
Ροδόπης	55	-	460	115	4.800	1.200
Έβρου	100	25	520	480	16.300	480
Θάσος	50	-	30	185	75.700	560
Σαμοθράκη	25	5	50	40	9.000	90
Σύνολα	460	390	15.490	1.240	157.800	28.700

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω στοιχεία, υπάρχει μια σχετικά σημαντική διαφοροποίηση κυρίως των καλλιεργούμενων μεγεθών ειδικότερα σε ορισμένα είδη καλλιέργειας, και κατ' επέκταση των παραγόμενων προϊόντων, αντανακλώντας και τις ιδιαιτερότητες που εμφανίζει η κάθε περιοχή (αφθονία νερών, μικροκλίμα, σύσταση του εδάφους, παράδοση, κλπ). Τα βασικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν την κάθε περιοχή όσον αφορά τον **χαρακτήρα της γεωργικής και κτηνοτροφικής δραστηριότητας**, παρατίθενται συνοπτικά παρακάτω.

Παράκτια ζώνη Καβάλας.

Η αγροτική δραστηριότητα στην παράκτια ζώνη της Καβάλας εντοπίζεται τους Δήμους Παγγαίου και Νέστου (με έδρα την Χρυσούπολη), απασχολώντας το 37% περίπου του συνολικού δυναμικού. Αναφορικά με τον πρώτο, οι βασικές καλλιέργειες που ξεχωρίζουν είναι ο αραβόσιτος (με συνολική έκταση 31.000 στρ) και οι αμπελώνες (24.000 στρ). Αξιοσημείωτη παρουσία εμφανίζει και η μελισσοκομία, όπου και παράγονται συνολικά περί τους 30 τόνους ετησίως. Ο καπνός αποτελούσε μια έντονη δραστηριότητα για την περιοχή τα προηγούμενα χρόνια (γύρω στα 6.000 στρ), η οποία σταδιακά εγκαταλείφθηκε.

Η περιοχή της Χρυσούπολης αποτελεί το κέντρο της γεωργικής παραγωγής της δυτικής πλευράς του Δέλτα του Νέστου λόγω των μεγάλων αρδευτικών έργων που έχουν γίνει γύρω της. Στις εκτάσεις γύρω από την πόλη παράγονται ποικίλα γεωργικά προϊόντα, όπως καλαμπόκι (104 χιλιάδες στρ), τα σιτηρά (κυρίως μαλακό), φασόλια και ζαχαρότευτλα. Επίσης υπάρχουν γύρω στα 40 χιλιάδες στρέμματα με ελιές (βρώσιμες και ελαιοποιήσιμες). Αξιόλογη παρουσία έχουν οι κηπευτικές καλλιέργειες, όπως τα σπαράγγια (με 5.000 στρ), οι αμυγδαλιές (14.000 στρ) και ο κλάδος της μελισσοκομίας (με συνολική παραγωγή 67 τόνους). Δυναμικά στο προσκήνιο εμφανίζεται και η καλλιέργεια της ακτινιδιάς, με μεγάλες προοπτικές. Στη Χρυσούπολη υπάρχουν αρκετοί αγροτικοί συνεταιρισμοί, οι οποίοι τυποποιούν και εξάγουν τα προϊόντα της περιοχής, τα οποία έχουν μεγάλη αποδοχή στις αγορές του εξωτερικού (όπως το σπαράγγι και το ακτινίδιο). Σε γενικές γραμμές δεν παρατηρείται σημαντική ζωική παραγωγή στην συγκεκριμένη περιοχή.

Παράκτια ζώνη Ξάνθης.

Χαρακτηριστικό της ζώνης αυτής αποτελεί η ύπαρξη της λίμνης Βιστωνίδας στην περιφέρεια του Δήμου Αβδήρων, όπου στην γύρω περιοχή σχηματίζονται γόνιμες καλλιεργήσιμες ζώνες (π.χ. Ν. Κεσσάνη, πεδινό τμήμα Ποταμιά). Η μεγάλη πλειοψηφία των εκτάσεων περιλαμβάνει κυρίως ετήσιες μη αποδοτικές καλλιέργειες, όπως σιτάρι, μαλακό και σκληρό (σε 44.500 και 24.000 στρ αντίστοιχα), και κτηνοτροφικά (αραβόσιτος, 58.500 στρ). Και στον όμορο Δήμο Τοπείρου, η αγροτική δραστηριότητα είναι έντονη, αγγίζοντας το 58%, με το μεγαλύτερο μέρος να έχει ως κύρια ασχολία τη γεωργία, με διαφοροποίηση των καλλιεργειών, καθώς εδώ επιλέγονται, πέραν των προαναφερθέντων, το βαμβάκι, τα τεύτλα και τα σπαράγγια. Οι δενδρώδεις καλλιέργειες και εδώ είναι περιορισμένες.

Βασικό επίσης χαρακτηριστικό είναι το ότι οι περισσότεροι εξ αυτών να είναι συγχρόνως και κτηνοτρόφοι. Στον Δήμο Τοπείρου εκτρέφεται σημαντικός αριθμός αγροτικών ζώων, κυρίως βοοειδή και αιγοπρόβατα, των οποίων τα σιτηρέσια στηρίζονται βασικά σε χονδροειδείς και συμπυκνωμένες ζωτροφές, αλλά και στην ελεύθερη βόσκηση. Τα παραγόμενα κτηνοτροφικά προϊόντα είναι το γάλα, το κρέας, το μαλλί και το τυρί.

Σε γενικές γραμμές, εξ αιτίας της επί σειράς ετών καλλιέργειας φυτικών ειδών με μεγάλες απαιτήσεις σε νερό και χωρίς την εφαρμογή αμειψισποράς, έχει προκαλέσει μια εξάντληση αφενός του υδροφόρου ορίζοντα, αφετέρου την αύξηση των ασθενειών και την μείωση των αποδόσεων. Επιπλέον για την κτηνοτροφία, έχει παρατηρηθεί επίσης μια μείωση της βοσκοϊκανότητας και ποιοτικής υποβάθμισης των λειμώνων, καθώς η βόσκηση γίνεται σε μη οριοθετημένες περιοχές και χωρίς έλεγχο.

Παράκτια ζώνη Ροδόπης.

Χαρακτηρίζεται από ανεπτυγμένη αγροτική δραστηριότητα, καθώς οι συνολικές εκτάσεις των παράκτιων Δήμων της κατέχουν το 52,7% της συνολικής καλλιεργούμενης έκτασης της Περιφερειακής Ενότητας. Σημαντική παρουσία έχουν οι Δήμοι Σιδηροχωρίου και Μαρώνειας-Σαπών με ικανοποιητικά οικονομικά μεγέθη (μέσος όρος των 74 και 66 στρ ανά εκμετάλλευση), αν και παρατηρείται σχετικά μεγάλος πολυτεμαχισμός των αγροτεμαχίων (δεν υπερβαίνει τα 13 στρ στις περιοχές με τις υψηλότερες επιδόσεις). Η κτηνοτροφία είναι επίσης πολύ διαδεδομένη, συμμετέχοντας σε ποσοστό περίπου 20% στην διαμόρφωση του αγροτικού εισοδήματος.

Στην γεωργική παραγωγή κυριαρχούν οι καλλιέργειες βιομηχανικών φυτών, κυρίως βαμβάκι (203 χιλιάδες στρ) και δευτερευόντως καπνός (ανατολικού τύπου), και σιτηρών (87 χιλιάδες στρ). Μοναδική δυναμική καλλιέργεια αποτελούν οι αμπελώνες (στην περιοχή της Μαρώνειας) με 1.200 στρ, όπου και αναπτύσσονται αξιόλογες επιχειρηματικές δραστηριότητες (λ.χ. το κρασί «Κίκωνες»), αν και το μερίδιο που καταλαμβάνει ο εν λόγω κλάδος είναι συγκριτικά μικρό σε σχέση με την ιστορικό χαρακτήρα της καλλιέργειας στην περιοχή. Και εδώ παρατηρείται ένα σημαντικό γεωθερμικό πεδίο (επιφάνειας 50 τ.χλμ περίπου), ο οποίο όμως δεν έχει αξιοποιηθεί προς όφελος της αγροτικής δραστηριότητας.

Οι βοσκημένες δασικές εκτάσεις ή λιβάδια αποτελούν ένα σημαντικό φυσικό πόρο για το Δήμο Μαρώνειας-Σαπών που χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο για τη βόσκηση αγροτικών ζώων. Όσον αφορά την βοοτροφία και την εκτροφή βοοειδών αυτή συναντάται σε όλες σχεδόν τις περιοχές (συνολικός αριθμός 4.500). Σημαντικός αριθμός ζώων εκτρέφεται στους Δήμους Σαπών, Σώστου και Ιάσμου καθώς επίσης (αν και σε μικρά μεγέθη) στους Δήμους Σιδηροχωρίου, Αιγείρου και Μαρώνειας. Προβατοειδή εκτρέφονται σε αρκετές περιοχές, αριθμώντας συνολικά 96 χιλιάδες, με τους Δήμους Σαπών, Ιάσμου και Μαρώνειας (11,7%) η εκτροφή προβάτων να είναι πιο υψηλή. Αντίθετα η αιγοτροφία είναι πιο περιορισμένη και απαντάται κυρίως στον Δήμο Ιάσμου. Τέλος, ο κλάδος της χοιροτροφίας φαίνεται να αποτελεί αποκλειστικότητα περιοχές πλησίον του Δήμου Κομοτηνής, αν και τα απόλυτα μεγέθη (όπως γενικά και όλες τις άλλες περιοχές της Περιφέρειας) είναι μικρά.

Παράκτια ζώνη Έβρου.

Αυτή περιλαμβάνει τον νεοσύστατο Καλλικρατικό Δήμο της Αλεξανδρούπολης, με την αγροτική δραστηριότητα να ασκείται ως επί το πλείστον στα Δ.Δ. Τραϊανούπολης και Φερών. Στην περιοχή των Φερών ασκείται αξιόλογη αγροτική δραστηριότητα (που καταλαμβάνει το 41% της συνολικής απασχόλησης) σε συνολική καλλιεργούμενη έκταση 167.000 στρ περίπου, ενώ παρουσιάζει ικανοποιητικά μεγέθη (μέσος όρος εκμετάλλευσης άνω των 80 στρ, μεγάλες δυνατότητες άρδευσης λόγω πλούσιου υδροφόρου ορίζοντα). Εντούτοις, η σύνθεση των καλλιεργειών συνηγορεί υπέρ των ετήσιων εντατικών καλλιεργειών (κυρίως βαμβάκι και σίτος) που καταλαμβάνει το 72% περίπου επί του συνόλου, εις βάρος των υπολοίπων καλλιεργειών. Η περιοχή χαρακτηρίζεται επίσης ως κτηνοτροφική, καθώς οι μεγάλοι βοσκότοποι και η πλούσια βλάστηση που οφείλεται στο δέλτα του Έβρου ευνοούν την ανάπτυξη του κλάδου. Στην περιοχή

παρατηρούνται 3.500 περίπου βοοειδή (σχεδόν αποκλειστικά κρεοπαραγωγικής κατεύθυνσης) και 31.000 αιγοπρόβατα, κυρίως ελευθέρως βοσκής, οι οποίες μάλιστα παρουσιάζουν αυξητική τάση.

Αντίθετα, στην περιοχή της Τραϊανούπολης, αν και θεωρείται αγροτική περιοχή, δεν παρατηρούνται σημαντικά μεγέθη στις καλλιέργειες (κυρίως ετήσιες όπως το σιτάρι), παρά την δυναμική που διαθέτει (εύφορα και αρδεύσιμα εδάφη, μικροκλίμα, ύπαρξη γεωθερμικού πεδίου). Τέλος, αξίζει να αναφερθεί η σημαντική παρουσία ελαιώνων στην περιοχή του οικισμού της Μάκρης στην Αλεξανδρούπολη (10 χιλιάδες στρέμματα), υπό καθεστώς ολοκληρωμένης διαχείρισης, όπου και παράγεται εξαιρετικής ποιότητας τυποποιημένο λάδι (240 τον).

Νήσος Θάσου.

Παρά την σχετικά μικρή συμμετοχή στην απασχόληση (19%), τα εύφορα εδάφη που διαθέτει, από τα πιο παραγωγικά συγκριτικά με τα υπόλοιπα νησιά του Αιγαίου, δίνουν την δυνατότητα για μια σημαντική ανάπτυξη της αγροτικής παραγωγής, με την παραγωγή εξαιρετικής ποιότητας προϊόντα, όπως οι βρώσιμες ελιές και το λάδι (οι ελαιώνες καλύπτουν περί τις 76 χιλιάδες στρ), το μέλι (περί τους 245 τόνους), το κρασί (από μια έκταση 560 στρ αμπελώνων) και το κατσικίσιο κρέας. Στον αντίποδα, η ύπαρξη μεγάλου αριθμού αιγών (περί τις 32.000), ελευθέρως βοσκής, περιορίζει σημαντικά την δυνατότητα αναγέννησης της εναπομείναντος δασικής βλάστησης, το οποίο έχει ήδη συρρικνωθεί κατά 75% τα προηγούμενα χρόνια εξαιτίας των πυρκαγιών.

Νήσος Σαμοθράκης.

Οι κλάδοι της γεωργίας και κτηνοτροφίας αντιπροσωπεύουν την παραδοσιακή οικονομία του νησιού, απασχολώντας το 37% των κατοίκων. Όσον αφορά την γεωργία, οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις (28 χιλιάδες στρ που αντιστοιχούν στο 15,7% της συνολικής έκτασης του νησιού) προσανατολίζονται στην καλλιέργεια ελιάς (συνολικά 9.000 στρ), σιτηρών και κτηνοτροφικών φυτών (κυρίως κριθάρι και βίκος). Στα παλαιότερα χρόνια υπήρχαν αρκετές εκτάσεις με αμπέλια, τα οποία συρρικνώθηκαν σημαντικά (σήμερα μόλις 90 στρ). Η αρδευόμενη γεωργική γη αθροίζεται σε 4.604 στρ. αποτελώντας το 17,1% της συνολικής. Η άρδευση γίνεται από γεωτρήσεις και εν μέρει από πηγές ύδρευσης.

Στον αντίποδα, κυρίαρχη θέση έχει αιγοπροβατοτροφία που αριθμεί συνολικά 52.000 κεφαλές (σε 76.000 στρ βοσκοτόπων). Δεδομένου όμως του περιορισμένου της καλλιεργήσιμης έκτασης, οι διατροφικές ανάγκες του ζωικού

κεφαλαίου δεν μπορούν να ικανοποιηθούν σε τοπικό επίπεδο με αποτέλεσμα την στροφή προς εισαγωγές, ενώ η κατάσταση αυτή έχει οδηγήσει σε σημαντική μείωση του δασικού πλούτου, εξαιτίας της υπερβόσκησης κυρίως των αιγών. Αξίζει να αναφερθεί ότι, με βάση μελέτη της γεωπονικής σχολής του Α.Π.Θ., η φέρουσα ικανότητα του νησιού έχει υπολογιστεί σε 24.000, αριθμός πολύ μικρότερος από τον υφιστάμενο. Η υπερβόσκηση έχει τεθεί ως κυρίαρχο πρόβλημα από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.

Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης αποτελεί μια κατεξοχήν αγροτική περιφέρεια, με τον αγροτικό τομέα να απασχολεί το 14,6% περίπου του πληθυσμού, ποσοστό που έχει μειωθεί τα τελευταία χρόνια, αντανακλώντας μια (μη αναστρέψιμη όπως φαίνεται) τάση συνεχούς πτώσης του μεριδίου του στην απασχόληση, όχι μόνο σε τοπικό αλλά και εθνικό επίπεδο (ενδεικτικά, το αντίστοιχο ποσοστό την χώρα από 17% το 1998, μειώθηκε σε 12,6% το 2004 και, τελικά, διαμορφώνεται σε 11,3% για το 2008).

Από την άλλη μεριά, το κατά κεφαλήν αγροτικό εισόδημα που διαμορφώνεται στην περιοχή θεωρείται από τα χαμηλότερα της Ελλάδας και κάτω του 65% του αντίστοιχου ευρωπαϊκού μέσου όρου, παράγοντας που τοποθετεί την Περιφέρεια ανάμεσα στις φτωχότερες της Ένωσης σε κατά κεφαλήν ΑΕΠ, 10.850€/κάτοικο με μέσο όρο για όλη την επικράτεια 14.110 ευρώ (στοιχεία του 2003).

Οι χαμηλές οικονομικές επιδόσεις οφείλονται καταρχήν στην διάρθρωση της αγροτικής παραγωγής, η οποία χαρακτηρίζεται από δύο σημαντικά στοιχεία: α) το μικρό μέσο μέγεθος των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, το οποίο στην Περιφέρεια κυμαίνεται γύρω στα 52,2 στρέμματα ανά εκμετάλλευση, έναντι 58,6 στην επικράτεια και περίπου 207 στην Ε.Ε. των 27 (δεδομένα 2009), και β) η διάσπαση και ο πολυτεμαχισμός των αγροτεμαχίων, όπου έχει υπολογιστεί ότι η κάθε εκμετάλλευση περιλαμβάνει περί τα 11 με 12 μικρού μεγέθους αγροτεμάχια, τα οποία σε αρκετές περιοχές το μέσο μέγεθός τους δεν ξεπερνά τα 3,5 στρέμματα (οικισμοί παράκτιας ζώνης Ροδόπης). Οι προσπάθειες σε θεσμικό επίπεδο (αναδασμός) δεν μπόρεσαν να ολοκληρωθούν ώστε να αντιστρέψουν αυτήν την κατάσταση.

Ένα επίσης σημαντικό στοιχείο αποτελεί η σχετικά μειωμένη αποδοτικότητα της γεωργικής παραγωγής, η οποία οφείλεται πρωτίστως στην «κούραση» των χωραφιών εξαιτίας της εντατικής δραστηριότητας και των μονοκαλλιεργειών. Ενδεικτικά θα μπορούσε να αναφερθεί το παράδειγμα με το βαμβάκι στις περιοχές με υψηλή παραγωγή (Δήμοι Νέου Σιδηροχωρίου και Κοινότητα Φερών), η μέση αποδοτικότητα του όποιου παρουσιάζει τα τελευταία χρόνια σταθερή μείωση

(συνολικά της τάξης του 2-3% σε σχέση με τα επίπεδα του 2003, όπου για τις περιοχές αυτές κυμαινόταν στα 270-290 κιλά / στρέμμα).

Πάντως σε καμία περίπτωση η χαμηλή παραγωγικότητα δεν οφείλεται σε έλλειψη του αναγκαίου μηχανολογικού εξοπλισμού: Οι παραγωγοί έχουν δώσει μεγάλη έμφαση στην αγορά τρακτέρ και άλλων γεωργικών μηχανημάτων και παρελκόμενων, εκμεταλλεόμενοι κυρίως τις φορολογικές διευκολύνσεις και τις επιχορηγήσεις που τους παρέχονται για τον σκοπό αυτό από το κράτος. Για την υπό μελέτη περιοχή, αριθμός των τρακτέρ και των λοιπών αυτοκινούμενων το 2007 ανήλθε στις 12,5 χιλιάδες και των παρελκόμενων στις 28 περίπου χιλιάδες, συγκριτικά αυξημένα με την προηγούμενη δεκαετία, παρότι την περίοδο αυτή τόσο ο αριθμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και η αγροτική απασχόληση όσο και η παραγωγή μειώθηκαν σημαντικά. Αναφορικά για την περιοχή αντιστοιχεί περίπου για κάθε τρακτέρ 185 στέμματα (σε εθνικό επίπεδο είναι 170/ελκυστήρα), ενώ αντίθετα σε άλλες χώρες αντιστοιχούν σε πολύ μεγαλύτερες εκτάσεις²²⁶ (για παράδειγμα 250 στρ στην Γαλλία, 225 στην Γερμανία και 473 στην Ισπανία). Επίσης είναι εμφανές ότι, με την κατακόρυφη μείωση της παραγωγής καπνού, ζαχαροτεύτλων, βαμβακιού και άλλων βασικών προϊόντων, τα ανωτέρω μηχανικά μέσα και οχήματα υποαπασχολούνται σημαντικά.

Αντίθετα, αντίστοιχες επενδύσεις σε μηχανισμούς εξοικονόμησης πόρων (εν προκειμένου του νερού), όπως τα συστήματα στάγδην άρδευσης, δεν παρουσιάζονται ικανοποιητικά στοιχεία, κυρίως λόγω της σχετικής αφθονίας του νερού στην περιοχή αυτή, που δεν ωθεί τους παραγωγούς ώστε να αναγκαστούν να στραφούν σε τέτοια συστήματα.

Ένα επιπλέον βασικό χαρακτηριστικό είναι η μεγάλη διακύμανση των τιμών των παραγόμενων προϊόντων, καθώς επίσης και η συνεχώς ανοδική μετατόπιση των τιμών των εισροών, όπως αποτυπώνεται στους δύο παρακάτω πίνακες²²⁷:

Πίν. 3.5.1.7: Δείκτες τιμών εκροών στη γεωργία-κτηνοτροφία (χωρίς επιδοτήσεις) / 2005 = 100,0		
Ομάδες	Μέσοι ετήσιοι	
	2008	2009
Γενικός δείκτης εκροών	114,9	112,4
Φυτική παραγωγή	117,1	113,3
1. Δημητριακά και σπόροι	150,5	116,5

²²⁶ Έκθεση της Alpha Bank για τον αγροτικό τομέα, 2010.

²²⁷ Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικές Γεωργίας – Κτηνοτροφίας. Ειδική Ενημερωτική Έκδοση 2011.

Πίν. 3.5.1.7: Δείκτες τιμών εκροών στη γεωργία-κτηνοτροφία (χωρίς επιδοτήσεις) / 2005 = 100,0		
Ομάδες	Μέσοι ετήσιοι	
	2008	2009
2. Βιομηχανικά φυτά	110,3	126,5
3. Κτηνοτροφικά φυτά	113,6	124,5
4. Λαχανικά και κηπευτικά	117,9	117,7
5. Πατάτες και σπόροι	123,1	132,4
6. Φρούτα	129,2	119,8
7. Κρασί	111,0	114,0
8. Ελαιόλαδο	87,8	72,0
Ζωική παραγωγή	109,5	110,1
1. Κρέατα (ζων βάρος)	109,8	111,8
— Βοοειδή	112,5	114,4
— Χοιρινά	117,6	118,0
— Προβατοειδή και αίγες	102,7	105,8
— Πουλερικά	121,9	122,3
2. Ζωικά προϊόντα	109,1	108,6
— Γάλα	107,3	105,7
— Αυγά	123,9	135,9

Πίν. 3.5.1.8: Δείκτες τιμών εκροών στη γεωργία-κτηνοτροφία (χωρίς επιδοτήσεις) / 2005 = 100,0		
Ομάδες	Μέσοι ετήσιοι	
	2008	2009
Ενιαίος δείκτης εισροών	122,7	115,4
Αναλώσιμα μέσα	129,6	118,4
Σπόροι	117,4	122,2
Ενέργεια και λιπαντικά	134,7	112,2
Λιπάσματα	155,6	165,0
Γεωργικά φάρμακα	110,0	112,5
Κτηνιατρικά φάρμακα	107,6	110,5
Ζωοτροφές	136,1	119,9
Συντήρηση και επισκευή μηχανολογικού εξοπλισμού και εγκαταστάσεων	120,7	127,3

Πίν. 3.5.1.8: Δείκτες τιμών εκροών στη γεωργία-κτηνοτροφία (χωρίς επιδοτήσεις) / 2005 = 100,0		
Ομάδες	Μέσοι ετήσιοι	
	2008	2009
Επισκευή και συντήρηση κτιριακών εγκαταστάσεων	116,1	116,9
Σχηματισμός πάγιου κεφαλαίου	110,0	109,9
Γεωργικά μηχανήματα	109,1	109,1
Περιστρεφόμενα και άλλα δίκυκλα μηχανήματα μονοαξονικά	112,0	111,8
Μηχανήματα για καλλιέργεια	119,1	122,5
Μηχανήματα για συγκομιδή	109,5	114,6
Γεωργικοί ελκυστήρες	106,8	105,2
Γεωργικά κτήρια	114,5	113,6

Κάνοντας μια ανάλυση των ανωτέρω πινάκων, μπορούμε να οδηγηθούμε σε κάποια βασικά συμπεράσματα. Όσον αφορά τις τιμές των προϊόντων, αυτές, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, χαρακτηρίζονται από σημαντικές διακυμάνσεις (χαρακτηριστικά παραδείγματα οι τεράστιες διαφορές στις μεταβολές στα δημητριακά και τα φρούτα για χρονική διάρκεια ενός έτους), αν και η τάση που επικρατεί τα τελευταία χρόνια είναι υπέρ μιας συνεχούς αύξησης των τιμών, οφειλόμενη κύρια σε δύο λόγους: α) την φιλελευθεροποίηση του εμπορίου (που κατά κανόνα προκαλεί αυξήσεις τιμών σε κλάδους που ήταν μέχρι πρότινος υπό καθεστώς προστασίας), β) στην εμφάνιση ολοένα και πιο συχνά ακραίων καιρικών φαινομένων που με την σειρά τους προκαλούν διακυμάνσεις στην συνολική παραγωγή.

Από την άλλη μεριά, αύξηση παρατηρείται και στις τιμές των εισροών, γεγονός που όχι μόνο αντισταθμίζει αλλά υπερβαίνει τις αντίστοιχες αυξήσεις των τιμών των προϊόντων, με αποτέλεσμα την πτώση του αγροτικού εισοδήματος. Εδώ, ο γενικός δείκτης βρίσκεται σε αρκετά υψηλά επίπεδα σε σχέση με το 2005 (έτος βάσης), αυξάνοντας σημαντικά το κόστος παραγωγής, ειδικότερα των συμβατικών καλλιεργειών. Από αυτά, τα λιπάσματα για την γεωργία και οι ζωτροφές για την ζωική παραγωγή παρουσιάζουν και τις μεγαλύτερες αυξήσεις, υποδηλώνοντας με αυτόν τον τρόπο ότι την στροφή σε λιγότερο απαιτητικές σε λιπάσματα και φυτοφάρμακα καλλιέργειες καθώς και στην ανάγκη κάλυψης των αναγκών των ζώων σε σιτηρέσια από ζωτροφές τοπικής παραγωγής. Εξάλλου, η πρόσφατες

μειώσεις στην επιδότηση για τη μεταφορά ζωοτροφών στα μικρά νησιά του Αιγαίου, από 25 σε 22€/τόνο αναμένεται να εντείνει το πρόβλημα αυτό.

Η γεωργική και κτηνοτροφική δραστηριότητα παράγει μια πληθώρα αγροτικών προϊόντων εξαιρετικής ποιότητας, αν και η βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία δεν είναι ευρέως διαδεδομένη (μόλις το 3-4% της συνολικής έκτασης). Εντούτοις, σε γενικές γραμμές λείπουν εκείνες οι δραστηριότητες (πιστοποίηση, προβολή) που θα έδιναν νέα ώθηση στα προϊόντα αυτά και θα τα καθιστούσαν συνώνυμο της ιστορίας και της παράδοσης του τόπου. Όσον αφορά τα **γεωργικά προϊόντα** που παράγονται στην παράκτια ζώνη της Περιφέρειας, άξια αναφοράς αποτελούν τα παρακάτω:

- **Ελιές - λάδι:** Η περιοχή έχει τρεις ονομαστές ποικιλίες (Μαρώνειας, Μάκρης και Θάσου), με παραγωγή άριστης ποιότητας λαδιού και βρώσιμης ελιάς διαφόρων τύπων. Περαιτέρω προώθηση του εν λόγω προϊόντος απαιτεί δράσεις πιστοποίησης. Μόνο η Θάσος απολαμβάνει τέτοια καθεστώς για τα προϊόντα της (ελιά Θρούμπα ως ΠΟΠ και ελαιόλαδο ως ΠΓΕ) ενώ θετικά βήματα γίνονται και στην Μάκρη όπου εφαρμόζεται η ολοκληρωμένη διαχείριση. Επίσης και η Σαμοθράκη θα μπορούσε να παράγει εξαιρετικής ποιότητας λάδι και μάλιστα βιολογικό, καθώς δεν χρησιμοποιούνται συμβατικά εφόδια.
- **Επιτραπέζιο σταφύλι:** Η περιοχή έχει παράδοση και μεγάλη ιστορία στην καλλιέργεια της αμπέλου, παράγει ονομαστά επιτραπέζια σταφύλια που όχι μόνο συμβάλλουν στην επισιτιστική επάρκεια της περιοχής αλλά γίνονται και συστηματικές εξαγωγές. Η παραγωγή ασφαλών και ποιοτικών σταφυλιών συνεχώς βελτιώνεται με την εφαρμογή προγραμμάτων γεωργικών συμβουλευτικών – υποστηρικτικών υπηρεσιών.
- **Κρασί:** Η παραγωγή του κρασιού είναι συνδεδεμένη με την ιστορία στην ευρύτερη περιοχή της Θράκης και της Ανατολικής Μακεδονίας, ενώ σήμερα υπάρχουν κάποιες προσπάθειες παραγωγής εξαιρετικής ποιότητας κρασιών ιδίως στην περιοχή της Μαρώνειας (αρκετά πιστοποιημένα βιολογικής γεωργίας). Σημαντική ώθηση στην ανάπτυξη της προϊόντος για την περιοχή του Έβρου θα έχει η ένταξή του ως ΠΓΕ.
- **Ο Καπνός - μπασμάς:** Η περιοχή παράγει άριστης ποιότητας προϊόν, έχει μακροχρόνια παράδοση αξιοποιώντας οριακά εδάφη. Ιδιαίτερες προοπτικές ανοίγονται αν το ενδιαφέρον στραφεί στα «φυσικά αρώματα» όπου ο μπασμάς θα έχει ισχυρό συγκριτικό πλεονέκτημα.
- **Οπωροκηπευτικά:** όπως τα ακτινίδια, τα αχλάδια και τα κεράσια, η καλλιέργεια των οποίων ευνοείται από το ιδανικό μικροκλίμα που επικρατεί,

και τα οποία τα τελευταία χρόνια αρχίζουν να αναπτύσσονται σε δυναμικές καλλιέργειες με σύγχρονες εγκαταστάσεις και τρόπους οργάνωσης, και εξωστρεφή προσανατολισμό.

- Αρωματικά φαρμακευτικά φυτά: Η περιοχή έχει μία ικανοποιητική παρουσία στον κλάδο, μ τεράστιες προοπτικές ειδικότερα όσον αφορά την παραγωγή πιστοποιημένων προϊόντων βιολογικής καλλιέργειας και αιθέριων ελαίων.

Αναφορικά με τα προϊόντα ζωικής προέλευσης, αυτά αφορούν κυρίως το κρέας και το γάλα, με σημαντικές ποσότητες (αναλυτικά βλ προηγούμενο πίνακα), ενώ από τα δευτερογενή προϊόντα ξεχωρίζουν το τυρί (κυρίως μαλακό), το μαλλί, το μέλι και τα αυγά, οι παραγόμενες ποσότητες των οποίων παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 3.5.1.9: Κυριότερα δευτερογενή κτηνοτροφικά προϊόντα κατά γεωγραφικό διαμέρισμα (σε τόνους) / Έτος 2007						
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2007 (ιδία επεξεργασία)						
Γεωγραφικό διαμέρισμα	Τυρί		Βούτυρο (νωπό)	Μαλλί Προβάτων	Μέλι	Αυγά (αριθμ σε χιλ)
	Σκληρό	Μαλακό				
Καβάλας	50	588	15	46	110	4.600
Ξάνθης	-	38,5	5	43,5	27	2.100
Ροδόπης	-	1.067	4	53	30,5	6.200
Έβρου	2	386	0,5	39,5	178	131.800
Θάσος	-	288	-	33	244	430
Σαμοθράκη	-	150	-	16	16	680
Σύνολα	52	2.517,5	24,5	231	606,5	145.810

Από αυτά, ιδιαίτερο ενδιαφέρον (από πλευράς ποσότητας και προοπτικής ανάπτυξης) έχουν τα εξής:

- Κατσικίσιο κρέας: Ιδιαίτερα εκείνα που απαντώνται στα δύο νησιά, κυρίως στην Σαμοθράκη, όπου οι τοπικές ιδιαιτερότητες (εδαφολογικές συνθήκες, τοπική βλάστηση, παραδοσιακός τρόπος εκτροφής) αποτελεί ένα εξαιρετικό προϊόν της τοπικής κτηνοτροφίας, το οποίο με κάποιες ήπιες παρεμβάσεις θα μπορούσε να προωθηθεί ως βιολογικό αλλά και ως ΠΟΠ, όπως το κατσικάκι Ελασσόνας.
- Μέλι και μελισσοκομικά προϊόντα: Η παραγωγή μελιού είναι αρκετά διαδεδομένη σε αρκετές περιοχές (π.χ. Θάσος, παράκτια ζώνη Έβρου -

Καβάλας) ενώ υπάρχουν δυνατότητες να ταυτοποιηθεί εργαστηριακά σαν μέλι ΑΜΘ.

- Φέτα: Εξαιρετικά πιστοποιημένο (ΠΟΠ) προϊόν της ελληνικής αλλά και της τοπικής κτηνοτροφίας. Ένα σημαντικό ζήτημα που αφορά την παραγωγή της στην περιοχή είναι η παρατηρούμενη μείωση τα τελευταία χρόνια του αριθμού των προβάτων κατά 10% περίπου, με αντίστοιχη μείωση της παραγωγής πρόβειου γάλακτος, παράγοντας που δεν μπορεί να καλύψει τις ανάγκες για παραγωγή φέτας, καθώς η υπάρχουσα αναλογία πρόβειου και αίγιου γάλακτος (1,25:1) δεν ικανοποιεί τις προϋποθέσεις για την παραγωγή της (όπου απαιτείται αναλογία περίπου 2:1), δεδομένου ότι η αξιοποίηση των δύο αυτών ειδών γάλακτος σε εναλλακτικές μορφές (π.χ. γιαούρτι) είναι περιορισμένες.

Η ετήσια παραγωγή του **κλάδου αλειίας** στην παράκτια ζώνη, με βάση στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, ανέρχεται στους 95.000 τόνους αλιευμάτων για το 2007, παρουσιάζοντας φθίνουσα τάση, ενώ η συνολική ποσότητα είναι σαφώς μικρότερη από αντίστοιχα μεγέθη της προηγούμενης δεκαετίας (όπου η παραγωγή κυμαινόταν μεταξύ 130.000 και 160.000 τόνων). Η κατανομή της παραγόμενης ποσότητας αλιευμάτων ανά περιοχή, δίνεται στο παρακάτω σχήμα.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ. Ειδική ενημερωτική έκδοση, 2011

Από το παραπάνω διάγραμμα προκύπτει ότι, οι μεγαλύτερες παραγωγές συγκεντρώνονται στην βόρεια Ελλάδα, με το μεγαλύτερο μερίδιο να αντιστοιχεί στην ζώνη της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (28.000 και 16.500 τον για το 2007 και 2009 αντίστοιχα). Όπως προαναφέρθηκε, η ετήσια παραγωγή

παρουσιάζει φθίνουσα τάση, που οφείλεται κυρίως στην μείωση των αποθεμάτων τα τελευταία 20 χρόνια. Η μείωση της αλιευτικής ικανότητας με την εφαρμογή των κοινοτικών κανονισμών διαχείρισης του αλιευτικού στόλου μειώνει σε κάποιο βαθμό την πίεση στα ιχθυοαποθέματα, μολονότι απαιτείται αρκετός χρόνος εφαρμογής του κάθε διαχειριστικού σχεδίου για να διαπιστωθούν τα πραγματικά αποτελέσματα στους πληθυσμούς των αποθεμάτων.

Παρόμοια κατάσταση επικρατεί και όσον αφορά την απασχόληση, η οποία τα τελευταία χρόνια συρρικνώνεται (περί τις 30.000-35.000 άτομα σε περίπου 20.000 σκάφη), εντούτοις εξακολουθεί να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο σε συγκεκριμένες περιοχές, όπως είναι οι παράκτιες της Περιφέρειας (ειδικότερα στην περιοχή της Καβάλας και του Έβρου) και οι νησιώτικες (Θάσος και Σαμοθράκη), όπου οι ευκαιρίες απασχόλησης είναι περιορισμένες, με το ένα τέταρτο περίπου του πληθυσμού (για τις ζώνες αυτές) να απασχολείται με την αλιεία, συντελώντας στη συγκράτηση του πληθυσμού στις εστίες του.

Ο βαθμός εξάρτησης της απασχόλησης στον αλιευτικό τομέα με βάση το δείκτη απασχολούμενων στον τομέα προς το συνολικό ενεργό απασχολούμενο δυναμικό για την Περιφέρεια της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης συνοψίζεται στον ακόλουθο πίνακα:

Συλλεκτική αλιεία	Μεταποίηση	Αλιεία εσωτ. υδάτων	Υδατο-καλλ/γεια	Σύνολο κλάδου
1,154%	0,314%	0,144%	0,022%	1,635%

Αντίστοιχα, ο βαθμός εξάρτησης της απασχόλησης στον αλιευτικό κλάδο (συλλεκτική αλιεία), με βάση τις ζώνες εξάρτησης ανά νομό, είναι:

ΠΕΡΙΟΧΗ / ΖΩΝΗ	Ν. ΚΑΒΑΛΑΣ	Ν. ΞΑΝΘΗΣ	Ν. ΡΟΔΟΠΗΣ	Ν. ΕΒΡΟΥ
Ζώνη	Β	Γ	Γ	Β
Ζώνη Β: 1,14-2,79 %,				
Ζώνη Γ: 0,15-1,13 %				

Ο αλιευτικός τομέας περιλαμβάνει την θαλάσσια αλιεία, τις υδατοκαλλιέργειες, την μεταποίηση και την εμπορία. Η θαλάσσια αλιεία γενικά χωρίζεται σε τρεις κλάδους:

α) στη μικρή ή παράκτιο αλιεία, β) στη μέση ή μεσογειακή, και γ) στη μεγάλη ή υπερπόντια αλιεία. Για τις ανάγκες της παρούσας μελέτης, θα περιοριστούμε στην ανάλυση μόνον των δραστηριοτήτων εντός της ζώνης αυτής, ήτοι της παράκτιας αλιείας και των υδατοκαλλιεργειών.

Η **παράκτια αλιεία** διενεργείται, κατά κύριο λόγο, στην παράκτια ηπειρωτική ακτογραμμή της χώρας και στη νησιωτική ζώνη από μικρά αλιευτικά σκάφη τα οποία δραστηριοποιούνται όλο το χρόνο, χρησιμοποιώντας ποικίλα εργαλεία, ανάλογα με την εποχή και το στοχευόμενο είδος. Ανάλογα με τον τύπο, τα αλιευτικά σκάφη χωρίζονται σε δύο βασικές κατηγορίες:

- Αλιευτικά σκάφη παράκτιας αλιείας (ολικού μήκους κάτω των 12 μέτρων), που αντιπροσωπεύουν ποσοστό 95% της εν λόγω κατηγορίας, τα οποία στοχεύουν στην αλίευση αποθεμάτων ειδών της παράκτιας ζώνης, όπως σπάρο, γλώσσα, σουπιά, χταπόδι κλπ, με μεθόδους χαμηλής αποδοτικότητας όπως δίχτυα, παραγάδια, ιχθυοπαγίδες.
- Βινζότρατες με συνολικά 424 παράκτια σκάφη (ποσοστό 2,5%), που χρησιμοποιούν διάφορα αλιευτικά εργαλεία (διαφόρων ειδών δίχτυα, διάφορα αγκιστρωτά εργαλεία). Τα κύρια είδη του αλιεύματος της τράτας είναι η μαρίδα, η γόπα, η σαρδέλα, το καλαμάρι, η κουτσουμούρα, και το μπαρμπούνι.

Η παράκτια αλιεία θεωρείται ως μία δραστηριότητα θεμελιώδους σημασίας για τις κοινωνίες των νησιών και των παράκτιων περιοχών στηρίζοντας διατροφικά, επαγγελματικά αλλά και κοινωνικά τις περιοχές αυτές. Στις μέρες μας, η παράκτια αλιεία συνεχίζει να διατηρεί ιδιαίτερη κοινωνική και οικονομική σημασία αντιπροσωπεύοντας το 97% του ελληνικού αλιευτικού στόλου και συγκεντρώνοντας, περίπου το 50% των αλιευμάτων (η ετήσια παραγωγή για το έτος 2007 ανερχόταν σε 55.000 τον περίπου).

Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά της παράκτιας ζώνης για την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (αριθμός σκαφών παράκτιας αλιείας και ποσότητα αλιευτικής παραγωγής), αυτά παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 3.5.1.10: Αλιευτική παραγωγή περιοχής Α.Μ.Θ.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2007 (ιδία επεξεργασία)

Γεωγραφικό Διαμέρισμα	Επαγγ/κά σκάφη παράκτιας αλιείας (μηχ. κινήσεως<19HP)	Ποσότητες που εκφορτώθηκαν	Συνολικές ποσότητες αλιευμάτων (kg)
Παράκτιες Ζώνες			
Νομός Καβάλας	115	315.100	609.340
Νομός Ξάνθης	15	163.000	185.500
Νομός Ροδόπης	39	18.800	27.800
Νομός Έβρου	157	855.000	884.800
Νησιωτικές Περιοχές			
Νήσος Θάσου	89	357.200	585.100
Νήσος Σαμοθράκης	40	280.000	287.000
Σύνολο	455	1.989.100	2.579.540

Από μία αναλυτικότερη επεξεργασία των στοιχείων συνάγεται ότι η παράκτια αλιευτική δραστηριότητα συγκεντρώνεται σε δύο περιοχές: α) την ζώνη που σχηματίζεται μεταξύ Καβάλας – Θάσου – Κεραμωτής, με συνολική αλιευμένη ποσότητα 1.050 τον περίπου (41% επί της συνολικής παραγωγής), β) της παράκτιας ζώνης του Δ.Δ. Αλεξανδρούπολης (με 855 τον ή 33% επί του συνόλου).

Ο κόλπος της Καβάλας είναι ένας ημίκλειστος θαλάσσιος κόλπος, με μήκος ακτών 62,8 χλμ. Επικοινωνεί με το Αιγαίο πέλαγος μέσω του διαύλου της Θάσου ανατολικά και μέσω της θαλάσσιας λεκάνης της Θάσου δυτικά. Η ανανέωση των υδάτων γίνεται μέσω του διαύλου της Θάσου με αποτέλεσμα την διαρκή ανανέωσή τους. Ο κόλπος μπορεί να χωριστεί σε διάφορες περιοχές βάσει μορφολογίας (όρμος Κεραμωτής, λιμάνι της Καβάλας, όρμοι της Καρβάλης, της Ραψάνης, του Παληού, της Ηρακλείτσας και των Ελευθερών). Το μέσο βάθος του κόλπου είναι 32μ, ενώ το μέγιστο 60μ.

Η παράκτια αλιεία ασκείται από 825 περίπου αλιείς με μικρά κυρίως σκάφη. Το σύνολο των σκαφών παράκτιας αλιείας στο Νομό Καβάλας ανέρχεται στα 500 περίπου, ενώ στη Θάσο βρίσκεται περίπου το μισό του δυναμικού των σκαφών της

παράκτιας αλιείας του Νομού. Η ερασιτεχνική αλιεία είναι επίσης πολύ έντονη στην περιοχή.

Σημαντικό ρόλο στο χαρακτήρα του κόλπου της Καβάλας παίζουν η νήσος Θάσος και οι εκβολές του Νέστου ποταμού στα ανατολικά του. Ο ποταμός τροφοδοτεί με ίζημα και γλυκό νερό τη θαλάσσια περιοχή, αλλά παράλληλα μεταφέρει και ρύπους. Τα τελευταία χρόνια η μείωση της ποσότητας του νερού και η δημιουργία φραγμάτων της ΔΕΗ στα ανάντη του ποταμού έχουν μειώσει την επίδραση του δέλτα στη φυσιογνωμία του κόλπου Καβάλας. Επίσης αποτελεί χώρο σημαντικών ανθρώπινων δραστηριοτήτων (αλιεία, μεταφορές, βιομηχανικές δραστηριότητες, η απόρριψη αστικών υγρών αποβλήτων και η μεταφερόμενη ρύπανση από τον ποταμό Νέστο).

Οι παρεμβάσεις αυτές έχουν επηρεάσει αρνητικά την σύνθεση του κόλπου. Συμπεράσματα από έρευνα του ΙΝΑΛΕ δείχνουν ότι ο κόλπος είναι πλέον φτωχός σε θρεπτικά στοιχεία, σε φυτοπλαγκτόν και σε ζωοπλαγκτόν, τα οποία αποτελούν τη βάση της τροφικής αλυσίδας των ψαριών.

Η παράκτια ζώνη της Αλεξανδρούπολης αναπτύσσεται κατά μήκος της επικράτειας του Δήμου μέχρι και το Δέλτα του ποταμού Έβρου. Στην περιοχή δραστηριοποιούνται 285 συνολικά αλιείς, ενώ η σύνθεση του αλιευτικού στόλου περιλαμβάνει 20 μεγάλα Α/Κ σκάφη (Μηχανότρατες), 200 παράκτια μικρά επαγγελματικά, οστρακαλιευτικά και με ειδική άδεια αλιείας μεγάλων πελαγικών ψαριών. Στην ευρύτερη περιοχή υπάρχει για την εξυπηρέτηση μικρών σκαφών λιμενίσκος - αλιευτικό καταφύγιο, της Μάκρης.

Ένας σημαντικός παράγοντας που ευνοεί την συγκεκριμένη δραστηριότητα είναι ότι οι περιοχές αυτές συνδέονται με τις εκβολές του ποταμού Έβρου, όπου και εμπλουτίζονται με μεγάλες ποσότητες θρεπτικών στοιχείων, συμβάλλοντας έτσι στην συγκέντρωση μεγάλων πληθυσμών. Εντούτοις, η συνεχιζόμενη ρύπανση των υδάτων του ποταμού (κυρίως από την βιομηχανική δραστηριότητα της Βουλγαρίας) απειλεί τους πληθυσμούς των ψαριών και προκαλεί αρνητικές επιπτώσεις στην ποιότητα των αλιευμάτων. Σε αυτό έρχεται να προστεθεί και η εμφάνιση, στην ευρύτερη περιοχή του ΒΑ Αιγαίου, τουρκικών αλιευτικών, που χρησιμοποιούν μεθόδους απαγορευτικές στην ελληνική έννομη τάξη αναφορικά με τους τρόπους αλιείας, με άμεση συνέπεια τη μείωση των ιχθυοαποθεμάτων. Επιπλέον, τα ψάρια αυτά εισάγονται σε πολλές περιπτώσεις στην χώρα από το τελωνείο των Κήπων, γεγονός που αποτελεί βαρύ πλήγμα για την τοπική οικονομία.

Επίσης, ειδικές ευνοϊκές συνθήκες, που επιτρέπουν την ύπαρξη πλούσιου θαλάσσιου ζωικού κόσμου, εμφανίζονται και σε άλλες περιοχές, όπως:

α) Στην παράκτια ζώνη της Σαμοθράκης, στην οποία η αλιεία αποτελεί θεμέλιο λίθο της τοπικής οικονομίας (287 τον για το 2007) με πληθώρα αλιευτικών πεδίων όπως ο κόλπος Καμαριώτισσας, η νότια πλευρά, η Βραχονησίδα Ζουράφα (ή Λαδόξερα), κλπ.

β) Στην περιοχή του Πόρτο Λάγος, όπου παρατηρείται μια αξιόλογη αλιευτική δραστηριότητα, η οποία διαθέτει λιμάνι που εξυπηρετεί τη διακίνηση των προϊόντων του νομού ενώ φιλοξενεί πολλά αλιευτικά σκάφη (επαγγελματιών - ερασιτεχνών).

γ) Στην περιοχή της Μαρώνειας, με δύο λιμένες (Αγίου Χαραλάμπους και του Ιμέρου). Εδώ η αλιεία ασκείται από ένα στόλο 36 αλιευτικών σκαφών και από έξι επαγγελματίες αλιείς με συνολική ποσότητα αλιευμάτων 26.000 κιλά κατά έτος.

Η αλιευτική δραστηριότητα αποκτά μία ιδιαίτερη σημασία για τις παράκτιες περιοχές της Περιφέρειας, δεδομένου ότι σ' αυτήν απασχολείται μεγάλος αριθμός εργαζομένων, έχει έντονη παρουσία στις μειονεκτικές περιοχές, είναι κοντά στον καταναλωτή, τροφοδοτώντας τον με είδη πρώτης ποιότητας. Ωστόσο τα τελευταία έτη έχει παρατηρηθεί μια τάση συρρίκνωσης του στόλου των μικρών σκαφών παράκτιας αλιείας και μείωση της απασχόλησης στον κλάδο λόγω των χρόνιων προβλημάτων, υπονομεύοντας την δυνατότητα ανάπτυξης των τοπικών κοινωνιών. Ανάμεσα τους παράγοντες που συντελούν στην υποβάθμιση της παράκτιας αλιείας, μπορούν να αναφερθούν συνοπτικά οι εξής:

- Η μειωμένη ανταγωνιστικότητα του κλάδου που οφείλεται στην δομή του αλιευτικού στόλου, ήτοι το μικρό μέγεθος των σκαφών (>12 μ), στην απουσία σύγχρονου εξοπλισμού, και στην αδυναμία προσαρμογής σε νέες μορφές διαχείρισης των αλιευτικών πόρων, με αποτέλεσμα την πτώση του εισοδήματος.
- Η μειωμένη αποδοτικότητα των ιχθυαποθεμάτων, λόγω της φυσικής φτώχειας της περιοχής, της μόλυνσης των νερών (κόλπος Καβάλας), την μη τήρηση του ελαχίστου επιτρεπόμενου αλιεύσιμου μεγέθους σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία (ΕΚ 1967/2006), τη εντατική αλιεία από την γειτονική χώρα (παράκτια ζώνη Έβρου και Σαμοθράκης) κυρίως κατά την παύση της δραστηριότητας για την προστασία των αποθεμάτων (σύμφωνα με την σχετική νομοθεσία της ΕΕ).
- Η καθυστέρηση ή απουσία αποζημίωσης στις περιπτώσεις ακραίων φαινομένων (όπως οι καταστροφές από το φυτοπλαγκτόν ή τα συσσωρευμένα φύκια στην περιοχή του Φαναρίου).

Υπό την πίεση που ασκούν οι ανωτέρω παράγοντες στα θαλάσσια οικοσυστήματα, κρίνεται σκόπιμη μία ολοκληρωμένη στρατηγική ώστε η εν λόγω δραστηριότητα να ασκείται βάσει των αρχών της βιωσιμότητας και με μέριμνα για την ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στους πληθυσμούς των απειλούμενων ειδών, αλλά και την διαχείριση των ιχθυαποθεμάτων. Οι βασικοί στόχοι²²⁸ που έχουν τεθεί για τον κλάδο της αλιείας επικεντρώνονται:

- Στην ρύθμιση της αλιευτικής δραστηριότητας προκειμένου να διατηρούνται τα ιχθυαποθέματα σε διαχειρίσιμα μεγέθη.
- Στην θέσπιση περιορισμών στην αλιεία σε ευαίσθητες περιοχές ιδιαίτερης οικολογικής σημασίας.
- Στην θέσπιση συγκεκριμένων κανόνων όσον αφορά τις περιόδους αλίευσης και τις υιοθετούμενες μεθόδους σε συγκεκριμένες περιοχές.

Οι **λιμνοθάλασσες** αποτελούν παράκτιες ημίκλειστες λεκάνες όπου υπάρχει έντονη μείξη γλυκού και θαλάσσιου νερού. Έχουν σχετικά μικρό βάθος και χαρακτηρίζονται από υψηλή βιοποικιλότητα. Ο συνεχής εμπλουτισμός τους με θρεπτικές ουσίες, η αλληλεπίδραση των γλυκών νερών με την θάλασσα και οι φυσικοχημικές συνθήκες ευνοούν την προσέλκυση, τη αύξηση των ιχθυοπληθυσμών τους, παράγοντες που τις καθιστούν ως τα πιο ιχθυοπαραγωγικά οικοσυστήματα του κόσμου.

Στην χώρας μας, οι περισσότερες από αυτές συγκεντρώνονται στην Αν. Μακεδονία και Θράκη (συνολικής έκτασης 42.000 στρ περίπου), όπου και δραστηριοποιούνται 230 άτομα (ως επί το πλείστον μέλη αλιευτικών συνεταιρισμών) καθώς παρουσιάζει μια σημαντικά υψηλή παραγωγή (περί τους 620 τόνους / έτος), ειδικότερα σε αυτές που βρίσκονται μεταξύ των δέλτα των δύο μεγάλων ποταμών, του Έβρου και του Νέστου.

Πίνακας 3.5.1.11: Έκταση, φορέας εκμετάλλευσης και τύπος εγκαταστάσεων των λιμνοθαλασσών της Βόρειας Ελλάδας

Νομός	Όνομασία	Έκταση (στρ)	Εκμετάλλευση	Αλιείς	Ιχθ. Εγκ.
Έβρου	ΛΘ Μονολίμνη	2.800	ΑΣ Παράκτιων Αλιέων Αλεξ/πολης	103	++
	ΛΘ Δράνα	4.800	Αποξηράθηκε παράνομα το 1987		
	ΛΘ Λακί	2.000			

²²⁸ Πηγή: www.archipelago.gr

Πίνακας 3.5.1.11: Έκταση, φορέας εκμετάλλευσης και τύπος εγκαταστάσεων των λιμνοθαλασσών της Βόρειας Ελλάδας					
Νομός	Όνομασία	Έκταση (στρ)	Εκμετάλλευση	Αλιείς	Ιχθ. Εγκ.
	ΛΘ Αγ. Αντρέα	60	ΑΣ Παράκτιων Αλιέων Σαμ/κης	20	*
Ροδόπης	ΛΘ Λίμνη	500	ΑΣ Μαρώνιας		++
	ΛΘ Έλος	2.000	ΑΣ Μαρώνιας		++
	ΛΘ Πτελέα	2.000	ΑΣ Μαρώνιας		++
	ΛΘ Αλυκή	3.000	ΑΣ Μέσης "Ποσειδών"	20	++
	ΛΘ Μαυρολίμνη	1.500	ΑΣ Μέσης "Ποσειδών"		++
	ΛΘ Ξηρολίμνη	2.500	ΑΣ Φαναρίου "Αγ. Νεκτάριος"	11	++
Ξάνθης	ΛΘ Λαγός	3.000	ΑΣ Βιστωνίδας "Αγ. Νικόλαος"		++
	ΛΘ Πόρτο Λάγος	2.000	ΑΣ Βιστωνίδας "Αγ. Νικόλαος"		
	ΛΘ Διβάρι	150	"Ιχθυοτροφεία Θράκης"	4	++*
	ΛΘ Λάφρη	1.200	ΑΣ Λάφρης-Λαφρούδας	12	++
	ΛΘ Λαφρούδα	750	ΑΣ Λάφρης-Λαφρούδας		++
	ΛΘ π. κοίτης Νέστου	300	ΑΣ Ερασμίου "Ποσειδών"	12	++*
Καβάλας	ΛΘ Μοναστηρακίου	350	Ιδιώτης	4	+*
	ΛΘ Χαϊδευτό	530	Ιδιώτης	4	++
	ΛΘ Κεραμωτής	1.500	ΑΣ Ιχθυοτροφείων Ν. Καβάλας	35	++
	ΛΘ Αγιάσματος	4.300	ΑΣ Ιχθυοτροφείων Ν. Καβάλας		++
	ΛΘ Ερατεινού	3.500	ΑΣ Ιχθυοτροφείων Ν. Καβάλας		++
	ΛΘ Βάσσοβας	2.700	ΑΣ Ιχθυοτροφείων Ν. Καβάλας		++
	ΛΘ π. κοίτης Στρ/να	600	"Υδατοκαλλιέργειες Οφρύνου"	5	+*
ΣΥΝΟΛΟ		42.040		230	

+ = Παραδοσιακές Εγκ. ++ = Σύγχρονες Εγκ. * = Νέας Λειτουργίας

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Αλιευτικής Έρευνας (στοιχεία του 2000), υψηλότερη στρεμματική παραγωγή παρουσιάζουν οι ΛΘ του Νέστου (Χαϊδευτό 19 kg/στρ/έτος, Κεραμωτή και Βάσσοβα, 23,3 και 14,8 kg / στρ / έτος αντίστοιχα). Ακολουθεί η Μονολίμνη στο Δέλτα του Έβρου, η παραγωγή της οποίας φτάνει τους 14,5 τόνους (5,2 kg / στρ / έτος), ενώ και οι επτά λιμνοθάλασσες της Ροδόπης εμφανίζουν ικανοποιητικά μεγέθη (65 τόννοι με μέσο όρο 4,6 kg / στρ / έτος).

Η επιτυχής αλιευτική διαχείριση των ΛΘ (σύμφωνα με την ίδια πηγή) απαιτεί τον συνδυασμό των ιχθυοσυλληπτικών εγκαταστάσεων (ειδικές στατικές κατασκευές οι οποίες εγκλωβίζουν τα ψάρια, καθώς αυτά μετακινούνται προς τη θάλασσα) με λεκάνες διαχείμασης (χειμαδιά), οι οποίες συμβάλλουν στην προστασία των ψαριών από τον παγετό κατά τους χειμερινούς μήνες (που παρουσιάζουν έντονο πρόβλημα στη Βόρεια Ελλάδα). Στις λεκάνες διαχείμασης οδηγούνται επίσης τα υπό μεγέθη ψάρια τα οποία διατηρούνται εκεί ώσπου να φτάσουν το εμπορεύσιμο μέγεθός τους. Με βάση την εμπειρία του παρελθόντος και την ανάπτυξη της νέας τεχνολογίας, χρησιμοποιείται ανοιχτό ή κλειστό κύκλωμα ζεστού νερού, για τη διαχείμαση των πλέον πολύτιμων ειδών των λιμνοθαλασσών, όπως οι τσιπούρα και δευτερευόντως για μερικά είδη κεφάλων.

Σε γενικές γραμμές, η παραδοσιακή (ή εκτατικής μορφής) καλλιέργεια ψαριών που εφαρμόζεται σήμερα και ασκείται από τοπικούς αλιευτικούς συνεταιρισμούς, αποτελεί από τις πιο φιλικές για το περιβάλλον χρήσεις, καθώς επιτυγχάνεται η διατήρηση των αποθεμάτων, ενώ περιορίζονται σημαντική η πίεση των οικοσυστημάτων από τις ανθρώπινες δραστηριότητες.

Οι **υδατοκαλλιέργειες** είναι ο διατροφικός κλάδος που γνωρίζει τη μεγαλύτερη ανάπτυξη με ετήσιο ρυθμό που κυμαίνεται μεταξύ 6-8%. Για τη χώρα μας, αποτελεί σημαντικό τομέα της πρωτογενούς παραγωγής, ενώ η εντατική καλλιέργεια ειδών (κυρίως τσιπούρα, λαβράκι) καλύπτει σήμερα το 52% της παραγωγής στη Μεσόγειο²²⁹. Η σημασία του κλάδου έγκειται επίσης στο ότι απασχολεί περισσότερα από 6.000 άτομα (μόνιμα και εποχιακά), κυρίως σε παραμεθόριες και μειονεκτικές περιοχές (όπως η περιφέρεια Α.Μ.Θ.), ενώ παράλληλα αποτελεί το δεύτερο μεγαλύτερο εξαγωγικό κλάδο της αγροτικής οικονομίας (τα προϊόντα της θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας εξάγονται σε ποσοστό 70% - 80%).

Η ανάπτυξη της ιχθυοκαλλιέργειας στην περιοχή της Α.Μ.Θ. παρουσιάζει μεγάλες προοπτικές, που συνίσταται κυρίως στην εκτεταμένη ηπειρωτική ακτογραμμή, στην

²²⁹ Το έτος 2005 η παραγωγή από τις καλλιέργειες θαλάσσιων ειδών στην Ελλάδα ανήλθε σε 76.423 τόνους.

καθαρότητα των παράκτιων υδάτων και στις ιδανικές ωκεανογραφικές συνθήκες (θερμοκρασία, αλατότητα, ανανέωση υδάτων κλπ).

Στην Περιφέρεια είναι ανεπτυγμένα κυρίως δύο είδη καλλιεργειών, οι μονάδες εκτροφής μυδιών, με ανάπτυξη κυρίως στο Ν. Καβάλας και δευτερευόντως στο Ν. Ροδόπης, και οι μονάδες εκτροφής ευρύαλων ψαριών. Όπως φαίνεται από τον επόμενο πίνακα, ο Ν. Καβάλας είναι ο σημαντικότερος νομός από την άποψη της ανάπτυξης των υδατοκαλλιεργειών με μεγάλες δυνατότητες περαιτέρω επέκτασης. Αντίθετα, ο Ν. Έβρου παρουσιάζει πολύ μικρές επιδόσεις για τον εν λόγω κλάδο (μόλις το 5,7% της συνολικής παραγωγής στην Περιφέρεια).

Πίν 3.5.1.12: Αριθμός μονάδων Υδατοκαλλιέργειας και Παραγωγή σε κιλά για το έτος 2007 (πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)		
ΝΟΜΟΣ	Αριθμός Υδατ/γειών	Συνολική Παραγωγή (κιλά)
Καβάλας	34	210.000
Ξάνθης	5	73.200
Ροδόπης	8	25.600
Έβρου	3	18.800
ΣΥΝΟΛΟ	50	327.800

Από τα στοιχεία του Γραφείου Γεωργικής Ανάπτυξης, προκύπτει ότι στην Περιφέρεια Α.Μ.Θ. δραστηριοποιούνται περίπου 50 φορείς εκμισθώσεων υδατοκαλλιεργειών, κύρια τύπου οικογενειακής μορφής. Από αυτές, οι 30 αφορούν μονάδες μυδοκαλλιέργειας, οι οκτώ είναι εκτατικές καλλιέργειες ευρύαλων ψαριών σε λιμνοθάλασσες από αλιευτικούς συνεταιρισμούς και από φυσικά πρόσωπα, μία μονάδα εντατικής καλλιέργειας τσιπούρας – λαυρακιού (στην Θάσο), μία με καλλιέργεια γαρίδας και τέλος τρεις ημιεντατικές καλλιέργειες ευρύαλων ψαριών (τσιπούρα, λαυράκι, κλπ) σε κανάλια (βλ παρακάτω πίνακα).

Τύπος Υδατοκαλλιεργειών	Αριθμός Φορέων
Φορείς εκμίσθωσης Μυδοκαλλιεργειών	27
Φορείς εκμίσθωσης Λιμνοθαλασσών (εκτατικές καλλιέργειες ευρύαλων ψαριών)	11
Φορείς εκμίσθωσης Θαλασσοκαλλιεργειών (εντατική καλλιέργεια τσιπούρας- λαυρακιού)	1
Φορείς εκμίσθωσης Γαριδοκαλλιέργειας	1
Φορείς εκμίσθωσης σε Κανάλια (ημιεντατική καλλιέργεια ευρύαλων ψαριών)	5
Φορείς εκμίσθωσης Θυννειών	5
ΣΥΝΟΛΟ	50

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι οι μυδοκαλλιέργειες αποτελούν την πιο διαδεδομένη επιλογή υδατοκαλλιέργειας η οποία και παρουσιάζει ακόμα μεγαλύτερα περιθώρια ανάπτυξης, παρότι κατά καιρούς προκύπτουν προβλήματα με τις τιμές και τη διάθεση του προϊόντος (το οποίο στο μεγαλύτερο μέρος εξάγεται), γεγονός που είχε μειώσει το ενδιαφέρον νέων επενδυτών να εισέλθουν στο χώρο, αν και τα τελευταία χρόνια υπάρχει ένα αυξανόμενο ενδιαφέρον για επενδύσεις. Καλές προοπτικές περαιτέρω ανάπτυξης εμφανίζει και οι καλλιέργειες ευρύαλων ψαριών, που συμμετέχουν μόνο κατά ένα μικρό ποσοστό (32% κυρίως εκτατικών καλλιεργειών) σε σχέση με το αντίστοιχο σε εθνικό επίπεδο.

Η μέχρι πρόσφατα ακολουθούμενη πρακτική από την Πολιτεία για την αδειοδότηση και εγκατάσταση των υδατοκαλλιεργητικών μονάδων στηριζόταν στη σημειακή χωροθέτηση (οι μισθώσεις χώρων δε γινόταν με σαφή καθορισμό των τεσσάρων συντεταγμένων αλλά δινόταν ένα μόνο γεωγραφικό στίγμα γύρω από το οποίο έπρεπε να εγκατασταθεί η κάθε μονάδα). Η απουσία χωροταξικού σχεδιασμού, σε συνδυασμό με την έλλειψη κριτηρίων περιβαλλοντικής αξιολόγησης και παρακολούθησης, είχε αποτέλεσμα να δημιουργηθούν φαινόμενα συγκρούσεων με άλλες δραστηριότητες της παράκτιας ζώνης, προκαλώντας ένα καθεστώς ανασφάλειας για τις επενδύσεις στον κλάδο αυτό (συχνές ακυρώσεις των αδειών από το ΣΤΕ εξαιτίας της έλλειψης κατευθύνσεων από το χωροταξικό σχεδιασμό).

Η μη ύπαρξη του ειδικού χωροταξικού σχεδίου δημιούργησε επίσης μεγάλη καθυστέρηση στην υλοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιείας 2007-2013, ενώ ειδικότερα για την Περιφέρεια, το ασαφές αυτό πλαίσιο συνέβαλε στην περαιτέρω παρακμή του κλάδου (φαινόμενα μη ανανέωσης αδειών σε πολλές μονάδες, παύση λειτουργίας ορισμένων μονάδων υδατοκαλλιέργειας που είχαν επιδοτηθεί από προγράμματα, κλπ), παρά τις προσπάθειες της Περιφερειακής Αρχής (Υπηρεσία Γεωργικής Ανάπτυξης) για διευθέτηση των προβλημάτων αυτών, όπως η καταμέτρηση και ο προσδιορισμός της ακριβούς θέσης των μονάδων μυδοκαλλιέργειας σε διάφορες περιοχές (όρμος Κεραμωτής, Αγιάσματος Καβάλας, Φαναρίου Ροδόπης) σε συνεργασία με τα αντίστοιχα Λιμεναρχεία, τις Δ/νσεις Τοπογραφικής και Τμήματα Αλιείας.

Η θέσπιση του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Υδατοκαλλιέργειες (Νοέμβριος, 2011²³⁰) έρχεται να καλύψει το νομοθετικό κενό δίνοντας μια σημαντική ώθηση στον κλάδο, θέτοντας τις κατευθύνσεις, τους κανόνες και τα κριτήρια για τη χωρική οργάνωση και την ανάπτυξη των υδατοκαλλιεργειών προκειμένου να διασφαλιστεί τόσο η ανταγωνιστικότητα του κλάδου όσο και η προστασία του περιβάλλοντος και να περιοριστούν, κατά το δυνατόν, οι συγκρούσεις με τις άλλες χρήσεις.

Οι στόχοι αυτοί επιτυγχάνονται με την ενίσχυση της συγκέντρωσης των υδατοκαλλιεργητικών μονάδων σε συγκεκριμένες περιοχές²³¹, την εξειδίκευση για κάθε τύπο καλλιέργειας (υδατοκαλλιέργεια θαλασσινών ειδών, οστρακοκαλλιέργεια, καλλιέργειες υδρόβιων οργανισμών σε φυσικά υφάλμυρα οικοσυστήματα), τη δυνατότητα της κατ' εξαίρεση διάσπαρτης ανάπτυξής τους με στόχο την προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης, και την προστασία του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας, με την υιοθέτηση συγκεκριμένων κανόνων και διαδικασιών για τη χωροθέτηση των μονάδων.

Με το σχέδιο αυτό ικανοποιείται ένας βασικός στόχος για την βιώσιμη διαχείριση των υδατοκαλλιεργειών, ήτοι η απαγόρευση τέτοιου είδους δραστηριοτήτων σε ιδιαίτερες, οικολογικά ευαίσθητες περιοχές ή σε "κλειστές" περιοχές με μικρές δυνατότητες ανανέωσης του νερού, που διαφορετικά θα είχε επιπτώσεις τόσο στο περιβάλλον όσο και στις σχετιζόμενες οικονομικές δραστηριότητες του τοπικού πληθυσμού²³². Ειδικά για την δεύτερη περίπτωση, αναφέρεται πως η

²³⁰ Βλ σχετική ΚΥΑ Υπ. Αριθμ. 31722/4-11-2011.

²³¹ Πιο συγκεκριμένα, καθορίζονται οι ζώνες για την ανάπτυξη των υδατοκαλλιεργειών (Π.Α.Υ.) μέσα στις οποίες θα χωροθετηθούν οι οργανωμένες ζώνες (Π.Ο.Α.Υ.), οι άτυπες συγκεντρώσεις (Π.Α.Σ.Μ.) και οι μεμονωμένες μονάδες υπό προϋποθέσεις.

²³² Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων. "Report of Greece on Coastal Zone Management", Μάρτιος, 2006.

υδατοκαλλιεργητική δραστηριότητα “βασίζεται στην ιδιότητά τους ως «φυσικά ιχθυοτροφεία» και ασκείται σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από το καθεστώς προστασίας τους, ιδιαίτερα όσον αφορά στις επιτρεπόμενες παρεμβάσεις ... αξιοποιώντας τα ιδιαίτερα οικολογικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά τους”.

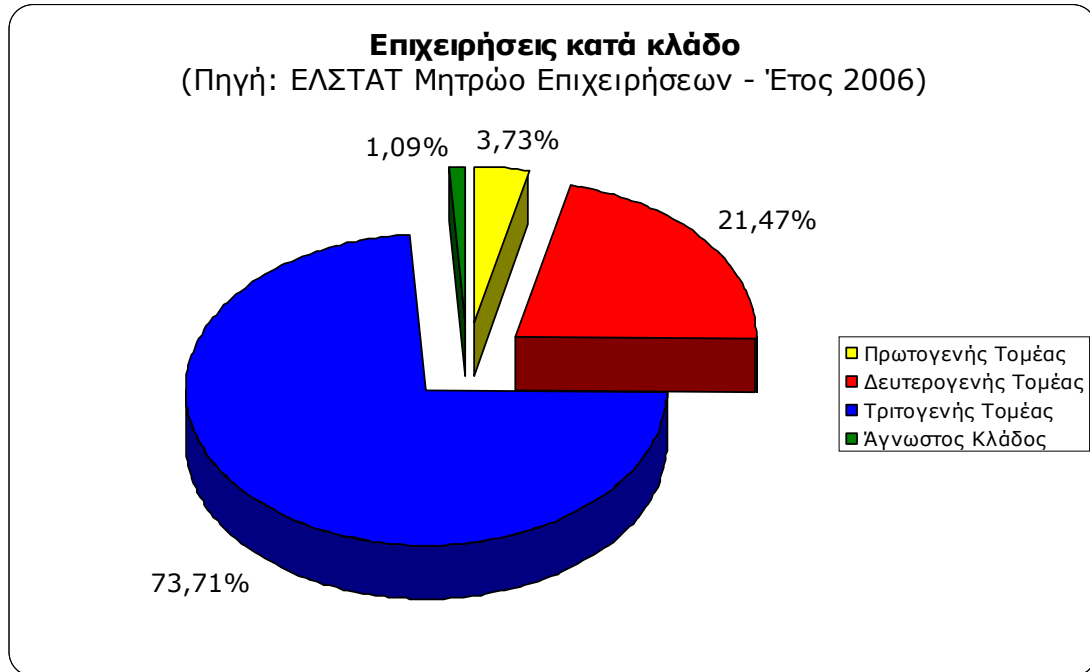
3.5.2. Διάρθρωση Επιχειρηματικού Δυναμικού

Για την αποτύπωση της διάρθρωσης του τοπικού επιχειρηματικού δυναμικού στην περιοχή παρέμβασης χρησιμοποιήθηκαν τα διαθέσιμα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (Μητρώο Επιχειρήσεων) για το έτος 2006. Καθώς τα στοιχεία αυτά παρέχονται μόνο σε επίπεδο Καποδιστριακών Δήμων, η αποτύπωση του επιχειρηματικού δυναμικού δεν μπορεί να εστιαστεί στα όρια της περιοχής παρέμβασης, αλλά επεκτείνεται αναγκαστικά σε μια ευρύτερη περιοχή. Επίσης, τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία αναφέρονται στο έτος 2006, και συνεπώς δεν αποτυπώνουν την τρέχουσα κατάσταση, ειδικά κατά τα τελευταία έτη όπου εκδηλώθηκε η ύφεση της ελληνικής οικονομίας και η συνακόλουθη συρρίκνωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας σε πανελλαδικό επίπεδο. Σημειώνεται, ότι στους ακόλουθους πίνακες αποτύπωσης της διάρθρωσης του επιχειρηματικού δυναμικού έχουν συμπτυχθεί τα στοιχεία των Καποδιστριακών Δήμων στο επίπεδο των νέων Καλλικρατικών Δήμων.

Σύμφωνα λοιπόν με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, στους Δήμους που συνθέτουν την περιοχή παρέμβασης δραστηριοποιούνταν το 2006 συνολικά 19.802 επιχειρήσεις (δηλαδή το 44,2% του συνόλου των επιχειρήσεων σε επίπεδο Περιφέρειας ΑΜΘ). Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Πίνακα 3.5.2.1 (γράφημα 3.5.2.1), στο σύνολο των Δήμων κυριαρχούν οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τριτογενή τομέα (υπηρεσίες), σε ποσοστό 73,7%. Ακολουθεί ο δευτερογενής τομέας με ποσοστό 21,57% και ο πρωτογενής με ποσοστό 3,7%, ενώ 1,1% των επιχειρήσεων κατατάσσεται σε άγνωστο κλάδο. Τα ποσοστά αυτά δεν αποκλίνουν σημαντικά από τον μέσο όρο σε επίπεδο Περιφέρειας, ωστόσο παρατηρείται μια μικρότερη συμμετοχή επιχειρήσεων του πρωτογενή τομέα (3,7% έναντι 2,6% σε επίπεδο Περιφέρειας) και μια ελαφρά μεγαλύτερη συγκέντρωση στον τριτογενή (73,7% έναντι 72%), ενώ αμελητέα είναι η διαφορά στον δευτερογενή τομέα (21,5% έναντι 21,7%). Τα στοιχεία αυτά αντανακλούν τη διαφορετική διάρθρωση του επιχειρηματικού δυναμικού μεταξύ

της παράκτιας ζώνης και της ορεινής ενδοχώρας με τον σαφώς εντονότερο αγροτικό χαρακτήρα της τοπικής οικονομίας.

Γράφημα 3.5.2.1

Ο **πρωτογενής τομέας** (γεωργία και αλιεία) συγκεντρώνει συνολικά 739 επιχειρήσεις (3,7% του συνολικού αριθμού των επιχειρήσεων) που αποτελούνται κυρίως από γεωργικές και κτηνοτροφικές επιχειρήσεις και έναν σημαντικό αριθμό επιχειρήσεων παράκτιας αλιείας και ιχθυοκαλλιεργειών.

Στο **δευτερογενή τομέα**, οι επιχειρήσεις με μεταποιητική δραστηριότητα περιορίζονται στο 41,3% του επιχειρηματικού δυναμικού (12,6% επί του συνόλου όλων των τομέων), ενώ ποσοστό 58,7% αντιστοιχεί σε επιχειρήσεις του κλάδου των κατασκευών, όπου συγκαταλέγονται οι οικοδομικές επιχειρήσεις, καθώς και οι επιχειρήσεις εκτέλεσης ηλεκτρολογικών και υδραυλικών εργασιών. Μεταξύ των κλάδων της μεταποίησης κυριαρχούν οι μονάδες παραγωγής τροφίμων και ποτών (σε ποσοστό 10,3%), ακολουθούμενες από τις επιχειρήσεις κατασκευής μεταλλικών προϊόντων (π.χ. σίδηρο- και αλουμινοκατασκευές) σε ποσοστό 7,2% και τις επιχειρήσεις κατασκευής επίπλων (4,4%).

Στο **τριτογενή τομέα**, το πλήθος των επιχειρήσεων συγκεντρώνεται κυρίως στον κλάδο του λιανικού εμπορίου (σε ποσοστό 32,7%), ενώ ακολουθούν οι κλάδοι των ξενοδοχείων & εστιατορίων (20,6%) και οι «άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες» (12,6%) που συμπεριλαμβάνουν τις λογιστικές / φοροτεχνικές δραστηριότητες, τις δραστηριότητες αρχιτεκτόνων και μηχανικών, τις επιχειρήσεις

διαφήμισης, καθαρισμού κτιρίων, φύλαξης κ.α. Σημαντικά ποσοστά κατέχουν επίσης οι κλάδοι του χονδρικού εμπορίου (9,1%), του εμπορίου, συντήρησης και επισκευής αυτοκινήτων και μοτοσυκλετών (6,4%) και των χερσαίων μεταφορών (5,8%).

Πίνακας 3.5.2.1: Αριθμός επιχειρήσεων στο σύνολο της περιοχής παρέμβασης και ποσοστιαία κατανομή επί του συνολικού αριθμού και των επιμέρους συνόλων ανά τομέα (έτος 2006) Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Μητρώο Επιχειρήσεων				
ΣΤΑΚΟΔ	Κλάδος οικονομικής δραστηριότητας	Αριθμός επιχ/σεων	Ποσοστό επί γενικού συνόλου	Ποσοστό επί του συνόλου κάθε τομέα
0	Άγνωστος Κλάδος	216	1,1%	100,0%
	Άθροισμα Άγνωστων Κλάδων	216	1,1%	100,0%
1	Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα και συναφείς βοηθητικές δραστηριότητες	614	3,1%	83,1%
2	Δασοκομία, υλοτομία και συναφείς δραστηριότητες	19	0,1%	2,6%
5	Αλιεία, ιχθυοκαλλιέργεια και συναφείς βοηθητικές δραστηριότητες	106	0,5%	14,3%
	Άθροισμα Πρωτογενούς Τομέα	739	3,7%	100,0%
11	Άντληση αργού πετρελαίου και φυσικού αερίου· βοηθητικές δραστηριότητες συναφείς με την άντληση πετρελαίου και φυσικού αερίου, με εξαίρεση τις μελέτες	3	0,0%	0,1%
13	Εξόρυξη μεταλλικών μεταλλευμάτων	2	0,0%	0,0%
14	Άλλες εξορυκτικές και λατομικές δραστηριότητες	67	0,3%	1,6%
15	Βιομηχανία τροφίμων και ποτών	437	2,2%	10,3%
16	Παραγωγή προϊόντων καπνού	0	0,0%	0,0%
17	Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών	44	0,2%	1,0%
18	Κατασκευή ειδών ένδυσης· κατεργασία και βαφή γουναρικών	74	0,4%	1,7%
19	Κατεργασία και δέψη δέρματος· κατασκευή ειδών ταξιδιού (αποσκευών), τσαντών, ειδών σελλοποιίας, ειδών σαγματοποιίας και υποδημάτων	10	0,1%	0,2%

Πίνακας 3.5.2.1: Αριθμός επιχειρήσεων στο σύνολο της περιοχής παρέμβασης και ποσοστιαία κατανομή επί του συνολικού αριθμού και των επιμέρους συνόλων ανά τομέα (έτος 2006) Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Μητρώο Επιχειρήσεων				
ΣΤΑΚΟΔ	Κλάδος οικονομικής δραστηριότητας	Αριθμός επιχ/σεων	Ποσοστό επί γενικού συνόλου	Ποσοστό επί του συνόλου κάθε τομέα
20	Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, εκτός από τα έπιπλα· κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής	125	0,6%	2,9%
21	Παραγωγή χαρτοπολλτού, χαρτιού και προϊόντων από χαρτί	10	0,1%	0,2%
22	Εκδόσεις, εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων εγγραφής ήχου και εικόνας και μέσων πληροφορικής	87	0,4%	2,0%
23	Παραγωγή οπτάνθρακα (κωκ), προϊόντων διύλισης πετρελαίου και πυρηνικών καυσίμων	1	0,0%	0,0%
24	Παραγωγή χημικών ουσιών και προϊόντων	13	0,1%	0,3%
25	Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές ύλες	26	0,1%	0,6%
26	Κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά	115	0,6%	2,7%
27	Παραγωγή βασικών μετάλλων	6	0,0%	0,1%
28	Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού	307	1,6%	7,2%
29	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού μ.α.κ.	137	0,7%	3,2%
30	Κατασκευή μηχανών γραφείου και ηλεκτρονικών υπολογιστών	3	0,0%	0,1%
31	Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών μ.α.κ.	26	0,1%	0,6%
32	Κατασκευή εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών	15	0,1%	0,4%

Πίνακας 3.5.2.1: Αριθμός επιχειρήσεων στο σύνολο της περιοχής παρέμβασης και ποσοστιαία κατανομή επί του συνολικού αριθμού και των επιμέρους συνόλων ανά τομέα (έτος 2006) Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Μητρώο Επιχειρήσεων				
ΣΤΑΚΟΔ	Κλάδος οικονομικής δραστηριότητας	Αριθμός επιχ/σεων	Ποσοστό επί γενικού συνόλου	Ποσοστό επί του συνόλου κάθε τομέα
33	Κατασκευή ιατρικών οργάνων, οργάνων ακριβείας και οπτικών οργάνων, κατασκευή ρολογιών κάθε είδους	11	0,1%	0,3%
34	Κατασκευή αυτοκινήτων οχημάτων· κατασκευή ρυμουλκούμενων και ημιρυμουλκούμενων οχημάτων	5	0,0%	0,1%
35	Κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών	24	0,1%	0,6%
36	Κατασκευή επίπλων· λοιπές βιομηχανίες μ.α.κ.	185	0,9%	4,4%
37	Ανακύκλωση	7	0,0%	0,2%
40	Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και ζεστού νερού	10	0,1%	0,2%
41	Συλλογή, καθαρισμός και διανομή νερού	7	0,0%	0,2%
45	Κατασκευές	2.494	12,6%	58,7%
	Άθροισμα Δευτερογενούς Τομέα	4.251	21,5%	100,0%
50	Εμπόριο, συντήρηση και επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσυκλετών·	932	4,7%	6,4%
51	Χονδρικό εμπόριο και εμπόριο με προμήθεια, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσυκλετών	1.335	6,7%	9,1%
52	Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσυκλετών· επισκευή ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης	4.770	24,1%	32,7%
55	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	3.014	15,2%	20,6%
60	Χερσαίες μεταφορές. Μεταφορές μέσω αγωγών	843	4,3%	5,8%
61	Υδάτινες μεταφορές	50	0,3%	0,3%

Πίνακας 3.5.2.1: Αριθμός επιχειρήσεων στο σύνολο της περιοχής παρέμβασης και ποσοστιαία κατανομή επί του συνολικού αριθμού και των επιμέρους συνόλων ανά τομέα (έτος 2006) Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Μητρώο Επιχειρήσεων

ΣΤΑΚΟΔ	Κλάδος οικονομικής δραστηριότητας	Αριθμός επιχ/σεων	Ποσοστό επί γενικού συνόλου	Ποσοστό επί του συνόλου κάθε τομέα
62	Εναέριες μεταφορές	0	0,0%	0,0%
63	Βοηθητικές και συναφείς προς τις μεταφορές δραστηριότητες· δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων	174	0,9%	1,2%
64	Ταχυδρομεία και τηλεπικοινωνίες	59	0,3%	0,4%
65	Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, με εξαίρεση τις ασφαλιστικές εταιρείες και τα ταμεία συντάξεων	1	0,0%	0,0%
66	Ασφαλίσεις και συνταξιοδοτικά ταμεία, εκτός από την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	11	0,1%	0,1%
67	Δραστηριότητες συναφείς με τις δραστηριότητες ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών	63	0,3%	0,4%
70	Δραστηριότητες σχετικές με ακίνητη περιουσία	140	0,7%	1,0%
71	Εκμίσθωση μηχανημάτων και εξοπλισμού χωρίς χειριστή· εκμίσθωση ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης	136	0,7%	0,9%
72	Πληροφορική και συναφείς δραστηριότητες	84	0,4%	0,6%
73	Έρευνα και ανάπτυξη	43	0,2%	0,3%
74	Άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες	1.835	9,3%	12,6%
75	Δημόσια διοίκηση και άμυνα· υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	12	0,1%	0,1%
80	Εκπαίδευση	85	0,4%	0,6%
85	Υγεία και κοινωνική μέριμνα	73	0,4%	0,5%
90	Διάθεση λυμάτων και απορριμμάτων· υγιεινή και παρόμοιες δραστηριότητες	41	0,2%	0,3%
91	Δραστηριότητες οργανώσεων με μέλη μ.α.κ.	124	0,6%	0,8%

Πίνακας 3.5.2.1: Αριθμός επιχειρήσεων στο σύνολο της περιοχής παρέμβασης και ποσοστιαία κατανομή επί του συνολικού αριθμού και των επιμέρους συνόλων ανά τομέα (έτος 2006) Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Μητρώο Επιχειρήσεων				
ΣΤΑΚΟΔ	Κλάδος οικονομικής δραστηριότητας	Αριθμός επιχ/σεων	Ποσοστό επί γενικού συνόλου	Ποσοστό επί του συνόλου κάθε τομέα
92	Ψυχαγωγικές, πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες	254	1,3%	1,7%
93	Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	515	2,6%	3,5%
95	Δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών οικιακού προσωπικού	2	0,0%	0,0%
	Άθροισμα Τριτογενούς Τομέα	14.596	73,7%	100,0%
	ΣΥΝΟΛΑ	19.802	100,0%	100,0%

Οι επιμέρους Δήμοι που εντάσσονται στην περιοχή παρέμβασης εμφανίζουν ωστόσο μεταξύ τους αρκετά διαφοροποιημένη κλαδική διάρθρωση του επιχειρηματικού τους δυναμικού. Όπως προκύπτει από τα αναλυτικά στοιχεία ανά Δήμο του Πίνακα 3.5.2.2, η πλειοψηφία των επιχειρήσεων συγκεντρώνεται στους Δήμους Αλεξανδρούπολης (5.452) και Καβάλας (5.731). Συγκριτικά μέτριας δυναμικότητας σε αριθμό επιχειρήσεων είναι οι Δήμοι Θάσου (1.831), Παγγαίου (1.786) και Νέστου (1.749), ενώ αδύναμο είναι το επιχειρηματικό δυναμικό στα τμήματα των υπόλοιπων Δήμων που εντάσσονται στην περιοχή παρέμβασης (Αβδήρων, Ιάσμου, Κομοτηνής, Μαρώνειας – Σάπων, Σαμοθράκης και Τοπείρου) όπου αντιστοιχεί αθροιστικά μόλις το 16,4% του συνόλου των επιχειρήσεων.

Στα όρια του Δήμου **Αλεξανδρούπολης** συγκεντρώνεται ένας σημαντικός αριθμός 4.855 επιχειρήσεων, από τις οποίες οι 380 αποτελούν μεταποιητικές μονάδες (7,8%), κυρίως επεξεργασίας αγροτικών προϊόντων, παραγωγής ασφαλτομίγματος, ασβεστοποιεία, βιοτεχνίες χρωμάτων, υφαντουργεία, τυροκομεία, ξυλουργεία κ.α. Το ποσοστό αυτό είναι σχετικά περιορισμένο, δεδομένου ότι η πόλη ευνοείται από την ύπαρξη μεταφορικών υποδομών (εμπορικός λιμένας, σιδηροδρομικοί άξονες, αεροδρόμιο) και την λειτουργία της θερμοθετημένης Βιομηχανικής Περιοχής (ΒΙΠΕ) Αλεξανδρούπολης. Το επιχειρηματικό δυναμικό στο δευτερογενή τομέα συμπληρώνεται από ένα πλήθος επιχειρήσεων (739) που δραστηριοποιούνται στον κλάδο των κατασκευών, ο οποίος ευνοήθηκε ιδιαίτερα τα προηγούμενα χρόνια από την ανάπτυξη της παραθεριστικής κατοικίας στην παραλιακή ζώνη δυτικά της Αλεξανδρούπολης. Το πλήθος των επιχειρήσεων στον συγκεκριμένο Δήμο συγκεντρώνεται στους

κλάδους του λιανικού εμπορίου (23,8%) και των ξενοδοχείων & εστιατορίων (10,9%), οι οποίοι ευνοούνται από την τουριστική κίνηση και τη λειτουργία του Πανεπιστημίου στην πόλη. Η αλιεία, που διεξάγεται με κέντρο την Αλεξανδρούπολη, είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένη και εκμεταλλεύεται τον αλιευτικό πλούτο του ποταμού Έβρου, του Δέλτα του Έβρου και του Θρακικού πελάγους, και αντανakλάται στην δραστηριοποίηση 20 αλιευτικών επιχειρήσεων στο Δήμο. Κατά μήκος του θαλάσσιου μετώπου, στους υγρότοπους και κατά μήκος των ποταμών χωροθετούνται επίσης αρκετές μονάδες υδατοκαλλιέργειας.

Αντίθετα, στις Δημοτικές Ενότητες Φερών και Τραϊανούπολης, που συνθέτουν από κοινού τον νέο Δήμο Αλεξανδρούπολης, το επιχειρηματικό δυναμικό περιορίζεται αντίστοιχα σε 528 και μόλις 69 επιχειρήσεις, με ιδιαίτερα αδύναμη συμμετοχή του δευτερογενούς τομέα, και των μεταποιητικών επιχειρήσεων ειδικότερα (μόλις 43 και 7 αντίστοιχα). Στην ευρύτερη περιοχή του δέλτα Έβρου, η μόνη μονάδα βιομηχανικού επιπέδου είναι η ΘΡΑΚΗ Α.Ε. στα όρια του δήμου Φερών, η οποία αποτελεί βιομηχανία παραγωγής κρέατος και περιλαμβάνει μονάδα ζωοτροφών, χοιροστάσιο, σφαγείο και αλλαντοποιείο-κονσερβοποιείο. Στις Δημοτικές Ενότητες Φερών και Τραϊανούπολης καταγράφονται συνολικά 60 γεωργικές και κτηνοτροφικές επιχειρήσεις. Επισημαίνεται, ότι η Δημοτική Ενότητα Φερών διαθέτει το μεγαλύτερο ζωικό κεφάλαιο στο Νομό Έβρου. Στη Δημοτική Ενότητα Τραϊανούπολης, το γεωθερμικό δυναμικό προσφέρεται προς εκμετάλλευση σε εφαρμογές που μπορούν να θέσουν σε νέες βάσεις την αγροτική παραγωγή.

Το μεγαλύτερο μέρος των επιχειρήσεων της **Καβάλας** δραστηριοποιείται στον τριτογενή τομέα παραγωγής (77,7%), κυρίως στον κλάδο του λιανικού και χονδρικού εμπορίου. Στην πόλη λειτουργεί επίσης μια από τις μεγαλύτερες ιχθυόσκαλες της Μεσογείου, απ' όπου διακινούνται εμπορεύματα τόσο στις εσωτερικές όσο και στις διεθνείς αγορές. Η ανάπτυξη της αλιείας στην Καβάλα κατέστησε εξάλλου επιτακτική την ανάγκη να δημιουργηθεί στην περιοχή ένα από τα τρία Ινστιτούτα Αλιευτικών Ερευνών (ΙΝΑΛΕ) που λειτουργούν σήμερα στην Ελλάδα. Η ευρύτερη περιοχή του Δήμου συγκεντρώνει όμως και σημαντική βιομηχανική δραστηριότητα, κυρίως στην περιοχή που εκτείνεται από την Νέα Καρβάλη, όπου λειτουργεί ένα Βιοτεχνικό Πάρκο (ΒΙΟΠΑ), μέχρι την ΒΙΠΕ Καβάλας στην Χρυσούπολη (Δήμος Νέστου). Στην παράκτια αυτή ζώνη βρίσκονται εγκατεστημένες δεκάδες βιομηχανικές μονάδες, με κυριότερες την «Ελληνικά Λιπάσματα και Χημικά (ELFE) ΑΒΕΕ» (πρώην «Βιομηχανία Φωσφορικών Λιπασμάτων») και την εταιρία εξόρυξης υδρογονανθράκων «Kavala Oil». Επίσης, οι εγκαταστάσεις αποθήκευσης και διανομής υγρών καυσίμων (Revoil), μονάδες παραγωγής τροφίμων και μεταλλικών κατασκευών, όπως η ΚΡΕ.ΚΑ. Α.Ε. και η ASCO Α.Ε., καθώς και αρκετές μονάδες επεξεργασίας μαρμάρου. Στις Δημοτικές

Ενότητες **Κεραμωτής** και **Χρυσούπολης** (Δήμος Νέστου), το επιχειρηματικό δυναμικό καταλαμβάνει συνολικά 1.749 επιχειρήσεις, από τις οποίες το 5,3% κατατάσσεται στον πρωτογενή τομέα, το 23,3% στο δευτερογενή και το 69,9% στον τριτογενή. Εντούτοις οι δύο ενότητες είναι αρκετά ανομοιογενείς, με την Δ.Ε. Κεραμωτής να συγκεντρώνει μόνο το 22,5% του συνόλου των επιχειρήσεων στον Δήμο και η Δ.Ε. Χρυσούπολης το υπόλοιπο 77,5%. Διαφορές προκύπτουν ως και προς τη διάρθρωση του επιχειρηματικού δυναμικού, καθώς στη Δ.Ε. Κεραμωτής καταγράφεται υψηλό ποσοστό επιχειρήσεων στον πρωτογενή τομέα (9,9%) και χαμηλό στον δευτερογενή (18%), ενώ στην Δ.Ε. Χρυσούπολης 3,9% και 24,9% αντίστοιχα. Σε ίδια επίπεδα κυμαίνονται εντούτοις τα ποσοστά στον τριτογενή τομέα (70,6% και 69,7%).

Το επιχειρηματικό δυναμικό στο Δήμο **Παγγαίου**, στον οποίο συνυπολογίζονται οι Δημοτικές Ενότητες Ελευθερούπολης, Ελευθερών και Ορφανού διαρθρώνεται σε ποσοστό 3,3% από επιχειρήσεις του πρωτογενούς τομέα, κατά 25,1% από επιχειρήσεις του δευτερογενούς τομέα και 70,7% του τριτογενούς. Το συγκριτικά μεγάλο επιχειρηματικό δυναμικό στον δευτερογενή τομέα οφείλεται εντούτοις κυρίως στο πλήθος των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον κλάδο των κατασκευών, ο οποίος ευνοήθηκε από την οικοδομική έξαρση της παραθεριστικής κατοικίας κατά μήκος της παράκτιας ζώνης (π.χ. στις περιοχές της Νέας Ηρακλείτσας και της Νέας Περάμου). Στον τριτογενή τομέα, το επιχειρηματικό δυναμικό του Δήμου συγκεντρώνεται στους κλάδους του λιανικού και χονδρικού εμπορίου (23,6% και 7,2%), καθώς και των ξενοδοχείων & εστιατορίων (17,7%), με χωρική συγκέντρωση πάλι κατά μήκος της παράκτιας ζώνης.

Στη **Θάσο**, ο μεγάλος βαθμός επιχειρήσεων αποδίδεται στην έντονη τουριστική ανάπτυξη που εμφανίζει το συγκεκριμένο νησί, με το 36,3% των επιχειρήσεων να αποτελούν τα «ξενοδοχεία & εστιατόρια», ενώ μικρό είναι το ποσοστό των μεταποιητικών επιχειρήσεων (7,5%), οι οποίες συγκεντρώνονται κυρίως στον Λιμένα και αποτελούν μονάδες παραγωγής τροφίμων, επεξεργασίας ξύλου και μετάλλων, ναυπηγικών εργασιών, κλπ. Ιδιαίτερα έντονη είναι η δραστηριότητα επιχειρήσεων λατόμευσης και κοπής μαρμάρου με συνολικά 12 καταγεγραμμένες μονάδες, ορισμένες από τις οποίες έχουν και έντονο εξαγωγικό προσανατολισμό. Μεταξύ των επιχειρήσεων του κλάδου των τροφίμων κυριαρχούν τα ελαιολιβεύματα (που ανήκουν κυρίως στους Ελαιουργικούς Συνεταιρισμούς), οι μονάδες επεξεργασίας και τυποποίησης ελιάς, ορισμένα τυροκομεία καθώς και εργαστήρια αρτοποιίας. Στον τριτογενή τομέα, εμφανής είναι η κυριαρχία των επιχειρήσεων του λιανικού εμπορίου (22,7%) και των δραστηριοτήτων που συνδέονται με την εξυπηρέτηση της τουριστικής κίνησης (π.χ. χερσαίες και

υδάτινες μεταφορές, δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων, εκμίσθωση οχημάτων και ψυχαγωγικές δραστηριότητες).

Στις υπόλοιπες χωρικές ενότητες της περιοχής παρέμβασης, που περιλαμβάνει τις Δημοτικές Ενότητες Αβδήρων, Βιστωνίδας και Σελέρου (Δ. Αβδήρων), Ιάσμου, Σώστου και Αμαξάδων (Δ. Ιάσμου), Αιγείρου και Νέου Σιδηροχωρίου (Δ. Κομοτηνής), καθώς και τους Δήμους Μαρώνειας – Σάπων, Σαμοθράκης και Τοπείρου, το επιχειρηματικό δυναμικό περιορίζεται σε συνολικά 3.253 επιχειρήσεις (16,4% του συνόλου), με ιδιαίτερα μεγάλη συγκέντρωση στον πρωτογενή τομέα (10,5% των επιχειρήσεων) που χαρακτηρίζει τις Δημοτικές Ενότητες της περιοχής παρέμβασης με μικρό πληθυσμιακό μέγεθος. Τα υψηλότερα ποσοστά επιχειρήσεων στον πρωτογενή τομέα εντοπίζονται στις προαναφερόμενες Δημοτικές Ενότητες των Δήμων Κομοτηνής (17,4%) και Αβδήρων (13,5%), καθώς και στο Δήμο Τοπείρου (14%).

Από το σύνολο των 773 επιχειρήσεων που καταγράφονται στο Δήμο Αβδήρων, οι 424 χωροθετούνται στη Δ.Ε. **Βιστωνίδας**, οι 196 στη Δ.Ε. **Αβδήρων** και οι 153 στην Κοινότητα **Σελέρου**. Παρά τον μικρό πληθυσμό επιχειρήσεων του Δήμου, στην περιοχή της Βιστωνίδας ειδικότερα συγκεντρώνεται ένας σημαντικός αριθμός 57 μεταποιητικών επιχειρήσεων, μεταξύ των οποίων η «Εκκοκκιστήρια Βάμβακος Α.Ε.» και «Εκκοκκιστήρια – Κλωστήρια Βορείου Ελλάδος Α.Ε.», η εταιρία παραγωγής βιοντίζελ «ΒΙΟ ΠΕΤΣΑΣ ΟΪΛ», η «Κρεατεμπορική Ξάνθης», η «Βιομηχανία Γάλακτος Ξάνθης Α.Ε.» κ.α., με αποτέλεσμα το ποσοστό των επιχειρήσεων του δευτερογενούς τομέα στο σύνολο του Δήμου Αβδήρων να ανέρχεται στο ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό του 24,2%. Ωστόσο, ιδιαίτερα μεγάλο είναι παράλληλα και το επιχειρηματικό δυναμικό στον πρωτογενή τομέα (13,5%) που αποτελείται κυρίως από γεωργικές / κτηνοτροφικές μονάδες, αλλά και μονάδες ιχθυοκαλλιέργειας στις λιμνοθάλασσες της Βιστωνίδας. Αντίθετα, το ποσοστό του τριτογενούς τομέα είναι το χαμηλότερο μεταξύ όλων των Δήμων της περιοχής παρέμβασης (61,3%), και αποτελείται κυρίως από επιχειρήσεις του λιανικού εμπορίου (22,1%) και ξενοδοχείων & εστιατορίων (18,1%), με χωρική συγκέντρωση των τελευταίων στη Δημοτική Ενότητα Βιστωνίδας (κατά 66%).

Στις Δημοτικές Ενότητες **Ιάσμου** και **Σώστου**, καθώς και στην Κοινότητα **Αμαξάδων** που συνθέτουν από κοινού τον νέο Δήμο Ιάσμου, καταγράφονται αντίστοιχα 296, 196 και 38 επιχειρήσεις (σύνολο Δήμου Ιάσμου: 530). Στη διάρθρωση του επιχειρηματικού δυναμικού ξεχωρίζουν τα υψηλά ποσοστά επιχειρήσεων του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα (7,9% και 24,5% αντίστοιχα), καθώς και το συγκριτικά χαμηλό ποσοστό που αντιστοιχεί στον τριτογενή τομέα (61,3%), αποτελούμενο κυρίως από επιχειρήσεις του λιανικού εμπορίου και της εστίασης. Η παρουσία μεταποιητικών επιχειρήσεων είναι ωστόσο

αρκετά αποδυναμωμένη, δεδομένου του μικρού τους αριθμού (63 επιχειρήσεις που αντιστοιχούν στο 11,9% του συνόλου). Το επιχειρηματικό δυναμικό στον δευτερογενή τομέα συμπληρώνεται από 63 επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον κλάδο των κατασκευών. Στα όρια της Δημοτικής Ενότητας Ιάσμου καταγράφεται η λειτουργία 31 μεταποιητικών επιχειρήσεων, κυρίως μονάδες παραγωγής τροφίμων και ποτών, μεταλλικών προϊόντων (σιδηρο- και αλουμινοκατασκευές) και επίπλων. Σύμφωνα με στοιχεία του Δήμου, στα όρια της ίδιας Δημοτικής Ενότητας δραστηριοποιείται σήμερα και μία μονάδα μεταποίησης ανακύκλωσης χάρτου στο Παλλάδιο. Στην ίδια Δημοτική Ενότητα υπάρχει χαρακτηρισμένη περιοχή για Βιοτεχνικό Πάρκο αλλά μέχρι σήμερα δεν έχουν κινηθεί οι διαδικασίες για την ίδρυσή του και την οργάνωσή του, ενώ έχει χωροθετηθεί Εμπορευματικός Σταθμός που βρίσκεται σε διαδικασία χωροθέτησης. Στη Δημοτική Ενότητα Σώστου καταγράφεται η λειτουργία 34 μεταποιητικών επιχειρήσεων, κυρίως μονάδες παραγωγής μεταλλικών προϊόντων, μηχανημάτων, επίπλων, καθώς και τροφίμων και ποτών. Στην Κοινότητα Αμαξάδων, καταγράφεται η λειτουργία μόλις δύο μεταποιητικών επιχειρήσεων, μιας μονάδας παραγωγής τροφίμων & ποτών και μιας μονάδας παραγωγής μεταλλικών προϊόντων.

Στα παραθαλάσσια τμήματα του Δήμου Κομοτηνής (Δημοτικές Ενότητες **Αιγείρου** και **Νέου Σιδηροχωρίου**), το 24% των επιχειρήσεων δραστηριοποιείται στον πρωτογενή τομέα, κυρίως σε γεωργικές και κτηνοτροφικές δραστηριότητες, αλλά και στην ιχθυοκαλλιέργεια. Έντονη παρουσία έχουν επίσης οι επιχειρήσεις του κλάδου των ξενοδοχείων & εστιατορίων (24,4%), ενώ ακολουθούν σε μέγεθος οι κλάδοι του λιανικού εμπορίου (19,2%), της μεταποίησης (12,5%) και των κατασκευών (6,7%). Στις δύο Δημοτικές Ενότητες καταγράφονται συνολικά 41 μεταποιητικές επιχειρήσεις, κυρίως στους κλάδους της επεξεργασίας και τυποποίησης αγροτικών προϊόντων της ευρύτερης περιοχής, αλλά και στην «παραγωγή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού». Μικρή, μα σταθερά αυξανόμενη, ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας παρουσιάζει η παραλιακή ζώνη του Δήμου στους οικισμούς Φαναρίου, Αρωγής και Παραλίας Μέσης.

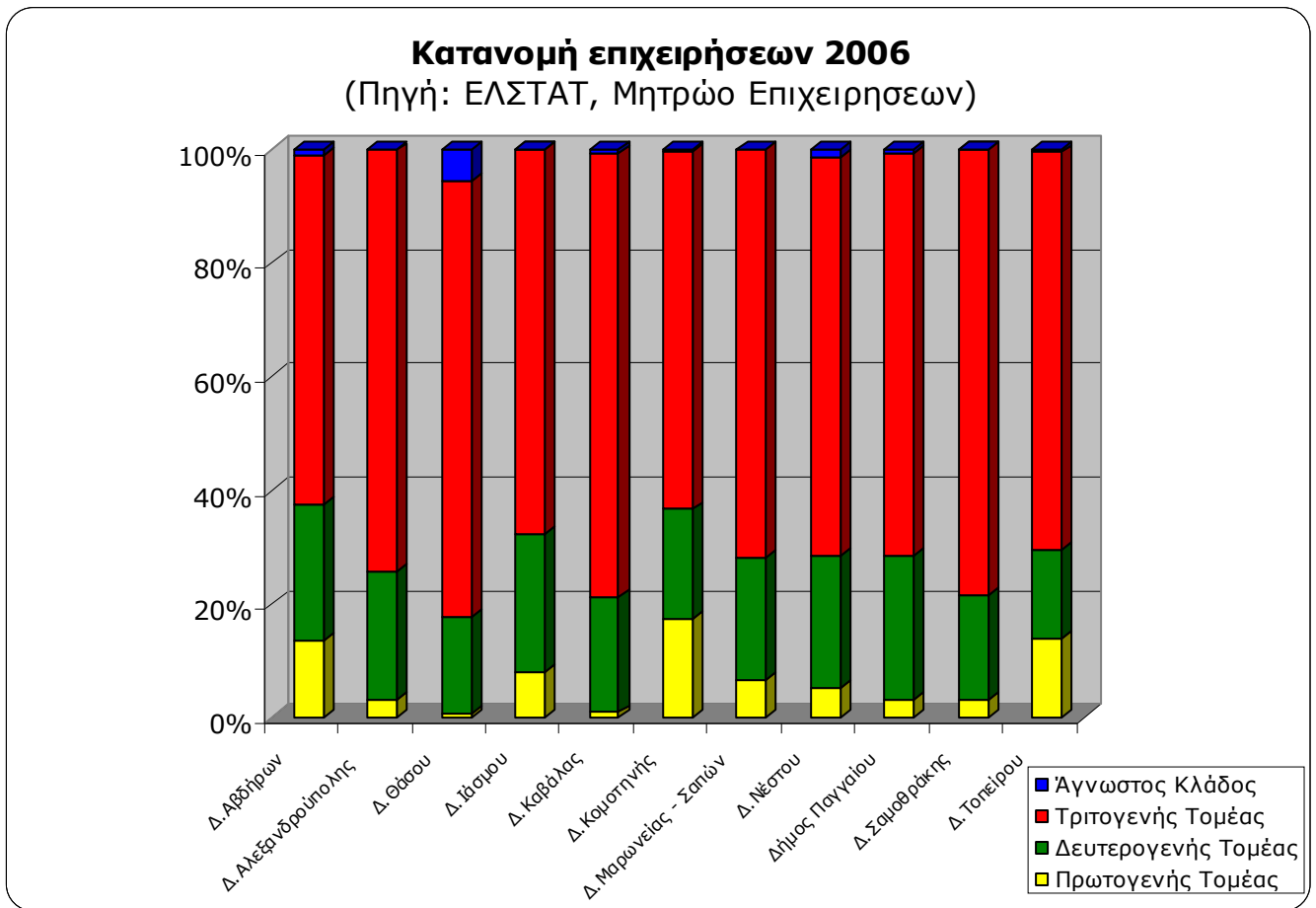
Στο Δήμο **Μαρώνειας – Σάπων**, το επιχειρηματικό δυναμικό του πρωτογενή τομέα καταλαμβάνει συγκριτικά υψηλό ποσοστό (6,6% επί του συνόλου των επιχειρήσεων), ενώ στα επίπεδα του μέσου όρου της περιοχής παρέμβασης κινείται το επιχειρηματικό δυναμικό στον δευτερογενή τομέα. Επισημαίνεται, ότι στην περιοχή του Δήμου Μαρώνειας – Σάπων λειτουργούν ένα τμήμα της ΒΙΠΕ Κομοτηνής καθώς και το ΒΙΟΠΑ Σάπων, όπου βρίσκονται εγκαταστημένες βιομηχανικές και βιοτεχνικές μονάδες των κλάδων της κατασκευής μεταλλικών προϊόντων, μηχανημάτων, παραγωγής τροφίμων και ποτών και κατασκευής

επίπλων. Αντίθετα, το επιχειρηματικό δυναμικό στον τριτογενή τομέα εμφανίζεται συγκριτικά περιορισμένο (71,6%), με κλαδική συγκέντρωση επιχειρήσεων στο λιανικό εμπόριο (29,2%) και στις δραστηριότητες ξενοδοχείων & εστιατορίων.

Στη **Σαμοθράκη**, όπου καταγράφεται ο μικρότερος αριθμός επιχειρήσεων στην περιοχή παρέμβασης (281), τη σημαντικότερη θέση στη διάρθρωση του επιχειρηματικού δυναμικού καταλαμβάνει ο τριτογενής τομέας με ποσοστό 78,3% (το υψηλότερο μεταξύ όλων των Δήμων της περιοχής παρέμβασης). Ξεχωρίζει επίσης το ιδιαίτερα μεγάλο μέγεθος του κλάδου των «ξενοδοχείων & εστιατορίων» (38,4%), που υπερβαίνει μάλιστα αυτό του λιανικού εμπορίου (20,3%). Οι επιχειρήσεις του πρωτογενή τομέα καταλαμβάνουν μικρό ποσοστό 3,2%, που αντανakλά τη συρρίκνωση της γεωργικής παραγωγής στο νησί, ωστόσο ιδιαίτερα μικρό είναι και το ποσοστό των επιχειρήσεων στον δευτερογενή τομέα (18,5%), με μόλις 16 μεταποιητικές επιχειρήσεις και 36 στον κλάδο των κατασκευών. Οι μεταποιητικές επιχειρήσεις αποτελούνται στο μεγαλύτερο τους μέρος από μονάδες επεξεργασίας αγροτικών προϊόντων, όπως ένα ελαιοτριβείο και μια μονάδα παραγωγής – εμφιάλωσης οίνου του Αγροτικού Συνεταιρισμού Σαμοθράκης, εργαστήρια παραγωγής αλεύρων και αρτοσκευασμάτων, ένα τυροκομείο κ.α. Η τουριστική δραστηριότητα έχει ευνοήσει την ανάπτυξη των οικοδομικών επιχειρήσεων, κυρίως για την κατασκευή παραθεριστικών κατοικιών.

Τέλος, ο Δήμος **Τοπείρου** διακρίνεται επίσης από την σημαντική παρουσία γεωργικών και κτηνοτροφικών επιχειρήσεων (14% του συνόλου), ενώ ιδιαίτερα μικρό είναι το ποσοστό των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον δευτερογενή τομέα (15,5%), με μόλις 52 επιχειρήσεις στους κλάδους της μεταποίησης και 31 στον κλάδο των κατασκευών. Συγκριτικά περιορισμένο είναι αντίστοιχα το ποσοστό των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τριτογενή τομέα (69,9%), κυρίως στο λιανικό εμπόριο (34,2%) και στον κλάδο των ξενοδοχείων & εστιατορίων (15,5%).

Γράφημα 3.5.2.2

Πίνακας 3.5.2.2: Αριθμός επιχειρήσεων ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (διψήφιος ΣΤΑΚΟΔ) και Δήμους της περιοχής παρέμβασης (Έτος 2006) Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Μητρώο Επιχειρήσεων

ΣΤΑΚΟΔ	Κλάδος οικονομικής δραστηριότητας	Δήμος Αβδήρων	Δήμος Αλεξανδρούπολης	Δήμος Θάσου	Δήμος Ιάσμου	Δήμος Καβάλας	Δήμος Κομοτηνής	Δήμος Μαρωνείας - Σαπών	Δήμος Νέστου	Δήμος Παγγαίου	Δήμος Σαμοθράκης	Δήμος Τοπίου
0	Άγνωστος Κλάδος	8	12	101	0	48	1	1	26	16	0	3
	Άθροισμα Άγνωστων Κλάδων	8	12	101	0	48	1	1	26	16	0	3
1	Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα και συναφείς βοηθητικές δραστηριότητες	94	149	14	42	12	52	50	69	54	6	72
2	Δασοκομία, υλοτομία και συναφείς δραστηριότητες	2	8	0	0	4	0	0	3	0	0	2
5	Αλιεία, ιχθυοκαλλιέργεια και συναφείς βοηθητικές δραστηριότητες	8	20	2	0	37	8	2	20	5	3	1
	Άθροισμα Πρωτογενούς Τομέα	104	177	16	42	53	60	52	92	59	9	75
11	Άντληση αργού πετρελαίου και φυσικού αερίου· βοηθητικές δραστηριότητες συναφείς με την άντληση πετρελαίου και φυσικού αερίου, με εξαίρεση τις μελέτες	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0
13	Εξόρυξη μεταλλικών μεταλλευμάτων	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
14	Άλλες εξορυκτικές και λατομικές δραστηριότητες	2	3	12	1	22	0	0	5	22	0	0
15	Βιομηχανία τροφίμων και ποτών	17	113	43	15	97	16	13	49	50	10	14
16	Παραγωγή προϊόντων καπνού	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17	Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών	2	17	2	0	14	1	1	3	2	1	1

Πίνακας 3.5.2.2: Αριθμός επιχειρήσεων ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (διψήφιος ΣΤΑΚΟΔ) και Δήμους της περιοχής παρέμβασης (Έτος 2006) Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Μητρώο Επιχειρήσεων

ΣΤΑΚΟΔ	Κλάδος οικονομικής δραστηριότητας	Δήμος Αβδήρων	Δήμος Αλεξανδρούπολης	Δήμος Θάσου	Δήμος Ιάσμου	Δήμος Καβάλας	Δήμος Κομοτηνής	Δήμος Μαρωνείας - Σαπών	Δήμος Νέστου	Δήμος Παγγαίου	Δήμος Σαμοθράκης	Δήμος Τοπίου
18	Κατασκευή ειδών ένδυσης· κατεργασία και βαφή γουναρικών	4	16	2	0	26	2	2	5	11	0	6
19	Κατεργασία και δέψη δέρματος· κατασκευή ειδών ταξιδιού (αποσκευών), τσαντών, ειδών σελλοποιίας, ειδών σαγματοποιίας και υποδημάτων	0	0	1	0	5	0	0	0	4	0	0
20	Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, εκτός από τα έπιπλα· κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής	8	29	27	1	24	1	5	15	11	0	4
21	Παραγωγή χαρτοπολτού, χαρτιού και προϊόντων από χαρτί	1	1	0	1	5	0	0	1	0	0	1
22	Εκδόσεις, εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων εγγραφής ήχου και εικόνας και μέσων πληροφορικής	2	31	5	0	39	0	4	3	3	0	0
23	Παραγωγή οπτάνθρακα (κωκ), προϊόντων διύλισης πετρελαίου και πυρηνικών καυσίμων	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
24	Παραγωγή χημικών ουσιών και προϊόντων	2	7	0	0	2	0	0	0	2	0	0
25	Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές ύλες	2	4	5	0	5	0	0	6	3	0	1
26	Κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά	10	30	11	6	23	0	2	13	16	2	2

Πίνακας 3.5.2.2: Αριθμός επιχειρήσεων ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (διψήφιος ΣΤΑΚΟΔ) και Δήμους της περιοχής παρέμβασης (Έτος 2006) Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Μητρώο Επιχειρήσεων

ΣΤΑΚΟΔ	Κλάδος οικονομικής δραστηριότητας	Δήμος Αβδήρων	Δήμος Αλεξανδρούπολης	Δήμος Θάσου	Δήμος Ιάσμου	Δήμος Καβάλας	Δήμος Κομοτηνής	Δήμος Μαρωνείας - Σαπών	Δήμος Νέστου	Δήμος Παγγαίου	Δήμος Σαμοθράκης	Δήμος Τοπείρου
27	Παραγωγή βασικών μετάλλων	0	3	0	1	0	0	0	0	1	0	1
28	Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού	22	70	17	16	62	4	30	33	42	0	11
29	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού μ.α.κ.	8	31	1	12	32	12	14	12	7	0	8
30	Κατασκευή μηχανών γραφείου και ηλεκτρονικών υπολογιστών	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0
31	Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών μ.α.κ.	0	7	0	2	11	1	3	1	1	0	0
32	Κατασκευή εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών	0	6	2	0	4	0	0	1	2	0	0
33	Κατασκευή ιατρικών οργάνων, οργάνων ακριβείας και οπτικών οργάνων, κατασκευή ρολογιών κάθε είδους	0	4	1	0	4	0	1	1	0	0	0
34	Κατασκευή αυτοκινήτων οχημάτων· κατασκευή ρυμουλκούμενων και ημιρυμουλκούμενων οχημάτων	0	3	0	0	0	1	0	1	0	0	0
35	Κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών	0	5	3	0	10	1	0	2	1	2	0
36	Κατασκευή επίπλων· λοιπές βιομηχανίες μ.α.κ.	5	39	2	12	75	4	12	16	17	0	3
37	Ανακύκλωση	2	2	0	0	2	0	0	0	1	0	0

Πίνακας 3.5.2.2: Αριθμός επιχειρήσεων ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (διψήφιος ΣΤΑΚΟΔ) και Δήμους της περιοχής παρέμβασης (Έτος 2006) Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Μητρώο Επιχειρήσεων

ΣΤΑΚΟΔ	Κλάδος οικονομικής δραστηριότητας	Δήμος Αβδήρων	Δήμος Αλεξανδρούπολης	Δήμος Θάσου	Δήμος Ιάσμου	Δήμος Καβάλας	Δήμος Κομοτηνής	Δήμος Μαρωνείας - Σαπών	Δήμος Νέστου	Δήμος Παγγαίου	Δήμος Σαμοθράκης	Δήμος Τοπείρου
40	Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και ζεστού νερού	0	5	0	0	2	0	0	2	0	1	0
41	Συλλογή, καθαρισμός και διανομή νερού	1	1	1	0	1	0	0	3	0	0	0
45	Κατασκευές	99	798	170	63	702	23	84	236	252	36	31
	Άθροισμα δευτερογενούς τομέα	187	1.228	307	130	1.171	66	171	408	448	52	83
50	Εμπόριο, συντήρηση και επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσυκλετών·	37	244	36	26	254	23	54	98	127	4	29
51	Χονδρικό εμπόριο και εμπόριο με προμήθεια, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσυκλετών	58	333	64	31	486	17	28	158	129	6	25
52	Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσυκλετών· επισκευή ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης	162	1.309	416	133	1.355	66	231	437	421	57	183
55	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	133	628	666	127	473	84	147	249	316	108	83
60	Χερσαίες μεταφορές. Μεταφορές μέσω αγωγών	4	238	44	0	437	0	6	62	46	2	4
61	Υδάτινες μεταφορές	1	5	14	0	16	1	1	1	0	11	0
62	Εναέριες μεταφορές	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Πίνακας 3.5.2.2: Αριθμός επιχειρήσεων ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (διψήφιος ΣΤΑΚΟΔ) και Δήμους της περιοχής παρέμβασης (Έτος 2006) Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Μητρώο Επιχειρήσεων

ΣΤΑΚΟΔ	Κλάδος οικονομικής δραστηριότητας	Δήμος Αβδήρων	Δήμος Αλεξανδρούπολης	Δήμος Θάσου	Δήμος Ιάσμου	Δήμος Καβάλας	Δήμος Κομοτηνής	Δήμος Μαρωνείας - Σαπών	Δήμος Νέστου	Δήμος Παγγαίου	Δήμος Σαμοθράκης	Δήμος Τοπείρου
63	Βοηθητικές και συναφείς προς τις μεταφορές δραστηριότητες· δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων	3	58	11	0	78	0	2	7	8	4	3
64	Ταχυδρομεία και τηλεπικοινωνίες	0	16	1	1	24	0	1	5	8	2	1
65	Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, με εξαίρεση τις ασφαλιστικές εταιρείες και τα ταμεία συντάξεων	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
66	Ασφαλίσεις και συνταξιοδοτικά ταμεία, εκτός από την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	0	2	0	0	8	0	0	0	0	0	1
67	Δραστηριότητες συναφείς με τις δραστηριότητες ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών	2	25	1	3	23	0	2	5	2	0	0
70	Δραστηριότητες σχετικές με ακίνητη περιουσία	1	50	9	0	51	1	2	5	20	1	0
71	Εκμίσθωση μηχανημάτων και εξοπλισμού χωρίς χειριστή· εκμίσθωση ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης	3	37	23	1	39	1	3	12	8	4	5
72	Πληροφορική και συναφείς δραστηριότητες	1	31	4	3	33	1	0	7	3	0	1
73	Έρευνα και ανάπτυξη	2	15	0	0	15	0	3	6	2	0	0
74	Άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες	27	645	59	14	822	14	34	100	100	13	7
75	Δημόσια διοίκηση και άμυνα· υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	0	5	0	1	1	1	2	1	1	0	0

Πίνακας 3.5.2.2: Αριθμός επιχειρήσεων ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (διψήφιος ΣΤΑΚΟΔ) και Δήμους της περιοχής παρέμβασης (Έτος 2006) Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Μητρώο Επιχειρήσεων

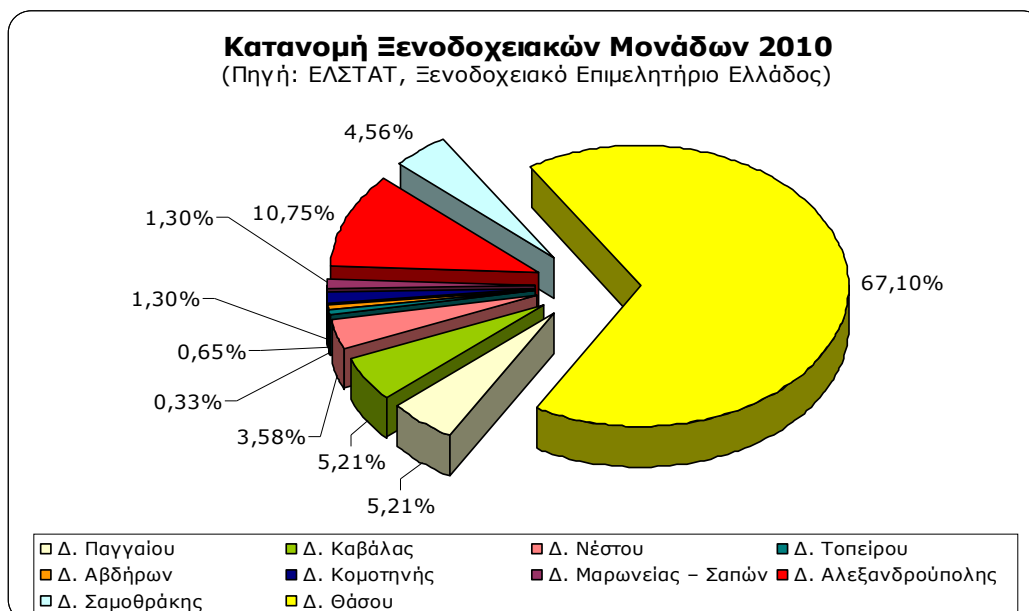
ΣΤΑΚΟΔ	Κλάδος οικονομικής δραστηριότητας	Δήμος Αβδήρων	Δήμος Αλεξανδρούπολης	Δήμος Θάσου	Δήμος Ιάσμου	Δήμος Καβάλας	Δήμος Κομοτηνής	Δήμος Μαρωνείας - Σαπών	Δήμος Νέστου	Δήμος Παγγαίου	Δήμος Σαμοθράκης	Δήμος Τοπίου
80	Εκπαίδευση	1	25	4	3	37	0	0	2	10	2	1
85	Υγεία και κοινωνική μέριμνα	3	29	2	2	27	0	2	4	2	1	1
90	Διάθεση λυμάτων και απορριμμάτων· υγιεινή και παρόμοιες δραστηριότητες	1	15	0	3	5	0	10	5	1	0	1
91	Δραστηριότητες οργανώσεων με μέλη μ.α.κ.	12	51	2	0	13	0	22	5	0	1	18
92	Ψυχαγωγικές, πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες	6	85	26	2	97	4	2	11	18	1	2
93	Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	16	188	25	8	164	4	14	43	41	3	9
95	Δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών οικιακού προσωπικού	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Άθροισμα τριτογενούς τομέα	474	4.035	1.407	358	4.459	217	566	1.223	1.263	220	374
	ΣΥΝΟΛΑ	773	5.452	1.831	530	5.731	344	790	1.749	1.786	281	535

3.5.3. Τουριστική Οικονομία

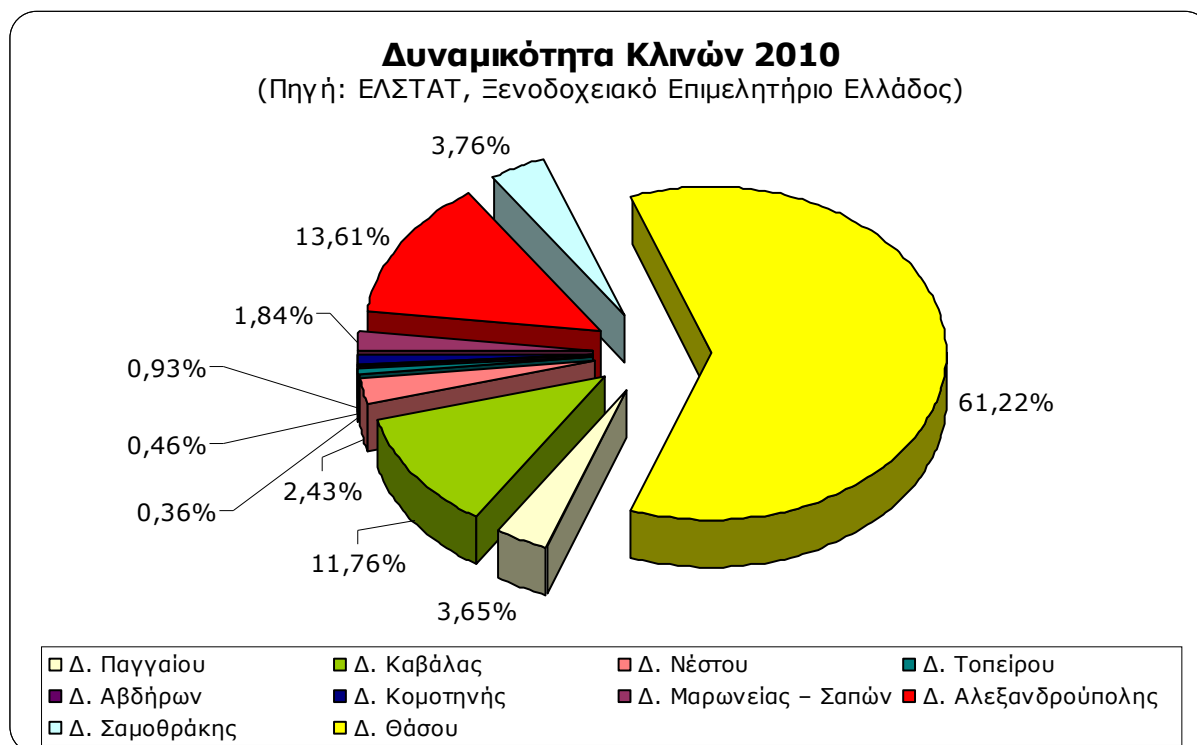
Όσον αφορά ειδικότερα στην επιχειρηματική δραστηριότητα στον **τουρισμό**, στην περιοχή παρέμβασης λειτουργούσαν το 2010 συνολικά 206 ξενοδοχειακές μονάδες, δυναμικότητας 10.041 κλινών. Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 3.5.3.1 και το Γράφημα 3.5.3.1., η περιοχή παρέμβασης εμφανίζει μεγάλη ανισοκατανομή της **ξενοδοχειακής υποδομής**, με τη συντριπτική πλειοψηφία των ξενοδοχειακών μονάδων να συγκεντρώνεται στην Θάσο (67% των μονάδων και 61% της δυναμικότητας σε κλίνες).

Η Θάσος αποτελεί τον πλέον αναπτυγμένο τουριστικό προορισμό που προσελκύει κυρίως αλλοδαπό (οργανωμένο) τουρισμό, και κυριαρχεί τόσο σε όρους δυναμικότητας των ξενοδοχειακών μονάδων (206 μονάδες με 10.041 κλίνες), όσο και σε όρους ποιοτικών χαρακτηριστικών της ξενοδοχειακής υποδομής, καθώς φιλοξενεί 9 από τις συνολικά 15 μονάδες 5 αστέρων, και 2 από τις 6 μονάδες 5 αστέρων που λειτουργούν στην περιοχή παρέμβασης. Οι υπόλοιπες πεντάστερες μονάδες κατανέμονται στα αστικά κέντρα της Καβάλας και της Αλεξανδρούπολης. Οι δύο αυτές πόλεις συγκεντρώνουν επίσης σχετικά μεγάλα ποσοστά της ξενοδοχειακής υποδομής, με 10,7% των μονάδων και 13,6% της δυναμικότητας σε κλίνες να κατανέμεται στην Αλεξανδρούπολη και αντίστοιχα 5,2% και 11,8% στην Καβάλα. Αντίθετα, σε όλα τα υπόλοιπα τμήματα της περιοχής παρέμβασης διαχέεται μόλις το 17% των μονάδων και το 14% της δυναμικότητας σε κλίνες. Τα πλέον αδύναμα σε ξενοδοχειακή υποδομή τμήματα της περιοχής είναι των Δήμων Τοπείρου (μόλις 1 μονάδα με 59 κλίνες), Αβδήρων (2 μονάδες με 75 κλίνες), Κομοτηνής (4 μονάδες με 152 κλίνες) και Μαρωνείας – Σαπών (4 μονάδες με 301 κλίνες).

Γράφημα 3.5.3.1

Γράφημα 3.5.3.2

Το δυναμικό των τουριστικών καταλυμάτων στην περιοχή συμπληρώνεται ωστόσο και από έναν απροσδιόριστο αριθμό επιχειρήσεων **ενοικιαζόμενων δωματίων / διαμερισμάτων**, μεγάλο μέρος των οποίων λειτουργεί χωρίς νόμιμη άδεια, γεγονός που διαφοροποιεί σημαντικά τη δυναμικότητα φιλοξενίας στις επιμέρους γεωγραφικές ενότητες, αλλά και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του παρεχόμενου τουριστικού προϊόντος.

Επίσης, στην περιοχή παρέμβασης λειτουργούν 15 μονάδες **camping** με δηλούμενη δυναμικότητα 5.845 θέσεων συνολικά και με χωρική κατανομή κυρίως στη Θάσο (5 μονάδες με 2.298 θέσεις), στα όρια των Δήμων Παγγαίου (στην Κοινότητα Οφρυνίου, όπου καταγράφονται 2 μονάδες 734 θέσεων), Καβάλας (2 μονάδες 675 θέσεων), Αβδήρων (Κοινότητες Μάνδρας και Μυρωδάτου με 2 μονάδες 411 θέσεων συνολικά), Αλεξανδρούπολης (1 μονάδα 648 θέσεων), Κομοτηνής (στην Κοινότητα Φαναρίου με 1 μονάδα 648 θέσεων), Σαμοθράκης (1 μονάδα 315 θέσεων) και Μαρωνείας - Σαπών (1 μονάδα 224 θέσεων).

Πίνακας 3.5.3.1: Αριθμός μονάδων και δυναμικότητα ξενοδοχειακών μονάδων σε αριθμό δωματίων και κλινών 2010

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας)

Δήμος / Τοπική & Δημοτική Κοινότητα	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία Αστέρων					Σύνολα
		1*	2*	3*	4*	5*	
ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ							
Οφρυνίου	Μονάδες	0	2	0	0	0	2
	Δωμάτια	0	37	0	0	0	37
	Κλίνες	0	71	0	0	0	71
Ακροποτάμου	Μονάδες	4	1	0	0	0	5
	Δωμάτια	54	23	0	0	0	77
	Κλίνες	120	46	0	0	0	166
Ελαιοχωρίου	Μονάδες	0	0	1	0	0	1
	Δωμάτια	0	0	30	0	0	30
	Κλίνες	0	0	60	0	0	60
Νέα Περάμου	Μονάδες	0	4	0	0	0	4
	Δωμάτια	0	90	0	0	0	90
	Κλίνες	0	164	0	0	0	164
Νέας Ηρακλείτισης	Μονάδες	2	1	1	0	0	4
	Δωμάτια	26	21	21	0	0	68
	Κλίνες	52	40	45	0	0	137
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ	Μονάδες	6	8	2	0	0	16
	Δωμάτια	80	171	51	0	0	302
	Κλίνες	172	321	105	0	0	598
ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ							
Καβάλας	Μονάδες	0	5	5	2	2	14
	Δωμάτια	0	165	475	145	179	964
	Κλίνες	0	308	890	283	359	1.840

Πίνακας 3.5.3.1: Αριθμός μονάδων και δυναμικότητα ξενοδοχειακών μονάδων σε αριθμό δωματίων και κλινών 2010

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας)

Δήμος / Τοπική & Δημοτική Κοινότητα	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία Αστέρων					Σύνολα
		1*	2*	3*	4*	5*	
Νέας Καρβάλης	Μονάδες	1	0	0	1	0	2
	Δωμάτια	22	0	0	15	0	37
	Κλίνες	44	0	0	45	0	89
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ	Μονάδες	1	5	5	3	2	16
	Δωμάτια	22	165	475	160	179	1.001
	Κλίνες	44	308	890	328	359	1.929
ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ							
Χρυσούπολης	Μονάδες	0	1	0	0	0	1
	Δωμάτια	0	25	0	0	0	25
	Κλίνες	0	48	0	0	0	48
Κεραμωτής	Μονάδες	1	8	1	0	0	10
	Δωμάτια	8	152	16	0	0	176
	Κλίνες	18	305	28	0	0	351
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ	Μονάδες	1	9	1	0	0	11
	Δωμάτια	8	177	16	0	0	201
	Κλίνες	18	353	28	0	0	399
ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ							
Τοξοτών	Μονάδες	0	0	1	0	0	1
	Δωμάτια	0	0	29	0	0	29
	Κλίνες	0	0	59	0	0	59
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ	Μονάδες	0	0	1	0	0	1
	Δωμάτια	0	0	29	0	0	29
	Κλίνες	0	0	59	0	0	59

Πίνακας 3.5.3.1: Αριθμός μονάδων και δυναμικότητα ξενοδοχειακών μονάδων σε αριθμό δωματίων και κλινών 2010							
(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας)							
Δήμος / Τοπική & Δημοτική Κοινότητα	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία Αστέρων					Σύνολα
		1*	2*	3*	4*	5*	
ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ							
Μάνδρας	Μονάδες	0	0	1	0	0	1
	Δωμάτια	0	0	10	0	0	10
	Κλίνες	0	0	20	0	0	20
Νέας Κεσσανής	Μονάδες	0	0	1	0	0	1
	Δωμάτια	0	0	25	0	0	25
	Κλίνες	0	0	55	0	0	55
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ	Μονάδες	0	0	2	0	0	2
	Δωμάτια	0	0	35	0	0	35
	Κλίνες	0	0	75	0	0	75
ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ							
Φαναρίου	Μονάδες	0	1	3	0	0	4
	Δωμάτια	0	32	46	0	0	78
	Κλίνες	0	60	92	0	0	152
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ	Μονάδες	0	1	3	0	0	4
	Δωμάτια	0	32	46	0	0	78
	Κλίνες	0	60	92	0	0	152
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ - ΣΑΠΩΝ							
Μαρωνείας	Μονάδες	0	0	3	1	0	4
	Δωμάτια	0	0	101	43	0	144
	Κλίνες	0	0	197	104	0	301
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ	Μονάδες	0	0	3	1	0	4
	Δωμάτια	0	0	101	43	0	144

Πίνακας 3.5.3.1: Αριθμός μονάδων και δυναμικότητα ξενοδοχειακών μονάδων σε αριθμό δωματίων και κλινών 2010							
(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας)							
Δήμος / Τοπική & Δημοτική Κοινότητα	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία Αστέρων					Σύνολα
		1*	2*	3*	4*	5*	
	Κλίνες	0	0	197	104	0	301
ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ							
Μάκρης	Μονάδες	0	0	1	0	0	1
	Δωμάτια	0	0	47	0	0	47
	Κλίνες	0	0	98	0	0	98
Αλεξανδρούπολης	Μονάδες	8	11	2	2	2	25
	Δωμάτια	163	274	89	142	264	932
	Κλίνες	321	503	159	293	535	1.811
Λουτρού	Μονάδες	0	4	0	0	0	4
	Δωμάτια	0	120	0	0	0	120
	Κλίνες	0	231	0	0	0	231
Φερών	Μονάδες	0	1	2	0	0	3
	Δωμάτια	0	24	23	0	0	47
	Κλίνες	0	43	49	0	0	92
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ	Μονάδες	8	16	5	2	2	33
	Δωμάτια	163	418	159	142	264	1.146
	Κλίνες	321	777	306	293	535	2.232
ΔΗΜΟΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ							
Σαμοθράκης	Μονάδες	2	6	6	0	0	14
	Δωμάτια	12	62	240	0	0	314
	Κλίνες	26	122	468	0	0	616
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ	Μονάδες	2	6	6	0	0	14
	Δωμάτια	12	62	240	0	0	314

Πίνακας 3.5.3.1: Αριθμός μονάδων και δυναμικότητα ξενοδοχειακών μονάδων σε αριθμό δωματίων και κλινών 2010

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας)

Δήμος / Τοπική & Δημοτική Κοινότητα	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία Αστέρων					Σύνολα
		1*	2*	3*	4*	5*	
	Κλίνες	26	122	468	0	0	616
ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ							
Θάσου	Μονάδες	10	37	5	2	0	54
	Δωμάτια	164	705	144	248	0	1.261
	Κλίνες	307	1.395	264	480	0	2.446
Θεολόγου	Μονάδες	2	11	8	4	0	25
	Δωμάτια	18	318	257	360	0	953
	Κλίνες	31	624	515	837	0	2.007
Λιμεναριών	Μονάδες	8	17	5	1	0	31
	Δωμάτια	168	332	188	54	0	742
	Κλίνες	331	659	384	108	0	1.482
Πρίνου	Μονάδες	6	14	2	1	1	24
	Δωμάτια	72	221	54	104	137	588
	Κλίνες	134	433	98	255	276	1.196
Ποταμιάς	Μονάδες	13	15	4	1	0	33
	Δωμάτια	159	294	92	18	0	563
	Κλίνες	304	618	177	38	0	1.137
Παναγιάς	Μονάδες	7	10	3	0	1	21
	Δωμάτια	83	188	129	0	47	447
	Κλίνες	165	361	255	0	122	903
Ραχωνίου	Μονάδες	3	8	3	0	0	14
	Δωμάτια	73	205	87	0	0	365
	Κλίνες	148	424	176	0	0	748

Πίνακας 3.5.3.1: Αριθμός μονάδων και δυναμικότητα ξενοδοχειακών μονάδων σε αριθμό δωματίων και κλινών 2010							
(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας)							
Δήμος / Τοπική & Δημοτική Κοινότητα	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία Αστέρων					Σύνολο
		1*	2*	3*	4*	5*	
Σωτήρος	Μονάδες	0	4	0	0	0	4
	Δωμάτια	0	59	0	0	0	59
	Κλίνες	0	122	0	0	0	122
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ	Μονάδες	49	116	30	9	2	206
	Δωμάτια	737	2.322	951	784	184	4.978
	Κλίνες	1.420	4.636	1.869	1.718	398	10.041
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	Μονάδες	67	161	58	15	6	307
	Δωμάτια	1.022	3.347	2.103	1.129	627	8.228
	Κλίνες	2.001	6.577	4.089	2.443	1.292	16.402
Ποσοστιαία κατανομή	Μονάδες	21,8%	52,4%	18,9%	4,9%	2,0%	100%
	Δωμάτια	12,4%	40,7%	25,6%	13,7%	7,6%	100%
	Κλίνες	12,2%	40,1%	24,9%	14,9%	7,9%	100%

Εξετάζοντας τα **ποιοτικά χαρακτηριστικά** του ξενοδοχειακού δυναμικού της περιοχής παρέμβασης, διαπιστώνεται ότι το κέντρο βάρους της υποδομής εντοπίζεται στις χαμηλότερες κατηγορίες (1 και 2 αστέρων), όπου συγκεντρώνεται το 74% των ομάδων και το 52% της δυναμικότητας σε κλίνες. Στη μεσαία κατηγορία (3 αστέρων) κατανέμεται το 19% των μονάδων και το 25% των κλινών, ενώ σε ξενοδοχεία 4 αστέρων αντιστοιχεί το 5% των μονάδων και το 15% των κλινών και σε ξενοδοχεία 5 αστέρων μόλις το 2% των μονάδων και το 8% των κλινών. Χαρακτηριστικό της ποιοτικής διάρθρωσης του ξενοδοχειακού δυναμικού στην περιοχή είναι ότι σχεδόν το σύνολο των μονάδων 4 αστέρων (14 από τις συνολικά 15), καθώς και όλες οι μονάδες 5 αστέρων, κατανέμονται στην Θάσο, την Αλεξανδρούπολη και στην Καβάλα.

Η περιορισμένη κλίμακα της τουριστικής κίνησης στην περιοχή παρέμβασης έχει επίσης ως αποτέλεσμα τον κατακερματισμό του ξενοδοχειακού δυναμικού σε μεγάλο αριθμό μονάδων μικρής δυναμικότητας, με τον **μέσο όρο της**

δυναμικότητας να ανέρχεται σε 53,4 κλίνες ανά μονάδα, έναντι 78,4 κλίνες στο επίπεδο του συνόλου της χώρας. Και στην περίπτωση αυτή, παρατηρούνται μεγάλες διαφορές μεταξύ των επιμέρους γεωγραφικών ενοτήτων της περιοχής παρέμβασης, με το μέσο μέγεθος των ξενοδοχειακών μονάδων στους Δήμους Καβάλας και Αλεξανδρούπολης να ανέρχεται αντίστοιχα σε 121 και 68 κλίνες ανά μονάδα, ενώ στα τμήματα των Δήμων Νέστου, Παγγαίου, Αβδηρών και Κομοτηνής να κυμαίνεται μεταξύ 36 και 38 κλινών. Ελαφρά μεγαλύτερο μέσο μέγεθος εμφανίζουν οι ξενοδοχειακές μονάδες στους Δήμους Σαμοθράκης (44 κλίνες ανά μονάδα) και Θάσου (49 κλίνες ανά μονάδα), ενώ στα τμήματα των Δήμων Τοπείρου και Μαρωνείας – Σαπών το συγκριτικά μεγάλο μέσο μέγεθος της ξενοδοχειακής υποδομής (με 59 και 75 κλίνες αντίστοιχα) οφείλεται στη λειτουργία μεμονωμένων μονάδων μεγαλύτερης δυναμικότητας.

Επισημαίνεται επίσης, ότι το ξενοδοχειακό δυναμικό της περιοχής αποτελείται κυρίως από επιχειρήσεις οικογενειακού τύπου, που συνήθως υστερούν στην απασχόληση κατάλληλα εκπαιδευμένου και εξειδικευμένου προσωπικού, αλλά και στη δυνατότητα ανταπόκρισης στις σύγχρονες συνθήκες προβολής και προώθησης του τουριστικού προϊόντος, αν και διαθέτουν δυνητικά μεγαλύτερη ευελιξία στις ανάγκες προσαρμογής και εξειδίκευσης των τουριστικών τους υπηρεσιών.

Όσον αφορά στην **τουριστική κίνηση**, σε όρους αριθμού **αφίξεων και διανυκτερεύσεων** όπως καταγράφονται από την ΕΛΣΤΑΤ, πρέπει να επισημανθεί ότι αυτή αφορά αποκλειστικά τις αφίξεις και διανυκτερεύσεις στα ξενοδοχειακά καταλύματα και οργανωμένα κάμπινγκ, ενώ δεν συμπεριλαμβάνει την κίνηση σε άλλου είδους καταλύματα. Τα στοιχεία αυτά αντανακλούν συνεπώς μόνο ένα μέρος της πραγματικής τουριστικής κίνησης, δεδομένου ότι αφορά σε σημαντικό και στα βοηθητικά καταλύματα (ενοικιαζόμενα δωμάτια και διαμερίσματα). Επίσης, δεν ήταν δυνατή η διάθεση στατιστικών στοιχείων από την ΕΛΣΤΑΤ για το σύνολο της περιοχής παρέμβασης, καθώς εξαιρούνται ορισμένες Κοινότητες, στις οποίες λόγω του μικρού αριθμού καταλυμάτων τίθεται θέμα στατιστικού απορρήτου. Τα διαθέσιμα στοιχεία αφορούν συγκεκριμένα σε 15 Κοινότητες, οι οποίες ωστόσο εκτιμάται ότι συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο μέρος της τουριστικής κίνησης της περιοχής παρέμβασης, δεδομένου ότι αποτελούν τους κύριους τουριστικούς προορισμούς αυτής.

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Πίνακα 3.5.3.2, το 2009 στις 15 Κοινότητες καταγράφηκαν συνολικά 322.711 **αφίξεις** ημεδαπών και αλλοδαπών τουριστών στα ξενοδοχειακά καταλύματα, από τις οποίες οι 216.432 (67%) αφορούσαν σε **ημεδαπούς** και οι 106.279 (33%) σε **αλλοδαπούς** επισκέπτες. Από τα κράτη μέλη της Ε.Ε. ειδικότερα καταγράφηκαν 83.333 επισκέπτες (26%). Στις επτά από τις συνολικά δέκα Κοινότητες της Θάσου που συμπεριλαμβάνονται στα στοιχεία της

ΕΛΣΤΑΤ αντιστοιχεί το 31% της συνολικής τουριστικής κίνησης, καθώς και το 57% της κίνησης των αλλοδαπών τουριστών στην περιοχή. Ακολουθούν σε αριθμό αφίξεων η πόλη της Καβάλας, η οποία συγκεντρώνει το 8,2% της τουριστικής κίνησης, καθώς και η Αλεξανδρούπολη μαζί με τις Κοινότητες Λουτρού και Φερών, που συγκεντρώνουν το 4,4%.

Από τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει ότι στις 15 Κοινότητες της περιοχής παρέμβασης συγκεντρώνεται το 56,9% των συνολικά 567.452 αφίξεων αλλοδαπών και ημεδαπών στις Περιφερειακές Ενότητες Καβάλας, Ξάνθης, Κομοτηνής και Έβρου, καθώς και το 86,2% των 123.349 αφίξεων αλλοδαπών. Τα στοιχεία αυτά αντανακλούν το γεγονός, ότι η περιοχή παρέμβασης αποτελεί μεν κυρίως προορισμό του εσωτερικού τουρισμού, με εξαίρεση ωστόσο τη Θάσο που προσελκύει περισσότερο ξένους επισκέπτες και η οποία αποτελεί τον κύριο προορισμό του αλλοδαπού τουρισμού στην ευρύτερη περιοχή.

Πίνακας 3.5.3.2: Αριθμός και ποσοστιαία κατανομή αφίξεων ημεδαπών και αλλοδαπών τουριστών στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου (πλην κάμπινγκ) ανά Κοινότητα

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας)

Κοινότητα	Σύνολο	Αλλοδαποί		Χώρες ΕΕ		Ημεδαποί	
		Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Αλεξανδρούπολης	102.292	13.691	13,4%	8.744	8,5%	88.601	86,6%
Σαμοθράκης	9.121	839	9,2%	664	7,3%	8.282	90,8%
Λουτρού	2.849	311	10,9%	227	8,0%	2.538	89,1%
Φερών	3.039	308	10,1%	198	6,5%	2.731	89,9%
Καβάλας	96.293	26.323	27,3%	16.200	16,8%	69.970	72,7%
Νέας Ηρακλίτισης	3.553	1.356	38,2%	1.174	33,0%	2.197	61,8%
Θάσου	16.086	10.222	63,5%	8.969	55,8%	5.864	36,5%
Θεολόγου	6.591	2.859	43,4%	2.644	40,1%	3.732	56,6%
Λιμεναρίων	23.714	13.386	56,4%	10.982	46,3%	10.328	43,6%
Παναγίας	7.322	4.064	55,5%	3.790	51,8%	3.258	44,5%
Ποταμιάς	24.824	16.446	66,3%	13.984	56,3%	8.378	33,7%
Πρίνου	14.193	8.772	61,8%	8.518	60,0%	5.421	38,2%
Ραχωνίου	7.792	5.068	65,0%	4.710	60,4%	2.724	35,0%
Κεραμωτής	4.769	2.630	55,1%	2.525	52,9%	2.139	44,9%

Πίνακας 3.5.3.2: Αριθμός και ποσοστιαία κατανομή αφίξεων ημεδαπών και αλλοδαπών τουριστών στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου (πλην κάμπινγκ) ανά Κοινότητα

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας)

Κοινότητα	Σύνολο	Αλλοδαποί		Χώρες ΕΕ		Ημεδαποί	
		Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Ακροποτάμου	273	4	1,5%	4	1,5%	269	98,5%
ΣΥΝΟΛΑ	322.711	106.279	32,9%	83.333	25,8%	216.432	67,1%
Σύνολα Π.Ε. Έβρου, Καβάλας, Ξάνθης & Ροδόπης	567.452	123.349	21,7%	93.824	16,5%	444.104	78,3%

Οι καταγεγραμμένες **διανυκτερεύσεις** στις 15 Κοινότητες που συμπεριλαμβάνονται στα διαθέσιμα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ (Πίνακας 3.5.3.3) ανήλθαν το 2009 συνολικά σε 1.083.925, από τις οποίες οι 538.504 (49,7%) αφορούσαν σε διανυκτερεύσεις ημεδαπών επισκεπτών και οι 545.421 (50,3%) σε διανυκτερεύσεις αλλοδαπών. Από το συνδυασμό των στοιχείων για τις αφίξεις και διανυκτερεύσεις στην περιοχή παρέμβασης προκύπτει ότι ο **μέσος όρος διαμονής** για το σύνολο των επισκεπτών (Πίνακας 3.5.3.4) ανήλθε σε 3,4 διανυκτερεύσεις, και ειδικότερα για τους ημεδαπούς σε 2,5 διανυκτερεύσεις και των αλλοδαπών σε 5,1 διανυκτερεύσεις. Επίσης, στις 15 Κοινότητες της περιοχής παρέμβασης συγκεντρώνεται το 56,9% των συνολικά 1.553.883 διανυκτερεύσεων στις Περιφερειακές Ενότητες Καβάλας, Ξάνθης, Κομοτηνής και Έβρου, καθώς και το 92,7% των 581.007 διανυκτερεύσεων αλλοδαπών.

Τα επιμέρους στοιχεία ανά Κοινότητα καταδεικνύουν την υπεροχή της Θάσου ως κύριου τουριστικού προορισμού στην περιοχή, τόσο για το σύνολο της τουριστικής κίνησης (αφού συγκεντρώνει το 56% των συνολικά διανυκτερεύσεων στην περιοχή), όσο και της κίνησης των αλλοδαπών επισκεπτών (82,3% των διανυκτερεύσεων). Επίσης, ο μέσος όρος διαμονής στη Θάσο ανέρχεται σε 6,1 διανυκτερεύσεις, ενώ στις πόλεις της Αλεξανδρούπολης και της Καβάλας σε μόλις 2 διανυκτερεύσεις. Τα στοιχεία αυτά αναδεικνύουν το χαρακτήρα του νησιού ως προορισμού παραθεριστικού τουρισμού και των δύο πόλεων ως προορισμών κυρίως διερχόμενου τουρισμού και επαγγελματικών ταξιδιών.

Πίνακας 3.5.3.3: Αριθμός και ποσοστιαία κατανομή διανυκτερεύσεων ημεδαπών και αλλοδαπών τουριστών στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου (πλην κάμπινγκ) ανά Κοινότητα

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας)

Κοινότητα	Σύνολο	Αλλοδαποί		Χώρες ΕΕ		Ημεδαποί	
		Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Αλεξανδρούπολης	212.093	33.711	15,9%	23.016	10,9%	178.382	84,1%
Σαμοθράκης	25.693	2.298	8,9%	1.898	7,4%	23.395	91,1%
Λουτρού	16.344	796	4,9%	545	3,3%	15.548	95,1%
Φερών	7.586	1.427	18,8%	968	12,8%	6.159	81,2%
Καβάλας	183.090	44.444	24,3%	29.299	16,0%	138.646	75,7%
Νέας Ηρακλίτισης	9.766	4.160	42,6%	3.576	36,6%	5.606	57,4%
Θάσου	97.394	74.572	76,6%	66.037	67,8%	22.822	23,4%
Θεολόγου	40.031	19.232	48,0%	17.745	44,3%	20.799	52,0%
Λιμεναρίων	127.007	94.026	74,0%	76.842	60,5%	32.981	26,0%
Παναγίας	38.508	24.220	62,9%	22.337	58,0%	14.288	37,1%
Ποταμιάς	164.022	129.755	79,1%	110.669	67,5%	34.267	20,9%
Πρίνου	90.467	63.620	70,3%	61.681	68,2%	26.847	29,7%
Ραχωνίου	52.099	37.878	72,7%	35.208	67,6%	14.221	27,3%
Κεραμωτής	15.741	8.361	53,1%	8.064	51,2%	7.380	46,9%
Ακροποτάμου	4.084	4	0,1%	4	0,1%	4.080	99,9%
ΣΥΝΟΛΑ	1.083.925	538.504	49,7%	457.889	42,2%	545.421	50,3%
Σύνολα Π.Ε. Έβρου, Καβάλας, Ξάνθης & Ροδόπης	1.553.883	581.007	37,4%	485.056	31,2%	972.876	62,6%

Στον Πίνακα 3.5.18 αναφέρεται επίσης η μέση **πληρότητα** κλινών των ξενοδοχειακών καταλυμάτων στις 15 Κοινότητες, η οποία ανέρχεται σε μόλις 22,9% στην περίπτωση της Κοινότητας Φερών, ενώ στην περίπτωση της Θάσου κυμαίνεται μεταξύ και 44,2% (Κ. Παναγιάς) και 69,9% (Κ. Ραχωνίου).

Πίνακας 3.5.3.4: Μέση πληρότητα κλινών ξενοδοχειακών καταλυμάτων και μέσος όρος διαμονής (διανυκτερεύσεις / αφίξεις) ανά Κοινότητα

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας)

Κοινότητα	Μέση πληρότητα κλινών	Μέσος όρος διαμονής
Αλεξανδρούπολης	42,9%	2,1
Σαμοθράκης	28,5%	2,8
Λουτρού	25,6%	5,7
Φερών	22,9%	2,5
Καβάλας	37,2%	1,9
Νέας Ηρακλίτισης	33,6%	2,7
Θάσου	58,1%	6,1
Θεολόγου	64,8%	6,1
Λιμεναρίων	47,2%	5,4
Παναγίας	44,2%	5,3
Ποταμιάς	64,7%	6,6
Πρίνου	56,8%	6,4
Ραχωνίου	69,9%	6,7
Κεραμωτής	23,7%	3,3
Ακροποτάμου	18,4%	15,0

Όσον αφορά στη **σύνθεση της τουριστικής κίνησης κατά χώρα προέλευσης** (Πίνακας 3.5.3.5), ο κύριος όγκος των αφίξεων ξένων τουριστών στην περιοχή παρέμβασης προέρχεται από τα κράτη μέλη της Ε.Ε. (83.333 αφίξεις που αντιστοιχούν στο 25,8% των συνολικών αφίξεων), και ειδικότερα από την όμορη Βουλγαρία (19,8%), τη Γερμανία (15,2%), τη Ρουμανία (10,1%) και το Ηνωμένο Βασίλειο (7,6%). Στην πέμπτη θέση κατατάσσεται η Τουρκία, με συνολικά 6.767 αφίξεις και ποσοστό 6,4%.

Οι τουρίστες από τη Βουλγαρία φαίνεται ότι διαχέονται σχεδόν στο σύνολο των τουριστικών προορισμών της περιοχής παρέμβασης, με πιο έντονη παρουσία στην

περιοχή της Θάσου (συνολικά 8.001 αφίξεις), στην Καβάλα (6.574) και στην Κεραμωτή (1.972). Στα ξενοδοχειακά καταλύματα της Θάσου φαίνεται ότι πρωταγωνίασησαν ωστόσο οι επισκέπτες από τη Γερμανία (με συνολικά 12.862 αφίξεις) και το Ηνωμένο Βασίλειο (8.286), ενώ έντονη υπήρξε και η παρουσία των Ρουμάνων τουριστών (6.712). Αντίθετα, οι Τούρκοι επισκέπτες στην περιοχή επέλεξαν ως τουριστικούς προορισμούς κυρίως τις πόλεις της Καβάλας και της Αλεξανδρούπολης.

Πίνακας 3.5.3.5: Αριθμός αφίξεων και ποσοστιαία κατανομή κατά κύριες χώρες προέλευσης τουριστών ανά Κοινότητα (2009)

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας)

Κοινότητα	Κύριες χώρες προέλευσης τουριστών (σε όρους αφίξεων)									
	Βουλγαρία		Γερμανία		Ρουμανία		Ηνωμένο Βασίλειο		Τουρκία	
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Αλεξανδρούπολης	3.432	25,1%	859	6,3%	1.060	7,7%	386	2,8%	2.621	19,1%
Σαμοθράκης	229	27,3%	71	8,5%	53	6,3%	36	4,3%	13	1,5%
Λουτρού	86	27,7%	15	4,8%	19	6,1%	17	5,5%	46	14,8%
Φερών	74	24,0%	29	9,4%	2	0,6%	4	1,3%	23	7,5%
Καβάλας	6.574	25,0%	1.899	7,2%	1.198	4,6%	898	3,4%	3.660	13,9%
Νέας Ηρακλίτισης	706	52,1%	167	12,3%	57	4,2%	29	2,1%	31	2,3%
Θάσου	2.489	24,3%	2.268	22,2%	1.212	11,9%	848	8,3%	98	1,0%
Θεολόγου	368	12,9%	91	3,2%	596	20,8%	22	0,8%	5	0,2%
Λιμεναρίων	1.625	12,1%	1.408	10,5%	2.403	18,0%	1.036	7,7%	84	0,6%
Παναγίας	839	20,6%	722	17,8%	322	7,9%	1.012	24,9%	70	1,7%
Ποταμιάς	1.500	9,1%	4.121	25,1%	1.950	11,9%	2.744	16,7%	74	0,4%
Πρίνου	774	8,8%	3.239	36,9%	1.249	14,2%	971	11,1%	13	0,1%
Ραχωνίου	406	8,0%	1.013	20,0%	554	10,9%	79	1,6%	2	0,0%
Κεραμωτής	1.972	75,0%	272	10,3%	85	3,2%	29	1,1%	27	1,0%
Ακροποτάμου	0	0,0%	0	0,0%	2	50,0%	0	0,0%	0	0,0%
ΣΥΝΟΛΑ	21.074	19,8%	16.174	15,2%	10.762	10,1%	8.111	7,6%	6.767	6,4%

Όσον αφορά στη **διαχρονική εξέλιξη** της τουριστικής κίνησης στην περιοχή παρέμβασης (Πίνακας 3.5.3.6), παρατηρείται αφενός μια αύξηση του συνολικού αριθμού αφίξεων κατά 4,6%, από 38.446 το 2005 σε 322.711 το 2009, και αφετέρου μια υποχώρηση του αριθμού των αφίξεων ημεδαπών τουριστών από 232.039 σε 216.432, και παράλληλα μια σημαντική αύξηση των αλλοδαπών από 76.407 σε 106.279, επιτυγχάνοντας τη διεύρυνση της συμμετοχή τους στη διαμόρφωση της τουριστικής κίνησης από 24,8% σε 32,9%.

Η αύξηση των αφίξεων προέρχεται σχεδόν αποκλειστικά από Ευρωπαϊκές χώρες, ενώ με την ένταξη της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας στην Ε.Ε. το 2007 διευρύνθηκε σημαντικά η συμμετοχή των 27 κρατών μελών στη διαμόρφωση της τουριστικής κίνησης. Στη Βουλγαρία και τη Ρουμανία οφείλεται εξάλλου σε μεγάλο βαθμό η αύξηση της τουριστικής κίνησης αλλοδαπών στην περιοχή, αφού ο αριθμός των αφίξεων από τις δύο χώρες πολλαπλασιάστηκε μετά τη κατάργηση των συνοριακών ελέγχων, από 6.096 αφίξεις Βουλγάρων τουριστών το 2005 σε 21.074 το 2009 και από 1.473 σε 10.762 των Ρουμάνων αντίστοιχα. Σημαντική αύξηση αφίξεων σημειώνεται και από τουρίστες προερχόμενους από τη Γερμανία, οι οποίες αυξήθηκαν κατά 51% (από 10.702 σε 16.174), καθώς και από τη Σερβία – Μαυροβούνιο κατά 70% (από 2.906 σε 4.945). Αντίθετα μειώθηκε σημαντικά ο αριθμός των αφίξεων Βρετανών τουριστών στην περιοχή, από 12.843 σε 8.111 (μείωση κατά 37%), οι οποίοι το 2005 αποτελούσαν ακόμη την πολυπληθέστερη ομάδα αλλοδαπών τουριστών. Παράλληλα υποχώρησαν και οι αφίξεις από άλλες «παραδοσιακές» αγορές, όπως την Κύπρο (από 3.780 σε 1.597), την Ολλανδία (από 3.288 σε 2.329) και την Ιταλία (από 2.840 σε 2.609).

Πίνακας 3.5.3.6: Αφίξεις ημεδαπών & αλλοδαπών τουριστών και κατά κύριες χώρες προέλευσης 2009 και 2005 στην περιοχή παρέμβασης²³³					
(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)					
2009			2005		
	Αρ.	%		Αρ.	%
ΣΥΝΟΛΟ	322.711	100%	ΣΥΝΟΛΟ	308.446	100%
ΗΜΕΔΑΠΟΙ	216.432	67,1%	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	232.039	75,2%
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	106.279	32,9%	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	76.407	24,8%

²³³ Περιλαμβάνει 15 Κοινότητες, για τις οποίες διατίθενται στοιχεία από την ΕΛΣΤΑΤ. Τα στοιχεία του έτους 2005 συμπεριλαμβάνουν τις Κοινότητες Νέας Περάμου και Μαρωνείας, οι οποίες έχουν εξαιρεθεί στα στοιχεία του έτους 2009, ενώ συμπεριλαμβάνονται πλέον οι Κοινότητες Φερών και Ακροποτάμου.

Πίνακας 3.5.3.6: Αφίξεις ημεδαπών & αλλοδαπών τουριστών και κατά κύριες χώρες προέλευσης 2009 και 2005 στην περιοχή παρέμβασης²³³

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

2009			2005		
	Αρ.	%		Αρ.	%
E.E.	83.333	25,8%	E.E.	51.066	16,6%
EΥΡΩΠΗ	99.512	30,8%	EΥΡΩΠΗ	70.109	22,7%
Κύριες χώρες προέλευσης:			Κύριες χώρες προέλευσης:		
Βουλγαρία	21.074	19,8%	Ηνωμ. Βασίλειο	12.843	16,8%
Γερμανία	16.174	15,2%	Γερμανία	10.702	14,0%
Ρουμανία	10.762	10,1%	Βουλγαρία	6.096	8,0%
Ηνωμ. Βασίλειο	8.111	7,6%	Τουρκία	4.939	6,5%
Τουρκία	6.767	6,4%	Αυστρία	3.948	5,2%
Σερβία & Μαυροβούνιο	4.945	4,7%	Πολωνία	3.843	5,0%
Τσεχία	4.084	3,8%	Κύπρος	3.780	4,9%
Σουηδία	3.721	3,5%	Τσεχία	3.608	4,7%
Αυστρία	3.230	3,0%	Ολλανδία	3.288	4,3%
Πολωνία	2.778	2,6%	Σερβία & Μαυροβούνιο	2.906	3,8%

Όσον αφορά στην **εποχική διακύμανση** της τουριστικής κίνησης (σε όρους αφίξεων στα ξενοδοχειακά καταλύματα) παρατηρείται η συγκριτικά ισομερής κατανομή της στον χρόνο, γεγονός που αντανakλά ένα μεγαλύτερο φάσμα κινήτρων προσέλκυσης επισκεπτών στην περιοχή. Βάσει των διαθέσιμων στοιχείων σε επίπεδο Νομών, μόνο στον Νομό Καβάλα διαπιστώνεται το σύνηθες φαινόμενο συγκέντρωσης της τουριστικής κίνησης κατά την θερινή περίοδο αιχμής (66,3% των αφίξεων καταγράφηκαν το 2009 κατά την περίοδο Ιουνίου – Σεπτεμβρίου), η οποία επηρεάζεται έντονα από την κίνηση στο νησί της Θάσου, όπου επικρατεί το πρότυπο του τουρισμού «ήλιος & θάλασσα». Ακόμη και σε αυτή την περίπτωση ωστόσο, η τουριστική περίοδος είναι αρκετά διευρυμένη, σε σύγκριση με άλλους προορισμούς της χώρας (νησιά Νοτίου Αιγαίου, Κρήτη κλπ.). Στους υπόλοιπους Νομούς, η τουριστική κίνηση διαχέεται πολύ περισσότερο στον χρόνο, αφού κατά

τη θερινή περίοδο καταγράφεται στον Ν. Ξάνθης μόνο το 36,4% των αφίξεων, στο Ν. Ροδόπης το 39,6% και στο Ν. Έβρου το 42,1%, γεγονός που οφείλεται κατά ένα μεγάλο μέρος στην κίνηση επαγγελματικών επισκεπτών που δέχονται τα αστικά κέντρα της Αλεξανδρούπολης της Ξάνθης και της Κομοτηνής (π.χ. για συμμετοχή σε συνέδρια), αλλά και μορφών τουρισμού ειδικού ενδιαφέροντος (π.χ. οικοτουρισμός, τουρισμός περιήγησης, εκπαιδευτικός – μαθητικός τουρισμός) καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Εκτιμάται ωστόσο, ότι στην περιοχή παρέμβασης διαφοροποιούνται σημαντικά οι παραπάνω τάσεις, με συγκέντρωση της τουριστικής κίνησης κυρίως κατά την θερινή «περίοδο – αιχμής», αφού εδώ συγκεντρώνονται οι παράκτιοι προορισμοί του παραθεριστικού τουρισμού των συγκεκριμένων Νομών. Η εκτίμηση αυτή αντανακλάται και στο γεγονός, ότι πολλές ξενοδοχειακές μονάδες στην περιοχή παρέμβασης αναστέλλουν τη λειτουργία τους ή υπολειπούνται κατά τους χειμερινούς μήνες.

Η περιοχή παρέμβασης διαθέτει μια σειρά **τουριστικών υποδομών**, οι οποίες αφορούν αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία, οργανωμένες ακτές, εγκαταστάσεις εξυπηρέτησης του θαλάσσιου τουρισμού, οι πεζοπορικές διαδρομές και τα κέντρα πληροφόρησης επισκεπτών στα δύο Εθνικά Πάρκα της περιοχής, εγκαταστάσεις θερμολιστικού τουρισμού κ.α.

Στην περιοχή παρέμβασης καταγράφονται σημαντικού **αρχαιολογικοί χώροι** (βλ. αναλυτική περιγραφή στο Κεφ. 3.3) και υποστηρικτικές υποδομές (**μουσεία**), που αποτελούν πόλους έλξης επισκεπτών. Ενδεικτικά αναφέρονται οι αρχαιολογικοί χώροι των Αρχαίων Αβδήρων, Χαλκερού, Μαρωνείας, Σαμοθράκης και Λιμένα Θάσου, καθώς και τα αρχαιολογικά μουσεία Καβάλας, Αβδήρων, Σαμοθράκης και Θάσου.

Οι **οργανωμένες παραλίες** χωροθετούνται κυρίως στην Θάσο, τη Σαμοθράκη, στα παράλια της Καβάλας (Κοινότητες Οφρυνίου, Καρανής, Νέας Περάμου, Νέας Ηρακλείτσας, Κεραμωτής), της Αλεξανδρούπολης (από Νέα Χιλή μέχρι Νέα Μάκρη), των Δήμων Κομοτηνής (Κοινότητα Φαναρίου) και Μαρωνείας – Σαπών (Κοινότητα Μαρωνείας), καθώς και των Δήμων Τοπείρου (Κοινότητες Ερασμίου και Μαγγάνων) και Αβδήρων (Κοινότητες Αβδήρων, Μάνδρας και Μυρωδάτου).

Οι **υποδομές εξυπηρέτησης του θαλάσσιου τουρισμού** στην περιοχή παρέμβασης περιορίζονται σε μόλις μια μαρίνα και ορισμένα αλιευτικά καταφύγια που φιλοξενούν και σκάφη αναψυχής, με βασικές ωστόσο εξυπηρετήσεις για τα σκάφη. Πρόσφατα εντάχθηκε στο ΕΣΠΑ η κατασκευή νέου καταφυγίου τουριστικών σκαφών στα Λιμενάρια της Θάσου, προϋπολογισμού 7,5 εκατ. € και χωρητικότητας 70 θέσεων ελλιμενισμού. Αλιευτικά καταφύγια που χρησιμοποιούνται για τον ελλιμενισμό σκαφών αναψυχής υπάρχουν στα Θέρμα της Σαμοθράκης, στο Πόρτο Λάγος (όπου λειτουργεί Ναυτικός Όμιλος), στο Φανάρι,

τον Ίμερο και τη Μαρώνεια. Από το λιμάνι ειδικότερα της Μαρώνειας εξυπηρετούνται τους θερινούς μήνες ανάγκες μετακίνησης επιβατών στην ακτοπλοϊκή γραμμή Θάσου – Μαρώνειας – Σαμοθράκης, γεγονός που υπογραμμίζει τη σημασία του στην ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων. Επίσης επισημαίνεται, ότι κρουαζιερόπλοια προσεγγίζουν σποραδικά το λιμάνι της Καβάλας, συνολικά 25 πλοία με 7.323 επιβάτες το 2009 και 11 πλοία με 4.233 επιβάτες το 2010. Ο Οργανισμός Λιμένος Καβάλας σε συνεργασία με το Δήμο καταβάλλουν προσπάθειες για την ένταξη της Καβάλας στο χάρτη του τουρισμού κρουαζιέρας, από τον οποίο θα μπορεί να ωφεληθεί η ευρύτερη περιοχή (οργανωμένες επισκέψεις επιβατών στους αρχαιολογικούς χώρους, το περιβαλλοντικό πάρκο του Δέλτα Νέστου κ.α.).

Σημαντικές είναι επίσης οι υποδομές που έχουν δημιουργηθεί με πρωτοβουλία ή συνδέονται με τη λειτουργία των φορέων διαχείρισης των δύο Εθνικών Πάρκων (Δέλτα Νέστου και Δέλτα Έβρου) στην περιοχή παρέμβασης. Στους βιότοπους του Νέστου, της Βιστωνίδας, της Ισμαρίδας και του Έβρου έχουν ειδικότερα δημιουργηθεί **περιβαλλοντικά πάρκα, περιπατητικές / οικότουριστικές διαδρομές** και **Κέντρα Πληροφόρησης Επισκεπτών**. Στα όρια των δύο Εθνικών Πάρκων έχουν δημιουργηθεί ειδικότερα περιβαλλοντικά πάρκα, με οργανωμένους χώρους εξυπηρέτησης, εκπαίδευσης και ψυχαγωγείας των επισκεπτών, οργανωμένα μονοπάτια περιήγησης, περίπτερα πληροφόρησης και κέντρα υποδοχής επισκεπτών, όπως το «Κέντρο Πληροφόρησης Δέλτα Έβρου» στην Κοινότητα Λουτρού, το «Κέντρο Ενημέρωσης Λίμνης Βιστωνίδας» στην περιοχή του Πόρτο Λάγος (Κοινότητα Νέας Κεσσάνης), το «Κέντρο Πληροφόρησης Δέλτα Νέστου» στην Κεραμωτή και το «Κέντρο Ενημέρωσης» του Δασαρχείου Καβάλας. Σημειώνεται επίσης, ότι την περιοχή παρέμβασης διασχίζει επίσης τμήμα του ευρωπαϊκού μονοπατιού E6, από την περιοχή της Μαρώνειας και ακολουθώντας την ακτή ως την Αλεξανδρούπολη μέχρι τη Σαμοθράκη.

Στην περιοχή παρέμβασης σχεδιάζεται επίσης η δημιουργία του **«Οικότουριστικού Πάρκου Φαναρίου Ροδόπης»** σε ακίνητο της Εταιρίας Ακινήτων Δημοσίου Α.Ε. στο Φανάρι της Κομοτηνής, για το οποίο πρόσφατα δημοσιεύτηκε η προκήρυξη εκπόνησης μελέτης και τευχών δημοπράτησης του έργου που αφορά την κατασκευή δικτύων τεχνικών υποδομών, για την υποστήριξη της λειτουργίας του πάρκου και με σκοπό την ελεύθερη πρόσβαση στο παράκτιο τοπίο, καθώς και την περιβαλλοντικά πρότυπη ανάπτυξη και διαχείριση του χερσαίου χώρου.

Στην περιοχή παρέμβασης υπάρχουν και αρκετές **ιαματικές πηγές** και εγκαταστάσεις θερμαλισμού, όπως τα Λουτρά Ελευθερών στην Κοινότητα Καριανής του Δήμου Παγγαίου, τα Λουτρά Τραϊανούπολης στην Κοινότητα Λουτρού του

Δήμου Αλεξανδρούπολης και τα Λουτρά Ψαροθερμών στο Δήμο Σαμοθράκης, όπου λειτουργούν οργανωμένες εγκαταστάσεις υδροθεραπευτηρίων, διαμονής και εστίασης.

Παρ' ότι στην περιοχή παρέμβασης κυριαρχεί το πρότυπο του παραθεριστικού τουρισμού, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται η ανάπτυξη νέων **εναλλακτικών μορφών τουρισμού** με αξιοποίηση των πλούσιων φυσικών πόρων που διαθέτει η περιοχή. Παρατηρείται ειδικότερα η προσέλκυση επισκεπτών που ασχολούνται με δραστηριότητες **οικοτουρισμού** και **περιήγησης** στους βιότοπους και τις άλλες προστατευόμενες περιοχές και εξυπηρετούνται από τις υφιστάμενες υποδομές (Κέντρα Πληροφόρησης, παρατηρητήρια, δίκτυα μονοπατιών, ξενώνες κλπ.) που έχουν δημιουργηθεί κυρίως μέσω των τοπικών προγραμμάτων της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER. Η περιοχή διαθέτει πλούσιο απόθεμα σε οικοτουριστικούς πόρους, όπως στο Δέλτα του Νέστου και του Έβρου, τη Λιμνοθάλασσα της Βιστωνίδας, όπου ήδη αναπτύσσονται οικοτουριστικές δραστηριότητες και υφίστανται προϋποθέσεις για την περαιτέρω ανάπτυξή τους. Επισημαίνεται η σημασία προσανατολισμού της τουριστικής ανάπτυξης στην περιοχή παρέμβασης προς τις ήπιες μορφές τουρισμού, όπως τον οικοτουρισμό, καθώς αυτές διέπονται από τις αρχές της αειφορίας στη χρήση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων και συμβάλλουν στην προστασία του περιβάλλοντος παράλληλα με τη διοχέτευση οικονομικών πόρων στις προστατευόμενες περιοχές, με εύλογο όφελος για την τοπική κοινωνία.

Ο αγροτικός χαρακτήρας της περιοχής παρέμβασης ευνοεί επίσης την ανάπτυξη του **τουρισμού υπαίθρου / αγροτουρισμού**, δεδομένου ότι διαθέτει σε μεγάλο βαθμό τους πόρους που απαιτούνται για την ενασχόληση των επισκεπτών με δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής και της αγροτικής ζωής. Και στην περίπτωση αυτή, η υλοποίηση των τοπικών προγραμμάτων LEADER έχει συμβάλει καθοριστικά στη δημιουργία των απαιτούμενων υποδομών εξυπηρέτησης επισκεπτών και τον εμπλουτισμό του αγροτουριστικού προϊόντος (ξενώνες, επισκέψιμα αγροκτήματα / οινοποιεία, λαογραφικά μουσεία, πρατήρια τοπικών / παραδοσιακών προϊόντων κλπ.).

3.5.4. Απασχόληση

Ως προς τη διάρθρωση της απασχόλησης του πληθυσμού στην περιοχή παρέμβασης, σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του έτους 2001 (Πίνακας 3.5.4.1) ο **οικονομικά ενεργός πληθυσμός** ανέρχεται στο 45,7% του συνολικού πληθυσμού άνω των 10 ετών, δηλαδή ελαφρά υψηλότερο από τον μέσο όρο σε

επίπεδο Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (44,7%) και χαμηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό στο σύνολο της χώρας (46,8%). Στο επίπεδο των επιμέρους γεωγραφικών ενοτήτων και Κοινοτήτων της περιοχής παρέμβασης παρατηρούνται ωστόσο σημαντικές διαφοροποιήσεις στην αναλογία οικονομικά ενεργού και μη ενεργού πληθυσμού. Ξεχωρίζουν ειδικότερα η Θάσος, όπου ο ενεργός πληθυσμός ανέρχεται μόλις σε 40,2%, καθώς και η Κοινότητα Παραλία Μέσης του Δήμου Κομοτηνής και οι Κοινότητες Παραδείσου και Αβραμυλιάς του Δήμου Νέστου, με ιδιαίτερα χαμηλά ποσοστά 7,1%, 13,9% και 17,4% αντίστοιχα. Τα μεγέθη αυτά αποδίδονται αφενός στη δημογραφική γήρανση του πληθυσμού ορισμένων Κοινοτήτων, αλλά και του χαρακτήρα ανάπτυξης παραθεριστικών οικισμών σε άλλες Κοινότητες, όπου οι δυνατότητες απασχόλησης είναι περιορισμένες. Αντίθετα, τα μεγαλύτερα ποσοστά σε οικονομικά ενεργό πληθυσμό παρατηρούνται στις Κοινότητες Σάλπης (60,1%), Καλλίστης (58,9%), Ευάλου (58,8%), Φωλεάς (56,1%) και Μαγγάνων (55,8%).

Πίνακας 3.5.4.1: Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός, απασχολούμενοι και άνεργοι

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)

Δήμος / Κοινότητα	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός						Οικονομικώς μη ενεργοί	
	Σύνολο οικονομικώς ενεργών		Απασχολούμενοι		Άνεργοι			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ								
Καριανής	314	46,4%	288	91,7%	26	8,3%	362	53,6%
Ορφανίου	346	53,9%	338	97,7%	8	2,3%	296	46,1%
Οφρυνίου	511	50,5%	450	88,1%	61	11,9%	501	49,5%
Ακροποτάμου	279	51,3%	265	95,0%	14	5,0%	265	48,7%
Φωλεάς	266	56,1%	263	98,9%	3	1,1%	208	43,9%
Μυρτοφύτου	231	53,3%	226	97,8%	5	2,2%	202	46,7%
Ελαιοχωρίου	504	49,9%	474	94,0%	30	6,0%	507	50,1%
Νέας Περάμου	1.071	50,2%	995	92,9%	76	7,1%	1.062	49,8%
Νέας Ηρακλίτισης	364	42,2%	318	87,4%	46	12,6%	499	57,8%
Κοκκινοχώματος	672	44,7%	569	84,7%	103	15,3%	830	55,3%
Υποσύνολα	4.558	49,1%	4.186	91,8%	372	8,2%	4.732	50,9%
ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ								

Πίνακας 3.5.4.1: Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός, απασχολούμενοι και άνεργοι

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)

Δήμος / Κοινότητα	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός						Οικονομικώς μη ενεργοί	
	Σύνολο οικονομικώς ενεργών		Απασχολούμενοι		Άνεργοι			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Καβάλας	24.464	44,6%	21.486	87,8%	2.978	12,2%	30.445	55,4%
Χαλκερού	68	41,7%	65	95,6%	3	4,4%	95	58,3%
Νέας Καρβάλης	963	48,2%	868	90,1%	95	9,9%	1.036	51,8%
Υποσύνολα	25.495	44,7%	22.419	87,9%	3.076	12,1%	31.576	55,3%
ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ								
Ποντολιβάδου	181	41,8%	159	87,8%	22	12,2%	252	58,2%
Πετροπηγής	237	48,1%	206	86,9%	31	13,1%	256	51,9%
Πέρνης	346	41,8%	319	92,2%	27	7,8%	482	58,2%
Ερατεινού	321	51,9%	298	92,8%	23	7,2%	297	48,1%
Γραβούνης	369	48,7%	349	94,6%	20	5,4%	388	51,3%
Ζαρκαδιάς	232	43,8%	225	97,0%	7	3,0%	298	56,2%
Γέροντα	201	49,1%	189	94,0%	12	6,0%	208	50,9%
Ξεριά	212	48,6%	192	90,6%	20	9,4%	224	51,4%
Αβραμυλιάς	8	17,4%	8	100%	0	0,0%	38	82,6%
Διαλεκτού	71	47,7%	66	93,0%	5	7,0%	78	52,3%
Παραδείσου	60	13,9%	57	95,0%	3	5,0%	371	86,1%
Χρυσούπολης	3.402	48,2%	3.118	91,7%	284	8,3%	3.653	51,8%
Χρυσοχωρίου	653	46,4%	628	96,2%	25	3,8%	753	53,6%
Αγιάσματος	437	49,9%	393	89,9%	44	10,1%	438	50,1%
Πηγών	378	45,4%	298	78,8%	80	21,2%	455	54,6%
Κεραμωτής	837	47,0%	784	93,7%	53	6,3%	945	53,0%
Νέας Καρυάς	645	47,0%	613	95,0%	32	5,0%	727	53,0%
Υποσύνολα	8.590	46,6%	7.902	92,0%	688	8,0%	9.863	53,4%
ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ								
Ερασμίου	600	45,1%	465	77,5%	135	22,5%	729	54,9%
Μαγγάνων	402	55,8%	327	81,3%	75	18,7%	319	44,2%

Πίνακας 3.5.4.1: Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός, απασχολούμενοι και άνεργοι

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)

Δήμος / Κοινότητα	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός						Οικονομικώς μη ενεργοί	
	Σύνολο οικονομικώς ενεργών		Απασχολούμενοι		Άνεργοι			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Αβάτου	567	51,5%	491	86,6%	76	13,4%	534	48,5%
Ευλάλου	2.313	58,8%	2.161	93,4%	152	6,6%	1.621	41,2%
Ολβίου	180	43,2%	157	87,2%	23	12,8%	237	56,8%
Τοξοτών	862	46,1%	777	90,1%	85	9,9%	1.008	53,9%
Εξοχής	616	44,0%	552	89,6%	64	10,4%	783	56,0%
Υποσύνολα	5.540	51,4%	4.930	89,0%	610	11,0%	5.231	48,6%
ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ								
Μυρωδάτου	275	51,1%	254	92,4%	21	7,6%	263	48,9%
Αβδήρων	622	45,0%	531	85,4%	91	14,6%	759	55,0%
Μάνδρας	219	42,2%	188	85,8%	31	14,2%	300	57,8%
Νέας Κεσσάνης	356	38,0%	316	88,8%	40	11,2%	580	62,0%
Κουτσού	414	50,2%	373	90,1%	41	9,9%	411	49,8%
Σελίνου	108	36,0%	96	88,9%	12	11,1%	192	64,0%
Πολυσίτου	191	39,0%	167	87,4%	24	12,6%	299	61,0%
Σουνίου	435	51,5%	357	82,1%	78	17,9%	409	48,5%
Σελέρου	1.835	46,8%	1.530	83,4%	305	16,6%	2.089	53,2%
Υποσύνολα	4.455	45,7%	3.812	85,6%	643	14,4%	5.302	54,3%
ΔΗΜΟΣ ΙΑΣΜΟΥ								
Αμαξάδων	735	51,0%	649	88,3%	86	11,7%	707	49,0%
Ιάσμου	1.963	45,9%	1.799	91,6%	164	8,4%	2.312	54,1%
Σάλλης	438	60,1%	243	55,5%	195	44,5%	291	39,9%
Πολυάνθου	381	49,9%	369	96,9%	12	3,1%	383	50,1%
Αμβροσίας	447	49,6%	398	89,0%	49	11,0%	455	50,4%
Υποσύνολα	3.964	48,9%	3.458	87,2%	506	12,8%	4.148	51,1%
ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ								
Καλλίστη	89	58,9%	83	93,3%	6	6,7%	62	41,1%

Πίνακας 3.5.4.1: Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός, απασχολούμενοι και άνεργοι

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)

Δήμος / Κοινότητα	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός						Οικονομικώς μη ενεργοί	
	Σύνολο οικονομικώς ενεργών		Απασχολούμενοι		Άνεργοι			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Νέας Καλλίστης	206	48,6%	200	97,1%	6	2,9%	218	51,4%
Πόρπη	205	48,7%	179	87,3%	26	12,7%	216	51,3%
Μέση	125	42,4%	114	91,2%	11	8,8%	170	57,6%
Φαναρίου	174	46,5%	162	93,1%	12	6,9%	200	53,5%
Αρωγή	72	46,2%	66	91,7%	6	8,3%	84	53,8%
Παραλία Μέσης	1	7,1%	1	100%	0	0,0%	13	92,9%
Γλυφάδα	71	44,4%	66	93,0%	5	7,0%	89	55,6%
Παγουριών	292	47,1%	246	84,2%	46	15,8%	328	52,9%
Ν. Σιδηροχωρίου	893	54,3%	842	94,3%	51	5,7%	753	45,7%
Αγίων Θεοδώρων	273	52,8%	252	92,3%	21	7,7%	244	47,2%
Υποσύνολα	2.401	50,3%	2.211	92,1%	190	7,9%	2.377	49,7%
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ - ΣΑΠΩΝ								
Ξυλαγανής	825	45,3%	750	90,9%	75	9,1%	998	54,7%
Ιμέρου	186	51,0%	180	96,8%	6	3,2%	179	49,0%
Προσκυνητών	385	51,2%	360	93,5%	25	6,5%	367	48,8%
Μαρωνείας	376	48,4%	354	94,1%	22	5,9%	401	51,6%
Κρωβύλης	202	41,2%	179	88,6%	23	11,4%	288	58,8%
Υποσύνολα	1.974	46,9%	1.823	92,4%	151	7,6%	2.233	53,1%
ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ								
Μάκρης	612	39,7%	570	93,1%	42	6,9%	929	60,3%
Αλεξανδρούπολης	20.218	45,6%	18.398	91,0%	1.820	9,0%	24.107	54,4%
Ανθείας	499	44,2%	469	94,0%	30	6,0%	629	55,8%
Λουτρού	390	39,8%	371	95,1%	19	4,9%	589	60,2%
Φερών	2.157	44,7%	2.023	93,8%	134	6,2%	2.665	55,3%
Υποσύνολα	23.876	45,2%	21.831	91,4%	2.045	8,6%	28.919	54,8%
ΔΗΜΟΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ								

Πίνακας 3.5.4.1: Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός, απασχολούμενοι και άνεργοι

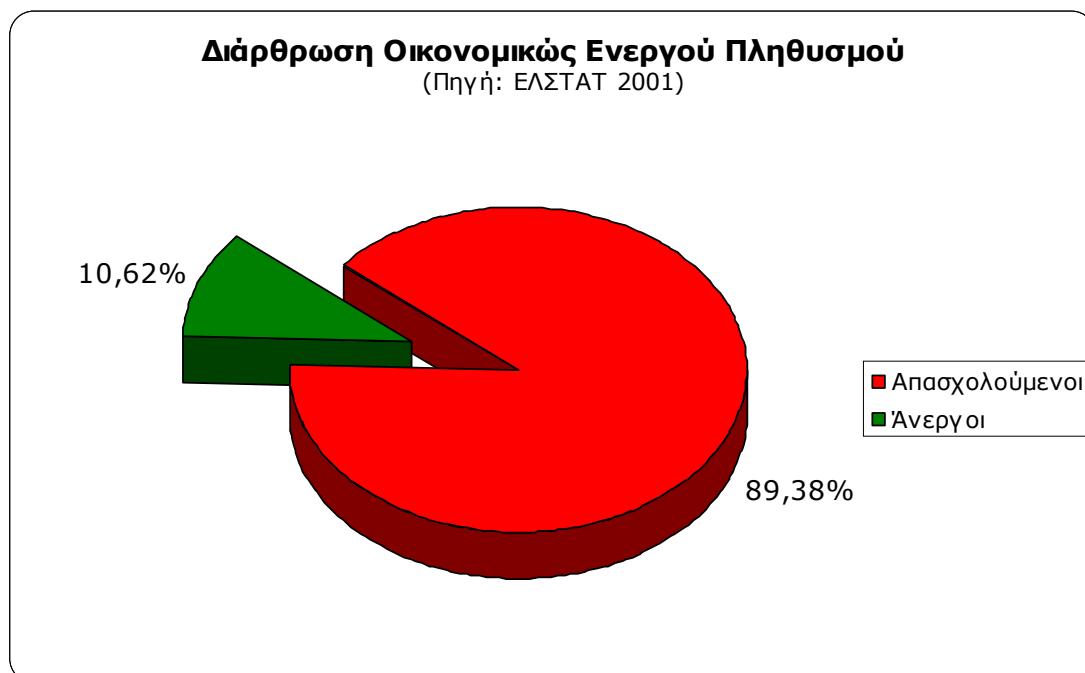
(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)

Δήμος / Κοινότητα	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός						Οικονομικώς μη ενεργοί	
	Σύνολο οικονομικώς ενεργών		Απασχολούμενοι		Άνεργοι			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Σαμοθράκης	1.008	40,1%	930	92,3%	78	7,7%	1.505	59,9%
Υποσύνολα	1.008	40,1%	930	92,3%	78	7,7%	1.505	59,9%
ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ								
Θάσου	1.340	48,0%	1.075	80,2%	265	19,8%	1.450	52,0%
Θεολόγου	597	40,0%	503	84,3%	94	15,7%	897	60,0%
Καλλιράχης	352	32,0%	285	81,0%	67	19,0%	747	68,0%
Λιμεναρίων	811	38,2%	687	84,7%	124	15,3%	1.311	61,8%
Πρίνου	511	42,4%	457	89,4%	54	10,6%	694	57,6%
Ποταμιάς	416	36,1%	311	74,8%	105	25,2%	735	63,9%
Μαριών	191	35,8%	156	81,7%	35	18,3%	343	64,2%
Παναγίας	307	39,5%	242	78,8%	65	21,2%	470	60,5%
Ραχωνίου	251	39,8%	212	84,5%	39	15,5%	380	60,2%
Σωτήρος	108	31,9%	103	95,4%	5	4,6%	231	68,1%
Υποσύνολα	4.884	40,2%	4.031	82,5%	853	17,5%	7.258	59,8%
ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΝΟΛΑ	86.745	45,7%	77.533	89,4%	9.212	10,6%	103.144	54,3%

Αντίθετα, από τη διάρθρωση του οικονομικώς ενεργού πληθυσμού σε απασχολούμενους και άνεργους (γράφημα 3.5.4.1) προκύπτει για το 2001 ένα ελαφρά χαμηλότερο ποσοστό **ανεργίας** (10,6%) στο σύνολο της περιοχής παρέμβασης συγκριτικά με τον μέσο όρο της Περιφέρειας ΑΜΘ (11,7%). Από τη σύνθεση του ποσοστού αυτού προκύπτει ωστόσο μια σημαντική ετερογένεια στο επίπεδο των επιμέρους Κοινοτήτων. Ενδεικτικά αναφέρεται η περίπτωση της Κοινότητας Σάλπης, όπου το ποσοστό ανεργίας αγγίζει το 45%, καθώς και των Κοινοτήτων Ερασμίου (22,5%), Πηγών (21,2%) και Μαγγάνων (18,7%). Επίσης ξεχωρίζει η περίπτωση της Θάσου, με τα ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά ανεργίας (έως και 25%), που αποδίδονται εν μέρει στην εποχική απασχόληση των κατοίκων στον τουρισμό. Το πρόβλημα της υψηλής ανεργίας σε ορισμένες Κοινότητες με μεγάλο ποσοστό οικονομικά ενεργού πληθυσμού συνδέεται με το χαμηλό εκπαιδευτικό

επίπεδο των κατοίκων και στην έλλειψη δυνατοτήτων απασχόλησης στις κυρίως αγροτικές τοπικές οικονομίες. Επίσης, όπως στην περίπτωση της Θάσου, έτσι και στην παράκτια ζώνη της περιοχής παρέμβασης όπου αναπτύσσονται τουριστικές δραστηριότητες, πρέπει να ληφθεί υπόψη το στοιχείο της εποχικής απασχόλησης των κατοίκων, οι οποίοι τείνουν να εγγράφονται ως άνεργοι κατά την χειμερινή περίοδο.

Γράφημα 3.5.4.1

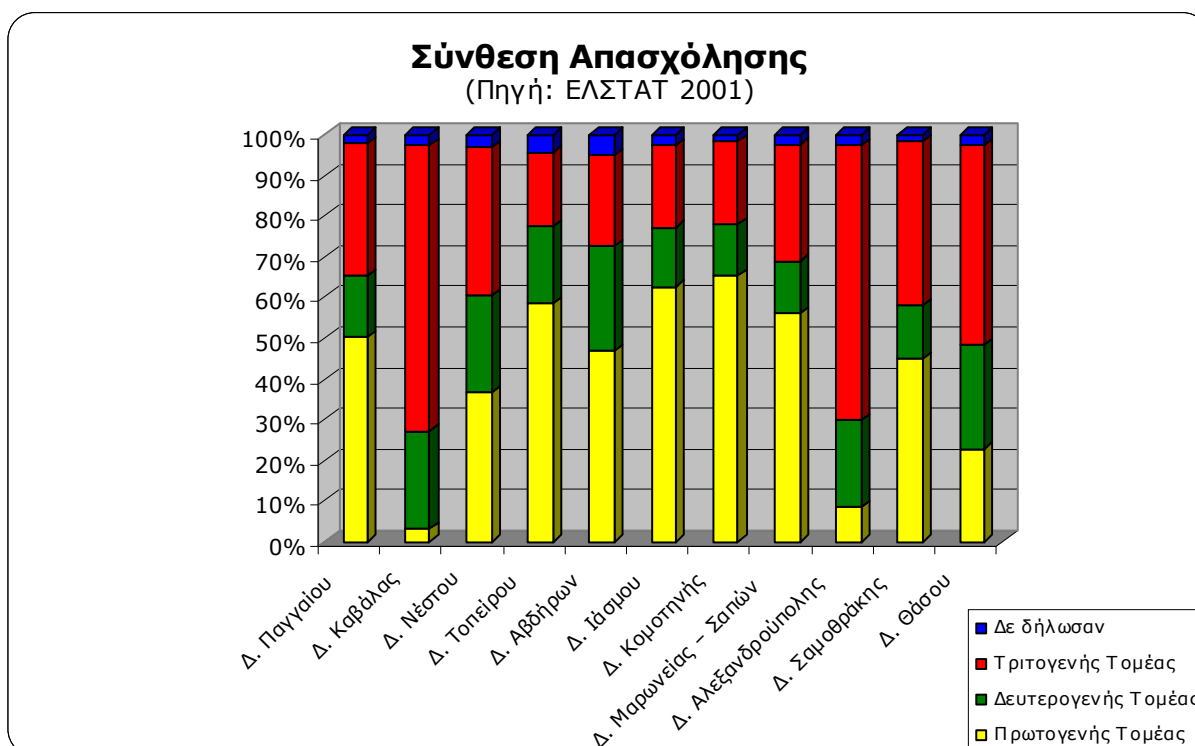

Όσον αφορά στη **διάρθρωση της απασχόλησης ανά τομέα και κλάδο οικονομικής δραστηριότητας** (Πίνακας 3.5.4.2, και Πίνακας Παραρτήματος), σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του έτος 2001, από το σύνολο των 18.185 εργαζόμενων στην περιοχή παρέμβασης το 23,5% απασχολούνταν στον πρωτογενή τομέα, κυρίως στην **γεωργία & κτηνοτροφία** (22,2%) και σε ένα περιορισμένο ποσοστό 1,2% στην **αλιεία**, το οποίο ωστόσο είναι σαφώς μεγαλύτερο από το τον μέσο όρο σε επίπεδο Περιφέρειας ΑΜΘ (0,4%) και του συνόλου της χώρας (0,5%). Ποσοστό 21,4% του πληθυσμού απασχολούνταν στον **δευτερογενή τομέα** και το 52,2% στον **τριτογενή τομέα**, ενώ ποσοστό 2,9% του συνόλου δεν δήλωσαν τομέα οικονομικής δραστηριότητας.

Σύμφωνα με το παρακάτω γράφημα, με εξαίρεση το Δήμο Καβάλας και την πόλη της Αλεξανδρούπολης, σε όλες τις υπόλοιπες δημοτικές ενότητες η συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού απασχολείται στον πρωτογενή τομέα. Ιδιαίτερα υψηλά

ποσοστά απασχόλησης στον συγκεκριμένο τομέα παρατηρούνται ειδικότερα στις Κοινότητες Μυρτοφύτου (84,1%) και Φωλέας (88,6%) του Δήμου Παγγαίου, και σχεδόν σε όλες τις Κοινότητες του Δήμου Κομοτηνής που εντάσσονται στην περιοχή παρέμβασης, με κορυφαία την Κοινότητα Καλλίστης όπου σχεδόν το σύνολο των εργαζόμενων (91,6%) απασχολείται στον τομέα αυτόν. Συγκριτικά χαμηλό ποσοστό (22,8%) εμφανίζει και η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα στην Θάσο, όπου παρατηρείται μια συγκριτικά μεγαλύτερη απασχόληση στο δευτερογενή τομέα, η οποία ενισχύεται από το υψηλό ποσοστό απασχόλησης στον κλάδο των εξορυκτικών και λατομικών δραστηριοτήτων.

Γράφημα 3.5.4.2

Σε κάθε περίπτωση, το ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα είναι χαμηλότερο στην περιοχή παρέμβασης συγκριτικά με τον μέσο όρο σε επίπεδο Περιφέρειας ΑΜΘ (23,5% έναντι 29,3%), υψηλότερο στον τριτογενή τομέα (52,2% έναντι 45,8%) ενώ κυμαίνεται στα ίδια επίπεδα στον δευτερογενή τομέα (21,4% έναντι 21,1%).

Στον δευτερογενή τομέα, οι κλάδοι της **μεταποίησης** και των **κατασκευών** απορροφούν αντίστοιχα το 12,4% και το 7,9% του συνόλου των απασχολούμενων στην περιοχή παρέμβασης. Τα υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης σε μεταποιητικές δραστηριότητες εμφανίζουν τα τμήματα των Δήμων Νέστου (15,8%) και Τοπείρου (15,2%), καθώς και ο Δήμος Καβάλας (15,3%). Αντίθετα, πολύ περιορισμένη απασχόληση στην μεταποίηση καταγράφεται στην περίπτωση της Σαμοθράκης (μόλις 2,8%) και του τμήματος του Δήμου Παγγαίου που εντάσσεται στην περιοχή

παρέμβασης (6,4%). Η απασχόληση στις κατασκευές εμφανίζεται ιδιαίτερα υψηλή στην περίπτωση των Δήμων Θάσου (12,8%), Αβδήρων (11,1%) και Αλεξανδρούπολης (9,6%), ενώ σε χαμηλά επίπεδα κυμαίνεται στους Δήμους Μαρώνειας – Σάπων (3,7%), Τοπείρου (3,7%) και Κομοτηνής (3,6%).

Στον τριτογενή τομέα, οι κλάδοι του **εμπορίου** συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο ποσοστό απασχόλησης του οικονομικά ενεργού πληθυσμού (13%), ενώ ακολουθεί ο τομέας της **δημόσιας διοίκησης, άμυνας και υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης** (9%), της **εκπαίδευσης** (6%), των **ξενοδοχείων και εστιατορίων** με 5,6% και των **μεταφορών** με 5%. Σε επίπεδο των επιμέρους Δήμων, τα υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης στον κλάδο των ξενοδοχείων και εστιατορίων εμφανίζουν τα δύο νησιά της περιοχής παρέμβασης, η Θάσος (12,2%) και η Σαμοθράκη (8,4%). Αντίθετα, τα χαμηλότερα ποσοστά εμφανίζουν οι Δήμοι Ιάσμου (1,7%) και Τοπείρου (1,8%), γεγονός που αντανακλά την ιδιαίτερα περιορισμένη τουριστική τους ανάπτυξη. Στον τομέα του εμπορίου, υψηλή απασχόληση καταγράφεται τόσο στα μεγάλα αστικά κέντρα, την Καβάλα (18,7%) και την Αλεξανδρούπολη (14,2%), όσο και στη Θάσο (13,4%). Το υψηλό επίπεδο απασχόλησης στον τομέα της δημόσιας διοίκησης, άμυνας και υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης που εμφανίζει το σύνολο της περιοχής παρέμβασης, φαίνεται να επηρεάζεται κυρίως από τα υψηλά ποσοστά που καταγράφονται στην Αλεξανδρούπολη (16,4%), στη Σαμοθράκη (14,4%) και στο Δήμο Μαρώνειας – Σάπων (11,2%), ενώ στους υπόλοιπους Δήμους είναι σαφώς χαμηλότερα.

Επισημαίνεται, ότι η τομεακή και κλαδική κατανομή της απασχόλησης, όπως καταγράφεται από την ΕΛΣΤΑΤ, μπορεί σε ορισμένες περιοχές να μην είναι ιδιαίτερα αντιπροσωπευτική, καθώς η ιδιαίτερη μορφή των τοπικών οικονομιών δημιουργεί ευκαιρίες πολυαπασχόλησης, αλλά και εποχικής απασχόλησης σε διάφορες συμπληρωματικές δραστηριότητες στους κλάδους του τουρισμού, της γεωργίας, του εμπορίου και των κατασκευών. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στις τουριστικές περιοχές μπορεί ως κύριος τομέας απασχόλησης να εμφανίζεται ο τριτογενής, ωστόσο οι οικονομικές δραστηριότητες των κατοίκων εναλλάσσονται κατά τη διάρκεια του χρόνου, όπου κατά τη διάρκεια της θερινής περιόδου η κύρια απασχόλησή τους είναι σχετική με τουριστικές ή εμπορικές δραστηριότητες, ενώ τον υπόλοιπο χρόνο απασχολούνται με γεωργικές δραστηριότητες για τη συμπλήρωση του εισοδήματός τους.

Εκτιμάται επίσης, ότι κατά τη δεκαετία που παρήλθε από την τελευταία απογραφή, η διάρθρωση της απασχόλησης στην περιοχή παρέμβασης ακολούθησε την τάση που παρατηρείται σε εθνικό επίπεδο, με την συγκέντρωσή της προς τον τριτογενή τομέα, και την παράλληλη συρρίκνωσή της στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα.

Πίνακας 3.5.4.2: Αριθμός απασχολούμενων και ποσοστιαία κατανομή ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας (Μόνιμος πληθυσμός 2001)

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)

Δήμος / Κοινότητα	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός						Δε δήλωσαν τομέα οικονομικής δραστηριότητας	
	Πρωτογενής Τομέας		Δευτερογενής Τομέας		Τριτογενής Τομέας			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ								
Καριανής	198	68,8%	20	6,9%	57	19,8%	13	4,5%
Ορφανίου	266	78,7%	25	7,4%	45	13,3%	2	0,6%
Οφρυνίου	203	45,1%	76	16,9%	158	35,1%	13	2,9%
Ακροποτάμου	197	74,3%	27	10,2%	38	14,3%	3	1,1%
Φωλεάς	233	88,6%	2	0,8%	27	10,3%	1	0,4%
Μυρτοφύτου	190	84,1%	11	4,9%	25	11,1%	0	0,0%
Ελαιοχωρίου	358	75,5%	41	8,6%	69	14,6%	6	1,3%
Νέας Περάμου	336	33,8%	187	18,8%	446	44,8%	26	2,6%
Νέας Ηρακλίτισης	19	6,0%	54	17,0%	224	70,4%	21	6,6%
Κοκκινοχώματος	100	17,6%	197	34,6%	267	46,9%	5	0,9%
Υποσύνολα	2.100	50,2%	640	15,3%	1.356	32,4%	90	2,2%
ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ								
Καβάλας	515	2,4%	5.005	23,3%	15.354	71,5%	612	2,8%
Χαλκερού	24	36,9%	27	41,5%	14	21,5%	0	0,0%
Νέας Καρβάλης	164	18,9%	353	40,7%	334	38,5%	17	2,0%
Υποσύνολα	703	3,1%	5.385	24,0%	15.702	70,0%	629	2,8%
ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ								
Ποντολιβάδου	47	29,6%	74	46,5%	34	21,4%	4	2,5%
Πετροπηγής	98	47,6%	39	18,9%	55	26,7%	14	6,8%
Πέρνης	140	43,9%	97	30,4%	74	23,2%	8	2,5%
Ερατεινού	199	66,8%	26	8,7%	59	19,8%	14	4,7%
Γραβούνης	153	43,8%	94	26,9%	85	24,4%	17	4,9%
Ζαρκαδιάς	61	27,1%	105	46,7%	55	24,4%	4	1,8%
Γέροντα	82	43,4%	61	32,3%	36	19,0%	10	5,3%
Ξεριά	81	42,2%	57	29,7%	42	21,9%	12	6,3%

Πίνακας 3.5.4.2: Αριθμός απασχολούμενων και ποσοστιαία κατανομή ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας (Μόνιμος πληθυσμός 2001)

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)

Δήμος / Κοινότητα	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός						Δε δήλωσαν τομέα οικονομικής δραστηριότητας	
	Πρωτογενής Τομέας		Δευτερογενής Τομέας		Τριτογενής Τομέας		Αρ.	%
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Αβραμυλιάς	4	50,0%	0	0,0%	3	37,5%	1	12,5%
Διαλεκτού	32	48,5%	13	19,7%	19	28,8%	2	3,0%
Παραδείσου	15	26,3%	16	28,1%	23	40,4%	3	5,3%
Χρυσούπολης	571	18,3%	860	27,6%	1.630	52,3%	57	1,8%
Χρυσχωρίου	319	50,8%	134	21,3%	165	26,3%	10	1,6%
Αγιάσματος	193	49,1%	50	12,7%	100	25,4%	50	12,7%
Πηγών	181	60,7%	45	15,1%	59	19,8%	13	4,4%
Κεραμωτής	361	46,0%	119	15,2%	286	36,5%	18	2,3%
Νέας Καρυάς	353	57,6%	88	14,4%	152	24,8%	20	3,3%
Υποσύνολα	2.890	36,6%	1.878	23,8%	2.877	36,4%	257	3,3%
ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ								
Ερασμίου	191	41,1%	67	14,4%	136	29,2%	71	15,3%
Μαγγάνων	154	47,1%	92	28,1%	57	17,4%	24	7,3%
Αβάτου	280	57,0%	101	20,6%	92	18,7%	18	3,7%
Ευλάλου	1.714	79,3%	182	8,4%	219	10,1%	46	2,1%
Ολβίου	62	39,5%	52	33,1%	38	24,2%	5	3,2%
Τοξοτών	221	28,4%	273	35,1%	254	32,7%	29	3,7%
Εξοχής	254	46,0%	174	31,5%	103	18,7%	21	3,8%
Υποσύνολα	2.876	58,3%	941	19,1%	899	18,2%	214	4,3%
ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ								
Μυρωδάτου	147	57,9%	65	25,6%	39	15,4%	3	1,2%
Αβδήρων	219	41,2%	105	19,8%	181	34,1%	26	4,9%
Μάνδρας	82	43,6%	40	21,3%	58	30,9%	8	4,3%
Νέας Κεσσάνης	96	30,4%	58	18,4%	148	46,8%	14	4,4%
Κουτσού	202	54,2%	75	20,1%	77	20,6%	19	5,1%
Σελίνου	51	53,1%	9	9,4%	12	12,5%	24	25,0%
Πολυσίτου	75	44,9%	31	18,6%	48	28,7%	13	7,8%

Πίνακας 3.5.4.2: Αριθμός απασχολούμενων και ποσοστιαία κατανομή ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας (Μόνιμος πληθυσμός 2001)

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)

Δήμος / Κοινότητα	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός						Δε δήλωσαν τομέα οικονομικής δραστηριότητας	
	Πρωτογενής Τομέας		Δευτερογενής Τομέας		Τριτογενής Τομέας			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Σουνίου	224	62,7%	84	23,5%	44	12,3%	5	1,4%
Σελέρου	685	44,8%	515	33,7%	253	16,5%	77	5,0%
Υποσύνολα	1.781	46,7%	982	25,8%	860	22,6%	189	5,0%
ΔΗΜΟΣ ΙΑΣΜΟΥ								
Αμαξάδων	415	63,9%	137	21,1%	85	13,1%	12	1,8%
Ίασμου	1.086	60,4%	270	15,0%	393	21,8%	50	2,8%
Σάλπης	134	55,1%	29	11,9%	62	25,5%	18	7,4%
Πολυάνθου	283	76,7%	42	11,4%	43	11,7%	1	0,3%
Αμβροσίας	246	61,8%	28	7,0%	111	27,9%	13	3,3%
Υποσύνολα	2.164	62,6%	506	14,6%	694	20,1%	94	2,7%
ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ								
Καλλίστη	76	91,6%	3	3,6%	4	4,8%	0	0,0%
Νέας Καλλίστης	115	57,5%	20	10,0%	60	30,0%	5	2,5%
Πόρπη	130	72,6%	16	8,9%	29	16,2%	4	2,2%
Μέση	82	71,9%	7	6,1%	25	21,9%	0	0,0%
Φαναρίου	90	55,6%	11	6,8%	59	36,4%	2	1,2%
Αρωγή	47	71,2%	2	3,0%	17	25,8%	0	0,0%
Παραλία Μέσης	0	0,0%	0	0,0%	1	100,0%	0	0,0%
Γλυφάδα	55	83,3%	4	6,1%	5	7,6%	2	3,0%
Παγουριών	127	51,6%	65	26,4%	48	19,5%	6	2,4%
Ν. Σιδηροχωρίου	592	70,3%	104	12,4%	133	15,8%	13	1,5%
Αγίων Θεοδώρων	128	50,8%	51	20,2%	65	25,8%	8	3,2%
Υποσύνολα	1.442	65,2%	283	12,8%	446	20,2%	40	1,8%
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ - ΣΑΠΩΝ								
Ξυλαγανής	372	49,6%	116	15,5%	245	32,7%	17	2,3%
Ίμέρου	102	56,7%	29	16,1%	45	25,0%	4	2,2%
Προσκυνητών	244	67,8%	52	14,4%	53	14,7%	11	3,1%

Πίνακας 3.5.4.2: Αριθμός απασχολούμενων και ποσοστιαία κατανομή ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας (Μόνιμος πληθυσμός 2001)

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2001)

Δήμος / Κοινότητα	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός						Δε δήλωσαν τομέα οικονομικής δραστηριότητας	
	Πρωτογενής Τομέας		Δευτερογενής Τομέας		Τριτογενής Τομέας		Αρ.	%
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Μαρωνείας	158	44,6%	22	6,2%	164	46,3%	10	2,8%
Κρωβύλης	144	80,4%	18	10,1%	15	8,4%	2	1,1%
Υποσύνολα	1.020	56,0%	237	13,0%	522	28,6%	44	2,4%
ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ								
Μάκρης	232	40,7%	106	18,6%	206	36,1%	26	4,6%
Αλεξανδρούπολης	829	4,5%	3.869	21,0%	13.218	71,8%	482	2,6%
Ανθείας	85	18,1%	153	32,6%	228	48,6%	3	0,6%
Λουτρού	141	38,0%	93	25,1%	130	35,0%	7	1,9%
Φερών	586	29,0%	407	20,1%	1.002	49,5%	28	1,4%
Υποσύνολα	1.873	8,6%	4.628	21,1%	14.784	67,7%	546	2,5%
ΔΗΜΟΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ								
Σαμοθράκης	416	44,7%	123	13,2%	376	40,4%	15	1,6%
Υποσύνολα	416	44,7%	123	13,2%	376	40,4%	15	1,6%
ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ								
Θάσου	92	8,6%	272	25,3%	675	62,8%	36	3,3%
Θεολόγου	181	36,0%	107	21,3%	205	40,8%	10	2,0%
Καλλιράχης	97	34,0%	53	18,6%	125	43,9%	10	3,5%
Λιμεναρίων	99	14,4%	173	25,2%	391	56,9%	24	3,5%
Πρίνου	150	32,8%	69	15,1%	233	51,0%	5	1,1%
Ποταμιάς	56	18,0%	158	50,8%	95	30,5%	2	0,6%
Μαριών	75	48,1%	26	16,7%	46	29,5%	9	5,8%
Παναγίας	30	12,4%	104	43,0%	102	42,1%	6	2,5%
Ραχωνίου	99	46,7%	32	15,1%	76	35,8%	5	2,4%
Σωτήρος	41	39,8%	27	26,2%	33	32,0%	2	1,9%
Υποσύνολα	920	22,8%	1.021	25,3%	1.981	49,1%	109	2,7%
ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΝΟΛΑ	18.185	23,5%	16.624	21,4%	40.497	52,2%	2.227	2,9%

3.5.5. Συμπεράσματα – Προβλήματα

Βασικό συμπέρασμα της ανωτέρω ανάλυσης αποτελεί η διαπίστωση, ότι ο **αγροτικός τομέας** αποτελεί βασικό διαρθρωτικό παράγοντα της τοπικής οικονομίας στην ευρύτερη περιοχή παρέμβασης, κυρίως σε όρους απασχόλησης, αλλά και επιχειρηματικής δραστηριότητας (επεξεργασία – τυποποίηση αγροτικών προϊόντων). Παρά το γεγονός όμως ότι η περιοχή παρουσιάζει σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα (ευνοϊκές εδαφοκλιματικές συνθήκες, πλούσιοι υδάτινοι πόροι, αξιόλογα γεωθερμικά κοιτάσματα χαμηλής ενθαλπίας, βιοποικιλότητα), εντούτοις μια σειρά από χρόνια προβλήματα διαρθρωτικής, οικονομικής και κοινωνικής φύσης συνεχίζουν να αποτελούν τροχοπέδη για την περαιτέρω ανάπτυξη του τομέα αυτού.

Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο αγροτικός τομέας μπορούν να διακριθούν σε δύο κατηγορίες: α) Γενικά προβλήματα που χαρακτηρίζουν τον αγροτικό τομέα στην Ελλάδα, και β) Ειδικής φύσεως ζητήματα που εντοπίζονται στην υπό μελέτη περιοχή και συναθροίζονται με εκείνα της πρώτης κατηγορίας. Πιο αναλυτικά:

Τα διαρθρωτικά προβλήματα των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, τα οποία συνεχίζουν να εμφανίζουν τάσεις επιδείνωσης και αφορούν:

- Μικρής έκτασης²³⁴, διάσπαρτα και πολυτεμαχισμένα αγροτεμάχια²³⁵, τα οποία βρίσκονται σε μεγάλη απόσταση μεταξύ τους.
- Η έλλειψη σε αρδευτικά δίκτυα, αγροτικούς δρόμους και εγγειοβελτιωτικά έργα.
- Ο περιορισμένης έκτασης εκσυγχρονισμός των εκμεταλλεύσεων.

Οικονομικά προβλήματα, που οφείλεται στο αυξημένο κόστος παραγωγής (λόγω αύξησης των τιμών των εισροών) και κακής διαχείρισης (αγορά ελκυστήρων και παρελκόμενων σε ελάχιστη έκταση με αποτέλεσμα να υποαπασχολούνται), σε συνδυασμό με την πτώση των τιμών που επέφερε η φιλελευθεροποίηση των αγορών.

Η περιβαλλοντική πίεση που ασκείται στο φυσικό περιβάλλον, αποτέλεσμα της εντατικοποίησης της παραγωγής και της αυξημένης χρήσης λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων.

²³⁴ Μέσο μέγεθος για την περιφέρεια τα 52,2 στρ έναντι 58,6 στην επικράτεια και περίπου 207 στην Ε.Ε. των 27 (δεδομένα 2009).

²³⁵ Σε αρκετές περιοχές δεν ξεπερνά τα 3,5 στρ. (οικισμοί παράκτιας ζώνης Ροδόπης).

Κοινωνικής φύσεως ζητήματα που έχουν να κάνουν κυρίως με την δημογραφική σύνθεση του αγροτικού πληθυσμού, το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, την έλλειψη κατάρτισης και την χαμηλή τεχνογνωσία, με αποτέλεσμα την καθυστέρηση εισαγωγής νέων τεχνολογιών και την αδυναμία υιοθέτησης καινοτόμων μεθόδων παραγωγής.

Όσον αφορά την Περιφέρεια, αυτή παρουσιάζει, κυρίως λόγω της ιδιαίτερης γεωγραφικής της θέσης, επιπρόσθετα ζητήματα, τα οποία σχετίζονται με:

- Την γεωγραφική απομόνωση, η οποία σε συνδυασμό με την μη ολοκλήρωση των οδικών και των σιδηροδρομικών αξόνων επιφέρει υψηλό κόστος μεταφοράς, ενώ παράλληλα μειώνει την ελκυστικότητα της περιοχής για επενδύσεις παρά τις σημαντικές επιχορηγήσεις που προσφέρονται. Επιπρόσθετα, η μείωση της επιδότησης για τη μεταφορά ζωοτροφών στα μικρά νησιά του Αιγαίου, όπως η Σαμοθράκη, εντείνει το πρόβλημα αυτό.
- Την έλλειψη πιστοποιημένων και μεταποιημένων προϊόντων που στερεί από τα τοπικά αγροτικά προϊόντα την προστιθέμενη αξία, η οποία θα ήταν δυνατή μέσα από την κάθετη οργάνωση της παραγωγής.
- Το χαμηλό κατά κεφαλήν αγροτικό εισόδημα (από τα χαμηλότερα της Ελλάδας και κάτω του 65% του αντίστοιχου ευρωπαϊκού μέσου όρου), που αποτελεί τροχοπέδη για όποιες αναπτυξιακές πρωτοβουλίες (επενδύσεις κλπ).
- Η εισβολή εισαγόμενων αγροτικών προϊόντων (από Βουλγαρία και Τουρκία) χαμηλής τιμής, που δεν μπορούν να ανταγωνιστούν τα τοπικά προϊόντα.
- Η προσήλωση στις μονοκαλλιέργειες, όπως βαμβάκι και ο καπνός, λόγω της συνέχισης της συνδεδεμένης ενίσχυσης (περί το 35%) και μετά της μεταρρύθμισης του 2003/04, οι οποίες συντελούν στην κατασπατάληση των υδάτων, την επιβάρυνση του υπόγειου υδροφορέα και στην υποβάθμιση της γονιμότητας των εδαφών, με συνέπεια τις χαμηλές αποδόσεις και την ποιοτική υποβάθμισή τους.
- Η μη αξιοποίηση φυσικού πλούτου, όπως του πλούσιου γεωθερμικού πεδίου ειδικότερα για τις περιοχές του Δήμου Αβδήρων και του Δ.Δ. Τραϊανούπολης, προς όφελος της ανάπτυξης του κλάδου (π.χ. θερμοκήπια, ξηραντήρια).
- Ο χαμηλός βαθμός ανάπτυξης της ζωικής παραγωγής, όπου η περιφέρεια κατέχει την προτελευταία θέση στην Ελλάδα σε αριθμό προβάτων και στην παραγωγή αίγιου και πρόβειου γάλακτος. Ειδικότερα, το πρόβλημα της μη ανεπτυγμένης προβατοτροφίας και η χαμηλή σχέση παραγόμενης ποσότητας

πρόβειο προς αίγιο γάλακτος (1,25:1), καταδεικνύει το πρόβλημα της υστέρησης του κλάδου, ιδιαίτερα αν ληφθεί υπόψη ότι η φέτα, η οποία εντάχθηκε στα ΠΟΠ, απαιτεί αναλογία 2:1 στα δύο είδη γάλακτος.

- Η υποβάθμιση των βοσκοτόπων, οι οποίοι δεν βρίσκονται πλέον σε θέση να καλύψουν τις ανάγκες των ζώων, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις (π.χ. Σαμοθράκη, Θάσος) η ανεξέλεγκτη εκτατική αιγοτροφία προκαλεί σημαντικές επιπτώσεις στο έδαφος (ερμημοποίηση, διάβρωση). Σε αυτό έρχεται να προστεθεί και η απουσία συστήματος διαχείρισης των βοσκοτόπων από τις τοπικές αρχές.
- Ο χαμηλός βαθμός πολυαπασχόλησης (εναλλακτικές μορφές τουρισμού, μικρές μεταποιητικές μονάδες), που δεν επιτρέπει την απόκτηση συμπληρωματικού εισοδήματος και την εξασφάλιση νέων θέσεων εργασίας που θα τόνωνε τις αγροτικές περιοχές.
- Η ελλιπής επιστημονική υποστήριξη των αγροτών και η μη διάχυση της τεχνογνωσίας από την αγροτική έρευνα, που θα μπορούσαν να δώσουν μια νέα ώθηση στην αγροτική οικονομία.

Συνοψίζοντας, τα χρόνια προβλήματα που αντιμετωπίζει ο αγροτικός τομέας συντελούν στην υπονόμευση αφενός της οικονομική βιωσιμότητάς του, αφετέρου της ορθής διαχείρισης του φυσικού του πλούτου, υποσκάπτοντας τις όποιες προοπτικές παρουσιάζει για μια αειφόρο ανάπτυξη του τόσο σημαντικού για τον τόπο τομέα.

Στην περιοχή παρέμβασης, αξιοσημείωτη είναι η δραστηριότητα που αναπτύσσεται στον κλάδο της **αλιείας**, τόσο σε όρους απασχόλησης, όσο και επιχειρηματικής δραστηριότητας, με βασικά κέντρα της παράκτιας αλιείας στην Αλεξανδρούπολη, την Καβάλα (όπου λειτουργεί μια από τις μεγαλύτερες ιχθυόσκαλες της Μεσογείου) και την παράκτια ζώνη του Δήμου Μαρώνειας – Σάπων. Αλιευτική δραστηριότητα ασκείται επίσης στις λιμνοθάλασσες της Βιστωνίδας, στον ποταμό και το Δέλτα του Έβρου από τοπικούς αλιευτικούς συνεταιρισμούς, με εφαρμογή παραδοσιακών μορφών καλλιέργειας ψαριών. Κατά μήκος του θαλάσσιου μετώπου χωροθετούνται επίσης αρκετές μονάδες υδατοκαλλιέργειας, κυρίως μονάδες εκτροφής μυδιών και ευρύαλων ψαριών. Στα όρια του δήμου Μαρώνειας-Σάπων ασκείται και αλιεία εσωτερικών υδάτων (λίμνη Ισμαρίδας). Βασικά προβλήματα των αλιέων αποτελούν η εξάντληση των αλιευτικών αποθεμάτων στο Θρακικό πέλαγος λόγω υπεραλίευσης, η μειωμένη ανταγωνιστικότητα του κλάδου της παράκτιας αλιείας που οφείλεται στην δομή του αλιευτικού στόλου (μικρό μέγεθος σκαφών) και στην απουσία σύγχρονου εξοπλισμού, καθώς και η ρύπανση των εσωτερικών υδάτων από ανθρώπινες δραστηριότητες, σε συνδυασμό με τις συγκρούσεις με άλλες δραστηριότητες της παράκτιας ζώνης, στις οποίες συνέβαλε

η καθυστέρηση θέσπισης του ειδικού χωροταξικού σχεδίου για τις υδατοκαλλιέργειες.

Οι επιμέρους χωρικές ενότητες που εντάσσονται στην περιοχή παρέμβασης εμφανίζουν ωστόσο μεταξύ τους αρκετά διαφοροποιημένη κλαδική διάρθρωση του **επιχειρηματικού τους δυναμικού**. Η πλειοψηφία των επιχειρήσεων συγκεντρώνεται στους Δήμους Αλεξανδρούπολης και Καβάλας, όπου στο μεγαλύτερό τους μέρος δραστηριοποιούνται στον τριτογενή τομέα παραγωγής, κυρίως στους κλάδους του λιανικού εμπορίου, των ξενοδοχείων & εστιατορίων και των κατασκευών. Οι ίδιοι κλάδοι συγκεντρώνουν παράλληλα αντίστοιχα υψηλά ποσοστά απασχόλησης. Συγκριτικά μέτριας δυναμικότητας σε αριθμό επιχειρήσεων είναι οι Δήμοι Θάσου, Παγγαίου και Νέστου, όπου την πλειοψηφία συγκροτούν επιχειρήσεις του τριτογενή τομέα, του κλάδου των κατασκευών και σε πιο περιορισμένο βαθμό των κλάδων της μεταποίησης. Αντίθετα, στις υπόλοιπες δημοτικές ενότητες μεγάλο μέρος του πληθυσμού απασχολείται στον πρωτογενή τομέα, ενώ συγκριτικά μεγάλη είναι και η συγκέντρωση του επιχειρηματικού δυναμικού στον συγκεκριμένο τομέα, με ιδιαίτερα αδύναμη συμμετοχή του δευτερογενούς τομέα, και των μεταποιητικών επιχειρήσεων ειδικότερα.

Ο **δευτερογενής τομέας** είναι μέτριας σημασίας για την οικονομική ζωή της περιοχής παρέμβασης και συνδέεται κυρίως με την μεταποίηση τοπικών γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων, καθώς και με τις ανάγκες της οικοδομικής δραστηριότητας. Εντούτοις παρατηρούνται σημαντικές διαφορές μεταξύ των επιμέρους χωρικών ενότητων της περιοχής παρέμβασης ως προς το βαθμό απασχόλησης και επιχειρηματικής δραστηριότητας στον συγκεκριμένο τομέα. Ξεχωρίζουν ειδικότερα οι περιοχές της Καβάλας και της Χρυσούπολης, όπου συγκεντρώνεται σημαντικός αριθμός βιομηχανικών μονάδων, μεταξύ των οποίων και ορισμένες με σημαντική εξαγωγική δραστηριότητα, καθώς και ο Δήμος της Αλεξανδρούπολης όπου δραστηριοποιείται ένας αριθμός βιοτεχνικών και βιομηχανικών μονάδων μικρότερου και μεσαίου μεγέθους. Στις περισσότερες από τις υπόλοιπες χωρικές ενότητες, η δραστηριότητα στον τομέα της μεταποίησης περιορίζεται σε μικρές βιοτεχνίες (π.χ. παραγωγή τροφίμων, αρτοποιημάτων κ.α.), σίδηρο-αλουμινοκατασκευών και ξυλουργείων που παράγουν οικοδομικά προϊόντα (π.χ. κουφώματα, έπιπλα κουζίνας). Συγκεντρώσεις μεταποιητικών επιχειρήσεων εντοπίζονται επίσης στις περιοχές της Βιστωνίδας, Ιάσμου και στις Σάπες. Αξιοσημείωτη είναι επίσης η δραστηριότητα επιχειρήσεων λατόμευσης και κοπής μαρμάρου στις περιοχές της Καβάλας και της Θάσου, ορισμένες από τις οποίες έχουν και έντονο εξαγωγικό προσανατολισμό.

Η μεταποιητική δραστηριότητα στην περιοχή παρέμβασης ευνοείται από την ύπαρξη μεταφορικών υποδομών (εμπορικοί λιμένες, σιδηροδρομικοί άξονες,

αεροδρόμια) και την λειτουργία θεσμοθετημένων Βιομηχανικών Περιοχών και Πάρκων, εντούτοις αντιμετωπίζει παράλληλα μειονεκτήματα λόγω χαμηλής ανταγωνιστικότητας και γεωγραφικής απόστασης από τις μεγάλες αγορές.

Στον τομέα των **κατασκευών**, η ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα που ευνοήθηκε την προηγούμενη δεκαετία από την ανάπτυξη της παραθεριστικής κατοικίας και της τουριστικής κίνησης σε ορισμένες από τις χωρικές ενότητες της περιοχής παρέμβασης, δημιούργησε έναν δυναμικό κλάδο επιχειρηματικής δραστηριότητας, με πολλαπλασιαστικά οφέλη για συναφείς κλάδους και επαγγέλματα (π.χ. βιοτεχνίες κουφωμάτων αλουμινίου, ξυλουργεία, τεχνίτες ηλεκτρολογικών και υδραυλικών εγκαταστάσεων). Τα υψηλότερα ποσοστά επιχειρηματικής δραστηριότητας και απασχόλησης στον κλάδο των κατασκευών εντοπίζονται κατά μήκος της παράκτιας ζώνης (στις περιοχές της Νέας Ηρακλείτσας, της Νέας Περάμου, του Φαναρίου, της Αρωγής, της Παραλίας Μέσης κ.α.), καθώς και στα δύο νησιά, τη Θάσο και τη Σαμοθράκη.

Η διάρθρωση του **τριτογενούς τομέα** στην περιοχή παρέμβασης χαρακτηρίζεται από την κυριαρχία των κλάδων του εμπορίου, των ξενοδοχείων και εστιατορίων και σε ορισμένο βαθμό από τον κλάδο των δημόσιων υπηρεσιών. Η σημασία του κλάδου είναι μεγαλύτερη στα μεγάλα αστικά κέντρα της Αλεξανδρούπολης και της Καβάλας, ενώ μειώνεται αισθητά στις πληθυσμιακά μικρότερες χωρικές ενότητες με έντονο αγροτικό χαρακτήρα της τοπικής οικονομίας. Στην Αλεξανδρούπολη ειδικότερα, η ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα έχει στηριχτεί κυρίως στο ρόλο της πόλης ως σταθμός του διαμετακομιστικού εμπορίου, τη λειτουργία του Πανεπιστημίου στην πόλη και την παρουσία στρατιωτικών μονάδων.

Όσον αφορά στον **τουρισμό**, η περιοχή παρέμβασης εμφανίζει μεγάλη ανισοκατανομή του βαθμού της τουριστικής κίνησης και των μεγεθών της ξενοδοχειακής υποδομής, με τη Θάσο να αποτελεί τον πλέον αναπτυγμένο τουριστικό προορισμό της περιοχής παρέμβασης που προσελκύει κυρίως αλλοδαπό (οργανωμένο) τουρισμό, και κυριαρχεί τόσο σε όρους δυναμικότητας και ποιοτικών χαρακτηριστικών των ξενοδοχειακών μονάδων, όσο και σε όρους τουριστικής κίνησης (αφίξεις και διανυκτερεύσεις). Σημαντικά μερίδια της τουριστικής κίνησης και υποδομής στην περιοχή παρέμβασης κατέχουν επίσης οι πόλεις της Καβάλας και της Αλεξανδρούπολης. Αντίθετα, σε όλα τα υπόλοιπα τμήματα της περιοχής παρέμβασης διαχέεται ένα περιορισμένο ποσοστό της τουριστικής κίνησης και υποδομής, με τις χωρικές ενότητες των Δήμων Αβδήρων, Αιγείρου, Νέου Σιδηροχωρίου, Μαρώνειας – Σάπων και Τοπίου να αποτελούν τα τουριστικά πλέον αδύναμα τμήματα.

Στα σημαντικά προβλήματα συγκαταλέγεται το γεγονός ότι η συντριπτική πλειοψηφία της ξενοδοχειακής υποδομής συγκεντρώνεται στις χαμηλότερες

κατηγορίες (1 και 2 αστέρων), ενώ σχεδόν το σύνολο των μονάδων 4 αστέρων, καθώς και όλες οι μονάδες 5 αστέρων, κατανέμονται στην Θάσο, την Αλεξανδρούπολη και στην Καβάλα. Παράλληλα, ο μεγάλος αριθμός μονάδων μικρής δυναμικότητας στις περισσότερες χωρικές ενότητες, με εξαίρεση την Καβάλα και Αλεξανδρούπολη, και το γεγονός ότι το ξενοδοχειακό δυναμικό της περιοχής αποτελείται κυρίως από μικρές επιχειρήσεις οικογενειακού τύπου, συντελούν σε ένα αδύναμο επίπεδο βιωσιμότητας και ανταγωνιστικότητας, στην αδυναμία αναβάθμισης της ποιότητας και του εύρους των τουριστικών προϊόντων, καθώς και ανταπόκρισης στις σύγχρονες συνθήκες προβολής και προώθησης.

Επισημαίνεται, ότι η περιοχή παρέμβασης αποτελεί πρωτίστως προορισμό του εσωτερικού τουρισμού, με εξαίρεση τη Θάσο που αποτελεί τον κύριο προορισμό του αλλοδαπού τουρισμού στην ευρύτερη περιοχή, ενώ και οι πόλεις της Αλεξανδρούπολης και της Καβάλας δέχονται σε μικρότερο βαθμό τουριστική κίνηση από το εξωτερικό.

Ο αλλοδαπός τουρισμός προέρχεται σχεδόν αποκλειστικά από Ευρωπαϊκές χώρες, ενώ με την ένταξη της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας στην Ε.Ε. το 2007 διευρύνθηκε σημαντικά η συμμετοχή των κρατών μελών στη διαμόρφωση της τουριστικής κίνησης. Στη Βουλγαρία και τη Ρουμανία οφείλεται εξάλλου σε μεγάλο βαθμό η αύξηση της τουριστικής κίνησης αλλοδαπών στην περιοχή, αφού ο αριθμός των αφίξεων από τις δύο χώρες πολλαπλασιάστηκε μετά τη κατάργηση των συνοριακών ελέγχων. Παράλληλα φαίνεται να υποχωρεί η κίνηση από «παραδοσιακές» αγορές, όπως τη Βρετανία, την Κύπρο, την Ολλανδία και την Ιταλία.

Η περιοχή παρέμβασης διαθέτει μια σειρά πλεονεκτημάτων που μπορούν να αξιοποιηθούν για την ενίσχυση της τουριστικής ανάπτυξης, ιδίως με περισσότερο ισομερισμό μεταξύ των επιμέρους χωρικών ενοτήτων. Διαθέτει ειδικότερα αξιόλογους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους, όπως τα δύο Εθνικά Πάρκα της περιοχής, αλλά και ιαματικές πηγές, αρχαιολογικούς χώρους κ.α., που μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη νέων εναλλακτικών μορφών τουρισμού (π.χ. του οικοτουρισμού, του αλιευτικού τουρισμού και του τουρισμού υπαίθρου), καθώς και στην ευρύτερη αναβάθμιση της ανταγωνιστικότητας και της ελκυστικότητας του τουριστικού προϊόντος της περιοχής. Ο προσανατολισμός της τουριστικής ανάπτυξης προς τις ήπιες μορφές τουρισμού κρίνεται εξάλλου ως ιδιαίτερης σημασίας, καθώς αυτές διέπονται από τις αρχές της αειφορίας στη χρήση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων και συμβάλλουν στην προστασία του περιβάλλοντος παράλληλα με τη διοχέτευση οικονομικών πόρων στις προστατευόμενες περιοχές, με εύλογο όφελος για την τοπική κοινωνία.

Τέλος, η περιοχή παρέμβασης δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει ιδιαίτερα προβλήματα **ανεργίας**, γεγονός που εκτιμάται ότι θα έχει μεταβληθεί αισθητά στις τρέχουσες συνθήκες της οικονομικής δυσπραγίας στο σύνολο της χώρας. Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία ξεχωρίζει η περίπτωση της Θάσου, με τα ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά ανεργίας, που αποδίδονται εν μέρει στην εποχική απασχόληση των κατοίκων στον τουρισμό. Το πρόβλημα της υψηλής ανεργίας σε ορισμένες Κοινότητες της περιοχής παρέμβασης που εμφανίζουν παράλληλα μεγάλο ποσοστό οικονομικά ενεργού πληθυσμού συνδέεται με το χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο των κατοίκων και στην έλλειψη δυνατοτήτων απασχόλησης στις κυρίως αγροτικές τοπικές οικονομίες. Επίσης, όπως στην περίπτωση της Θάσου, έτσι και στην παράκτια ζώνη της περιοχής παρέμβασης όπου αναπτύσσονται τουριστικές δραστηριότητες, πρέπει να ληφθεί υπόψη το στοιχείο της εποχικής απασχόλησης των κατοίκων, οι οποίοι τείνουν να εγγράφονται ως άνεργοι κατά την χειμερινή περίοδο.

3.5.6. Φορείς που δραστηριοποιούνται στην Περιοχή

ΦΟΡΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΒΑΛΑΣ

Υπηρεσίες

Δήμος Καβάλας

Δήμος Νέστου

Δήμος Παγγαίου

Δασαρχείο Καβάλας

Δ/νση Δασών Καβάλας

ΙΝΑΛΕ (Ινστιτούτο Αλιευτικής Έρευνας)

Λιμεναρχείο Καβάλας

Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση. WWF Ελλάς

Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων – Υγροτόπων ΕΚΒΥ

ΙΗ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων Καβάλας

12^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Καβάλας

Φορείς Πρωτογενή Τομέα

Αλιευτικός Σύλλογος Παράκτιων Αλιέων Δήμου Καβάλας
Αλιευτικός Σύλλογος Μηχανοτρατών Καβάλας – Ξάνθης
Αλιευτικός Σύλλογος Γρι Γρι Καβάλας
Αλιευτικός Σύλλογος Ν. Περάμου
Σύλλογος Παράκτιων Αλιέων Κεραμωτής
Αλιευτικός Συνεταιρισμός Κεραμωτής
Κτηνοτροφικός Σύλλογος Καβάλας
Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Καβάλας

Φορείς Δευτερογενή Τομέα

Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Περιφερειακό Τμήμα Ανατολικής Μακεδονίας
Οικονομικό Επιμελητήριο, Περιφερειακό Τμήμα Ανατολικής Μακεδονίας
Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Παράρτημα Ανατολικής Μακεδονίας
Επιμελητήριο Καβάλας
Ομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών – Έμπορων Καβάλας
Σύνδεσμος Επιχειρήσεων Μαρμάρων Μακεδονίας – Θράκης
Σύνδεσμος Βιομηχάνων Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης

Φορείς Τριτογενή Τομέα

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία
Οικολογική Κίνηση Καβάλας
Εταιρεία Προστασίας της Φύσης και Οικοανάπτυξης
Οργανισμός Λιμένα Καβάλας
Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου ΑΜΑΘ
Σύνδεσμος Ξενοδόχων Ν. Καβάλας

ΦΟΡΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΞΑΝΘΗΣ

Υπηρεσίες

Δήμος Αβδήρων

Δήμος Τοπείρου

Δασαρχείο Ξάνθης

Δ/νση Δασών Ξάνθης

Λιμεναρχείο Λάγους

Επιμελητήριο Ξάνθης

ΛΑ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων Ξάνθης

15η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Ξάνθης

Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση. WWF Ελλάς

Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων – Υγροτόπων ΕΚΒΥ

ΙΝΑΛΕ (Ινστιτούτο Αλιευτικής Έρευνας)

Υπηρεσία Νεότερων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης

Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (ΙΓΜΕ) - Παράρτημα Ξάνθης

Φορείς Πρωτογενή Τομέα

Αλιευτικός Σύλλογος Μηχανοτρατών Καβάλας – Ξάνθης

Αλιευτικός Σύλλογος Αβδήρων

Αλιευτικός Σύλλογος Λάγους

Αλιευτικός Συνεταιρισμός Βιστωνίδας

Αλιευτικός Συνεταιρισμός Ερασμίου

Αλιευτικός Συνεταιρισμός Λάφρης - Λαφρούδας

Κτηνοτροφικός Σύλλογος Ξάνθης

Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Ξάνθης

Ομοσπονδία Αλιευτικών Συλλόγων Παράκτιας Αλιείας Α.Μ.Θ.

Φορείς Δευτερογενή Τομέα

Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Περιφερειακό Τμήμα Θράκης
Οικονομικό Επιμελητήριο, Περιφερειακό Τμήμα Θράκης
Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Παράρτημα Θράκης
Επιμελητήριο Ξάνθης
Σύνδεσμος Βιομηχανιών Ξάνθης
Ομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών – Έμπορων Ξάνθης & Περιφέρειας

Φορείς Τριτογενή Τομέα

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία
Σύνδεσμος Ξενοδόχων Θράκης
Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου ΑΜΑΘ
Αναπτυξιακή Εταιρεία Α.Μ.Θ. Α.Ε.
Αναπτυξιακή Εταιρεία Α.Ε.

ΦΟΡΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΡΟΔΟΠΗΣ

Υπηρεσίες

Δήμος Κομοτηνής
Δήμος Μαρωνείας - Σαπών
Δήμος Ιάσμου
Δ/ση Δασών Ν. Ροδόπης
Δασαρχείο Κομοτηνής
Λιμενικός Σταθμός Μαρώνειας
Λιμενικός Σταθμός Φαναρίου
Σύνδεσμος Ξενοδόχων Θράκης
ΤΕΕ, Περιφερειακό Τμήμα Θράκης
ΤΕΔΚ Ροδόπης
ΙΘ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων Ροδόπης
15η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Ροδόπης

Φορείς Πρωτογενή Τομέα

Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Ροδόπης
Σύλλογος Κυνηγετικός Κομοτηνής & Περιφέρειας
Αλιευτικός Συνεταιρισμός Οστρακοκαλλιεργητών Ροδόπης
Αλιευτικός Συνεταιρισμός Φαναρίου
Αλιευτικός Συνεταιρισμός Μέσης
Αλιευτικός Συνεταιρισμός Μαρώνειας
Σύλλογος Παρακτίων Αλιέων Φαναρίου
Σύλλογος Παρακτίων Αλιέων Ιμέρου
Σύλλογος Παρακτίων Αλιέων Μαρώνειας
Σύλλογος Παρακτίων Αλιέων Κομοτηνής
Αλιευτικός Σύλλογος Ν. Σιδηροχωρίου

Φορείς Δευτερογενή Τομέα

Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Περιφερειακό Τμήμα Θράκης
Οικονομικό Επιμελητήριο, Περιφερειακό Τμήμα Θράκης
Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Παράρτημα Θράκης
Επαγγελματικό & Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Ν. Ροδόπης
Εμπορικό & Βιομηχανικό Επιμελητήριο Ν. Ροδόπης
Ομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Ν. Ροδόπης

Φορείς Τριτογενή Τομέα

Σύνδεσμος Ξενοδόχων Θράκης
Αναπτυξιακή Ροδόπης Α.Ε.
Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου ΑΜΑΘ

ΦΟΡΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΕΒΡΟΥ

Υπηρεσίες

Δήμος Σαμοθράκης

Δήμος Αλεξανδρούπολης

Δασαρχείο Αλεξανδρούπολης

Δ/νση Δασών Έβρου

ΤΕΔΚ Έβρου

Λιμεναρχείο Αλεξανδρούπολης

ΙΘ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων Έβρου

15η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Έβρου

Ένωση Πολιτιστικών Φορέων Έβρου

Παγκόσμιο Ταμείο για την Φύση, WWF Ελλάς

Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων – Υγροτόπων ΕΚΒΥ

Δημοτική Επιχείρηση Πολιτιστικής Ανάπτυξης Δήμου Αλεξανδρούπολης

Δημοτική Επιχείρηση Ανάπτυξης Σαμοθράκης

Φορείς Πρωτογενή Τομέα

Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Έβρου

Αλιευτικός Σύλλογος Παράκτιων Αλιέων Αλεξανδρούπολης

Αλιευτικός Σύλλογος Μηχανοτράτων και Γρι γρι

Αλιευτικός Σύλλογος Παράκτιων Αλιέων «Ποσειδών»

Κτηνοτροφικός Σύλλογος Φερών

Ομοσπονδία Αλιευτικών Συλλόγων Παράκτιας Αλιείας Α.Μ.Θ.

Φορείς Δευτερογενή Τομέα

Οικονομικό Επιμελητήριο Περιφερειακό Τμήμα Θράκης

Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Παράρτημα Αλεξανδρούπολης

Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Παράρτημα Θράκης

Επιμελητήριο Έβρου

Σύνδεσμος Βιοτεχνών Βιομηχανιών Έβρου

Φορείς Τριτογενή Τομέα

Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Έβρου
Οργανισμός Λιμένα Αλεξανδρούπολης
Σύνδεσμος Ξενοδόχων Θράκης
Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία
Οικολογική Εταιρεία Έβρου
Αναπτυξιακή Εταιρεία Έβρου Α.Ε.
Αναπτυξιακή Εταιρεία Αλεξανδρούπολης Α.Ε. (ΑΝ.ΕΤ.Α.)

ΦΟΡΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΘΑΣΟΥ

Υπηρεσίες

Δήμος Θάσου
Δασαρχείο Θάσου
Δημοτική Επιχείρηση Πολιτισμού - Τουρισμού & Ανάπτυξης Θάσου (Δ.Ε.ΠΟ.Τ.Α.Θ.)
Διακοινοτική Επιχείρηση - Μάρμαρα Θάσου Α.Ε.
Κοινοτική Επιχείρηση Ραχωνίου Θάσου Ν. Καβάλας
Αμιγής Δημοτική Επιχείρηση Ανάπτυξης Ποταμιάς Θάσου
Τουριστικές Επιχειρήσεις « Χρυσή Αμμουδιά» Παναγίας Θάσου

Φορείς Πρωτογενή Τομέα

Αγροτικός Συνεταιρισμός Βιοκαλλιεργητών Ελιάς «Ελαιώνας Θάσου»
Αγροτουριστικός, Χειροτεχνικός, Βιοτεχνικός Γυναικείος Συνεταιρισμός Θάσου

3.6. Χωροταξική – Πολεοδομική Οργάνωση

3.6.1. Κατηγορίες Χρήσεων Γης

Οι κατηγορίες χρήσεων γης της Ελλάδος γενικότερα αλλά και του παράκτιου χώρου ειδικότερα, περιγράφονται από το πρόγραμμα του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (ΕΟΠ) για την κάλυψη γης που είναι γνωστό ως CORINE 2000 (CORINE LAND COVER 2000). Οι βασικές κατηγορίες χρήσεων γης είναι η αστική δόμηση, οι βιομηχανικές περιοχές, οι περιοχές με τουριστική ανάπτυξη, οι γεωργικές καλλιέργειες, οι δασικές περιοχές, οι υδάτινοι αποδέκτες (ποτάμια, λίμνες, θάλασσα), οι αρχαιολογικοί χώροι, οι εξορυστικές περιοχές, οι περιοχές μεταφορών, οι χώροι αθλητικών εγκαταστάσεων και οι χέρσες εκτάσεις²³⁶.

Σύμφωνα με το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, κατά μήκος της ακτογραμμής υπάρχουν περίπου 100 χλμ βραχώδεις υψηλές ακτές, 70χλμ λοφώδεις- μέσου ύψους ακτές, αποτελούμενες από μικρής ως μέσης αντοχής γεωλογικούς σχηματισμούς, οι οποίοι υφίστανται μέτρια ως έντονη διάβρωση και υποχώρηση, 110 χλμ αμμώδεις - χαμηλές ακτές στις οποίες περιλαμβάνονται και τέσσερα Δέλτα ποταμών (Στρυμόνα, Νέστου, Λίσσου, και Έβρου). Η Παράκτια Ζώνη (ΠΖ) περιλαμβάνει γεωργικές, και βιομηχανικές εκτάσεις, μονάδες μεταποίησης προϊόντων, αστικές περιοχές με οικισμούς μόνιμης κατοικίας και β' κατοικίας, αρχαιολογικούς χώρους, φυσικά τοπία και οικοσυστήματα οικολογικής σημασίας όπως υγροβιότοπους, λίμνες, λιμνοθάλασσες, Δέλτα ποταμών κ.α.

Ξεκινώντας από την Παράκτια Ζώνη της Περιφερειακής Ενότητας Έβρου, οι κυρίαρχες χρήσεις γης είναι η γεωργική γη και οι κατά τόπους υγρότοποι. Στο Δήμο Αλεξανδρούπολης ο ποταμός Έβρος σχηματίζει ένα εκτεταμένο Δέλτα, διεθνούς οικολογικής σημασίας. Οι υγρότοποι του Δέλτα στις εκβολές του ποταμού Έβρου και της ευρύτερης περιοχής του χαρακτηρίζεται ως Εθνικό Πάρκο με την ονομασία Εθνικό Υγροτοπικό Πάρκο Δέλτα Έβρου. Επίσης, στο παράκτιο χώρο της Αλεξανδρούπολης η βιομηχανική συγκέντρωση και η δραστηριότητα της οικιστικής ανάπτυξης αποτελούν τις υπόλοιπες σημαντικές καλύψεις γης της ΠΖ. Τέλος, ο Δήμος Σαμοθράκης παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον με τον πλούσιο φυσικό και ιστορικό πλούτο του.

²³⁶ (Μηνάς Αγγελίδης, 2000)

Συνεχίζοντας με τις Περιφερειακές Ενότητες Ροδόπης και Ξάνθης το μεγαλύτερο μέρος του παράκτιου χώρου αποτελείται από γεωργικές εκτάσεις, ενώ παρατηρούνται και διάφορες θαλάσσιες δραστηριότητες κατά μήκος του θαλάσσιου μετώπου, όπου και εκεί συναντάμε το Τόξο των Υγροβιότοπων και των Αρχαιολογικών Χώρων των περιοχών αυτών. Οι Λίμνες της Βιστωνίδας, της Ισμαρίδας και οι λιμνοθάλασσες στις ευρύτερες περιοχές τους χαρακτηρίζονται ως Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης.

Το Δέλτα στις εκβολές του ποταμού Νέστου της Περιφερειακής Ενότητας Καβάλας αποτελεί το δυτικό μέρος του Εθνικού Πάρκου ΑΜΘ. Στην Περιφερειακή Ενότητα Καβάλας οι χρήσεις γης που κυριαρχούν είναι οι οικιστικές δραστηριότητες στο παράκτιο χώρο μαζί με θαλάσσιες, τουριστικές και αλιευτικές δραστηριότητες. Τέλος, η Περιφερειακή Ενότητα Θάσου χαρακτηρίζεται με τους αρχαιολογικούς χώρους και με την έντονη εξορυστική δραστηριότητα που εμφανίζεται στην περιοχή.

3.6.2. Εθνικά Πάρκα – Περιοχές Προστασίας

Εθνικά Πάρκα

Τα δύο Εθνικά Πάρκα που περιλαμβάνει η ΠΖ της ΠΑΜΘ (όπως ήδη έχει περιγραφεί σε προηγούμενες ενότητες) είναι τα εξής:

- **Εθνικό Υγροτοπικό Πάρκο Δέλτα Έβρου** - ΚΥΑ 4110, ΦΕΚ 102/Δ/16.03.2007
- **Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (Ε.ΠΑ.Μ.Θ.)**
ΚΥΑ 44549, ΦΕΚ 497/Δ/17.10.2008

Εντός των εκτάσεων των Εθνικών Πάρκων καθορίζονται ζώνες προστασίας Α, Β και Γ.

Ειδικότερα στο **Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης** (ΚΥΑ 44549, ΦΕΚ 497/Δ/17.10.2008) καθορίζονται οι εξής ζώνες Α (Α1,Α2,Α3,Α4,Α5), Β (Β1,Β2,Β3,Β4,Β5) και Γ (Γ1,Γ2), όπου η οριογραμμή τους ακολουθεί φυσικά χαρακτηριστικά ή τεχνητά στοιχεία του εδάφους.

Ζώνη Α : Περιοχή Προστασίας της Φύσης

- **Ζώνη Α1** (Ποταμός Νέστος – παραποτάμιες διαπλάσεις, Λίμνη Βιστωνίδα με λιμνοθαλάσσια και λιμνιαία χαρακτηριστικά, περιλίμνια ζώνη, Λίμνη Ισμαρίδα – περιλίμνια ζώνη).
- **Ζώνη Α2** (Περιοχή λιμνοθαλασσών, ελωδών εκτάσεων μονίμων ή εποχιακών).
- **Ζώνη Α3** (Τμήματα και εκβολές λοιπών ποταμών και παραποτάμιων διαπλάσεων).
- **Ζώνη Α4** (Άλσος φωλιάσματος ορνιθοπανίδας περιοχής Πόρτο Λάγος).
- **Ζώνη Α5** (Θαλάσσια ζώνη).

Ζώνη Β: Περιοχή προστατευόμενων φυσικών σχηματισμών, προστατευόμενων τοπίων και στοιχείων τοπίου.

- **Ζώνη Β1** (Η περιβάλλουσα την κοίτη του ποταμού Νέστου – Ζώνη Α1 – έκταση).
- **Ζώνη Β2** (Τμήματα ποταμών και παραποτάμιων διαπλάσεων).
- **Ζώνη Β3** (Υπόλοιπη χερσαία έκταση)
- **Ζώνη Β4** (Θαλάσσια έκταση)
- **Ζώνη Β5** (Περιοχή γηπέδων πρώην «Φωνή Αμερικής»).

Ζώνη Γ: Περιοχή Οικοανάπτυξης

- **Ζώνη Γ1** (Χερσαία και Θαλάσσια περιοχή)
- **Ζώνη Γ2** (Χερσαία περιοχή)

Εκτός της έκτασης του Εθνικού Πάρκου καθορίζεται Περιφερειακή Ζώνη – Ζώνη Δ1 (Χερσαία περιοχή)

Εντός του **Υδροτοπικού Πάρκου Δέλτα Έβρου** (ΚΥΑ 4110, ΦΕΚ 102/Δ/16.03.2007) καθορίζονται στη χερσαία και θαλάσσια περιοχή ζώνες Α,Β,Γ οι οποίες χαρακτηρίζονται ως Περιοχή Προστασίας της Φύσης.

Επίσης, εντός αυτού του Εθνικού Πάρκου καθορίζονται Ζώνες Προστασίας με ειδικούς όρους Δ,Ε,Ζ,Η,Θ.

3.6.3. Διάρθρωση και Ιεράρχηση Οικισμών

Τα αστικά κέντρα σύμφωνα με τη Μελέτη Εθνικού Χωροταξικού Σχεδιασμού (Ν.2742/1999) διακρίνονται σε κατηγορίες με βάση κριτήρια της διοικητικής δομής της χώρας:

- Μητροπολιτικά κέντρα (Αθήνα, Θεσσαλονίκη),
- Περιφερειακά κέντρα (έδρες Περιφερειών),
- Νομαρχιακά κέντρα (έδρες Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων),
- Τοπικά κέντρα (έδρες Τοπικής Αυτοδιοίκησης)
- Λοιποί οικισμοί

Η κατηγοριοποίηση των οικιστικών κέντρων και η κατάταξή τους γίνεται ανάλογα με το είδος και τον περιεχόμενο των λειτουργιών και εξυπηρετήσεων που έχουν, και με βάση το πληθυσμιακό μέγεθος των οικισμών που πρότεινε την εξής ταξινόμηση το ΥΧΟΠ²³⁷ το 1983:

Οικιστικά κέντρα με πληθυσμό:

- 1ο επίπεδο: Περιφερειακό κέντρο: μέσος εξυπηρετούμενος πληθυσμός 450.000 κάτοικοι
- 2ο επίπεδο: Νομαρχιακό κέντρο: μέσος εξυπηρετούμενος πληθυσμός 80.000 κάτοικοι
- 3ο επίπεδο: Δυναμικό κέντρο Νομού: μέσος εξυπηρετούμενος πληθυσμός 20.000 κάτοικοι
- 4ο επίπεδο: Τοπικό κέντρο: μέσος εξυπηρετούμενος πληθυσμός 2.000 -8.000 κάτοικοι
- 5^ο επίπεδο: Εξαρτημένα κέντρα : μέσος εξυπηρετούμενος πληθυσμός κάτω από 2.000 κατοίκους

Μία άλλη τυπολογία του οικιστικού δικτύου, η οποία βασίζεται σε κατηγορίες αστικών περιοχών, προτείνεται, με την ακόλουθη κατάταξη²³⁸:

- Μητροπολιτικές συγκεντρώσεις (Πολεοδομικό Συγκρότημα –ΠΣ– Αθήνας και ΠΣ Θεσσαλονίκης),

²³⁷ Υπουργείο Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος

²³⁸ Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Αστικού Περιβάλλοντος και Ανθρώπινου Δυναμικού, Πάντειο Πανεπιστήμιο

- Μεγάλες πόλεις εθνικής ακτινοβολίας (Πάτρα, Ηράκλειο, Λάρισα),
- Σημαντικές πόλεις περιφερειακής ακτινοβολίας (Καβάλα, Ιωάννινα, Λαμία, Βόλος, Κοζάνη),
- Σημαντικά τοπικά κέντρα (λοιπές πρωτεύουσες Νομών και άλλες πόλεις κατά περίπτωση),
- Πολυκεντρικά αστικά συστήματα (δίκτυα δύο ή περισσότερων συμπληρωματικών οικισμών).

Οι πόλεις του αστικού δικτύου της ΠΖ της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, ειδικεύονται κυρίως στο ρόλο παροχής αστικών λειτουργιών στην αγροτική ενδοχώρα τους με αποτέλεσμα η περιοχή επιρροής των αστικών κέντρων της να περιορίζεται στο άμεσο περιβάλλον της Περιφερειακής Ενότητάς τους.

Η ιεράρχηση του οικιστικού δικτύου της παράκτιας ζώνης βασίζεται στο πληθυσμιακό μέγεθος των οικιστικών κέντρων. Σύμφωνα με την παραπάνω κατάταξη των αστικών περιοχών, στην περιοχή μελέτης επικρατούν τα οικιστικά κέντρα 5^{ου} επιπέδου ή αλλιώς οι λοιποί οικισμοί διότι η περιοχή παρέμβασης οριοθετείται με βάση την διοικητική μονάδα των Τοπικών/Δημοτικών Κοινοτήτων. Το αστικό δίκτυο της Περιφέρειας αποτελείται από έξι κύρια αστικά κέντρα μόνο τα δύο από αυτά, η Καβάλα και η Αλεξανδρούπολη ανήκουν στην ΠΖ και κατατάσσονται ως οικιστικά κέντρα 3^{ου} και 4^{ου} επιπέδου και ως σημαντικές πόλεις περιφερειακής ακτινοβολίας²³⁹. Να σημειωθεί ότι ο οικισμός 3^{ου} επιπέδου η Καβάλα που χωροθετείται στην περιοχή μελέτης, για την Διοικητική Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης χωρικά αποτελεί το Περιφερειακό Κέντρο με βάση το μέσο εξυπηρετούμενο πληθυσμό 450.000 κάτοικοι..

Πιο συγκεκριμένα, η Περιφερειακή Ενότητα Έβρου χαρακτηρίζεται από ελλιπή οικιστική διάρθρωση. Η Αλεξανδρούπολη είναι το μοναδικό αστικό κέντρο 4^{ου} επιπέδου με πληθυσμό 49.179 κατοίκους (2001) η οποία έχει σημαντικό λειτουργικό και διοικητικό ρόλο στην περιοχή. Οι μικροί οικισμοί των Τοπικών και Δημοτικών Κοινοτήτων κυριαρχούν στην παράκτια ζώνη με πληθυσμό κάτω από 2.000 κατοίκους. Η Άνθεια και ο Λουτρός, δύο οικιστικά κέντρα με πληθυσμό άνω των 1.000 κατοίκων παρέχουν ημιαστικές λειτουργίες τοπικού επιπέδου στους αγροτικούς οικισμούς της Δημοτικής Ενότητας Τραϊανούπολης. Οι παραλιακοί οικισμοί της Μάκρης, Μεσημβρίας και των Δικέλλων έχουν τουριστικό χαρακτήρα και εξυπηρετούνται από την Δημοτική Ενότητα της Αλεξανδρούπολης. Στο νησί της Σαμοθράκης το βασικό οικιστικό κέντρο αποτελεί η ίδια η έδρα του νησιού η Σαμοθράκη που παρέχει τις περισσότερες λειτουργίες στους υπόλοιπους οικισμούς.

²³⁹Πόλεις με επιρροή σε περιφερειακό επίπεδο

Η οικιστική δομή της Περιφερειακής Ενότητας Ροδόπης κυριαρχείται από παραλιακούς και αγροτικούς οικισμούς. Στην χωρική ενότητα αυτή το αστικό κέντρο της Κομοτηνής παρέχει όλες τις αστικές λειτουργίες, αλλά παρόλο που η Κομοτηνή έχει ορισθεί έδρα της Περιφέρειας δεν έχει αποκτήσει τον ανάλογο λειτουργικό ρόλο με αποτέλεσμα να περιορίζεται η ακτινοβολία επιρροής της σε επίπεδο Νομού (ΠΕ). Η ύπαρξη των εξαρτημένων οικιστικών κέντρων με πληθυσμό κάτω των 2.000 κατοίκων τονίζουν τον ρόλο των τοπικών κέντρων των οικισμών της Ξυλαγανής και του Ιάσμου, που παρέχουν λειτουργίες τοπικού επιπέδου.

Οι οικισμοί της Περιφερειακής Ενότητας Ξάνθης κατατάσσονται στο τελευταίο επίπεδο οικισμών ως εξαρτημένα οικιστικά κέντρα. Οι περισσότεροι οικισμοί έχουν πληθυσμό κάτω από 1.000 κατοίκους για ημιαστικές λειτουργίες εξαρτώνται από τα τοπικά οικιστικά κέντρα των Δημοτικών Ενοτήτων Αβδήρων, Βιστωνίδος, Σελέρου και Τοπείρου. Επομένως, σε μεγαλύτερο ποσοστό για την παροχή αστικών λειτουργιών εξαρτάται από το αστικό κέντρο της πόλης της Ξάνθης.

Τέλος, η Περιφερειακή Ενότητα Καβάλας σε σχέση με τις υπόλοιπες περιφερειακές ενότητες παρουσιάζει μια πιο συγκροτημένη οικιστική δομή. Το αστικό κέντρο Καβάλας με πληθυσμό 60.802 κατοίκους (2001) ως πόλη σημαντικής περιφερειακής ακτινοβολίας έχει εκτεταμένη περιοχή επιρροής και αναπτυγμένες διαπεριφερειακές σχέσεις. Στην χωρική ενότητα αυτή εκτός από τους αγροτικούς οικισμούς υπάρχει και το ημιαστικό κέντρο της Χρυσούπολης. Η Χρυσούπολη έχει αποκτήσει ιδιαίτερο λειτουργικό ρόλο στον Δήμο Νέστου και εξυπηρετεί ένα σύνολο από εξαρτημένους οικισμούς που την περιβάλλουν. Επίσης, η Κεραμωτή, η Νέα Πέραμος και η Νέα Καρβάλη παίζουν σημαντικό αναπτυξιακό ρόλο με την παροχή υποδομών και υπηρεσιών, ως ενισχυμένα κέντρα τοπικής εμβέλειας. Στη Περιφερειακή Ενότητα Θάσου η έδρα του νησιού ο οικισμός Θάσος και τα Λιμενάρια αποτελούν τα ενισχυμένα τοπικά κέντρα 4^{ου} επιπέδου.

Από την παραπάνω ανάλυση είναι προφανής η απουσία αναπτυξιακής συγκρότησης και ιεράρχησης της οικιστικής διάρθρωσης στην περιοχή. Η ανάπτυξη των οικισμών γίνεται χωρίς να υπάρχει σύνδεση με λειτουργικά χαρακτηριστικά, με δημιουργία ανάλογων υποδομών και με συσχετίσεις παρεχομένων υπηρεσιών γύρω από τα μεγάλα αστικά κέντρα.

3.6.4. Οικισμοί της Περιοχής Μελέτης

Παράκτιοι Οικισμοί

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 29 του Ν.2831/2000, όπως ήδη ισχύει μετά την αντικατάσταση της με το άρθρο 10 του Ν.3044/2002, παράκτιοι ή παραλιακοί οικισμοί ονομάζονται οι οικισμοί αυτοί που εμπίπτουν στο σύνολο τους ή κατά τμήμα τους ζώνη 500μ. από τον αιγιαλό, ή βρίσκονται έξω από τη ζώνη αυτή, αλλά η ανάπτυξη τους επηρεάζεται σημαντικά από τη θάλασσα.

Σύμφωνα με αυτόν τον ορισμό λοιπόν, οι σημαντικότεροι παράκτιοι οικισμοί της Παράκτιας Ζώνης της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, οι οποίοι χωροθετούνται στα παράλια του Θρακικού Πελάγους είναι οι παρακάτω:

Παραλιακοί Οικισμοί	Τοπικές Κοινότητες
Περιφερειακή Ενότητα Έβρου	
Αλεξανδρούπολη	Αλεξανδρούπολης
Νέα Χιλή	Αλεξανδρούπολης
Παναγιά	Αλεξανδρούπολης
Παραλία Μάκρης	Μάκρης
Παραλία Δικελλών	Μάκρης
Περιφερειακή Ενότητα Ροδόπης	
Άγιος Χαράλαμπος	Μαρώνειας
Πλατανίτης	Μαρώνειας
Αλκυών	Προσκυνητών
Προφήτης Ηλίας	Προσκυνητών
Παραλία Μέσης	Παραλία Μέσης
Φανάρι	Φαναρίου
Παραλία Αρωγής	Αρωγής
Περιφερειακή Ενότητα Ξάνθης	
Πόρτο Λάγος	Νέας Κεσσάνης

Λεύκιππος	Αβδήρων
Ερωδιός	Μυρωδάτου
Περιφερειακή Ενότητα Καβάλας	
Κεραμωτή	Κεραμωτής
Παραλία Αγιάσματος	Αγιάσματος
Νέα Καρβάλη	Νέας Καρβάλης
Άσπρη Άμμος	Καβάλας
Καβάλα	Καβάλας
Παλιό Τσιφλίκι	Καβάλας
Νέα Ηρακλείτσα	Νέας Ηρακλείτσας
Νέα Πέραμος	Νέας Περάμου
Άγιος Αθανάσιος	Νέας Περάμου
Αγία Μαρίνα	Νέας Περάμου
Παραλία Ελαιοχωρίου	Ελαιοχωρίου
Παραλία Μυρτοφύτου	Μυρτοφύτου
Βρύση	Καριανής
Παραλία Οφρυνίου	Οφρυνίου

Παραδοσιακοί Οικισμοί

Οι παραδοσιακοί οικισμοί που βρίσκονται στην Παράκτια Ζώνη της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και κατά συντριπτική πλειοψηφία στη περιοχή της Καβάλας και Θάσου έναντι των λοιπών περιοχών αποτελούν βασικά στοιχεία της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής πολιτιστικής κληρονομιάς και της φυσιογνωμίας της ευρύτερης περιοχής αλλά και της Ελλάδας γενικότερα.

Σύμφωνα με το Π.Ε. 92/2004 τους ορίζει ως «οικιστικά σύνολα τα οποία διατηρούν τον παραδοσιακό πολεοδομικό τους ιστό και παραδοσιακά οικοδομήματα και στοιχεία». Ανάλογο ορισμό είχε υιοθετήσει το Δικαστήριο στο Π.Ε. 557/2001. Σύμφωνα με αυτόν, ως «παραδοσιακός οικισμός» νοείται «κάθε οικιστικό σύνολο που διατηρεί, κατά το μάλλον ή ήττον, τον παραδοσιακό πολεοδομικό του ιστό και παραδοσιακά οικοδομήματα και στοιχεία». Έτσι οι παραδοσιακοί οικισμοί στην περιοχή μελέτης είναι οι παρακάτω:

Περιφερειακή Ενότητα Έβρου	
Σαμοθράκη	Δ-594 Α/13.11.1978
Περιφερειακή Ενότητα Ροδόπης	
Μαρώνειας	Δ-594 Α/13.11.1978
Βάκος - Βακουφο	Δ-594 Α/13.11.1978
Μαυρομάτιο	Δ-594 Α/13.11.1978
Περιφερειακή Ενότητα Θάσου	
Αλυκή Θάσου	Δ-594 Α/13.11.1978
Θεολόγος Θάσου	Δ-594 Α/13.11.1978
Κάστρο Θάσου	Δ-594 Α/13.11.1978
Μάριοι Θάσου	Δ-594 Α/13.11.1978
Παλιοχώριον Θάσου	Δ-594 Α/13.11.1978
Παναγία Τρικεριού Θάσου	Δ-594 Α/13.11.1978
Ποταμιά Θάσου	Δ-594 Α/13.11.1978
Πρίνος Θάσου	Δ-594 Α/13.11.1978

Στους χώρους αυτούς αποτυπώνονται και εκφράζονται τρόποι ζωής, τεχνικές μέθοδοι, αισθητικές προτιμήσεις, καλλιτεχνικά ρεύματα και κοινωνικές σχέσεις, που διαμορφώθηκαν στην πολυκύμαντη ιστορική εξέλιξη τους. Ειδικότερα:

ΠΕ Έβρου

Παραδοσιακός Οικισμός Σαμοθράκης:

Είναι χτισμένος αμφιθεατρικά στις πλαγιές του όρους Σάος και σε απόσταση 4 χλμ από το λιμάνι. Χαρακτηριστικό του οικισμού είναι τα πλακόστρωτα δρομάκια (σοκάκια) και τα παραδοσιακά πέτρινα δώροφα σπίτια με τις κεραμοσκεπές, παραταγμένα αμφιθεατρικά κάτω από το επιβλητικό μεσαιωνικό κάστρο (πύργος) και το κατάφυτο περιβάλλον περιμετρικά του οικισμού. Σημαντικό για τον οικισμό είναι επίσης η εκκλησία της κοίμησης της Θεοτόκου, που αποτελεί και το μεγαλύτερο και ογκωδέστερο κτίριο του.

ΠΕ Ροδόπης

Μαρώνεια

Ο παραδοσιακός οικισμός της **Μαρώνειας** βρίσκεται στην πλαγιά του Όρους Ίσμαρος προσφέροντας πανοραμική θέα προς το Αιγαίο πέλαγος και απaráμιλλη ομορφιά. Πηγή έμπνευσης ήταν η ίδια η αρχιτεκτονική του οικισμού και ο σεβασμός στο φυσικό τοπίο. Η αρχική θέση της Μαρώνειας ήταν παραλιακή (αρχαία Μαρώνεια). Το Μεσαίωνα οι Μαρωνίτες τραβήχθηκαν στους πρόποδες του Ισάρου, για το φόβο των πειρατών της εποχής. Ο παραδοσιακός οικισμός της Μαρώνειας, της οποίας το όνομα διατηρήθηκε απaráλλαχτο από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, εκτείνεται κυρίως βορειοανατολικά από την κεντρική του πλατεία, που τη στολίζει περίτεχνη κρήνη κάτω από θεόρατα πλατάνια. Αξιόλογα αρχοντόσπιτα και μικρότερα σπίτια σώζονται σποραδικά στις βόρειες περιοχές του οικισμού, χαρακτηριστικό της οικονομικής άνθησης του 19ου αιώνα.

Το παλιό παραδοσιακό χωριό του **Μαυροματίου** είναι χτισμένο δίπλα στον ποταμό Λισσό. Έχει χαρακτηριστεί ως παραδοσιακός οικισμός λόγω της τοποθέτησης του στην όχθη του ποταμού. Είναι ένας παλιός οικισμός που κατοικείται από την Οθωμανική εποχή αλλά δυστυχώς δεν διατηρεί στις μέρες μας πολλά από τα χαρακτηριστικά του και παρουσιάζει εικόνα έντονης εγκατάλειψης.

ΠΕ Θάσου

Η παραδοσιακή αρχιτεκτονική της Θάσου είναι ένα σπουδαίο κληροδότημα, που διατηρεί την παρουσία του σε όλους τους παραδοσιακούς οικισμούς του νησιού.

Ο **Θεολόγος** είναι ένα ορεινό χωριό της Θάσου, στα 220 μέτρα υψόμετρο, βόρεια του Ποτού και σε απόσταση 60 χιλιομέτρων από τη Θάσο. Έχει χαρακτηριστεί επισήμως Παραδοσιακός Οικισμός, τόσο για την ιστορία του, όσο και για την αρχιτεκτονική των σπιτιών του. Η ιστορία του ξεκινά από τα αρχαία χρόνια και μέχρι τα μέσα του 19ου αιώνα ήταν ένα σπουδαίο εμπορικό κέντρο για το νησί. Το όνομά του ανάγεται στα βυζαντινά χρόνια και την εποχή εκείνη ήταν η πρωτεύουσα ολόκληρου του νησιού.

Το **Κάστρο** βρίσκεται βορειοανατολικά των Λιμεναρίων προς το κέντρο του νησιού. Έχει υψόμετρο 450 μέτρα και όπως πολλά άλλα ορεινά χωριά, δεν φαίνεται από την ακτή. Αυτό βοήθησε στην προστασία του χωριού και των κατοίκων του από τις λεηλασίες των πειρατών μέσα στο χρόνο. Οφείλει το όνομά του στα ερείπια ενός κάστρου που κάποτε υπήρχε εδώ. Ο Jacob Gatelluzzi, ένας Γενοβέζος στον οποίο ο Βυζαντινός Αυτοκράτορας Εμμανουήλ ΙΙ Παλαιολόγος έδωσε και τη Θάσο και το νησί της Λέσβου το 1414, έχτισε το κάστρο στη

βουνοκορφή στην οποία βρίσκεται το χωριό. Η οικογένεια Gattelussi εξουσίαζε τη Θάσο για 40 χρόνια. Απόδειξη για αυτό αποτελούν οι τρεις πλάκες σε έναν τοίχο της Εκκλησίας του Αγίου Αθανασίου.

Στην **Αλυκή**, στην ανατολική πλευρά του νησιού που βρίσκεται περίπου 35 χιλιόμετρα από την πόλη της Θάσου και 47 χιλιόμετρα από τη Σκάλα Πρίνου, υπάρχει ένα μικρό βραχώδες νησάκι που ονομαζόταν Ιερός Βράχος. Εδώ η διαδοχή της ιστορίας δεν έχει διακοπεί από τον 7ο αιώνα π. Χ. σε ένα φυσικό τοπίο απaráμιλλης αισθητικής.

Ο **Πρίνος** βρίσκεται στα βορειοδυτικά του νησιού της Θάσου και απέχει 17 χλμ από την πρωτεύουσά του νησιού. Η Σκάλα Πρίνου είναι μια μικρή πόλη που συνδέεται με την Καβάλα μέσω φέρυμποτ. Ο παραδοσιακός οικισμός του Πρίνου (Καζαβίτι) βρίσκεται σε μια βουνοπλαγιά περίπου 4 χιλιόμετρα από την Σκάλα Πρίνου, και πήρε το όνομά του από ένα μικρό ποτάμι που ρέει στην περιοχή. Χαρακτηριστικό του οικισμού τα παλιά πέτρινα σπίτια του, με τους ξύλινους εξώστες και τα ζωγραφιστά ταβάνια που ανεβαίνουν κλιμακωτά μέσα από πυκνή πρασινάδα. Η **Ποταμιά** βρίσκεται στη βάση του όρους Υψάριο, του ψηλότερου βουνού στο νησί, το ύψος του οποίου φτάνει τα 1204 μέτρα. Τα περισσότερα σπίτια του χωριού είναι πέτρινα με ξύλινες σκεπές, ενώ δεσπόζουν οι δύο εκκλησίες, κυρίως αυτή των Άγιων Ανάργυρων που λόγω της υπέροχης τοποθεσίας τους στους πρόποδες του βουνού.

Η **Παναγία** είναι ορεινό χωριό βρίσκεται περίπου 10 χιλιόμετρα από την πόλη της Θάσου και 27 χιλιόμετρα από τη Σκάλα Πρίνου. Είναι ένας όμορφος οικισμός που διατηρεί πολλές από τις παλιές της παραδόσεις. Η τοποθεσία όπου βρίσκεται, μια χαράδρα στα πλευρά του βουνού, το κάνει να μη φαίνεται από τ' ανοιχτά της θάλασσας. Τα σπίτια έχουν σκεπαστούς εξώστες (σαχνισιά), έχουν στέγες από σχιστόλιθο και στο εσωτερικό τους έχουν ξύλινη επένδυση. Οι περισσότεροι δρόμοι του οικισμού είναι λιθόστρωτοι και στενοί οδηγώντας ακτινωτά προς το κέντρο του ενώ χαρακτηριστικό είναι ακόμη τα 11 εξωκλήσια που υπάρχουν στην περιοχή.

Το χωριό **Μαριές - Σκάλα Μαριών** αρχικά βρισκόταν σ' ένα λόφο απέναντι από το Μοναστήρι της Παναγούδας, αλλά ξαναχτίστηκε σε καινούργια τοποθεσία έτσι ώστε να μην είναι ορατό από τους πειρατές. Για λόγους ασφαλείας τα σπίτια είναι χτισμένα πολύ κοντά μεταξύ τους. Στα παλιά σπίτια που έχουν διασωθεί, μπορεί κανείς να δει φουρούσια στα μπαλκόνια τους και σκαλιστά ταβάνια στις οροφές τους, δείγματα λαμπρής αρχιτεκτονικής και οικονομικής ευρωστίας.

3.6.5. Πολεοδομική Οργάνωση

3.6.5.1. Πολεοδομικά Χαρακτηριστικά Αστικών Δήμων Αλεξανδρούπολης - Καβάλας

Ο πολεοδομικός ιστός του Δήμου Αλεξανδρούπολης (ΕΠ ΑΛΕΞ/ΠΟΛΗΣ)

Το ΓΠΣ Αλεξανδρούπολης συντάχθηκε την περίοδο 1983-1987 στα πλαίσια της Επιχείρησης Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης (ΕΠΑ) και θεσμοθετήθηκε με την υπ' αριθμόν 72673/3646/87 απόφαση του ΥΠΕΧΩΔΕ (ΦΕΚ 9Δ' / 88) . Το 1993 με πρωτοβουλία του Δήμου Αλεξανδρούπολης και σκοπό την επίλυση σημαντικών πολεοδομικών προβλημάτων που είχαν προκύψει, ανατέθηκε η μελέτη τροποποίησης του ΓΠΣ. Η μελέτη εκπονήθηκε σε 4 φάσεις και ολοκληρώθηκε το 1998. Εγκρίθηκε και θεσμοθετήθηκε με την 25903/5885/19-10 - 99 - ΦΕΚ 844 Δ'/99 απόφαση του ΥΠΕΧΩΔΕ.

Στη συνέχεια, ακολούθησε νέα τροποποίηση του ΓΠΣ για την παραπέρα κάλυψη τάσεων οικιστικών αναγκών που προέκυψαν αλλά και τεχνικής - κοινωνικής υποδομής με τις επεκτάσεις των περαστικών οικισμών Μαϊστρου, Απαλού (Α' φάση Προμελέτη) και της Ν. Χηλής.

Το οικιστικό συγκρότημα της Αλεξανδρούπολης διαρθρώνεται σε 4 Πολεοδομικές Ενότητες: την Ενότητα Άβαντος (που περιλαμβάνει και τους οικισμούς Μαϊστρο και Απαλό), την Ενότητα Εξώπολης, την Ενότητα Καλλιθέας και την Ενότητα Ν.Χηλής. Η θεσμοθετημένη έκταση της πόλης της Αλεξανδρούπολης και των πολεοδομικών ενοτήτων της σύμφωνα με το υπάρχον Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο (Γ.Π.Σ.) ανέρχεται στα 884,2 Ha.

Οι οικισμοί Μαϊστρος και Απαλός, μετά την ολοκλήρωση των επεκτάσεων, έχουν συνολική έκταση 167,4 εκτ. από τα οποία οι νέες περιοχές επεκτάσεων που πολεοδομούνται καλύπτουν 77,5 εκτ. (Απαλός: 38,0 εκτ. και Μαϊστρος 39,5 εκτ.). Οι περιοχές επεκτάσεων είναι κατά το μεγαλύτερο μέρος τους αδόμητες και καταλαμβάνονται από αγρούς.

Για την Ν. Χηλή η περιοχή επέκτασης, μαζί με τον οικισμό της Ν. Χιλής και τα συγκροτήματα του ΟΕΚ, οργανώνεται σε μία Πολεοδομική Ενότητα, την Πολεοδομική Ενότητα IV (Ν. Χιλή), όπως προβλέπεται στο Γ.Π.Σ. Η συνολική έκταση της Πολεοδομικής Ενότητας IV είναι 296,5 εκτ. από τα οποία τα 262,6 εκτ. είναι η περιοχή που πολεοδομείται, 27,5 εκτ. καλύπτει το εγκεκριμένο σχέδιο της Ν. Χιλής και 6,4 εκτ. είναι η έκταση των περιοχών του ΟΕΚ. Η περιοχή επέκτασης

της Ν. Χηλής κατά το μεγαλύτερο ποσοστό είναι αδόμητη και καταλαμβάνεται από αγρούς και σποραδικές δεντροκαλλιέργειες με ελαιόδεντρα, αμυγδαλιές, κ.α.

Ο οικισμός Άβαντας επεκτάθηκε κατά 200 στρέμματα ενώ στον οικισμό Παλαγία ρυμοτομήθηκε έκταση 300 στρεμμάτων με σκοπό να δοθούν οικοπέδα στους Πόντιους ομογενείς ώστε να τα οικοδομήσουν.

Εξετάζοντας στη συνέχεια τις υπόλοιπες ΤΚ παρατηρούμε ότι οι ΤΚ Αισύμης, Συκορράχης και Κίρκης παρουσιάζουν επάρκεια στις θεσμοθετημένες οικιστικές εκτάσεις. Στις περιοχές κύριας κατοικίας το ποσοστό γης που είναι ακόμη αδόμητο είναι 50%, 35% και 20% αντίστοιχα. Υπάρχει μικρή ζήτηση για κατοικία, ενώ από τα πληθυσμιακά στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. προκύπτει ότι παρουσιάζουν σταδιακά σημαντική μείωση του πληθυσμού τους. Η μικρή ζήτηση που υπάρχει αφορά κυρίως δευτερεύουσα αλλά και πρώτη κατοικία λόγω του ότι οι τιμές των οικοπέδων σε αυτές τις περιοχές είναι σημαντικά χαμηλότερες.

Στη ΤΚ Μάκρης η αδόμητη γη φτάνει το 40%. Το χαμηλότερο ποσοστό αδόμητης έκτασης παρουσιάζει ο ομώνυμος οικισμός με ποσοστό 15%. Η Μάκρη είναι ο μόνος οικισμός, στο σύνολο του δημοτικού διαμερίσματος, που παρουσιάζει αύξηση του πληθυσμιακού του μεγέθους σύμφωνα με την τελευταία απογραφή της ΕΣΥΕ.

Τέλος, όσον αφορά τις περιοχές παραθεριστικής κατοικίας που υπάρχουν στα όρια του ΟΤΑ αναφέρουμε ότι εντός της ΖΟΕ έχουν θεσμοθετηθεί εκτάσεις για τις οποίες έχει εγκριθεί Σχέδιο Ανάπτυξης Δεύτερης Κατοικίας και έχουν χαρακτηριστεί με στοιχεία 1 και 1α. Η πολεοδόμηση τους και το ακριβές περίγραμμα τους θα καθοριστεί από τις πολεοδομικές μελέτες. Στις θεσμοθετημένες περιοχές παραθεριστικής κατοικίας εντάσσεται και ο παραθεριστικός οικοδομικός Συνεταιρισμός Εφέδρων Αξιωματικών Βορείου Ελλάδος καθώς επίσης και οι περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί από τη ΖΟΕ με στοιχείο 2. Πρόκειται για εκτάσεις στις οποίες μπορεί να αναπτυχθεί δεύτερη κατοικία σε περίπτωση που οι ανάγκες αυτές δεν καλυφθούν από τις περιοχές που ήδη έχουν οριστεί. Συμφωνά με τις εμβαδομετρήσεις που έγιναν προκύπτει ότι η συνολική έκταση των περιοχών παραθεριστικής κατοικίας εντός ΖΟΕ είναι 226,71 εκτ. Από αυτά τα 42,43 εκτ. βρίσκονται στο Δ.Δ. Αλεξανδρούπολης ενώ τα υπόλοιπα 184,28 στο Δ.Δ. Μάκρης.

Η διαθέσιμη αδόμητη έκταση δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί με ακρίβεια γιατί δεν έχει γίνει επίσημα καμιά καταγραφή του μεγέθους της οικοδόμησης που εκτονώθηκε τα τελευταία χρόνια και αφορά την παραλιακή ζώνη δυτικά της Ν.Χηλής μέχρι την Μάκρη (υπάρχουν διάσπαρτες κατοικίες σε όλη την ζώνη). Η εκτίμηση είναι ότι το ποσοστό των αδόμητων εκτάσεων εντός της ΖΟΕ ανέρχεται περίπου σε ποσοστό 70% ενώ η ζήτηση για δεύτερη κατοικία παραμένει υψηλή.

Ζώνες Ειδικών Ρυθμίσεων

Στον πολεοδομικό ιστό της Αλεξανδρούπολης έχουν ορισθεί Ζώνες Ειδικών Ρυθμίσεων.

Η **Ζώνη τουρισμού αναψυχής** βρίσκεται δυτικά και νοτιά της σημερινής εθνικής οδού μέχρι τη θάλασσα και έχει έκταση 90 Ha. Στη ζώνη αυτή επιτρέπονται μόνο ορισμένες χρήσεις του άρθρου 8 του Π.Δ. 23.2/6-3-87 (ΦΕΚ 166Δ') και ισχύουν ειδικοί όροι δόμησης.

Ως **Λιμάνι (χερσαία ζώνη)** οριστικοποιήθηκε η έκταση του λιμανιού μέχρι το ρέμα Μαϊστρου, δηλαδή παραμένει η ενδιάμεση μέχρι το ΒΙΟΠΑ Ζώνη Πρασίνου. Με την επιχωμάτωση κατά 150 στρ. και την κατασκευή των νέων κρηπιδωμάτων (νέο λιμάνι) η χερσαία ζώνη αυξάνεται καλύπτοντας έκταση 150 Ha.

Οριστικοποιήθηκαν οι χρήσεις στο πολιτιστικό πάρκο της παραλίας σύμφωνα με την παράλληλα εκπονηθείσα μελέτη "Διαμόρφωση και αξιοποίηση της παραλιακής ζώνης Δ. Αλεξανδρούπολης". Έτσι, η έκταση αυτή ορίστηκε ως **παραλιακή ζώνη** και έχει έκταση 20Ha.

Καθορίστηκε **ζώνη αστικού πρασίνου στην περιοχή Πλατανότοπος Μαϊστρου** έκτασης 23,4 Ha. Ήδη λειτουργεί το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας σε απόσταση 2 χλμ. περίπου ανατολικά από το κέντρο της Αλεξανδρούπολης κι ένας διαμορφωμένος χώρος αναψυχής.

Η **Βιομηχανική Περιοχή Αλεξανδρούπολης** είναι εγκατεστημένη λίγα χιλιόμετρα από τον οικισμό Άβαντα και καλύπτει συνολική έκταση 1900 στρ. Ενεργοποιήθηκε το 1994. Έχουν ρυμοτομηθεί μέχρι σήμερα 1070 στρ., ενώ έχουν διατεθεί 338 στρ. Η κατασκευή των υποδομών είναι υπό εξέλιξη και εξετάζεται η κατασκευή μονάδας καθαρισμού αποβλήτων - ΜΚΑ. Η υπαγωγή μεταποιητικών μονάδων στις εγκαταστάσεις της ΒΙΠΕ και σύμφωνα με τον Ν. 1892/90, έχει φθάσει τον αριθμό 15 και έχει καλύψει αρκετά από τα προσφερόμενα βιομηχανικά οικόπεδα και κτίρια.

Οι κτιριακές εγκαταστάσεις της βιομηχανικής περιοχής δεν είναι κοντά σε σημαντικά οικολογικές περιοχές, ωστόσο χρειάζεται αυστηρή χωροθέτηση των υπό ένταξη δραστηριοτήτων και των υπό δημιουργία βιομηχανικών μονάδων.

Το **Βιομηχανικό Πάρκο – Βιοτεχνικό Πάρκο** οργανώνεται στο τμήμα μεταξύ Μαϊστρου και Απαλού σε δύο ενότητες :

- Βόρεια της Εθνικής οδού και Νότια όπου υπάρχει δημοτική διαθέσιμη έκταση.

Αποτελεί την κυριότερη αναπτυξιακή ζώνη του Δήμου όπου λειτουργούν οι περισσότερες μονάδες μέσης ή χαμηλής όχλησης της περιοχής. Η συνολική του έκταση είναι 250 Ha και μελετάται σαν ειδική Πολεοδομική ζώνη.

Από το ΓΠΣ έχει προταθεί να ισχύσει Ζώνη Ειδικής Ενίσχυσης για το ΒΙΟΠΑ με σκοπό την παροχή ειδικών κινήτρων για την εφαρμογή του.

Πρέπει να επισημανθεί σε αυτό το σημείο ότι, από την χωροθέτηση του βιομηχανικού πάρκου μεταξύ των δυο οικισμών και την ανάπτυξη της μεγάλης ζώνης των λιμενικών λειτουργιών προς το νότο, είναι εύλογο ότι θα προκύψουν σοβαρές πιέσεις στο άμεσο περιβάλλον κατοικίας. Οι επιπτώσεις των αναπτυξιακών επιλογών πρέπει να προληφθούν κατά το δυνατό τόσο στο επίπεδο του χωρικού σχεδιασμού όσο και στο επίπεδο των όρων εγκατάστασης και λειτουργίας των βιομηχανικών και άλλων δραστηριοτήτων.

Με Προεδρικό Διάταγμα στις 14/6/2002 καθορίστηκε η **Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου - ZOE** της Παράκτιας ζώνης Ν. Έβρου δυτικά της Ν. Χηλής στις εκτός εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών προϋφιστάμενων του έτους 1923, περιοχή του Δήμου Αλεξανδρούπολης και της τέως κοινότητας Μάκρης. Η ZOE καλύπτει έκταση 4200 Ha και διαιρείται σε ειδικούς τομείς, οι οποίοι έχουν ειδικούς όρους, περιορισμούς χρήσεων γης και δόμησης καθώς και κατώτερο όριο κατάτμησης γης.

Εκτός Σχεδίου Δόμηση

Στην παραλιακή ζώνη του Δήμου Αλεξανδρούπολης, κυρίως δυτικά της Νέας Χηλής εμφανίζονται οικιστικές συγκεντρώσεις, εκτός των θεσμοθετημένων οικιστικών περιοχών (σχέδιο πόλης και όρια οικισμών), οι οποίες έχουν προκύψει είτε από αυθαίρετη είτε από νόμιμη (με τις διατάξεις της εκτός σχεδίου) δόμηση.

Η παράκτια ζώνη Περιφερειακής Ενότητας Έβρου παρουσιάζει έντονα τα χαρακτηριστικά μιας περιαστικής ζώνης, η οποία συγχρόνως αποτελεί κύρια διέξοδο προς τις παραλίες για το σύνολο του πληθυσμού του νομού.

Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται έντονα φαινόμενα οικοπεδοποίησης και ραγδαίας αύξησης των τιμών γης, ενώ συγχρόνως έντονες είναι οι τάσεις μεταβίβασης γεωργικής γης σε άτομα που προέρχονται, κυρίως, από άλλες περιοχές του Νομού Έβρου καθώς και φαινόμενα εγκατάλειψης των καλλιεργειών (κύρια ελαιώνων).

Η άναρχη δόμηση της παραθεριστικής κατοικίας και η περίφραξη μεγάλου αριθμού αδόμητων οικοπέδων αποτελούν κύρια χαρακτηριστικά της παράκτιας αυτής ζώνης και συμπληρώνουν την αρνητική εικόνα της περιοχής. Λόγω της μέχρι τώρα

άναρχης δόμησης στην παραλιακή ζώνη δεν είναι εύκολος ο προσδιορισμός των διαμορφωμένων περιοχών παραθεριστικής κατοικίας.

Αντίθετα, υπάρχουν διάφορες συσπειρώσεις παραθεριστικής κατοικίας κατά μήκος της παραλιακής ζώνης όπως η περιοχή ανατολικά του αρχαιολογικού χώρου Χαμάμ Γερί, η οποία διαθέτει και κτίρια σχετικά υψηλής ποιότητας (19ο χιλ.), η παραλία Δικέλλων (σε μήκος 900 περίπου μέτρων), η θέση Γιαλός (400 μέτρα δυτικά της παραλίας της Ι.Μ. Κοιμήσεως Θεοτόκου) και η θέση «Κτήμα Αποστόλου» ΝΑ της έκτασης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης.

Επίσης στην παραλιακή ζώνη νότια της Εγνατίας οδού (σημερινή Ε.Ο.2) περιοχή 8^{ου}, 9^{ου} χιλιομέτρου και σε απόσταση 100μ. από το νοτιοανατολικό άκρο της Ιεράς Μονής Αγ. Κυπριανού περιλαμβάνονται δυο διαμορφωμένες περιοχές παραθεριστικής, κυρίως, κατοικίας. Λόγω της εγγύτητας των περιοχών στην Αλεξανδρούπολη, κατά τα τελευταία χρόνια άρχισαν να χτίζονται στη ζώνη αυτή και μόνιμες κατοικίες.

Ο Ελαιώνας Μάκρης εκτείνεται αμέσως ανατολικά του ομώνυμου οικισμού. Περιλαμβάνει δυο διαμορφωμένες (αν και όχι μεγάλες σε έκταση) περιοχές παραθεριστικής κατοικίας προς το ανατολικό του άκρο, καθώς και διάσπαρτη παραθεριστική κατοικία στην παράκτια ζώνη Ντεμίρ Αλί – Αγ. Γεώργιος και κατά μήκος των δρόμων προσέγγισης της παραλίας.

Ο ελαιώνας της Μάκρης, λόγω της θέσης του, αποτελεί περιοχή που έχει τάσεις για οικοπεδοποίηση (κατάτμηση γης – μεταβιβάσεις – υψηλές αξίες γης) και άναρχη δόμηση μέσα σε μια τόσο ευαίσθητη από περιβαλλοντικής άποψης περιοχή- και μετατροπής του σε χαμηλής ποιότητας περιοχή παραθεριστικής κατοικίας. Σε μεγάλο βαθμό έχει πουληθεί σε άτομα που προέρχονται από άλλες περιοχές της ΠΕ Έβρου και της χώρας, με απώτερο σκοπό την οικοπεδοποίηση του. Με τη θεσμοθέτηση της ΖΟΕ προτάθηκε ως περιοχή απόλυτης προστασίας.

Τέλος, πρέπει να αναφέρουμε ότι η μόνη περιοχή με εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο στην οποία υπάρχουν διαμορφωμένες κατοικίες είναι ο παραθεριστικός οικοδομικός συνεταιρισμός Εφένδρων Αξιωματικών Βορείου Ελλάδος ο οποίος περιλαμβάνει περίπου 184 κατοικίες σε μια έκταση 110στρ.

Πρέπει επίσης να τονιστεί, ότι υπάρχει διάσπαρτη παραθεριστική κατοικία εκτός των παραπάνω συσπειρώσεων καθώς επίσης και πολλά περιφραγμένα οικόπεδα σε όλη την έκταση της ΖΟΕ.

Οι συσπειρωμένες εκτάσεις παραθεριστικής κατοικίας καταλαμβάνουν έκταση περίπου 2.155 στρ. Ο συνολικός αριθμός των συσπειρωμένων παραθεριστικών κατοικιών της περιοχής ανέρχεται σε 1.400 περίπου κατοικίες, σε 150 κύριας

κατοικίες και περίπου 500 κατοικίες διάσπαρτες σε περιοχές, εντός της ΖΟΕ, που έχουν χαρακτηριστεί ως γεωργική γη (3 α).

Με την θεσμοθέτηση της ΖΟΕ , που καθορίστηκε με ΠΔ στις 16-6-2003, υιοθετήθηκε ο περιορισμός των προς πολεοδόμηση περιοχών παραθεριστικής κατοικίας όπου υπάρχει ήδη διαμορφωμένη κατάσταση ώστε να διαφυλαχθεί και διατηρηθεί η απομένουσα γεωργική γη και να δοθεί λύση στην άναρχη και ανεξέλεγκτη δόμηση της παραλιακής ζώνης.

Αυθαίρετη Δόμηση

Στην παράκτια ζώνη του Δήμου έχουν δημιουργηθεί κατοικίες οι οποίες έχουν προκύψει από αυθαίρετη δόμηση.

Επίσημα στοιχεία για τις περιοχές αυτές δεν υπάρχουν. Τα μόνα στοιχεία που έχουμε στηρίζονται στην επιτόπια έρευνα και στις αιτήσεις που έχουν κατατεθεί από τους ιδιοκτήτες για την προσωρινή σύνδεση των αυθαίρετων κτισμάτων τους με τα δίκτυα κοινής ωφέλειας (ύδρευση, ΔΕΗ), σύμφωνα με τον νόμο 3212/2003 του ΥΠΕΧΩΔΕ, με αρχική διάρκεια 3 έτη. Οι συνδέσεις των αυθαιρέτων πραγματοποιούνται μόνο στις περιπτώσεις που το κτίσμα καλύπτει τις απαραίτητες προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος και είναι εντός της ΖΟΕ. Η σύνδεση αυτή επιτρέπεται να ανανεωθεί για ακόμη 3 χρόνια όταν δεν υπάρχει μεταβολή στην κατάσταση του κτίσματος και στο πολεοδομικό καθεστώς της περιοχής.

Οι αυθαίρετες κατασκευές (σύμφωνα με τις αιτήσεις που κατατέθηκαν και που στο σύνολο τους φτάνουν τις 190) εντοπίζονται στο 6^ο, 7^ο κι 9^ο χιλιόμετρο της Εθνικής οδού Αλεξανδρούπολης – Κομοτηνής, στην παραλία Δικέλλων και Μεσημβρίας, στην περιοχή Δραγάνα κάτω από το Νοσοκομείο, στον ελαιώνα Μάκρης και στον Αγ. Γεώργιο – Ντεμίρ Αλί οι περισσότερες. Ο πραγματικός αριθμός τους όμως είναι πολύ μεγαλύτερος.

Στην πλειοψηφία τους πρόκειται για νοικοκυριά μεσαίου και κυρίως χαμηλού εισοδήματος (με βάση το μέγεθος των οικοπέδων και την ποιότητα των κατοικιών) αντικατοπτρίζοντας το σοβαρό κοινωνικό και οικονομικό πρόβλημα των κατοίκων της περιοχής.

Ο αριθμός των πρόχειρων κατασκευών για παραθεριστική κυρίως χρήση είναι σημαντικός. Πολλά από αυτά είναι κατασκευασμένα από ελενίτ και πρόχειρα υλικά που δεν προορίζονται για οικοδομική χρήση. Στον περιβάλλοντα χώρο των κτιρίων γίνεται απόθεση διαφορών άχρηστων αντικειμένων με αποτέλεσμα να υποβαθμίζεται αισθητικά η περιοχή και να μολύνεται το περιβάλλον. Όπου δεν υπάρχει οργάνωση κατοικίας παρουσιάζεται αυτή η εικόνα της υποβάθμισης. Η

περίοδος που διαμορφώθηκε αυτή η κατάσταση είναι από το 1988 έως και το 2003.

Οι οικιστικές αυτές συγκεντρώσεις αυθαιρέτων εντοπίζονται κυρίως στις περιοχές που προορίζονται για οικιστική ανάπτυξη από τη ΖΟΕ.

Οι αυθαίρετες κατασκευές αποτελούν ένα πρόβλημα που εμποδίζει την ισόρροπη οικιστική ανάπτυξη του Δήμου και γι' αυτό θα πρέπει να μελετηθεί.

Δημοτικές Ενότητες του Δήμου Αλεξανδρούπολης

Η Δ.Ε. Φερών αποτελείται από 15 οικισμούς εκ των οποίων οι 2 οικισμοί Δορίσκου και Μοναστηράκι ανήκουν στην περιοχή μελέτης. Οι οικισμοί αυτοί έχουν πληθυσμό μικρότερο από 2.000 κατοίκους, για το λόγο αυτό είναι οριοθετημένοι με απόφαση Νομάρχη βάσει των διατάξεων του Π.Δ. 24.4.85 (ΦΕΚ 181/Δ/3.5.85).

Όσο αφορά τις βασικές ρυθμίσεις των χρήσεων γης μέσα στους οικισμούς προκύπτουν από μεμονωμένες ενέργειες και όχι από ένα γενικότερο χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό.

Η Δ.Ε. Τραϊανούπολης αποτελείται από 8 οικισμούς κάτω των 2.000 κατοίκων, ενώ και εδώ απουσιάζει ο χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός.

Όλοι οι οικισμοί της Δ.Ε. Τραϊανούπολης εκτός των Λουτρών Τραϊανούπολης είναι οριοθετημένοι με απόφαση Νομάρχη βάσει των διατάξεων του Π.Δ. 24.4.85 (ΦΕΚ 181/Δ/3.5.85).

Ο οικισμός της Άνθειας (πρώην έδρα του καποδιστριακού Δήμου) είναι σχεδόν ενωμένος με το Αρίστηνο δημιουργώντας έμμεσα μια οικιστική ενότητα.

Ο πολεοδομικός ιστός του Δήμου Καβάλας

Ο Δήμος Καβάλας έχει θεσμοθετημένο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο, σύμφωνα με το νόμο 1337/83, που καλύπτει την πόλη της Καβάλας, την περιοχή της Καλαμίτσας και τον οικισμό του Περιγιαλίου από το 1987. Η έγκριση του ΓΠΣ έγινε με την υπ' αρ. 14420/508/18.2.87 Απόφαση Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ (ΦΕΚ 221/Δ/13.3.87). Το ισχύον και σήμερα ΓΠΣ προέβλεπε: α) την πολεοδομική οργάνωση της πόλης για πληθυσμιακό μέγεθος της τάξης των 60.000 κατοίκων με τη δημιουργία 15 πολεοδομικών ενότητων, β) τον προσδιορισμό των χρήσεων γης εντός των ορίων του ΓΠΣ, γ) τη λήψη μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος και τη δημιουργία αστικού και περιαστικού πρασίνου και δ) την οργάνωση των δικτύων υποδομής. Ένα χρόνο αργότερα έγινε η τροποποίηση του ΓΠΣ με την υπ' αρ.

44860/2511/22.6.88 Απόφαση Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ (ΦΕΚ 486/Δ/7.7.88) που αφορά αλλαγή της χρήσης γης σε τμήμα της περιοχής Περιγιαλίου.

Έτσι, το οικιστικό συγκρότημα του Δήμου Καβάλας διαρθρώνεται σε 21 Πολεοδομικές Ενότητες: Αγ. Ιωάννης, Αγ. Παύλος, Πεντακόσια, Βύρωνας, Αγ. Γεώργιος, Δεξαμενή, Χίλια, Αγ. Αθανάσιος, Πρ. Ηλίας, Ποταμούδια, Κέντρο Αγ. Νικόλαος, Σουγιουλου, Παναγία, Χωράφα, Κηπούπολη, ΔΕΠΟΣ, Αγ. Λουκάς, Αγ. Παρασκευή, Σφαγεία, Καλαμίτσα, Περιγιαλί.

Η βασική όμως ρύθμιση που οργάνωσε χωροταξικά τον εξωαστικό χώρο της Καβάλας έγινε με τη θεσμοθέτηση της Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ) εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών προϋφισταμένων του έτους 1923 στην περιοχή του Δήμου Καβάλας και των οικισμών Αμισιανών, Αμυγδαλέωνα, Νέας Καρβάλης, Χαλκερού και Κοκκινοχώματος. Ο καθορισμός της ΖΟΕ Καβάλας και του κατωτάτου ορίου κατάτμησης καθώς και των λοιπών όρων και περιορισμών δόμησης έγινε με το Προεδρικό Διάταγμα της 14.06.1989 (ΦΕΚ 437/Δ/16.06.89).

Στην εγκεκριμένη **Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου της Καβάλας** έχουν γίνει μέχρι σήμερα τρεις τροποποιήσεις. Η πρώτη τροποποίηση έγινε το 1991 με το Προεδρικό Διάταγμα της 17.03.1991 (ΦΕΚ 240/Δ/8.5.1991) και αφορούσε μεταβολές στα όρια των περιοχών 2δ και 2ε. Η δεύτερη τροποποίηση έγινε την επόμενη χρονιά με το Προεδρικό διάταγμα της 12.09.1992 (ΦΕΚ 1018/Δ/9.10.1992) και αφορούσε μεταβολές στα όρια των περιοχών 1β και 1γ. Η τρίτη και τελευταία τροποποίηση έγινε το 1995 στην περιοχή Μπάτης - Τόσκα με το Προεδρικό Διάταγμα της 19.04.1995 (ΦΕΚ 326/Δ/15.5.1991) και αφορούσε μεταβολές στα όρια, στις χρήσεις και στους όρους και περιορισμούς δόμησης της συγκεκριμένης περιοχής. Μελέτη συνολικής τροποποίησης της ΖΟΕ Καβάλας εκπονήθηκε το 2000 και έφθασε μέχρι την υποβολή οριστικής μελέτης αλλά δεν εγκρίθηκε ποτέ από τους αρμόδιους φορείς που έκριναν ότι η περιοχή θα έπρεπε να σχεδιαστεί με βάση τις νέες διατάξεις για τα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια των δήμων μετά το σχέδιο Καποδίστριας.

Δημοτικές Ενότητες του Δήμου Καβάλας

Με την νέα διοικητική αναδιάρθρωση των δήμων σύμφωνα με το Πρόγραμμα Καλλικράτης του Ν.3852/2010 τροποποιήθηκαν τα όρια του Δήμου Καβάλας, περιλαμβάνοντας σε αυτόν και τον Δήμο Φιλίππων. Ο Δήμος Καβάλας αποτελείται από δύο Δημοτικές Ενότητες της Καβάλας και των Φιλίππων.

Η Δ.Ε. Φιλίππων αποτελείται από 17 οικισμούς. Στην περιοχή παρέμβασης στο Δήμο Καβάλας περιλαμβάνεται μόνο η Δημοτική Ενότητα Καβάλας. Η Δ.Ε. Καβάλας

αποτελείται από τις Δημοτικές Ενότητες της Καβάλας και της Νέας Καρβάλης, και από την Τοπική Κοινότητα του Χαλκερού.

Οικισμοί του Δήμου Καβάλας

Νέα Καρβάλη

Προέρχεται από οικισμό προσφύγων που δημιουργήθηκε μετά το 1923 και πριν το 1928 εκατέρωθεν της Εθνικής οδού Καβάλας-Ξάνθης. Οριοθετήθηκε ως οικισμός κάτω των 2000 κατοίκων και εντάχθηκε στις κατηγορίες «παραλιακός», «αδιάφορος», «δυναμικός», «συνεκτικός», «μεσαίος». Διαθέτει σχέδιο διανομής οικοπέδων του Υπουργείου Γεωργίας (κύρωση το 1966). Σήμερα έχει πληθυσμό 2.244 κατοίκους.

Χαλκερό

«Νεοϊδρυθείς» οικισμός, δημιουργήθηκε με τη μεταφορά ομώνυμου οικισμού στη δεκαετία του '50. Διαθέτει σχέδιο διανομής οικοπέδων του Υπουργείου Γεωργίας. Οριοθετήθηκε ως οικισμός κάτω των 2000 κατοίκων και εντάχθηκε στις κατηγορίες «μη περιαστικός-παραλιακός-τουριστικός», «αδιάφορος», «φθίνων», «συνεκτικός», «μικρός», σύμφωνα με την απόφαση Νομάρχη 81292πε/2.9.1986, ΦΕΚ 161 Δ της 7.3.86. Σήμερα το Χαλκερό είναι ο πιο «αγροτικός» οικισμός και η Νέα Καρβάλη παρουσιάζει τα πιο «αστικοποιημένα» χαρακτηριστικά των κλάδων επαγγελματικής δραστηριότητας, μετά βέβαια από την πόλη της Καβάλας.

Λεύκη

Η Λεύκη αποτελεί οικισμό στερούμενο σχεδίου. Οριοθετήθηκε ως οικισμός κάτω των 2000 κατοίκων και εντάχθηκε στις κατηγορίες «μη περιαστικός-παραλιακός-τουριστικός», «αδιάφορος», «φθίνων», «διάσπαρτος», «μικρός», σύμφωνα με την απόφαση Νομάρχη 81737πε/7.2.1986, ΦΕΚ 292 Δ της 11.9.86.

Ανω Λεύκη

«Νεοϊδρυθείς» οικισμός, μεταφορά ομώνυμου οικισμού στη δεκαετία του '50, το σχέδιο του οποίου εγκρίθηκε μόλις το 1988, με την Απόφαση Νομάρχη 10152/22.12.1988, ΦΕΚ 8 Δ της 14.1.1989. Το 1988 με απόφαση του τότε Νομάρχη Ι. Μπέλτσιου έγινε ο νέος οικισμός «**Νέα Λεύκη**», ανατολικά του οικισμού της Λεύκης, με 600 οικοπέδα τα οποία δόθηκαν στους δικαιούχους, με σκοπό να γίνει πρότυπος οικισμός. Ελάχιστα όμως από αυτά έχουν δομηθεί γιατί

δεν έγιναν ποτέ οι απαραίτητες υποδομές (δρόμοι, ρεύμα, νερό κ.λ.π.) και το κυριότερο δεν έγινε η σύνδεση με τον παλιό οικισμό Λεύκης διότι απαιτείται η κατασκευή γέφυρας στο ρέμα που τους χωρίζει.

Παληό (Τσιφλίκι)

Ο οικισμός του Παληού είναι ένας παραλιακός οικισμός, ο οποίος είναι ο μοναδικός οικισμός με πολεοδομικό σχεδιασμό. Για το λόγο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι κατά την Τουρκοκρατία ήταν Τούρκικο «τσιφλίκι» (Παλιό Τσιφλίκι) και αργότερα εποίκιστηκε από πρόσφυγες (Θρακιώτες και Ποντίους). Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '60 ήταν κυρίως συνδεδεμένο με τον οικισμό Νέας Ηρακλείτσας (με τον οποίο είχε και οδική σύνδεση) και αποτελούσε ξεχωριστή κοινότητα. Στις αρχές της δεκαετίας του '60 συνδέθηκε οδικά με την Καβάλα και ενσωματώθηκε στον Δήμο Καβάλας στο τέλος της δεκαετίας του '60. Το 1972 εγκρίθηκε πολεοδομική μελέτη παραθεριστικού οικισμού με την Απόφαση Νομάρχη Τ48021/3.11.1972, ΦΕΚ 320 Δ. Αυτή είναι και η μόνη ολοκληρωμένη πολεοδομική μελέτη που εκπονήθηκε και εγκρίθηκε την εποχή αυτή σ' όλη την Περιφέρεια ΑΜΘ χωρίς να είναι προϊόν διανομών και οικιστικών αποκαταστάσεων. Η πολεοδόμηση έγινε με βάση το Ν.Δ. 17.7.1923 και των μετέπειτα τροποποιήσεών του. Το σχέδιο όριζε τρεις κατηγορίες οικοπέδων (ζώνες) με διαφορετικούς όρους δόμησης. Οι κοινωφελείς και κοινόχρηστες λειτουργίες προσδιορίζονταν στα διαγράμματα με διατεθείσα επιφάνεια οικοπέδου, απαιτούμενη οικοδομική επιφάνεια και συντελεστή δόμησης, ξεχωριστά ανά κατηγορία. Ελάχιστα, πάντως, λαμβανόταν υπόψη το ανάγλυφο του εδάφους, η υπάρχουσα κατάσταση και το ιδιοκτησιακό καθεστώς. Όσον αφορά την διαδικασία, πέρασε με σχετικά αυταρχικό τρόπο, με συνοπτικές διαδικασίες, παράβλεψη ενστάσεων, και σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Οι όροι δόμησης του οικισμού αναθεωρήθηκαν το 1982 με το Π.Δ. της 13.4.1982, ΦΕΚ 228 Δ της 14.5.1982, όπου περιορίσθηκε το επιτρεπόμενο ύψος των οικοδομών, επεβλήθη κεραμοσκεπής στέγη κλπ.

Το σχέδιο είχε εξ αρχής προβλήματα νομιμότητας διότι είχε συμπεριλάβει εκτάσεις αναδασωτέες, δημόσιες δασικές, ρέματα και εκτάσεις που την κυριότητά τους διεκδικούσε το Δασαρχείο. Ακυρώθηκε το 1984, επειδή μετά παρέλευση οκταετίας από την έγκρισή του, δεν είχαν γίνει οι απαιτούμενες απαλλοτριώσεις, και επανεγκρίθηκε μόλις το 1995.

Άσπρη Άμμος

Περιλαμβάνονταν πάντοτε στα διοικητικά όρια του Δήμου και αποτελούσε μικρό άθροισμα κυρίως κατοικιών ανατολικά της πόλης σε στενή παράκτια κοιλάδα. Το

1986 οριοθετήθηκε ως οικισμός κάτω των 2000 κατοίκων, [Απόφαση Νομάρχη 81261/17.6.1986].

Ζώνες Ειδικών Ρυθμίσεων

Εκτός από τη ΖΟΕ υπάρχουν και άλλες θεσμοθετημένες χρήσεις στον ευρύτερο εξωαστικό χώρο του Δήμου Καβάλας.

Ζώνες κατευθυνόμενης διάθεσης οικονομικών πόρων για τη βιοτεχνία και το χονδρεμπόριο.

Ζώνες τουριστικής ανάπτυξης στο Περιγιάλι ώστε να ενισχυθεί η πιθανότητα εγκατάστασης ξενοδοχείων και άλλων τουριστικών εγκαταστάσεων.

Ζώνες οργανωμένης ανάπτυξης-εξυγίανσης κατοικίας

ΔΕΠΟΣ - ανάπλαση των προσφυγικών συνοικιών των Χιλίων, του Βύρωνα και των Πεντακοσίων.

Ζώνες Ειδικών Κινήτρων (Ζ.Ε.Κ) προτείνονται στις περιοχές κεντρικών λειτουργιών, στα νέα τοπικά κέντρα και στη Παναγία, όπου προτείνεται η εγκατάσταση διαφόρων πολιτιστικών λειτουργιών.

Ζώνες ανάπλασης, προτείνονται εκτός από τις ζώνες εφαρμογής κοινωνικής κατοικίας και στη περιοχή της Ιχθυόσκαλας όπου προτείνεται η αλλαγή της τότε υφιστάμενης χρήσης.

Ζώνες Ειδικής Ενίσχυσης (Ζ.Ε.Ε) προτείνονται στις περιοχές για ανάπλαση και στην Παναγία, η οποία είναι παραδοσιακός οικισμός για τη διατήρηση του οικοδομικού πλούτου.

Ζώνη προστασίας του φυσικού, ιστορικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος ορίζεται η περιοχή της Παναγίας.

Ζώνες Κοινωνικού Συντελεστή προτείνονται σε τμήμα των περιοχών επέκτασης στο Περιγιάλι και στη περιοχή της Ιχθυόσκαλας.

Η περιοχή τέλος γύρω από τον Αγ. Ιωάννη και Αγ. Γιώργη προτείνονται ως **ζώνες περιβαλλοντικής εξυγίανσης-αναβάθμισης.**

Πολεοδομικοί μηχανισμοί

Ζώνη Ενεργού Πολεοδομίας ορίστηκε ο χώρος της Δημοτικής αγοράς.

Ζώνη Αστικού Αναδασμού ορίστηκε η περιοχή της Ιχθυόσκαλας.

Ζώνη Αγοράς Συντελεστού ήδη προβλεπόταν από το ρυμοτομικό σχέδιο του 1980 η περιοχή βόρεια της Ραψάνης.

Τέλος η περιοχή της ιχθυόσκαλας που είχε οριστεί ως **Ζ.Κ.Σ**, προτάθηκε να υπαχθεί στο άρθρο 13 του Ν. 1337/83 που επιβάλλει εισφορά σε γη στις εντός σχεδίου περιοχές για να αποκτηθεί γη για κοινωνική υποδομή.

ΒΙΟ.ΠΑ.

Πρόσφατα θεσμοθετήθηκε **Βιοτεχνικό Πάρκο** στην περιοχή της Νέας Καρβάλης με την ΚΥΑ με αριθμό. Φ/Α/7.21/ΟΙΚ.22773/1887 «Καθορισμός της θέσης, της έκτασης και των ορίων του Βιοτεχνικού Πάρκου (ΒΙΟ.ΠΑ.) Καβάλας στα διοικητικά όρια του Δήμου Καβάλας του Νομαρχιακού Διαμερίσματος Καβάλας και έγκρισης του Φορέα Β.Ε.ΠΕ. και της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων» (ΦΕΚ 1466/Β' /24.10.2005). Το Βιοτεχνικό Πάρκο Καβάλας οριοθετήθηκε σε έκταση 130,54 στρεμμάτων στο αγρόκτημα Νέας Καρβάλης. Με την συγκεκριμένη κοινή υπουργική απόφαση ορίστηκε ο φορέας ίδρυσης του Βιοτεχνικού Πάρκου με την υπό σύσταση Ανώνυμη Εταιρεία "Βιοτεχνικό Πάρκο Καβάλας Α.Ε.". Οι επιτρεπόμενες δραστηριότητες μέσα στο ΒΙΟ.ΠΑ. είναι αυτές των άρθρων 1 παρ. 2(γ) και 2 του ν. 2545/1997.

3.6.5.2. Πολεοδομικά Χαρακτηριστικά Περιφερειακής Ενότητας Έβρου (Υπόλοιποι Δήμοι)

Ο πολεοδομικός ιστός του Δήμου Σαμοθράκης

Ο πληθυσμός του νησιού κατανέμεται σε πολλούς μικρούς οικισμούς. Βασικοί οικισμοί - που συγκεντρώνουν το 60% των κατοίκων του νησιού - είναι η Χώρα, ορεινός παραδοσιακός οικισμός, έδρα του Δήμου και των δημοσίων υπηρεσιών και η Καμαριώτισσα, λιμάνι του νησιού και κατ' επέκταση εμπορικό και τουριστικό κέντρο. Εκτός των δύο παραπάνω, έξι τουριστικοί οικισμοί τοποθετούνται στη βόρεια παραλιακή ζώνη με πιο γνωστούς τα Θέρμα και την Παλαιάπολη, οκτώ αγροτικοί οικισμοί τοποθετούνται στην καλλιεργούμενη ΝΔ περιοχή του νησιού και δύο αγροτικοί επίσης οικισμοί στην ανατολική αγροτική περιοχή (Άνω Μεριά). Οικισμοί με σχέδιο πόλης είναι οι: Σαμοθράκη (Χώρα), Καμαριώτισσα και Θέρμα. Σύμφωνα με το ΣΧΟΟΑΠ του Δήμου, το σύγχρονο οικιστικό περιβάλλον του νησιού δεν προσαρμόζεται - στις περισσότερες περιπτώσεις - ούτε στις

ιδιαιτερότητες της φύσης ούτε στις ανάγκες της αυξημένης τουριστικής κίνησης κατά τους θερινούς μήνες.

Ο πληθυσμός του νησιού κατά οικισμό σύμφωνα την τελευταία απογραφή είναι:

ΟΙΚΙΣΜΟΙ	ΚΑΤΟΙΚΟΙ
1. Σαμοθράκη	677
2. Αλώνια	251
3. Άνω Καρυώται	15
4. Άνω Μεριά	58
5. Δάφνες	11
6. Θέρμα	74
7. Καμαριώτισσα	969
8. Κατσαμπάς	12
9. Κάτω Καρυώται	37
10. Λάκκωμα	329
11. Μακρυλιές	9
12. Μπαξέδες	0
13. Ξηροπόταμος	39

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2001

Όπως αναφέρθηκε, στη Σαμοθράκη το οικιστικό περιβάλλον δεν είναι προσαρμοσμένο στις ιδιαιτερότητες της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Στους οικισμούς του νησιού παρατηρούνται συνθήκες αναρχίας στις χρήσεις γης και στη δόμηση, παραδείγματα των οποίων είναι: η έλλειψη σε κοινωφελή δίκτυα, η απουσία προβλέψεων για βασικές υποδομές στα σχέδια πόλης κ. α. υποβαθμίζοντας κατά αυτόν τον τρόπο την ποιότητα ζωής στο νησί. Από την άλλη η καθυστέρηση στο χαρακτηρισμό ως παραδοσιακών, των οικισμών που παρουσιάζουν στοιχεία παραδοσιακού αρχιτεκτονικού μοντέλου και οι αυθαίρετες οικιστικές παρεμβάσεις (με οικοδομήματα που δεν προάγουν την εικόνα του νησιού) οδήγησαν στην μερική αλλοίωση του παραδοσιακού χρώματος της Σαμοθράκης.

3.6.5.3. Πολεοδομικά Χαρακτηριστικά Περιφερειακής Ενότητας Καβάλας (Υπόλοιποι Δήμοι)

Ο πολεοδομικός ιστός του Δήμου Νέστου

Ο Δήμος Νέστου διαιρείται σε 3 δημοτικές ενότητες, οι οποίες αντιστοιχούν στους 3 καταργηθέντες δήμους Χρυσούπολης, Κεραμωτής και Ορεινού πριν την εφαρμογή του Καλλικράτη. Στην περιοχή παρέμβασης στα όρια του Δήμου Νέστου περιλαμβάνονται οι Δ.Ε. της Κεραμωτής με 7 οικισμούς και Δ.Ε. Χρυσούπολης με 19 οικισμούς.

Οι οικισμοί της Δ.Ε. Κεραμωτής είναι η Κεραμωτή, Νέα Καρυά, Μοναστηράκι, Χαϊδευτό, Αγίασμα και Παραλία Αγιάσματος. Η Κεραμωτή, από το 1990 και μετά απόκτησε τον ρόλο της κωμόπολης. Στην Κεραμωτή, παρατηρείται το πολεοδομικό φαινόμενο της αυθαίρετης δόμησης η εμφάνιση του οποίου συνηθίζεται στις περισσότερες παράκτιες περιοχές της χώρας. Κυρίως γύρω από τον οικισμό παρατηρείται αυθαίρετη δόμηση και άναρχη ανάπτυξη των υποδομών αναψυχής και β' κατοικίας. Οι υπόλοιποι οικισμοί έχουν πληθυσμό κάτω των 2.000 κατοίκων και χαρακτηρίζονται ως αγροτικοί οικισμοί.

Η Δ.Ε. Χρυσούπολης έχει έδρα την Χρυσούπολη με πληθυσμό 8.004 κατοίκους. Θεωρείται μεσαίος οικισμός και τοπικό κέντρο με πλούσιο αγροτικό έδαφος. Παρέχει διοικητικές υπηρεσίες στους υπόλοιπους οικισμούς της Δ.Ε. Ο πρώην Δήμος Χρυσούπολης με βάση το ΦΕΚ 441/ΑΑΠ/22.10.2010 με την Απόφαση 5176/514/10 εκκίνησε την διαδικασία σύνταξης Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου (Γ.Π.Σ) το οποίο βρίσκεται σε στάδιο εκπόνησης μελέτης.

Οι υπόλοιποι οικισμοί της Δήμου Νέστου χαρακτηρίζονται ως μικροί αγροτικοί οικισμοί με πληθυσμό κάτω από 2.000 κατοίκους χωρίς θεσμοθετημένες ρυθμίσεις και χρήσεις γης.

Ο πολεοδομικός ιστός του Δήμου Παγγαίου

Οι Δημοτικές Ενότητες Παγγαίου, Ελευθερούπολης, Ελευθερών, Ορφανού, Πιερέων αποτελούν τον Δήμο Παγγαίου. Στην παράκτια ζώνη ανήκουν οι ενότητες της Ελευθερούπολης, Ελευθερών και Ορφανού.

3.6.5.4. Πολεοδομικά Χαρακτηριστικά Περιφερειακής Ενότητας Ροδόπης

Ο πολεοδομικός ιστός του Δήμου Μαρώνειας-Σαπών

Ο Δήμος Μαρώνειας – Σαπών αποτελείται από τις Δημοτικές Ενότητες Μαρώνειας και Σαπών. Στην περιοχή παρέμβασης περιλαμβάνεται το νοτιοδυτικό αδόμητο τμήμα του οικισμού της Ξυλαγανής της Δ.Ε. Ξυλαγανής. Το ίδιο τμήμα ανήκει στα βορειανατολικά όρια του Εθνικού Πάρκου Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης. Επίσης, στα νοτιοανατολικά όρια του Εθνικού Πάρκου περιλαμβάνεται ο οικισμός Ίμερος και η Παραλία Ιμέρου. Οι οικισμοί Προσκυνητές, Προφήτης Ηλίας, , Αλκυών, Κρυονέρι, Λεύκες, Μαρώνεια, Άγιος Χαράλαμπος, Ασκητές και Πλατανίτης αποτελούν την παράκτια ζώνη της Δ.Ε. Μαρώνειας, ενώ η Κρωβύλη, Παλαιά Κρωβύλη και τα Πετρωτά αποτελούν την παράκτια ζώνη της Δ.Ε. Σαπών.

Ο οικισμός της Ξυλαγανής με βάση ΤΠΠΕ 581/6.4.92 είναι οριοθετημένος οικισμός κάτω των 2000 κατοίκων. Με το από 28-6-86 Προεδρικό Διάταγμα, που δημοσιεύθηκε στο υπάριθμ.721/Δ/8-9-86ΦΕΚ, εγκρίθηκε η επέκταση του ρυμοτομικού σχεδίου Ξυλαγανής και οι όροι δόμησης και η πράξη εφαρμογής κυρώθηκε με την Δ.Π.Π.Τ.3674/7-11- 88. Η περιοχή αυτή, εκτός ρυμοτομικού σχεδίου του οικισμού, με βάση την ΚΥΑ με αριθ. 44549/2008, είναι θεσμοθετημένη ως Περιοχή Οικοανάπτυξης, Ζώνη Γ1(χερσαία και θαλάσσια έκταση) του Εθνικού Πάρκου και ισχύουν οι γενικοί όροι της ζώνης αυτής.

Ο οικισμός Ιμέρου είναι οριοθετημένος οικισμός κάτω των 2000 κατοίκων (Τ.Π.Π.Ε.1755/16-4-86) με 385 κατοίκους. Βρίσκεται μέσα στα όρια του Εθνικού Πάρκου. Όλη η έκταση εκτός οικιστικού χώρου του Ιμέρου ορίζεται ως Περιοχή Οικοανάπτυξης, Ζώνη Γ1(χερσαία και θαλάσσια έκταση) του Εθνικού Πάρκου.

Οι Προσκυνητές είναι κυρίαρχος οικισμός της Τοπικής κοινότητας των Προσκυνητών. Με 800 κατοίκους πληθυσμό είναι οριοθετημένος οικισμός κάτω των 2.000 κατοίκων (Τ.Π.Π.Ε.1152/18-3-86). Επίσης, οριοθετημένος οικισμός κάτω των 2.000 κατοίκων (Τ.Π.Π.Ε.4688/12-1-93) έχει χαρακτηριστεί και ο οικισμός του Προφήτη Ηλία. Στον οικισμό τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αύξηση της δόμησης.

Ο παραλιακός οικισμός της Αλκυώνας είναι οριοθετημένος κάτω των 2000 κατοίκων (Τ.Π.Π.Ε.4615/17-7-86). Διαθέτει Αρχικό Ρυμοτομικό Σχέδιο ΦΕΚ 101Δ-15.06.1968. Με βάση την απόφαση νομάρχη Ροδόπης Τ.Π.Π.Ε.3311/21-6-93 εγκρίθηκε η πολεοδομική μελέτη του οικισμού. Επιπλέον, με βάση την απόφαση νομάρχη Δ.Π.Π.Τ.1091/23-3-2000 κυρώθηκε η πράξη εφαρμογής της περιοχής.

Ένα σημαντικό πολεοδομικό χαρακτηριστικό της περιοχής, αποτελεί η περίπτωση του «αυθαίρετου οικισμού» του Κρουονερίου. Η περιοχή είναι παραλιακή μη θεσμοθετημένη, αποτελούμενη από αγροτεμάχια τα οποία περιλαμβάνουν κτίσματα εντελώς αυθαίρετης δόμησης.

Ιδιαίτερα πολεοδομικά χαρακτηριστικά παρουσιάζουν και οι περιοχές Λεύκες και Πλατανίτης, οι οποίες όμως δεν είναι θεσμοθετημένες οικιστικές περιοχές. Κατά κύριο λόγο οι περιοχές αυτές αποτελούνται από άρτια οικοδομήσιμα οικόπεδα με κτίσματα παραθεριστικής κατοικίας. Η χρήση γης που επικρατεί στην περιοχή είναι η κατοικία, ενώ διακρίνονται και χρήσεις αναψυχής. Οι υποδομές τουριστικής ανάπτυξης παίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάδειξη της τουριστικής ταυτότητας της περιοχής και αφορούν κυρίως ξενοδοχειακές μονάδες και χώρους εστίασης.

Ο παραδοσιακός οικισμός της Μαρώνειας μαζί με τον Άγιο Χαράλαμπο αποτελούν τα χαρακτηριστικά χωριά της περιοχής. Η Μαρώνεια είναι οριοθετημένος οικισμός κάτω από 2.000 κατοίκους (Τ.Π.Π.Ε.527/22-5-85), διαθέτει ρυμοτομικό σχέδιο (ΦΕΚ Α 115 - 08.08.1958) και έγινε και η αναθεώρηση του ρυμοτομικού σχεδίου (ΦΕΚ Δ 334 - 27.04.1987). Όσο για το οικισμό Άγιος Χαράλαμπος, είναι παραλιακός οικισμός, ακατοίκητος, στον οποίο υπάρχει το αρχαίο λιμάνι και πάρα πολλοί αρχαιολογικοί χώροι.

Οι Ασκητές είναι οικισμός με 102 κατοίκους, είναι οριοθετημένος, κάτω από 2000 κατοίκους (Τ.Π.Π.Ε.1021/6-3-86). Η Κρωβύλη και η Παλαιά Κρωβύλη είναι οικισμοί που ανήκουν στην Δ.Ε. Σαπών έχουν χαρακτηριστεί επίσης ως οριοθετημένοι οικισμοί κάτω των 2.000 κατοίκων (Τ.Π.Π.Ε.1349/26-3-86) και έχουν πληθυσμό πάνω από 200 κατοίκους. Τέλος, ο οικισμός στα Πετρωτά, είναι ένας μικρός αγροτικός οικισμός με 31 κατοίκους.

Ο πολεοδομικός ιστός του Δήμου Κομοτηνής

Ο Δήμος Κομοτηνής στερείται χωροταξικού σχεδιασμού. Στην περίπτωση του Δήμου Κομοτηνής δεν υπάρχει εγκεκριμένο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο. Σήμερα είναι σε διαδικασία έγκρισης Γ.Π.Σ. σύμφωνα με το Ν1337/83 που αφορά όμως μόνο την πόλη της Κομοτηνής. Όσο για τον υπόλοιπο πολεοδομικό ιστό του Δήμου, που εμπεριέχεται στην παράκτια ζώνη, διακρίνεται η ύπαρξη αρκετών οριοθετημένων οικισμών κάτω από 2.000 κατοίκων και οικισμών προ 1923. Έτσι, είναι λογικό να μην υπάρχουν στο δήμο περιοχές με πολεοδομικό σχέδιο και πρόκειται για οριοθετημένους οικισμούς κάτω των 2000 κατοίκων όπου οι οριοθετήσεις έγιναν με αποφάσεις του οικείου Νομάρχη.

Οι οικισμοί της Δ.Ε. Αιγείρου βρίσκονται εντός ορίων του Εθνικού Πάρκου της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Υπάρχουν θεσμοθετημένες ζώνες στις

εκτάσεις των εκτός ορίων οικισμών που ορίζουν συγκεκριμένους κανονισμούς για την ανάπτυξη διαφόρων δραστηριοτήτων.

Η Μέση είναι μικρός οικισμός προϋφιστάμενος προ του 1923. Όλη η έκταση εκτός του οικιστικού χώρου της, ορίζεται ως Περιοχή Οικοανάπτυξης, Ζώνη Γ1 της ΚΥΑ με αριθ. 44549/2008. Ο σημερινός σχεδιασμός της οφείλεται σε Διανομή του Υπουργείου Γεωργίας.

Ο οικισμός της Παραλία Μέσης, είναι οριοθετημένος κάτω των 2000 κατοίκων (Τ.Π.Π.Ε.4615/17-7-86). Είναι παραλιακός οικισμός με οικιστική ανάπτυξη κυρίως β' κατοικίας. Το 1978 (ΦΕΚ 39475 / 25.4.1978) έχει εγκριθεί το ρυμοτομικό σχέδιο Παραθεριστικού Οικισμού του Συνδέσμου Τραυματιών και Πολεμιστών Οπλιτών Νομού Ροδόπης. Η περιοχή γύρω από τον οικισμό ορίζεται ως Περιοχή Οικοανάπτυξης, Ζώνη Γ1, Γ2 και Περιοχή προστατευόμενων φυσικών σχηματισμών, προστατευόμενων τοπίων και στοιχείων τοπίου Β3 της ΚΥΑ με αριθ. 44549/2008.

Το Φανάρι, παραλιακός οικισμός είναι οριοθετημένος κάτω των 2.000 κατοίκων (Τ.Π.Π.Ε.1349/26-3-860). Επίσης, με βάση Απόφαση Νομάρχη εγκρίθηκε η πολεοδομική μελέτη Τ.Π.Π.Ε.1512/8-5-89 και η Πράξη Εφαρμογής η οποία κυρώθηκε με την Δ.Π.Π.Τ.5691/29-12-1998. Η περιοχή ορίζεται ως Περιοχή Οικοανάπτυξης, Ζώνη Γ1 (ΚΥΑ με αριθ. 44549/2008).

Ο παραλιακός οικισμός της Αρωγής, διαθέτει εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο από το 1993 (ΦΕΚ 782/ 9.7.1993) και βρίσκεται υπό εκπόνηση η Πράξη Εφαρμογής του. Η περιοχή γύρω από τον οικισμό ορίζεται ως Περιοχή Οικοανάπτυξης, Ζώνη Γ1, Γ2 (ΚΥΑ με αριθ. 44549/2008).

Το σύνολο των θεσμοθετημένων περιοχών οικιστικής ανάπτυξης στην Δημοτική Ενότητα Αιγείρου ανέρχεται σε 483.3 εκτάρια γης που αφορούν την κύρια κατοικία, και την παραθεριστική κατοικία. Τα εκτάρια που αφορούν την κύρια κατοικία, προέρχονται από τον οικισμό του Φαναρίου, Πόρπης, Μέσης, Παραλίας Μέσης, της Γλυφάδας, Αρωγής. Τα 63.6 εκτάρια που αφορούν την παραθεριστική κατοικία προέρχονται όλα από την επέκταση στην παραλία της Αρωγής.

Στις Τοπικές Κοινότητες Πόρπης, Παγουριών, Μέσης, Αρωγής, Φαναρίου και Γλυφάδας δεν παρουσιάζονται οικιστικές συγκεντρώσεις, - εκτός των θεσμοθετημένων οικιστικών περιοχών- , οι οποίες να έχουν προκύψει είτε από αυθαίρετη είτε από νόμιμη δόμηση, και να θεωρούνται σχετικά πυκνοδομημένες και συνεκτικές. Παρόλα αυτά υπάρχουν δύο νησίδες με αυθαίρετες κατασκευές στην παραλιακή ζώνη, οι οποίες δυστυχώς βρίσκονται και σε προστατευόμενες περιοχές, που όχι μόνο μολύνουν το περιβάλλον αλλά και αισθητικά συμβάλουν στη μεγάλη υποβάθμιση της περιοχής. Η πρώτη τέτοια προβληματική περιοχή

βρίσκεται στον οικισμό της Παραλίας Μέσης, κατά μήκος της ακτής σε περίπου ένα χιλιόμετρο και αποτελείται από πρόχειρες και αυθαίρετες κατασκευές για παραθεριστική χρήση, οι οποίες θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως παραπήγματα. Η δεύτερη προβληματική περιοχή είναι πιο απομακρυσμένη και βρίσκεται στην παραλία της Γλυφάδας, ανάμεσα στις λιμνοθάλασσες Αλυκής και Πτελέας. Στην περιοχή αυτή υπάρχουν, σε μικρότερο βαθμό, διάσπαρτες παράνομες κατασκευές που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως παράγκες, προκαλώντας σοβαρές βλάβες στην οικολογική και περιβαλλοντική αξία της περιοχής.

Η παράκτια ζώνη του Δήμου παρουσιάζει επάρκεια στις θεσμοθετημένες οικιστικές εκτάσεις της κύριας και της παραθεριστικής κατοικίας. Στις περιοχές της κύριας κατοικίας το 25% της γης είναι ακόμα αδόμητο, ενώ στις περιοχές παραθεριστικής κατοικίας το ποσοστό της αδόμητης γης φτάνει το 35%. Επειδή η ζήτηση σήμερα επικεντρώνεται, στο μεγαλύτερο ποσοστό της, στην παραθεριστική κατοικία, θα πρέπει σε μελλοντικούς σχεδιασμούς η οικιστική ανάπτυξη να επικεντρωθεί στους παραθαλάσσιους οικισμούς κυρίως στο Φανάρι σε πρώτη προτεραιότητα, λόγω του χαμηλού ποσοστού αδόμητης γης (περίπου 5%) του συγκεκριμένου οικισμού.

Ο πολεοδομικός ιστός του Δήμου Ιάσμου

Στα όρια του Εθνικού Πάρκου περιλαμβάνονται και τμήματα του σημερινού Δήμου Ιάσμου. Ο Δήμος Ιάσμου είναι ο μοναδικός οικισμός στη Περιφερειακή Ενότητα Ροδόπης με ολοκληρωμένο πολεοδομικό σχεδιασμό. Μέσα στο 2010 εγκρίθηκε το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο της Δ.Ε. Ιάσμου. Ο Δήμος Ιάσμου αποτελείται από τις Δημοτικές Ενότητες των Αμαξάδων, Ιάσμου και Σώστου. Στην περιοχή παρέμβασης ανήκουν οι οικισμοί Γλυκονέρι, Σάλπη, Μωσαϊκό, Διαλαμπή και Γαλήνη. Η χωρική ενότητα αυτή αναπτύσσεται στο τμήμα του πεδινού τμήματος του Δήμου. Αξίζει να αναφερθεί ότι, σε αυτή την περιοχή συντελείται η βασική παραγωγική δραστηριότητα του Δήμου και επιπλέον έχει τουριστική αναπτυξιακή διάσταση λόγω της επαφής της με τη λίμνη Βιστωνίδα. Οι οικισμοί Γαλήνη, Μωσαϊκό και Διαλαμπή περιλαμβάνονται στη Δημοτική Κοινότητα Ιάσμου.

Η Γαλήνη με 300 κατοίκους πληθυσμό είναι οριοθετημένος οικισμός κάτω των 2000 κατοίκων με βάση την απόφαση νομάρχη Ροδόπης με αρ. πρωτ. 605/10.2.21993 και έχει χαρακτηριστεί ως μη περιαστικός οικισμός. Με βάση το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του Δήμου Ιάσμου που εγκρίθηκε το 2010, ο οικισμός περιλαμβάνεται στην Ζώνη Γεωργικών χρήσεων ΠΕΠΔ1 (Ζώνη Γ1 της ΚΥΑ με αριθ. 44549/2008). Σύμφωνα με τις διατάξεις της Περιοχής Ελέγχου και Περιορισμού Δόμησης 1(ΠΕΠΔ) επιτρέπεται η επέκταση των οικισμών, εφόσον αυτή δεν επεκτείνεται μέσα στις ζώνες Α και Β της προαναφερόμενης ΚΥΑ.

Ο οικισμός της Διαλαμπής έχει συνολικό πληθυσμό 628 κατοίκους. Είναι οριοθετημένος οικισμός κάτω των 2000 κατοίκων και έχει χαρακτηριστεί με βάση την απόφαση νομάρχη Ροδόπης με αρ. πρωτ. ΤΠΠΕ/334/24.1.1986 ως συνεκτικός, αδιάφορος. Επιπλέον, και αυτός περιλαμβάνεται στην Ζώνη Γεωργικών χρήσεων ΠΕΠΔ1 (Ζώνη Γ1 της ΚΥΑ με αριθ. 44549/2008), αλλά και στην Περιοχή Καταφυγίου Άγριας Ζωής στην περιοχή Κομφάτου. Τέλος, ένα πολύ μικρό τμήμα στο δυτικό όριο του οικισμού, φαίνεται ότι περιλαμβάνεται στην Περιοχή Ειδικής Προστασίας Ζώνης της Βιστωνίδας (ΠΕΠ 2) όπου προβλέπεται η διατήρηση των υφιστάμενων οικισμών εντός των ορίων τους.

Το Μωσαϊκό είναι ένας μικρός οικισμός με 188 κατοίκους. Είναι οριοθετημένος οικισμός κάτω των 2000 κατοίκων και έχει χαρακτηριστεί με βάση την απόφαση νομάρχη Ροδόπης με αρ. πρωτ. ΤΠΠΕ 603/10.2.1993 ως μη περιαστικός. Το Μωσαϊκό μαζί με τους παραπάνω οικισμούς περιλαμβάνεται στην Ζώνη Γεωργικών χρήσεων ΠΕΠΔ1 (Ζώνη Γ1 της ΚΥΑ με αριθ. 44549/2008). Επιπλέον, το μεγαλύτερο τμήμα του, εκτός από το βορειοανατολικό του άκρο στην Περιοχή Καταφυγίου Άγριας Ζωής ανήκει στην περιοχή Κομφάτου. Ακόμα, και ένα μικρό τμήμα, στο νότιο τμήμα του οικισμού, ανήκει στη Περιοχή Ειδικής Προστασίας Κομψατού ποταμού (ΠΕΠ 1.β) όπου εκεί απαγορεύονται οι επεκτάσεις οικισμών.

Οι οικισμοί Σάλπη και Γλυκονέρι βρίσκονται στο νότιο τμήμα του κάμπου και ανήκουν στην Τοπική Κοινότητα Σάλπης.

Η Σάλπη έχει συνολικό πληθυσμό 679 κατοίκους και με βάση την απόφαση νομάρχη Ροδόπης με αρ. πρωτ. 2469/8.6.1994 είναι οριοθετημένος οικισμός κάτω των 2000 κατοίκων, με διαχωρισμό του συνεκτικού και του μη πυκνοδομημένου τμήματος του οικισμού. Έχει χαρακτηριστεί μη περιαστικός. Ο οικισμός περιλαμβάνεται στην Ζώνη Γεωργικών χρήσεων ΠΕΠΔ1 (Ζώνη Γ1 της ΚΥΑ με αριθ. 44549/2008). Επίσης, στο νοτιοανατολικό άκρο του ορίου της Σάλπης, σε έκταση 81 στρεμμάτων, προβλέπεται εκπόνηση στεγαστικού προγράμματος με τοπικό ρυμοτομικό για τους αθίγγανους της περιοχής.

Ο οικισμός Γλυκονέρι έχει συνολικό πληθυσμό 124 κατοίκους. Με την υπ' αριθμό ΤΠΠΕ1894/22.4.86 απόφαση Νομάρχη Ροδόπης είναι οριοθετημένος οικισμός κάτω των 2000 κατοίκων, πρώην οικισμός διανομής του Υπουργείου Γεωργίας. Ο οικισμός, όπως οι υπόλοιποι του κάμπου, περιλαμβάνεται στην Ζώνη Γεωργικών χρήσεων ΠΕΠΔ1.

Στο Δήμο μέσω του ΓΠΣ προβλέπεται η δημιουργία Βιοτεχνικού Πάρκου (ΒΙΟ.ΠΑ.) για την ενίσχυση, υποστήριξη και καλύτερη συγκέντρωση – λειτουργία των δραστηριοτήτων του δευτερογενή τομέα. Η ζώνη αυτή κρίνεται αναγκαία για την οργάνωση της βιοτεχνικής δραστηριότητας και για την πιθανή μετεγκατάσταση των ήδη υπαρχόντων εγκατεστημένων μονάδων. Η χωροθέτηση προτείνεται στα

νότια όρια του οικισμού του Ιάσμου, παρά την Εγνατία Οδό και βόρεια αυτής. Απέχει 500 μέτρα από τον κόμβο της Εγνατίας και απέχει έκταση 50,16 στρεμ. Στη ζώνη χωροθέτησης του ΒΙΟΠΑ εντοπίζονται ήδη κάποιες διάσπαρτες βιοτεχνίες και, βάση στοιχείων του Δήμου, υπάρχει ζήτηση για τη δημιουργία νέων.

3.6.5.5. Πολεοδομικά Χαρακτηριστικά Περιφερειακής Ενότητας Ξάνθης

Ο πολεοδομικός ιστός του Δήμου Αβδήρων

Οριοθετημένοι είναι όλοι οι οικισμοί του Δήμου Αβδήρων που βρίσκονται στην περιοχή παρέμβασης. Τα Άβδηρα είναι ο μεγαλύτερος οικισμός του Δήμου με 1.229 κατοίκους. Οι υπόλοιποι οικισμοί της Μάνδρας, Γκιώνας, Μυρωδάτου, Ν. Κεσσάνης, Πεζούλας, Ποταμιά, Παραλίας Αβδήρων είναι μικροί αγροτικοί οικισμοί. Ο οικισμός του Πόρτο Λάγους ως παράκτιος οικισμός βρίσκεται εντός ΖΟΕ.

Αναφορικά με τους οικισμούς κάτω των 2.000 κατοίκων και για τους οποίους δεν υπάρχει εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο, η δόμηση ρυθμίζεται με το Π.Δ. 24-4-85 (ΦΕΚ 181/Δ'3-5-85). Το Διάταγμα αυτό θεσπίζει όρους και περιορισμούς δόμησης (π.χ. αρτιότητα οικοπέδων, ύψος κτιρίων κ.λπ.) για τα οικόπεδα που βρίσκονται σε ένα τέτοιο οικισμό.

Η εφαρμογή αυτού του Διατάγματος προϋποθέτει:

1. ο οικισμός να μην έχει εγκεκριμένο σχέδιο,
2. ο οικισμός να υπάρχει πριν από την 16.8.1923 και
3. ο οικισμός να μην έχει χαρακτηριστεί με Π.Δ. ως παραδοσιακός.

Οι παραπάνω προϋποθέσεις πρέπει να συντρέχουν ταυτόχρονα και οι τρεις. Τα όρια των οικισμών αυτών καθορίζονται με απόφαση του Νομάρχη, που συνοδεύεται με σχεδιάγραμμα στο οποίο σημειώνονται αυτά. Η απόφαση του Νομάρχη και το σχεδιάγραμμα δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ο πολεοδομικός ιστός του Δήμου Τοπείρου

Ο Δήμος Τοπείρου με τον γειτονικό Δήμο Αβδήρων αποτελούν μέρος του Εθνικού Πάρκου Ανατολικής Μακεδονίας –Θράκης. Όμως σύμφωνα με την ΚΥΑ

44549/2008 οι χερσαίες και υδάτινες περιοχές που βρίσκονται εκτός των ορίων των οικισμών προϋφιστάμενων του 1923, των οριοθετημένων οικισμών κάτω των 2.000 κατοίκων των Δήμων αυτών, δεν συμπεριλαμβάνονται στις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας περί των ειδικών Ζωνών του Εθνικού Πάρκου. Έτσι, στις οικιστικές περιοχές αυτές γίνονται πολεοδομικές παρεμβάσεις μόνο με τις αποφάσεις όρων δόμησης της οικείας Νομαρχίας.

Ο Δήμος Τοπείρου έχει έκταση 312.493 στρέμματα και αποτελείται από 36 οικισμούς από τους οποίους οι 16 ανήκουν στην περιοχή παρέμβασης. Όλοι οι οικισμοί έχουν πληθυσμό κάτω από 2000 κατοίκους και έχουν οριοθετηθεί με τις αποφάσεις Νομάρχη. Ο μεγαλύτερος οικισμός είναι το Ηλιοκέντημα, έχει πληθυσμό 1.126 κατοίκους και ανήκει στην Δημοτική Ενότητα Ευλάλου. Επίσης, οι οικισμοί Κύρνος, Δασοχώρι και Ηλιοκέντημα, πέρα το ότι βρίσκονται στην περιοχή του Εθνικού Πάρκου, συμπεριλαμβάνονται και στην προστατευόμενη περιοχή Natura στον Νέστο.

3.6.5.6. Πολεοδομικά Χαρακτηριστικά Περιφερειακής Ενότητας Θάσου

Ο Δήμος Θάσου αποτελείται από 4 δημοτικές κοινότητες, 6 τοπικές κοινότητες. Το σύνολο των οικισμών, που ανήκουν στις παραπάνω κοινότητες, είναι 32. Το θεσμικό πλαίσιο δόμησης διαφέρει σε κάθε περιοχή, και συνοπτικά περιλαμβάνει:

- Εγκεκριμένα ρυμοτομικά σχέδια για τους οικισμούς Λιμένα, Θεολόγου, Λιμεναρίων, Σκάλα Μαριών, Παναγίας, Σκάλα Παναγίας, Ποταμιάς, Σκάλα Ποταμιάς, Πρίνου, Σκάλα Πρίνου (Δασάκι), Σκάλα Καλλιράχης, Σκάλα Σωτήρος, Τρυπητής Λιμεναρίων.
- Οριοθετημένοι οικισμοί Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους είναι η Αστρίδα, τα Κοίνυρα, η Κρήνη και τμήμα του Λιμένα.
- Οριοθετημένοι οικισμοί είναι η Καλλιράχη, οι Μαριές, ο Ποτός, Σκάλα Πρίνου (Όρμος), Μικρό και Μεγάλο Καζαβίτι, Ραχώνι και Σωτήρας.

ενώ οι υπόλοιπες περιοχές θεωρούνται ότι βρίσκονται εκτός σχεδίου.

Οι οικισμοί μπορούν να διαχωριστούν σε παραλιακούς και ορεινούς. Στην πρώτη κατηγορία παρατηρείται μεγαλύτερη ανάπτυξη και πυκνότητα με πυκνοδομημένα τμήματα και οικιστικές πιέσεις για κύρια και παραθεριστική κατοικία, ενώ στην δεύτερη κατηγορία αναφερόμαστε σε οικισμούς με μικρότερη ανάπτυξη. Επίσης,

όλη η εκτός σχεδίου ή οικισμού δόμηση μπορεί να χαρακτηριστεί διάσπαρτη και μη οργανωμένη.

Στην περιοχή δεν υπάρχουν θεσμοθετημένες χρήσεις ή ζώνες οικιστικού ελέγχου και ΣΧΟΟΑΠ.

3.6.6. Οικιστικά – Χωροταξικά – Πολεοδομικά Προβλήματα

Η περιφέρεια της Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης αντιμετωπίζει διάφορα οικιστικά και πολεοδομικά προβλήματα σε βάρος του φυσικού περιβάλλοντος και των παραγωγικών εδαφών. Ένα βασικό πρόβλημα είναι οι συντελεστές δόμησης των οικοπέδων οι οποίοι είναι υψηλοί σε σχέση με τους περιορισμένους κοινόχρηστους και κοινωφελείς χώρους. Έντονο πρόβλημα παρατηρείται στην πόλη της Καβάλας. Επίσης, δεν υπάρχουν οριοθετημένοι οικισμοί β' κατοικίας εκτός από τον οικισμό Σκάλα Παναγίας στην Καβάλα, ενώ παρατηρείται το φαινόμενο της αυθαίρετης δόμησης για παραθεριστική κατοικία στις παραλιακές περιοχές καθώς και δραστηριότητες σε εκτός σχεδίου δόμησης.

Συγκεκριμένα, οι Δήμοι Αλεξανδρούπολης και Καβάλας ως αστικά κέντρα της παράκτιας ζώνης και ως μοναδικές παραλιακές πόλεις παρόλο που διαθέτουν Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια παρουσιάζουν αρκετές ελλείψεις ως προς τον αστικό σχεδιασμό τους. Η άναρχη δόμηση στις παραλιακές περιοχές των δήμων συνεχίζει να αποτελεί πρόβλημα, ενώ υπάρχουν συγκρούσεις μεταξύ των χρήσεων γης. Η άναρχη ανάπτυξη των υποδομών ψυχαγωγίας – αναψυχής στις παραλιακές περιοχές όλο και περισσότερο συνεχίζει να υποβαθμίζει την εικόνα των παράκτιων περιοχών.

Τέλος, η απουσία του αστικού σχεδιασμού στους οικισμούς κάτω των 2.000 κατοίκων καθιστά προβληματική την ανάπτυξη τους. Στην περιοχή παρέμβασης, οι περισσότεροι Δήμοι δεν διαθέτουν Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο και Σχέδιο Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτών Πόλεων το οποίο οφείλεται στην έλλειψη στρατηγικής σχεδιασμού των πόλεων στην χώρα μας. Επιπλέον, η μη οριοθέτηση ειδικών πολεοδομικών ζωνών στις περιοχές με ειδικές χρήσεις γης, όπως στις περιοχές των οικοτόπων, δημιουργούν προβλήματα στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον.

3.7. Τεχνικές Υποδομές, Κοινωνικές Υποδομές, Δίκτυο

3.7.1. Τεχνικές Υποδομές

Το **οδικό δίκτυο** της περιοχής παρέμβασης περιλαμβάνει το ανατολικό τμήμα της Εγνατίας Οδού, μέρος του Εθνικού οδικού δικτύου της Περιφέρειας ΑΜΘ (με κατάταξη σε πρωτεύον, δευτερεύον και τριτεύον), καθώς και τις θεσμοθετημένες επαρχιακές οδούς.

Ο εγκάρσιος οδικός άξονας της **Εγνατίας Οδού** αποτελεί το σημαντικότερο οδικό έργο στην Περιφέρεια, όπου εκτείνεται από τη γέφυρα του Στρυμώνα ως τη γέφυρα Κήπων Έβρου (258 χλμ.), και συνδέει την περιοχή παρέμβασης τόσο με τα κύριο οδικό δίκτυο της χώρας, όσο και με την Τουρκία. Παράλληλα, αναβαθμίζεται η υπάρχουσα Εθνική Οδός Καβάλας – Δράμας και ήδη έχει τεθεί σε λειτουργία το τελωνείο στην Εξοχή στα Ελληνοβουλγαρικά σύνορα. Με την ολοκλήρωση των κάθετων αξόνων (Κομοτηνή – Νυμφαία – Ελληνοβουλγαρικά σύνορα, Αλεξανδρούπολη – Ορμενίο – Ελληνοβουλγαρικά σύνορα και μελλοντικά Ξάνθη – Εχίνος – Φιλιππούπολη), η Περιφέρεια ΑΜΘ, αλλά και η περιοχή παρέμβασης ειδικότερα, θα αποκτήσουν πολλαπλές συνδέσεις με τη Βουλγαρία και κατ' επέκταση με το Διευρωπαϊκό Οδικό Δίκτυο, ενισχύοντας σημαντικά την εξωστρέφεια της περιοχής.

Εικόνα 3.7.1: Εγνατία Οδός στην Περιφέρεια ΑΜΘ

Επισημαίνεται, ότι η περιοχή παρέμβασης εξυπηρετείται ήδη σήμερα από τη λειτουργία τεσσάρων οδικών συνδέσεων της Περιφέρειας ΑΜΘ με τη Βουλγαρία (Εξοχής Δράμας, Θέρμες Ξάνθης, Κυπρίνος και Ορμένιο), ενώ δύο οδικές συνδέσεις λειτουργούν επίσης με την Τουρκία (Κήποι, Καστανιές).

Οι ενδοπεριφερειακές και διαπεριφερειακές μετακινήσεις στην Περιφέρεια ΑΜΘ υλοποιούνται μέσω του **δευτερεύοντος οδικού δικτύου** που βρίσκεται γενικά σε καλή κατάσταση και συνεχώς βελτιώνεται. Αντίστοιχα, και στην περιοχή παρέμβασης, το οδικό δίκτυο κρίνεται ότι διαθέτει γενικότερα ικανοποιητική πυκνότητα, βατότητα και είδος οδοστρώματος. Πιο συγκεκριμένα, εντοπίζεται ένα εκτεταμένο οδικό δίκτυο που περιλαμβάνει εθνικούς, επαρχιακούς, δημοτικούς, αγροτικούς και δασικούς δρόμους. Σχεδόν στο σύνολο τους οι εθνικοί, επαρχιακοί και κοινοτικοί δρόμοι είναι ασφαλτοστρωμένοι, ενώ το αγροτικό και δασικό δίκτυο αποτελείται κυρίως από χωματόδρομους. Όλοι οι οικισμοί της περιοχής παρέμβασης διαθέτουν πρόσβαση στο κεντρικό επαρχιακό οδικό δίκτυο, ενώ η επάρκεια του οδικού δικτύου κρίνεται ικανοποιητική με δεδομένο τον συγκριτικά μικρό φόρτο πολλών χωρικών ενοτήτων που περιορίζεται κυρίως στις καθημερινές μετακινήσεις των κατοίκων. Το εσωτερικό οδικό δίκτυο των οικισμών (Δημοτικό οδικό δίκτυο) είναι στην μεγαλύτερη του έκταση ασφαλτοστρωμένο ή τσιμεντοστρωμένο.

Προβλήματα εντοπίζονται σε τμήματα της περιοχής, ειδικά στο εσωτερικό κοινοτικό οδικό δίκτυο ορισμένων ημιορεινών περιοχών, καθώς και στη Θάσο και Σαμοθράκη (μικρές διατομές, κλειστές και τυφλές στροφές, μεγάλες κλίσεις, φθορά οδοστρώματος), όπου απαιτούνται να γίνουν βελτιώσεις όσον αφορά στην χάραξη των οδών, την παράκαμψη οικισμών, καθώς και τη βελτίωση των γεωμετρικών χαρακτηριστικών, με παράλληλη αναβάθμιση των κυκλοφοριακών επιπέδων εξυπηρέτησης και την αποτελεσματικότερη σηματοδότησή τους, με σκοπό την πρόληψη ατυχημάτων και τη μείωση των χρονοαποστάσεων. Σε ορισμένες περιπτώσεις παρατηρείται ανεπάρκεια απευθείας οδικών συνδέσεων μεταξύ των Δημοτικών Ενοτήτων των νέων Καλλικρατικών Δήμων, όπως χαρακτηριστικά ισχύει στην περίπτωση των Δημοτικών Ενοτήτων Μαρώνειας και Σάπων, όπου η συγκοινωνιακή σύνδεση διενεργείται μόνο μέσω Κομοτηνής, γεγονός που επιδρά αρνητικά στη συνοχή του ενιαίου Δήμου.

Επίσης, απαιτούνται νέες διανοίξεις αγροτικών, δασικών δρόμων καθώς και η βελτίωση της εσωτερικής οδοποιίας σε ορισμένους οικισμούς. Προβλήματα βατότητας στην αγροτική και δασική οδοποιία προκύπτουν ιδιαίτερα κατά τους χειμερινούς μήνες από τις φθορές που προκαλούν οι θεομηνίες.

Επισημαίνεται, ότι τη Θάσο διασχίζει περιμετρικά ο επαρχιακός δρόμος Πρίνος – Καλλιράχη – Μαριές – Λιμενάρια – Κοίνυρα – Θάσος – Πρίνος,

συνολικού μήκους 100 χιλιομέτρων, ενώ το οδικό δίκτυο της Σαμοθράκης καλύπτει 65 χιλιόμετρα ασφαλτοστρωμένου δρόμου που ενώνει τους διάσπαρτους οικισμούς και παραλίες.

Όσον αφορά την υπάρχουσα **σιδηροδρομική υποδομή**, σημειώνεται ότι την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης διατρέχει η σιδηροδρομική γραμμή Θεσσαλονίκη – Στρυμόνας – Αλεξανδρούπολη – Δίκαια – Ορμένιο (σύνδεση με Βουλγαρία) και η διακλάδωση προς Πύθειο (σύνδεση με Τουρκία). Η γραμμή αυτή διασχίζει επίσης τμήματα της περιοχής παρέμβασης, με συνολικά επτά επιβατικούς σταθμούς (Τοξότες, Πολύσιτος, Ιάσμος, Πολύανθος, Μέστη, Αλεξανδρούπολη και Φέρες). Οι σταθμοί Τοξότες, Ιάσμος, Μέστη, Αλεξανδρούπολη και Φέρες εξυπηρετούν επίσης την εμπορευματική κίνηση, ενώ η περιοχή εξυπηρετείται επιπλέον από τον εμπορευματικό σταθμό της Κομοτηνής. Η ΕΡΓΟΣΕ έχει προκηρύξει μελέτες για νέα σιδηροδρομική γραμμή στο τμήμα Νέα Καρβάλη – Τοξότες, καθώς και για τη σύνδεση με τον νέο λιμένα Καβάλας με τον σταθμό στους Τοξότες. Ο νέος Σιδηροδρομικός Σταθμός Καβάλας αρχικά χωροθετείται αμέσως βόρεια της Νέας Καρβάλης (ανάμεσα στον οικισμό και την Εγνατία Οδό), ενώ ως εναλλακτική θέση αναφέρεται και ο Αμυγδαλεώνας.

Στην περιοχή παρέμβασης λειτουργούν δύο **αεροδρόμια** (Καβάλας και Αλεξανδρούπολης) που είναι διεθνή και εξυπηρετούν πτήσεις εσωτερικού και εξωτερικού (τακτικές πτήσεις και πτήσεις charter, κυρίως κατά την θερινή περίοδο). Κύρια χαρακτηριστικά και των δύο αεροδρομίων αποτελεί η χαμηλή πυκνότητα δρομολογίων και η χρήση μικρών αεροσκαφών. Στρατηγικός στόχος για το αεροδρόμιο της Καβάλας «Μέγας Αλέξανδρος» είναι η ένταξή του στα αεροδρόμια που χαρακτηρίζονται ως «Ευρύτερης Περιφερειακής Σημασίας», για την οποία σύμφωνα με τον προγραμματισμό της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας (ΥΠΑ) απαιτούνται συμπληρωματικά έργα. Το αεροδρόμιο της Αλεξανδρούπολης «Δημόκριτος» έχει χαρακτηριστεί ως γενικότερης σημασίας, με μελλοντικό στρατηγικό στόχο την ένταξή του στα αεροδρόμια «Κοινοτικού Ενδιαφέροντος», δηλαδή να λειτουργεί ως πύλη της χώρας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύμφωνα με προγραμματισμό της ΥΠΑ απαιτούνται επίσης συμπληρωματικά έργα.

Η περιοχή παρέμβασης διαθέτει δύο μεγάλα **λιμάνια**, της Καβάλας και Αλεξανδρούπολης, καθώς και έξι μικρότερα, συμπεριλαμβανομένων αυτών των νήσων Θάσου και Σαμοθράκης. Τα λιμάνια της Καβάλας και της Αλεξανδρούπολης έχουν κριθεί ως εθνικής σημασίας και συγκαταλέγονται μεταξύ των σημαντικότερων της χώρας από πλευράς διακίνησης εμπορευμάτων και επιβατών. Το λιμάνι της **Αλεξανδρούπολης** είναι κυρίως εμπορικό, ενώ εξυπηρετεί και την επιβατική κίνηση από και προς Σαμοθράκη. Δεδομένης της στρατηγικής του θέσης στην τομή κύριων συγκοινωνιακών οδικών και σιδηροδρομικών αξόνων και της

συνεχιζόμενης υλοποίησης έργων εκσυγχρονισμού υποδομών και εξοπλισμού, το λιμάνι αναμένεται να παίξει σημαντικό ρόλο, τόσο στη διαμετακομιστική κίνηση σε συνδυασμό με την ολοκλήρωση του κάθετου οδικού άξονα Αλεξανδρούπολης – Ορμενίου, που θα το συνδέει με την Κεντρική Ευρώπη, όσο και στην επικοινωνία με τις Παρευξείνιες χώρες μέσω του Βοσπόρου. Επισημαίνεται, ότι εκτός του κεντρικού λιμένα της Αλεξανδρούπολης, στη δικαιοδοσία του Οργανισμού Λιμένα Αλεξανδρούπολης ανήκουν επίσης το αλιευτικό καταφύγιο Μάκρης, καθώς και το λιμάνι Καμαριώτισσα και το αλιευτικό καταφύγιο Θέρμων της Σαμοθράκης.

Από το παλαιό (κεντρικό) λιμάνι στην πόλη της **Καβάλας**, διακινείται σήμερα ο κύριος όγκος της επιβατικής κίνησης προς Θάσο, Λήμνο και Μυτιλήνη. Το λιμάνι προσεγγίζουν επίσης κρουαζιερόπλοια και σκάφη αναψυχής, η κίνηση των οποίων παρουσιάζει αυξητική τάση. Η απελευθέρωση του λιμανιού από την εμπορική κίνηση, η οποία μεταφέρθηκε στο νέο λιμάνι της Καβάλας (Φίλιππος ΙΙ) στην περιοχή της Νέας Καρβάλης, σε συνδυασμό με την ολοκλήρωση των έργων βελτίωσης της υποδομής αναμένεται να συμβάλλει στην αύξηση της τουριστικής κίνησης, στην αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών στην ακτοπλοΐα και στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων για την εξυπηρέτηση ιδιωτικών σκαφών (λειτουργία μαρίνας). Επιδίωξη του Οργανισμού Λιμένα Καβάλας αποτελεί επίσης η αξιοποίηση του αεροδρομίου της Χρυσούπολης, προκειμένου το κεντρικό λιμάνι μπορεί να καταστεί λιμένας αφετηρίας – τερματισμού (home port) για κρουαζιερόπλοια.

Το **νέο λιμάνι της Καβάλας** στη Νέα Καρβάλη, όπου έχει κατασκευασθεί και λειτουργεί το δυτικό κρηπίδωμα, έχει κυρίως εμπορικό ρόλο. Με την ολοκλήρωση των νέων έργων και την προμήθεια του μηχανολογικού εξοπλισμού θα υπάρχει δυνατότητα για την ταυτόχρονη εξυπηρέτηση 7-8 πλοίων διαφόρων κατηγοριών και τη διαχείριση φορτίων όλων των ειδών (χύδην, όγκοι, containers). Παράλληλα, θα είναι εφικτή η ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σχετικών με την αποθήκευση, την αποσυσκευασία και τη διανομή εμπορευμάτων. Η άμεση γειτνίαση του νέου λιμένα με την Εγνατία Οδό αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα για την εξέλιξή του σε κύριο διαμετακομιστικό κέντρο, τόσο για την ευρύτερη περιοχή, όσο και για τις χώρες της Βαλκανικής. Για τον λόγο αυτό επιδιώκεται επίσης η σύνδεση του νέου λιμένα με το σιδηροδρομικό δίκτυο, προκειμένου να λειτουργήσει ως κόμβος συνδυασμένων μεταφορών.

Εκτός των δύο μεγάλων εμπορευματικών λιμανιών που προαναφέρθηκαν, η περιοχή παρέμβασης διαθέτει επίσης ένα αρκετά πυκνό δίκτυο μικρότερων λιμανιών και λιμενίσκων, το οποίο εξυπηρετεί την κίνηση επιβατών και εμπορευμάτων, εντός και εκτός της Περιφέρειας ΑΜΘ, όπως και τον ελλιμενισμό αλιευτικών και τουριστικών σκαφών. Σε αυτά ανήκουν το λιμάνι **Κεραμωτής** (πορθμείο Κεραμωτή – Θάσος), τα κεντρικά λιμάνια των δύο νησιών, τη **Θάσο** και

τη **Σαμοθράκη**, το λιμάνι **Λάγους** Ξάνθης, καθώς και μικρότερα λιμάνια που εξυπηρετούν κυρίως την τοπική επιβατική κίνηση (π.χ. τα λιμάνια των Ελευθερών της Νέας Περάμου, του Πρίνου και των Λιμεναρίων Θάσου κ.α.).

Το λιμάνι της Κεραμωτής βρίσκεται ανατολικά και σε απόσταση 42 χλμ. από την Καβάλα, και αποτελεί το πλησιέστερο σημείο στη Θάσο από όπου διακινείται ο κύριος όγκος επιβατών και εμπορευμάτων από και προς το νησί. Επίσης εξυπηρετούνται από αυτό ιδιωτικά και αλιευτικά σκάφη της περιοχής. Όσον αφορά δε την εμπορική κίνηση, χρησιμοποιείται για την μεταφορά κύρια χύδην φορτίων των επιχειρήσεων της περιοχής. Το λιμάνι Ελευθερών βρίσκεται σε απόσταση 17 χλμ. δυτικά της Καβάλας, εξυπηρετεί κυρίως την αλιεία, μικρή εμπορευματική κίνηση και μόνο κατά τους θερινούς μήνες υπάρχουν δρομολόγια από και προς τη Θάσο. Βασικός στόχος του Οργανισμού Λιμένα Καβαλάς είναι η ανάδειξη του λιμενικού συστήματος της Καβάλας – Κεραμωτής – Ελευθερών σε κομβικό σημείο στις μεταφορές της Βαλκανικής και της ευρύτερης περιοχής.

Όλα τα λιμάνια της περιοχής παρέμβασης εξυπηρετούν επίσης τα ερασιτεχνικά και επαγγελματικά αλιευτικά σκάφη. Συνολικά καταγράφονται 11 μεμονωμένοι λιμενίσκοι που χαρακτηρίζονται ως **αλιευτικά καταφύγια**, παλιοί και νέοι ή υπό κατασκευή, με διάφορα προβλήματα και ελλείψεις. Οι 6 λιμενίσκοι βρίσκονται σε παραθαλάσσιους οικισμούς και άλλοι 5 σε παραλιακές θέσεις εκτός οικισμών. Λιμενίσκοι σε παραθαλάσσιους παλιούς οικισμούς είναι της Νέας Ηρακλείτσας στην περιοχή της Καβάλας, της Σκάλας Ραχωνίου, της Σκάλας Σωτήρα, της Σκάλας Καλλιράχης και της Σκάλας Ποτού Θεολόγου, στα δυτικά παράλια της Θάσου, και το Φανάρι στο Δήμο Αιγείρου. Λιμενίσκοι σε νέες παραλίες εκτός οικισμών είναι των Αβδήρων, του Παραλία Ιμέρου, του Αγίου Χαραλάμπους Μαρώνειας, της Μάκρης δυτικά της Αλεξανδρούπολης και των Θερμών στα βόρεια παράλια της Σαμοθράκης. Οι λιμενίσκοι αυτοί χρησιμοποιούνται κυρίως από μικρά αλιευτικά σκάφη, αλλά και σκάφη αναψυχής κατά την θερινή περίοδο.

Επισημαίνεται, ότι στην περιοχή παρέμβασης δεν λειτουργεί λιμένας αμιγούς χρήσης αναψυχής (**μαρίνα**), με αποτέλεσμα ο ελλιμενισμός σκαφών αναψυχής στην παράκτια ζώνη να πραγματοποιείται σε ζώνες των υφιστάμενων λιμένων, λιμενίσκων και αλιευτικών καταφυγίων, από τον κόλπο των Ελευθερών μέχρι τον λιμένα της Αλεξανδρούπολης στο χερσαίο τμήμα (π.χ. στο Πόρτο Λάγους, το Φανάρι, τον Ίμερο και τη Μαρώνεια), καθώς και στα δύο νησιά, με ιδιαίτερη ένταση στη δυτική πλευρά της Θάσου. Η αυξανόμενη ζήτηση για λιμένες σκαφών αναψυχής δημιουργεί ανάγκες δημιουργίας υποδομών στην περιοχή, διασυνδεδεμένων κυρίως με το υφιστάμενο δίκτυο της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας στην Χαλκιδική. Πρόσφατα εντάχθηκε στο ΕΣΠΑ η κατασκευή νέου

καταφυγίου τουριστικών σκαφών στα Λιμενάρια της Θάσου, προϋπολογισμού 7,5 εκατ. € και χωρητικότητας 70 θέσεων ελλιμενισμού.

Η **ύδρευση** στην περιοχή παρέμβασης εξασφαλίζεται από τοπικούς υδατικούς πόρους (υπόγεια και επιφανειακά νερά). Λόγω της υδρολογικής της ταυτότητας, η παράκτια ζώνη της Περιφέρειας ΑΜΘ κατατάσσεται στις περιοχές με επαρκείς υδάτινους πόρους, αλλά και υδατικό δυναμικό. Σε τοπικό επίπεδο, οι υδρευτικές ανάγκες εξυπηρετούνται από πηγές και γεωτρήσεις, καθώς και μεμονωμένα από μικρά υδρευτικά έργα (π.χ. φράγματα, δεξαμενές και αντλιοστάσια) που διαχειρίζονται οι ΟΤΑ. Όσον αφορά τις υποδομές ύδρευσης, σχεδόν το σύνολο των οικισμών στην περιοχή παρέμβασης συνδέεται με δίκτυα ύδρευσης, από τα οποία εξυπηρετούνται και αρκετές περιοχές εκτός οικισμών. Πλήρη δίκτυα ύδρευσης διαθέτουν ειδικότερα τα αστικά κέντρα της Αλεξανδρούπολης και της Καβάλας.

Τα κυριότερα προβλήματα των υφιστάμενων δικτύων αφορούν στη συντήρηση και την αναβάθμισή τους, καθώς και στην αντικατάσταση των παλιών δικτύων που έχουν κατασκευαστεί με τσιμεντοσωλήνες ή αμιαντοσωλήνες και παρουσιάζουν διαρροές από διάρρηξη ή εμφράξεις από τη συσσώρευση αλάτων, καθώς και χαμηλή πίεση του νερού σε ορισμένους οικισμούς. Σημειώνεται, ότι η κατά τόπους ανεπαρκής ποιότητα του πόσιμου νερού δεν οφείλεται στην πηγή του, αλλά στην γήρανση του υλικού και την ανεπάρκεια των διαμέτρων του δικτύου που χρήζει αντικατάστασης. Σε πολλές περιπτώσεις, η συσσώρευση αλάτων φθάνει μέχρι το μηδενισμό της υδραυλικής διατομής των σωλήνων. Εντούτοις, αναφέρονται και περιπτώσεις οικισμών όπου τα προβλήματα αφορούν στην ποιότητα του νερού από τις γεωτρήσεις, ιδιαίτερα εκείνων κοντά στη θάλασσα, όπου υπάρχει επιπλέον σημαντική εποχική συγκέντρωση της ζήτησης νερού. Επίσης, λόγω της σταδιακής επέκτασης των οικισμών, ειδικά στην παράκτια ζώνη όπου αναπτύσσεται η παραθεριστική κατοικία, αναγκαία είναι επίσης η επέκταση των εσωτερικών και εξωτερικών δικτύων ύδρευσης, σε συνδυασμό με την κατασκευή συμπληρωματικών έργων (π.χ. δεξαμενές και αντλιοστάσια).

Όσον αφορά στις υποδομές **αποχέτευσης**, τα αστικά κέντρα της Αλεξανδρούπολης και της Καβάλας διαθέτουν πλήρη δίκτυα αποχέτευσης ακαθάρτων και όμβριων. Στις υπόλοιπες χωρικές ενότητες, η εξυπηρέτηση της αποχέτευσης γίνεται αποκλειστικά από σηπτικούς βόθρους (και σε μικρότερο βαθμό στεγανούς), ενώ η διάθεση των όμβριων είναι υποτυπώδης, κατά κανόνα γίνεται επιφανειακά στον κοντινότερο φυσικό ή τεχνητό αποδέκτη, και μόνο σε ορισμένους οικισμούς εντοπίζονται τμηματικά και αποσπασματικά έργα διάθεσης των όμβριων με αρδευτικούς αύλακες.

Τα σοβαρότερα προβλήματα συνδέονται με τη διάθεση των ακαθάρτων στους μη στεγανούς βόθρους, με συχνό το φαινόμενο της παράνομης σύνδεσής τους με το

δίκτυο όμβριων, που έχει σαν αποτέλεσμα τη ρύπανση των αποδεκτών των όμβριων, δηλαδή τα χωράφια και τους χείμαρρους.

Σημαντικές ελλείψεις παρατηρούνται στις **υποδομές διαχείρισης λυμάτων**, σχεδόν στο σύνολο των Δημοτικών Ενοτήτων της περιοχής παρέμβασης. Συγκεκριμένα, εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων (ΕΕΛ) λειτουργούν σήμερα μόνο στην Αλεξανδρούπολη, στην Καβάλα, στη Νέα Πέραμα, στη Νέα Ηρακλείτσα, στη Θάσο και στη Χρυσούπολη. Οι μονάδες αυτές καλύπτουν τα πολεοδομικά συγκροτήματα των δύο μεγάλων πόλεων, ωστόσο στην Θάσο μόνο τις Δημοτικές Κοινότητες Παναγιά και Ποταμιά. Με πόρους του ΕΠΠΕΡΑΑ 2007-2013, προγραμματίζεται μέχρι το 2015 η ολοκλήρωση όλων των έργων αποχέτευσης και εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων με ισοδύναμο πληθυσμό μεταξύ 2.000-15.000 κατοίκους. Με βάση τα στοιχεία του σχεδιασμού του ΥΠΕΚΑ, από το σύνολο των οικισμών στην περιοχή παρέμβασης, υπάρχουν έξι οικισμοί χωρίς τα απαραίτητα έργα υποδομής (δίκτυα ή / και εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων), για τους οποίους προωθείται η κατασκευή αυτόνομης μονάδας βιολογικού καθαρισμού ή η σύνδεση με υφιστάμενη μονάδα: τα Λιμενάρια, ο Ποτός και ο Πρίνος της Θάσου, οι Φέρες, ο Ιάσμος και οι Σάπες.

Στον τομέα των **υποδομών διαχείρισης απορριμμάτων**, η περιοχή παρέμβασης διαθέτει σήμερα έναν Χώρο Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (ΧΥΤΑ) στην Καβάλα, πέντε Σταθμούς Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ) σε Καβάλα, Χρυσούπολη, Σάπες, Σαμοθράκη και Θάσο, καθώς και ένα Κέντρο Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΚΔΑΥ) στην Αλεξανδρούπολη, ενώ εξυπηρετείται και από τους ΧΥΤΑ Ξάνθης και Κομοτηνής. Οι Δήμοι της περιοχής παρέμβασης διαθέτουν επίσης οργανωμένα δίκτυα συλλογής και μεταφοράς των απορριμμάτων. Μεγάλο τμήμα της παράκτιας ζώνης βρίσκεται ωστόσο μακριά από εγκαταστάσεις ΣΜΑ ή ΧΥΤΑ, με αποτέλεσμα να επιβαρύνεται το κόστος μεταφοράς των απορριμμάτων.

Σημειώνεται, ότι οι τρεις ΧΥΤΑ (Καβάλας, Κομοτηνής και Ξάνθης) αποτελούν τους μόνους αδειοδοτημένους χώρους τελικής διάθεσης σε όλη την Περιφέρεια ΑΜΘ και βρίσκονται σε στάδιο μελετών για την επέκτασή τους, καθώς δεν προβλέπεται να κατασκευαστούν σύντομα οι Μονάδες Επεξεργασίας Αποβλήτων με παράλληλο ΧΥΤΥ (ΜΕΑ-ΧΥΤΥ) που είχαν προβλεφθεί στον αρχικό σχεδιασμό του «Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Απορριμμάτων» της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Επισημαίνεται, ότι ο σχεδιασμός του συστήματος προβλέπει την κατασκευή δύο ΜΕΑ-ΧΥΤΥ με αναερόβια χώνευση και κομποστοποίηση απορριμμάτων στην Καβάλα και την Αλεξανδρούπολη, με ιδιωτικά κεφάλαια, που θα δέχονται το σύνολο των απορριμμάτων της Περιφέρειας ΑΜΘ, καθώς και δύο μεγάλα κέντρα ΚΔΑΥ με χρηματοδότηση από την Ελληνική Εταιρία Αξιοποίησης Ανακύκλωσης (ΕΕΑΑ). Καθώς δεν έχουν κατασκευαστεί ακόμη οι δύο

ΜΕΑ-ΧΥΤΥ, οι οποίοι βρίσκονται στο στάδιο της περιβαλλοντικής αξιολόγησης, στην μεταβατική αυτή κατάσταση γίνεται προσπάθεια να επεκταθούν οι τρεις υφιστάμενοι ΧΥΤΑ Καβάλας, Ξάνθης και Κομοτηνής και να συμπληρωθούν με έργα προεπεξεργασίας και κομποστοποίησης.

Σημαντικότερο παραμένει το πρόβλημα της απόθεσης των παραγόμενων αστικών απορριμμάτων σε χώρους ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων (ΧΑΔΑ) που παραμένουν ενεργοί, ενώ το πρόβλημα εντείνεται με την ανεξέλεγκτη απόρριψη μπαζών, αλλά και αγροτικών και κτηνοτροφικών απορριμμάτων και υπολειμμάτων. Αρκετοί ΧΑΔΑ έχουν ωστόσο κλείσει (όπως της Ελευθερούπολης και Χρυσούπολης), και σε όλη την περιοχή παρέμβασης βρίσκονται σήμερα σε εξέλιξη ή προγραμματίζονται έργα αποκατάστασης ΧΑΔΑ. Σε όλους τους χώρους διάθεσης απορριμμάτων καταλήγουν επίσης ανεπεξέργαστες ποσότητες σφάγιων από κρεαταγορές, σφαγεία, κρεοπωλεία, αναμειγμένα με τα οικιακά απορρίμματα, αποτελώντας εστία μικροβιακής μόλυνσης για τους εργαζόμενους στους εκάστοτε χώρους και συμβάλλοντας στην εκδήλωση ιδιαίτερα δυσάρεστων οσμών.

Τα υφιστάμενα συστήματα διαχείρισης απορριμμάτων στην περιοχή παρέμβασης παρουσιάζονται ακολούθως ανά Δημοτική Ενότητα:

Μέχρι σήμερα, ο Δήμος **Παγγαίου** διαθέτει μέρος μόνο των απορριμμάτων του στον ΧΥΤΑ Καβάλας, ενώ το υπόλοιπο μέρος οδηγείται σε ΧΑΔΑ. Ο Δήμος βρίσκεται εντούτοις σε συμφωνία με την ΔΙΑΑΜΑΘ Α.Ε.²⁴⁰, ως φορέα διαχείρισης των στερεών αποβλήτων της Περιφέρειας, και τον Δήμο Καβάλας για να διαθέτει μελλοντικά το σύνολο των απορριμμάτων του στον ΧΥΤΑ Καβάλας μέσω του ΣΜΑ Ελευθερούπολης. Σύμφωνα με την προγραμματική σύμβαση που θα υπογραφεί, η ΔΙΑΑΜΑΘ θα παραχωρήσει τους συρμούς και τους σταθμούς μεταφόρτωσης και ο Δήμος θα καλύψει τις ανάγκες σε προσωπικό, καύσιμα και συντήρηση.

Όλα τα απορρίμματα του Δήμου **Καβάλας** καταλήγουν στον ΧΥΤΑ Καβάλας που βρίσκεται στη θέση Εσκή Καπού, σε απόσταση περίπου 10 χλμ. από την πόλη της Καβάλας. Λόγω του ορεινού δρόμου που τον συνδέει με την Καβάλα χρησιμοποιείται σταθμός μεταφόρτωσης (ΣΜΑ) στη θέση Άσπρη Άμμος, όπου τα απορριμματοφόρα αδειάζουν το φορτίο τους σε press - container, τα οποία στη συνέχεια οδηγούνται στο ΧΥΤΑ. Ο Δήμος Καβάλας προσπαθεί να εντάξει στο ΕΠΕΕΡΑΑ την επέκταση του ΧΥΤΑ. Σύμφωνα με τον προγραμματισμό της Περιφέρειας, ο υφιστάμενος ΣΜΑ πρόκειται να αντικατασταθεί από νέο ΣΜΑ.

Ο Δήμος **Νέστου** χρησιμοποιεί τον ΧΑΔΑ Χρυσούπολης για τη διάθεση των απορριμμάτων του. Στόχος της περιφέρειας είναι να χρησιμοποιεί τον ΧΥΤΑ Καβάλας μέσω του ΣΜΑ Χρυσούπολης.

²⁴⁰ «Διαχείριση Απορριμμάτων Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης Α.Ε.».

Οι Δήμοι **Τοπείρου** και **Αβδήρων** διαθέτουν τα απόβλητά τους στον ΧΥΤΑ Ξάνθης, ο οποίος έχει χωροθετηθεί εντός στα όρια του Δήμου Τοπείρου. Εντούτοις, στο σύνολο των δύο Δήμων εντοπίζονται ακόμη χώροι ανεξέλεγκτης απόθεσης απορριμμάτων, ενώ αναφέρονται και σοβαρά προβλήματα από την ανεξέλεγκτη απόρριψη μπαζών, αλλά και αγροτικών και κτηνοτροφικών απορριμμάτων και υπολειμμάτων.

Τα απορρίμματα του Δήμου **Ιάσμου** οδηγούνται στον ΧΥΤΑ της Κομοτηνής. Οι υποδομές του Δήμου κρίνονται ελλιπείς, ενώ ενδεικτικό είναι ότι δεν διαθέτει σταθμό μεταφόρτωσης των απορριμμάτων, όπου αυτά να μπορούν να συγκεντρώνονται πριν οδηγηθούν στον ΧΥΤΑ.

Ο Δήμος **Κομοτηνής** διαθέτει τα απορρίμματα του στον ΧΥΤΑ Κομοτηνής, ο οποίος βρίσκεται στη θέση Σιδεράδες της Κοινότητας Γρατινής και δέχεται τα απορρίμματα σχεδόν του συνόλου των Δήμων της Π.Ε. Ροδόπης, με εξαίρεση τις Δημοτικές Ενότητες Ιάσμου και Σιδηροχωρίου. Ο ΧΥΤΑ έχει συνολική 60.000μ³, διαθέτει μονωτική μεμβράνη και σύστημα συλλογής και επεξεργασίας στραγγισμάτων. Στο Δήμο λειτουργεί ΣΜΑ, ενώ έχει επίσης κατασκευαστεί ΚΔΑΥ, το οποίο αναμένεται να λειτουργήσει σύντομα.

Τα απορρίμματα του Δήμου **Μαρωνείας – Σαπών** καταλήγουν στο ΧΥΤΑ της Κομοτηνής, ενώ αναμένεται να λειτουργήσει σύντομα ο ΣΜΑ Σαπών.

Ο Δήμος **Αλεξανδρούπολης** διαθέτει τα απορρίμματά του σε ημιελεγχόμενο χώρο διάθεσης απορριμμάτων, ο οποίος χαρακτηρίζεται ως ΧΑΔΑ. Ο ΧΑΔΑ βρίσκεται σε απόσταση 5 χλμ. βόρεια της πόλης κοντά στον οικισμό Άβαντα, εξυπηρετεί εκτός από την Αλεξανδρούπολη και τη Δ.Ε. Τραιανούπολης και δέχεται επίσης ετησίως 150 τόνους νοσοκομειακών αποβλήτων και 5.500 τόνους λυματολάσπη αναερόβιας επεξεργασίας της μονάδας βιολογικού καθαρισμού. Αναμένεται η αδειοδότηση του νέου ΧΥΤΥ που δημιουργήθηκε στην Αλεξανδρούπολη, ενώ πλησίον του ΧΑΔΑ λειτουργεί από τον Ιούνιο του 2010 και το ΚΔΑΥ Αλεξανδρούπολης της ΕΕΑΑ.

Ο Δήμος **Σαμοθράκης** διαθέτει τα απορρίμματα του στον ΧΥΤΑ της Κομοτηνής, αφού τα μεταφορτώσει στο ΣΜΑ Σαμοθράκης.

Ο Δήμος **Θάσου**, σύμφωνα με την προγραμματική σύμβαση που έχει συνάψει με τη ΔΙΑΑΜΑΘ, διαθέτει τα απορρίμματα του στο ΧΥΤΑ της Καβάλας, αφού τα μεταφορτώσει στο ΣΜΑ Θάσου.

Στην περιοχή παρέμβασης, προγράμματα **ανακύκλωσης** εφαρμόζονται μόνο στα πολεοδομικά συγκροτήματα της Καβάλας και της Αλεξανδρούπολης, καθώς και στο νησί της Σαμοθράκης, ενώ σύντομα αναμένεται να ξεκινήσει και στις Φέρες. Τα ανακυκλώσιμα υλικά που συλλέγονται στη Σαμοθράκη καταλήγουν στο ΚΔΑΥ της

Αλεξανδρούπολης. Στις υπόλοιπες Δημοτικές Ενότητες της περιοχής παρέμβασης δεν εφαρμόζονται προγράμματα ανακύκλωσης. Πρόγραμμα ανακύκλωσης εφαρμόζεται επίσης στο πολεοδομικό συγκρότημα της Κομοτηνής, το οποίο θα μπορούσε μελλοντικά να επεκταθεί και στις Δημοτικές Ενότητες που εντάσσονται στην περιοχή παρέμβασης (Αιγείρου και Νέου Σιδηροχωρίου).

3.7.2. Κοινωνικές Υποδομές

Οι υποδομές παίζουν σημαντικό ρόλο στην λειτουργικότητα και στην ανάπτυξη των περιοχών. Όσο για τις κοινωνικές υποδομές, αυτές παρουσιάζουν τον βαθμό λειτουργικότητας των περιοχών. Η υγεία, πρόνοια, εκπαίδευση και ο αθλητισμός είναι βασικές υπηρεσίες που προσφέρονται στους πολίτες σε κάθε οικιστική περιοχή. Σημασία έχει ο βαθμός κάλυψης αναγκών του πολίτη στον τόπο που κατοικεί. Η κάλυψη πρώτων αναγκών του, πρέπει να γίνεται στην ίδια περιοχή του ή σε μια κοντινότερη περιοχή.

3.7.2.1. Υποδομές Υγείας - Πρόνοιας

Ο τομέας Υγείας – Πρόνοιας είναι ο σημαντικότερος τομέας των κοινωνικών υποδομών καθώς ο άνθρωπος μπορεί να έχει την ανάγκη για νοσηλεία κάθε στιγμή. Για αυτό πρέπει να του προσφέρονται οι υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας και σε τοπικό επίπεδο.

Οι υποδομές υγείας-πρόνοιας της παράκτιας περιοχής της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης κρίνονται επαρκείς, κυρίως στα αστικά κέντρα της Αλεξανδρούπολης και της Καβάλας. Σε αποκεντρωμένο επίπεδο οι ανάγκες των πολιτών καλύπτονται από τα τοπικά Κέντρα Υγείας, που όμως παρουσιάζουν ελλείψεις.

Αναλυτικότερα:

Περιφερειακή Ενότητα Καβάλας

Δήμος Παγγαίου

Στην έδρα του Δήμου Παγγαίου, στην Ελευθερούπολη λειτουργεί Κέντρο Υγείας. Επίσης λειτουργεί ένα οργανωμένο ιατρείο στη Νέα Πέραμο το οποίο με τη

λειτουργία παραρτημάτων σε Νέα Ηρακλείτσα, Άγιο Ανδρέα και Ελευθερές εξυπηρετεί τα Τοπικές Κοινότητες. Ακόμη υπάρχουν παραρτήματα ιατρείων που εξυπηρετούν τους υπόλοιπους οικισμούς. Λειτουργεί ένα οργανωμένο ιατρείο στο Μυρτόφυτο το οποίο με τη λειτουργία παραρτημάτων σε Φωλέα και Ελαιοχώρι, εξυπηρετεί τις Τοπικές Κοινότητες. Στην Ελευθερούπολη λειτουργεί ένα Κέντρο Υγείας το οποίο εξυπηρετεί και τους κατοίκους της ευρύτερης περιοχής του Δήμου Παγγαίου.

Στην περιοχή του Δήμου Παγγαίου λειτουργούν 5 βρεφονηπιακοί και παιδικοί σταθμοί, 2 Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η) στην Ελευθερούπολη και στην Τοπική Κοινότητα της Νικήσιανης, το Θεραπευτήριο Χρόνιων Παθήσεων, και υλοποιείται η δράση «Βοήθεια στο Σπίτι», προσφέροντας πολύτιμες υπηρεσίες στον τομέα της πρόνοιας.

Δήμος Καβάλας

Στην Περιφερειακή Ενότητα Καβάλας οι ανάγκες φροντίδας υγείας καλύπτονται από το Γενικό Νοσοκομείο Καβάλας. Το Γενικό Νοσοκομείο Καβάλας είναι ενταγμένο στο Εθνικό Σύστημα Υγείας, υπάγεται στην 4η Υγειονομική Περιφέρεια Μακεδονίας και Θράκης και παρέχει πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια περίθαλψη, σε κάθε πολίτη. Στην ευθύνη λειτουργίας του, ανήκουν τα Κέντρα Υγείας Ελευθερούπολης, Χρυσούπολης και Πρίνου, με τα Περιφερειακά τους Ιατρεία, καθώς και το Κέντρο Ψυχικής Υγείας που είναι μια σύγχρονη μονάδα που σκοπό έχει την προαγωγή της ψυχικής υγείας του πληθυσμού, την αντιμετώπιση και αποκατάσταση της ψυχικής διαταραχής. Επίσης στην πόλη της Καβάλας λειτουργεί η μονάδα υγείας Ι.Κ.Α. – Ε.Τ.Α.Μ.

Όσο για τον τομέα της πρόνοιας στο Δήμο υπάρχουν 3 Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η.) που λειτουργούν μέσα στην πόλη της Καβάλας και το «Πουλίδειο» γηροκομείο Καβάλας.

Επίσης στον Δήμο Καβάλας, υπ' ευθύνη της Δημοτικής Κοινωφελούς Επιχείρησης Καβάλας (Δημωφέλεια), λειτουργεί ο πρότυπος βρεφονηπιακός σταθμός φροντίζοντας για την πολύπλευρη και σφαιρική νοητική, συναισθηματική, κοινωνική και σωματική ανάπτυξη βρεφών και νηπίων. Η Δημωφέλεια διαχειρίζεται και το Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών Με Ειδικές Ανάγκες (Κ.Δ.Α.Π-Μ.Ε.Α), τα 4 Δημοτικά Ιατρεία (Δημοτικό Ιατρείο Περιγιαλίου, Νέας Καρβάλης, Χαλκερού, Αγίου Λουκά), προσφέροντας δωρεάν πρωτοβάθμια υγειονομική περίθαλψη σε όλους τους δημότες, επίσης διαχειρίζεται την δράση «Βοήθεια στο σπίτι», το Διαβητολογικό Κέντρο στο Πολυκέντρο του Άγιου Λουκά και το Κέντρο Πρόληψης Καρκίνου του Μαστού.

Στο Δήμο Καβάλας λειτουργούν 9 παιδικοί και βρεφονηπιακοί σταθμοί στην πόλη της Καβάλας και ο παιδικός σταθμός στην Νέα Καρβάλη.

Δήμος Νέστου

Στον Δήμο Νέστου υπάρχει ένα Κέντρο Υγείας στη Χρυσούπολη και 8 συνολικά Περιφερειακά Ιατρεία, από τα οποία τα 4 βρίσκονται στη Νέα Καρυά (1), στο Χρυσόχωρι (1), στη Πέρνη (1), και στη Νέα Καρβάλη (1). Επίσης, οι κάτοικοι των οικισμών Μοναστηράκι, Χαιδευτού, Πηγών, Αγιάσματος και Κεραμωτής εξυπηρετούνται μια ή δυο φορές την εβδομάδα στα αγροτικά ιατρεία που υπάρχουν στην περιοχή τους.

Στο Δήμο επίσης, λειτουργεί το Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η.), το γηροκομείο Χρυσούπολης «Η Αγία Ανθούσα» στην πόλη της Χρυσούπολης, το Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (Κ.Η.Φ.Η.), 4 βρεφονηπιακοί και παιδικοί σταθμοί στην Δημοτική Ενότητα Χρυσούπολης και η μονάδα κοινωνικής υποστήριξης με την δράση «Βοήθεια στο Σπίτι».

Περιφερειακή Ενότητα Ξάνθης

Το Γενικό Νοσοκομείο Ξάνθης, μαζί με τα τρία Κέντρα Υγείας Σταυρούπολης, Εχίνου και Αβδήρων και το Κέντρο Ψυχικής Υγείας, καλύπτει τις ανάγκες περίθαλψης της Περιφερειακής Ενότητας Ξάνθης και υπάγεται στην 4^η Υγειονομική Περιφέρεια Μακεδονίας και Θράκης.

Δήμος Τοπείρου

Οι ανάγκες των κατοίκων του Δήμου Τοπείρου για ιατρική περίθαλψη καλύπτονται από τα Περιφερειακά (Αγροτικά) Ιατρεία που υπάρχουν στις Τοπικές Κοινότητες Εύλαλου και Τοξότες.

Όσον αφορά τις υποδομές της Πρόνοιας, στη Γαλάνη λειτουργεί βρεφονηπιακός σταθμός, λειτουργούν παιδικοί σταθμοί στην Εξοχή, στο Εράσμιο, στα Μάγγανα, στο Όλβιο, στο Άβατο και τέλος ο παιδικός σταθμός στους Τοξότες. Στους μεγάλους οικισμούς του Δήμου λειτουργούν αρκετά Κ.Α.Π.Η που καλύπτουν τις ανάγκες των ηλικιωμένων.

Τέλος, μία επιπλέον δομή κοινωνικής πρόνοιας στο Δήμο, είναι τα προγράμματα που διαχειρίζεται η Αμιγής Δημοτική Επιχείρηση Ανάπτυξης Τοπείρου (ΝΠΙΔ του Δήμου) και ενδεικτικά αναφέρουμε τα ακόλουθα: «Βοήθεια στο σπίτι», «Παιδί και Θάλασσα», «τρίτη ηλικία και Θάλασσα» κ.ά.

Δήμος Αβδήρων

Το Κέντρο Υγείας στον Δήμο Αβδήρων παρέχει υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας στους παραλιακούς οικισμούς. Περιφερειακά Ιατρεία διαθέτουν η έδρα του Δήμου, καθώς και οι κεντρικοί οικισμοί του. Λειτουργούν 4 Περιφερειακά Ιατρεία στους οικισμούς Γενισέας, Διομήδειας, Κουτσού και Σελέρου, ενώ σε 10 οικισμούς του Δήμου υφίστανται Αγροτικά Ιατρεία από τα οποία τα 4 βρίσκονται στη Μάνδρα, Ν. Κεσσάνη, Μυρωδάτο, Βαφέικα και στο Σελίνο.

Στους οικισμούς Αβδήρων, Σελέρου και Συδινής λειτουργεί η δράση «Βοήθεια στο σπίτι», ενώ στον οικισμό Μαγικό λειτουργεί η δράση «Μονάδα κοινωνικής μέριμνας». Στο Δήμο, στα πλαίσια των δραστηριοτήτων της Κοινωφελούς Επιχείρησης Πολιτισμού, Αθλητισμού και Κοινωνικής προστασίας Δήμου Αβδήρων λειτουργεί Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (Κ.Δ.Α.Π.) με έδρα τα Φίλια. Οι παιδικοί σταθμοί λειτουργούν ως ενιαίο Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου περιλαμβάνοντας 5 τμήματα προσχολικής αγωγής (Γενισέας, Πετεινού, Μαγικού, Πολυσίτου, Κουτσού) που είναι χώροι αγωγής και παράλληλα Κέντρα Κοινωνικής Βοήθειας για παιδιά προσχολικής ηλικίας, εργαζόμενων ή κοινωνικά και οικονομικά αδύναμων οικογενειών.

Τα Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η.) εντάσσονται διοικητικά στο Νομικό πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου «Παιδικοί Σταθμοί Δήμου Αβδήρων» που εποπτεύεται από τον Δήμο. Αποδέκτες της υπηρεσίας είναι όλα τα άτομα τρίτης ηλικίας του Δήμου που εξυπηρετούνται σε 18 παραρτήματα Κ.Α.Π.Η. που εδρεύουν στους οικισμούς. Στην περιοχή παρέμβασης λειτουργούν Κ.Α.Π.Η. στους οικισμούς του Σελίνου, Συδινής, Αβδήρων, Μυρωδάτου, Ν. Κεσσάνης, Μάνδρας και Γκιώνας.

Περιφερειακή Ενότητα Ροδόπης

Δήμος Ιάσμου

Ο Δήμος Ιάσμου διαθέτει ένα Κέντρο Υγείας και 4 Περιφερειακά Ιατρεία, τα οποία βρίσκονται στους οικισμούς Αμαξάδων, Αμβροσίας, Σώστη και Πολυάνθου. Επίσης διαθέτει έναν παιδικό σταθμό και ένα Κ.Α.Π.Η. στην έδρα του.

Δήμος Κομοτηνής

Στην Περιφερειακή Ενότητα Ροδόπης, η κεντρική μονάδα υγείας είναι το Σισμανόγλειο Γενικό Νοσοκομείο Κομοτηνής που αποτελεί μία αποκεντρωμένη και ανεξάρτητη υπηρεσιακή μονάδα της 4ης Υγειονομικής Περιφέρειας Μακεδονίας και Θράκης, με διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια, που προσφέρει σημαντικότερο κοινωνικό έργο στους τομείς της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας περίθαλψης. Στην ευθύνη λειτουργίας του ανήκουν τα Κέντρα Υγείας Ιάσμου και Σαπών. Επίσης, στην πόλη της Κομοτηνής λειτουργεί ιδιωτική μαιευτική κλινική, ιδιωτικό

Κέντρο Αποκατάστασης και Ψυχιατρική κλινική. Στον Δήμο υπάρχουν συνολικά 6 Περιφερειακά Ιατρεία.

Στην περιοχή παρέμβασης του Δήμου Κομοτηνής υπάρχουν 2 Περιφερειακά Ιατρεία, το ένα βρίσκεται στην Δημοτική Ενότητα Αιγείρου στην Τοπική Κοινότητα της Νέας Καλλίστης και το άλλο βρίσκεται στην Τοπική Κοινότητα Νέου Σιδηροχωρίου της ίδιας Δημοτικής Ενότητας.

Στον τομέα της Πρόνοιας, παρατηρούνται αρκετές υποδομές στο Δήμο Κομοτηνής.

Λειτουργούν 4 Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η.), τα 2 στην πόλη της Κομοτηνής, στον οικισμό Νέας Καλλίστης της Δημοτικής Ενότητας Αιγείρου και στον οικισμό Νέου Σιδηροχωρίου της ίδιας Δημοτικής Ενότητας.

Στο Δήμο λειτουργούν 9 παιδικοί σταθμοί εντός της πόλης και άλλοι 3 στους οικισμούς που ανήκουν σε αυτόν. Επίσης λειτουργούν οι παιδικοί σταθμοί Νέας Καλλίστης της Δημοτικής Ενότητας Αιγείρου και του Νέου Σιδηροχωρίου της Δημοτικής Ενότητας Νέου Σιδηροχωρίου.

Επίσης, υπό ευθύνη της Δημοτικής Κοινοφελούς Επιχείρησης Πολιτισμού – Παιδείας– Αθλητισμού Κομοτηνής (Δ.Κ.Ε.Π.Π.Α.Κ.) στον Δήμο λειτουργούν 2 Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών(Κ.Δ.Α.Π).

Μέσα στην πόλη της Κομοτηνής λειτουργεί το Ι.Κ.Α. – Ε.Τ.Α.Μ., το Κέντρο Εκπαίδευσης Κοινωνικής Υποστήριξης και Κατάρτισης Ατόμων με Αναπηρίες (Κ.Ε.Κ.Υ.Κ.ΑΜΕΑ.) το οποίο χαρακτηρίζεται και ως Κέντρο Φυσικής Ιατρικής Αποκατάστασης, ο Οργανισμός Κατά των Ναρκωτικών (Ο.ΚΑ.ΝΑ.), το Θεραπευτήριο Χρονίων Παθήσεων Παίδων Κομοτηνής, Κέντρα Στήριξης Ρομά και Ευπαθών Ομάδων και το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι».

Λοιποί φορείς:

- Πρόνοια
- Το Γηροκομείο
- Συσσίτιο εκκλησίας της Ελλάδος
- Σύλλογος ΠΕΡΠΑΤΩ
- Φιλόπτωχος Αδελφότης Κυριών Ν. Ροδόπης

Δήμος Μαρώνας - Σαπών

Στο Δήμο Μαρωνας – Σαπών υπάρχει η Μονάδα Ιατροκοινωνικής Φροντίδας- Ιατροκοινωνικό Κέντρο και 6 Περιφερειακά Ιατρεία. Στην Δημοτική Ενότητα Μαρωνας υπάρχουν Περιφερειακά Ιατρεία στη Μαρώνα, στην Ξυλαγανή και στο

Πάμφορο, ενώ στην Δημοτική Ενότητα Σαπών υπάρχουν στην Αρίσβη, στη Νέα Σάντα και στη Στρώμη.

Τέλος, στο Δήμο λειτουργεί παιδικός σταθμός και Κέντρο Φροντίδας Οικογένειας (Κ.Ε.Φ.Ο), υπ' ευθύνη του Κέντρου Κοινωνικής Μέριμνας του Δήμου Μαρωνείας - Σαπών. Και στις 2 Δημοτικές Ενότητες του Δήμου λειτουργεί η δράση «Βοήθεια στο σπίτι».

Περιφερειακή Ενότητα Έβρου

Δήμος Αλεξανδρούπολης

Στη Περιφερειακή Ενότητας Έβρου, η ύπαρξη του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Αλεξανδρούπολης (Π.Γ.Ν.Α.), αποτελεί μία αποκεντρωμένη και ανεξάρτητη υπηρεσιακή μονάδα του Περιφερειακού Συστήματος Υγείας (Πε.Σ.Υ) Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, με διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια, υπόκειται δε στην εποπτεία του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας.

Επίσης, το Π.Γ.Ν.Α. έχει στην αρμοδιότητά του 2 Κέντρα Υγείας (Κέντρο Υγείας Σουφλίου και Σαμοθράκης) και 12 Περιφερειακά Ιατρεία υπαγόμενα στα Κέντρα Υγείας. Όσον αφορά την πρωτοβάθμια υγεία, Περιφερειακά Ιατρεία εντοπίζονται στην Αισύμη, τη Μάκρη, τη Συκορράχη, την Άνθεια, τον Πέπλο και τις Φέρες.

Τα κτίρια πρόνοιας που λειτουργούν σήμερα στην πόλη της Αλεξανδρούπολης είναι τα εξής:

- Σταυρίδειο Εκκλησιαστικό Ίδρυμα Χρονίων Πασχόντων «Αγ. Κυπριανός».
- «Μαρκοπούλειο» Άσυλο ανιάτων παιδιών
- «Σταυρίδειος» Μαθητικό Οικοτροφείο Αρρένων ο Άγιος Στέφανος.
- Οικοτροφείο Θηλαίων της ΓΕΧΑ Αλεξανδρουπόλεως.
- «Ιωακείμειον» Γηροκομείο
- 3 Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η.) το ένα στην Δημοτική Ενότητα Αλεξανδρούπολης.
- Ι.Κ.Α.- Ε.Τ.Α.Μ.
- ΚΕ.ΠΑ.Κ.Υ. (Κέντρο Παροχής Κοινωνικών Υπηρεσιών) σκοπός του είναι η παροχή προληπτικών ιατρικών εξετάσεων, η μέριμνα για την προστασία της μητρότητας, η παροχή χρηματικών βοηθημάτων, η ενίσχυση απόρων και ομάδων που μειονεκτούν κ.λπ. Παράρτημα του κέντρου υπάρχει στον οικισμό Άβαντα.
- Γενικό Περιφερειακό Κέντρο Αλεξανδρούπολης

Επίσης λειτουργούν 2 Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (Κ.Δ.Α.Π.) στις Δημοτικές Ενότητες Αλεξανδρούπολης και Τραϊανούπολης και συνολικά 11 βρεφονηπιακοί και παιδικοί σταθμοί.

Οι υφιστάμενες υπηρεσίες πρόνοιας αφορούν κλιμάκια ψυχιατρικής ιατρικής, μονάδες κοινωνικής μέριμνας και το Πρόγραμμα Βοήθεια στο Σπίτι που απευθύνεται σε ηλικιωμένους ανήμπορους μοναχικούς και Άτομα με Ειδικές ανάγκες. Εντός των ορίων του Δήμου εντοπίζονται και σημαντικές υποδομές ψυχικής υγείας. Συγκεκριμένα υπάρχει:

- 1 Κέντρο Ψυχικής Υγείας
- οικοτροφεία για ψυχογηριατρικούς ασθενείς

Επίσης στην Αλεξανδρούπολη δραστηριοποιείται το Κέντρο Εκπαίδευσης Κοινωνικής Υποστήριξης και Κατάρτισης Ατόμων με Αναπηρίες (Κ.Ε.Κ.Υ.Κ. ΑΜΕΑ) Έβρου.

Δήμος Σαμοθράκης

Ο Δήμος Σαμοθράκης, ο οποίος ανήκει στην Περιφερειακή Ενότητα Έβρου, καλύπτει σε μεγάλο βαθμό τις ανάγκες ιατρικής περίθαλψης από τις υπηρεσίες που του παρέχει το Π.Γ.Ν.Α. Στο νησί υπάρχουν ελάχιστες μονάδες υγείας-περίθαλψης. Στην Χώρα Σαμοθράκης υπάρχει το Κέντρο Υγείας και στον οικισμό Καμαριώτισσα υπάρχει Αγροτικό Ιατρείο.

Όσο για τον τομέα της πρόνοιας, στη Χώρα Σαμοθράκης βρίσκεται το Κέντρο Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η.) - Ν.Π.Δ.Δ., ο Δημοτικός Παιδικός Σταθμός Σαμοθράκης - Ν.Π.Δ.Δ., το Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών Χώρας και ένα Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών Λακκώματος του Δήμου Σαμοθράκης. Στον Δήμο Σαμοθράκης, στα πλαίσια της Κοινωφελούς Δημοτικής Επιχείρησης λειτουργούν Προγράμματα Κοινωνικής Υποστήριξης «Βοήθεια στο σπίτι» και «Κοινωνική Μέριμνα».

Περιφερειακή Ενότητα Θάσου

Στον Δήμο Θάσου λειτουργούν μια μονάδα πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας το Κέντρο Υγείας Πρίνου, το οποίο διαθέτει 8 Περιφερειακά Ιατρεία στη Ποταμιά, την Παναγία, στο Λιμένα, στο Ραχώνη, στην Καλλιράχη, στις Μάριες, στα Λιμενάρια και στον Θεολόγο και 2 δορυφορικά ιατρεία στη Σκάλα Καλλιράχης και στο Ποτό. Επίσης λειτουργούν 2 Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η), 3 παιδικοί σταθμοί, και 1 δομή «Βοήθεια στο Σπίτι».

3.7.2.2. Υποδομές Εκπαίδευσης

Η εκπαίδευση με την ευρεία έννοια περιλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες που έχουν σκοπό την επίδραση με συγκεκριμένο τρόπο στη σκέψη, στο χαρακτήρα και στη σωματική αγωγή του ατόμου. Από τεχνικής πλευράς, με τη διαδικασία της εκπαίδευσης αποκτώνται συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες, ικανότητες και αξίες (ηθική, ειλικρίνεια, ακεραιότητα χαρακτήρα, αίσθηση του δικαίου, αφοσίωση, επαγγελματισμός, υπευθυνότητα, κτλ). Η εκπαίδευση γίνεται με βάση συγκεκριμένες μεθόδους (θεωρητική διδασκαλία, επίδειξη, ανάθεση εργασιών, πρακτική εξάσκηση, κτλ), σε ένα ειδικά σχεδιασμένο πρόγραμμα, με συγκεκριμένους μαθησιακούς στόχους και είναι οριοθετημένη χρονικά. Όσο για τις υποδομές εκπαίδευσης είναι βασικό η ύπαρξη επαρκών μονάδων εκπαίδευσης σε κάθε κατοικήσιμη οικιστική περιοχή, διότι η προσβασιμότητα του ανθρώπου σε υποδομές για την κάλυψη αναγκών του παίζει σημαντικό ρόλο καθώς αυτό βοηθά στην υλοποίηση των στόχων του.

Η εκπαίδευση χωρίζεται σε βαθμίδες, οι θεσμοθετημένες βαθμίδες είναι:

- Πρωτοβάθμια εκπαίδευση (Νηπιαγωγείο και Δημοτικό).
- Δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Γυμνάσιο και Λύκειο).
- Τριτοβάθμια (Ανώτερη και Ανώτατη) εκπαίδευση.

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση διακρίνεται περαιτέρω σε τρεις κύκλους: πτυχιακός κύκλος σπουδών (Bachelor), Μεταπτυχιακό (Master), Διδακτορικό (PhD).

Στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, το 1997, φοιτούσαν 74.987 μαθητές, κατανεμημένοι σε 751 τμήματα, ενώ το σύνολο των διδασκόντων ανέρχονταν σε 5.777 άτομα. Το 2001, φοιτούσαν 82.115 μαθητές, κατανεμημένοι σε 956 τμήματα, και το σύνολο των διδασκόντων ανέρχονταν σε 8.770 άτομα.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των δημοτικών, γυμνασίων και λυκείων της περιφέρειας λειτουργούν το πρωί, χωρίς διπλές βάρδιες. Η αναλογία των μαθητών ανά αίθουσα για τα γυμνάσια και τα λύκεια βρίσκεται περίπου στα ίδια επίπεδα με αυτά της χώρας, με τα δημοτικά να βρίσκονται σε καλύτερη θέση από την αντίστοιχη της χώρας. Τη σχολική περίοδο 1995 -1996 λειτούργησαν συνολικά στην περιφέρεια 62 Λύκεια με 15 357 μαθητές και 98 Γυμνάσια με 19.971 μαθητές. Όσον αφορά

στη χωρική κατανομή των σχολικών μονάδων, υπάρχει μια συγκέντρωση 5 με 10 μονάδων στις πρωτεύουσες των περιφερειακών ενοτήτων. Επίσης, η Περιφέρεια διαθέτει σημαντικά Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, λειτουργεί στις πόλεις της Ορεστιάδας, Αλεξανδρούπολης, Κομοτηνής, Ξάνθης με δυο σχολές και 20 τμήματα. Το Τ.Ε.Ι Καβάλας λειτουργεί με 11 τμήματα σε δύο πόλεις της περιφέρειας και με το παράτημα Διδυμοτείχου κάνει το ΤΕΙ Καβάλας που επίσημα φέρει τον τίτλο «ΤΕΙ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης» να αποκτά ουσιαστικό περιεχόμενο. Παρακάτω παρουσιάζονται αναλυτικά οι υποδομές σε όλες τις Περιφερειακές Ενότητες.

Περιφερειακή Ενότητα Καβάλας

Δήμος Παγγαίου

Στον Δήμο Παγγαίου λειτουργούν οι παρακάτω δομές εκπαίδευσης:

Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Λειτουργούν συνολικά 28 νηπιαγωγεία και 20 δημοτικά σχολεία.

Στην περιοχή παρέμβασης λειτουργούν 12 νηπιαγωγεία και 5 δημοτικά σχολεία. Αναλυτικότερα:

Στη Δημοτική Ενότητα Ελευθερών λειτουργούν 3 νηπιαγωγεία και 2 δημοτικά σχολεία στον οικισμό Νέας Περάμου, τα νηπιαγωγεία των οικισμών Νέας Ηρακλείτσας, Φωλιάς, Μυρτόφυτου, το νηπιαγωγείο και δημοτικό σχολείο Ελαιοχωρίου.

Στη Δημοτική Ενότητα Ορφανού λειτουργούν τα νηπιαγωγεία στους οικισμούς Καριανής, Ορφανίου, Παραλίας Οφρυνίου, το νηπιαγωγείο και δημοτικό σχολείο στον οικισμό Οφρύνιου.

Τέλος στη Δημοτική Ενότητα Ελευθερούπολης λειτουργεί το νηπιαγωγείο και το δημοτικό σχολείο στον οικισμό Κοκκινοχώματος.

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Λειτουργούν 2 γυμνάσια και 4 λύκεια στην Ελευθερούπολη της Δημοτικής Ενότητας Ελευθερούπολης και το γυμνάσιο στον οικισμό Νικήσιανης τα οποία βρίσκονται εκτός της περιοχής παρέμβασης.

Δήμος Καβάλας

Η εκπαιδευτική υποδομή της Καβάλας συγκεντρώνει και τις τρεις βαθμίδες της εκπαίδευσης όπως αυτές ιεραρχούνται από το Υπουργείο Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων.

Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Αναφορικά με το Δήμο Καβάλας, η υποδομή της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης συνίσταται σε 34 δημοτικά σχολεία (εκ των οποίων 1 ειδικό δημοτικό σχολείο στην Καβάλα) και 39 νηπιαγωγεία(εκ των οποίων 1 ειδικό νηπιαγωγείο στην πόλη της Καβάλας).

Στην περιοχή παρέμβασης λειτουργούν 32 νηπιαγωγεία στην πόλη της Καβάλας και τα νηπιαγωγεία της Νέας Καρβάλης και Παληού. Επίσης λειτουργούν 26 δημοτικά σχολεία στην πόλη της Καβάλας, το δημοτικό σχολείο στην Νέα Καρβάλη και στο Παληό.

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Όσον αφορά στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στο Δήμο Καβάλας υπάρχουν 14 γυμνάσια και 13 λύκεια.

Στην περιοχή παρέμβασης λειτουργούν 7 γυμνάσια και 12 λύκεια στην πόλη της Καβάλας.

- Μεταδευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Επίσης στην Καβάλα λειτουργεί το Δημόσιο Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης του ΥΠ.Ε.Π.Θ και οι ειδικότητες στις οποίες προσφέρεται επαγγελματική κατάρτιση είναι:

- Τεχνικός Μαγειρικής Τέχνης
- Προσχολικής Αγωγής Δραστηριοτήτων Δημιουργίας και Εκφρασης
- Βοηθός Φυσικοθεραπευτή – Υπάλληλος Εργαστηρίου Φυσικοθεραπείας

Επίσης, έχει προεγκριθεί και η ειδικότητα Τεχνικός Φαρμάκων Καλλυντικών και Παρεμφερών Προϊόντων.

Τέλος στην περιοχή του Περιγιαλίου λειτουργούν οι Επαγγελματικές Σχολές Καβάλας (ΕΠΑ.Σ.) με τις ακόλουθες ειδικότητες:

στις ακόλουθες ειδικότητες :

- Τεχνιτών Μηχανών & Συστημάτων Αυτ/του
- Τεχνιτών Ηλεκτρολογικών Εργασιών

- Κομμωτικής Τέχνης (25)
- Τεχνίτες Υποστήριξης συστημάτων Η/Υ
- Υπαλλήλων Διοικητικών Καθηκόντων
- Τεχνιτών Ηλεκτρολογικών Εργασιών
- Ξυλουργών – Επιπλοποιών είκοσι πέντε
- Υπαλλήλων Οικονομικών Καθηκόντων είκοσι
- Τεχνιτών Εργαλειομηχανών

Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Στην συνοικία Άγιος Λουκάς, λειτουργεί το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (Τ.Ε.Ι.) Καβάλας. Στο συγκρότημα (campus) του Τ.Ε.Ι. λειτουργούν τα γραφεία διοίκησής και 6 από τα τμήματα του:

- τμήμα Λογιστικής
- τμήμα Διαχείρισης Πληροφοριών
- τμήμα Ηλεκτρολογίας
- τμήμα Μηχανολογίας
- τμήμα Τεχνολογίας Πετρελαίου και Φυσικού Αερίου
- τμήμα Βιομηχανικής Πληροφορικής

Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Φιλίππων

Το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Φιλίππων ανήκει στο 10ο Τοπικό Δίκτυο Κ.Π.Ε. (Περιφέρεια Αν. Μακεδονίας και Θράκης), βρίσκεται στην Τοπική Κοινότητα Φιλίππων όπου υπάρχουν το κτήριο της διοίκησης και οι αίθουσες διδασκαλίας. Ο πρώην Δήμος Φιλίππων έχει παραχωρήσει στο Κ.Π.Ε. Φιλίππων αίθουσες για τις διάφορες δραστηριότητες στους οικισμούς Αμυγδαλεώνα, Παλιάς Καβάλας και Κρηνίδων. Το Κ.Π.Ε. Φιλίππων είναι μία εκπαιδευτική μονάδα που στοχεύει στο να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι και οι εκπαιδευόμενες νέες γνώσεις, δεξιότητες και συμπεριφορές, καθώς και να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα που αφορούν στην προστασία του περιβάλλοντος και την αειφορική ανάπτυξη. Αυτό επιτυγχάνεται με την υλοποίηση μονοήμερων και πολυήμερων προγραμμάτων για σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και με σεμινάρια εκπαιδευτικών.

Δήμος Νέστου

Στον Δήμο Νέστου λειτουργούν οι παρακάτω δομές εκπαίδευσης:

Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Λειτουργούν 15 νηπιαγωγεία εκ των οποίων τα 11 βρίσκονται στη Δημοτική Ενότητα Χρυσούπολης, 3 στη Δημοτική Ενότητα Κεραμωτής και 1 στη Δημοτική Ενότητα Ορεινού.

Την πρωτοβάθμια εκπαίδευση συμπληρώνουν 14 δημοτικά σχολεία. Τα 9 λειτουργούν στη Δημοτική Ενότητα Χρυσούπολης, 3 στη Δημοτική Ενότητα Κεραμωτής και 2 στη Δημοτική Ενότητα Ορεινού.

Στην περιοχή παρέμβασης λειτουργούν 5 νηπιαγωγεία στην πόλη της Χρυσούπολης και τα νηπιαγωγεία στους παράκτιους οικισμούς Χρυσοχωρίου, Κεραμωτής και Πέρνης. Επίσης, λειτουργούν 5 δημοτικά σχολεία στην πόλη της Χρυσούπολης και τα δημοτικά σχολεία στους οικισμούς Χρυσοχωρίου, Ερατεινού, Κεραμωτής, Πέρνης και Νέας Καρυάς.

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Στα όρια του δήμου Νέστου λειτουργούν 5 δομές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, 3 γυμνάσια και 2 λύκεια με την πλειοψηφία τους να συγκεντρώνονται στη Δημοτική Ενότητα Χρυσούπολης ενώ μόνο μία δομή λειτουργεί στη Δημοτική Ενότητα Κεραμωτής.

Στην περιοχή παρέμβασης λειτουργούν τα γυμνάσια Χρυσούπολης, Πέρνης, Κεραμωτής και 2 λύκεια στη Χρυσούπολη.

Επίσης λειτουργεί το Κέντρο (Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α.) «ΔΗΜΗΤΡΑ» για την επαγγελματική κατάρτιση αυτοαπασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα και κυρίως των νέων γεωργών.

Περιφερειακή Ενότητα Ξάνθης

Δήμος Τοπείρου

Οι σχολικές μονάδες που λειτουργούν στον Δήμο Τοπείρου παρουσιάζονται παρακάτω:

Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Στον Δήμο λειτουργούν 14 νηπιαγωγεία, 8 δημοτικά σχολεία (εκ των οποίων 1 ειδικό δημοτικό σχολείο στον οικισμό Τύμπανο) και 12 μειονοτικά σχολεία.

Στην παράκτια περιοχή του Δήμου λειτουργούν τα νηπιαγωγεία Αβάτου, Μαγγάνων, Δεκάρχου, Εύλαλου, Κύρνου, Κρεμαστής, Μ. Ορφανού, Αγίου Αθανάσιου, Ερασιμίου, τα δημοτικά σχολεία Αβάτου, Ερασιμίου, Δεκάρχου, Εύλαλου και το μειονοτικό δημοτικό σχολείο Αβάτου.

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Οι υποδομές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης απαρτίζονται από τα γυμνάσια στους οικισμούς Όλβιο, Εράσμιο και Τοξότες. Στην περιοχή παρέμβασης λειτουργεί μόνο το γυμνάσιο Ερασμίου.

Οι λειτουργούσες υποδομές στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση καλύπτουν ικανοποιητικά τις ανάγκες του Δήμου και τα περισσότερα από τα κτήρια βρίσκονται σε καλή κατάσταση. Αξίζει να σημειωθεί ότι ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε από μέρους της δημοτικής αρχής στα μειονοτικά σχολεία, η κατάσταση των οποίων κρινόταν ανεπαρκής, με αποτέλεσμα την αναβάθμιση των κτιριακών εγκαταστάσεων και την παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών ικανοποιητικού επιπέδου.

Το μεγαλύτερο όμως πρόβλημα του Δήμου εντοπίζεται στον τομέα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η απουσία λυκείων αναγκάζει τους μαθητές που αποφοιτούν από τα γυμνάσια να συνεχίζουν την εκπαίδευση τους σε λύκεια του Δήμου Αβδήρων και Ξάνθης.

Δήμος Αβδήρων

Οι σχολικές μονάδες που λειτουργούν στον Δήμο Αβδήρων παρουσιάζονται παρακάτω:

Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Στον Δήμο λειτουργούν 13 νηπιαγωγεία (εκ των οποίων 1 ειδικό νηπιαγωγείο στο Νέο Ζυγό), 7 δημοτικά σχολεία (εκ των οποίων 1 δημοτικό σχολείο Τυφλών και Αμβλιώπων στη Φελώνη) και 13 μειονοτικά σχολεία.

Στην παράκτια περιοχή του Δήμου λειτουργούν τα νηπιαγωγεία Μυρωδάτου και Αβδήρων καθώς και το δημοτικό σχολείο Αβδήρων.

Γενικά οι υποδομές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης καλύπτουν ικανοποιητικά τις ανάγκες του Δήμου.

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Οι υποδομές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που λειτουργούν στο Δήμο Αβδήρων είναι:

- 4 γυμνάσια (εκ των οποίων 1 Μουσικό γυμνάσιο στη Διομήδεια) και το Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ε.Ε.Ε.Ε.Κ.).
- 2 λύκεια (εκ των οποίων 1 Μουσικό λύκειο στη Διομήδεια)

Έχει σημασία να αναφέρουμε πως στα όρια του Δήμου και συγκεκριμένα μετά τον οικισμό της Γενισέας πηγαίνοντας προς τον οικισμό Αβδήρων λειτουργεί και ένα ιδιωτικό εκπαιδευτήριο το οποίο φιλοξενεί και τις δύο βαθμίδες της εκπαίδευσης, Πρωτοβάθμια εκπαίδευση (Νηπιαγωγείο και Δημοτικό), Δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Γυμνάσιο και Λύκειο).

Στην περιοχή παρέμβασης λειτουργεί μόνο το γυμνάσιο και το λύκειο Αβδήρων.

Αν και ο Δήμος καλύπτει τις ανάγκες για πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση παρατηρείται πως πολλά από τα κτήρια που χρησιμοποιούνται χρειάζονται παρεμβάσεις συντήρησης ενώ σε κάποιες περιπτώσεις είναι αναγκαία και η κατασκευή νέων σύγχρονων κτηρίων εκπαίδευσης. Επίσης παρατηρούνται σημαντικές ελλείψεις στα ειδικά σχολεία του Δήμου, σε εξοπλισμό και εξειδικευμένο υλικό που να μπορεί να ανταποκριθεί στις αυξημένες ανάγκες των παιδιών.

Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Βιστωνίδας

Το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Βιστωνίδας βρίσκεται στον οικισμό του Σελίνου και ανήκει στο 10ο Τοπικό Δίκτυο Κ.Π.Ε. (Περιφέρεια Αν. Μακεδονίας και Θράκης). Λειτουργήσε έως το καλοκαίρι του 2011 με καινοτόμες δράσεις στα δημοτικά σχολεία και καθολική αποδοχή του θεσμού από τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές και το σύνολο της τοπικής κοινωνίας. Η περιοχή που βρίσκεται το Κ.Π.Ε. είναι μοναδικής ομορφιάς και σπουδαιότητας, μια και σε απόσταση λίγων χιλιομέτρων από αυτό συναντάμε σπάνια οικοσυστήματα του Ελλαδικού αλλά και του Μεσογειακού πλούτου. Σήμερα η νέα δημοτική αρχή κάνει προσπάθειες για την επαναλειτουργία του.

Περιφερειακή Ενότητα Ροδόπης

Δήμος Ιάσμου

Στον Δήμο λειτουργούν συνολικά 3 νηπιαγωγεία, 24 δημοτικά σχολεία, το γυμνάσιο και το λύκειο Ιάσμου.

Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Οι υποδομές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που λειτουργούν συνολικά στο Δήμο είναι 3 νηπιαγωγεία, 24 δημοτικά σχολεία εκ των οποίων τα 19 είναι μειονοτικά και το δημοτικό σχολείο διαπολιτισμικής εκπαίδευσης Ιάσμου.

Στην περιοχή παρέμβασης λειτουργεί το νηπιαγωγείο στον οικισμό της Σάλπης, ενώ λειτουργούν και τα δημοτικά σχολεία Σάλπης, Διαλαμπής και τα μειονοτικά δημοτικά σχολεία Σάλπης, Μωσαϊκού και Γαλήνης.

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Στην έδρα του Δήμου στη Δημοτική Κοινότητα Ιάσμου λειτουργεί το γυμνάσιο και το λύκειο Ιάσμου.

Δήμος Κομοτηνής

Γενικά η λειτουργούσα υποδομή πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στον Δήμο Κομοτηνής παρουσιάζει πληρότητα και επάρκεια εξυπηρέτησης. Οι υποδομές της εκπαίδευσης στον Δήμο Κομοτηνής είναι οι εξής:

Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Στα όρια του Δήμου λειτουργούν 29 νηπιαγωγεία και 39 δημοτικά σχολεία εκ των οποίων τα 19 είναι μειονοτικά. Στην πόλη της Κομοτηνής λειτουργεί 1 ειδικό νηπιαγωγείο και 1 ειδικό δημοτικό σχολείο παρέχοντας σε μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες την δυνατότητα ένταξης και ενσωμάτωσης τους στα σχολεία της γενικής εκπαίδευσης.

Στην περιοχή παρέμβασης λειτουργεί μόνο το νηπιαγωγείο στον οικισμό Φαναρίου και το μειονοτικό δημοτικό σχολείο στον οικισμό Παγουρίων.

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Στον Δήμο λειτουργούν συνολικά 10 γυμνάσια και 9 λύκεια. Στην Δημοτική Ενότητα Κομοτηνής, στην έδρα του Δήμου, λειτουργούν 6 γυμνάσια και όλα τα λύκεια του Δήμου. Επίσης λειτουργεί και το μειονοτικό ιεροσπουδαστήριο (γυμνάσιο και λύκειο), μία Σχολή Γονέων, ένα σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας και το Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ε.Ε.Ε.Ε.Κ. Κομοτηνής).

Στις Δημοτικές Ενότητες Αιγείρου και Νέου Σιδηροχωρίου λειτουργούν γυμνάσια στους οικισμούς Νέας Καλλίστης και Νέου Σιδηροχωρίου αντίστοιχα.

Στην περιοχή παρέμβασης δεν λειτουργεί καμία δομή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και οι παράκτιοι οικισμοί εξυπηρετούνται από τα γυμνάσια Νέου Σιδηροχωρίου και Νέας Καλλίστης και τα λύκεια στην πόλη της Κομοτηνής.

- Μεταδευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Επίσης, λειτουργούν 2 Δημόσια Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.), οι Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑ.Σ Μαθητείας) του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού.

Οι ειδικότητες στις οποίες προσφέρεται επαγγελματική κατάρτιση από το Δημόσιο Ι.Ε.Κ. του ΥΠ.Ε.Π.Θ. στην Κομοτηνή είναι:

- Ειδικός Ενδυματολογίας και Σχεδίασης Μόδας

- Ειδικός Εφαρμογών Πληροφορικής
- Ειδικός Μηχανογραφημένου Λογιστηρίου
- Εκπαιδευτής Υποψήφιων Οδηγών Αυτοκινήτων και Μοτοσικλετών
- Προπονητής Αθλήματος (Καλαθοσφαίριση – Μπάσκετ)
- Προσχολικής Αγωγής Δράσης, Δημιουργίας και Έκφρασης
- Σχεδιαστής Μέσω Συστημάτων Η/Υ
- Τεχνικός Αυτοματισμών
- Τεχνικός Αέριων Καυσίμων
- Τεχνικός Ποτοποιίας – Αποσταγματοποιίας
- Τεχνικός Συντήρησης Έργων Τέχνης κ.ά.

Το Δημόσιο ΙΕΚ του ΟΑΕΔ προσφέρει επαγγελματική κατάρτιση στις ειδικότητες:

- Διοικητικό και Οικονομικό Στέλεχος Επιχειρήσεων
- Ειδικός Εφαρμογών Αισθητικής
- Γραμματέας Διεύθυνσης
- Πληροφορικής κ.α.

Οι Σχολές αυτές εξασφαλίζουν απασχόληση για τους νέους μετά τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Γνωρίζουν τις τάσεις της αγοράς εργασίας, προσαρμόζουν τα προγράμματα σπουδών και τα αντικείμενα αυτών, συμπεριλαμβάνουν πρακτική άσκηση πάνω στους τομείς εκπαίδευσης για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της ανεργίας και την άμεση απορρόφηση στην αγορά εργασίας. Ενδεικτικά, οι σχολές που λειτουργούν είναι: τεχνικοί εφαρμογών πληροφορικής με πολυμέσα, βοηθοί μαγειρικής τέχνης, διοικητικά και οικονομικά στελέχη επιχειρήσεων, αισθητικοί, θερμοϋδραυλικοί.

Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Στην Κομοτηνή έχει την έδρα της η Διοίκηση του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης (Δ.Π.Θ). Τα τμήματα που λειτουργούν στην Κομοτηνή είναι:

- Τμήμα Νομικής
- Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού
- Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας
- Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας

- Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης
- Τμήμα Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και Ανάπτυξης
- Τμήμα Γλωσσών, Φιλολογίας και Πολιτισμού των Παρευξινίων Χωρών
- Τμήμα Πολιτικών Επιστημών
- Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων.

Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση περιλαμβάνεται και η Σχολή Αστυφυλάκων Κομοτηνής.

Τέλος, λειτουργεί και ο Οργανισμός Γεωργικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Απασχόλησης (Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α.) «ΔΗΜΗΤΡΑ».

Δήμος Μαρωνείας - Σαπών

Οι υποδομές εκπαίδευσης στον Δήμο Μαρωνείας – Σαπών καλύπτουν όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Συνολικά λειτουργούν 10 νηπιαγωγεία, 21 δημοτικά σχολεία, 2 γυμνάσια και 2 λύκεια.

Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Στο Δήμο λειτουργούν 10 νηπιαγωγεία και 21 δημοτικά σχολεία εκ των οποίων τα 17 είναι μειονοτικά δημοτικά σχολεία και το δημοτικό σχολείο διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στην πόλη των Σαπών.

Στην περιοχή παρέμβασης λειτουργεί μόνο το νηπιαγωγείο στον οικισμό της Μαρωνείας.

Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Όσον αφορά την δευτεροβάθμια εκπαίδευση στο Δήμο λειτουργούν 2 Γυμνάσια και 2 Λύκεια εκ των οποίων ένα είναι διαπολιτισμικό. Το γυμνάσιο-λύκειο στον οικισμό Ξυλαγανής και το γυμνάσιο- λύκειο διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στην πόλη των Σαπών.

Στην περιοχή παρέμβασης δεν λειτουργεί καμία δομή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Γενικά οι υποδομές στην εκπαίδευση είναι ικανοποιητικές στη πόλη των Σαπών και στον οικισμό Ξυλαγανής. Σε πολλούς οικισμούς λειτουργούν μειονοτικά δημοτικά σχολεία ενώ οι υπόλοιποι οικισμοί εξυπηρετούνται από τα σχολεία της Ξυλαγανής.

Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Μαρωνείας

Το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Μαρωνείας λειτουργεί στον οικισμό Ιμέρου. Τα γραφεία του Κ.Π.Ε. στεγάζονται σε κτήριο που κατασκευάστηκε το

2000 για χρήση ως Κέντρου Πληροφόρησης της Λίμνης Ισμαρίδας και των παράκτιων θρακικών λιμνών.

Οι αίθουσες σεμιναρίων, ενημέρωσης και εργαστηρίου λειτουργούν σε δύο κτήρια που παραχωρήθηκαν από το Δήμο Μαρώνας –Σαπών που βρίσκονται στον αύλειο χώρο του παλιού δημοτικού σχολείου Ιμέρου.

Το Κ.Π.Ε. Μαρώνας ανήκει στο 10^ο Τοπικό Δίκτυο Κ.Π.Ε. (Περιφέρεια Αν. Μακεδονίας και Θράκης). Λειτουργεί από το Μάρτιο του 2007 και φιλοδοξεί να αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο για κάθε εκπαιδευτικό και μαθητή τόσο με τα προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, τα σεμινάρια και τις ημερίδες που υλοποιούνται από αυτό, όσο και με την ιστοσελίδα του και άλλες δραστηριότητες.

Στο Κ.Π.Ε. Μαρώνας υλοποιούνται προγράμματα και δράσεις περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για μαθητές νηπιαγωγείων, δημοτικών σχολείων, γυμνασίων και λυκείων.

Περιφερειακή Ενότητα Έβρου

Δήμος Αλεξανδρούπολης

Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Ο Δήμος Αλεξανδρούπολης διαθέτει αρκετές υποδομές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Συνολικά στα όρια του Δήμου Αλεξανδρούπολης καταγράφονται 38 νηπιαγωγεία και 39 δημοτικά σχολεία, εκ των οποίων τα 8 είναι μειονοτικά δημοτικά σχολεία.

Στην περιοχή παρέμβασης λειτουργούν 29 νηπιαγωγεία. Από αυτά τα 23 στην πόλη της Αλεξανδρούπολης (εκ των οποίων 1 ειδικό νηπιαγωγείο) καθώς και τα νηπιαγωγεία της Νέας Χιλής, Μάκρης, Μαϊστρου, Άνθειας, Λουτρών και Παλαγίας.

Τα δημοτικά σχολεία που λειτουργούν συνολικά στην παράκτια περιοχή του Δήμου είναι 27. Συγκεκριμένα, στην πόλη της Αλεξανδρούπολης λειτουργούν 15 δημοτικά σχολεία (εκ των οποίων 1 ειδικό δημοτικό σχολείο) και 1 μειονοτικό δημοτικό σχολείο. Επίσης, υπάρχουν 6 δημοτικά σχολεία στους οικισμούς Απαλού, Λουτρού, της Νέας Χιλής, Παλαγίας, Άνθειας, Μαϊστρου αντίστοιχα. Επίσης, στην Τοπική Κοινότητα Μάκρης υπάρχουν 5 δημοτικά σχολεία από τα οποία τα 4 είναι μειονοτικά δημοτικά σχολεία Μάκρης, Δικέλλων, Μεσημβρίας, και Πλάκας και λειτουργεί ένα δημοτικό σχολείο στη Μάκρη.

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Οι σχολικές υποδομές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του Δήμου Αλεξανδρούπολης αποτελούνται από 9 γυμνάσια και 13 λύκεια. Στην παράκτια

ζώνη λειτουργούν 6 γυμνάσια και 11 λύκεια στην πόλη της Αλεξανδρούπολης και το γυμνάσιο στον οικισμό Άνθειας.

Λειτουργούν επίσης 4 Ωδεία, Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας, μια μουσική σχολή και κέντρο εικαστικών τεχνών. Στην Δημοτική Ενότητα Αλεξανδρούπολης και Τραϊανούπολης λειτουργούν σχολές γονέων.

Επίσης λειτουργεί το Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ε.Ε.Ε.Ε.Κ. Αλεξανδρούπολης).

Μεταδευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Στην Αλεξανδρούπολη λειτουργούν:

6 Ιδιωτικά Εκπαιδευτήρια (Ι.Ε.Κ., Κ.Ε.Κ., Ε.Ε.Σ.).

Οι Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑ.Σ.), που στόχο έχουν την εκπαίδευση των νέων .στις ακόλουθες ειδικότητες :

- Τεχνιτών Θερμικών & Υδραυλικών Εγκαταστάσεων
- Τεχνιτών Μηχανών & Συστημάτων Αυτοκινήτου
- Τεχνιτών Αμαξωμάτων
- Κομμωτικής Τέχνης
- Τεχνίτες Υποστήριξης Συστημάτων Η/Υ

και το ΚΕΚ Θράκης «ΑΘΗΝΑ» στην Παλαγία, που ασχολείται με την κατάρτιση ατόμων από διάφορες ευπαθείς ομάδες με στόχο την κοινωνική τους ενσωμάτωση.

Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Στην πόλη της Αλεξανδρούπολης λειτουργούν τα γραφεία διοίκησης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης και η βιβλιοθήκη.

Τα τμήματα που λειτουργούν είναι:

- τμήμα Ιατρικής
- τμήμα Μοριακής Βιολογίας και Γενετικής

και στη Νέα Χιλή

- Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
- τμήμα Επιστημών Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία

Σημαντικό είναι επίσης είναι το έργο που προσφέρει ο Οργανισμός Γεωργικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης Κατάρτισης και Απασχόλησης (Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α.) «ΔΗΜΗΤΡΑ» στις ανάγκες του αγροτικού πληθυσμού της ευρύτερης περιοχής του

Δήμου για επαγγελματική εκπαίδευση, κατάρτιση, επιμόρφωση και ενημέρωση πάνω σε θέματα γεωργίας, πτηνοκτηνοτροφίας, μελισσοκομείας, σαλιγκαροτροφείας, ορθών γεωργικών πρακτικών κ.α.

Δήμος Σαμοθράκης

Ο Δήμος Σαμοθράκης με 2.723 κατοίκους διαθέτει επαρκείς υποδομές εκπαίδευσης. Παρατηρείται η συγκέντρωση των περισσότερων υποδομών στην πρωτεύουσα του νησιού, στη Χώρα Σαμοθράκης. Στον Δήμο υπάρχουν σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Στον Δήμο λειτουργούν 2 νηπιαγωγεία, στη Χώρα Σαμοθράκης και στην Καμαριώτισσα. Επίσης, λειτουργούν 3 δημοτικά σχολεία (δημοτικό σχολείο Χώρας Σαμοθράκης, Καμαριώτισσας και Λακκώματος).

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Όσον αφορά την δευτεροβάθμια εκπαίδευση λειτουργεί το γυμνάσιο και το λύκειο στην Χώρα του Δήμου Σαμοθράκης.

Περιφερειακή Ενότητα Θάσου

Δήμος Θάσου

Στο Δήμο Θάσου λειτουργούν 24 εκπαιδευτικές μονάδες, εκ των οποίων 21 στην πρωτοβάθμια και 5 στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Συνολικά στο νησί της Θάσου λειτουργούν 13 νηπιαγωγεία και 8 δημοτικά σχολεία.

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Όσο για τις υποδομές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, λειτουργούν στο Λιμένα 1 λύκειο και 1 γυμνάσιο, στα Λιμενάρια 1 λύκειο και 1 γυμνάσιο και στον Πρίνο 1 γυμνάσιο.

3.7.2.3. Αθλητικές Υποδομές

Ο αθλητισμός είναι η συστηματική σωματική καλλιέργεια και δράση με συγκεκριμένο τρόπο, ειδική μεθοδολογία και παιδαγωγική με σκοπό την ύψιστη σωματική απόδοση, ως επίδοση σε αθλητικούς αγώνες, στο αθλητικό και κοινωνικό γίνεσθαι. Παράλληλα ο αθλητισμός είναι ένας κοινωνικός θεσμός ο οποίος αντικατοπτρίζει τη δεδομένη κοινωνία και τον πολιτισμό της. Οι υποδομές άθλησης παίζουν σημαντικό ρόλο στις περιοχές κατοικίες, διότι ο άνθρωπος χρειάζεται οργανωμένους και ελεύθερους χώρους για την σωματική του άσκηση. Για την κάλυψη των αναγκών της σωματικής αγωγής του πρέπει να του προσφέρονται προσπελάσιμες δημοτικές υποδομές στην περιοχή κατοικίας του.

Περιφερειακή Ενότητα Καβάλας

Δήμος Παγγαίου

Στον Δήμο Παγγαίου λειτουργούν συνολικά 24 γήπεδα.

- 5 στην Δημοτική Ενότητα Ελευθερούπολης
- 2 στην Δημοτική Ενότητα Παγγαίου
- 6 στην Δημοτική Ενότητα Ορφανού
- 6 στην Δημοτική Ενότητα Ελευθερών
- 5 στην Δημοτική Ενότητα Πιερέων

Πιο συγκεκριμένα:

Η Δημοτική Ενότητα Ελευθερούπολης διαθέτει γήπεδο ποδοσφαίρου στον οικισμό Αμισιανών και στην Ελευθερούπολη που εκτός από αγώνες ποδοσφαίρου φιλοξενεί και αθλητικές δραστηριότητες κλασικού αθλητισμού. Ομοίως, στους οικισμούς Αντιφιλίππων, Κοκκινοχώματος και Χρυσοκάστρου υπάρχουν γήπεδα ποδοσφαίρου όπου δραστηριοποιούνται αρκετοί αθλητικοί σύλλογοι.

Στη Δημοτική Ενότητα Παγγαίου βρίσκεται το Δημοτικό γήπεδο στον οικισμό Νικήσιανης και το τοπικό γήπεδο ποδοσφαίρου στον οικισμό Παλαιοχωρίου.

Στη Δημοτική Ενότητα Ορφανού υπάρχουν 6 τοπικά γήπεδα ποδοσφαίρου στους οικισμούς Γαληψού, Κοκκινοχωρίου, Ποδοχωρίου και τα γήπεδα ποδοσφαίρου των οικισμών Οφρυνίου, Ακροποτάμου και Καριανής που βρίσκονται εντός της περιοχής παρέμβασης.

Στη Δημοτική Ενότητα Ελευθερών τα γήπεδα που καταγράφονται ανήκουν στους οικισμούς Φωλιάς, Ελαιοχωρίου, Νέας Ηρακλείτσας και Νέας Περάμου (εντός

περιοχής παρέμβασης), καθώς τα γήπεδα των οικισμών Ελευθερών και Αγίου Ανδρέα.

Στη Δημοτική Ενότητα Πιερέων υπάρχουν τοπικά γήπεδα ποδοσφαίρου στους οικισμούς Πλατανότοπος, Μεσορόπης, Μουσθένης, Μελισσοκομείου και Μέλισσας.

Στους οικισμούς Νέας Ηρακλείτσας, Νέας Περάμου, Μουσθένης και Μελισσοκομείου υπάρχουν επίσης γήπεδα μπάσκετ. Στη Νέα Πέραμο λειτουργούν ιδιωτικές αθλητικές εγκαταστάσεις τένις και στην πόλη της Ελευθερούπολης λειτουργεί κλειστό γυμναστήριο το οποίο εξυπηρετεί τους συλλόγους και γενικότερα τους κατοίκους της περιοχής.

Στη Νέα Ηρακλείτσα λειτουργεί από το 2004 ο Ιστιοπλοϊκός Όμιλος Καβάλας Δήμου Παγγαίου με σκοπό την εκμάθηση της ιστιοπλοΐας στους νέους της περιοχής με τμήματα ιστιοπλοΐας τριγώνου και ιστιοπλοΐας ανοικτής θάλασσας.

Δήμος Καβάλας

Στα όρια του Δήμου Καβάλας καταγράφονται πλήθος υπαίθριων ή στεγασμένων αθλητικών εγκαταστάσεων παρέχοντας την δυνατότητα στους δημότες να συμμετέχουν ή να παρακολουθούν σημαντικό αριθμό αθλημάτων.

Ειδικότερα, οι σημαντικότερες αθλητικές εγκαταστάσεις που λειτουργούν στη πόλη της Καβάλας είναι:

- Δημοτικό Στάδιο (Ανθή Καραγιάννη) στο Περιγιαλί.
- Δημοτικό Στάδιο (Βερούλειο) στο Βύρωνα.
- Αθλητικό Κέντρο Καλαμίτσας.
- Κλειστό Γυμναστήριο Ποταμουδίων.
- Κλειστό κολυμβητήριο στην περιοχή του Περιγιαλίου και ανοικτό κολυμβητήριο στο κέντρο της πόλης.
- Γήπεδο τένις στο Φάληρο

Τις αθλητικές υποδομές του Δήμου συμπληρώνουν τα γήπεδα Κωτσάλου, Περιγιαλίου, Χαλκερού και Νέας Καρβάλης.

Παράλληλα με ευθύνη του Δήμου Καβάλας οργανώνεται κάθε μορφής αθλητική εκδήλωση όπως διάφορες συναντήσεις (ποδοσφαίρου, καλαθοσφαίρισης, κολύμβησης κ.λ.π.), προγράμματα μαζικού αθλητισμού για όλες τις ηλικίες, προγράμματα για παιδιά με ειδικές ανάγκες, προγράμματα για την ανεύρεση ταλέντων, καθώς και ειδικών προγραμμάτων αθλητικής παιδείας (παιδί και θάλασσα, αθλητισμός και γυναίκα, αθλητισμός και Τρίτη ηλικία κ.λ.π.).

Στην Καβάλα δραστηριοποιείται, από το 1945, ο Ναυτικός Όμιλος Καβάλας (Ν.Ο.Κ) με σκοπό την ανάπτυξη και την διάδοση των θαλάσσιων αθλημάτων. Σήμερα λειτουργούν τμήματα κολύμβησης, υδατοσφαίρισης, ιστιοπλοΐας τριγώνου, ιστιοπλοΐας ανοικτής θάλασσας και υποβρύχιας δραστηριότητας.

Δήμος Νέστου

Οι κύριοι αθλητικοί χώροι που διαθέτει ο Δήμος Νέστου βρίσκονται στη πόλη της Χρυσούπολης (εντός της περιοχής παρέμβασης) και αποτελούνται από:

- Το Αθλητικό κέντρο
- Το κλειστό γυμναστήριο
- και το Δημοτικό Στάδιο Χρυσούπολης

Στους υπόλοιπους οικισμούς συνολικά υπάρχουν 15 τοπικά γήπεδα ποδοσφαίρου. Αναλυτικά, στη Δημοτική Ενότητα Ορεινού εντοπίζονται 3 γήπεδα, στη Δημοτική Ενότητα Κεραμωτής που ανήκει εξ' ολοκλήρου στη περιοχή παρέμβασης 5 γήπεδα και τέλος στη Δημοτική Ενότητα Χρυσούπολης 7 γήπεδα εκ των οποίων αυτά των οικισμών Χρυσχωρίου, Ερατεινού, Ποντολίβαδου και Πέρνης χωροθετούνται εντός της περιοχής παρέμβασης.

Περιφερειακή Ενότητα Ξάνθης

Δήμος Τοπείρου

Στο Δήμο Τοπείρου απαντώνται κυρίως τοπικά γήπεδα ποδοσφαίρου τα οποία μάλιστα παρουσιάζουν ελλείψεις εξυπηρέτησης των αθλούμενων καθώς τα περισσότερα δεν περιλαμβάνουν πρόσθετες εγκαταστάσεις (αποδυτήρια, κερκίδες κ.α.). Συνολικά στον Δήμο υπάρχουν 7 γήπεδα ποδοσφαίρου εκ των οποίων αυτά των οικισμών Νέου Ερασμίου, Άβατου, Μάγγανων, Μικροχωρίου και Δέκαρχου βρίσκονται εντός της περιοχής παρέμβασης. Δεν υπάρχουν άλλες αθλητικές δραστηριότητες στη περιοχή εκτός από κάποια γήπεδα μπάσκετ τα οποία όμως περιορίζονται μόνο εντός σχολικών εγκαταστάσεων.

Δήμος Αβδήρων

Στις 3 Δημοτικές Ενότητες του Δήμου Αβδήρων λειτουργούν συνολικά 15 τοπικά γήπεδα ποδοσφαίρου, τα περισσότερα από το οποία έχουν ελλιπείς εγκαταστάσεις εξυπηρέτησης, όπως κερκίδες και αποδυτήρια. Συγκεκριμένα, υπάρχουν 2 γήπεδα στη Δημοτική Ενότητα Αβδήρων (στους οικισμούς Μάνδρα και Μυρωδάτο οι οποίοι βρίσκονται εντός της περιοχής παρέμβασης), 9 γήπεδα στη Δημοτική Ενότητα Βιστωνίδας (συμπεριλαμβάνεται και το γήπεδο του οικισμού Σέλινο που βρίσκεται εντός της περιοχής παρέμβασης) και 4 γήπεδα στη Δημοτική Ενότητα Σέλερου.

Στον οικισμό Αβδήρων έχει κατασκευαστεί ένα σύγχρονο κλειστό γυμναστήριο που μπορεί να φιλοξενεί αθλητικές δραστηριότητες μπάσκετ, βόλεϊ και άλλα, ενώ το κλειστό γυμναστήριο στον οικισμό Γενισέας χρειάζεται σημαντικές επιδιορθώσεις ώστε να μπορεί να λειτουργήσει. Ακόμη, υπάρχουν 5 γήπεδα 5x5 στον οικισμό Γενισέας, Αβδήρων, Μάνδρας, Πόρτο Λάγος και Σέλερο. Επιβάλλεται να τονιστεί η απουσία γηπέδων μπάσκετ, βόλεϊ, τένις, κ.ά που καθιστά αδύνατη την ανάπτυξη των αντίστοιχων αθλητικών δραστηριοτήτων.

Στον οικισμό της Γκιώνας, μέσα σε μια έκταση 40 στρεμμάτων, λειτουργεί ο Ιππικός Όμιλος Αβδήρων με εγκαταστάσεις διεθνών προδιαγραφών και Ιπποφορβείο σε τύπο Αγγλικής παραδοσιακής Αυλής. Η λειτουργία μιας τέτοιας εγκατάστασης είναι πρωτόγνωρη για την περιοχή παρόλα αυτά συγκεντρώνει το ενδιαφέρον πολλών ιδιαίτερα νέων ανθρώπων. Οι νέοι εκπαιδεύονται μέσω ειδικών προγραμμάτων ιππασίας και απολαμβάνουν αυτό το μοναδικό άθλημα.

Στολίδι για την ευρύτερη περιοχή και πόλο έλξης χιλιάδων ατόμων αποτελεί το περίφημο Αθλητικό Κέντρο των Πηγαδίων που αποτελείται από το ποδοσφαιρικό γήπεδο της ΠΑΕ SKODA ΞΑΝΘΗ, «SKODA ΞΑΝΘΗ Arena», χωρητικότητας 7.361 καθήμενων θέσεων, γήπεδα προπόνησης ποδοσφαίρου, γήπεδο μπάσκετ, γυμναστήριο και πισίνα. Επιπλέον, φιλοξενεί εκτός των άλλων ποδοσφαιρικές ομάδες από όλο τον κόσμο για την προετοιμασία τους.

Περιφερειακή Ενότητα Ροδόπης

Δήμος Ιάσμου

Οι αθλητικές εγκαταστάσεις που υπάρχουν στο Δήμο Ιάσμου εντοπίζονται κυρίως στη Δημοτική Ενότητα Ιάσμου και αποτελούνται από 7 γήπεδα ποδοσφαίρου εκ των οποίων τα 2 διαθέτουν μεγάλες κερκίδες. Αντίστοιχα, στη Δημοτική Ενότητα Σώστου υπάρχουν 4 γήπεδα ποδοσφαίρου με κερκίδες και 1 χωρίς. Από την άλλη πλευρά, στη Δημοτική Ενότητα Αμαξάδων παρατηρείται απουσία αθλητικών υποδομών.

Δήμος Κομοτηνής

Στον τομέα του αθλητισμού οι υποδομές εντοπίζονται κυρίως στη Δημοτική Ενότητα Κομοτηνής και συγκεκριμένα στη πόλη της Κομοτηνής. Οι καταγεγραμμένοι αθλητικοί χώροι εντός του Δήμου είναι οι εξής:

- 15 Γήπεδα
- 6 Κλειστά γυμναστήρια
- 1 Κολυμβητήριο

- Πανθρακικό Εθνικό Στάδιο Κομοτηνής, στην περιοχή Χίλια Δέντρα Κομοτηνής, που περιλαμβάνει γήπεδα ποδοσφαίρου και κλασσικού αθλητισμού, γήπεδα μπάσκετ και τένις.
- Δημοτικό Αθλητικό Κέντρο
- 6 Λοιποί αθλητικοί χώροι

Χάρη στην ύπαρξη του πανεπιστημιακού τμήματος Τ.Ε.Φ.Α.Α. και την καθιερωμένη συνεργασία με το πανεπιστημιακό τμήμα, τα σχολεία της περιοχής και τα προγράμματα μαζικού αθλητισμού, υπάρχουν αρκετοί χώροι που δύνανται να χρησιμοποιηθούν και από το ευρύ κοινό για άθληση. Οι αθλητικές εγκαταστάσεις στη Πανεπιστημιούπολη περιλαμβάνουν γήπεδο ποδοσφαίρου, γήπεδο κλασσικού αθλητισμού, κλειστό κολυμβητήριο με πισίνα καταδύσεων, μικρή πισίνα εκμάθησης και κερκίδες χωρητικότητας 1.500 ατόμων. Επίσης, λειτουργεί το νέο κλειστό γυμναστήριο που διαθέτει κερκίδες χωρητικότητας 2.500 θέσεων και αγωνιστικούς χώρους για δραστηριότητες όπως μπάσκετ, χάντμπολ, αντιπέρση (μπάτμιντον), αίθουσα βαρών, πάλης, τζούντο, αερόμπικ, πολεμικών τεχνών.

Στους παραλιακούς οικισμούς των Δημοτικών Ενοτήτων Αιγείου και Νέου Σιδηροχωρίου υπάρχουν μόνο τοπικά γήπεδα ποδοσφαίρου και απαιτείται αναβάθμιση των αθλητικών υποδομών και βελτίωση των χώρων άθλησης τόσο αισθητικά όσο και ποιοτικά.

Δήμος Μαρωνείας - Σαπών

Από άποψη αθλητικών υποδομών στο Δήμο Μαρωνείας-Σαπών οι κυριότερες αθλητικές εγκαταστάσεις συναντώνται στη Δημοτική Ενότητα Σαπών. Συγκεκριμένα, στην πόλη των Σαπών υπάρχει το Δημοτικό Στάδιο Σαπών, μαζί με το κλειστό γυμναστήριο που συνιστούν τη βασική αθλητική υποδομή της έδρας του Δήμου. Επίσης, στη περιοχή «Δεντράκι» της πόλης των Σαπών βρίσκονται οι εγκαταστάσεις ανοιχτού γηπέδου μπάσκετ, βόλεϊ και τένις. Τέλος, υπάρχουν επιπλέον 3 ενεργά γήπεδα ποδοσφαίρου στα οποία διεξάγονται αγώνες τοπικού πρωταθλήματος, στους οικισμούς Στρύμη, Αρίσβη και Πρωτάτο.

Στη Δημοτική Ενότητα Μαρωνείας και συγκεκριμένα στους οικισμούς της Ξυλαγανής, των Προσκυνητών, του Βάκου, της Βέννας και των Αμαράντων εντοπίζονται 5 ενεργά γήπεδα ποδοσφαίρου όπου διεξάγονται αγώνες τοπικού πρωταθλήματος.

Οι αθλητικές εγκαταστάσεις του Δήμου παρουσιάζονται παρακάτω:

- 17 γήπεδα
- κλειστό γυμναστήριο Σαπών

- Δημοτικό Στάδιο Σαπών
- 2 λοιποί αθλητικοί χώροι

Περιφερειακή Ενότητα Έβρου

Δήμος Αλεξανδρούπολης

Στο Δήμο Αλεξανδρούπολης και κυρίως στη Δημοτική Ενότητα Αλεξανδρούπολης λειτουργεί ένα σύστημα αθλητικών εγκαταστάσεων που περιλαμβάνει τα εξής:

- Αθλητικό Κέντρο πόλης
- στάδιο για ποδόσφαιρο και κλασικό αθλητισμό
- κλειστό γυμναστήριο
- κλειστό κολυμβητήριο
- γήπεδα τένις και μπάσκετ

Συνολικά στη Δημοτική Ενότητα Αλεξανδρούπολης υπάρχουν 13 γήπεδα ποδοσφαίρου, 4 κλειστά γυμναστήρια και 2 κολυμβητήρια. Στη Δημοτική Ενότητα Φερών λειτουργούν 6 τοπικά γήπεδα ποδοσφαίρου, 1 κλειστό γυμναστήριο και κολυμβητήριο (στη πόλη των Φερών). Στη Δημοτική Ενότητα Τραϊανούπολης οι αθλητικές υποδομές περιορίζονται μόνο σε 5 τοπικά γήπεδα ποδοσφαίρου. Επίσης, οι πολίτες του Δήμου Αλεξανδρούπολης εξυπηρετούνται και από λοιπούς αθλητικούς χώρους στις Δημοτικές Ενότητες Αλεξανδρούπολης και Φερών. Συνολικά στα όρια του Δήμου λειτουργούν 24 γήπεδα, 5 κλειστά γυμναστήρια και 3 κολυμβητήρια.

Ο Ναυταθλητικός Όμιλος Αλεξανδρούπολης με δυναμική παρουσία λειτουργεί από το 1964 και φιλοξενεί μια σειρά από θαλάσσια αθλήματα όπως αυτά του υγρού στίβου, της ιστιοπλοΐας, της κωπηλασίας και υποβρύχιας δραστηριότητας.

Ο αθλητικός οργανισμός του Δήμου που ασχολείται αποκλειστικά με τον αθλητισμό της Αλεξανδρούπολης και των οικισμών του, στα πλαίσια των διαφόρων αθλητικών εκδηλώσεων πραγματοποιεί αγώνες αλλοδαπών, κλασικού αθλητισμού, δημοτικών σχολείων, αγώνες ποδοσφαίρου, τουρνουά ποδοσφαίρου Ακαδημιών με ομάδες από την ελληνική επικράτεια, αγώνες beach volley, πανθρακικούς αγώνες στίβου σε συνεργασία με την ΕΑΣ Θράκης, τον γύρο της πόλης με ποδήλατο, αγώνες μίνι μπάσκετ κ.α.

Δήμος Σαμοθράκης

Στο Δήμο Σαμοθράκης οι αθλητικές υποδομές περιορίζονται μόνο στην έδρα του Δήμου, τη Χώρα Σαμοθράκης όπου υπάρχουν ένα γήπεδο ποδοσφαίρου, γήπεδο μπάσκετ και βόλεϊ.

Περιφερειακή Ενότητα Θάσου

Δήμος Θάσου

Οι αθλητικές εγκαταστάσεις του Δήμο Θάσου περιορίζονται στην ύπαρξη 8 γηπέδων ποδοσφαίρου και 2 κλειστών γυμναστηρίων. Δεν υπάρχουν υποδομές κολυμβητηρίου και λοιπών αθλητικών χώρων. Σε γενικές γραμμές, οι αθλητικές υποδομές του Δήμου παρουσιάζουν ελλείψεις.

3.7.3. Δίκτυα

Σχετικά με την **ενεργειακή υποδομή** στην περιοχή παρέμβασης (όπως επισημάνθηκε και προηγούμενα στη σχετική ενότητα όπου περιγράφονται οι πόροι της περιοχής) η Περιφέρεια ΑΜΘ στο σύνολό της είναι ενεργειακά αυτόνομη και έχει εξελιχθεί σε νέο ενεργειακό κέντρο της χώρας, τόσο ως προς την παραγωγή, όσο και ως προς τη μεταφορά και διασύνδεση με δίκτυα εκτός της χώρας. Σε αυτό έχει συμβάλει η κατασκευή του σταθμού ηλεκτροπαραγωγής 485 MW της Κομοτηνής (μονάδα συνδυασμένου κύκλου με χρήση φυσικού αερίου), την ολοκλήρωση του δικτύου μεταφοράς υψηλής πίεσης του Εθνικού Συστήματος Μεταφοράς Φυσικού Αερίου στην Περιφέρεια με την επέκταση του κλάδου μεταφοράς από Κομοτηνή έως τα Ελληνοτουρκικά σύνορα (Κήποι Έβρου), τα υδροηλεκτρικά έργα (συστήματα φραγμάτων Νέστου στην Π.Ε. Δράμας) και τα έργα Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (μικρά υδροηλεκτρικά, αιολικά πάρκα και φωτοβολταϊκά). Επισημαίνεται, ότι η Θράκη (κυρίως περιοχές των Π.Ε. Ροδόπης και Έβρου, όπως αλλά και η Σαμοθράκη) ανήκει στις περιοχές υψηλού αιολικού δυναμικού της χώρας²⁴¹ και έχει προσελκύσει μεγάλο αριθμό ιδιωτών επενδυτών. Η Περιφέρεια μετατρέπεται επίσης σταδιακά σε ενεργειακό κόμβο, καθώς υλοποιούνται μεγάλες επενδύσεις για την κατασκευή του αγωγού μεταφοράς φυσικού αερίου Τουρκίας - Ελλάδας - Ιταλίας (TGI) και δύο αποθηκών

²⁴¹ Περιοχές που κατατάσσονται στην κατηγορία «Περιοχή 1» των Περιοχών Αιολικής Προτεραιότητας (ΠΑΠ) σύμφωνα με το «Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας».

υγροποιημένου φυσικού αερίου στον Πρίνο της Καβάλας και στην Αλεξανδρούπολη.

Η περιοχή διαθέτει συνεπώς αρκετά διαφοροποιημένους πόρους για την κάλυψη των αναγκών ηλεκτροπαραγωγής, και αντίθετα με τα παραδοσιακά ενεργειακά κέντρα της χώρας (Πτολεμαΐδα – Αμύνταιο, Μεγαλόπολη) στηρίζεται σε περισσότερο φιλικούς προς το περιβάλλον ενεργειακούς πόρους. Λόγω των κλιματικών και των γεωμορφολογικών της χαρακτηριστικών, η Περιφέρεια διαθέτει αρκετές περιοχές που ευνοούν την οικονομικά βιώσιμη λειτουργία αιολικών πάρκων, αλλά και την εκμετάλλευση της γεωθερμικής ενέργειας.

Η συνολική παραγωγική δυναμικότητα των σταθμών ηλεκτροπαραγωγής με χρήση ΑΠΕ (εκτός μεγάλων υδροηλεκτρικών έργων) που έχουν εγκατασταθεί και λειτουργούσαν μέχρι τα τέλη του 2011 στην περιοχή παρέμβασης, ανέρχεται σε 82,12 MW (Πίν. 3.7.3.1) και προέρχεται κατά 86,9% (71,4 MW) από αιολικά πάρκα, 11,9% από φωτοβολταϊκά (9,78 MW) και 1,1% (0,94 MW) από μικρούς υδροηλεκτρικούς σταθμούς, ενώ 22,53 MW από σταθμούς Συμπαγωγής Ηλεκτρισμού & Θερμότητας Υψηλής Αποδοτικότητας (ΣΗΘΥΑ). Τα αιολικά πάρκα χωροθετούνται αποκλειστικά στο τμήμα της Π.Ε. Έβρου που εντάσσεται στην περιοχή παρέμβασης (με την ευρύτερη περιοχή να συγκεντρώνει πολύ μεγαλύτερο δυναμικό), τα φωτοβολταϊκά πάρκα κυρίως στην Π.Ε. Ξάνθης, ενώ στην Π.Ε. Καβάλας καταγράφεται ένα φωτοβολταϊκό πάρκο και ένας μικρός υδροηλεκτρικός σταθμός. Αντίθετα, τόσο στα δύο νησιά, όσο και στο τμήμα της Π.Ε. Ροδόπης που εντάσσεται στην περιοχή παρέμβασης δεν εντοπίζεται κανένα έργο ΑΠΕ, καθώς αυτά συγκεντρώνονται στο υπόλοιπο τμήμα της Π.Ε. (κυρίως στους Δήμους Κέχρου και Ορφέως). Τα δύο έργα συμπαγωγής καταγράφονται στην περιοχή της Καβάλας, και αφορούν την εγκατάσταση της πρώην Βιομηχανίας Φωσφορικών Λιπασμάτων, καθώς και μια Κεραμοποιεία στην περιοχή της Χρυσούπολης. Πέραν των ήδη εγκατεστημένων έργων ΑΠΕ στην περιοχή, έχουν επίσης αδειοδοτηθεί (στο στάδιο της προσφοράς σύνδεσης ή εκκρεμών αιτήσεων) επιπλέον 93,76 MW, από τα οποία 52,17 MW αφορούν αιολικά πάρκα, 40,84 MW φωτοβολταϊκά έργα και 0,75 MW ένα μικρό υδροηλεκτρικό έργο.

Πίνακας 3.7.3.1: Σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής ΑΠΕ & ΣΗΘΥΑ σε λειτουργία στην περιοχή παρέμβασης (Νοέμβριος 2011)			
Πηγή: ΔΕΣΜΗΕ			
Τεχνολογία	Περιφερειακή Ενότητα	Δημοτική Ενότητα	Ισχύς (MW)
Αιολικά	Έβρου	Αλεξανδρούπολης	11,25
Αιολικά	Έβρου	Αλεξανδρούπολης	3,0
Αιολικά	Έβρου	Αλεξανδρούπολης	34,2
Αιολικά	Έβρου	Αλεξανδρούπολης	22,95
Υποσύνολο Αιολικών			71,40
Φωτοβολταϊκά	Ξάνθης	Αβδήρων	1,91
Φωτοβολταϊκά	Ξάνθης	Αβδήρων	1,99
Φωτοβολταϊκά	Ξάνθης	Βιστωνίδας	1,90
Φωτοβολταϊκά	Ξάνθης	Τοπείρου	1,99
Φωτοβολταϊκά	Καβάλας	Ορφανού	1,99
Υποσύνολο Φωτοβολταϊκών			9,78
Μικρά Υδροηλεκτρικά	Καβάλας	Χρυσούπολη	0,94
Υποσύνολο Μικρών Υδροηλεκτρικών			0,94
Γενικό Σύνολο ΑΠΕ			82,12
ΣΗΘΥΑ	Καβάλας	Καβάλας	21,22
ΣΗΘΥΑ	Καβάλας	Χρυσούπολη	1,31
Υποσύνολο ΣΗΘΥΑ			22,53

Η **γεωθερμική** ενέργεια αποτελεί σημαντικό ενεργειακό πόρο της Περιφέρειας ΑΜΘ (όπως επισημάνθηκε και προηγουμένα στη σχετική ενότητα όπου περιγράφονται οι πόροι της περιοχής). Στην περιοχή παρέμβασης, τα σημαντικότερα γεωθερμικά πεδία εντοπίζονται στις περιοχές Ερατεινού – Χρυσούπολης (Π.Ε. Καβάλας), Νέου Ερασμίου και Νέας Κεσσάνης (Π.Ε. Ξάνθης), Σάπων και Σιδηροχωρίου λίμνης Μητρικού - Γλυκονερίου (Π.Ε. Ροδόπης), στο Δέλτα του Έβρου και στη Σαμοθράκη, ενώ ενδείξεις για ύπαρξη γεωθερμικών

ρευστών υπάρχουν και σε άλλες περιοχές (Καρυανή της Π.Ε. Καβάλας και Μυρωδάτο της Π.Ε. Ξάνθης). Στην περιοχή Αρίστηνο του Δήμου Αλεξανδρούπολης ειδικότερα εντοπίζονται ένα βεβαιωμένο και ένα πιθανό γεωθερμικό πεδίο χαμηλής θερμοκρασίας. Οι εκτιμήσεις για το ενεργειακό δυναμικό των γεωθερμικών πεδίων στο σύνολο της Περιφέρειας ΑΜΘ ξεπερνούν τα 200 MWt.

Την παρούσα περίοδο, ο Δήμος Νέστου έχει εντάξει το έργο εκμετάλλευσης του γεωθερμικού πεδίου στο Ερατεινό Χρυσούπολης προς χρηματοδότηση από το ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Ο Δήμος ανακηρύχθηκε ανάδοχος για την εκμετάλλευση του γεωθερμικού πεδίου σε σχετικό διαγωνισμό του ΥΠΕΚΑ και κατέχει τα δικαιώματα εκμετάλλευσης για 14.000 στρέμματα. Το έργο στοχεύει στην προμήθεια θερμικής ενέργειας γεωθερμίας στις αγροτικές εκτάσεις στο Ερατεινό Χρυσούπολης για τη δημιουργία θερμοκηπίων, αλλά στα μελλοντικά σχέδια εντάσσεται και η δημιουργία δικτύου τηλεθέρμανσης στους οικισμούς του Δήμου, καθώς και η χρήση της θερμικής ενέργειας σε ιχθυοκαλλιέργειες ειδών που απαιτούν υψηλές θερμοκρασίες ύδατος (π.χ. γαρίδας). Πέρα από τα θερμοκήπια, η γεωθερμία μπορεί να χρησιμοποιηθεί και σε ανοιχτές καλλιέργειες για την πρώιμη συγκομιδή ορισμένων ειδών (π.χ. σπαράγγια).

Ως προς τα **δίκτυα ηλεκτροδότησης**, το σύνολο της περιοχής παρέμβασης είναι διασυνδεδεμένο με το Εθνικό Σύστημα Μεταφοράς Ενέργειας, όπως επίσης και τα δύο νησιά, η Θάσος και η Σαμοθράκη που ηλεκτροδοτούνται από υποθαλάσσια σύνδεση με το δίκτυο μέσης και χαμηλής τάσης της ηπειρωτικής χώρας. Το δίκτυο στην περιοχή παρέμβασης είναι κατά τμήματα εναέριο και υπόγειο και το σύνολο των οικισμών ηλεκτροδοτείται επαρκώς, αν και παρατηρούνται προβλήματα (πτώσεις τάσης, διακοπές) ιδιαίτερα κατά τους χειμερινούς μήνες και κυρίως στα δύο νησιά, όπου αναφέρονται ιδιαίτερα συχνές διακοπές κατά τη θερινή περίοδο αιχμής της ζήτησης ενέργειας. Για τη διασφάλιση της ομαλής ηλεκτροδότησης στα νησιά κατά τους θερινούς μήνες επιλέγεται η εγκατάσταση ηλεκτροπαραγωγών ζευγών από τη ΔΕΗ.

Ως προς το **δίκτυο διανομής φυσικού αερίου**, στα τέλη του 2011 προκηρύχθηκε διεθνής διαγωνισμός για την επιλογή ιδιωτών επενδυτών στην υπό ίδρυση Εταιρία Παροχής Αερίου Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Η ΔΕΠΑ έχει ήδη κατασκευάσει υποδομές διανομής φυσικού αερίου περίπου 150 χλμ. σε δίκτυο μέσης και χαμηλής πίεσης, το οποίο θα εξυπηρετήσει πρωτίστως τα μεγάλα αστικά κέντρα της Περιφέρειας ΑΜΘ (Αλεξανδρούπολη, Δράμα, Καβάλα, Κομοτηνή και Ξάνθη) καθώς και τις περιοχές βιομηχανικών συγκεντρώσεων.

Το **συγκοινωνιακό – μεταφορικό έργο** στην περιοχή παρέμβασης εξυπηρετείται τόσο από τις οδικές και σιδηροδρομικές συνδέσεις, όσο και από τις αεροπορικές και ακτοπλοϊκές. Προφανώς, το μεγαλύτερο μέρος των μετακινήσεων και της

μεταφορές εμπορευμάτων στην περιοχή παρέμβασης πραγματοποιείται οδικά με επιβατικά και φορτηγά οχήματα, ιδιωτικής και δημόσιας χρήσης. Δρομολόγια υπεραστικών συγκοινωνιών των ΚΤΕΛ εξυπηρετούν το σύνολο των Δημοτικών Ενοτήτων στο χερσαίο τμήμα της περιοχής παρέμβασης, καθώς και στο νησί της Θάσου. Ωστόσο, σε επιμέρους χωρικές ενότητες (όπως π.χ. στις Κοινότητες Ευάλου, Αβάτου, Εξοχής, Ερασίου, Μαγγάνων και Τοξοτών) παρατηρείται ανεπαρκής κάλυψη από μέσα μαζικών μεταφορών, με αποτέλεσμα οι μετακινήσεις να πραγματοποιούνται αποκλειστικά με ΙΧ οχήματα ή με αγοραία ταξί. με έδρα αντίστοιχα τις περιοχές,

Μέρος της περιοχής παρέμβασης διατρέχει η **σιδηροδρομική γραμμή Θεσσαλονίκης – Αλεξανδρούπολης**, που εξυπηρετεί τις μετακινήσεις του τοπικού πληθυσμού και τις εμπορευματικές μεταφορές με τακτικά δρομολόγια απλών τρένων και τρένων Intercity. Λόγω της συνεχούς βελτίωσης της ποιότητας των οδικών δικτύων τη χρήση του σιδηροδρόμου ως μέσο μεταφοράς περιορίζεται όλο και περισσότερο. Η σιδηροδρομική κίνηση εντός της περιοχής παρέμβασης εξυπηρετείται από επτά επιβατικούς σταθμούς, (Τοξότες, Πολύσιτος, Ιάσμος, Πολύανθος, Μέστη, Αλεξανδρούπολη και Φέρες).

Όσον αφορά στα δύο νησιά, αυτά εξυπηρετούνται από τις **ακτοπολιτικές συνδέσεις** στις γραμμές Κεραμωτή – Θάσος και Καβάλα – Θάσος, καθώς και Αλεξανδρούπολη – Σαμοθράκη. Από το λιμάνι της Καβάλας εκτελούνται επίσης δρομολόγια F/B και Υ/Γ (δελφινιών) από και προς τη Θάσο, ενώ γίνονται τακτικά δρομολόγια προς Λήμνο, Μυτιλήνη και Σαμοθράκη.

Οι **αεροπορικές μεταφορές** στην περιοχή παρέμβασης καλύπτονται από τα διεθνή αεροδρόμια της Αλεξανδρούπολης «Δημόκριτος» και της Χρυσούπολης «Μέγας Αλέξανδρος», τα οποία χαρακτηρίζονται ωστόσο από χαμηλή πυκνότητα δρομολογίων και χρήση μικρών αεροσκαφών. Σύμφωνα με τα τρέχοντα δρομολόγια των αεροπορικών εταιριών που προσεγγίζουν το αεροδρόμιο της Χρυσούπολης, εξασφαλίζεται η αεροπορική σύνδεση της περιοχής με την Αθήνα, το Ηράκλειο, την Μυτιλήνη και την Ρόδο, καθώς και με πολλές ευρωπαϊκές πόλεις, κυρίως κατά τη θερινή περίοδο. Σημειώνεται, ότι το αεροδρόμιο της Χρυσούπολης προσεγγίζουν τακτικές πτήσεις αεροπορικών εταιριών και πτήσεις charter και για την εξυπηρέτηση της τουριστικής κίνησης προς Θάσο. Από το αεροδρόμιο της Αλεξανδρούπολης προσεγγίζονται κυρίως προορισμοί του εσωτερικού (Αθήνα, Ηράκλειο, Θεσσαλονίκη, Καβάλα, Μυτιλήνη και Ρόδος), καθώς και σποραδικά την θερινή περίοδο ορισμένοι προορισμοί του εξωτερικού (αποκλειστικά πτήσεις charter).

Οι τοπικές κοινότητες και οι οικισμοί της περιοχής καλύπτονται επαρκώς από το **δίκτυο τηλεπικοινωνιών** του ΟΤΕ, των λοιπών ιδιωτών παρόχων και των

εταιριών κινητής τηλεφωνίας. Το τηλεπικοινωνιακό δίκτυο στους οικισμούς αποτελείται από υπόγεια καλώδια χαλκού, υπόγεια καλώδια οπτικών ινών, ασύρματα δίκτυα και σε ελάχιστες περιπτώσεις από εναέριες μεταλλικές γραμμές και συστήματα πολυπλεξίας αναλογικής τεχνικής. Το σύστημα οπτικών ινών ακολουθεί τη χάραξη του κύριου οδικού δικτύου της περιοχής, με εξαίρεση τη Σαμοθράκη που καλύπτεται με ασύρματη σύνδεση, ενώ στη Θάσο έχει ολοκληρωθεί το επίγειο δίκτυο, δεν έχει ωστόσο ακόμη τεθεί σε λειτουργία.

Σε εξέλιξη βρίσκεται και η σταδιακή επέκταση δικτύων ευρυζωνικών συνδέσεων (οπτικές ίνες και ασύρματο δίκτυο), με την υποδομή να ανταποκρίνεται γενικά στην περιορισμένη υφιστάμενη ζήτηση στις αγροτικές περιοχές, αν και παρατηρείται ανεπάρκεια παροχών σε άλλες χωρικές ενότητες. Αντίθετα, αρκετά ικανοποιητική κρίνεται η κάλυψη στα μεγάλα αστικά κέντρα της περιοχής, την Αλεξανδρούπολη και την Καβάλα, με συνεχή ποιοτική αναβάθμιση της υποδομής που επιτρέπει την εφαρμογή του πλήρους φάσματος των ευρυζωνικών τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.

Τέλος, η κάλυψη των κεραιών της κινητής τηλεφωνίας αλλά και των αναμεταδοτών των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών κρίνεται ικανοποιητική στο μεγαλύτερο μέρος των κατοικούμενων περιοχών, αλλά και των εκτός οικισμών περιοχών.

3.8. Υλοποιηθείσες και Σχεδιαζόμενες Διαρθρωτικές Παρεμβάσεις στην Περιοχή

Στην παράκτια ζώνη της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, σχεδιάζονται και υλοποιούνται τα τελευταία χρόνια, μέσω Κοινοτικών, Περιφερειακών και Τοπικών προγραμμάτων, σημαντικές παρεμβάσεις που στόχο έχουν την βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής με γνώμονα την ανάπτυξη των υποδομών, τη διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος, την βελτίωση της ποιότητας ζωής και της τοπικής οικονομικής βάσης.

Ήδη **από το ΠΕΠ 2000 – 2006**, είχαν χρηματοδοτηθεί έργα σε επίπεδο Περιφέρειας:

- Με 500.000 ευρώ, επιχειρήσεις για δράσεις σχετικές με το περιβάλλον.
- Δημόσια Δαπάνη 22,29 εκατ. € είχε σαν στόχο την αναβάθμιση των πολιτιστικών υποδομών για την αξιοποίηση πόρων, με σκοπό την

προσέλκυση ημεδαπών και αλλοδαπών τουριστών και την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου. Στο πλαίσιο του Μέτρου έγιναν παρεμβάσεις αξιοποίησης 12 αρχαιολογικών χώρων, ανάδειξης 10 μνημείων της Περιφέρειας και βελτίωσης - επέκτασης - κατασκευής 5 Μουσείων.

- Για την ορθολογική χρήση των υδάτων, την αξιοποίηση των επιφανειακών υδάτων, την εξοικονόμηση ύδατος και την αντιπλημμυρική προστασία των γεωργικών εκτάσεων δαπανήθηκαν από το ΕΤΠΑ 45,71 εκατ. €.
- Σε επίπεδο Περιφέρειας, κατασκευάσθηκαν συνολικά 496 χλμ. δικτύου ύδρευσης και 151 χλμ. δικτύου αποχέτευσης, 258 χλμ αγωγών δικτύου ύδρευσης και 74 χλμ αγωγών δικτύου αποχέτευσης, αποκαταστάθηκαν 70 χώροι ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων (ΧΑΔΑ) και επεκτάθηκαν / αναβαθμίσθηκαν οι εγκαταστάσεις των υφιστάμενων εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων Αλεξανδρούπολης, και Καβάλας.
- Χρηματοδότηση 31,41 εκατ. € είχε σαν στόχους την ορθολογική ανάπτυξη των παράκτιων και περιβαλλοντικά ευαίσθητων περιοχών, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων των περιοχών αυτών, τη διασφάλιση της αειφόρου προσέγγισης για την ανάπτυξη του τομέα αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, τη μείωση των επιπτώσεων στο περιβάλλον και την προώθηση της ανταγωνιστικότητας των αλιευτικών και γεωργικών προϊόντων.
- Υλοποιήθηκαν έργα 135 εκατ. € που αφορούσαν στην κατασκευή νέων, επέκταση και αναβάθμιση υφιστάμενων εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων, δίκτυα ύδρευσης, αποχετεύσεις και αποκατάσταση χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων. Στο πλαίσιο αυτό κατασκευάσθηκαν δύο (-2-) Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων σε παράκτιες περιοχές (Θάσου και Ελευθερών), κατασκευάσθηκαν - αναβαθμίσθηκαν 238 χλμ αγωγοί δικτύου ύδρευσης και 77 χλμ. δικτύου αποχέτευσης. Επίσης, εκσυγχρονίσθηκε ένα αλιευτικό καταφύγιο στα Άβδηρα και κατασκευάσθηκε ένα νέο στο Δ.Δ. Ορφανού ενώ εξοπλίσθηκε με ερευνητικό εξοπλισμό ένα κέντρο αλιευτικής έρευνας.
- Οι «Υποδομές συνδυασμένης εγγειοβελτιωτικής προστασίας» είχαν δράσεις που αφορούσαν υποδομές (φράγματα) για την αξιοποίηση των επιφανειακών υδάτων & έργα αντιδιαβρωτικής προστασίας. Εκτελέσθηκαν έργα αντιπλημμυρικής προστασίας έκτασης 388.198 στρεμμάτων, βελτιώνοντας - προστατεύοντας τις συνθήκες διαβίωσης για πλέον του 60% του πληθυσμού της Περιφέρειας.

- Ολοκληρώθηκε η παρέμβαση για την προστασία του επιβατικού Λιμένα Καβάλας, η εκβάθυνση του Λιμένα Αλεξανδρούπολης και η αναβάθμιση της σιδηροδρομικής γραμμής Αλεξανδρούπολης – Ορμενίου μήκους 55 χλμ.

Σε συγκεκριμένους τομείς Αειφόρου Ανάπτυξης και Προστασίας Περιβάλλοντος έχουν εκτελεστεί ή εκτελούνται τα ακόλουθα έργα τα οποία σκοπό έχουν να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής των κατοίκων της περιοχής, να προστατευθεί το περιβάλλον και να δημιουργηθούν προϋποθέσεις ανάπτυξης.

ΤΟΜΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΑΤΩΝ - ΛΥΜΑΤΩΝ:

Μεγάλη έμφαση δίδεται στον τομέα διαχείρισης απορριμμάτων ώστε να εκσυγχρονιστεί η παρούσα κατάσταση και να επιλυθούν χρονίζοντα βασικά προβλήματα.

Σε επίπεδο Περιφέρειας έχει προγραμματιστεί και εκτελείται το έργο «ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ», από το Ταμείο Συνοχής, στόχος του οποίου είναι η δραστική και με ορθολογικό τρόπο επίλυση του προβλήματος Διαχείρισης των Απορριμμάτων και η εναρμόνιση με την Εθνική Στρατηγική Διαχείρισης Αποβλήτων. Η ομάδα έργων περιλαμβάνει έργα που αφορούν στην κατασκευή ενός Χ.Υ.Τ.Υ. περιφερειακής εμβέλειας, ενός δικτύου δεκατεσσάρων Σταθμών Μεταφόρτωσης και Περιφερειακό Δίκτυο Ανακύκλωσης που περιλαμβάνει 6 Κέντρα Ανάκτησης Υλικών και τον αντίστοιχο εξοπλισμό συλλογής. Το έργο έχει προϋπολογισμό 25.179.379,00 €

Ανά δήμο:

ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ

1	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΑΔΑ Δ. Ε. ΠΙΕΡΙΩΝ (ΘΕΣΗ ΑΜΜΟΥΔΕΣ), ΟΡΦΑΝΟΥ (ΘΕΣΗ ΚΑΛΥΒΙΑ ΞΕΡΙΑΣ), ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟΛΗΣ (ΘΕΣΗ ΓΙΝΤΙΚΙ) ΚΑΙ ΠΑΓΓΑΙΟΥ (ΑΓΙΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ) ΤΟΥ Δ. ΠΑΓΓΑΙΟΥ	ΕΠΠΕΡΑΑ	1.070.000,00
---	--	---------	--------------

ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ

1	ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΠΡΩΤΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	ΕΠΠΕΡΑΑ	48.000,00
---	--------------------------------	---------	-----------

	ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΑΣ ΡΥΠΑΣΜΕΝΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΠΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ – ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΣΤΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΝΟΜΟΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ: ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΒΟΙΩΤΙΑΣ, ΕΥΒΟΙΑΣ, ΚΟΖΑΝΗΣ, ΑΧΑΪΑΣ, ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ, ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ, ΚΑΒΑΛΑΣ ΚΑΙ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ		
2	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Χ.Α.Δ.Α. ΣΤΗΝ ΘΕΣΗ "ΚΑΒΑΚΙΑ" ΤΟΥ ΑΜΥΓΔΑΛΕΩΝΑ ΔΗΜΟΥ ΚΑΒΑΛΑΣ	ΕΠΠΕΡΑΑ	520.000,00

ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ

1	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΩΡΩΝ ΑΝΕΞΕΛΕΓΚΤΗΣ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΔΔ ΕΡΑΤΕΙΝΟΥ, ΔΔ ΧΡΥΣΟΧΩΡΙΟΥ ΔΗΜΟΥ ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗΣ	ΠΕΠ	827.604,00
2	ΜΕΛΕΤΕΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΧΩΡΩΝ ΑΝΕΞΕΛΕΓΚΤΗΣ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ (ΧΑΔΑ) ΤΟΥ ΔΗΜ. Δ. ΚΕΡΑΜΩΤΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	36.500,00

ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ

1	ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΧΑΔΑ Δ. ΤΟΠΕΙΡΟΥ	ΘΗΣΕΑΣ	11.950,00
---	--	--------	-----------

ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ

1	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΝΕΞΕΛΕΓΚΤΗΣ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ (Χ.Α.Δ.Α.) ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΣΕΛΕΡΟΥ	ΠΕΠ	
2	ΜΕΛΕΤΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΧΩΡΩΝ ΑΝΕΞΕΛΕΓΚΤΗΣ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ (ΧΑΔΑ) ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΒΔΗΡΩΝ	ΘΗΣΕΑΣ	32.000,00

ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ - ΣΑΠΩΝ

1	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΩΡΟΥ ΑΝΕΞΕΛΕΓΚΤΗΣ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ ΔΗΜΟΥ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ	ΠΕΠ	616.654,00
---	--	-----	------------

ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

1	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΕΣΣΑΡΩΝ Χ.Α.Δ.Α. ΔΗΜΟΥ ΤΡΑΪΑΝΟΥΠΟΛΗΣ	ΠΕΠ	298.719,00
2	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΑΛΑΙΟΥ ΧΑΔΑ ΔΗΜΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	ΠΕΠ	450.973,00
3	ΜΕΛΕΤΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΧΩΡΩΝ ΑΝΕΞΕΛΕΓΚΤΗΣ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ ΤΟΥ Δ.Δ. ΦΕΡΩΝ	ΘΗΣΕΑΣ	90.440,00

ΔΗΜΟΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ

1	ΜΕΛΕΤΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΧΩΡΩΝ ΑΝΕΞΕΛΕΓΚΤΗΣ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	22.600,00
---	---	--------	-----------

ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ

1	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΑΝΕΞΕΛΕΓΚΤΗΣ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΔΔ ΘΑΣΟΥ ΣΤΗΝ ΘΕΣΗ ΜΟΥΡΓΕΝΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΘΑΣΟΥ.	ΕΠΠΕΡΑΑ	470.000,00
2	ΜΕΛΕΤΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΧΩΡΩΝ ΑΝΕΞΕΛΕΓΚΤΗΣ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΘΑΣΟΥ	ΘΗΣΕΑΣ	73.000,00

ΤΟΜΕΑΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ – ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΘΑΡΙΣΜΩΝ

Σημαντικά είναι τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα πρόσφατα προγράμματα δεδομένου ότι οι υποδομές σε δίκτυα και βιολογικούς καθαρισμούς ήταν ελλιπείς, με αποτέλεσμα την επιβάρυνση του περιβάλλοντος στην περιοχή.

Τα έργα ανά δήμο είναι:

ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ

1	ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΑ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΠΑΡΑΛΙΑΣ ΟΦΡΥΝΙΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΑΓΓΑΙΟΥ	ΕΠΠΕΡΑΑ	10.500.000,00
2	ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ	ΕΠΠΕΡΑΑ	6.000.000,00

	ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΠΑΓΓΑΙΟΥ		
3	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΟΙΚΙΣΜΟΥ Ν. ΠΕΡΑΜΟΥ ΚΑΙ ΑΓΩΓΟΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΜΕΝΩΝ ΛΥΜΑΤΩΝ ΠΡΟΣ ΔΕΞΑΜΕΝΕΣ ΑΡΔΕΥΣΗΣ	ΕΠΠΕΡΑΑ	1.318.900,00
4	ΈΡΓΑ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ	INTERREG Ελλάδα - Βουλγαρία	346.244,30
5	ΈΡΓΑ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΟΡΦΑΝΟΥ	INTERREG Ελλάδα - Βουλγαρία	1.326.578,39
6	ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΤΙΚΟΣ ΑΓΩΓΟΣ ΣΥΝΔΕΣΗΣ Δ.Δ. ΕΛΑΙΟΧΩΡΙΟΥ - ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ	ΕΤΠΑ	
7	ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΑΓΩΓΟΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ	ΠΕΠ	4.243.649,00
8	ΕΡΓΑ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΟΜΒΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΟΡΦΑΝΟΥ ΖΗΛΩΤΗΣ	ΠΕΠ	404.490,00
9	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ Ν.ΗΡΑΚΛΙΤΣΑΣ	ΠΕΠ	1.221.249,00
10	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ Ν. ΠΕΡΑΜΟΥ	ΠΕΠ	2.528.798,00
11	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ Δ.Δ. ΕΛΑΙΟΧΩΡΙΟΥ Β' ΦΑΣΗ	ΘΗΣΕΑΣ	346.245,00
12	ΜΕΛΕΤΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΑΠΟΧΕΤΕΥΤΙΚΟΥ ΑΓΩΓΟΥ ΚΑΙ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΥΜΑΤΩΝ Δ.Δ. ΜΥΡΤΟΦΥΤΟΥ	ΘΗΣΕΑΣ	10.000,00
13	ΜΕΛΕΤΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΥΜΑΤΩΝ Δ.Δ. ΦΩΛΙΑΣ	ΘΗΣΕΑΣ	10.000,00
14	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝΤΟΣ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΑΚΑΘΑΡΤΩΝ ΔΗΜΟΥ ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	709.737,69

ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ

1	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ-ΠΟΤΑΜΙΑΣ	ΕΤΠΑ	603.202,00
---	---	------	------------

2	ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΕΛ ΠΟΛΗΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	ΕΤΠΑ	820.908,00
3	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ-ΠΟΤΑΜΙΑΣ	ΕΤΠΑ	603.202,00
4	ΕΠΕΚΤΑΣΗ-ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΕΕΛ ΠΟΛΗΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	ΠΕΠ	4.214.000,00
5	ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΑΚΑΘΑΡΤΩΝ - ΟΜΒΡΙΩΝ ΚΑΙ ΥΔΡΕΥΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΠΟΛΗΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	ΠΕΠ	1.215.248,00

ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ

1	ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΑΚΑΘΑΡΤΩΝ ΚΑΙ ΕΕΛ Δ.Δ. ΚΕΡΑΜΩΤΗΣ	ΕΠΠΕΡΑΑ	7.575.000,00
2	ΑΓΩΓΟΙ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΛΥΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΧΡΥΣΟΧΩΡΙ, ΕΡΑΤΕΙΝΟ, ΓΡΑΒΟΥΝΑ ΠΡΟΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΥΜΑΤΩΝ ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗΣ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΑΠΟΧΕΤΕΥΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΑΥΤΩΝ	ΕΠΠΕΡΑΑ	9.409.500,00
3	ΜΕΛΕΤΗ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΑΚΑΘΑΡΤΩΝ ΚΑΙ Ε.Ε.Λ. (ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΥΜΑΤΩΝ) Δ.Δ. ΚΕΡΑΜΩΤΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	148.946,34
4	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝΤΟΣ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΑΚΑΘΑΡΤΩΝ ΔΗΜΟΥ ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	272.863,72

ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ

1	ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ – ΕΠΕΚΤΑΣΗ – ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΟΜΒΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΑΓ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, ΚΡΕΜΑΣΤΗΣ, ΗΛΙΟΠΕΤΡΑΣ, ΟΛΒΙΟΥ	ΔΗΜΟΣ	
---	---	-------	--

ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ

1	ΜΕΛΕΤΗ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΛΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΑ ΑΒΔΗΡΩΝ	INTERREG ΕΛΛΑΣ- ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ 2007-2013	188.240,24
2	ΠΡΟΜΕΛΕΤΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΥΜΑΤΩΝ (ΕΕΛ) ΑΒΔΗΡΩΝ	INTERREG ΕΛΛΑΣ- ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	54.678,56€

		2007-2013	
3	ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΑ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΑΒΔΗΡΩΝ	ΕΠΠΕΡΑΑ	3.494.103,35
4	ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΙΣ ΟΜΒΡΙΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΣΕΛΕΡΟΥ	ΠΕΠ	790.112,00

ΔΗΜΟΣ ΙΑΣΜΟΥ

1	ΕΡΓΑ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΟΜΒΡΙΩΝ ΔΗΜΟΥ ΙΑΣΜΟΥ	ΠΕΠ	364.100,00
2	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΑΠΟΧΕΤΕΥΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΑΝΩ ΑΜΑΞΑΔΩΝ	ΘΗΣΕΑΣ	445.267,00
3	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΑΠΟΧΕΤΕΥΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΕΛΕΚΗΤΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	200.000,00
4	ΚΑΛΥΨΗ ΑΠΟΧΕΤΕΥΤΙΚΩΝ ΑΓΩΓΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΑΜΒΡΟΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΑΛΠΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	130.000,00
5	ΜΕΛΕΤΗ ΑΠΟΧΕΤΕΥΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΟΜΒΡΙΩΝ - ΑΚΑΘΑΡΤΩΝ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΥΜΑΤΩΝ ΔΗΜΟΥ ΙΑΣΜΟΥ	ΘΗΣΕΑΣ	240.000,00

ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

1	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΑΠΟΧΕΤΕΥΤΙΚΩΝ ΝΕΟΥ ΣΙΔΗΡΟΧΩΡΙΟΥ	ΘΗΣΕΑΣ	10.000,00
---	--	--------	-----------

ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ - ΣΑΠΩΝ

1	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΟΧΕΤΟΥ ΟΜΒΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΟΥ Π. ΚΡΩΒΥΛΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	50.000,00
---	---	--------	-----------

ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

1	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΔΙΚΤΥΩΝ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΕΕΛ ΜΑΚΡΗΣ ΤΟΥ Δ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη»	7.582.550,25
2	ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΟΜΒΡΙΩΝ ΕΔΡΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΤΡΑΪΑΝΟΥΠΟΛΗΣ	ΠΕΠ	426.300,00
3	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΥ ΛΥΜΑΤΩΝ ΑΛΕΞ/ΠΟΛΗΣ	ΠΕΠ	3.422.050,00
4	ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΑΚΑΘΑΡΤΩΝ (Β.33)	ΠΕΠ	5.104.500,00

	ΠΕΡΙΟΧΗΣ_ΠΑΡΜΕΝΙΩΝ & ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ		
5	ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΑΚΑΘΑΡΤΩΝ (Β.32) ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΓ.ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	ΕΤΠΑ	2.263.419,00
6	ΜΕΛΕΤΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΧΩΡΩΝ ΑΝΕΞΕΛΕΓΚΤΗΣ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΛΕΞ/ΠΟΛΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	11.900,00
7	ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΥΜΑΤΩΝ ΦΕΡΩΝ	ΕΠΕΡΡΑΑ	11.103.108,86
8	ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΟΜΒΡΙΩΝ ΕΝΑΝΤΙ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ	ΘΗΣΕΑΣ	150.000,00
9	ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΟΜΒΡΙΩΝ ΣΤΑ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΑ	ΘΗΣΕΑΣ	100.000,00
10	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΑΓΩΓΟΥ ΟΜΒΡΙΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΑΒΑΝΤΑ	ΘΗΣΕΑΣ	30.000,00
11	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΔΙΚΤΥΩΝ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΟΜΒΡΙΩΝ ΚΑΙ ΑΚΑΘΑΡΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΥ ΚΛΕΙΣΤΟΥ ΚΟΛΥΜΒΗΤΗΡΙΟΥ	ΘΗΣΕΑΣ	300.000,00
12	ΟΜΒΡΙΑ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ	ΘΗΣΕΑΣ	45.000,00
13	ΟΜΒΡΙΑ ΠΕΡΙΜΕΤΡΙΚΗΣ ΖΩΝΗΣ ΑΡΙΣΤΗΝΟΥ	ΘΗΣΕΑΣ	33.123,36

ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ

1	ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΥΜΑΤΩΝ ΠΟΤΟΥ - ΛΙΜΕΝΑΡΙΩΝ ΘΑΣΟΥ - ΔΙΚΤΥΑ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ	ΕΠΠΕΡΑΑ	14.191.440,00
2	ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΥΜΑΤΩΝ ΠΡΙΝΟΥ ΘΑΣΟΥ - ΔΙΚΤΥΑ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ	ΕΠΠΕΡΑΑ	9.140.800,00
3	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΥ ΛΙΜΕΝΑ ΘΑΣΟΥ	ΠΕΠ	3,416,007
4	ΕΠΕΚΤΑΣΕΙΣ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ_ΛΥΜΑΤΩΝ ΛΙΜΕΝΑ ΘΑΣΟΥ	ΕΤΠΑ	1.992.000,00

ΤΟΜΕΑΣ ΥΔΡΕΥΣΗΣ-ΑΡΔΕΥΣΗΣ – ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Προσπάθειες γίνονται για την αντιμετώπιση των αναγκών ύδρευσης και άρδευσης, ενώ η αντιπλημμυρική προστασία είναι μεγάλης σημασίας κυρίως στις παράκτιες

περιοχές που η μεγάλη βροχόπτωση καθιστά πολλές φορές την διαβίωση πολύ δύσκολη.

Οι παρεμβάσεις ανά δήμο:

ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ

1	ΕΛΕΓΧΟΣ ΥΔΡΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΚΤΥΩΝ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΔΕΥΑ ΔΗΜΟΥ ΠΑΓΓΑΙΟΥ	ΕΤΠΑ	1.144.656
2	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΟ ΑΝΤΛΙΟΣΤΑΣΙΟ Ν. ΠΕΡΑΜΟΥ ΔΗΜΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ	ΠΕΠ	178.502,00
3	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ - ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΟΜΒΡΙΩΝ ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ - ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Δ.Δ. Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΤΣΑΣ	ΠΕΠ	401.020,00
4	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΛΕΙΣΤΟΥ ΑΓΩΓΟΥ ΧΕΙΜΑΡΡΟΥ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΩΝ (Β' ΦΑΣΗ) Δ.Δ. ΕΛΑΙΟΧΩΡΙΟΥ	ΠΕΠ	1.069.502,00
5	ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΧΕΙΜΑΡΡΟΥ Ν. ΠΕΡΑΜΟΥ	ΠΕΠ	518.113,00
6	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΟΥ ΑΓΩΓΟΥ ΠΑΡΑΠΛΕΥΡΩΣ ΓΕΦΥΡΑΣ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗ	ΘΗΣΕΑΣ	28.800,00
7	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΛΑΚΟΣΚΕΠΟΥΣ ΟΧΕΤΟΥ ΔΙΠΛΑ ΣΤΟ ΓΗΠΕΔΟ ΤΗΣ Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΤΣΑΣ	ΘΗΣΕΑΣ	57.010,00
8	ΑΝΟΡΥΞΗ ΤΕΣΣΑΡΩΝ (4) ΥΔΡΟΓΕΩΤΡΗΣΕΩΝ (ΜΑΡΜΑΡΑ - ΚΑΣΤΡΑ Ν. ΠΕΡΑΜΟΥ - ΣΙΛΟ Ν. ΠΕΡΑΜΟΥ - ΠΑΝΑΓΙΤΣΑ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ)	ΘΗΣΕΑΣ	97.500,00
9	ΕΡΓΑ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΣΤΟΝ ΟΙΚΙΣΜΟ Ν. ΠΕΡΑΜΟΥ	ΘΗΣΕΑΣ	45.000,00
10	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΛΑΚΟΣΚΕΠΟΥΣ ΟΧΕΤΟΥ ΟΜΒΡΙΩΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΟΔΟΥ Ν. ΠΕΡΑΜΟΥ - ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ	ΘΗΣΕΑΣ	204.800,00
11	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ ΣΤΑ ΔΗΜ. Δ/ΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΔΡΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	427.169,34
12	ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ(ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ 3	ΘΗΣΕΑΣ	60.000,00

	ΗΛΕΚΤΡΟΚΙΝΗΤΩΝ ΑΝΤΛΙΩΝ ΑΠΟΣΤΡΑΓΓΙΣΗΣ)		
--	--	--	--

ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ

1	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΔΙΚΤΥΟΥ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΚΑΒΑΛΑΣ - ΠΕΡΙΟΧΗ ΒΥΡΩΝΑ	ΕΤΠΑ	1.510.292,00
2	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΥΔΡΕΥΣΗΣ- ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΠΟΛΗΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	ΠΕΠ	399.447,00
3	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΔΙΚΤΥΟΥ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΚΑΒΑΛΑΣ - ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΑΝΑΓΙΑΣ	ΠΕΠ	256.840,00
4	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΠΑΛΗΟΥ ΚΑΒΑΛΑΣ	ΠΕΠ	1.045.895,00
5	ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗ ΔΥΤΙΚΟΥ ΧΕΙΜΑΡΡΟΥ ΠΕΡΙΓΙΑΛΙΟΥ ΚΑΙ ΥΔΡΕΥΣΗ - ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΟΔΟΥ ΑΓΙΟΥ ΤΡΥΦΩΝΟΣ	ΘΗΣΕΑΣ	1.197.735,00

ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ

1	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΝΕΟΥ ΑΓ ΩΓΟΥ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΝΕΡΟΥ ΑΠΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΑΝΤΛΙΟΣΤΑΣΙΟ ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗΣ ΠΡΟΣ ΑΝΤΛΙΟΣΤΑΣΙΟ ΖΑΡΚΑΔΙΑΣ	ΕΣΠΑ 2007- 2013	2.100.000,00
2	ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗΣ-ΧΡΥΣΟΧΩΡΙΟΥ	ΕΣΠΑ 2007- 2013	1.963.500,00
3	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗΣ (ΑΝΑΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΑΡΔΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΩΡΥΓΑΣ Β' ΣΕ ΠΕΡΙΟΧΗ Δ.Δ. ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗΣ)	ΠΕΠ	630.511,00
4	ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΥΔΡΕΥΣΗΣ Δ.Δ. ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗΣ	ΠΕΠ	537.487,00
5	ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΜΙΑΝΤΟΣΩΛΗΝΩΝ Δ.Δ. ΚΕΡΑΜΩΤΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΧΑΪΔΕΥΤΟΥ	ΠΕΠ	629.244,00
6	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΚΕΡΑΜΩΤΗΣ ΑΠΟ ΠΗΓΕΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥ	ΠΕΠ	1.735.000,00
7	ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΛΟΙΠΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΔΔ ΑΓΙΑΣΜΑΤΟΣ	ΘΗΣΕΑΣ	200.518,38
8	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ Δ.Δ. ΚΕΡΑΜΩΤΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	473.467,53

9	ΑΠΟΠΕΡΑΤΩΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΥΔΡΕΥΣΗ ΛΕΚΑΝΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	117.500,00
10	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ ΣΤΑ ΔΗΜ. Δ/ΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΔΡΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	709.737,69

ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ

1	ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΧΩΡΩΝ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΜΑΓΓΑΝΩΝ, ΚΛΠ	ΕΤΠΑ	200.000,00
2	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΔΕΞΑΜΕΝΗΣ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΣΤΟ Δ.Δ. ΕΞΟΧΗΣ	ΔΗΜΟΣ	
3	ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΤΡΑΓΓΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΝΑΛΙΩΝ ΣΤΟ Δ.Δ. ΕΥΛΑΛΟΥ	ΔΗΜΟΣ	

ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ

1	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΤΟΥΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥΣ ΣΕΛΕΡΟ, ΦΙΛΙΑ, ΓΡΗΓΟΡΟ, ΒΕΛΟΧΩΡΙ ΚΑΙ ΣΗΜΑΝΤΡΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΣΕΛΕΡΟΥ	ΠΕΠ	738.292,00
2	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΤΟΥΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥΣ ΣΕΛΕΡΟΥ - ΛΕΥΚΟΠΕΤΡΑΣ	ΠΕΠ	530.546,00
4	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΒΔΗΡΩΝ	ΠΕΠ	224.832,00
5	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΜΥΡΩΔΑΤΟΥ, ΠΟΤΑΜΙΑΣ	ΘΗΣΕΑΣ	342.906,78

ΔΗΜΟΣ ΙΑΣΜΟΥ

1	ΑΠΟΠΕΡΑΤΩΣΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΜΑΞΑΔΩΝ	ΘΗΣΕΑΣ	50.733,00
2	ΔΙΑΝΟΙΞΗ ΥΔΡΟΓΕΩΤΡΗΣΕΩΝ ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΑΜΑΞΑΔΩΝ	ΘΗΣΕΑΣ	30.000,00
3	ΣΥΝΔΕΣΗ ΥΔΑΤΟΔΕΞΑΜΕΝΗΣ ΜΕ ΤΟ	ΘΗΣΕΑΣ	135.083,00

	ΔΙΚΤΥΟ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΥ		
--	---	--	--

ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

1	ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΜΑΥΡΟΜΑΤΙΟΥ - Ν. ΣΙΔΗΡΟΧΩΡΙΟΥ	ΘΗΣΕΑΣ	86.926,13
2	ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΑΝΤΛΙΟΣΤΑΣΙΩΝ ΔΗΜΟΥ	ΘΗΣΕΑΣ	10.000,00
3	ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΥΔΡΑΓΩΓΕΙΟΥ ΝΕΟΥ ΣΙΔΗΡΟΧΩΡΙΟΥ	ΘΗΣΕΑΣ	10.000,00
4	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΔΙΚΤΥΩΝ ΥΔΡΕΥΣΗΣ Ν. ΣΙΔΗΡΟΧΩΡΙΟΥ-Ν. ΑΔΡΙΑΝΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	9.998,00
5	ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΦΡΕΑΤΙΩΝ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΝΕΟΥ ΣΙΔΗΡΟΧΩΡΙΟΥ	ΘΗΣΕΑΣ	10.000,00

ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ - ΣΑΠΩΝ

1	ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΚΤΥΩΝ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ	ΠΕΠ	296.624,00
2	ΗΛΕΚΤΡΟΔΟΤΗΣΗ - ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ - ΣΥΝΔΕΣΗ ΝΕΩΝ ΓΕΩΤΡΗΣΕΩΝ	ΘΗΣΕΑΣ	70.000,00
3	ΑΝΟΡΥΞΗ ΚΑΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΓΕΩΤΡΗΣΕΩΝ Δ. ΣΑΠΩΝ	ΘΗΣΕΑΣ	149.880,00
4	ΑΝΟΡΥΞΗ ΚΑΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΥΔΡΕΥΤΙΚΩΝ - ΑΡΔΕΥΤΙΚΩΝ ΓΕΩΤΡΗΣΕΩΝ	ΘΗΣΕΑΣ	239.117,66
5	ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΑΡΔΕΥΣΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	48.235,00
6	ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΥΔΡΕΥΣΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	61.267,00
7	ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΔΟΤΗΣΗ ΑΡΔΕΥΤΙΚΗΣ ΓΕΩΤΡΗΣΗΣ ΑΡΙΣΒΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	34.994,01
8	ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΑΝΤΛΗΤΙΚΩΝ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΩΝ ΓΕΩΤΡΗΣΕΩΝ ΔΗΜΟΥ ΣΑΠΩΝ	ΘΗΣΕΑΣ	51.500,00

ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

1	ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΚΤΥΟΥ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΜΑΪΣΤΡΟΥ Δ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	ΕΣΠΑ 2007- 2013	1.262.831,00
2	ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΕΠΑΛΛΙΩΜΕΝΟΥ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΡΔΕΥΣΗΣ ΜΕ ΥΠΟΓΕΙΟ ΣΤΟ ΚΑΜΠΟ ΛΟΥΤΡΟΥ - ΙΡΛΑΝΔΙΚΕΣ ΔΙΑΒΑΣΕΙΣ ΛΟΥΤΡΟΥ ΚΑΙ	ΠΕΠ	375.570,00

	ΠΕΥΚΩΝ ΔΗΜΟΥ ΤΡΙΑΝΟΥΠΟΛΗΣ		
3	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΔΕΞΑΜΕΝΗΣ ΠΟΣΙΜΟΥ ΝΕΡΟΥ ΠΟΛΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ 5.000Μ3	ΠΕΠ	943.359,00
4	ΑΓΩΓΟΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΥΔΡΑΓΩΓΕΙΟΥ ΥΔΡΕΥΣΗΣ Δ.Ε.Υ.Α.Α.	ΠΕΠ	5.541.150,00
5	ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗ ΟΜΒΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΩΝ	ΘΗΣΕΑΣ	411.075,97
6	ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΚΤΥΟΥ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΠΑΛΟΥ	ΘΗΣΕΑΣ	349.135,09
7	ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΚΤΥΟΥ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΣΤΟΝ ΟΙΚΙΣΜΟ ΑΒΑΝΤΑ	ΘΗΣΕΑΣ	450.475,12
8	ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΣΤΟΝ ΟΙΚΙΣΜΟ ΠΑΛΑΓΙΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	210.000,00
9	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΔΕΞΑΜΕΝΗΣ ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΡΔΕΥΣΗΣ ΑΒΑΝΤΑ	ΘΗΣΕΑΣ	177.168,20
10	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΛΑΚΟΣΚΕΠΟΥΣ ΑΠΑΛΟΥ	ΘΗΣΕΑΣ	100.000,00
11	ΠΛΑΚΟΣΚΕΠΗΣ ΑΓΩΓΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΔΙΚΕΛΛΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΛΕΞ/ΠΟΛΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	402.721,59
12	ΠΛΑΚΟΣΚΕΠΗΣ ΑΓΩΓΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΜΑΚΡΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΛΕΞ/ΠΟΛΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	331.824,78
13	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΔΙΚΤΟΥ ΟΜΒΡΙΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ " ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΑΝΩ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΦΕΡΩΝ " (ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ)"	ΘΗΣΕΑΣ	280.000,00
14	ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ	ΘΗΣΕΑΣ	106.250,00
15	ΥΔΡΕΥΣΗ (ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΕΠΑΛΑΙΩΜΕΝΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ)	ΘΗΣΕΑΣ	1.079.832,00
16	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΔΕΞΑΜΕΝΗΣ ΥΔΡΕΥΣΗΣ Δ.Δ. ΛΟΥΤΡΟΥ	ΘΗΣΕΑΣ	170.227,00
17	ΣΥΝΔΕΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΔΡΑΓΩΓΕΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΠΡΟΣΑΓΩΓΟ ΤΟΥ ΥΔΟΤΑΜΙΕΥΤΗΤΡΑ ΥΔΡΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΚΗΣ - ΤΡΙΑΝΟΥΠΟΛΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	273.065,97
18	ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΟΜΒΡΙΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ	ΘΗΣΕΑΣ	126.944,63
19	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΔΙΚΤΥΟΥ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΤΡΙΑΝΟΥΠΟΛΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	99.100,00

ΔΗΜΟΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ

1	ΥΔΑΤΟΔΕΞΑΜΕΝΕΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΓΩΓΟΥ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΝΕΡΟΥ ΣΤΗ ΝΗΣΟ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	ΠΕΠ	513.787,00
2	ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ-ΠΡΟΛΗΨΗ ΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ	ΘΗΣΕΑΣ	
3	ΜΕΛΕΤΕΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ	ΘΗΣΕΑΣ	31.467,65
4	ΥΔΡΕΥΣΗ ΟΙΚΙΣΜΩΝ	ΘΗΣΕΑΣ	110.260,00
5	ΥΔΡΕΥΣΗ ΟΙΚΙΣΜΩΝ Δ. ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	102.670,30

ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ

1	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΠΟΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΘΑΣΟΥ	ΕΤΠΑ	1.948.800
2	ΥΔΡΕΥΣΗ ΔΗΜΟΥ ΘΑΣΟΥ	ΘΗΣΕΑΣ	66.141,54
3	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ ΛΙΜΕΝΑ	ΘΗΣΕΑΣ	180.000,00
4	ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΥΔΡΕΥΤΙΚΗΣ ΓΕΩΤΡΗΣΗΣ ΔΙΠΟΤΑΜΟΥ Δ.Δ. ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΔΙΚΤΥΟ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΣΤΡΙΔΑΣ Δ.Δ. ΘΕΟΛΟΓΟΥ	ΘΗΣΕΑΣ	760.000,00
5	ΕΠΕΚΤΑΣΕΙΣ - ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΔΙΚΤΥΩΝ ΥΔΡΕΥΣΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	300.000,00

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ – ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Έχουν ενταχθεί τα παρακάτω έργα προστασίας και ανάδειξης του περιβάλλοντος, στο Δέλτα Έβρου και στο Δέλτα Νέστου.

1	ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΔΕΛΤΑ ΕΒΡΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ	ΕΠΠΕΡΑΑ	3.330.500,00
2	ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΔΕΛΤΑ ΝΕΣΤΟΥ-ΒΙΣΤΩΝΙΔΑΣ-ΙΣΜΑΡΙΔΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ	ΕΠΠΕΡΑΑ	1.236.649,00

ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ

Τα έργα αναπλάσεων εκσυγχρονίζουν τις περιοχές και βελτιώνουν το επίπεδο ζωής των κατοίκων. Σημαντικά κονδύλια δαπανώνται στην αναμόρφωση των παράκτιων περιοχών με στόχο την αναβάθμιση αυτών και την προσέλκυση επισκεπτών.

ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ

1	ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΠΛΑΤΕΙΩΝ - ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΩΝ ΧΩΡΩΝ Δ.Δ. ΚΟΚΚΙΝΟΧΩΜΑΤΟΣ ΔΗΜΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟΛΗΣ	ΠΕΠ	178.810,00
2	ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΠΛΑΤΕΙΩΝ ΚΑΙ ΠΕΖΟΔΡΟΜΙΩΝ	ΘΗΣΕΑΣ	820.000,00

ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ

1	ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ ΝΕΑΣ ΠΕΡΑΜΟΥ	ΕΣΠΑ 2007- 2013	1.041.785
2	ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΡΕΜΑΤΟΣ ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΑ	ΘΗΣΕΑΣ	175.749,80
3	ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΛΣΥΛΛΙΟΥ "ΠΑΝΑΓΟΥΔΑΣ"	ΘΗΣΕΑΣ	437.543,34

ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ

1	ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΔΗΜΟΥ ΚΕΡΑΜΩΤΗΣ	ΠΕΠ	290.453,00
2	ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΗΣ ΕΔΡΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	246.274,23

ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ

1	ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΣΤΟΥΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥΣ ΗΛΙΟΠΕΤΡΑ, ΚΕΝΤΗΤΗ	ΘΗΣΕΑΣ	290.000,00
2	ΈΡΓΑ ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΝ ΣΤΟΝ ΟΙΚΙΣΜΟ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ	ΔΗΜΟΣ	
3	ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΧΩΡΩΝ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΜΑΓΓΑΝΩΝ	ΔΗΜΟΣ	
4	ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΣΤΟ Δ.Δ. ΕΥΛΑΛΟΥ	ΔΗΜΟΣ	

ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ

1	ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΒΔΗΡΩΝ	ΠΕΠ	986.288,00
2	ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΣΕΛΕΡΟΥ	ΠΕΠ	192.445,00
3	ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΠΛΑΤΕΙΩΝ Δ. ΒΙΣΤΩΝΙΔΑΣ	ΠΕΠ	227.206,00
4	ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΣΟΚΑΚΙΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΑΒΔΗΡΩΝ	ΘΗΣΕΑΣ	282.522,47
5	ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΟΔΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΑΒΔΗΡΩΝ	ΘΗΣΕΑΣ	388.424,12
6	ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΠΟΡΤΟ ΛΑΓΟΥΣ, ΝΕΑΣ ΚΕΣΣΑΝΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	189.371,36

ΔΗΜΟΣ ΙΑΣΜΟΥ

1	ΠΕΖΟΔΡΟΜΗΣΗ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΗΛΕΚΤΡΟΦΩΤΙΣΜΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΟΔΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΑΜΑΞΑΔΩΝ	ΘΗΣΕΑΣ	275.000,00
---	--	--------	------------

ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

1	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	400.000,00
2	ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ-ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΙΓΕΙΡΟΥ	ΘΗΣΕΑΣ	265.283,91

ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ - ΣΑΠΩΝ

1	ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΣΕ ΟΙΚΙΣΜΟΥΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ	ΘΗΣΕΑΣ	28.731,94
2	ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΝ	ΘΗΣΕΑΣ	50.000,00
3	ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	40.000,00

ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

1	ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΩΝ ΧΩΡΩΝ Δ.Δ. ΤΡΑΙΑΝΟΥΠΟΛΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	29.460,30
2	ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ	ΘΗΣΕΑΣ	400.000,00

	ΣΥΝΑΘΡΟΙΣΗΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜ. ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΟΣ		
3	ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΠΑΡΚΟΥ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΑΡΙΣΤΗΝΟΥ	ΘΗΣΕΑΣ	47.574,40
4	ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΑΝΩ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΦΕΡΩΝ (ΜΕΛΕΤΗ)	ΘΗΣΕΑΣ	58.156,71
5	ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΑΝΩ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΦΕΡΩΝ	ΘΗΣΕΑΣ	1.592.697,75

ΔΗΜΟΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ

1	ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ Δ. ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	ΘΗΣΕΑΣ	52.375,00
2	ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΧΩΡΑΣ, ΚΑΜΑΡΙΩΤΙΣΣΑΣ, ΘΕΡΜΩΝ ΚΛΠ	ΘΗΣΕΑΣ	65.803,53

ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ

1	ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΔΗΜΟΥ ΘΑΣΟΥ (Β' ΦΑΣΗ)	ΘΗΣΕΑΣ	178.647,38
2	ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΩΝ ΧΩΡΩΝ	ΘΗΣΕΑΣ	262.957,31

ΤΟΜΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΥΔΑΤΩΝ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΛΟΥΤΟΥ

Βελτίωση των λιμένων, αλιευτικά καταφύγια και αντιμετώπιση των προβλημάτων των παραποτάμιων περιοχών Νέστου και Έβρου είναι οι παρεμβάσεις που εκτελούνται.

Στον Τομέα Διαχείρισης Υδάτων υπάγονται και έργα που εκτελούνται σε όλη την Ανατολική Μακεδονία-Θράκη αλλά αφορούν στα παραθαλάσσια τμήματα της Περιφέρειας τα οποία και εξετάζουμε.

1	ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΣΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ ΕΡΥΘΡΟΠΟΤΑΜΟΥ, ΆΡΔΑ ΚΑΙ ΈΒΡΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ	INTERREG Ελλάδα - Βουλγαρία	455.000,00
2	ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΛΕΚΑΝΩΝ ΑΠΟΡΡΟΗΣ ΠΟΤΑΜΩΝ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2000/60/ΕΚ, ΚΑΤ' ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ Ν. 3199/2003 ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΔ 51/2007	ΕΠΠΕΡΑΑ	2.352.832,01
3	ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ	ΕΠΠΕΡΑΑ	83.991,25

	ΝΕΡΩΝ ΑΚΤΩΝ ΚΟΛΥΜΒΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ, ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ, ΗΠΕΙΡΟΥ, ΔΥΤ. ΕΛΛΑΔΑΣ, ΠΕΛ/ΝΗΣΟΥ, ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ, ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ, ΚΡΗΤΗΣ, ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2010 - 2015		
4	ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2007/60/ΕΚ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΠΛΗΜΜΥΡΑΣ ΣΤΗΝ ΛΕΚΑΝΗ ΑΠΟΡΡΟΗΣ ΤΟΥ Π. ΕΒΡΟΥ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ, ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ, ΗΠΕΙΡΟΥ, ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ, ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ, ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΙΟΝΙΟΥ.	ΕΠΠΕΡΑΑ	1.482.624,00

ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ

1	ΑΛΙΕΥΤΙΚΟ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΔΗΜΟΥ ΟΡΦΑΝΟΥ (Α ΦΑΣΗ)	ΠΕΠ	2.423.830,00
2	ΦΡΑΓΜΑΤΑ ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΥ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΟΡΦΑΝΟΥ	ΠΕΠ	177.665,00

ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ

1	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΘΩΡΑΚΙΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΥΠΗΝΕΜΟΥ ΜΩΛΟΥ ΛΙΜΕΝΑ ΚΑΒΑΛΑΣ	ΕΣΠΑ 2007-2013	7.500.000
2	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΠΡΟΣΗΝΕΜΟΥ ΜΩΛΟΥ ΛΙΜΕΝΑ ΚΑΒΑΛΑΣ ΑΠΟ ΘΕΣΗ Δ13 ΕΩΣ ΘΕΣΗ Δ26	ΕΣΠΑ 2007-2013	7.300.000

ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ

1	ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΡΕΜΑΤΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΩΝ ΑΝΕΞΕΛΕΓΚΤΩΝ ΧΩΜΑΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΟΧΘΩΝ ΤΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΝΕΣΤΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΧΕΙΜΑΡΡΩΝ ΑΠΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΕΣΤΙΩΝ ΜΟΛΥΝΣΕΩΝ	ΠΕΠ	205.086,00
2	ΔΡΑΣΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΙΧΘΥΟΠΑΓΙΔΑΣ ΠΟΤΑΜΟΥ ΝΕΣΤΟΥ	INTERREG	287.180

ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ

1	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΑΛΙΕΥΤΙΚΟΥ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟΥ ΑΒΔΗΡΩΝ ΞΑΝΘΗΣ	ΠΕΠ	1.599.189,00
---	---	-----	--------------

ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ - ΣΑΠΩΝ

1	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ ΔΗΜΟΥ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ	ΠΕΠ	258.480,00
2	ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΣΤΟ ΛΙΜΑΝΙ ΙΜΕΡΟΥ	ΘΗΣΕΑΣ	10.000,00
3	ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΛΙΜΕΝΟΣ ΙΜΕΡΟΥ	ΘΗΣΕΑΣ	15.000,00

ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

1	ΛΙΜΕΝΑΣ ΑΛΕΞ/ΠΟΛΗΣ	ΕΣΠΑ 2007-2013	15.656.572
2	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΘΩΡΑΚΙΣΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ	ΠΕΠ	4.163.173,00
3	ΛΙΜΕΝΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	ΠΕΠ	4.627.719,00

ΤΟΜΕΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

Η ανάδειξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι αντικείμενο αρκετών προγραμμάτων του INTERREG, ενώ σημαντικά κονδύλια έχουν δαπανηθεί για την συντήρηση και αξιοποίηση παραδοσιακών κτισμάτων και την δημιουργία εστιών πολιτισμού.

Ανά δήμο:

ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ

1	ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΕΘΙΜΩΝ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ ΚΑΙ ΝΟΤΙΑΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	INTERREG Ελλάδα - Βουλγαρία	100.000,00
2	ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΑΛΑΙΟΥ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΥ ΔΗΜΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ	ΠΕΠ	246.191,00
3	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ Ν. ΠΕΡΑΜΟΥ	ΘΗΣΕΑΣ	90.558,89

4	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ Ν. ΠΕΡΑΜΟΥ	ΘΗΣΕΑΣ	205.699,50
---	--	--------	------------

ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ

1	ΕΚΘΕΣΗ ΝΕΑΣ ΠΤΕΡΥΓΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΚΑΒΑΛΑΣ	INTERREG Ελλάδα - Βουλγαρία	660.000,00
2	ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ & ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ & ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ ΚΑΒΑΛΑΣ ΣΕ ΚΕΝΤΡΟ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ	INTERREG Ελλάδα - Βουλγαρία	525.312,00
3	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΝΗΜΕΙΟΥ "ΚΤΙΡΙΟ ΠΑΛΑΙΑΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ"	ΠΕΠ	996.435,00
4	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΤΙΡΙΟΥ "ΚΕΝΤΡΟΥ ΝΕΟΤΗΤΑΣ"	ΠΕΠ	73.180,00
5	ΦΩΤΙΣΜΟΣ ΠΑΛΗΟΥ ΥΔΡΑΓΩΓΕΙΟΥ ΚΑΒΑΛΑΣ - ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΦΩΤΙΣΜΟΥ ΟΔΟΥ Θ. ΠΟΥΛΙΔΟΥ	ΠΕΠ	289.764,00
6	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΣΤΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΟΔΩΝ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ ΚΑΙ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	ΠΕΠ	1.153.886,00
7	ΦΩΤΙΣΜΟΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΦΡΟΥΡΙΟΥ ΚΑΒΑΛΑΣ	ΠΕΠ	236.451,00
8	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΤΩΝ ΟΔΩΝ Ν. ΠΛΑΣΤΗΡΑ ΚΑΙ ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ	ΠΕΠ	943.706,00
9	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ, ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ, ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΥ ΥΔΡΑΓΩΓΕΙΟΥ ΚΑΒΑΛΑΣ (ΚΑΜΑΡΕΣ). Β' ΦΑΣΗ	ΠΕΠ	1.172.391,00
10	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ - ΣΤΕΡΕΩΣΗ ΠΑΡΑΛΙΟΥ ΤΕΙΧΟΥΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	ΠΕΠ	1.815.844,00
11	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΧΕΡΣΑΙΟΥ ΤΕΙΧΟΥΣ ΚΑΒΑΛΑΣ 12η ΕΦΟΡΕΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ	ΕΤΠΑ	1.100.000,00
12	ΣΤΕΡΕΩΣΗ-ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΟΧΥΡΩΣΗΣ ΑΝΑΚΤΟΡΟΥΠΟΛΗΣ ΝΕΑΣ ΠΕΡΑΜΟΥ Ν. ΚΑΒΑΛΑΣ	ΕΤΠΑ	1.800.000,00

ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ

1	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΥΠΑΙΘΡΙΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΔΔ ΖΑΡΚΑΔΙΑΣ	ΘΗΣΕΑΣ	100.000,00
---	---	--------	------------

ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ

1	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ Ν.ΞΑΝΘΗΣ - ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ	ΠΕΠ	1.173.675,00
2	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΑΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΒΔΗΡΩΝ	ΘΗΣΕΑΣ	319.312,59

ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ - ΣΑΠΩΝ

1	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ-ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ Ν. ΡΟΔΟΠΗΣ:- ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ-ΙΣΜΑΡΟΥ	ΠΕΠ	1.573.000,00
2	ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΑΡΧΟΝΤΙΚΟΥ ΤΑΒΑΝΙΩΤΗ ΣΤΗ ΜΑΡΩΝΕΙΑ: ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΚΘΕΣΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ	ΠΕΠ	550.000,00

ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

1	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟΥ ΚΤΗΡΙΟΥ ΚΑΠΝΟΜΑΓΑΖΟΥ	ΕΤΠΑ	2.201.763,00
2	ΑΝΘΙΜΕΙΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	ΠΕΠ	1.150.163,00

ΔΗΜΟΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ, ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ

Στη Σαμοθράκη και Θάσο υλοποιείται το έργο «*Βιώσιμος Τουρισμός σε Ευαίσθητες Περιοχές*» από το πρόγραμμα SHIFT. Το πρόγραμμα αποσκοπεί στην εφαρμογή στρατηγικών, σε νησιά και σε ευαίσθητες παράκτιες περιοχές, που θα ενθαρρύνουν τον αειφόρο τουρισμό ανάμεσα στους εταίρους, προτείνοντας ένα μεταβιβάσιμο μοντέλο ποιότητας. Ο προϋπολογισμός για την Περιφέρεια Ανατ. Μακεδονίας – Θράκης είναι 181.500,00 €.

Επίσης, στη **Σαμοθράκη**:

1	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ-ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ Ν. ΉΒΡΟΥ: ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	ΠΕΠ	1.477.136,00
---	---	-----	--------------

2	ΣΤΕΡΕΩΣΗ - ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΤΗΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	ΕΤΠΑ	800.000,00
---	--	------	------------

Επίσης, στη **Θάσο**:

1	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΤΗΣ ΘΑΣΟΥ	ΕΤΠΑ	1.645.000,00
2	ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ ΣΤΟ ΛΙΜΕΝΑ ΘΑΣΟΥ	ΠΕΠ	272.829,00
3	ΝΕΑ ΜΟΝΙΜΗ ΕΚΘΕΣΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΘΑΣΟΥ	ΠΕΠ	1.127.184,00

ΛΟΙΠΑ ΕΡΓΑ

Σε επίπεδο Περιφέρειας Ανατ. Μακεδονίας – Θράκης, που περιλαμβάνει και τις παράκτιες περιοχές, εκτελούνται από το πρόγραμμα **INTERREG (Ελλάδα – Βουλγαρία)** τα παρακάτω έργα:

- Το Τρένο Του Πολιτισμού 330.000 €
- Η Παραδοσιακή Γαστρονομία: Αναπόσπαστο Κομμάτι του Λαϊκού Πολιτισμού, 126.200€
- Ενιαίος Τουριστικός Χώρος Έβρος-Μαρίτσα, 300.000€
- Καταγραφή των Τουριστικών και Πολιτιστικών Πόρων των Περιοχών του Δικτυού Διασυνοριακής Συνεργασίας Νομαρχιών Ελλάδας-Βουλγαρίας-Τουρκίας (Παράρτημα Ελλάδας) για τη Δημιουργία, Προβολή και Προώθηση ενός Νέου, Κοινού και Ανταγωνιστικού Τουριστικού Προϊόντος, 300.000€
- Ολοκληρωμένο Σχέδιο Ανάδειξης, Προβολής και Αξιοποίησης Τουριστικών Πόρων Περιοχών Ροδόπης Έβρου της Ελλάδας και Haskovo, Kardjali της Βουλγαρίας, 275.000€
- Τουριστική Ανάπτυξη Σαμοθράκης με Την Ανάπτυξη Αθλημάτων Ορεινού Όγκου, 300.000€
- Ενέργειες Στήριξης Επιχειρηματικότητας για Επαγγελματίες και Βιοτέχνες στη Ροδόπη, 240.000€
- Ανάπτυξη και Ενίσχυση της Διασυνοριακής Επιχειρηματικότητας, 250.000€
- Ενίσχυση Της Επιχειρηματικότητας στη Διασυνοριακή Περιοχή Δράμα, Καβάλα, Ξάνθη, Smolyan, Blagoevgr, 385.000€

- Εφαρμογή Προγράμματος Καταπολέμησης Κουνουπιών στη Διασυνοριακή Ζώνη Ελλάδας – Βουλγαρίας, 600.000€

Επίσης από το ΕΠΠΕΡΑΑ υλοποιούνται ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΑΙΟΛΙΚΩΝ ΠΑΡΚΩΝ, προϋπολογισμού 799.500€.

3.9. Πιέσεις στην Παράκτια Ζώνη (στο Φυσικό και Δομημένο περιβάλλον)

3.9.1. Φυσικές απειλές

Α) Σεισμικότητα

Όσον αφορά στη **σεισμική δραστηριότητα και επικινδυνότητα**, επισημαίνεται ότι η Περιφέρεια της Ανατολικής Μακεδονίας και της Θράκης κατατάσσεται στις περιοχές με χαμηλή σεισμική δραστηριότητα. Εξαιρεση αποτελεί η περιοχή της Σαμοθράκης που εμφανίζει μεγαλύτερη επικινδυνότητα λόγω της γειτνίασής της με την προέκταση του ρήγματος της Ανατολίας στον Ελληνικό χώρο.

Με την προς Βορρά γρήγορη κίνηση της η Αραβική μικροπλάκα πιέζει το Ευρασιατικό περιθώριο στο χώρο της Μικράς Ασίας, η οποία σαν μια άλλη ανεξάρτητη μικροπλάκα (Τουρκική μικροπλάκα) αναγκάζεται να κινηθεί με κατεύθυνση από τα Ανατολικά προς τα Δυτικά και να πιέζει το χώρο του Αιγαίου που ωθείται σε κίνηση ελαφρά Νοτιοδυτική (βλ. σχήμα). Η κίνηση της Τουρκικής μικροπλάκας προς τα Δυτικά πραγματοποιείται δια μέσου του μεγάλου δεξιόστροφου ρήγματος οριζόντιας μετατόπισης της Βόρειας Ανατολίας (North Anatolian fault).

Χάρτης της Ανατολικής Μεσογείου

(ενεργός γεωδυναμική κατάσταση, κινήσεις των μικρο-πλακών στην περιοχή)
(κατά Παπαζάχος 2001).

Σεισμικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν ακόμη το παράκτιο κανονικό ρήγμα της Μαρώνειας (Μαρμαρίτσα - Μάκρη), με διεύθυνση Α-Δ, το κανονικό ρήγμα της Κομοτηνής, διεύθυνσης επίσης Α-Δ, η ρηξιγενής ζώνη Καβάλας - Ξάνθης, η οποία περιλαμβάνει μια σειρά κανονικών - πλαγιοκανονικών ρηγμάτων διαχωριζόμενα σε τμήματα (segments) διεύθυνσης Α-Δ έως ΝΔ-ΒΑ και το κανονικό ρήγμα της Σαμοθράκης, διεύθυνσης Α-Δ

Η σεισμική δραστηριότητα στην περιοχή παρέμβασης αποτυπώνεται και στην κατάταξη των Νομών στις σεισμικές ζώνες σεισμικής επικινδυνότητας του Ελληνικού Αντισεισμικού Κανονισμού (ΕΑΚ2000) - ανάλογα με τη συχνότητα και το μέγεθος των σεισμών - σύμφωνα με τον οποίο οι Νομοί Καβάλας, Ξάνθης, Ροδόπης και Έβρου (με εξαίρεση το Δήμο Σαμοθράκης) ανήκουν στη ζώνη Ι (ζώνη χαμηλής σεισμικής επικινδυνότητας), ενώ ο Δήμος Σαμοθράκης ανήκει στη ζώνη ΙΙ (ζώνη μεσαίας σεισμικής επικινδυνότητας)

Η κατάταξη αυτή επηρεάζει άμεσα το κόστος κατασκευής των κτιρίων, με αποτέλεσμα κτίρια που κατασκευάζονται σε ζώνες υψηλότερης σεισμικής επικινδυνότητας, λόγω των αυξημένων απαιτήσεων σε οπλισμό και διατομές σκυροδέματος να κοστίζουν και ακριβότερα σε σχέση με κτίρια που κατασκευάζονται σε ζώνες χαμηλότερης σεισμικής επικινδυνότητας. Εδώ θα πρέπει να τονιστεί ότι η διαφορά αυτή στο κόστος αποτυπώνεται κυρίως σε κατασκευές με περισσότερους από δύο ορόφους ή / και με ιδιαίτερη μορφολογία, ενώ είναι αμελητέα σε χαμηλά κτίρια - έως δύο ορόφους - και με συνήθη γεωμετρία.

Στην περιοχή παρέμβασης έχουν εγκατασταθεί μία σειρά επιταχυνσιογράφων και σειсмоγράφων από το Γεωδυναμικό Ινστιτούτο, το Ινστιτούτο Τεχνικής Σεισμολογίας και Αντισεισμικών Κατασκευών (ΙΤΣΑΚ) και το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, για την παρακολούθηση της σεισμικής δραστηριότητας της περιοχής αλλά και τη μελέτη απόκρισης των κατασκευών.

Η περιοχή παρέμβασης χαρακτηρίζεται από χιλιόμετρα ακτών αλλά και περιοχών με χαμηλά υψόμετρα που εκτείνονται σε μεγάλες αποστάσεις από τις ακτές, εντός της ενδοχώρας, με αποτέλεσμα να είναι εκτεθειμένη σε **παλιρροϊκά κύματα** (tsunami) που δημιουργούνται, είτε από την κίνηση του πυθμένα της θάλασσας (λόγω υποθαλάσσιων σεισμών), είτε από υποθαλάσσιες κατολισθήσεις (που μπορεί να προκληθούν και από σεισμούς με επίκεντρο στην ξηρά). Τα τσουνάμι έχουν μια πολύ μεγάλη ενέργεια (ανάλογα του ύψους τους) λόγω του μεγάλου όγκου του νερού που μεταφέρουν και μπορούν να καταστρέψουν ότι βρουν στο πέρασμα τους. Εκτός από τον κίνδυνο της ανθρώπινης ζωής, υπάρχει κίνδυνος για πλημμύρες, μολυσμένες παροχές νερού, και καταστροφές στις παροχές αερίου και ηλεκτρισμού.

Στην παράκτια ζώνη της περιοχής παρέμβασης έχει καταγραφεί και παρατηρηθεί η εμφάνιση μικρού αριθμού παλιρροϊκών κυμάτων που προκλήθηκαν από σεισμούς, στην πλειοψηφία τους ωστόσο με κύματα μικρού ύψους (έως 1,0 μ), με εξαίρεση την βόρεια Σαμοθράκη όπου έχει παρατηρηθεί παλιρροϊκό κύμα ύψους περί τα 3,0 μ. Επισημαίνεται, ότι περισσότερο εκτεθειμένες είναι οι περιοχές από τον κόλπο της Καβάλας έως και ανατολικά του όρμου της Βιστόνιας και η περιοχή της Αλεξανδρούπολης, όχι τόσο λόγω της σεισμικότητας – που είναι μικρή στην περιοχή - όσο λόγω του ήπιου παράκτιου ανάγλυφου, καθώς στην περίπτωση αυτή ένα ενδεχόμενο παλιρροϊκό κύμα μπορεί να διεισδύσει σε μεγαλύτερο βάθος εντός της ξηράς.

Για την προστασία των παράκτιων περιοχών από παλιρροϊκά κύματα κρίνεται από τους επιστήμονες απαραίτητη η δημιουργία κέντρων προειδοποίησης για τσουνάμι που θα συνοδεύονται από την εγκατάσταση σειсмоγράφων και παλιρροιογράφων, οι οποίοι θα λειτουργούν προειδοποιητικά για ενδεχόμενο τσουνάμι.

B) Διάβρωση

Στην περιοχή της μελέτης εντοπίζονται συχνά προβλήματα **διάβρωσης των ακτών και των θαλάσσιων πρανών**. Η ακτογραμμή του Βορείου Αιγαίου έχει γενική διεύθυνση Δύση – Ανατολή και εκτίθεται τόσο σε **ισχυρούς Β-ΒΑ, όσο και Ν-ΝΔ ανέμους**. Στους τελευταίους μάλιστα ανέμους η ακτογραμμή είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένη λόγω του μεγάλου ελευθέρου ανοίγματος της θάλασσας (Fetch), το

οποίο φθάνει μέχρι και τα 285 χλμ. μήκος περίπου. Κατά μήκος της ακτογραμμής της Ανατολικής Μακεδονίας και της Θράκης υπάρχουν περίπου 100 χλμ. βραχώδεις – υψηλές ακτές, 70 χλμ. περίπου λοφώδεις – μέσου ύψους ακτές, αποτελούμενες από μικρής ως μέσης αντοχής γεωλογικούς σχηματισμούς, οι οποίοι υφίστανται μέτρια ως έντονη διάβρωση και υποχώρηση και 110 χλμ. περίπου αμμώδεις – χαμηλές ακτές στις οποίες περιλαμβάνονται και τέσσερα δέλτα ποταμών (Στρυμόνα, Νέστου, Φιλιουρή – Λίσου, και Έβρου). Κατά μήκος της ακτογραμμής υπάρχουν ακόμη πολυάριθμες στωματολίμνες (Lagoons) οι περισσότερες από τις οποίες χρησιμοποιούνται ως φυσικά ιχθυοτροφία. Οι παράγοντες οι οποίοι παίζουν το σπουδαιότερο ρόλο στην διάβρωση των θαλασσιών πρανών και των ακτών είναι:

- η ανύψωση του επιπέδου της θάλασσας,
- η δράση των κυμάτων και των ρευμάτων κατά μήκος της ακτής (λόγω και της κίνησης των ταχύπλων), που προκαλούν υποσκαφή και μικροαστάθειες,
- η λιθολογία (η αντοχή) και η δομή των υλικών του πρανούς,
- οι χερσαίοι παράγοντες (αποσάθρωση, επιφανειακό και υπόγειο νερό, άνεμοι, εξωτερικές φορτίσεις, σεισμοί, προσανατολισμός του πρανού ως προς τον ήλιο, κλπ.)
- η επίδραση των φερτών από τα δέλτα των ποταμών,
- η αύξηση της θαλάσσιας κυκλοφορίας πολύ μεγάλου μεγέθους δεξαμενοπλοίων στην περιοχή που αναμένεται να αυξήσει το μέσο ύψος κύματος.

Αν λάβουμε υπόψη μας ότι η απειλούμενη περιοχή είναι μια περιοχή που περιλαμβάνει παραλιακούς δρόμους, ξενοδοχεία, προβλήτες, δίκτυα ΟΚΩ κλπ. και άλλες σημαντικές υποδομές, είναι σαφές ότι θα πρέπει να ληφθούν μέτρα προκειμένου να προστατευτεί η περιοχή από το φαινόμενο της διάβρωσης.

Επιπλέον, η **υφαλμύρωση** με την είσοδο του θαλασσινού νερού σ' όλο το μέτωπο των ακτών του Βορείου Αιγαίου, οδηγεί στη διάβρωση που γίνεται πιο έντονη όταν το επίπεδο στάθμης του υδροφόρου στρώματος είναι χαμηλό²⁴².

Στο φαινόμενο αυτό συμβάλουν οι επιφανειακές απολήψεις καθώς και οι απολήψεις από γεωτρήσεις.

Στον ποταμό Βοσβόζη προτείνεται να μειωθούν κατά 33% οι επιφανειακές απολήψεις και κατά 42 % οι γεωτρήσεις²⁴³.

²⁴² (Petalas & Lambrakis 2006)

Αν και το νερό που εισέρχεται από τη θάλασσα ανανεώνει τις λιμνοθάλασσες και επαναστρωματοποιεί τους πυθμένες αυτών, μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα όπως στο δίκτυο ύδρευσης.

Η εργασία της Καρατσαουσίδου (2005) έδειξε σημαντική διαβρωτική ικανότητα του νερού στο δίκτυο ύδρευσης στο Δήμο Κεραμωτής, όπου όλοι οι δείκτες έδειξαν σχηματισμό αλάτων στα τοιχώματα του δικτύου.

Η διάβρωση των ακτών από ανθρωπογενείς παράγοντες **δημιουργείται επίσης από τα τεχνικά έργα στις ακτές**, την απαλλοτρίωση της γης, τα έργα διευθέτησης της κοίτης των ποταμών, τις κατασκευές φραγμάτων και την εκκαθάριση της βλάστησης.

Οι κύριες επιπτώσεις που προκαλούνται στον άνθρωπο είναι η απώλεια γης με οικονομική αξία, η καταστροφή φυσικών συστημάτων άμυνας στη διάβρωση όπως είναι οι θίνες, με επακόλουθες πλημμύρες, και η υπονόμηση τεχνητών παράκτιων αμυντικών συστημάτων που μπορούν πάλι να οδηγήσουν σε κινδύνους πλημμύρας²⁴⁴.

Η **άνοδος της στάθμης της θάλασσας** λόγω της κλιματικής αλλαγής αναμένεται να συμβάλει σε φυσικές αλλαγές κατά μήκος των ακτογραμμών, αυξάνοντας την παράκτια διάβρωση. Το φαινόμενο θα είναι πιο έντονο τους καλοκαιρινούς μήνες επειδή μειώνονται οι ποτάμιες ροές που φέρνουν ιζήματα προς το Θρακικό Πέλαγος και τα οποία λειτουργούν ως φυσικά αμυντικά συστήματα.

Στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος COASTANCE (www.coastance.eu) όπου συμμετέχει η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης, έχουν πραγματοποιηθεί μια σειρά από τεχνικές μελέτες σχετικά με τη διάβρωση και πλημμύριση των ακτών.

Γ) Κλιματική αλλαγή

Η παγκόσμια κλιματική αλλαγή έχει επηρεάσει τη λεκάνη απορροής του Έβρου τα τελευταία 20 χρόνια με αποτέλεσμα 30% μείωση της βροχής και επακόλουθη μείωση των υδάτινων αποθεμάτων.

Το κλίμα της Μεσογείου χαρακτηρίζεται από τους ήπιους χειμώνες και τα μεγάλα ζεστά καλοκαίρια με θερμοκρασίες που συχνά υπερβαίνουν τους 40°C. Προβλέψεις για το κλίμα υποδεικνύουν ότι η μέση αύξηση της θερμοκρασίας στη Μεσόγειο θα είναι πάνω από 4°C στα μέσα του 21^{ου} αιώνα.

²⁴³ (Pisinaras et al. 2007)

²⁴⁴ (Alexandrakis et al.)

Αυτή η δραματική αύξηση είναι δυνατόν να φέρει περισσότερες φωτιές, εντονότερα προβλήματα ρύπανσης στις πόλεις και περιορισμούς στην παροχή νερού.

Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής έχουν ήδη αρχίσει να φαίνονται στην Ελλάδα με τις καταστροφικές συνέπειες των πυρκαγιών του 2007 και του 2009.

Σύμφωνα με μελέτη του WWF Hellas και του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών τα οικοσυστήματα των δασών αναμένεται να επηρεαστούν περισσότερο από κάθε άλλο από την κλιματική αλλαγή ειδικά την περίοδο από το 2021 έως το 2050.

Συγκεκριμένα θα αυξηθεί ο αριθμός των ετήσιων ημερών υψηλού κινδύνου για τις πυρκαγιές. Μία αύξηση της θερμοκρασίας κατά 4°C θα καθιστά, τα ήδη εύφλεκτα δέντρα της Ελλάδας όπως τα είδη πεύκου, πιο ξηρά.

Η κλιματική αλλαγή θα έχει ως επίπτωση την άνοδο της στάθμης της θάλασσας και απώλειες παράκτιων περιοχών²⁴⁵.

Το μέγεθος του προβλήματος που θα προκύψει εξαρτάται από την ευαισθησία και την αντοχή του κάθε οικοσυστήματος. Τα Δέλτα των ποταμών Νέστου και Έβρου καθώς και οι λιμνοθάλασσες όπως η Βιστωνίδα, που ήδη δέχονται κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες παρείσδυση θαλασσινού νερού, θα γίνουν ακόμα πιο ευάλωτα συστήματα.

Το κατά πόσο οι επιπτώσεις δεν θα είναι μεγάλες θα εξαρτηθεί από την ικανότητα αυτών των συστημάτων να φτάσουν σε νέα ισορροπία²⁴⁶.

Σύμφωνα με τους Alexandrakis et al. σε μία ενδεχόμενη αύξηση της στάθμης της θάλασσας κατά 40cm μέχρι το 2100, από τις ακτές της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης με υψόμετρο κάτω από 5m, το 6.1% αυτών θα υποχωρήσουν. Αυτές οι υποχωρήσεις θα αφορούν κυρίως παραλίες και πεδιάδες συμπεριλαμβανομένων και των δελταϊκών συστημάτων.

Όπως προαναφέρθηκε παίζει ρόλο η κλίση των ακτών για τον καθορισμό του επιπέδου κινδύνου διάβρωσης τους ή υποχώρησης τους λόγω παρείσδυσης ύδατος. Στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη το 72% των ακτών έχουν πολύ μικρή κλίση (<6%), 10% έχουν υψηλή κλίση (6-9%) και το υπόλοιπο 4 % είναι υψηλές βραχώδεις ακτές με πολύ μεγάλες κλίσεις²⁴⁷.

---

²⁴⁵ (Alexandrakis et al.)

²⁴⁶ (Alexandrakis et al.)

²⁴⁷ (Alexandrakis et al.)

Δ) Πλημμύρες

Ο ποταμός Έβρος έχει πηγές στο βουνό Ρίλα της Βουλγαρίας και 218 km της ροής του είναι το φυσικό σύνορο Ελλάδας- Βουλγαρίας και Ελλάδας- Τουρκίας.

Στον Έβρο οι πλημμύρες μπορεί να φέρουν μεγάλες καταστροφές τόσο ανάντη στη Βουλγαρία όσο και κατόντη στην Ελλάδα. Από τις πιο καταστροφικές πλημμύρες ήταν αυτές του 2006 που συμβαίνουν ανά 1000 χρόνια.

Τόσο η Ελλάδα όσο και η Τουρκία είναι πολύ ευάλωτες στις πλημμύρες και είναι φανερό ότι τα μέτρα για την πρόληψη των πλημμυρών πρέπει να βελτιωθούν και να μετριαστούν οι επιπτώσεις τους. Αυτό μπορεί να γίνει μέσω συνεργασίας και χρήσης κοινών πηγών πληροφόρησης μεταξύ των εμπλεκόμενων χωρών.

Η λειτουργία των φραγμάτων πρέπει επίσης να γίνεται με συνεργασία των τριών παρόχθιων χωρών. Καλύτερες τεχνικές λειτουργίας των φραγμάτων χρειάζονται καθώς και κανόνες που θα μετριάσουν τα προβλήματα.

Η εγκαθίδρυση συστήματος προειδοποίησης είναι απαραίτητη.

Όσον αφορά την Ελλάδα και τη Βουλγαρία, μια συμφωνία έχει γίνει μεταξύ των δύο χωρών για την από κοινού χρήση και διαχείριση του Έβρου. Αυτό έγινε το 1964. Σύμφωνα με αυτή τη συμφωνία και οι δύο χώρες δεσμεύονται μεταξύ άλλων να μην προκαλούν σημαντικές επιπτώσεις η μία στην άλλη από τη δημιουργία έργων και εγκαταστάσεων στο διασυνοριακό ποταμό, καθώς και να ανταλλάζουν υδρολογικά και τεχνικά δεδομένα. Μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας υπάρχει διμερής συμφωνία από το 1934 που αφορά στις συνθήκες κατασκευής φραγμάτων αλλά και άλλων υδραυλικών έργων.

Η κατασκευή φραγμάτων στη βουλγαρική περιοχή του Έβρου δημιουργεί προβλήματα τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Τουρκία και αφορά στην ποσότητα του νερού που καταλήγει κατόντη του ποταμού.

Το πρόβλημα γίνεται μεγαλύτερο λόγω του χαμηλού επιπέδου στάθμης των υπόγειων νερών και της παρείδυσης νερού από τη θάλασσα. Ακόμα κι αν υπάρχουν συγκεκριμένα έργα πρόληψης πλημμυρών στο ελληνικό κομμάτι αυτά δεν είναι αποτελεσματικά.

Η ενίσχυση της Ελλάδας με επιδοτήσεις είναι κρίσιμη²⁴⁸. Χρήματα πρέπει να αναζητηθούν από τους κοινοτικούς πόρους ώστε να ελεγχθούν τα γεωμετρικά χαρακτηριστικά των αντιπλημμυρικών έργων, να αποτυπωθούν σε μία ενιαία μελέτη, να πραγματοποιηθούν ισοβαρή έργα και από τις δύο όχθες του ποταμού,

---

²⁴⁸ (Mylopoulos et al 2007)

να καθαριστούν οι νησίδες με την κοπή και εκρίζωση των δέντρων, με στόχο την αύξηση της διοχευτικότητας του ποταμού κ.α.²⁴⁹.

Προβλήματα που υπάρχουν στον Έβρο στο ελληνικό τμήμα, είναι ότι οι έντονες γεωργικές δραστηριότητες τα αρδευτικά δίκτυα, οι δρόμοι και τα αντλιοστάσια έχουν δημιουργήσει συνθήκες επικινδυνότητας.

Επίσης η δημιουργία νησίδων εντός της κοίτης του ποταμού εξαιτίας της στερεοπαροχής και της απόθεσης φερτών υλών έχουν οδηγήσει στη μείωση της διατομής του. Η κακή διευθέτηση της κοίτης του ποταμού που συντελέστηκε τις τελευταίες δεκαετίες, με μαζικές παρεμβάσεις και με περιορισμό της ευρείας κοίτης πλημμυρών οδηγεί σε μείωση των απαραίτητων εκτάσεων για την εκτόνωση των πλημμυρών²⁵⁰.

Ο ποταμός Νέστος έχει πηγές στα βουνά Ρίλα της Βουλγαρίας. Περίπου το 60% της λεκάνης απορροής του ανήκει στη Βουλγαρία και το υπόλοιπο στην Ελλάδα. Για το Νέστο μία συμφωνία έχει γίνει μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας το 1995 που ασχολείται μεταξύ άλλων με την ανταλλαγή πληροφοριών για την ποιότητα και ποσότητα των νερών του και για τα αναπτυξιακά έργα που μπορεί να επηρεάσουν τη φυσική ροή του ποταμού. Για αυτή τη συμφωνία μία κοινή επιτροπή έχει συσταθεί.

Παρά τη συμφωνία και οι δύο χώρες απέτυχαν να δείξουν μία κοινή προσπάθεια για τη διαχείριση του ποταμού. Η συνεργασία των δύο χωρών είναι προβληματική στην ανταλλαγή πληροφοριών και αποτυγχάνει να θέσει ένα υπόβαθρο για ένα κοινό σχέδιο διαχείρισης. Ειδική προσοχή στην ποιότητα των υδάτων δεν έχει δοθεί, ούτε στην εναλλακτική κατανομή του ύδατος σε περίπτωση ακραίων φαινομένων²⁵¹.

Ε) Θαλάσσια Ρεύματα

Τα ρεύματα στο Βόρειο Αιγαίο φέρνουν σε αυτό δύο κύριες μάζες νερού με διαφορετικά χαρακτηριστικά θ/S η κάθε μία. Η πρώτη είναι τα υφάλμυρα νερά της Μαύρης Θάλασσας που υφίστανται μετατροπή κατά την πορεία τους από το Βόσπορο τη θάλασσα του Μαρμαρά και τα Δαρδανέλια. Καταλήγουν στο να αποτελούν το ανώτερο επιφανειακό νερό του Βόρειου Αιγαίου 20-50m πάχους. Κάτω από αυτή τη στήλη νερού υπάρχουν πιο αλμυρά νερά και ζεστά που προέρχονται από το Νότιο Αιγαίο έως και τη Λεβαντίνη. Φτάνουν μέχρι 400m βάθος. Στην κατώτατη στήλη έχουμε νερά που σχηματίζονται τοπικά στις διάφορες υπολεκάνες με διαφορετικά χαρακτηριστικά μεταξύ τους. Τα ζεστά νερά του

²⁴⁹ (Κρυσταλλίδου και Παραλίκας)

²⁵⁰ (Κρυσταλλίδου και Παραλίκας)

²⁵¹ (Myliopoulos et al 2007)

Νοτίου Αιγαίου εισέρχονται από το επικρατών κυκλωνικό σύστημα ρευμάτων της λεκάνης του Βορείου Αιγαίου²⁵².

Στην θαλάσσια περιοχή του Βορείου Αιγαίου κυριαρχούν τα ψυχρά υφάλμυρα νερά με αλατότητα περίπου 29 psu που δημιουργούν ισχυρά μέτωπα με ζεστά υψηλής αλατότητας νερά μεγαλύτερης από 38.5 psu²⁵³. Είναι αξιοσημείωτο ότι τα νερά του πυθμένα του Βορείου Αιγαίου είναι από τα πιο πυκνά παγκοσμίως²⁵⁴. Οι Theocharis & Georgopoulos (1993) έχουν καταγράψει τη δημιουργία πυκνών νερών στο πλατό της Λήμνου και της Σαμοθράκης καθώς και την είσοδο τους σε αυτά βαθιών νερών της κρητικής λεκάνης.

Ο βαθμός επικοινωνίας των νερών του Βορείου Αιγαίου με αυτά του Νοτίου είναι ένα ερώτημα για το αν τα διαφορετικά βάθη θέτουν όριο στη μεταφορά των υδάτων. Έχει βρεθεί όμως ό,τι το 50% των βαθιών νερών του Κρητικού Πελάγους μπορεί να προέρχεται από τα βαθιά νερά του Βορείου Αιγαίου²⁵⁵ ενώ για τα ενδιάμεσα νερά του Βορείου Αιγαίου έχει επιβεβαιωθεί ότι προέρχονται είτε από το Κεντρικό και Νότιο Αιγαίο²⁵⁶ είτε είναι νερά της Λεβαντίνης που ανέρχονται προς τα βόρεια κατά μήκος της ακτής της Μικράς Ασίας με την κυρίαρχη κυκλωνική ροή της λεκάνης του Αιγαίου²⁵⁷. Σύμφωνα με τους Theocharis & Georgopoulos (1993) τα βαθιά νερά του βορειοδυτικού Αιγαίου φαίνεται να ανεβαίνουν από τη λεκάνη του Κρητικού Πελάγους.

Το νερό των Δαρδανελλίων που εισέρχεται στο Βόρειο Αιγαίο είναι περί τα 300-1000 km³/γ ενώ από τα ποτάμια πολύ λιγότερο, 10 km³/γ.

Η μέγιστη ροή των Δαρδανελλίων συμβαίνει το καλοκαίρι ενώ των ποταμών το χειμώνα λόγω των κατακρημνίσεων²⁵⁸.

ΣΤ) Φωτιές

Τρεις είναι οι κύριες αιτίες των πυρκαγιών στον Ελλαδικό χώρο.

Οι ακραίες καιρικές συνθήκες του καλοκαιριού, η συσσώρευση βιομάζας στα δάση και η αστικοποίηση με την αλλαγή του τρόπου ζωής²⁵⁹.

Το κλίμα των ακτών του Βορείου Αιγαίου είναι Μεσογειακό και υπο-ηπειρωτικό και χαρακτηρίζεται από ένα ετήσιο καθεστώς βοριάδων που ευθύνονται για πυρκαγιές

²⁵² (Zervakis and Georgopoulos 2002)

²⁵³ (Siokou Frangou et al 2002)

²⁵⁴ (Zervakis et al 2000)

²⁵⁵ (Zervakis and Georgopoulos 2002)

²⁵⁶ (Soltan 1981)

²⁵⁷ (Theocharis & Georgopoulos 1993; Zodiatis 1994)

²⁵⁸ (Poulos et al 1997)

²⁵⁹ (Maheras 2002)

το καλοκαίρι. Οι καταστροφικές φωτιές σε άγρια τοπία είναι ανέκαθεν ο πιο σοβαρός κίνδυνος για τα ελληνικά δάση και τις αγροτικές γαίες.

Στην Ελλάδα ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που δημιουργεί η φωτιά είναι η διάβρωση. Αυτό συμβαίνει ειδικά όταν αφήνεται να ξανακαεί μετά από φωτιά η υπέργεια βλάστηση οπότε και η επιφάνεια του εδάφους εκτίθεται για μεγάλο χρονικό διάστημα²⁶⁰. Η βιοσυσσώρευση της οργανικής ύλης λόγω της αλλαγής του παραδοσιακού τρόπου ζωής κατά τον οποίο ξαναχρησιμοποιούνταν τα ξύλα και αποροφάτω η επιπλέον βιομάζα είναι βασική αιτία πυρκαγιών²⁶¹.

Ο άνθρωπος λόγω της αστικοποίησης και της εγκατάλειψης της αγροτικής ζωής ζει στις πόλεις από τις υπηρεσίες και έχει άγνοια για θέματα προστασίας του δάσους. Με αποτέλεσμα πολλές φωτιές να δημιουργούνται από απροσεξία. Η σκόπιμη φωτιά αναλογεί σε ένα ποσοστό 29 % επί του συνόλου και είναι είτε εμπρησμοί είτε για βελτιώσεις των βοσκότοπων²⁶². Τα νέα πρότυπα ζωής έχουν φέρει το φαινόμενο της δεύτερης κατοικίας έξω από την πόλη όπου χτίζονται κατοικίες μέσα σε δενδρώδεις εκτάσεις.

Ο τουρισμός απαιτεί νέες υποδομές και δημιουργεί εντάσεις στις χρήσεις γης και αλλοιώσεις στα φυσικά οικοσυστήματα που είναι αιτίες πυρκαγιών. Από την άλλη μία φωτιά σε φυσικό τοπίο διώχνει πολλούς τουρίστες²⁶³.

Επίσης για τον τουρισμό έχει καταγραφεί ότι ούτε οι τουριστικοί υπάλληλοι ούτε οι ίδιοι οι τουρίστες έχουν μία στάση υπεύθυνη ως προς την πυρκαγιά²⁶⁴. Το αποτέλεσμα είναι η φυσική βλάστηση να έχει μειωθεί σημαντικά από τις φωτιές και τα κάποτε παραγωγικά εδάφη να υπόκεινται σε καταστροφή από ευρείας κλίμακας διάβρωση²⁶⁵.

Στην παράκτια ζώνη της περιοχής μελέτης δεν υπάρχει κάποιο κλειστό δάσος, αλλά υπάρχουν μεγάλες δενδρώδεις εκτάσεις και κάποια ανοιχτά δάση στο κομμάτι του Έβρου καθώς και το δάσος του Νέστου που προαναφέρθηκε. Ειδικά όμως για τη Θάσο την μεγαλύτερη απειλή για τα δάση του νησιού αποτελούν οι δασικές πυρκαγιές. Στο χρονικό διάστημα μεταξύ 1984- 2000 μόλις πέντε δασικές πυρκαγιές προκάλεσαν ολική καταστροφή σε δάση και δασικές εκτάσεις (μαύρης & τραχείας πεύκης) εμβαδού 231.000 στρεμμάτων.

Τα μεσογειακά παράκτια συστήματα της Ελλάδας με τα είδη πεύκων και τους θάμνους έχουν κατορθώσει να προσαρμοστούν στις φωτιές. Όμως εξαιτίας του ό,τι οι φωτιές συμβαίνουν συχνά και επαναλαμβανόμενα έχει επέλθει απογύμνωση του

²⁶⁰ (Maheras 2002)

²⁶¹ (Maheras 2002)

²⁶² (Markalas 1996)

²⁶³ (Maheras 2002)

²⁶⁴ (Pyne 1997)

²⁶⁵ (Henderson et al. 2005)

ελληνικού τοπίου²⁶⁶. Σε πιο αντίξοες κλιματικές συνθήκες που προβλέπονται για τις επόμενες δεκαετίες το πρόβλημα των πυρκαγιών θα γίνει πιο έντονο λόγω της ανορθόδοξης χωροταξίας και της αδυναμίας γρήγορης προσαρμογής στη νέα τεχνολογία²⁶⁷.

Οι φωτιές έχουν επιπτώσεις όταν διαταράσσουν την ισορροπία του οικοσυστήματος. Μπορούν να συμβάλλουν στη βιωσιμότητα του οικοσυστήματος όταν καίνε μόνο τη νεκρή βιομάζα και αφαιρούν τα εύφλεκτα νεκρά φύλλα και κλαδιά. Οι μεγάλες φωτιές όμως είναι υπεύθυνες για καταστροφικά γεγονότα και συνήθως ξεκινούν όπου υπάρχει τεράστια συσσώρευση οργανικής ύλης. Από τη στιγμή που ξεκινήσουν είναι δύσκολο να σταματήσουν²⁶⁸.

Τα ποτάμια φέρνουν φερτές ύλες που προέρχονται και από τις φωτιές για να λειτουργήσουν ως άμυνα για τη διάβρωση από το θαλασσινό νερό. Όταν όμως με τις μεγάλες φωτιές αυτή η απόθεση υπερβεί τα όρια, συμβαίνει το αντίθετο αποτέλεσμα. Φράσσεται η διατομή του ποταμού, ρηχαίνει η κοίτη του από την υπερδιάθεση αυτών των υλών και δημιουργούνται πλημμύρες.

Z) Αντιμετώπιση φυσικών κινδύνων

Για την αντιμετώπιση των φυσικών κινδύνων προτείνεται η μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, και στροφή προς τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Η ενίσχυση των φυσικών αμυντικών συστημάτων για τη διάβρωση με τη ορθολογική διαχείριση των ποταμών, που όπως προαναφέρθηκε φέρουν ιζήματα και δημιουργούν θίνες και προσχώσεις. Η μείωση των επιφανειακών και υπόγειων απολήψεων από ποταμούς και λιμνοθάλασσες για τη συγκράτηση του υπόγειου υδροφορέα σε υψηλό επίπεδο. Η ανανέωση των λιμνοθαλασσών όπου χρειάζεται, με άνοιγμα καναλιών για την είσοδο νερού και επαναστρωματοποίηση των πυθμένων τους. Ο καθαρισμός των ποταμών από εμπόδια που μειώνουν τη διατομή του, απόδοση μη αποδοτικών γεωργικών εκτάσεων ξανά στο χώρο εκτόνωσης του ποταμού, όπου αυτό είναι εφικτό.

Μία ειδική περίπτωση φυσικού κινδύνου με οικονομικές συνέπειες είναι ο παγετός στις λιμνοθάλασσες που καλλιεργούνται ψάρια. Έχουν καταγραφεί πέντε περιπτώσεις τα τελευταία χρόνια με μαζικούς θανάτους ψαριών. Θεωρητικά τα περισσότερα είδη επιβιώνουν σε θερμοκρασίες έως 3°C²⁶⁹. Για το πρόβλημα αυτό προτείνεται η χρήση της γεωθερμικής ενέργειας για ρύθμιση της θερμοκρασίας μέσα στις λιμνοθάλασσες. Η επιδιόρθωση των υπαρχόντων γεωθερμικών

²⁶⁶ (Konstantinidis 2003)

²⁶⁷ (Henderson et al. 2005)

²⁶⁸ (Maheras 2002)

²⁶⁹ (http://www.geotee-anmak.gr/img/ekdiloseis/omilia_koutrakis.pdf)

γεωτρήσεων θα διπλασίαζε την παροχή γεωθερμικού ρευστού και θα αύξανε τη θερμοκρασία κατά 5°C ²⁷⁰. Σύγχρονες λεκάνες διαχείμασης ψαριών διαθέτουν καλυμμένες περιοχές και θερμαινόμενο νερό²⁷¹.

Για το ίδιο πρόβλημα προτείνεται η παρακολούθηση των αβιοτικών (υδρολογία, φυσικοχημικές παράμετροι με σταθμούς συνεχούς καταγραφής) και βιοτικών (ευτροφισμός, βιολογία των ειδών) παραμέτρων των λιμνοθαλασσών. Η βελτίωση των έργων υποδομής (ιχθυοσυλληπτικές εγκαταστάσεις, τάφροι διαχείμασης κ.α) και δημιουργία κοινών προδιαγραφών για την κατασκευή των έργων. Επίσης η αντιμετώπιση της διάβρωσης όπου κρίνεται αναγκαίο, η οποία αναμένεται να αυξηθεί λόγω της λειτουργίας των φραγμάτων που κατακρατούν φερτές ύλες²⁷².

Για τις πυρκαγιές στην Ελλάδα η απάντηση είναι η εκπαίδευση ειδικευμένων πυροσβεστών, η επένδυση σε τεχνολογία για τη βελτιωμένη πρόβλεψη και αντιμετώπιση τους, καθώς και η βελτίωση των υποδομών όπως οι δρόμοι με σκοπό την εύκολη πρόσβαση. Η εξασφάλιση των υδατικών αποθεμάτων κοντά στο δάσος χρειάζεται να περιλαμβάνεται στα σχέδια διαχείρισης. Η έλλειψη στην αναγκαία τεχνολογική υποδομή φέρνει απώλειες ζώων, περιουσιών και καταστροφή του φυσικού τοπίου.

Παρά τις επενδύσεις όμως σε τεχνολογία, όπως ακριβά αεροσκάφη, τα αποτελέσματα ήταν απογοητευτικά σε πολλές περιπτώσεις στην Ελλάδα.

Η δυσκολία για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών όπως οι φωτιές, έγκειται στην αδυναμία της εκτίμησης των βιοφυσικών και κοινωνικών αιτιών που τις δημιουργούν, στην έλλειψη εκτίμησης της γεωγραφικής τους κατανομής, καθώς και η μη χρονικά αλλά και ως προς την κλίμακα του φαινομένου κατανόηση²⁷³.

Από τη στιγμή που ο κόσμος έχει εγκαταλείψει την αγροτική ζωή, ξέρει λίγα πράγματα για το δάσος. Για αυτό τα προγράμματα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης χρειάζεται να πολλαπλασιαστούν, να δημιουργηθούν περισσότερες θέσεις εργασίας στο δάσος, να αυξηθεί ο εναλλακτικός τουρισμός στα φυσικά τοπία και να αναθεωρηθεί η πολιτική χρήσεων γης²⁷⁴. Επίσης οι ενέργειες καθαρισμού του δάσους είναι αναγκαίες ώστε να μην φτάνουμε στο σημείο υπερσυσσώρευσης βιομάζας που αποτελεί καύσιμο υλικό.

Το κλειδί της αντιμετώπισης των απειλών για τα δάση είναι η βιώσιμη διαχείριση κατά την οποία θα πρέπει να συντηρείται το δάσος, να συντηρείται η υλοτομική του χρήση και το φυσικό του οικοσύστημα, σε συνδυασμό με τις απαιτήσεις των ανθρώπων για τις χρήσεις γης. Το εθνικό κτηματολόγιο όταν υλοποιηθεί θα

²⁷⁰ (Συλαίος και Κόκκος 2009)

²⁷¹ (http://www.geotee-anmak.gr/img/ekdiloseis/omilia_koutrakis.pdf)

²⁷² (http://www.geotee-anmak.gr/img/ekdiloseis/omilia_koutrakis.pdf)

²⁷³ (Henderson et al. 2005), (Maheras 2002)

²⁷⁴ (Maheras 2002)

βοηθήσει στην επίλυση συγκρούσεων ως προς τις χρήσεις γης²⁷⁵. Χρειάζεται όμως και η δημιουργία ποσοτικών δεικτών για τη συμπεριφορά του δάσους με χωρικές αναλύσεις της βλάστησης, της τοπογραφίας και των κοινωνικών και οικονομικών πληροφοριών που θα συνθέτουν τους γεωγραφικούς δείκτες των κινδύνων πυρκαγιάς²⁷⁶.

3.9.2. Τεχνολογικές Απειλές

Α) Εξόρυξη

Οι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι για την παράκτια ζώνη της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, από εξορυκτικές δραστηριότητες, προέρχονται τόσο από εγκαταστάσεις εξόρυξης που βρίσκονται εντός της ζώνης παρέμβασης αλλά και από μεγάλες εγκαταστάσεις που προγραμματίζονται να δημιουργηθούν εκτός της συγκεκριμένης περιοχής. Περιβαλλοντικοί κίνδυνοι προκύπτουν επίσης από εξορυκτικές δραστηριότητες που σχεδιάζονται ή βρίσκονται στο στάδιο υλοποίησης σε γειτονικές χώρες οι οποίες μπορούν να προκαλέσουν εκτεταμένα προβλήματα ρύπανσης.

Εξορυκτική δραστηριότητα εντός της περιοχής παρέμβασης

Η εξορυκτική δραστηριότητα εντός της περιοχής παρέμβασης περιορίζεται κυρίως στις λειτουργία των εγκαταστάσεων εξόρυξης πετρελαίου στην περιοχή του Πρίνου και Νότιας Καβάλας και σε λατομικές επιχειρήσεις μαρμάρου στην Περιφερειακή Ενότητα Καβάλας και Θάσου. Τα προβλήματα και οι συγκρούσεις που δημιουργούνται από την εξόρυξη πετρελαίου και φυσικού αερίου εξετάζονται σε επόμενη ενότητα καθώς στην παράκτια ζώνη υπάρχει έντονη δραστηριότητα συνοδών έργων και υποδομών της πετρελαϊκής βιομηχανίας οι οποίες εμφανίζουν κοινούς κινδύνους με τις εγκαταστάσεις εξόρυξης.

Λατομική Δραστηριότητα

Η λατομική δραστηριότητα στην παράκτια ζώνη της Περιφέρειας εντοπίζεται κυρίως στις Περιφερειακές Ενότητες Καβάλας και Θάσου. Οι δύο αυτές περιφερειακές ενότητες αποτελούν σήμερα ένα από τα κυριότερα κέντρα εξόρυξης μαρμάρου και σχιστόλιθου. Στην παράκτια ζώνη των δύο αυτών περιφερειακών ενοτήτων βρίσκονται 34 λατομεία, τα 29 από τα οποία βρίσκονται στην νήσο Θάσο

²⁷⁵ (Maheras 2002).

²⁷⁶ (Kalampokidis et al. 2002)

και είναι όλα λατομεία μαρμάρου. Ενώ τα υπόλοιπα 5 βρίσκονται στην ευρύτερη παράκτια περιοχή της περιφερειακής ενότητας Καβάλας.

Είναι χαρακτηριστικό πως μία από τις σημαντικότερες μαρμαροφόρες λατομικές περιοχές, αυτής της Σαλιάρας και των Τριών Γκρεμών, της Νήσου Θάσου βρίσκονται εντός της ΖΕΠ GR1150012 του δικτύου Natura 2000 δημιουργώντας πιέσεις στο περιβάλλον και συγκρούσεις με τους λοιπούς παραγωγικούς κλάδους της περιοχής.

Τα περιβαλλοντικά προβλήματα των λατομείων μαρμάρου πηγάζουν κυρίως από τα στείρα της εκμετάλλευσης. Οι ποσότητες των στείρων υλικών είναι πολύ μεγάλες, υπερβαίνοντας πολλές φορές το 80% του συνολικού εξορυσσόμενου υλικού, δημιουργώντας έτσι μια διαρκή ανάγκη για νέους χώρους απόθεσης στείρων. Τα υλικά αυτά συνήθως αποτίθενται σε κάποια παραπήσια στο λατομείο έκταση, δεσμεύοντας πολύτιμο χώρο και προκαλώντας περαιτέρω αλλαγές στο φυσικό τοπίο.

Περαιτέρω περιβαλλοντικοί κίνδυνοι σχετίζονται με την λειτουργία των λατομείων.

Η οπτική ρύπανση είναι ιδιαίτερα αισθητή σε λατομικούς χώρους. Η οπτική ρύπανση εμφανίζεται λόγω της αλλοίωσης των ακανόνιστων μορφών του φυσικού αναγλύφου με την δημιουργία κανονικών γεωμετρικών μορφών και ιδιαίτερα με την εμφάνιση ανοιχτών και έντονων χρωμάτων των εκσκαφών σε αντιπαράθεση με τα σκούρα χρώματα των φυσικών στοιχείων και την αλλαγή της υφής του φυσικού τοπίου.

Επίσης, κατά την εξόρυξη όπως και την μεταφορά του υλικού, όταν δεν λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα, μπορούν να δημιουργηθούν προβλήματα αέριας ρύπανσης που σχετίζονται κυρίως με τις εκπομπές μικρόκοκκων σωματιδίων και σκόνης. Κατά την διάρκεια της εξορυκτικής διαδικασίας καθώς και κατά την επεξεργασία των ογκομαρμάρων προκαλείται θόρυβος.

Τέλος η παραγόμενη μαρμαρόσκονη από τις διαδικασίες εξόρυξης και κοπής επικάθεται επάνω στα φυτά προκαλώντας την καταστροφή τους. Δημιουργούνται έτσι επιπλέον πιέσεις στην τοπική χλωρίδα και πανίδα πέρα από την δέσμευση του χώρου εξόρυξης.

Όπως είναι αναμενόμενο η λατομική δραστηριότητα δημιουργεί πιέσεις στο περιβάλλον και πολλές φορές συγκρούεται άμεσα με τους λοιπούς παραγωγικούς τομείς της περιοχής. Το πρόβλημα οξύνεται ιδιαίτερα σε κατεξοχήν τουριστικές περιοχές όπως της Νήσου Θάσου.

Εξορυκτικοί κίνδυνοι εκτός περιοχής παρέμβασης

Τα τελευταία χρόνια παρουσιάζεται έντονο επενδυτικό ενδιαφέρον για την εκμετάλλευση χρυσοφόρων κοιτασμάτων στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Το επενδυτικό ενδιαφέρον εστιάζεται στην περιοχή της Θράκης και συγκεκριμένα στην περιοχή των Σαπών στην Περιφερειακή Ενότητα Ροδόπης και του Περάματος Έβρου στην Περιφερειακή Ενότητα Έβρου. Οι συγκεκριμένες περιοχές βρίσκονται εκτός της περιοχής παρέμβασης του παρόντος επιχειρησιακού σχεδίου αλλά πολύ κοντά σε αυτήν και υπό προϋποθέσεις η λειτουργία των εγκαταστάσεων ενέχει σημαντικούς περιβαλλοντικούς και οικονομικούς κινδύνους για την παράκτια ζώνη.

Η εξορυκτική βιομηχανία χρυσού είναι μία από τις πλέον οχλούσες βιομηχανικές δραστηριότητες. Οι δραστηριότητες εξόρυξης συνήθως περιλαμβάνουν το χώρο του μεταλλίου, τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις επεξεργασίας του μεταλλεύματος και τον χώρο απόθεσης των τελμάτων. Πέρα από τις συνήθεις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, όπως οι εκπομπές αέριων ρύπων ή οι διαρροές ρυπαντών στα επιφανειακά και υπόγεια ύδατα από την λειτουργία των βιομηχανικών εγκαταστάσεων και του χώρου του μεταλλίου, η επικινδυνότητα της εξόρυξης χρυσού επικεντρώνεται κυρίως στους χώρους απόθεσης των τελμάτων και στην διαδικασία της κυάνωσης.

Η περιεκτικότητα των κοιτασμάτων της περιοχής σε χρυσό κυμαίνεται από 1 έως 5 γραμμάρια ανά τόνο πετρώματος με κατώτερο όριο εκμεταλλευσιμότητας το 1 γραμμάριο ανά τόνο. Με αυτές τις περιεκτικότητες απαιτείται η εξόρυξη τεραστίων ποσοτήτων πετρώματος οι οποίες μετά την θραύση και λειοτρίβηση τους επεξεργάζονται χημικά με χρήση διαλύματος κυανιούχου νατρίου για την εκχύλιση του χρυσού. Το κυανιούχο αυτό διάλυμα διαλύει και όλα σχεδόν τα τοξικά χημικά στοιχεία (μόλυβδος, αρσενικό, κάδμιο κλπ) που βρίσκονται στο πέτρωμα. Ο πολτός αυτός μετά την χημική ανάκτηση του χρυσού και συνήθως την εφαρμογή μεθόδων οξειδωσης των κυανιόντων διοχετεύεται σε λίμνες τελμάτων προς τελική απόθεση.

Οι λίμνες τελμάτων σχεδιάζονται με πολύ αυξημένο βαθμό ασφαλείας αλλά τυχόν αστοχία τους μπορεί να οδηγήσει σε ανυπολόγιστες περιβαλλοντικές και οικονομικές επιπτώσεις στην ευρύτερη περιοχή καθώς τα πιθανόν τοξικά τέλματα θα διαχυθούν στην κατάντη περιοχή μέσω του υδρογραφικού δικτύου. Ένα τέτοιο ατύχημα θα προκαλέσει σοβαρότατες και μακροχρόνιες επιπτώσεις στην άμεση και ευρύτερη περιοχή του έργου.

Παρόμοιους κινδύνους για την παράκτια ζώνη παρουσιάζει και η σχεδιαζόμενη λειτουργία ορυχείων χρυσού στην Βουλγαρία στην περιοχή του Κίρτζαλι. Η σχεδιαζόμενη επένδυση προγραμματίζεται να λειτουργήσει πολύ κοντά στον ποταμό Άρδα ο οποίος και καταλήγει στον ποταμό Έβρο. Οποιοδήποτε ατύχημα

στην λειτουργία της εγκατάστασης θέτει σε κίνδυνο τους ποταμούς Άρδα, Έβρο και το σημαντικό υδροτοπικό οικοσύστημα του πάρκου του Δέλτα του Έβρου.

B) Βιομηχανία Πετρελαίου

Η πετρελαϊκή βιομηχανία στην παράκτια ζώνη της περιφέρειας παρουσιάζει σημαντική συγκέντρωση στην ευρύτερη περιοχή της Ν. Καβάλης όπου βρίσκονται εγκαταστάσεις εξόρυξης, επεξεργασίας και αποθήκευσης υγρών καυσίμων.

Στην περιοχή του Πρίνου και Νότιας Καβάλας βρίσκονται οι μοναδικές εγκαταστάσεις εξόρυξης πετρελαίου και φυσικού αερίου στην Ελλάδα. Οι έρευνες των κοιτασμάτων της περιοχής ξεκίνησαν την δεκαετία του με την ολοκλήρωση των εγκαταστάσεων και την πλήρη λειτουργία τους στα μέσα του 1981. Σήμερα στην περιοχή λειτουργούν τέσσερις εξέδρες άντλησης. Στο κοιτάσμα της Νότιας Καβάλας λειτουργεί μία εξέδρα σε θέση 12 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά των εξεδρών του Πρίνου. Το κοιτάσμα της Νότιας Καβάλας είναι σχεδόν εξαντλημένο και παράγει φυσικό αέριο με περιεκτικότητα 80% σε Φυσικό αέριο. Ενώ, στο κοιτάσμα πετρελαίου του Πρίνου, που καλύπτει μία έκταση τεσσάρων τετραγωνικών χιλιομέτρων, βρίσκεται εγκατεστημένο ένα σύμπλεγμα τριών εξεδρών παραγωγής σε απόσταση 8 χιλιομέτρων δυτικά της νήσου Θάσου.

Μέχρι την δεκαετία του 1985 τα κοιτάσματα του Πρίνου παρήγαγαν έως και 30.000 βαρέλια την ημέρα. Ωστόσο από τα μέσα της δεκαετίας του '90 η παραγωγή μειώνεται σημαντικά, φτάνοντας τα 1.400 βαρέλια ημερησίως. Το 2009 μία νέα γεώτρηση στο βόρειο Πρίνο ανέβασε την παραγωγή κατά 3.000 βαρέλια ημερησίως. Σήμερα η παραγωγική δυνατότητα των εγκαταστάσεων του Πρίνου είναι 5.000 βαρέλια ημερησίως.

Οι εξέδρες εξόρυξης συνοδεύονται από χερσαίες εγκαταστάσεις που βρίσκονται 14 χιλιόμετρα ανατολικά της πόλης της Καβάλας δίπλα στην ακτή. Το εργοστάσιο περιλαμβάνει εγκαταστάσεις για την τελική επεξεργασία του όξινου αργού πετρελαίου και του όξινου φυσικού αερίου από τις εξέδρες άντλησης σε σταθεροποιημένο αργό πετρέλαιο, φυσικό αέριο, υδροποιημένο φυσικό αέριο (NGL) και στοιχειακό θειάφι καθώς και δεξαμενές αποθήκευσης και ένα δίκτυο αγωγών.

Επίσης, βόρεια των χερσαίων του εργοστασίου διύλισης υπάρχουν εγκαταστάσεις αποθήκευσης και διανομής καυσίμων δυναμικότητας αποθήκευσης 37.800 κ.μ.. Οι εγκαταστάσεις διαθέτουν επίγειο και υποθαλάσσιο αγωγό για την παραλαβή των καυσίμων από δεξαμενόπλοια μέσω πλωτών αγκυροβολίων που βρίσκονται στην θαλάσσια περιοχή πλησίον της λιμνοθάλασσας Βάσσοβας.

Πέραν των παραπάνω, στην ευρύτερη περιοχή βορείως και δυτικά της λιμνοθάλασσας Βάσσοβας, εντός του Εθνικού Πάρκου Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης προγραμματίζεται η δημιουργία άλλων δύο εγκαταστάσεων αποθήκευσης υγρών καυσίμων και μίας εγκατάστασης αποθήκευσης υγραερίου. Εδώ θα πρέπει να αναφερθεί και ο σχεδιασμός για την εκμετάλλευση του εξαντλημένου κοιτάσματος φυσικού αερίου της Νότιας Καβάλας ως αποθήκης φυσικού αερίου και των απαιτούμενων συνοδών υποδομών.

Παρατηρείται λοιπόν μία μεγάλη συγκέντρωση υποδομών εξόρυξης, επεξεργασίας και αποθήκευσης καυσίμων στην ευρύτερη περιοχή ανατολικά της Ν. Καρβάλης, πολλές από τις οποίες βρίσκονται πολύ κοντά σε ευαίσθητες περιβαλλοντικά περιοχές και οικοσυστήματα όπως η λιμνοθάλασσα της Βάσσοβας. Λόγω της συγκέντρωσης αυτής, αυξάνεται σημαντικά ο κίνδυνος περιβαλλοντικής υποβάθμισης της περιοχής και η πρόκληση κάποιου μεγάλου ατυχήματος .

Η επικινδυνότητα των παραπάνω εγκαταστάσεων οφείλεται στον κίνδυνο ρύπανσης από πετρελαιοειδή η οποία αποτελεί σοβαρή απειλή για τα οικοσυστήματα. Τα πετρελαιοειδή διασπείρονται και εξαπλώνονται σε τεράστιες εκτάσεις και εμποδίζουν την ανταλλαγή αερίων μεταξύ του ατμοσφαιρικού αέρα και νερού. Επίσης τα πετρελαιοειδή επιδρούν στις τροφικές αλυσίδες, ρυπαίνοντας τις βασικές πηγές τροφής που βρίσκονται στην αρχή της τροφικής αλυσίδας, εμποδίζοντας την αναπαραγωγή της θαλάσσιας ζωής και μειώνουν την φυσική αντίσταση των οργανισμών. Επιπλέον σε πετρελαϊκές εγκαταστάσεις υπάρχουν και αέριες εκπομπές πτητικών υδρογονανθράκων και άλλων αερίων ρύπων οι οποίοι υποβαθμίζουν την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα.

Πέρα από την σταδιακή υποβάθμιση του περιβάλλοντος λόγω διαρροών και εκπομπών κατά την συνήθη λειτουργία των εγκαταστάσεων, υπαρκτός είναι ο κίνδυνος πρόκλησης ενός μεγάλου ατυχήματος.

Για παράδειγμα, η λειτουργία των εξεδρών άντλησης ενέχουν εν γενείς κινδύνους για το περιβάλλον και την τοπική οικονομία όπως έδειξε το πρόσφατο ατύχημα στον κόλπο του Μεξικού κάτι που αναγνωρίστηκε και από την Ευρωπαϊκή Ένωση επικυρώνοντας το πρωτόκολλο της σύμβασης της Βαρκελώνης, με το οποίο προστατεύεται η μεσόγειος από την ρύπανση αλλά και από το ψήφισμα της 7^{ης} Οκτωμβρίου του 2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναπτύξει αυστηρές πολιτικές πρόληψης των ατυχημάτων στις εξέδρες άντλησης πετρελαίου και να επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας Σεβέζο ΙΙ και στις εξέδρες άντλησης πετρελαίου.

Σημαντικό πρόβλημα στην ασφάλεια όλων των παραπάνω εγκαταστάσεων είναι η λειτουργία των πλωτών αγκυροβολίων μέσω των οποίων γίνεται η φορτοεκφόρτωση των πετρελαιοειδών. Εναλλακτικά η φορτοεκφόρτωση θα

μπορούσε να γίνεται στο νέο λιμάνι της Καβάλας Φίλιππος Β' και από εκεί να τροφοδοτούνται όλες οι εγκαταστάσεις μέσω ενός δικτύου αγωγών. Κάτι τέτοιο θα βοηθούσε στην αντιμετώπιση ενός πιθανού ατυχήματος καθώς η διαρροή και ο περιορισμός της ρύπανσης είναι ευκολότερη εντός ενός οργανωμένου λιμένα.

Τέλος εγκαταστάσεις αποθήκευσης καυσίμων υπάρχουν στο Πόρτο Λάγος και στην Αλεξανδρούπολη, ενώ κάποιες μικρότερες εγκαταστάσεις βρίσκονται και στην Σαμοθράκη. Στην περίπτωση του Πορτο Λάγους η φορτοεκφόρτωση των καυσίμων γίνεται εντός του Λιμένα του Πόρτο Λάγους και δεν υπάρχει η επικινδυνότητα των πλωτών αγκυροβολίων ενώ οι εγκαταστάσεις της Αλεξανδρούπολης βρίσκονται εκτός ευαίσθητων περιοχών.

Γ) Βιομηχανία

Η βιομηχανική δραστηριότητα στην παράκτια ζώνη της Περιφέρειας περιορίζεται κυρίως στην περιοχή της Ν. Καβάλας όπου βρίσκονται εγκατεστημένες μία χημική βιομηχανία λιπασμάτων και το διυλιστήριο πετρελαίου, στην ΒΙ.ΠΕ. Καβάλας και στην Αλεξανδρούπολη όπου παρατηρείται σημαντική βιομηχανική συγκέντρωση ανατολικά του λιμένα Αλεξανδρούπολης σε ζώνη βιομηχανίας προβλεπόμενη από το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο. Από τις παραπάνω δραστηριότητες σημαντική απειλή για την περιοχή παρέμβασης αποτελούν κυρίως η βιομηχανία λιπασμάτων και τα διυλιστήρια πετρελαίου. Και οι δύο αυτές βιομηχανίες εμπίπτουν στις πρόνοιες της Οδηγίας IPPC που έχει ως στόχο τον έλεγχο και την πρόληψη της ρύπανσης από δραστηριότητες υψηλού δυναμικού ρύπανσης αλλά και της Οδηγίας SEVESO II η οποία αποσκοπεί στην πρόληψη των μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες. Η επικινδυνότητα των διυλιστηρίων έχει ήδη αναφερθεί σε προηγούμενη ενότητα.

Η χημική βιομηχανία λιπασμάτων βρίσκεται στην παράκτια ζώνη της Νέας Καβάλας πολύ κοντά στον λιμένα Φίλιππος Β'. Η συγκεκριμένη βιομηχανία ξεκίνησε την λειτουργία της την δεκαετία του '60 και πρόκειται για μία από τις μεγαλύτερες χημικές βιομηχανίες στην Ελλάδα. Η λειτουργία βιομηχανιών παραγωγής λιπασμάτων συνδέονται με σημαντικές αέριες εκπομπές ενώ παράλληλα παράγουν μεγάλες ποσότητες υγρών και στερεών αποβλήτων.

Σύμφωνα με την καταγραφή του ΥΠΕΚΑ για την σύνταξη του διαχειριστικού σχεδίου του Υδατικού Διαμερίσματος της Ανατολικής Μακεδονίας, η βιομηχανία λιπασμάτων της Ν Καβάλας είναι υπεύθυνη για το 75% του ετήσιου φορτίου Ν και το 60% του ετήσιου φορτίου Ρ που καταλήγουν στα επιφανειακά και υπόγεια ύδατα του συγκεκριμένου διαμερίσματος. Ενώ σημαντικά προβλήματα προκύπτουν από την διάθεση φωσφογύψου, το κύριο στερεό απόβλητο της παραγωγικής

διαδικασίας. Ο φωσφογύψος είναι το παραπροϊόν της διεργασίας παραγωγής φωσφορικού λιπάσματος και μπορεί να περιέχει σημαντικούς ρυπαντές όπως βάρεια μέταλλα. Σήμερα η βιομηχανία αποθέτει τον φωσφογύψο με προσωρινή άδεια σε έκταση δίπλα από τις εγκαταστάσεις παραγωγής.

Δ) Τουριστική Βιομηχανία

Στην περιοχή παρέμβασης δεν υπάρχουν ιδιαίτερα μεγάλες τουριστικές εγκαταστάσεις που η λειτουργία των οποίων θα μπορούσε να ενέχει σημαντικούς περιβαλλοντικούς κινδύνους για την παράκτια ζώνη της περιφέρειας. Οι περιβαλλοντικές πιέσεις που ασκούνται από τις τουριστικές δραστηριότητες είναι κοινές με αυτές που προέρχονται γενικά από την οικιστική ανάπτυξη. Σημαντικότερα είναι τα προβλήματα σε τουριστικά κορεσμένες περιοχές όπως στις Περιφερειακές Ενότητες Καβάλας και Θάσου όπου κυριαρχεί η παραθεριστική κατοικία νόμιμη ή αυθαίρετη. Ανάλογα προβλήματα άναρχης οικιστικής ανάπτυξης παρουσιάζονται και στις υπόλοιπες Περιφερειακές Ενότητες.

Επιπλέον η στροφή που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια στον οικοτουρισμό ενδεχομένως να αυξήσει τις πιέσεις που δέχονται τα ευαίσθητα οικοσυστήματα της περιοχής, ιδιαίτερα στις ζώνες προστασίας των δύο Εθνικών Πάρκων. Η άναρχη αύξηση τουριστών και η πρόσβαση χωρίς ιδιαίτερους περιορισμούς σε προστατευόμενες περιοχές ενδέχεται να έχουν δυσμενείς επιπτώσεις.

Εδώ θα πρέπει να γίνει ειδική αναφορά στην έκταση της «Φωνή της Αμερικής». Πρόκειται για μία παραθαλάσσια έκταση 8.000 στρεμμάτων στο ανατολικό τμήμα του Δέλτα του Νέστου η οποία έχει παραχωρηθεί στην Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου και σύμφωνα με τον προγραμματισμό προορίζεται για τουριστική αξιοποίηση. Η έκταση αυτή λόγω της περιορισμένης πρόσβασης και της ήπιας χρήσης αποτελεί μία από τις λιγότερο επηρεασμένες περιοχές από την ανθρώπινη δραστηριότητα στην ευρύτερη περιοχή του Δέλτα του Νέστου.

Σε περίπτωση που η συγκεκριμένη έκταση αξιοποιηθεί στο σύνολο της με την εγκατάσταση μεγάλων τουριστικών μονάδων και συνοδών έργων τότε υπάρχει περίπτωση να αυξηθούν οι πιέσεις στον ευαίσθητο περιβαλλοντικό χώρο του Δέλτα του Νέστου.

Ε) ΑΠΕ

Γενικά οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις και οι πιέσεις που ασκούν στο φυσικό περιβάλλον οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας θεωρούνται ηπιότερες από τις συμβατικές μονάδες παραγωγής ενέργειας ορυκτών καυσίμων. Παρόλα αυτά η

αυξημένη συσσώρευση πολλών εγκαταστάσεων σε περιορισμένη περιοχή μπορεί να έχει δυσμενείς επιπτώσεις ιδιαίτερα όταν η συσσώρευση αυτή πραγματοποιείται εντός ευαίσθητων περιβαλλοντικά περιοχών.

Στην περιοχή παρέμβασης δεν εντοπίζονται σημαντικά προβλήματα από την λειτουργία εγκαταστάσεων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας. Οι υπάρχουσες εγκαταστάσεις περιορίζονται σε μικρά φωτοβολταϊκά πάρκα τα οποία βρίσκονται διάσπαρτα σε όλη την παράκτια ζώνη και ορισμένα αιολικά πάρκα στην περιοχή του Δήμου Αλεξανδρούπολης.

Θα πρέπει να γίνει ειδική αναφορά στα σχεδιαζόμενα Θαλάσσια Αιολικά Πάρκα καθώς έχει ήδη πραγματοποιηθεί η προκαταρκτική χωροθέτηση τους από το ΥΠΕΚΑ. Σύμφωνα με την προκαταρκτική χωροθέτηση προβλέπονται τέσσερις περιοχές οι οποίες βρίσκονται εντός της περιοχής παρέμβασης. Οι περιοχές αυτές είναι:

1. ΘΑΠ Θάσου: η περιοχή βρίσκεται βορειοανατολικά της νήσου Θάσου
2. ΘΑΠ Φαναρίου: η περιοχή βρίσκεται νοτίως του οικισμού Φαναρίου και Πόρτου Λάγους
3. ΘΑΠ Αλεξανδρούπολης: η περιοχή βρίσκεται νοτίως της Αλεξανδρούπολης
4. ΘΑΠ Σαμοθράκης: η περιοχή βρίσκεται Βόρεια της Νήσου Σαμοθράκης

Η εγκατάσταση αιολικών πάρκων στις θαλάσσιες αυτές περιοχές ενδέχεται να προκαλέσουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Οι πιθανοί κίνδυνοι εστιάζονται στην ύπαρξη των λιβαδιών Ποσειδωνίας στην θαλάσσια περιοχή χωροθέτησης των ΦΑΠ Αλεξανδρούπολης, Φαναρίου και Σαμοθράκης. Επίσης τα ΦΑΠ Θάσου και Φαναρίου υπό προϋποθέσεις μπορεί να αποκλείσουν σημαντικά αλιευτικά πεδία προκαλώντας προβλήματα στην αλιευτική βιομηχανία της περιοχής η οποία όπως έχει αναφερθεί είναι από τις σημαντικότερες στην Ελλάδα. Τέλος χρειάζεται προσεκτικός σχεδιασμός και αξιολόγηση του ΦΑΠ Αλεξανδρούπολης διότι βρίσκεται νοτίως του Δέλτα του Έβρου και μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις στην ορνιθοπανίδα και τα μεταναστευτικά περάσματα της περιοχής.

ΣΤ) Εγκαταστάσεις Διαχείρισης Αστικών Λυμάτων

Στην περιοχή παρέμβασης δεν παρουσιάζονται σημαντικά προβλήματα στην διαχείριση των αστικών λυμάτων. Σύμφωνα με την Καταγραφή του ΥΠΕΚΑ σε όλη την παράκτια ζώνη της Περιφέρειας υπάρχουν Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων για τους οικισμούς Α΄ και Β΄ προτεραιότητας που εμπίπτουν στις πρόνοιες της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ ενώ σε μεγάλο βαθμό έχουν πραγματοποιηθεί ή

σχεδιάζονται έργα αποχέτευσης και επεξεργασίας και για τους μικρότερους οικισμούς Γ΄ Προτεραιότητας.

Τα μεγάλα αστικά κέντρα Καβάλα, Αλεξανδρούπολη και Χρυσούπολη διαθέτουν Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων και προγραμματίζεται σε όλες τις περιπτώσεις η επέκταση των δικτύων αποχέτευσης για την ένταξη και γειτονικών οικισμών. Έργα επεξεργασίας λυμάτων προγραμματίζονται και σε οικισμούς που δεν εμπίπτουν στις πρόνοιες της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ με χαρακτηριστικά παραδείγματα την Νήσο Σαμοθράκη όπου πρόκειται να κατασκευαστούν 3 μονάδες επεξεργασίας στους Οικισμούς Θερμών, Καμαριώτισσας και Λακκώματος.

Τα σημαντικότερα προβλήματα στην διαχείριση των αστικών λυμάτων προκύπτουν από την παραγόμενη λυματολάσπη στις υφιστάμενες ΕΕΛ. Μέχρι σήμερα δεν υπάρχει καμία εγκατάσταση επεξεργασίας της παραγόμενης ιλύος με αποτέλεσμα η τελική της διάθεση να είναι προβληματική. Σε πολλές περιπτώσεις η διάθεση της γίνεται ανεξέλεγκτα σε ΧΑΔΑ όπως στην περίπτωση της Θάσου ενώ συνηθέστερα η ιλύς καταλήγει στους ΧΥΤΑ της Περιοχής δημιουργώντας προβλήματα, λόγω της φύσης της, στην ομαλή λειτουργία τους.

Τέλος, σε αρκετές περιπτώσεις οι υφιστάμενες ή σχεδιαζόμενες ΕΕΛ θα διαθέτουν τα επεξεργασμένα λύματα σε ευαίσθητους υδάτινους αποδέκτες της περιοχής παρέμβασης αυξάνοντας τους κινδύνους για τα υδατικά οικοσυστήματα που βρίσκονται στην παράκτια ζώνη.

Z) Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων

Η διαχείριση των Στερεών Αστικών Αποβλήτων έχει βελτιωθεί σημαντικά κατά τα τελευταία χρόνια μετά και την ολοκλήρωση των έργων διαχείρισης σε επίπεδο περιφέρειας, μειώνοντας τις περιβαλλοντικές πιέσεις στην παράκτια ζώνη. Πλέον το σύνολο των παραγόμενων αποβλήτων της περιοχής παρέμβασης οδηγείται προς τελική διάθεση σε οργανωμένους ΧΥΤΑ με εξαίρεση τον Δήμο Αλεξανδρούπολης ο οποίος διαθέτει τα παραγόμενα ΑΣΑ στον ΧΑΔΑ Αλεξανδρούπολης.

Ο ΧΑΔΑ Αλεξανδρούπολη είναι ο μοναδικός ενεργός ΧΑΔΑ στην ευρύτερη περιοχή της παράκτιας ζώνης και η λειτουργία του αποτελεί τον σημαντικότερο περιβαλλοντικό κίνδυνο που σχετίζεται με την διαχείριση των ΑΣΑ. Ο ΧΑΔΑ Αλεξανδρούπολης δέχεται σημαντικές ποσότητες στερεών αποβλήτων και δεν διαθέτει καμία υποδομή αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την ταφή των απορριμμάτων.

Στην περιοχή παρέμβασης υπάρχουν και ορισμένοι μη ενεργοί ΧΑΔΑ οι οποίοι δεν έχουν αποκατασταθεί μέχρι στιγμής. Χαρακτηριστικότερα παραδείγματα αποτελούν οι ΧΑΔΑ των Νησιών Σαμοθράκης και Θάσου καθώς και ο ΧΑΔΑ Χρυσούπολης. Οι

μη αποκατεστημένοι ΧΑΔΑ αποτελούν μία συνεχή πηγή ρύπανσης, προκαλώντας κυρίως υποβάθμιση των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων λόγω της εκροής στραγγισμάτων.

H) Αντιμετώπιση Τεχνολογικών Κινδύνων

Πρωταρχικό ζήτημα στην αντιμετώπιση των τεχνολογικών κινδύνων για την παράκτια ζώνη της περιφέρειας θα πρέπει να αποτελεί η διαχείριση των βιομηχανικών και πετρελαϊκών εγκαταστάσεων στην ευρύτερη περιοχή της Ν. Καρβάλης. Η συγκεκριμένη περιοχή είναι μία από τις πλέον επιβαρυνμένες περιβαλλοντικά περιοχές της χώρας και υπάρχει έντονο επενδυτικό ενδιαφέρον για την χωροθέτηση επιπλέον εγκαταστάσεων κάτι που θα δημιουργήσει επιπλέον πιέσεις. Η συγκέντρωση μεγάλου αριθμού βιομηχανιών που εμπίπτουν στην Οδηγία SEVESO II αυξάνει την πιθανότητα ατυχήματος ειδικά κάποιου πετρελαϊκού ατυχήματος.

Όπως προαναφέρθηκε πολλές από τις πετρελαϊκές υποδομές προβλέπεται να εγκατασταθούν στην ευαίσθητα περιβαλλοντική περιοχή της λιμνοθάλασσας Βάσσοβας. Η εγκατάσταση οχλούσας βιομηχανίας στην περιοχή προβλέπεται από την ΚΥΑ ίδρυσης του Πάρκου Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης αλλά μετά από σχετική απόφαση του ΣΤΕ που ακυρώνει την συγκεκριμένη ΚΥΑ αναμένεται η έκδοση ΠΔ που θα ρυθμίζει τις χρήσεις γης εντός του Εθνικού Πάρκου. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος θα πρέπει άμεσα να εκδοθεί το σχετικό ΠΔ το οποίο λαμβάνοντας υπόψη την ευαίσθητη περιοχή των λιμνοθαλασσών, θα ρυθμίζει τα θέματα χωροθέτησης βιομηχανικών μονάδων στην συγκεκριμένη περιοχή.

Επιπλέον κατά την Περιβαλλοντική Αξιολόγηση των νέων εγκαταστάσεων θα πρέπει να αξιολογούνται οι σωρευτικές και συνεργιστικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις και οι κίνδυνοι που προκύπτουν από την λειτουργία όλων των βιομηχανικών μονάδων που βρίσκονται στην ευρύτερη περιοχή. Η περιβαλλοντική αξιολόγηση μεμονωμένων μονάδων, μη λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες της περιοχής, μπορεί να οδηγήσει σε εσφαλμένα αποτελέσματα και σε σημαντική υποβάθμιση του περιβάλλοντος.

Ένα σημαντικό μέτρο για την αντιμετώπιση των κινδύνων στην περιοχή της Ν. Καρβάλης είναι η σύνδεση του Λιμένα Φίλιππος Β' με αγωγούς μεταφοράς καυσίμων προς όλες τις πετρελαϊκές εγκαταστάσεις της περιοχής. Αυτό θα οδηγούσε στην κατάργηση των πλωτών αγκυροβολίων και η φορτοεκφόρτωση καυσίμων θα γινόταν εντός του οργανωμένου χώρου ενός λιμένα με μεγαλύτερη ασφάλεια.

Άμεσα θα πρέπει να αντιμετωπιστεί και το θέμα της τελικής διάθεσης του παραγόμενου φωσφογύψου της βιομηχανίας λιπασμάτων στην Ν. Καρβάλη με την απομάκρυνση των ποσοτήτων που έχουν αποθεθεί προσωρινά κοντά στην βιομηχανία.

Η διαχείριση – αξιοποίηση των απορριμμάτων και παραπροϊόντων της εξόρυξης και επεξεργασίας των ογκομαρμάρων αποτελεί αναγκαιότητα για την ορθολογική διαχείριση του ορυκτού πλούτου της περιοχής και θα συμβάλει σημαντικά στην μείωση των περιβαλλοντικών πιέσεων ιδιαίτερα την Θάσο όπου παρατηρείται και η μεγαλύτερη συγκέντρωση λατομικών εκμεταλλεύσεων. Σύμφωνα με μελέτη του ΤΕΕ Δυτικής Μακεδονίας είναι οικονομοτεχνικά εφικτή η ορθή διαχείριση των στείρων σε περιοχές που παρουσιάζουν μεγάλη συγκέντρωση λατομικών επιχειρήσεων. Οι προτεινόμενες λύσεις μπορεί να περιλαμβάνουν την χρήση των στείρων για την παραγωγή εμπορεύσιμων προϊόντων αδρανών ή πληρωτικών υλικών. Από την ίδια μελέτη προκύπτει πως η αντιμετώπιση του προβλήματος γίνεται τεχνικά ευκολότερη όταν πραγματοποιείται από κοινού για όλες τις γειτονικές επιχειρήσεις.

Αντίθετα, η αντιμετώπιση των κινδύνων που ενδέχεται να προκύψουν από τα σχεδιαζόμενα επενδυτικά σχέδια εξόρυξης των χρυσοφόρων κοιτασμάτων της περιοχής είναι σαφώς πιο σύνθετα και δυσεπίλυτα. Υπάρχουν βασικές ενστάσεις στο κατά πόσο τέτοιες δραστηριότητες είναι συμβατές με τις αρχές της αειφορίας και της βιώσιμης ανάπτυξης. Μέχρι σήμερα τα δύο σχεδιαζόμενα έργα στην Περιοχή της Θράκης δεν έχουν λάβει Έγκρισης των Περιβαλλοντικών Όρων και είναι αβέβαιο αν τελικά υλοποιηθούν. Σε περίπτωση που οι επενδύσεις πραγματοποιηθούν θα πρέπει να γίνουν σύμφωνα με τις αυστηρότερες περιβαλλοντικά προϋποθέσεις και να ληφθεί ειδική μέριμνα για την λεπτομερή περιβαλλοντική παρακολούθηση της λειτουργίας τους.

Στους τομείς των ΑΠΕ η επικινδυνότητα των Θαλάσσιων Αιολικών Πάρκων θα πρέπει να εξεταστεί λεπτομερώς κατά την σύνταξη των Στρατηγικών Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Οι ΣΜΠΕ θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους τις ιδιαιτερότητες της περιοχής μελέτης και οι εμπλεκόμενοι τοπικοί φορείς να έχουν ενεργό συμμετοχή κατά την αξιολόγηση τους. Καθώς δεν υπάρχει προηγούμενη εμπειρία από άλλα ΘΑΠ στον Ελλαδικό χώρο απαιτείται η λεπτομερής αξιολόγηση τους.

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που προκύπτουν από την άναρχη ανάπτυξη των τουριστικών υποδομών ως βασική προτεραιότητα θα πρέπει να είναι η ολοκλήρωση και αναθεώρηση των Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων και των Σχεδίων Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης των «Ανοιχτών Πόλεων» στα πλαίσια των νέων Καλλικρατικών Δήμων. Τα ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ, στο βαθμό που αποτελούν

το στρατηγικό επίπεδο του Πολεοδομικού Σχεδιασμού, προσδιορίζουν τις κατευθύνσεις χωρικής οργάνωσης των Δήμων και καθορίζουν τα μεγέθη της οικιστικής ανάπτυξης. Στην βάση της ορθής χωρικής οργάνωσης μπορεί να επιτευχθεί η ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας, συμβατής με της αρχές της αειφορίας και της βιώσιμης ανάπτυξης.

Στον τομέα της διαχείρισης των ΑΣΑ θα πρέπει άμεσα να προωθηθεί η εγκατάσταση των δύο Μονάδων Επεξεργασίας Αποβλήτων και ΧΥΤΥ που προβλέπονται από τον Περιφερειακό Σχεδιασμό για την Διαχείριση των ΑΣΑ. Με την ολοκλήρωση των έργων αυτών θα κλείσει και ο τελευταίος εν λειτουργία ΧΑΔΑ στην παράκτια ζώνη της περιφέρειας μειώνοντας σημαντικά τους περιβαλλοντικούς κινδύνους. Οι σχεδιαζόμενες ΜΕΑ θα δώσουν λύση και στα προβλήματα που παρουσιάζονται στην διαχείριση της ιλύος από τις υφιστάμενες και μελλοντικές ΕΕΛ της περιοχής παρέμβασης καθώς θα διαθέτουν την σχετική υποδομή επεξεργασίας.

Τέλος θα πρέπει να επεκταθούν τα προγράμματα ανακύκλωσης συσκευασιών σε όλους τους Δήμους της παράκτιας ζώνης. Κάτι τέτοιο θα συμβάλει στην μείωση των απορριμμάτων που διατίθενται στους λειτουργούντες ΧΥΤΑ αλλά και στον ΧΑΔΑ Αλεξανδρούπολης συμβάλλοντας στην μείωση των πιέσεων μέχρι την ολοκλήρωση των έργων του περιφερειακού σχεδιασμού.

3.9.3. Πολιτική Προστασία

Η Πολιτική Προστασία της Περιφέρειας ΑΜΘ αποβλέπει στην προστασία της ζωής, υγείας και περιουσίας των πολιτών από φυσικές, τεχνολογικές (βιολογικά, χημικά και πυρηνικά συμβάντα) και λοιπές καταστροφές που προκαλούν καταστάσεις «εκτάκτου ανάγκης». Οι καταστροφές που έχουν σημειωθεί στην Περιφέρεια ΑΜΘ αφορούν συμβάντα μικρής έντασης για την αντιμετώπιση των οποίων αξιοποιήθηκε το δυναμικό και τα μέσα της περιφέρειας (π.χ. μικρές δασικές πυρκαγιές) αλλά και μεγαλύτερης έντασης, για την καταστολή των οποίων απαιτήθηκε η διάθεση δυναμικού και μέσων πολιτικής προστασίας και από άλλες περιφέρειες (πλημμύρες ποταμού Έβρου) ή ακόμα και από γειτονικές χώρες (Τουρκία, Βουλγαρία).

Αναφορικά με την διοικητική Διάρθρωση της Πολιτικής Προστασίας στην Περιφέρεια ΑΜΘ, σύμφωνα με το άρθρο 11 του Ν.3013/02 (Αναβάθμιση της Πολιτικής Προστασίας και λοιπές διατάξεις) ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας

ΑΜΘ μεταξύ άλλων αρμοδιοτήτων, συντονίζει και κατευθύνει το έργο της πολιτικής προστασίας για την πρόληψη, ετοιμότητα, αντιμετώπιση και αποκατάσταση κάθε μορφής καταστροφών. Στον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας υπάγεται απευθείας η Διεύθυνση Πολιτικής Προστασίας της Περιφέρειας, που είναι αρμόδια για το σχεδιασμό και την οργάνωση σε θέματα πρόληψης, ενημέρωσης και αντιμετώπισης των καταστροφών ή των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, καθώς και για το συντονισμό όλων των υπηρεσιών της Περιφέρειας και του Δημόσιου, ιδιωτικού δυναμικού και μέσων, για την εξασφάλιση της ετοιμότητας, την αντιμετώπιση των καταστροφών και την αποκατάσταση των ζημιών.

Με το νόμο 3852/2010 (Καλλικράτης) για τη νέα αυτοδιοικητική δομή της χώρας, αναβαθμίζεται το σύστημα πολιτικής προστασίας της χώρας χωρίς να αλλοιώνει τα βασικά χαρακτηριστικά αυτής, όπως θεσμοθετήθηκαν και ισχύουν μέχρι σήμερα με το Ν.3013/2002.

Συγκεκριμένα ο **ρόλος των Περιφερειών** στην πολιτική προστασία καθορίζεται κυρίως από το άρθρο 186 του Ν.3852/2010, όπου μεταξύ των τομέων που αφορούν τις αρμοδιότητες των περιφερειών είναι και ο τομέας πολιτικής προστασίας και διοικητικής μέριμνας. Στους Αντιπεριφερειάρχες μεταξύ άλλων αρμοδιοτήτων ανατίθεται η ευθύνη της διάθεσης και του συντονισμού δράσης του απαραίτητου δυναμικού και μέσων για την πρόληψη, ετοιμότητα, αντιμετώπιση και αποκατάσταση των φυσικών και άλλων καταστροφών της περιφερειακής ενότητάς τους, σύμφωνα με τις οδηγίες και τις κατευθύνσεις που τους παρέχει ο περιφερειάρχης και επιπλέον προεδρεύουν του συντονιστικού οργάνου της πολιτικής προστασίας της περιφερειακής ενότητάς τους. Η Εκτελεστική επιτροπή της Περιφέρειας μεταξύ των άλλων εισηγείται τα σχέδια αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών και φυσικών καταστροφών σε εναρμόνιση με τα αντίστοιχα σχέδια της πολιτικής προστασίας.

Με βάση τον Ν.3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης» στην Κεντρική Υπηρεσία της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης λειτουργεί Αυτοτελής Διεύθυνση Πολιτικής Προστασίας καθώς και Αυτοτελές Τμήμα Παλλαϊκής Άμυνας και Πολιτικής Σχεδίασης Εκτάκτων Αναγκών (ΠΑΜ-ΠΣΕΑ). Η Διεύθυνση Πολιτικής Προστασίας απαρτίζεται από τα ακόλουθα τμήματα:

- Τμήμα Σχεδιασμού και Πρόληψης, το οποίο είναι αρμόδιο ιδίως για τη μέριμνα κατάρτισης σχεδίων αντιμετώπισης κινδύνων, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις και για το σχεδιασμό της πολιτικής προστασίας με προγράμματα, μέτρα και δράσεις που αφορούν στην Αποκεντρωμένη

Διοίκηση, στο πλαίσιο του ετήσιου εθνικού σχεδιασμού πολιτικής προστασίας,

- Τμήμα Αντιμετώπισης και Αποκατάστασης, το οποίο είναι αρμόδιο ιδίως για την αντιμετώπιση των καταστροφών ή καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, για το συντονισμό όλων των υπηρεσιών της Αποκεντρωμένης Διοίκησης και του δημόσιου, ιδιωτικού δυναμικού και μέσων, καθώς και την αποκατάσταση των ζημιών, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

Την Αυτοτελή Διεύθυνση Πολιτικής Προστασίας απαρτίζουν τα ακόλουθα Τμήματα:

- Τμήμα Πολιτικής Προστασίας Περιφερειακής Ενότητας Ροδόπης
- Τμήμα Πολιτικής Προστασίας Περιφερειακής Ενότητας Καβάλας
- Τμήμα Πολιτικής Προστασίας Περιφερειακής Ενότητας Ξάνθης
- Τμήμα Πολιτικής Προστασίας Περιφερειακής Ενότητας Έβρου
- Τμήμα Πολιτικής Προστασίας Περιφερειακής Ενότητας Θάσου

Το αυτοτελές τμήμα Παλλαϊκής Άμυνας και Πολιτικής Σχεδίασης Εκτάκτων Αναγκών Π.Α.Μ. Π.Σ.Ε.Α. κατά το μέρος που αφορά τη διαμόρφωση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητές του, αναλαμβάνει τη σχεδίαση και τον προγραμματισμό που αναφέρεται στην οργάνωση, προπαρασκευή και κινητοποίηση των Πολιτικών Δυνάμεων, προς επιβίωση στον πόλεμο ή την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών στην ειρήνη και συμβολή αυτών στην Εθνική Άμυνα, η οποία εξασφαλίζεται δια της Πολιτικής Κινητοποίησης και της Πολιτικής Άμυνας.

Στο δυναμικό και στα μέσα Πολιτικής Προστασίας περιλαμβάνονται αφενός τα ειδικευμένα στελέχη πολιτικής προστασίας καταρχήν σε τοπικό επίπεδο, στα οποία ανατίθεται η επίβλεψη εκπόνησης και εφαρμογής των σχεδίων, προγραμμάτων και μέτρων πολιτικής προστασίας, καθώς και ο συντονισμός των αναγκαίων ενεργειών, αλλά και οι υπηρεσίες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των οργανισμών κοινής ωφέλειας, που είναι υπεύθυνες σε επιχειρησιακό επίπεδο για τις επί μέρους δράσεις πολιτικής προστασίας και κυρίως για την ετοιμότητα και την αντιμετώπιση των καταστροφών (όπως Πυροσβεστικό Σώμα, Λιμενικό Σώμα, Ελληνική Αστυνομία, Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας, Ένοπλες Δυνάμεις, υπηρεσίες της Περιφέρειας, της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α., Δ.Ε.Η., Ο.Τ.Ε., Δ.Ε.Υ.Α., Δ.Ε.Π.Α, Ε.Μ.Υ.). Οι εθελοντικές οργανώσεις πολιτικής προστασίας, καθώς και οι ειδικευμένοι εθελοντές πολιτικής προστασίας, σε τοπικό επίπεδο, τείνουν να αυξάνονται και αναλαμβάνουν την υποστήριξη σχεδίων και δράσεων πρόληψης και αποκατάστασης, καθώς και

δράσεις ετοιμότητας και αντιμετώπισης των καταστροφών. Οι κύριοι τοπικοί φορείς Πολιτικής Προστασίας της Περιοχής Παρέμβασης είναι:

- Δ/νση Πολιτικής Προστασίας Αποκεντρωμένης Δ/σης
- Δ/νση Πολιτικής Προστασίας Περιφ.Α.Μ.Θ.
- Τμήμα Πολιτικής Προστασίας Π.Ε.Ξάνθης, Ροδόπης, Καβάλας, Έβρου
- Αστυνομική Δ/νση Ξάνθης, Ροδόπης, Καβάλας, Έβρου
- Πυροσβεστική Υπηρεσία Ξάνθης, Ροδόπης, Καβάλας, Έβρου
- Υπολιμεναρχείο Λάγος
- Δ/νση Δασών Ξάνθης, Ροδόπης, Καβάλας, Έβρου
- Δ/νση Τεχνικών Έργων Π.Ε.Ξάνθης, Ροδόπης, Καβάλας, Έβρου
- Δ/νση Υγείας Πρόνοιας Π.Ε.Ξάνθης, Ροδόπης, Καβάλας, Έβρου
- Νοσοκομείο Ξάνθης, Ροδόπης, Καβάλας, Έβρου

Ο ρόλος των Δήμων στην πολιτική προστασία προσδιορίζεται αφενός μεν από το θεσμικό πλαίσιο πολιτικής προστασίας (Ν.3013/2002), όπως κάθε φορά ισχύει και από τον Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (Ν. 3463/2006). Με τον «Καλλικράτη» προβλέπονται τα ακόλουθα:

- Συστήνονται Υπηρεσιακές Μονάδες Δήμων με αντικείμενο το περιβάλλον και την πολιτική προστασία που αναπτύσσουν δράσεις και ενεργοποιούνται για όλα τα είδη των κινδύνων και των καταστροφών
- Η εκτελεστική επιτροπή εισηγείται τα σχέδια αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών και φυσικών καταστροφών, σε εναρμόνιση με τα αντίστοιχα σχέδια της Περιφέρειας και του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη
- Η Επιτροπή Ποιότητας Ζωής μεταξύ άλλων αρμοδιοτήτων έχει και τη λήψη αποφάσεων για θέματα του περιβάλλοντος
- Στη σύνθεση της Δημοτικής Επιτροπής Διαβούλευσης προβλέπεται και εκπροσώπηση από φορείς της τοπικής κοινωνίας όπως των Εθελοντικών Οργανώσεων και κινήσεων πολιτών καθώς και άλλων οργανώσεων και φορέων της κοινωνίας πολιτών
- Ο Πρόεδρος Τοπικής Κοινότητας ή ο Εκπρόσωπος Τοπικής κοινότητας καταγράφει τα μέσα και το ανθρώπινο δυναμικό που μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών και είναι υπεύθυνος της ομάδας πυρασφάλειας της τοπικής Κοινότητας. Για την κατάρτιση του σχεδίου πρόληψης πυρκαγιών και άλλων φυσικών καταστροφών συνεργάζεται με

τα αρμόδια όργανα του Δήμου ενώ κατά την διάρκεια επιχειρήσεων αντιμετώπισης πυρκαγιών ή φυσικών καταστροφών τίθεται στην διάθεση των αρμόδιων αρχών

- Μεταξύ των αρμοδιοτήτων του Συμβουλίου Δημοτικής και της Τοπικής Κοινότητας είναι η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος καθώς και η προώθηση του εθελοντισμού και η συνεργασία με ομάδες εθελοντών για την εξυπηρέτηση της τοπικής Κοινότητας
- Στην έδρα του Δήμου συστήνεται συντονιστικό τοπικό όργανο με επικεφαλή το Δήμαρχο και τη συμμετοχή δύο Δημοτικών Συμβούλων, ειδικευμένων στελεχών πολιτικής προστασίας, εκπροσώπων στρατιωτικών, αστυνομικών, πυροσβεστικών και δασικών αρχών και υπηρεσιών, καθώς και εκπροσώπων εθελοντικών οργανώσεων πολιτικής προστασίας.
- Τέλος στους νέους Δήμους μπορεί να συγκροτείται κέντρο επιχειρήσεων του συντονισμού των δράσεών τους κατά την αντιμετώπισης του κινδύνου και οφείλουν να συντάσσουν μνημόνιο ενεργειών και συνεργασίας με τους εμπλεκόμενους φορείς στο επίπεδο τους καθώς και με όμορους δήμους.

Οι τοπικοί φορείς συντονίζουν και επιβλέπουν το έργο της πολιτικής προστασίας για την πρόληψη, ετοιμότητα, αντιμετώπιση και αποκατάσταση των καταστροφών, εντός των ορίων των νομών, διατυπώνουν εισήγηση για το σχεδιασμό της πολιτικής προστασίας της περιοχής αρμοδιότητάς τους. Στην έδρα των Δήμων Αβδήρων, Αλεξανδρούπολης, Θάσου, Ιάσμου, Καβάλας, Κομοτηνής, Μαρωνείας-Σαπών, Νέστου, Παγγαίου, Σαμοθράκης, Τοπείρου, λειτουργούν τα Συντονιστικά Τοπικά Όργανα. Κατά τη διάρκεια της εξέλιξης της καταστροφής, καθώς και του έργου αποκατάστασης των ζημιών, το ανωτέρω Όργανο λειτουργεί σε εικοσιτετράωρη βάση, με δυνατότητα συνέχισης της συνεδρίασης και με τους οριζόμενους από τους μετέχοντες αναπληρωτές τους.

Οι δήμοι διαθέτουν ειδικά οχήματα και μηχανολογικό εξοπλισμό που κατέχουν σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών ανάλογα με τις ανάγκες που προκύπτουν.

Με βάση τις πιστώσεις που λαμβάνουν οι δήμοι προχωρούν σε εργασίες για τη θωράκιση των περιοχών τους και την ενίσχυση των μέσων Πολιτικής Προστασίας που διαθέτουν. Ειδικές πιστώσεις για πλειάδες δράσεων όπως για την αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών με ειδικά κονδύλια για τη χρηματοδότηση ενεργειών όπως α) καθαρισμός περιαστικών δασών, β) καθαρισμός- έλεγχος χωματερών, γ) ενίσχυση εθελοντικών δράσεων σε επίπεδο δήμου, δ) θέματα εξοπλισμού (π.χ βυτιοφόρα, γεννήτριες, ασύρματοι κλπ), ε) λειτουργικά έξοδα (υπερωρίες μη μόνιμου προσωπικού, καύσιμα). Κάποιοι Δήμοι λαμβάνουν πρωτοβουλίες για

επιπλέον ενέργειες για την ειδική κατάρτιση του προσωπικού τους. Για παράδειγμα ο Δήμος Θάσου έχει προχωρήσει στη διοργάνωση κύκλου σεμιναρίων από την υπηρεσία Πολιτικής Προστασίας με θέμα τη «Διαχείριση Κρίσεως- σχεδιασμό και ψυχολογία καταστροφών» που απευθύνεται σε δημόσιους και δημοτικούς υπαλλήλους. Σε πολλές περιπτώσεις για την κατάλληλη προετοιμασία των αρμόδιων φορέων πραγματοποιούνται σχετικές ασκήσεις είτε αναπαριστώντας καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης (Συνδιοργάνωση ΟΦΚΑΘ & Εθελοντική Ομάδα Πολιτικής Προστασίας Επανομής άσκηση Μπέλλες 2011) είτε ασκήσεις επί χάρτου όπως για παράδειγμα η άσκηση για την αντιμετώπιση χημικής ρύπανσης στους ποταμούς με την εμπλοκή Δήμων Ξάνθης, Βιστωνίδος, Αβδήρων Τοπείου και Χρυσούπολης με τις πηγές Στρατώνων και Παραδείσου αντίστοιχα με σκοπό να μετρηθεί η αντίδραση του Κρατικού μηχανισμού σε περίπτωση μόλυνσης του νερού.

Στο νέο αυτοδιοικητικό πλαίσιο της χώρας, με την αναβάθμιση της πολιτικής προστασίας, ενισχύεται η θέση και ο ρόλος των εθελοντικών ομάδων, των μεμονωμένων εθελοντών και των ενεργών πολιτών.

Οι **Εθελοντικές Οργανώσεις** που είναι ενταγμένες στο Μητρώο της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών που προκαλούνται από χιονοπτώσεις και παγετό μπορούν να αναλαμβάνουν δράσεις πολιτικής προστασίας προς υποβοήθηση του έργου των ΟΤΑ. Οι κύριες εθελοντικές οργανώσεις με δυναμική παρουσία στην Περιοχή Παρέμβασης της Περιφέρειας ΑΜΘ δίνονται ακολούθως:

- Αερολέσχη Αλεξανδρούπολης
- Ναυταθλητικός Όμιλος Αλεξανδρούπολης – Τμήμα Αυτοδυτών Ναυαγοσωστών
- Κυνηγετικός Σύλλογος Αλεξανδρούπολης
- Ελληνική Ομάδα Διάσωσης Παράρτημα Αλεξανδρούπολης
- Ελληνική Ένωση Έρευνας & Διάσωσης Νομού Έβρου
- Σύλλογος Υποβρύχιας Δραστηριότητας Αυτοδυτών Σαμοθράκης Ορειβατικός Σύλλογος Σαμοθράκης «Φεγγάρι»
- Λέσχη Ειδικών Δυνάμεων Νομού Έβρου - Ειδική Διασωστική Ομάδα Πολλαπλών Αποστολών(Ε.Δ.Ο.Π.Α.)
- Εθελοντισμός
- Δίκτυο Εθελοντών Δασοπροστασίας Έβρου
- Σύλλογος Ασυρματιστών Ερασιτεχνών- Ο Διγενής Ακρίτας-

- Όμιλος Φίλων Θαλάσσης Αλεξανδρούπολης
- Ελληνικός Ορειβατικός Σύλλογος Καβάλας
- Κυνηγετικός Σύλλογος Καβάλας
- Φυσιολατρικός Πολιτιστικός Σύλλογος Ζυγού
- Κυνηγετικός Σύλλογος Χρυσούπολης
- Κυνηγετικός Σύλλογος Ελευθερούπολης
- Ελληνικός Φιλοδασικός Αθλητικός Σύλλογος Παγγαίου- Ε.Ο.Σ. Παγγαίου (πρώην Ε.Ο.Φ.Α.Σ.)
- Σύλλογος Ραδιοερασιτεχνών Καβάλας
- Διασωστική Ομάδα Καβάλας
- Σύλλογος Καταδρομέων-Ειδικών Δυνάμεων Καβάλας « Ο Μέγας Αλέξανδρος»
- Σύλλογος Πυροπροστασίας και προστασίας του Περ/ντος του Χωριού Ραχωνίου
- Θάσου
- Ελληνική Ομάδα Διάσωσης Παράρτημα Ξάνθης
- Κυνηγετικός Σύλλογος Ξάνθης
- Ελληνική Ομάδα Διάσωσης Παράρτημα Ροδόπης
- Ελληνική Ένωση Έρευνας και Διάσωσης Κομοτηνής
- Αερολέσχη Κομοτηνής

Αναφορικά με την **ευαισθητοποίηση και ενημέρωση**, οργανώνονται από τα Συντονιστικά Όργανα Πολιτικής Προστασίας των Ενοτήτων συγκεντρώσεις για την ενημέρωση και κινητοποίηση των αρμοδίων φορέων ιδίως σε θέματα πρόληψης. Αξίζει να σημειωθεί η πρόσφατη σύγκληση Συντονιστικού Τοπικού Οργάνου για την αντιμετώπιση Χιονοπτώσεων- Παγετού και πλημμυρών με σκοπό η οργάνωση, ο συντονισμός και εν γένει η ετοιμότητα των αρμοδίων εμπλεκομένων Υπηρεσιών – ανθρώπινου δυναμικού, ενόψει της χειμερινής περιόδου 2011-2012, (λήψη αναγκαίων προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων για την αντιμετώπιση των κινδύνων που προέρχονται από χιονοπτώσεις-παγετούς καθώς και πλημμυρικών φαινομένων).

Ο συντονισμός αποτελεί καίριο σημείο στην ορθή αντιμετώπιση καταστροφών και για αυτό τα Συντονιστικά όργανα των Περιφερειακών

Ενοτήτων συγκαλούν συχνά συσκέψεις για ενημέρωση του κοινού αλλά και κινητοποίηση των τοπικών δυνάμεων, καθώς εμπλέκονται πολλοί παράγοντες σε κάθε φυσική καταστροφή.

Για την ορθότερη πληροφόρηση και ενημέρωση του κοινού, Διεύθυνση Πολιτικής Προστασίας της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης λειτουργεί ιστοσελίδα στην οποία αναφέρεται η πρόγνωση του καιρού, οι σταθμοί μέτρησης του Έβρου στην Ελλάδα, την Βουλγαρία και την Τουρκία, αναρτώνται οι χάρτες αποχιονισμού όλης της Περιφέρειας, διατίθενται σεισμικά δεδομένα από τους επιταχυνσιογράφους της περιοχής και παρέχονται οδηγίες προστασίας από φυσικές καταστροφές. Επίσης στις περισσότερες ιστοσελίδες των εξεταζόμενων δήμων υπάρχει ειδικός τομέας Πολιτικής Προστασίας και ειδική σύνδεση με τη Γενική Γραμματεία. Στις ιστοσελίδες των Δήμων λειτουργούν ειδικές ενότητες για ενημέρωση καιρικών φαινομένων, οδηγίες αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών, ακόμα και δυνατότητα εγγραφής σε εθελοντικό σώμα (π.χ. ιστοσελίδα Δήμου Αλεξανδρούπολης).

Κατανοώντας τους κινδύνους της περιοχής η Περιφέρεια ΑΜΘ και οι επιμέρους ενότητες έχουν συμμετάσχει σε σειρά έργων Ευρωπαϊκών Πρωτοβουλιών και Εθνικών Προγραμμάτων που πραγματεύονται την αναβάθμιση των συστημάτων Πολιτικής Προστασίας της περιοχής και τη βελτίωση της οργάνωσης αυτών μεταξύ των οποίων RIVERCROSS, αναφορικά με τις ποτάμιες πλημμύρες, MONITOR II για την παροχή πληροφορίας στη διαχείριση καταστροφών, PROMYLIFE- Ενίσχυση Δομών τοπικής Αυτοδιοίκησης και Κοινωνικών Φορέων, FIRETOURIS- Πρόληψη και Διαχείριση κινδύνων πυρκαγιάς στις τουριστικές περιοχές, CIVILARCH- Πολιτική προστασία για την αντιμετώπιση της χημικής ρύπανσης, FLAPP- έργο για την ενημέρωση για πλημμύρες και πρόληψη καταστροφών: Κοινή προσέγγιση στη διασυννοριακή διαχείριση κλπ.

Οι εξεταζόμενες περιοχές έχουν αναπτύξει συνεργασίες με φορείς της ευρύτερης περιοχής εντός και εκτός συνόρων (υπογραφή μνημονίου συνεργασίας για θέματα Πολιτικής Προστασίας μεταξύ του Δήμου Αλεξανδρούπολης και Εθελοντικών Οργανώσεων Πολιτικής Προστασίας, υπογραφή μνημονίου συνεργασίας Δήμου Νέστου και δικαιούχων φορέων υλοποίησης προγραμμάτων Κοινωφελούς Εργασίας Περιφέρειας ΑΜΘ κλπ). Εξαιτίας των αμοιβαίων κινδύνων που αντιμετωπίζει η διασυννοριακή περιοχή (Ελλάδα, Βουλγαρία, Τουρκία) ενισχύεται η ανάπτυξη διακρατικών συνεργασιών για την κοινή αντιμετώπιση των προβλημάτων υποβάθμισης του περιβάλλοντος και την πρόληψη των κινδύνων από φυσικές καταστροφές ή ανθρωπίνες δραστηριότητες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Κοινή άσκηση για αντιμετώπιση πλημμύρας – ΕΒΡΟΣ 2010 με τη συμμετοχή 6 διαφορετικών χωρών μελών.

3.10. Συμπεράσματα

3.10.1 Η Δυναμική της Περιοχής

Η Θέση

- Η γεωγραφική θέση της περιοχής αποτελεί συγκριτικό της πλεονέκτημα. Γειτνιάζει άμεσα με τη Βουλγαρία και την Τουρκία και είναι σε μικρή απόσταση από τις υπόλοιπες αναδυόμενες αγορές της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Η **Εγνατία Οδός**, συνδέει την περιοχή με τη Θεσσαλονίκη και το λιμάνι της Ηγουμενίτσας που αποτελεί το βασικό άξονα διεθνών μεταφορών Δύσης Ανατολής και τη δυτική πύλη εισόδου προς τις βαλκανικές και ευρωπαϊκές χώρες. **Με την ολοκλήρωση των κάθετων αξόνων** (Κομοτηνή – Νυμφαία – Ελληνοβουλγαρικά σύνορα, Αλεξανδρούπολη – Ορμένιο – Ελληνοβουλγαρικά σύνορα και μελλοντικά Ξάνθη – Εχίνος – Φιλιππούπολη), η Περιφέρεια ΑΜΘ, αλλά και η περιοχή παρέμβασης ειδικότερα, θα αποκτήσουν πολλαπλές συνδέσεις με τη Βουλγαρία και κατ' επέκταση με το Διευρωπαϊκό Οδικό Δίκτυο, ενισχύοντας σημαντικά την εξωστρέφεια της περιοχής.
- Στην περιοχή παρέμβασης λειτουργούν δύο **αεροδρόμια** (Καβάλας και Αλεξανδρούπολης) που τους θερινούς μήνες δέχονται και διεθνείς πτήσεις, όμως κατά βάση εξυπηρετούν πτήσεις εσωτερικού.
- Η περιοχή παρέμβασης διαθέτει δύο μεγάλα **λιμάνια**, της Καβάλας και Αλεξανδρούπολης τα οποία έχουν κριθεί ως εθνικής σημασίας, με κύριο αντικείμενο τις εμπορευματικές μεταφορές.

Το Περιβάλλον

- Το φυσικό περιβάλλον, που χαρακτηρίζεται από πλούσια βιοποικιλότητα και μεγάλο αριθμό σπάνιων ειδών και βιοτόπων, αποτελεί **ένα από τα βασικότερα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής**.
- Η περιοχή της παράκτιας ζώνης της Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης **είναι μία από τις σημαντικότερες φυσικές περιοχές της ΝΑ Ευρώπης**. Στην περιοχή χωροθετούνται δύο εθνικά Πάρκα (Εθνικό Πάρκο Αν. Μακεδονίας Θράκης και Εθνικό Υγροτοπικό Πάρκο Δέλτα Έβρου), επτά Ζώνες Ειδικής Προστασίας

(ΖΕΠ) (μαζί με τα νότια όρια της ΖΕΠ GR1150011 που είναι εντός της περιοχής μελέτης), πέντε Τόποι Κοινοτικής σημασίας (ΤΚΠ), 20 Καταφύγια Άγριας ζώης (ΚΑΖ) και 13 Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (ΤΙΦΚ).

- Είναι μια περιοχή με γενικά χαμηλό υψόμετρο που χαρακτηρίζεται από: το Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (περιοχές των υγροτόπων του Δέλτα του Νέστου, της Λίμνης Βιστωνίδας, της Λίμνης Ισμαρίδας και τις ευρύτερες περιοχές τους), τον Ποταμό Νέστο, το Δέλτα του Νέστου, τον Ποταμό Έβρο, το Δέλτα του Έβρου (έναν από τους σημαντικότερους υγροβιότοπους όχι μόνο της Ελλάδας αλλά και της Ευρώπης), τη Λίμνη Βιστωνίδα, τη Λίμνη Ισμαρίδα ή λίμνη Μητρικού (η μοναδική λίμνη γλυκού νερού στη Θράκη) κλπ.
- Πρόκειται για περιοχή με εξαιρετικά πλούσια χλωρίδα, πανίδα, μεγάλη βιοποικιλότητα, μεγάλο αριθμό σπάνιων ειδών και βιοτόπων (διεθνούς σημασίας), ποικιλία οικοσυστημάτων, άφθονο υδατικό δυναμικό. Επιπλέον στο ιδιαίτερο περιβάλλον της παράκτιας ζώνης της ηπειρωτικής περιοχής έρχεται να προστεθεί και η μοναδικότητα των νησιών Θάσου (από τα πιο πράσινα νησιά του Ελλαδικού χώρου, με το όρος Υψάριο, τον παραθαλάσσιο υγρότοπο) και Σαμοθράκης (με το Όρος Φεγγάρι, την εκβολή του χειμάρρου «Φονιάς» και τη λιμνοθάλασσα του Αγ. Αντρέα).

Ο Πολιτισμός

- Η πλούσια ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής είναι επίσης ένα από τα ισχυρά συγκριτικά πλεονεκτήματά της.
- Τα μνημεία πολιτισμού είναι πολλά και φανερώνουν όλες τις περιόδους της ιστορίας της περιοχής: ο προϊστορικός οικισμός Λαφρούδας (Νεολιθική Εποχή), οι αρχαίες πόλεις Άβδηρα, Τόπειρος, Μεσημβρία, Τραϊανούπολη, Αντισάρα, Οισύμη, Θάσος, το Ιερό των Καβείρων και η αρχαία πόλη της Σαμοθράκης, η Βυζαντινή Ανακτορούπολη στη Νέα Πέραμο, ο Μπεκτασικός τεκές Σελίνου, χαρακτηριστικό δείγμα πρώιμης οθωμανικής αρχιτεκτονικής, το βυζαντινό υδραγωγείο στις Φέρες, το μεσαιωνικό υδραγωγείο "Καμάρες", το Ιμαρέτ στην Καβάλα και πολλά άλλα.
- Και βέβαια τα πολλά νεότερα κτίρια, τα νεοκλασσικά, οι συνοικίες με τα αρχοντικά και τις μονοκατοικίες, οι πολλές καπναποθήκες, το Λιμεναρχείο στο Πόρτο – Λάγος, που χαρακτηρίστηκαν ιστορικά διατηρητέα μνημεία, και έργα τέχνης, ο ιστορικός τόπος του αργούντος μεταλλείου στην περιοχή «Βουβές» στη Θάσο - μια εξαιρετικά σημαντική μαρτυρία της μεταλλευτικής

δραστηριότητας στον Ελλαδικό χώρο από τον 19ο έως και τον 20ο αιώνα - και πολλά άλλα.

Οι Πόροι

Η παράκτια περιοχή της ΑΜΘ:

- Διαθέτει **πλούσιο ορυκτό πλούτο** και έχει παράλληλα υψηλό μερίδιο στην παραγωγή και διακίνηση ενέργειας στη χώρα.
- Αποτελεί αξιόλογο εθνικό οικονομικό παράγοντα και **σημαντικό** δυνητικό **περιφερειακό διαμετακομιστικό ενεργειακό** κέντρο.
- Είναι **πλούσια σε γεωθερμικά πεδία** χαμηλής ενθαλπίας.
- Το Θρακικό πέλαγος είναι ίσως το **μεγαλύτερο αλιευτικό πεδίο** της χώρας. Αξιόλογη αλιευτική παραγωγή έχουν και οι λιμνοθάλασσες, αυτές που βρίσκονται μεταξύ των δέλτα των δύο μεγάλων ποταμών Έβρου και Νέστου.
- Τα παράλια της Θράκης και συγκεκριμένα από τον Βιστωνικό κόλπο μέχρι το ακρωτήριο Μαρωνείας, θεωρούνται **ιδανικές περιοχές για την καλλιέργεια οστρακοειδών (μύδια, στρείδια)**. Στην Κεραμωτή δραστηριοποιούνται πολλά ιχθυοτροφεία και μυδοτροφεία. Η περιοχή έχει σημαντικές δυνατότητες μεταποίησης των αλιευμάτων σε μοναδικά εδέσματα (αυγοτάραχο, καπνιστά ψάρια κλπ.).
- Διαθέτει ευνοϊκές εδαφοκλιματικές συνθήκες για την παραγωγή **ιδιαιτέρων τοπικών προϊόντων**. Διαθέτει ξεχωριστά προϊόντα όπως: ελιές Μάκρης, Μαρώνειας, ελιά θρούμπα της Θάσου, πεπόνια Έβρου, σπαράγγια Έβρου, παραδοσιακό γιαούρτι και άλλα κτηνοτροφικά προϊόντα, κασικιάκι Σαμοθράκης αλλά και τοπικά κρασιά όπως ο Τοπικός Οίνος Αβδήρων, Μαρώνειας κλπ. Στην περιοχή παράγεται επίσης ο άριστος ποιότητας καπνός – μπασμάς.
- Στις περιοχές της Καβάλας και της Χρυσούπολης συγκεντρώνεται σημαντικός αριθμός **βιομηχανικών** μονάδων, μεταξύ των οποίων και ορισμένες **με σημαντική εξαγωγική δραστηριότητα**. Αντίστοιχα στο Δήμο της Αλεξανδρούπολης δραστηριοποιείται αριθμός βιοτεχνικών και βιομηχανικών μονάδων μικρότερου και μεσαίου μεγέθους.
- Η περιοχή διαθέτει αξιόλογο ερευνητικό δυναμικό που μπορεί να τροφοδοτήσει μια αναπτυξιακή διαδικασία με τις αναγκαίες υποδομές και στελέχη. Στη Ν.Πέραμο εδρεύει το ΙΝΑΛΕ, το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο δραστηριοποιείται από την Ξάνθη μέχρι την Αλεξανδρούπολη, στην Καβάλα λειτουργεί ΤΕΙ.

- Ακόμη η σύσταση και λειτουργία φορέων με διαχειριστικές αρμοδιότητες για το περιβάλλον και την ανάπτυξη, όπως οι Φορείς Διαχείρισης των δύο Πάρκων, ανεξάρτητα από τα όποια προβλήματα αντιμετωπίζουν σήμερα, αποτελούν εν δυνάμει μοχλούς για την κινητοποίηση και διαχείριση αειφόρου αναπτυξιακής δραστηριότητας.
- Στον τουριστικό τομέα υπάρχουν ανεξάντλητα αποθέματα ανάπτυξης εναλλακτικής τουριστικής δραστηριότητας. Το εξαιρετικό περιβάλλον και τα πολιτιστικά μνημεία που διαθέτει η περιοχή μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη νέων εναλλακτικών μορφών τουρισμού (π.χ. του οικοτουρισμού, του αλιευτικού τουρισμού και του τουρισμού υπαίθρου), καθώς και στην ευρύτερη ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της ελκυστικότητας του τουριστικού προϊόντος της περιοχής. Η ύπαρξη επίσης ενός αντίστοιχα αξιόλογου ορεινού όγκου στην ενδοχώρα μπορεί να καταστήσει την περιοχή προορισμό για ολόκληρο το χρόνο. Ο θαλάσσιος τουρισμός αποτελεί δυνητικά ανταγωνιστικό πόρο για την περιοχή, ενώ στον αλιευτικό τουρισμό η παράκτια ζώνη της ΠΑΜΘ μπορεί να πρωτοπορήσει.
- Σημαντικό είναι τέλος να γίνει αναφορά και στην ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής. Άνθρωποι με γνώση και συνείδηση των τοπικών δυνατοτήτων, εργατικοί, φιλότιμοι και με θέληση να συμβάλλουν στην ανάπτυξη του τόπου τους. Το γεγονός ότι πολλοί απ' αυτούς έχουν δουλέψει στο παρελθόν ως μετανάστες στα παραγωγικά κέντρα της Β. Ευρώπης τους καθιστά εξοικειωμένους με την οργάνωση των βιομηχανικών κοινωνιών και γνώστες της βορειοευρωπαϊκής κουλτούρας.

3.10.2. Τα Προβλήματα της Περιοχής

Ως προς τη Θέση

- Κύρια χαρακτηριστικά και των δύο αεροδρομίων αποτελεί η χαμηλή πυκνότητα δρομολογίων και η χρήση μικρών αεροσκαφών. Στρατηγικός στόχος για το αεροδρόμιο της Καβάλας «Μέγας Αλέξανδρος» είναι η ένταξή του στα αεροδρόμια που χαρακτηρίζονται ως «Ευρύτερης Περιφερειακής Σημασίας». Το αεροδρόμιο της Αλεξανδρούπολης «Δημόκριτος» έχει χαρακτηριστεί ως γενικότερης σημασίας, με μελλοντικό στρατηγικό στόχο την ένταξή του στα αεροδρόμια «Κοινοτικού Ενδιαφέροντος». Και τα δύο αεροδρόμια στερούνται ουσιαστικής σύνδεσης με αεροδρόμια του εξωτερικού.
- Τα δύο κύρια λιμάνια της Περιφέρειας λειτουργούν κυρίως ως εμπορευματικοί λιμένες με υποτυπώδεις υποδομές για τη διακίνηση επιβατών.

Ως προς το Περιβάλλον

Τα κύρια προβλήματα – κίνδυνοι για τους φυσικούς πόρους της περιοχής είναι:

- Οι φυσικές καταστροφές, κυρίως από πυρκαγιές και πλημμύρες των ποταμών. Στον Έβρο οι πλημμύρες αποτελούν μόνιμη αιτία καταστροφών τόσο ανάντη στη Βουλγαρία όσο και κατόντη στην Ελλάδα.
- Τα αστικά λύματα οικισμών και τα απόβλητα των κτηνοτροφικών και των μεταποιητικών μονάδων.
- Η ρύπανση από ανθρωπογενείς δραστηριότητες (αστικά – βιομηχανικά απόβλητα, άντληση πετρελαίου).
- Η έλλειψη αποτελεσματικού χωροταξικού σχεδιασμού, με συνέπεια την υπερσυγκέντρωση δραστηριοτήτων σε ορισμένα σημεία χωρίς την ύπαρξη των κατάλληλων αντισταθμιστικών υποδομών. Οι τουριστικές δραστηριότητες, ειδικά στις ακτές της Καβάλας και της Θάσου.
- Η μη ορθολογική διαχείριση του νερού, η οποία μπορεί να έχει μελλοντικά σοβαρές περιβαλλοντικές επιπτώσεις στις παραθαλάσσιες περιοχές, στα Δέλτα των Νέστου και Έβρου, τη λίμνη της Βιστωνίδας και στο νησί της Θάσου,
- Η μόλυνση του ποταμού Νέστου, και σε μικρότερο βαθμό και του Έβρου, ο οποίος επιβαρύνεται με αστικά και βιομηχανικά λύματα από τη Βουλγαρία, που καταλήγουν σ' αυτόν χωρίς προηγούμενη επεξεργασία,
- Η εντατικοποίηση της ανθρώπινης δραστηριότητας, ακόμα και σε περιοχές που προστατεύονται από την εθνική και κοινοτική νομοθεσία,
- Τα μεγάλα τεχνικά έργα, οι μεταφορές, οι νέοι τρόποι άσκησης της γεωργίας, της κτηνοτροφίας και η βιομηχανική δραστηριότητα υποβαθμίζουν το φυσικό τοπίο και απειλούν τη βιωσιμότητα προστατευόμενων ειδών.
- **Η διάβρωση των ακτών και των θαλάσσιων πρηνών**
- Η **υφαλμύρωση του εδάφους** με την είσοδο του θαλασσινού νερού σ' όλο το μέτωπο των ακτών του Βορείου Αιγαίου, που οδηγεί στην υποβάθμιση των εδαφών και αυξάνει τη διάβρωση που γίνεται πιο έντονη όταν το επίπεδο στάθμης του υδροφόρου στρώματος είναι χαμηλό.
- Η λαθροθηρία, η λαθροϋλοτομία.

Ως προς τον Πολιτισμό

Κοινή ανάγκη όλων των τοπικών φορέων της περιοχής είναι η αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων αυτών ώστε να αναδειχθεί η ιστορία της περιοχής και να αποτελέσει σημείο αναφοράς για τους επισκέπτες. Η από κοινού συνεργασία των ΟΤΑ της περιοχής με τις εφορείες αρχαιοτήτων και νεωτέρων μνημείων για το σκοπό αυτό καθίσταται επιτακτική.

Από την Εξορυκτική Δραστηριότητα και την Ενέργεια:

- Περιβαλλοντικοί κίνδυνοι για την παράκτια ζώνη της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, από εξορυκτικές δραστηριότητες, προέρχονται από εγκαταστάσεις εξόρυξης που βρίσκονται εντός της ζώνης παρέμβασης αλλά και από μεγάλες εγκαταστάσεις που προγραμματίζονται να δημιουργηθούν εκτός της συγκεκριμένης περιοχής.
- Ως προς την ενέργεια, αν συνεκτιμηθούν η στρατηγική θέση, οι γεωπολιτικές ιδιαιτερότητες και η ταυτόχρονη ύπαρξη κοιτασμάτων ουρανίου στην ξηρά και πετρελαίου στη θάλασσα, προκύπτει ότι ο ορυκτός πλούτος της Θράκης συνιστά δυνάμει σημαντική απειλή.
- Σήμερα, παρατηρείται μία μεγάλη συγκέντρωση υποδομών εξόρυξης, επεξεργασίας και αποθήκευσης καυσίμων στην ευρύτερη περιοχή ανατολικά της Ν. Καρβάλης, πολλές από τις οποίες βρίσκονται πολύ κοντά σε ευαίσθητες περιβαλλοντικά περιοχές και οικοσυστήματα, όπως η λιμνοθάλασσα της Βάσσοβας. Λόγω της συγκέντρωσης αυτής, αυξάνεται σημαντικά ο κίνδυνος περιβαλλοντικής υποβάθμισης της περιοχής και η πρόκληση κάποιου μεγάλου ατυχήματος.
- Γενικά οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις και οι πιέσεις που ασκούν στο φυσικό περιβάλλον οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας θεωρούνται ηπιότερες από τις συμβατικές μονάδες παραγωγής ενέργειας ορυκτών καυσίμων. Παρόλα αυτά η αυξημένη συσσώρευση πολλών εγκαταστάσεων σε περιορισμένη περιοχή μπορεί να έχει δυσμενείς επιπτώσεις ιδιαίτερα όταν η συσσώρευση αυτή πραγματοποιείται εντός ευαίσθητων περιβαλλοντικά περιοχών. Αυτό ισχύει και για την εν δυνάμει ανάπτυξη μεγάλων εγκαταστάσεων ΑΠΕ που πριν την χωροθέτηση τους θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους και τις επιπτώσεις τους στους υπόλοιπους πόρους της περιοχής.
- Τέλος, η πιθανή εξέλιξη της περιοχής σε ενεργειακό κόμβο, αναμφισβήτητα συνδέεται και με πιθανές απειλές για την αποτροπή των οποίων θα πρέπει να γίνει ο κατάλληλος σχεδιασμός και να ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα.

Ως προς την αλιεία

- Βασικά προβλήματα των αλιέων αποτελούν η εξάντληση των αλιευτικών αποθεμάτων στο Θρακικό πέλαγος λόγω υπεραλίευσης, η μειωμένη ανταγωνιστικότητα του κλάδου της παράκτιας αλιείας που οφείλεται στην δομή του αλιευτικού στόλου (μικρό μέγεθος σκαφών) και στην απουσία σύγχρονου εξοπλισμού, καθώς και η ρύπανση των εσωτερικών υδάτων από ανθρώπινες δραστηριότητες, σε συνδυασμό με τις συγκρούσεις με άλλες δραστηριότητες της παράκτιας ζώνης.
- Η χρήση των νέων τεχνολογιών στην αλιεία όπως και η εντατικοποίηση της οδηγούν αλιευτικά πεδία σε εξαφάνιση. Η έλλειψη επίσης ολοκληρωμένης αλιευτικής πολιτικής σε συνδυασμό με την ανάγκη ανάπτυξης – αξιοποίησης αλιευτικών υποδομών (αλιευτικά καταφύγια και συμπληρωματικές εγκαταστάσεις) δημιουργούν προβλήματα στην ανταγωνιστικότητα του κλάδου.
- Επίσης, δεδομένου ότι οι κανονισμοί απαγορεύουν την αλιεία της μηχανότρατας μέχρι βάθους 50μ ή σε απόσταση τριών μιλίων από την ακτή, αυτό σημαίνει ότι για την περιοχή του Θρακικού πελάγους περιορίζεται σημαντικά η πλουσιότερη έκταση για αλιευτική εκμετάλλευση στην αλιεία της μηχανότρατας, με αντίστοιχη μείωση του εισοδήματος αυτής της κατηγορίας των ψαράδων. Πιστεύεται ότι η δημιουργία προστατευομένων περιοχών με την τοποθέτηση τεχνητών υφάλων θα συμβάλει στη βελτίωση της βιο-ποικιλότητας και την αύξηση των ιχθυοπληθυσμών.
- Η έλλειψη αποτελεσματικής πολιτικής για την ανάδειξη, χρήση και διατήρηση των λιμνοθαλασσών με συνέπειες ως προς τη διατήρηση της φυσικής και παραγωγικής τους κατάσταση.
- Μία ειδική περίπτωση φυσικού κινδύνου με οικονομικές συνέπειες είναι ο παγετός στις λιμνοθάλασσες που καλλιεργούνται ψάρια.
- Στο θέμα της αλιείας κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι στην περιοχή (και στην Ελλάδα γενικότερα) δεν έχει πετύχει ο θεσμός των ομάδων παραγωγών.

Ως προς τις καλλιέργειες και τα τοπικά προϊόντα

- Παρά το γεγονός όμως ότι η περιοχή παρουσιάζει σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα (ευνοϊκές εδαφοκλιματικές συνθήκες, πλούσιοι υδάτινοι πόροι, αξιόλογα γεωθερμικά κοιτάσματα χαμηλής ενθαλπίας, βιοποικιλότητα), εντούτοις μια σειρά από χρόνια προβλήματα διαρθρωτικής, οικονομικής και κοινωνικής φύσης συνεχίζουν να αποτελούν τροχοπέδη για την περαιτέρω

ανάπτυξη του αγροτικού τομέα. Υπάρχει προσήλωση στις εκτατικές καλλιέργειες, όπως βαμβάκι και καπνός. Πρόβλημα αποτελεί επίσης η εισβολή εισαγόμενων αγροτικών προϊόντων (από Βουλγαρία και Τουρκία), που (λόγω της χαμηλής τιμής τους) δεν μπορούν να τα ανταγωνιστούν τα τοπικά προϊόντα.

- Δεν δημιουργούνται συνεργασίες, ομάδες παραγωγών για την καλλιέργεια τοπικών προϊόντων ποιότητας.
- Μεγάλο μέρος των καλλιεργούμενων εκτάσεων εντάσσεται σε περιοχές μεγάλης οικολογικής σημασίας (περιοχές RAMSAR και NATURA 2000), γεγονός που υποδηλώνει την ανάγκη μιας ολοκληρωμένης διαχείρισης των ασκούμενων γεωργικών δραστηριοτήτων (καθορισμός των επιτρεπόμενων χρήσεων, εφαρμογή ορθών πρακτικών), απαραίτητης για την προστασία του περιβάλλοντος αλλά και της γεωργικής παραγωγής.

Ως προς το δευτερογενή τομέα

Ο **δευτερογενής τομέας** είναι μέτριας σημασίας για την οικονομική ζωή της περιοχής παρέμβασης και συνδέεται κυρίως με τη μεταποίηση των τοπικών γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων, καθώς και με τις ανάγκες της οικοδομικής δραστηριότητας.

Ως προς τον τουρισμό

- Η περιοχή εμφανίζει μεγάλη ανισοκατανομή στην τουριστική κίνηση και την ξενοδοχειακή υποδομή, με τη Θάσο να αποτελεί τον πλέον αναπτυγμένο τουριστικό προορισμό, καθώς προσελκύει κυρίως αλλοδαπό (οργανωμένο) τουρισμό, και κυριαρχεί τόσο σε όρους δυναμικότητας και ποιοτικών χαρακτηριστικών των ξενοδοχειακών μονάδων, όσο και σε όρους τουριστικής κίνησης (αφίξεις και διανυκτερεύσεις). Σημαντικά μερίδια της τουριστικής κίνησης και υποδομής κατέχουν επίσης οι πόλεις της Καβάλας και της Αλεξανδρούπολης, με την τελευταία να έχει δημιουργήσει αξιόλογη ξενοδοχειακή υποδομή σε συνδυασμό με την ανάπτυξη συνεδριακού τουρισμού. Αντίθετα, σε όλα τα υπόλοιπα τμήματα της περιοχής παρέμβασης διαχέεται περιορισμένο ποσοστό της τουριστικής κίνησης και υποδομής, με τις χωρικές ενότητες των Δήμων Αβδήρων, Αιγείρου, Νέου Σιδηροχωρίου, Μαρώνειας – Σαπών και Τοπείρου να αποτελούν τα πλέον αδύναμα τουριστικά τμήματα. Σημαντικό επίσης να αναφερθεί ότι μέρος της κίνησης επισκεπτών

οφείλεται στην ύπαρξη των στρατιωτικών μονάδων και του Πανεπιστημίου αλλοιώνοντας έτσι τα στοιχεία για την αμιγή τουριστική δραστηριότητα.

- Η συντριπτική πλειοψηφία της ξενοδοχειακής υποδομής συγκεντρώνεται στις χαμηλότερες κατηγορίες (1 και 2 αστέρων).
- Στην περιοχή δεν λειτουργεί κανένας λιμένας αμιγούς χρήσης αναψυχής (**marina**), με αποτέλεσμα ο ελλιμενισμός σκαφών αναψυχής να πραγματοποιείται σε ζώνες των υφιστάμενων λιμένων, λιμενίσκων και αλιευτικών καταφυγίων, από τον κόλπο των Ελευθερών μέχρι το λιμένα της Αλεξανδρούπολης στο χερσαίο τμήμα (π.χ. στο Πόρτο Λάγος, το Φανάρι, τον Ίμερο και τη Μαρώνεια), καθώς και στα δύο νησιά, με ιδιαίτερη ένταση στη δυτική πλευρά της Θάσου. Η αυξανόμενη ζήτηση για λιμένες σκαφών αναψυχής δημιουργεί ανάγκες δημιουργίας υποδομών στην περιοχή, διασυνδεδεμένων κυρίως με το υφιστάμενο δίκτυο της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας στην Χαλκιδική.

Ως προς τα Οικιστικά

- Η απουσία αναπτυξιακής συγκρότησης και ιεράρχησης της οικιστικής διάρθρωσης στην περιοχή. Η ανάπτυξη των οικισμών γίνεται χωρίς να υπάρχει σύνδεση με λειτουργικά χαρακτηριστικά, με δημιουργία ανάλογων υποδομών και με συσχετίσεις για την παροχή υπηρεσιών γύρω από τα μεγάλα αστικά κέντρα.
- Η περιφέρεια της Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης αντιμετωπίζει διάφορα οικιστικά και πολεοδομικά προβλήματα σε βάρος του φυσικού περιβάλλοντος και των παραγωγικών εδαφών. Ένα βασικό πρόβλημα είναι οι συντελεστές δόμησης των οικοπέδων οι οποίοι είναι υψηλοί σε σχέση με τους περιορισμένους κοινόχρηστους και κοινωφελείς χώρους. Έντονο πρόβλημα παρατηρείται στην πόλη της Καβάλας. Επίσης, δεν υπάρχουν οριοθετημένοι οικισμοί β' κατοικίας εκτός από τον οικισμό Σκάλα Παναγίας στην Καβάλα, ενώ παρατηρείται το φαινόμενο της αυθαίρετης δόμησης για παραθεριστική κατοικία στις παραλιακές περιοχές καθώς και δραστηριότητες σε εκτός σχεδίου δόμησης. Η διασπορά αυθαίρετων κατασκευών σε πολλά σημεία της ακτής αποτελεί σημαντικό πλέον πρόβλημα για την περιοχή.
- Επίσης, η απουσία αστικού σχεδιασμού στους οικισμούς κάτω των 2.000 κατοίκων καθιστά προβληματική την ανάπτυξη τους. Επιπλέον, η μη οριοθέτηση ειδικών πολεοδομικών ζωνών στις περιοχές με ειδικές χρήσεις γης, όπως στις περιοχές των οικοτόπων, δημιουργούν προβλήματα στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον.

Σημαντική τέλος να αναφερθεί η ανάγκη βελτίωσης της αποτελεσματικότητας της διοίκησης. Ειδικότερα, παίρνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της περιοχής λόγω των υπάρχοντων φυσικών πόρων και του προστατευτικού καθεστώτος που τους διέπει είναι σημαντικό να υπάρχει γνώση στους κατοίκους γύρω από τι και πώς επιτρέπεται και το τι απαγορεύεται. Η άγνοια πάνω σ' αυτά σε συνδυασμό με την αναποτελεσματικότητα των υπηρεσιών αδειοδοτήσεων δημιουργούν σύγχυση και αγκυλώσεις στην αναπτυξιακή διαδικασία λειτουργώντας ανασταλτικά στην επενδυτική δραστηριότητα και οδηγώντας άτομα και φορείς στον παραβατισμό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση

- Abell R. and 27 Others. 2008. Freshwater ecoregions of the world: a new map of biogeographic units for freshwater biodiversity conservation. *BioScience* 58: 403-414
- Alexandrakis G., Karditsa A., Poulos S.E., Ghionis G. An assessment of the vulnerability to erosion of the coastal zone due to a potential rise of sea level: The case of the Hellenic Aegean Coast. *EOLSS. Environmental Systems Vol III* .
- Collins N.M., Wells S.M. 1987.- Invertebrates in need of special protection in Europe. Council of Europe, Nature and Environment No 35, 162 pp.
- Daoutopoulos G., Pyrovetsi M. (1990). Comparison of conservation attitudes among fishermen in three protected lakes in Greece. *Journal of Environmental Management* 31, 83-92.
- Johnston, C. 2005. Συστήματα Γεωγραφικών Πληροφοριών στην Οικολογία. Εκδόσεις ΙΩΝ, Αθήνα.
- Kalabokidis, K.D., Gatzojannis S. and Galatsidas S. 2002. Introducing wildfire into forest management planning: towards a conceptual approach. *Forest Ecology and Management* 158, 1-3, 41-50.
- Kanellopoulos T.D., Angelidis M.O., Karageorgis A.P., Kaberi H., Kapsimalis V., Anagnostou C. 2006. Geochemical composition of the uppermost prodelta sediments of the Evros River, northeastern Aegean Sea. *Journal of Marine Systems*. Volume 63. Issues1-2. Pages 63-78.
- Kardaras Th. 2005. The water circulation in Kavala Bay (North Aegean) *Mediterranean Marine Science* Volume 6/2, 05-16.
- Konstantinidis, P. 2003. Learning to live with Forest Fires. Thessaloniki: Xristodoulidis [in Greek]
- Konsuloff, S., & P. Drensky, 1943. Die Fischfauna der Aegäis. *Ann. Univ. Sofia Fac. Sci.*, 39 (3):293 – 308
- Kourafalou V.H and Tsiaras K.P. 2006. A nested circulation model for the North Aegean Sea. *Ocean Sci. Discuss* 3, 343–372.
- Maheras G. 2002. Forests fires in Greece. The analysis of the phenomenon affecting both natural and human environment. The role of sustainable development in controlling fire effects. M.Sc. Thesis. Lund University. Sweden.
- Myriantthis L.M., 1996. "Oil Geopolitics in SW Asia & the Burgas - Alexandroupolis Oil Pipeline", Occasional research paper No. 10, Athens: The Institute of International Relations, 1996.

- Markalas S. and Pantelis D., 1996. Forest Fires in Greece in 1993. Aristotle University of Thessaloniki. Laboratory of Forest Protection. No 3/1996. Thessaloniki.
- Mylopoulos Y., Kolokytha E., Vagiona D., Kampragou E., Eleftheriadou E. (2007). Hydrodiplomacy in practice: Transboundary water management in Northern Greece. *Global NEST Journal*, Vol. 10, No3, pp 287-294.
- Papakonstantinou, K., G. Petrakis, et al, 1989, Fisheries research of the benthopelagic fish of Euvoikos and Pagasitikos Gulf. Athens, National Center of Marine Research: 343.
- Petalas C., Lambrakis N. (2006). Simulation of intense salinization phenomena in coastal aquifers- the case of the coastal aquifers of Thrace. *Journal of Hydrology* 324, 51-64.
- Petroleum Economist 1998. «Focus: Turkmenistan, Standing up to Russia», , Vol 65, No. 2, February 1998, p. 41.
- Pisinaras V., Petalas C., Tsihrintzis V.A., & Zagana E., 2007. A groundwater flow model for water resources management in the Ismarida plain, North Greece. *Environmental Modeling and Assessment*. Volume 12, Number 2, 75-89.
- Poulos S.E., Drakopoulos P.G & Collins M.B 1997. Seasonal variability in sea surface oceanographic conditions in the Aegean Sea (Eastern Mediterranean): an overview. *Journal of Marine Systems*, 13: 225-244.
- Pyne, S. 1997. World Fire. The culture of fire on Earth. Weyerhaeuser Environmental Books. University of Washington Press. Seattle and London.
- Siokou- Frangou I., Bianchi M., Christaki U., Christou E., Giannakourou A., Gotsis O., Ignatiades L., Pagou K., Pitta P., Psarra S., Souvermezoglou E., Vanwambeke F. & Zervakis V., 2002. Carbon flow in the planktonic food web along a gradient of oligotrophy in the Aegean Sea (Mediterranean Sea). *Journal of Marine Systems*, 33-34: 335-353.
- Slastenenko, E. P. 1938. Les Poissons de la Mer Noire et de la Mer d'Azov. *Annls scient. Univ. Jassy*, janv. 1939 [publ. 1938], 25, Part II (1): 1-196
- Soutlan, S.A.R., 1981. Oceanographic studies of the Aegean Sea (Water masses and circulation) Ph.D. Thesis, University of Wales.
- STERGIU K.I. & E.D. CHRISTOU. 1993. Operational forecasting of Hellenic fisheries catches. Interim Report (Contract No Med92/019, EU), Stergiou & Co., September 1993 1: 108 pp.
- Sylaios G.K, Tsihrintzis V.A, Akratos C., Haralambidou K. 2006. Quantification of water, salt and nutrient exchange processes at the mouth of a Mediterranean coastal lagoon. *Environ Monit Assess*. 119 (1-3):275-30.
- Theocharis A & Georgopoulos D., 1993. Dense water formation over the Samothraki and Lemnos Plateaux in the north Aegean Sea (Eastern Mediterranean Sea.) *Continental Shelf Research*, 13 8/9: 919-939.
- Tortonese, E. 1969. La fauna del Mediterraneo ei suoi rapporti con quelle dei mari vicini. *Pubbl. Staz. Zool. Napoli*, 37 suppl.: 369-384.

- Zervakis V., Georgopoulos D., 2002. Hydrology and circulation in the North Aegean (eastern Mediterranean) throughout 1997 and 1998. *Mediterranean Marine Science* Vol. 3/1, 05-19.
- Zodiatis, G. 1994. Advection of the Black Sea Water in the North Aegean Sea. *The Global Atmosphere and Ocean System*, 2:41-60.

Ελληνόγλωσση

- Αρβανίτης Α. & Ν. Κολιός. 2008. ΤΟ ΓΕΩΘΕΡΜΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΘΟΛΟΓΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΣΕ ΑΣΤΙΚΕΣ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ. ΡΡΤ ΥΠ.ΑΝ., Forum Ενέργειας ΑΠΕ/ΣΗΘ «Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας στη σύγχρονη Ελλάδα» Θεσ/νίκη, 3-7-2008
- Γκούτνερ, Β. Αλιβιζάτος, Χ. Vangeluwe, D. Ρήγας Γ. και Αθανασιάδης Α. 2005. Ορνιθολογική αναφορά του προγράμματος LIFE – Φύση στο Δέλτα του Έβρου (2001 – 2005). ΟΙΚΟΣ Διαχείριση Περιβάλλοντος Ε.Π.Ε – Αναπτυξιακή Εταιρεία Αλεξανδρούπολης Α.Ε. 160 σελ.
- Εισηγητική Έκθεση, Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας Δήμου Σαμοθράκης
- Έκθεση της Alpha Bank για τον αγροτικό τομέα, 2010
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αβδήρων 2012-2014, Οκτώβριος 2011
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Θάσου 2012-2014,, Α' Φάση, Νοέμβριος 2011
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Ιάσμου 2012-2014, Α' Φάση, Σεπτέμβριος 2011
- Επιχειρησιακό Σχέδιο Δήμου Καβάλας 2008-2012, Ιανουάριος 2008
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Κομοτηνής 2012-2014, Α' Φάση,
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Μαρώνας - Σαπών 2012-2014,
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Παγγαίου 2011-2014, Αύγουστος 2011
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Τοπίρου 2008-2010, Ιούλιος 2008
- Καρατσαουσίδου Γ. (2005). Το πόσιμο νερό και η διαβρωτική ικανότητα στο δίκτυο ύδρευσης του δήμου Κεραμωτής, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.
- Κουτράκης Μ. & Α. Καλλιανιώτης 2011. Αλιευτική Διαχείριση Λιμνοθαλασσών στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης. ΡΡΤ ΕΘΙΑΓΕ, ΙΝΙΑΛΕ 23-3-2011, Ν. Πέραμος
- Κούτσικος Π., 1993. Προφορική ανακοίνωση,.
- Κρυσταλλίδου Χ., Παραλίκας Α. Πρόληψη και αντιμετώπιση πλημμυρικών φαινομένων. Θεσμικό πλαίσιο, ρόλοι και αρμοδιότητες της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Έβρου και η άσκηση «ΕΥΡΟΣ 2010»
- Μακροδημητρόπουλος Δ., 1996. "Η αξία του άξονα Αλεξανδρούπολης - Ορμενίου", Οικονομικός Ταχυδρόμος, 18 Ιουλίου 1996, σ. 68.

- Μητρούλια Π., 1997. "Η Ελλάδα αναζητεί εναλλακτικές λύσεις. Αφιέρωμα: Φυσικό αέριο η "καθαρή" λύση". Ενέργεια, τεύχ. 34, Δεκέμβριος 1997, σ. 65.
- Μυριάνθης Λ.Μ., "Ενεργειακοί διάδρομοι και οικονομική ανάπτυξη στα Βαλκάνια", Επετηρίδα Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων, Αθήνα: Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, 1997, σσ.199 - 213.
- Μυριάνθης Λ.Μ., 1997. "Πετρέλαια και αγωγοί, από την Κεντρική Ασία ως τα Βαλκάνια". Εισήγηση στην ενότητα: "Οικονομική Επέκταση στην Ανατολική Ευρώπη και τη Μάυρη Θάλασσα. Ο νέος χώρος επέκτασης των Ελληνικών Επιχειρήσεων", Money Show, Σάββατο 20 Δεκεμβρίου 1997, Macedonia Palace Hotel, Θεσσαλονίκη.
- Παναγιωτοπούλου Μ. (2009). Έκθεση Ορνιθολογικής αξιολόγησης περιοχής «GR007 Νήσος Σαμοθράκη». Στο: Δημαλέξης, Α. Μπούσμπουρας, Δ., Καστρίτης, Θ., Μανωλόπουλος Α. και Saravia V. (Συντονιστές Έκδοσης). Τελική αναφορά προγράμματος επαναξιολόγησης 69 σημαντικών περιοχών για τα πουλιά για τον χαρακτηρισμό τους ως Ζωνών Ειδικής Προστασίας της Ορνιθοπανίδας. ΥΠΕΧΩΔΕ, Αθήνα.
- Παπαδάκος Π. και Π. Παπασταματίου, "Ενεργειακός Σχεδιασμός για τη Θράκη", Οικονομικός Ταχυδρόμος, 11 Ιουλίου, 1996, σσ. 68-69.
- Παπακωνσταντίνου Κ., Χ.-Γ. Πολίτου, Η. Καραγκίτσου, Κ.Ι. Στεργίου, Χ. Μυτιληναίου, Β. Βασιλοπούλου, Α. Φουρτούνη, Μ. Καρκάνη, Σ. Καβαδασ, Γ. Πετράκης, Α. Σιαπάτης, Γ. Χατζηνικολαου & Μ. Γιαγνίση. 1994. Εκτίμηση των βενθοπελαγικών ιχθυοποθεμάτων που παρουσιάζουν εμπορική σπουδαιότητα στο Θερμαϊκό Κόλπο και στο Θρακικό πέλαγος. Τελική τεχνική έκθεση (Πρόγραμμα ΕΠΕΤ ΣΠΑ, Κωδικός έργου 14 έκτη), ΕΚΘΕ, Αθήνα, 4-1994: 356 σελ.
- Παρασκευόπουλος, Α., Γεωργιάδης, Θ. και Κριάρης, Ν. 1993. Μελέτη Διαχείρισης βιοτόπων του Δέλτα στις εκβολές του ποταμού Έβρου. Αλεξανδρούπολη: Νομαρχιακό Ταμείο Έβρου
- Πεταλάς Χ., Πλιάκας Φ., Διαμαντής Ι. (2002). Το Πρόβλημα της Δεισδυσης της Θάλασσας σε Παράκτιους Υδροφορείς της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και Μέθοδοι Αντιμετώπισης του. Τεχνικά Χρονικά ΤΕΕ, Ι, τεύχος 1-2, σελ 31-43.
- Στρατηγικό Σχέδιο Δήμου Αλεξανδρούπολης 2012-2014, Α' Φάση, Δεκέμβριος 2011
- Συλαίος Γ. (2008) Αλληλεπίδραση του Βιστωνικού Κόλπου και Βιστωνίδας: Ωκεανογραφικά στοιχεία περιοχής. Ημερίδα Νομαρχίας Ξάνθης, Ξάνθη, 21/11/2008.
- Συλαίος Γ., & Κόκκος Ν., 2009. Συλλογή και αξιολόγηση υπάρχουσων περιβαλλοντικών μελετών & ερευνητικών αποτελεσμάτων περιοχής Δέλτα Νέστου- Βιστωνίδας- Ισμαρίδας. Διευρυμένη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δράμας Καβάλας Ξάνθης. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Μηχανικών Περιβάλλοντος, Εργαστήριο Οικολογικής Μηχανικής & Τεχνολογίας.
- Τερζόγλου Μ. και Δ, Πετρόπουλος, 1996. Μικρός Υδοηλεκτρικός Σταθμός, Ενημερωτικό φυλλάδιο Δήμου Ξάνθης, 1996, σ. 6.

- Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων. "Report of Greece on Coastal Zone Management", Μάρτιος, 2006.
- Φυτίκας Μ., Ν. Κολιός, Π. Δαλαμπάκης, 1996. "Γεωθερμία: Η θερμική Ενέργεια της Γης", Ενέργεια, τεύχ. 18, Μάιος 1996, σσ.29-47.
- Χρησιδής Α. (2009). Σχέδιο δράσης για τη Ζώνη Ειδικής Προστασίας «GR1150012 Θάσος (Όρος Υψάριο και παράκτια ζώνη) και νησίδα Ξηρονήσι». Στο: Δημαλέξης, Α. Μπούσμπουρας, Δ., Καστρίτης, Θ., Μανωλόπουλος Α. και Sarania V. (Συντονιστές Έκδοσης). Τελική αναφορά προγράμματος επαναξιολόγησης 69 σημαντικών περιοχών για τα πουλιά για τον χαρακτηρισμό τους ως Ζωνών Ειδικής Προστασίας της Οрниθοπανίδας. ΥΠΕΧΩΔΕ, Αθήνα.
- Χρησιδής Α. (2009). Έκθεση Ορνιθολογικής αξιολόγησης περιοχής «GR017 Όρος Παγγαίο». Στο: Δημαλέξης, Α. Μπούσμπουρας, Δ., Καστρίτης, Θ., Μανωλόπουλος Α. και Sarania V. (Συντονιστές Έκδοσης). Τελική αναφορά προγράμματος επαναξιολόγησης 69 σημαντικών περιοχών για τα πουλιά για τον χαρακτηρισμό τους ως Ζωνών Ειδικής Προστασίας της Ορνιθοπανίδας. ΥΠΕΧΩΔΕ, Αθήνα.

Ηλεκτρονική

- Αλιευτική Διαχείριση Λιμνοθαλασσών στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Δρ. Μάνος Κουτράκης & Δρ. Αργύρης Καλλιανιώτης. Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας. Ινστιτούτο Αλιευτικής Έρευνας (ΙΝΑΛΕ). Νέα Πέραμος. Καβάλα.
http://www.geotee-anmak.gr/img/ekdiloseis/omilia_koutrakis.pdf
- Γεωπληροφοριακός χάρτης ΡΑΕ
<http://www.rae.gr/geo/>
- Δήμος Καβάλας. Ιστορία
<http://www.kavala.gov.gr/web/guest/cityofkavala/history>
- Δήμος Τοπείρου. Δέλτα Νέστου Ποταμού.
<http://www.topeiros.gr/site/xrisima/fisi-tourismos/124---.html>
- Δήμος Σαμοθράκης. Ιστορία
http://www.samothraki.gr/dimsamoth/index.php?option=com_content&view=article&id=290&Itemid=251
- ΕΟΤ
<http://www.visitgreece.gr>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή
http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/comm2006/index_en.htm
- Μουσείο Καπνού Δήμου Καβάλας
<http://www.tobaccomuseum.gr/>
- Οδηγός Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης
<http://www.xanthi.ilsp.gr/cultureportalweb>

- ΠΑΜΘ- Περιφερειακή Ενότητα Καβάλας
<http://www.tourismos-kavala.gr/site/>
- ΠΑΜΘ- Περιφερειακή Ενότητα Καβάλας – Ιστορία Θάσου
<http://www.tourismos-kavala.gr/site/el/thassos-to-prasino-nhsi/istoria-ths-thassou.html>
- Υπουργείο Πολιτισμού
<http://odysseus.culture.gr>
- Φορέας διαχείρισης Δέλτα Νέστου Βιστωνίδας Ισμαρίδας. Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.
<http://www.fd-nestosvistonis.gr/site/PDF/MapBrochure.pdf>
- Climate Change and Its Impacts on Tourism. Report Prepared for WWF-UK. David Viner and Maureen Agnew. Climatic Research Unit. University of East Anglia. Norwich, UK. NR4 7TJ. July 1999.
http://www.wwf.org.uk/filelibrary/pdf/tourism_and_cc_full.pdf
- Drainage Basin of the Mediterranean Sea.
<http://unece.org/fileadmin/DAM/env/water/blanks/assessment/mediterranean.pdf>
- Evros Delta.
<http://www.evros-delta.gr/DeltaEvros/tabid/60/language/en-US/Default.aspx>
- Greekscapes. Αεροφωτογραφικός άτλαντας ελληνικών τοπίων.
<http://www.greekscapes.gr/index.php/2010-01-21-16-47-29/enot/188.html>
- WWF for a living planet. Forests.
http://www.wwf.gr/en/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=180&Itemid=208